

В.Ф. Капіца

**ФІЛОСОФІЯ НАУКИ
ТА НООСФЕРНО-НАУКОВІ ІННОВАЦІЇ
В МИСЛЕННІ І ПІЗНАННІ**

Монографія

Кривий Ріг
Видавничий центр ДВНЗ «КНУ»
2016

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
Кафедра філософії і соціальних наук

В.Ф.Капіца

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ ТА НООСФЕРНО-НАУКОВІ ІННОВАЦІЇ В МИСЛЕННІ І ПІЗНАННІ

Філософія і методологія ноонауки

Кривий Ріг
2016

УДК 101 (075.8)
ББК 87я73
К-20

Рецензент: **Я.В.Шрамко**, д-р філос.наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «КНУ»,

Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Криворізький національний університет» (протокол №10 від 23 червня 2016р).

Капіца В.Ф.

К-20. Філософія науки та ноосферно-наукові інновації в мисленні і пізнанні – Кривий Ріг: Видавничий центр ДВНЗ «КНУ», 2016. - 623с.

ISBN 978-966-132-037-5

В монографії на засадах філософії науки розробляється інноваційна методологія ноосферного мислення і пізнання, розкривається інноваційний розвиток філософсько-наукових знань на основі культурно-інформаційних, креативно-синергетичних і ноосферо-пізнавальних інновацій. Представлені філософсько-наукові засади за гносеологією і методологією ноосферного розуміння та інноваційного мислення, розкриті ноонаукові методи і способи інноваційного ІТ-програмування ноосферного розуміння і мислення в стандартах раціональності науково-дослідних програм.

Монографія є науково-навчальним виданням, і розрахована на студентів старших курсів, магістрантів та аспірантів, викладачів і спеціалістів, що займаються проблемами філософії науки та інновацій, гносеології і методології ноосферних досліджень на засадах філософії ноонауки.

УДК 101 (075.8)
ББК 87я73

ISBN 978-966-132-037-5

© В.Ф. Капіца, Кривий Ріг, 2016
© Видавничий центр ДВНЗ «КНУ», 2016

Загальний контент

Частина I. Філософія науки: інноваційний розвиток на основі культурно-інформаційних, креативно-синергетичних і ноосферних інновацій

Розділ 1. Філософсько-наукові і світоглядно-суспільнознавчі засади становлення ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення в культурно-інформаційній суспільній системі

Розділ 2. Соціосфера культурно-інформаційного розвитку суспільної системи в репрезентації соціокомунікативних дій і когнітивно-креативних інноваційних практик

Розділ 3. Природознавчі і менталодуховні предикати ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення

Розділ 4. Розвиток ноосферного розуміння суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення на основі креативно-синергетичних інновацій філософії ноонауки

Розділ 5. Буттєвісно-ментальна репрезентація суспільного ноосферогенезису в суб'єкт-об'єктному координатному вимірі інформаційно-синергетичних та ноосферних інновацій

Розділ 6. Періодично-фазовий перехід до когнітивно-синергетичного буття та ідентифікація когнітивних суб'єктів в синергосистемі операційних функціоналів ноосферного світорозуміння і мислення

Розділ 7. Періодично-фазовий перехід у вимір креативно-синергетичного буття через програмно-інформаційний імпрінтинг ноосферного світорозуміння і мислення

Частина II. Філософсько-наукові засади інновацій та їх об'єктування на підґрунті гносеології і методології ноосферного розуміння і мислення

Розділ 8. Гносео-методологічна проектно-матрична репрезентація ноосферного розуміння буттєвісного розвитку світу на філософсько-інноваційних засадах ноонауки (за логістикою ІТ-програмування онтогносеологічних процесів)

Розділ 9. Філософсько-методологічні засади філософії ноонауки в аспекті інноваційних онтологічних і гносеологічних досліджень

Розділ 10. Фундаментальні принципи гносеології і онтології ноонауки та філософсько-ноонаукова методологія онтогенезису суцього в інноваційно-феноменальній репрезентації науково-дослідницьких програм

Частина III. Інноваційно-технологічне програмування ноосферного розуміння і мислення в стандартах раціональності науково-дослідних програм

Розділ 11. Інформаційно-технологічний імпрінтинг ноо-розуміння і програмно-топологічна актуалізація ноо-реальності в онтологічному координатному вимірі метасистемної дійсності.

Розділ 12. Логістичне ІТ-програмування в стандарті інтеркомунікативної раціональності (ІКСР)

Розділ 13. Логістичне ІІ-програмування в стандарті інформаційно-семантичної раціональності (ІССР)

Розділ 14. Логістичне ІІ-програмування в стандарті інформаційно-імагінальної раціональності (ІІСР)

Зміст

Вступ	13
Частина I. Філософія науки: інноваційний розвиток на основі і культурно-інформаційних, креативно- синергетичних і ноосферних інновацій	16
<i>Розділ 1. Філософсько-наукові і світоглядно-суспільнознавчі засади становлення ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення в культурно-інформаційній суспільній системі</i>	16
1.1. Основні світоглядно–концептуальні підходи до розуміння культурно – інформаційного розвитку сучасного суспільства	17
1.2. Світоглядно–суспільнознавче підґрунтя соціокультурних трансформацій інформаційного суспільства і формування культурно – інформаційного типу суспільної раціональності	29
1.3. Інтелектуально – раціоналізоване розуміння суспільного розвитку як історичного соціогенезису культурно – формаційних систем.	40
1.3.1. Передумови становлення культурно–інформаційного соціотипу суспільної раціональності	40
1.3.2. Базисна структура історичних культурно-формаційних суспільних систем	43
1.3.3. Культурно-інформаційний соціотип суспільної системи і її структурні елементи	45
<i>Розділ 2. Соціосфера культурно-інформаційного розвитку суспільної системи в репрезентації соціокомунікативних дій і когнітивно-креативних інноваційних практик</i>	51
2.1. Суспільні взаємодії комунікативних практик та їх світоглядне унормування в організованій комунікації культурно – інформаційного соціуму	51
2.2. Структурні формотворення взаємодій комунікативної організації та інтеграції і їх світоглядна репрезентації в інтегративній суспільній життєдіяльності	59
2.3. Розвиток соціетальних практик комунікативної самоорганізації та їх світоглядний синтез у культурно-інформаційному світорозумінні	75
2.4. Культурно-інформаційне самопрограмування соціосфери ноосферного світорозуміння методами інтенційної самоактуалізації і ментального саморозвитку	87

<i>Розділ 3. Природознавчі і менталодуховні предикати ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення</i>	100
3.1. Філософсько-наукові засади становлення ноосферного розуміння світореальності	100
3.2. Новітні розробки ноосферо-наукового світорозуміння в аспекті суб'єкт-об'єктивної єдності буття і мислення	113
3.3. Становлення буттєвісної структури ноосферної реальності і розвиток ноосферного світорозуміння в культурогенезисі суспільства і креатосфері культурно-інформаційного соціуму	124
3.3.1. Первинний ноосферогенезис на природному креативно-синергетичному підґрунті	124
3.3.2. Культуросферне підґрунтя ноосферного буття і розвиток ноосферного світорозуміння в креатосфері "розумної природи"	132
3.3.3. Духовно-творчі функціонали ноосферного світорозуміння і його ноо-космосферний вимір	139
3.3.4. Репрезентація ноосферного розуміння світу в аспекті метафізики знання та на засадах єдності буття і мислення	151
<i>Розділ 4. Розвиток ноосферного розуміння суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення на основі креативно-синергетичних інновацій філософії ноонауки</i>	173
4.1. Світоглядна трансформація філософії і розвиток ноосферного світорозуміння на ноонаукових засадах ментально-буттєвісної єдності суб'єкта і об'єкта	173
4.2. Ноонаукове розуміння суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення в аспекті інноваційної методології креативно-синергетичного управління знаннями	185
4.3. Буттєвісні синергопроцеси природно-фізичного самовпорядкування та їх креативно-синергетичне осмислення в ноосферному світорозумінні	198
4.3.1. Ноонаукове розуміння синергопроцесів самовпорядковуючої організації і самоврівноваження	200
4.3.2. Перехідні процеси фазової біфуркації і подолання турбулентної невірноваженості шляхом самовпорядкування (концепція Ландау-Хопфа)	209
4.3.3. Біфуркаційно-торові процеси локалізованої нерівновісності та їх приведення до аттракторної самовпорядкованості (концепція Рюеля-Такенса)	213
4.3.4. Біфуркаційно-послідовні процеси «квазіперіодичного» синерговпорядкування (концепція «послідовності Фейгенбаума»)	215

4.3.5. Турбулентні процеси синергорозвитку в «режимі переміжаємості» регулярних-нерегулярних станів (в резонуючих сплесках врівноваженості-неврівноваженості)	217
4.4. Синергопроцеси «креативного впорядкування» на засадах ноосферного буття і світорозуміння	220
4.5. Креативно-синергетичні предикати і структурні складові ноосферного буття і світорозуміння	227
<i>Розділ 5. Буттєвісно-ментальна репрезентація суспільного ноосферогенезису в суб'єкт-об'єктному координатному вимірі інформаційно-синергетичних та ноосферних інновацій</i>	238
5.1. Акумуляція первинного ноо-потенціалу в творчо-інтелектуальній діяльності і створення креативно-реалізаційного синергоресурсу творчих суб'єктів	238
5.1.1. Єдиний суб'єкт-об'єктний координатний вимір ноосферного буття і нагромадження первинного синергоресурсу творчих суб'єктів	238
5.1.2. Розвиток креативних здібностей в особистому суб'єктному бутті як процесу творчо-інтелектуальної діяльності	248
5.2. Фрактально-реальнісні і соціетально-організуючі «параметри порядку» та їх самовпорядковуюча синергодія	251
5.3. Розвиток ноосферно-онтологічного світорозуміння у ментально-психічному і холотропно-космічному вимірах буття	260
5.4. Інформаційно-програмуючі синергопереходи в суб'єкт-об'єктний онтологічний вимір ноосферної світореальності	275
5.4.1. Періодично-фазовий синергоперехід до комунікативно-синергетичної реальності і ноосферного світорозуміння комунікативних інтерсуб'єктів	278
5.4.2. Комунікативно-ціннісна детермінація аксіологічно-синергетичної реальності і циркуляційно-ціннісні визначення ноосферного світорозуміння аксіологічних суб'єктів	287
5.4.3. Періодично-фазовий синергоперехід до конвергетивної синергореальності і ноосферне світорозуміння консесуальної погодженості та інтегрованої суб'єктності	292
5.4.4. Інформаційно-синергетичне визначення конвергетивного виміру ноосферного світорозуміння у суб'єкт-об'єктній координаті високорівневої свідомості і багатовимірного мислення	296
5.4.5. Генералізація конвергетивно-коннекторних взаємодій та акумуляція когнітивно-інформаційного синергоресурсу інтегрованої життєдіяльності	301

<i>Розділ 6. Періодично-фазовий перехід до когнітивно-синергетичного буття та ідентифікація когнітивних суб'єктів в синергосистемі операційних функціоналів ноосферного світорозуміння і мислення</i>	310
6.1. Періодично-фазовий синергоперехід до когнітивно-синергетичного ноо-розуміння на основі операційного імпрінтингу функціоналів ціннісно-унормованого знання (в когнітивно-семантичних культурокодах)	310
6.2. Буттєвісна самоідентифікація когнітивних суб'єктів шляхом операційного імпрінтингу функціоналів технологічного знання в когнітивних практиках його реалізації	318
6.3. Системно-операційне визначення когнітивно-синергетичного світорозуміння у модусі практично реалізованих когнітокодів ноосферного буття (як функціоналів когнітивно-онтологічної синергосистеми)	321
<i>Розділ 7. Періодично-фазовий перехід у вимір креативно-синергетичного буття через програмно-інформаційний імпрінтинг ноосферного світорозуміння і мислення</i>	325
7.1. ПФ-синергоперехід в онтологічний вимір креативно-синергетичного буття в процесі духовно-творчої самореалізації особистості	325
7.2. Розвиток креативної здібності творчих суб'єктів до синергопереходу в онтологічний вимір креативно-синергетичного буття і здатності до ноосферного розуміння світу	330
7.3. Системно-цілісне визначення ноосферного світорозуміння в імпрінтах єдинореальнісної суб'єкт-об'єктної координатної системи креативно-синергетичного ноо-буття	334
Частина II. Філософсько-наукові засади інновацій та їх об'єктування на підґрунті гносеології і методології ноосферного розуміння і мислення	342
<i>Розділ 8. Гносеологічна проектно-матрична репрезентація ноосферного розуміння буттєвісного розвитку світу на філософсько-інноваційних засадах ноонануки (за логістикою ІТ-програмування онтогносеологічних процесів)</i>	342
8.1. Буттєвісні перспективи «синерголюдини» і креативно-синергетичний синтез ноо-реальності у єдиному суб'єкт-об'єктному координатному вимірі ноосферно-онтологічного світорозуміння	342
8.2. Інформаційно-технологічні режими трансформативної інверсії і біфуркаційно-інверсовані ПФ-синергопереходи від неврівноваженості до впорядкованих модусів ноосферного буття і розуміння світу	347
8.3. Єдині топологічні модуси нообуття і ноо-розуміння за логістикою ІТ-програмування суб'єкт-об'єктних процесів в імпрінтах і дискурсі онтологічного ноо-мислення	355

Розділ 9. Філософсько-методологічні засади філософії ноонауки в аспекті онтологічних і гносеологічних досліджень	366
Розділ 10. Фундаментальні принципи гносеології і онтології ноонауки та філософсько-ноонаукова методологія онтогенезису суцього в інноваційно-феноменальній репрезентації науково-дослідницьких програм	391
10.1. Проблема «онтологічного руху» і його здійснення за фундаментальними метапринципами нообуття у загальному онтогенезисі до Єдиної Реальності всього суцього	392
10.2. Здійснення Свободи Буття на філософсько-онтологічних засадах ноонауки та досягнення «онтологічної свободи» шляхом «буттєвісної самореалізації»	406
10.3. Філософсько-ноонаукова проблема становлення ноосферно-онтологічного світорозуміння та її вирішення за концепцією «первоелементів» Єдиної Реальності	413
10.4. Філософсько-ноонаукова дилема онтологічно-сутнісного і голограмно-явищного в онторепрезентації «первоелементів» як фундаментальних первооснов і атрибуту Єдиної Реальності	421
10.5. Онтологія понять і синергореальнісний зміст категорій ноонауки як інформаційних реалопонять, паттернів та імпринтів «буттєвісної реалізації»	427
10.6. Філософсько-ноонаукове розуміння «буття-у-сутності» в органічній з'єднаності і синтезі матеріально-об'єктного і ментально-об'єктного в Єдиній Реальності суцього	431
10.7. Проблема реальнісної всеєдності буття в Онтогенезисі суцього і становлення Всебуття у синтезі матеріального і ідеального в Єдиній Реальності онтичності, ноєзису та онтологічно реалізованого буттєтворення	437
10.8. Буттєвісно-ноосферне розуміння «феномена людини» та онтологічні можливості Антропогенезису як самонаправленої Автоеволюції до homo universalis як людини універсально суцьої	446
10.9. Методологічні засади ноонаукового дослідження реальнісної «повноти буття» і буттєвісна реалізація Антропогенезису як Всебуття і «понаджиття» homo universalis	454
Частина III. Інноваційно-технологічне програмування ноосферного розуміння і мислення в стандартах раціональності науково-дослідних програм	465

<i>Розділ 11. Інформаційно-технологічний імпрінтинг ноо-розуміння і програмно-топологічна актуалізація ноо-реальності в онтологічному координатному вимірі метасистемної дійсності.</i>	465
11.1. Програмно-логістичні алгоритми ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння і метасистемна актуалізація ноо-реальності у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ідентифікованої ноо-дійсності.	465
11.2. Філософсько-методологічні засади алгоритмізації та логістичного ІТ-імпрінтингу автентичного ноо-розуміння в координатній метасистемі ідентифікованої ноо-дійсності	488
<i>Розділ 12. Логістичне ІТ-програмування в стандарті інтеркомунікативної раціональності (ІКСР)</i>	499
12.1. Логістичні способи ІТ-алгоритмізації і покрокового здійснення ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння в інтеркомунікативному стандарті раціональності.	499
12.2. Логістичні проектні способи алгоритмізації ноо-розуміння і ноо-мислення в дискурсаторах інформаційної свідомості і нейроінтелекту (за стандартом ІКСР)	512
<i>Розділ 13. Логістичне ІТ-програмування в стандарті інформаційно-семантичної раціональності (ІССР)</i>	530
13.1. Ментально-об'єктна репрезентація ноо-мислення у дискурсаторах інформаційно-семантичного стандарту раціональності.	530
13.2. Інформаційно-креативна реалізація ноо-розуміння і ноо-мислення в автентично опредмеченій ноо-дійсності за стандартом раціональності ІССР	539
13.3. Інформаційно-семантична дискурсія ноо-розуміння в стандарті раціональності ІССР і в дискурсаторах афферентивно-випереджального ноо-мислення.	558
<i>Розділ 14. Логістичне ІТ-Програмування в стандарті інформаційно-імагінальної раціональності (ІСР).</i>	581
14.1. Конфігуратори ноо-мислення за стандартом інформаційної імагінації і логістика фрактально-морфологізованих фазових переходів у композиційно-екстерналізовану ноо-реальність.	581
14.2. Покрокова програмно-логістична алгоритмізація ноо-мислення в стандарті інформаційної імагінації (ІСР) композиційно-екстерналізованого ноо-буття.	593
Висновки	619

В с т у п

Монографія представляє собою узагальнення результатів філософсько-наукових онтологічних і гносеологічних досліджень в ноосфері сучасного інноваційного знання і пізнання. Автор розробляє інноваційні філософсько-наукові засади з ноосферного світорозуміння, ноосферного мислення й пізнання, формує теоретико-методологічні засади ноонауки, а на цій основі – онтологію, гносеологію і епістемологію ноонаукового пізнання. Вони представлені у відповідних 4-х книгах з онтології ноонауки, в 5-ти книгах з ноосферного світорозуміння і гносеології ноонауки, на основі яких створена методологія ноосферного мислення і ноо-пізнання, де репрезентовані всі основні інновації в інфосфері і ноосфері сучасного філософсько-наукового знання.

В аспекті філософії науки і ноонауки був здійснений комплекс інноваційно-методологічних досліджень за темою «**Філософія ноосферного світорозуміння мислення й пізнання**», що видається у 3-х частинах за напрямками: «онтологія», «гносеологія», «епістемологія і методологія». Всі ці матеріали апробовані в основній навчальній дисципліні з філософії, що викладається студентам, читається магістрантам в аспекті «Філософія освіти», аспірантам – як «Філософія науки та інновацій» і «Філософсько-світоглядні засади творчої самореалізації молодого науковця». Тому представлена монографія і може бути визначена в якості **науково-навчального видання** в якому *філософсько-наукові інновації безпосередньо репрезентуються у навчальному процесі та методично використовуються для розвитку творчого мислення і креативних якостей у студентів, магістрантів та аспірантів.*

В монографії розглядаються три основні проблеми за трьома напрямками розвитку філософії науки та інновацій. Це – (1) інноваційний розвиток філософії науки на основі культурно-інформаційних, креативно-синергетичних і ноосферних інновацій, (2) філософсько-наукові засади інновацій та їх об'єктування на підґрунті гносеології і методології ноосферного розуміння і мислення, (3) інноваційно-технологічне прогнурмування ноосферного розуміння і мислення в стандарті раціональності науково-дослідних програм. На таких підставах були розкриті світоглядно-суспільнознавчі засади інфосферних, культуросферних і ноосферних інновацій в філософії науки, репрезентована соціосфера і креатосфера інноваційного розуміння і мислення, суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення в процесі здійснення науково-дослідної діяльності як інноваційних

креативно-когнітивних практик. Виявлені природознавчі і менталодуховні предикати носферного світорозуміння та інноваційного мислення, здійснена буттєвісно-ментальна репрезентація ноосферогенезису в суб'єкт-об'єктному координатному вимірі інформаційно-синергетичних та ноосферних інновацій. За авторською концепцією, подібні інфосферні і ноосферні інновації феноменально виникають та об'єктивуються в процесі періодично-фазового переходу до когнітивно-синергетичного буття, де ці інновації ідентифікуються когнітивними суб'єктами в синергосистемі операційних функціоналів інфосферного і ноосферного мислення та пізнання. Автором стверджується, що *на філософсько-наукових засадах інфосферних і ноосферних інновацій можливо здійснити проектно-матричну репрезентацію онтогносеологічного розвитку світу і буття – вже на основі онтології і гносеології ноонауки*. Подібне доводиться та обгрунтовується шляхом філософсько-наукового аналізу найновіших онтологічних і гносеологічних досліджень як світової науки, так вітчизняних і власних, що системно здійснюються автором на протязі близько 40 років. Представлена розгорнута філософсько-наукова методологія онтогенезису і гносеогенезису суцього, фундаментальні принципи єдиного онтогносеологічного руху, завдяки якому і можливе здійснення революційних проривів в науці та створення інноваційних технологій.

В якості однієї з найголовніших інновацій в світоглядно-ментальній сфері філософії науки представлений імпрінтінг ноосферного розуміння і мислення, здійснення ноо-пізнання на основі інформаційно-імпрінтінгових технологій. Насамперед, це *інноваційний інформаційно-технологічний імпрінтінг та ІТ-програмування ноо-розуміння і ноо-мислення на основі відповідних філософсько-наукових стандартів раціональності*. Показано, як практично здійснюється подібний ІТ-імпрінтінг та операційно-логістично розкритий процес алгоритмізації та логістичного ІТ-програмування за 3-ма стандартами раціональності науково—дослідних програм, а всього їх, за авторською концепцією, – 5 стандартів метапізнавальної науково-когнітивної і ноосферно-креативної дії. А саме: стандарт інтеркомунікативної раціональності (ІКСР), стандарт інформаційно-семантичної раціональності (ІССР), стандарт інформаційно-імагінальної раціональності (ІСР), стандарт трансформативно-конструктивної раціональності (ТКСР) і стандарт інформаційно-креативної раціональності (СІКР), що відповідають критеріям науково-дослідних програм. Надалі вони зводяться в єдиний стандарт ноосферного мислення (ЄСНМ) і ноо-пізнання (ЄСНП). Це буде представлено й аналітично висвітлено у подальших авторських виданнях.

Розроблена автором інноваційна методологія ноосферного розуміння, мислення і пізнання в системі філософії і науки і метасистемі ноонауки відкриває великі перспективи для створення наукових інновацій та їх продукування і розширеного відтворення на матеріально-духовному базисі «наукового виробництва» та «наукової індустрії» інновацій. Це дозволить здійснити докорінну і повну модернізацію суспільного виробництва, розвинути «інноваційне виробництво» в якості науково-виробничих комплексів, науково-технологічних кластерів, інноваційно-постіндустріальних технополісів та **ноосферополісів** суспільного виробництва XXI століття.

Частина I. Філософія науки: інноваційний розвиток на основі культурно-інформаційних, креативно-синергетичних і ноосферних інновацій

Розділ 1. Філософсько-наукові і світоглядно-суспільнознавчі засади становлення ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення в культурно-інформаційній суспільній системі

1.1. Основні світоглядно–концептуальні підходи до розуміння культурно–інформаційного розвитку сучасного суспільства

Феномен культурно-інформаційного розвитку суспільства більшість дослідників відносять до сучасного явища Новітнього часу. Як соціокультурний феномен воно стало предметом інтенсивних наукових досліджень другої половини ХХ століття: процеси модернізації-постмодернізації, розвитку інформаційного і комунікативного суспільства, а зараз – процеси становлення антропогенної цивілізації реального гуманізму. Проте культурно-інформаційний розвиток суспільства у світоглядному відношенні розглядається і в більш вузькому аспекті. А саме – в інформаційно-технологічному та комунікативно-технічному аспекті масових глобальних сполучень і телекомунікацій. Подібний феномен найбільш яскраво представлено світовою глобальною мережею-«павутинням» Internet і виникненням світового мережно-інформаційного технокомп'ютерного соціуму. Але з цим виникло більше складних запитань, ніж відповідей на сучасні світоглядні проблеми суспільства. Так, поки що немає задовільної світоглядно-переконливої відповіді на те, що реально відбувається в сучасному суспільстві, які метаморфози і трансформації воно переживає в процесі своєї модернізації і постмодернізації. І головне, – який суспільний світогляд при цьому стверджується і який тип світоглядної культури розвивається. Вкрай мало проводиться світоглядних досліджень відносно культурно-історичних передумов, об'єктивних і суб'єктивних причин, котрі спонукали феноменальний «прихід» нового «постіндустріального», «технотронного», «телематичного», «інформаційного», інтелектуально-раціонального «програмованого» суспільства з новим комунікативним і «когнітивним порядком». Який світоглядний зміст стоїть за подібними дефініціями і чи є за подібними формальними визначеннями конкретний соціокультурний контент, об'єктивне значення, світоглядний смисл і цінність для людини і всього суспільства?

За нашою концепцією, у сучасному соціумі відбувається складні і понадскладний процес культурно-інформаційною трансформації суспільства.

Тому вкрай необхідна розробка нової філософсько-світоглядної методології вивчення культурно-інформаційного розвитку суспільства, котра б охоплювала історичне буття суспільства і новітні суспільні процеси. Зараз вона починає створюватись на підґрунті дослідження філософської культури інформаційного суспільства з розроблення відповідних духовно-творчих засад і культурологічних основ інформаційного суспільства як соціосистеми постіндустріального типу [110,с.140,196]. Виходячи з такого роду досліджень, автором і розробляється соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства: передумови, сам підхід, проблеми розвитку нової світоглядної культури суспільства [109,с.20,81,189]. В подібному аспекті починаюць з'являтьс достатньо розроблені в теоретико - методологічному відношенні, але в межах традиційного культурно-цивілізаційного підходу різні концепції антропогенного, громадянського і комунікативного розвитку сучасного соціуму. Проте серед них соціально-філософський підхід розроблено поки що найменше в силу ідеологічних причин та філософських уподобань. Хоча він, як зазначають усе більше дослідників, особливо філософів постмодерністського напрямку, є, ймовірно, найбільш плідним та ефективним. Тому вкрай потрібна постановка проблеми культурно-інформаційного розвитку суспільства саме в соціально-філософському і філософсько-культурному аспекті. Але тільки в разі застосування "нетрадиційних" світоглядно-методологічних підходів, пов'язаних з інформаційно-комунікативними і комунікативно-ціннісними взаємодіями, котрі мають великий світоглядний вплив на сучасний глобалізований соціум.

Тому нинішня «традиціоналістська» філософська методологія в контексті світоглядно-методологічних інновацій в західноєвропейській філософії потребує корінного «методологічного зрушення» саме в соціальній філософії [1, с. 260]. В західноєвропейській соціальній філософії зараз домінує тенденція зведення подібних методологічних «зрушень» до «трансцендентальної етики» К.-О. Апеля, «критичної рефлексії когерентності» щодо «морального прогресу» В. Гьосле, «конвенції критичної теорії» Ю. Хабермаса, «трансцендентальних інтересів» О. Гьофе. Останній зводить подібні «трансцендентальні інтереси» до розуміння справедливості як обміну, «коли кожен отримує щось рівноцінне, то тоді сам обмін є справедливим» [1, с. 292]. Проте світоглядно-методологічну перевагу як в зарубіжній, так і у вітчизняній соціальній філософії все ж має контекстуалізація та інтерпретація передумов культурно-інформаційного розвитку суспільства і його різних видоутворень через

«соціальність» [2, с. 98-99]. Все більша кількість західних соціально-філософських розробок наприкінці ХХ століття опирається на ціннісні орієнтації розвитку суспільства та гуманізацію суспільних відносин, переходу з техногенних на соціокультурні засади суспільного руху [3]. Так, сучасний західний «постмодерністський дискурс» все тісніше пов'язується з «радикальним оновленням філософії», яка б більш адекватно відобразила ціннісні трансформації в суспільстві та суспільні новотворчі процеси «постсучасності» [4, с. 3-4]. Дискурсивні інтерпретації постмодерну дозволяють це зробити в повному обсязі на методологічному підґрунті соціальної філософії: як на широкому семіотичному полі новітніх форм суспільних комунікацій, так і в культурно-історичній ретроспективі.

Першим на Заході це зробив Маршал Маклюен, котрий розробив світоглядну концепцію інформаційного розвитку суспільства та відповідних історичних етапів становлення його інформаційної культури, починаючи з Нового часу. Нову вищу соціальну якість суспільства вчений вбачав не в самому його системному перетворенні та трансформації, а в появі електронних засобів масової інформації та комунікації, що призводять до «комунікаційної революції», хоча й без зміни системних ознак існуючого капіталістичного суспільства і без його світоглядної трансформації [5, с. 91-92]. Зараз ідеї М. Маклюена опановуються на підґрунті «соціальності» та у вигляді «загальної теорії соціальної комунікації» [6]. При цьому стверджується така провідна ідея, що «ціннісний дискурс» вже повністю змінив характер науково-теоретичного знання про суспільство і потребував не тільки «істин логіки», але й «істин культури», «ціннісного знання» і «логіки культури», мислення не стільки теоретичними знаками-значеннями науки, скільки цінностями і смислами в напрямі розвитку суспільства. Це стосується і філософії, що повинна осмислювати не тільки «свою культурність», але й «культурність науки» і суспільства [7, с. 181]. Зараз «ціннісний дискурс» у його «культурній інтерпретації» переноситься на всі сфери суспільного життя; з науки – на освіту, з освіти – на особистість і надалі – на все суспільство [8]. Триває інтенсивний процес формування нового ціннісного «буття особистості» і всієї суспільної системи [9]. Духовно-ціннісні вектори починають пронизувати всі соціальні взаємодії і суспільні відносини, змінюючи сам характер соціальної системи суспільства [10]. Т. Парсонс, виходячи зі своєї концепції «соціальної дії», одним із перших розробив соціофілософську теорію світоглядно трансформованої соціальної системи суспільства з якісно новою культурою, що перетворює суспільство на «культурну систему», а світоглядно і

«ціннісно-розвинену» людину – на культурну «систему особистості» [11, с. 461-462].

Сучасний дослідник суспільних комунікацій Ю. Хабермас розробляв свою світоглядну концепцію «комунікативної дії» особистості і соціальних груп у суспільстві, виходячи з поняття нової соціальної якості суспільства, а саме – з його комунікативно-раціоналізованого статусу «інтелектуального суспільства». Воно розвивається на підвалинах всезагальної «комунікативної діяльності» людей в їхніх «життєвих світах», що знаходяться за межами системи бюрократичної влади і державного контролю, але в сфері «громадянської відкритості інформації і суспільних комунікацій» [12, с. 58-59]. П. Турен прямо фіксував головну соціальну якість у суспільних трансформаціях в разі розвитку комунікативних взаємодій – це становлення суспільної системи соціокомунікативного типу, «комунікативного суспільства» з власними «засобами самозмінення» шляхом «програмування комунікацій» [13, с. 411, 414]. Це «постісторичне суспільство», в якому здійснюється «комунікативна організація» виробництва, комунікативний, розподіл і обмін комунікаціями в загальносуспільному масштабі [13, с. 415].

Таким чином, новий філософсько-світоглядний підхід до культурно-інформаційного розвитку суспільства, за яким воно переживає процес *повної внутрішньої трансформації цінностей*, полягає в набутті ним нової соціокультурної і світоглядної «системної якості». Подібне можна бачити в зміні всієї системи суспільних сполучень і комунікацій, а з ними – суспільних відносин та інституцій, культури суспільного світогляду. Наявні технотронні концепції «інформаційного суспільства» зараз певним чином світоглядно переосмислюються на основі соціогуманітарного «переоцінювання цінностей» та «боротьби світів» на перехресті «культури і технології» [14]. За своїм спрямуванням подібне фактично є «світоглядною боротьбою» за культурно-інформаційне ствердження сучасного соціуму у формах комунікативного діалогу. За логікою суспільного прогресу та світоглядного розвитку суспільства тут спостерігаються близькі чи подібні тенденції та закономірності за їх культурно-інформаційною спорідненістю. А саме:

- формування на основі «культури постмодерну» суспільства ще не визначеного типу, але з потягом до *ціннісно-орієнтованої гуманоморфної суспільної культури*; подібне представляє «світоглядний пошук» на «постмодерністських роздоріжжях культури», котрий здійснюється через «кризу сучасності» і створенням нової «культурної дилеми постсучасного Заходу» [15]; це світоглядна "дилема двох образів" у фокусі і перспективі

«близької майбутньої сучасності», а саме – "перший образ" універсального суспільства космополітичного типу з цивілізаційно вивіреними нормами життя у контексті «суспільного універсалізму» і "другий образ" – він презентований у вигляді емансипованого «культурного суспільства» в різновидах «радикального індивідуалізму» та в «колективних мотивах нових різновидів загальності» і проявів «колективного суб'єкту» [15, с.13, 134-140, 168]; можна бачити, що на подібній основі може виникнути індивідуалістська, інтерсуб'єктна та універсалістська світоглядна культура "постсучасного" суспільства і зараз це представлено **глобалізованим світоглядом** сучасного соціуму;

- становлення на основі постмодерністського «переоцінювання цінностей» цілком визначеного майбутнього суспільства [16]: воно виникає на методологічних засадах «філософії післясучасності» з проголошенням головним ціннісним пріоритетом суспільного розвитку – створення «антропогенної цивілізації» [17]; в такому випадку у "післямайбутньому" соціумі сформується **цивілізаційно-антропогенний світогляд**;

- розвиток духовної культури в межах існуючого інформаційного суспільства та його культурно-ціннісне «одухотворення» [18], забезпечення на цій підставі умов для формування *інформаційної культури суспільства*, котра первинно інституалізується в «інформаційному праві» [19]; саме на цьому напрямі у суспільстві може розвинутихся нормоціннісний **культурно-інформаційний світогляд**;

- суспільна інституалізація *духовної творчості і духовно-інформаційної культури* в громадянських інституціях прийдешньої антропогенної цивілізації [20]; подальше повне «духовне оновлення» суспільства і надання глобальним суспільним процесам виразного соціокультурного характеру [21]; на духовно і культурно оновленому "соціальному підґрунті" суспільства сформується духовно-практичний світогляд і **духовно-творче світорозуміння** дійсності, котру можна соціально і ноосферно "конструювати" як креативно-синергетичну реальність;

- радикальна зміна *суспільної свідомості та світоглядної культури* на основі нової соціогуманітарної парадигми «соціально-філософського мислення» [22]; з цим будуть розроблені принципово нові підходи до практичного і духовного освоєння дійсності, котрі виходять із потреб розвитку цивілізаційних відносин реального гуманізму [23]; на цій основі розвинеться менталодуховна культура **ноосферного світорозуміння**.

В разі подібних **культурно-інформаційних трансформацій** суспільства людство вступить до історично нового етапу свого розвитку.

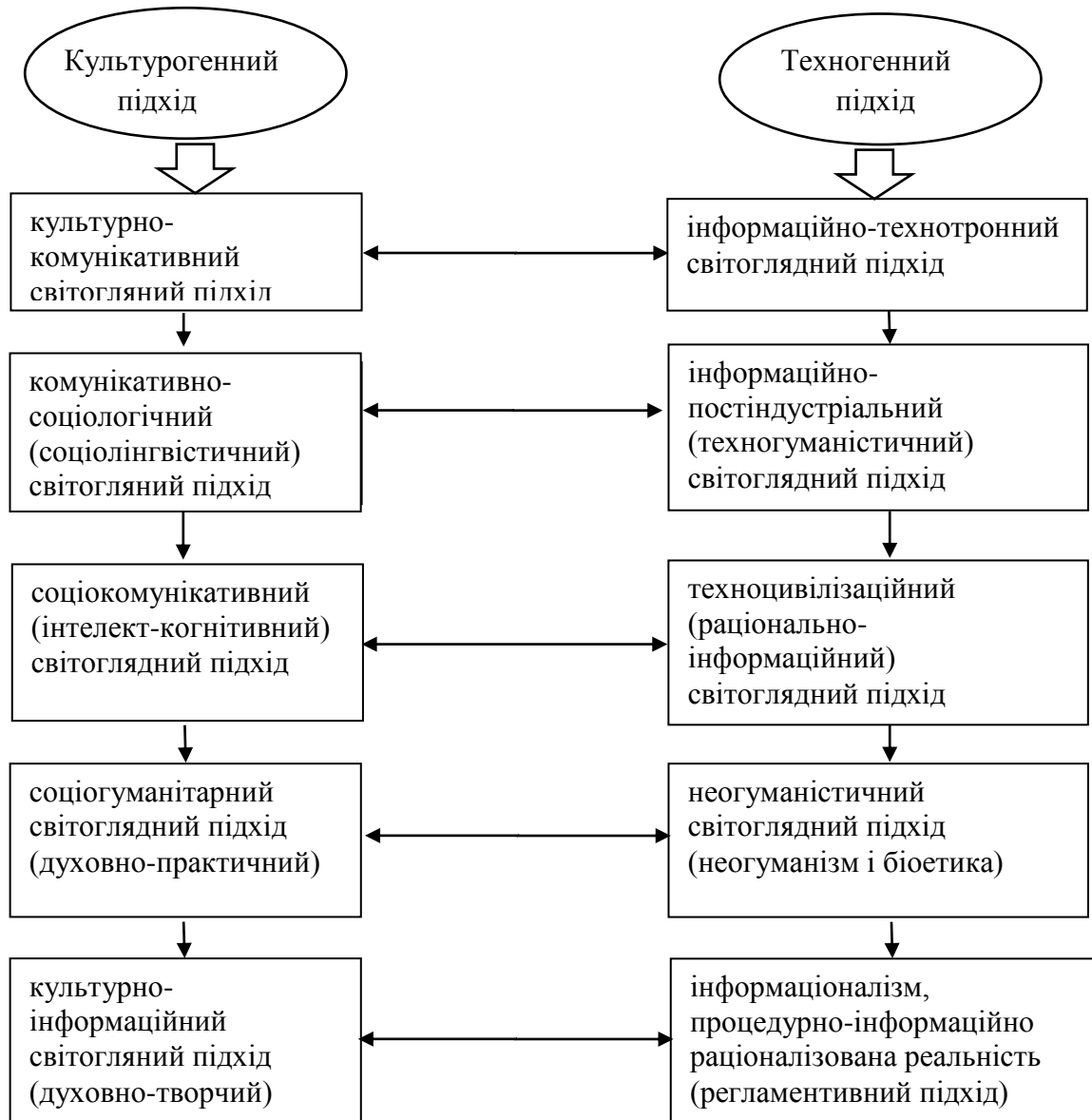
Провідні західні філософи постмодернізму (Ж.-Ф. Ліотар, М. Фуко, Ж. Дерріда, К.-О. Апель, П. Рікбор та ін.) окреслили цей етап історичним часом «після філософії», якщо взагалі він не стане «кінцем суспільства» [24]. Зрозуміло, що новий період в історії суспільства XXI століття буде його духовно-творчим і **культурно-інформаційним розвитком** за межами апологетики буржуазної філософії і техногенного мислення, поза ліберально-ринкової ідеології і капіталістичного способу життя. В сучасному суспільстві вже є достатні підстави для дійсного розвитку духовних і соціальних сил людини, творчої філософської думки в осмисленні початкової необхідності ціннісної гуманізації суспільних відносин, комунікацій та взаємодій, розвитку гуманізованого **культурно-інформаційного світогляду**, котрий надалі трансформується у креативно-синергетичне і ноосферне світорозуміння.

В формуванні філософсько-світоглядного підходу до культурно-інформаційного розвитку суспільства загалом можна бачити велику різноманітність концепцій і концептуальних розробок та моделей розвитку сучасного розвитку суспільства як європейських, так і американських, російських і вітчизняних. За векторами їх «центральної концепції» створюються відповідні соціальні теорії гіпотетичного розвитку суспільства на майбутнє і до «постсучасності». Різні філософські школи вбачають цей розвиток по-своєму, але загалом зводять проблему до становлення суспільства інформаційного, соціокомунікативного типу в бінарності техногенного і культурогенного розвитку як альтернативних підходів. Ця бінарність перш за все виявляється в аспекті науково-ціннісних, світоглядних уподобань дослідників [25, с. 77-86]. На соціофілософському підґрунті вона представлена двома провідними філософськими школами: французькою (П. Турен) та американською (Д. Белл). Виникають «американська» і «європейська» світоглядні моделі культурно-інформаційного розвитку суспільства. В об'єднанні цих моделей інформаційне суспільство подається у вигляді своєрідного «кентавра» або «техніко-соціокультурного феномену» [26, с. 7].

За нашою концепцією, подібна «ціннісна бінарність» техногенного і культурогенного підходів в якості світоглядних альтернатив суспільного розвитку може бути презентована історично в більш розгорнутому плані. А саме – абстрактно-схоластично, а світоглядно-філософськи, конкретно-історично, оскільки проблема культурно-інформаційного розвитку суспільства виникла природно-історично і ставилася в процесі соціального і культурного руху людської історії.

Першу бінарність ціннісних орієнтацій в новітній час представлено соціокультурною концепцією розвитку суспільства, за М. Маклюеном, та її альтернативою інформаційно-технотронного розвитку, за Р. Ароном [27] і З. Бжезинським [28]. Характерно, що перші концепції інформаційного розвитку суспільства (М. Маклюен) йшли саме «від культури» в намаганні вивчити певні суспільні закономірності цього процесу в системі культури, а не технологічного детермінізму. Тому і *друга* світоглядна альтернатива будувалась на ціннісній бінарності комунікативно-соціологічного (соціолінгвістичного) та інформаційно-технологічного підходів: «археології гуманітарних знань» М. Фуко [29], лінгвістики і «граматології» Ж. Дерріди [30] та технологічного або «нового індустріалізму» Дж. Гелбрейта [31]. Зараз ми стаємо свідками формування нової ціннісної бінарності як *третьої* світоглядної альтернативи: з одного боку, соціокомунікативний та інтелектуально-когнітивний розвиток суспільства (за К.-О. Апелем, Ю. Хабермасом і Т. Луманом), а з іншого боку – це техноцивілізаційний суспільний розвиток, концепцію якого розробляє В. С. Стьопін, проводячи ідею «культури техноцивілізації» [32]. В подібному аспекті Р. Ф. Абдєєв одним із перших розробляє «філософію інформаційної цивілізації» [33]. *Четверта* світоглядна бінарність – це соціогуманітарний підхід у площині розвитку соціальних комунікацій реального гуманізму в суспільстві [34]. І йому протилежний – «неогуманістичний підхід» нової еволюційної етики або еволюційно-етична концепція гуманізму [35]. *П'ята* світоглядна альтернативна бінарність, що розробляється за авторською концепцією, – це культурно-інформаційний розвиток суспільства, який відбувається на основі ціннісної орієнтації та гуманізації суспільних комунікацій [36,с.309]. І протилежний напрямок раціонально-комунікативного розвитку – це «інформаціоналізм» процедурної раціоналізованої реальності, за М. Міхельсом [37]. Подібний, вкрай раціоналізований, інформаційний розвиток призводить, за Ж. Бодріаром, до встановлення «символічної реальності», псевдореальності, віртуального світу симуляцій і артефакт-симулякрів [38]. Вищезначені світоглядні бінарності в якості ціннісних альтернатив суспільного розвитку можна представити як певний *соціо-онтологічний рух*, котрий, за нашою концепцією, є *культурно-інформаційним рухом*. Конструктивно виявленні бінарні ціннісні альтернативи культурогенного і техногенного світоглядних підходів до інноваційно-модернізаційних процесів в сучасному соціумі на підґрунті філософії науки, котрі можна представити наступним чином (дивись нижче представлену схему).

Бінарні ціннісні альтернативи в культуро-генному і техногенному світоглядних підходах до інноваційно-модернізаційних процесів в сучасному соціумі на підґрунті філософії науки

Недостатність концептуальних і світоглядно-альтернативних побудов суспільного розвитку очевидна: це політизація питання в аспекті влади в суспільстві та ринкової економіки, «соціологізм» у його конкретно-прикладному значенні, нестратегічний характер розробок «на один день», відсутність базисної філософсько-світоглядної методології. За таких позафілософських підходів, для сучасного соціуму немає іншого «головного питання» як «розбудова» технокапіталізму (в альтернативі соціалізму) на тлі «пострадянських перетворень» [39]. Багато дослідників вказує на те, що це буде не рух уперед, а «ривок у минуле», в дикий, печерний, «ранній капіталізм», без усіляких перспектив входження до системи «зрілого»,

«пізнього», «цивілізованого капіталізму» країн «першого світу» як інформаційних суспільств, що виникли на тлі постіндустріалізму та внаслідок постмодернізації "інформаційного капіталізму".

Враховуючи вищеозначене, можна побачити, що реальна соціальна історія становлення «інформаційного суспільства» з надр капіталістичної системи і до її перетворення в «некапіталістичну» виглядає таким чином. Перш за все це світоглядні «образи від себе», тобто як істеблішмент капіталістичної системи хотів би бачити суспільство в якості «інформаційного». А за своєю суттю – створити привабливий образ «технокапіталізму» як взірць для соціуму, що глобалізується. «Комунікативний спосіб» утворення світоглядної «ілюзії інформаційного суспільства» такий: спочатку формується привабливий «образ влади», а потім настає світоглядна дія «влади образу» [40, с. 252]. Це влада «інформаційного образу» суспільної системи технокапіталізму як найбільш просунутого в економічному та індустріальному відношенні серед західних ринково-ліберальних моделей суспільства з «супереконією» і «постіндустріальним» базисом. На підґрунті соціокультурної філософсько-світоглядної методології можна визначити наступні головні інформаційні різновиди цих кумуляційних образів.

Перший світоглядний образ – «історичний». Він формувався в дискурсі понять «на шляху» до інформаційного суспільства, «приходу» та «революційного» становлення інформаційного суспільства в різних концептах цього соціоісторичного процесу. Серед них:

1. Прогресивні концепції як «традиційні». Це класова «оптимістична теорія» прогресу людського суспільства, за Ж. Фурастьє; «стадіальний прогрес» суспільства, за У. Ростоу (загальновідомі 5 «стадій росту»: традиційне суспільство, перехідне, суспільство в «стадії підйому», «зріле суспільство» і суспільство «високого добробуту»); суспільний «економічний прогрес», за Г. Каном, коли виникає «суперіндустріальна світова економіка» (за моделлю рах americana); 3-х фазова модель суспільного прогресу, за Ст. Лемом: «енергетична», «кібернетична» і «автоеволюційна» фази [41]: теорії «науково-технічного» прогресу на основі «філософії науки і техніки», що розвивається В. С. Стьопіним: це існування «науки в культурі техногенної цивілізації», котра і формує її «культурну матрицю» [42, с. 13].

2. Індустріальні концепції як «нетрадиційні». Вони безпосередньо підводять до створення теорій «постіндустріального суспільства» як вищої фази суспільного прогресу, вслід за якою прийде деякий новий «технотронний», «програмований», «посткапіталістичний», «інформаційний»

стан суспільства. Це добре відомі концепції «постіндустріального» суспільного розвитку Дж. Гелбрейта та Д. Белла [43, с. 35-45]; «хвильова концепція» А. Тоффлера [44, с. 41], «тренд-концепція» інформаційного розвитку Дж. Нейсбіта [45, с. 22-31]. Концепцію постіндустріалізму також підтримують такі російські дослідники як В. С. Стьопін (постіндустріальна «техногенна цивілізація»), А. І. Ракітов («філософія комп'ютерної революції»), В. І. Іноземців («постекономіка») тощо.

3. У соціологічному аспекті інформаційне суспільство все більше розглядається як «безструктурне» та «безінституціональне», у вигляді безликої суспільної «соціальної системи», котра знаходиться «поза системою» і існує в безформному стані «соціальної маси», що не має соціальної якості і є псевдобуттям «віртуальної реальності» [46]. Це суспільство загальної «цивільної масоїзації»: «мас-демократія» (демократія участі), мас-медіа, для маніпулювання суспільною свідомістю, мас-виробництво для «масового споживання», «мас-культура» тощо. Їм повинні відповідати і «масові» соціальні інститути, що не мають предмету соціального регулювання в суспільстві і виконують тільки маніпуляційні операції світоглядного продукування фальсифікацій, артефактів, симуляцій та «символів подоби» або симулякрів. Інтелектуальні форми передачі інформації в соціальних процесах живого спілкування підмінюються або фальсифікуються простими і примітивними формами трансляції повідомлень у комунікативних «мас-потоках», що інформаційно легко контролюються, світоглядно спотворюються і представляються в потрібних «соціальних образах» моноцеребральної людини як «реальність нереального» [47]. Світоглядна, духовно-творча складова цілком виключається, і замість неї віртуальні «маніпулятивні» інститути «рубрикують» статусну псевдоціннісну соціальну структуру, виходячи з «ціннісного доходу», «статусних благ», «ціннісного споживання», «символічних благ», одержання символічно-статусних привілей, допуску до престижної діяльності, престижного відпочинку, розваг, рекреативних послуг тощо. Тоді і вся «соціологія суспільства» світоглядно починає розвиватися вже не «від суспільства», а «від самої себе», тобто від свого «образа соціології» (як соціальної науки), технізованої соціогенії. Таким самим «способом від себе» починає розвиватися і вся наука про інформаційне суспільство, а конкретно, від фантомів «образів науки». Така наука вже не в змозі дати адекватного світоглядного опису того, що реально відбувається в сучасному суспільстві та в його сутнісній основі [48]. Замість цього ведеться мова не про реальне наукове знання і пошук наукової істини, а про фінансову «ефективність

науки», її підтримку спонсорами, якщо наука «вигідна» для одержання грантів, замовлень на наукові дослідження, консультаційні послуги, на замовлений і тому наперед «потрібний» науковий результат.

4. Цивілізаційні концепції суспільного розвитку. Вони найчастіше протиставляються марксистському «формаційному» розумінню суспільного розвитку. Цивілізаційний розвиток суспільства долає його соціально-класовий характер і дозволяє розвиватись суспільним системам на неантагоністичній основі. При цьому робляться посилання на таких фундаторів цивілізаційного розвитку суспільства як А. Тюрго, М. Мірабо, Ж. Кондорсе, Ш. Монтеск'є, Ф. Гізо, Ж.-Ж. Руссо, А. Вольтер, Ш. Фур'є та інших, котрі вважали цивілізацію позитивним наслідком суспільного розуму, справедливості і благоденства. Хоча цивілізаційний шлях суспільного розвитку не підтримували відомі філософські «класики». Наприклад, у І. Канта – цивілізація є погроза гуманності, протиставлення людському розуму, моральності та власній природі людини в контексті «ідеї визначальності історії у всесвітньо-громадянському плані» [49, с. 3-25]. У Ф. Ніцше – цивілізація виступає як протилежність культурі й духу, що веде до декадансу культури і розпаду суспільства в контексті «користі і шкоди історії для життя» [50, с. 15-128]. У О. Шпенглера – цивілізація є застій і окостеніння культури, за чим йде згортання, застигання та смерть суспільства в контексті природної «морфології світової історії» та погляду, що «цивілізація є кінець всякої культури» [51, с. 6-84].

В той же час більшість пострадянських дослідників світоглядно підтримують концепцію цивілізаційного розвитку суспільства, прив'язуючи його до різних підстав: історичних, культурних, географічних, техніко-економічних, індустріальних, етнічних, теологічних і навіть до екологічних [52]. Але загальне підґрунтя становлення сучасної «глобальної цивілізації» вітчизняний дослідник Ю. Павленко все ж бачить в контексті культурно-історичного руху цивілізації, а сучасного суспільства – в «цивілізаційній специфіці соціокультурного розвитку» світового соціуму [52, с. 179-181, 318]. Подібна аспектація цивілізаційного розгляду історії дозволяє фіксувати певний соціокультурний стан соціуму, включаючи його «високоінформаційний стан», як протилежний природному, виявити рівень розвитку суспільства в контексті «інформаційного прогресу», в системі культури, світоглядно визначити ступінь складності та цілісності суспільства як соціальної системи [53]. Закономірності культурно-історичного процесу розвитку інформаційної цивілізації вимагає певної періодизації. В подібних періодизаціях чітко виявляється, що визначальне значення в цивілізаційному

розвитку мають не стільки техніко-економічні та індустріально-технологічні фактори (при всій їх важливості), скільки культурно-історичні, антропогенні, соціокультурні та світоглядні. Традиційні історичні типології цивілізацій лише фіксували їхню феноменальність практично без врахування стрижневої ролі знання і культури: регіонально-етнічні, локально-географічні, теократичні, стадіальні цивілізації за способом життя і діяльності тощо. Сучасна «періодична» типологія «зв'язує» цивілізації в напрямку загальних культурно-історичних закономірностей суспільного розвитку, що стає «цивілізаційним розвитком» [54]. Подібний "цивілізаційний рух" світоглядно спрямовує суспільство в русло закономірно-історичного становлення «людської формації», ціннісно-орієнтованої *«антропогенної цивілізації» реального гуманізму.*

Соціокультурний аспект світоглядної репрезентації інформаційного суспільства. В суспільній культурі М. Маклюен, слідом за Г. Гердером, бачив відображення цілісності світу, в якому відбиваються цілісність людського знання про світ. Тільки культура встановлює історичну причинність, виявляє органіку еволюційних процесів розвитку, що йде в «надприродність» суспільних процесів, виявляючи розумні здібності людини через соціокультурні комунікації. Але за М. Маклюеном, для подібних соціокультурних комунікацій «культура механічно визначала наперед долю людських суспільств, оскільки представляла собою автоматичну інтеріоризацію їх власних технологій» [5, с. 107]. Культурний прогрес стосовно інформаційного суспільства виявляється в тому, «що культура рухається вперед» і завжди «захоплює» людину своєю надприродністю, усіма своїми структурними елементами: спілкуванням, філософією, релігією, наукою, мистецтвом та іншими «феноменами культури» (Г. Гердер). Але інформаційний розвиток суспільства довгий час не був «світовою стратегією культури» [5, 392-393]. Бо не були ще у світоглядному відношенні достатньо розроблені концепції «соціального історизму», а тому вони й не були, за Г. Гердером, адекватно представлені в соціальній філософії не тільки в політично-правовому, але й і в «моральному аспекті», пов'язаного з "ідеєю виховання людей в дусі ідей гуманізму і культури" [55, с. 239]. М. Маклюен попереджував, що сучасна «електрична галактика подій вже глибоко вклинилась в галактику Гутенберга» [55, с. 401]. Ось чому він і стверджував, що «культура є нашою справою», вважаючи, що вона, втілена в ЗМІ, стає головним світовим ресурсом людства. І на цій основі він виявляв 4 історичні епохи соціокультурного становлення суспільства, піднімаючи його на вищий рівень **культурно-інформаційної репрезентативності**: дописемна епоха

усної (вербальної) форми спілкування; епоха фонетичного письма, що дозволяє в письмово-візуальній формі передавати знання і додавати йому особистісне вираження; епоха «галактики Гутенберга» «першого інформаційного вибуху» (XVI ст.), що відкрила можливість типографської передачі інформації (з винаходом типографського верстата І. Гутенбергом); епоха аудіовізуальних засобів інформації, «аудіовізуальна епоха» ЗМІ та телекомунікацій [6, с. 92]. При цьому М. Маклюен попереджував, що в суспільстві в разі інформаційного розвитку в системі культури виникнуть «множинні трансформації, котрі є нормальним явищем поширення нових засобів комунікації у будь-якому суспільстві». А це потребує вже вирішення задачі соціокультурного «осмислення комунікації теперішнього світу» [5, с. 401]. Тобто формування відповідного культурно-інформаційного світогляду.

Тому можна бачити, що інформатизація суспільства і становлення інформаційної культури має як свої позитивні результати, так і негативні наслідки. «На позитиві» суспільство має вільний світоглядний розвиток індивідів, а «на негативі» – «автоматизацію» та «атомізацію» людини "технологізація" її світоглядних уявлень. З одного боку, відбувається розвиток високотехнологічного та інтелектуалізованого інформаційного суспільства, а з іншого боку – дегуманізація життя, технологізація інформації та технократизація мислення, становлення суспільства техноінформаційного типу і зниження його культурного рівня (спілкування з комп'ютером, а не з людиною), наростає ізоляція в «інформаційних нішах» (К. Хессенг). Подібні альтернативи виникають і в сфері політики, у господарському житті, економічних процесах і трудовій діяльності, в міжнародних відносинах [26]. Тому і сформувалися дві світоглядні моделі світового культурно-інформаційного розвитку: «по-американськи» та «по-європейськи». При цьому попереджається, що починається «кінець культури, котра є створеною людиною прометеївського типу» і, виходячи з цього, «можливості розвитку суспільства є вичерпаними» [56, с. 66]. Звичайно, мова може вестися про «кінець» техногенної культури «посткапіталізму», про «кінець» технотронного світу і техногенної історії, що поставили людину поза історичним процесом і ствердили електронну Мегамашину як нового суспільного ідола, що гнітить духовні, соціальні та інтелектуальні сили людини. Тому зараз розробляються інші «електронні концепції» інформаційно-технологічного розвитку на світоглядно "відкритій" соціокультурній і ціннісно-гуманітарній основі, котрі альтернативні «закритим» технологіям Internet Microsoft [57, с. 222-223]. Перш за все це

«відкрита» електронна система GNU/Linux в співтоваристві інтелектуальних власників, що самі розроблюють інформаційні програми з відкритим кодом [57, с. 222-223].

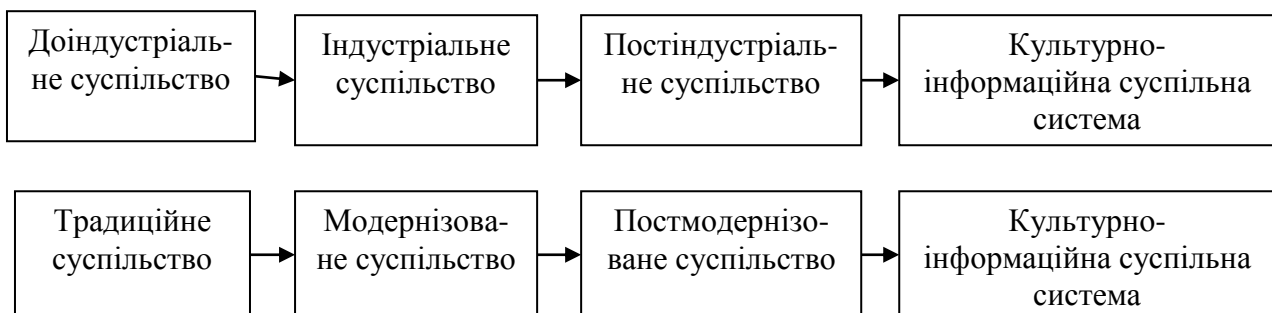
Подібним чином закладається основа для становлення інформаційного суспільства «з людським обличчям», а за нашою концепцією, суспільства культурно-інформаційного типу з іншим «лагом культури». Вона є такою, що не затримує і не регресує суспільний розвиток, а інноваційно випереджує, культурно і світоглядно прогресує. Сучасний «лаг культури» (П. Іонін) поки ще є таким, що вона пасивна і відстає від розвитку суспільства, у той час як «культурний лаг» повинен забезпечувати випереджальний суспільний розвиток, на світоглядно-інноваційній основі не придушувати волю і свідомість людини, а проводити волю громадян до одержання якісної та об'єктивної інформації в новій «повсякденності постмодерну» в поєднанні «реального і віртуального»[58, с. 396, 465]. Світоглядні зміни в культурі обумовлюють зміни в науці і її нових парадигм, піднімають духовний потенціал суспільства за загальним пріоритетом культури. Формується **антропогенна культура реального гуманізму**, котра «розширює» людські інтелектуальні та світоглядні можливості. В культурно-інформаційному часово-просторному світоглядному вимірі — це забезпечення соціокультурних перетворень інформації, а з цим — ініціація процесу культурно-інформаційного розвитку суспільства [59]. Духовно-практичний результат цього розвитку — формування культурно-інформаційних світоглядних уявлень, духовно-творчого світогляду і ноосферного світорозуміння.

1.2. Світоглядно-суспільнознавче підґрунтя соціокультурних трансформацій інформаційного суспільства і формування культурно-інформаційного типу суспільної раціональності

Культурно-інформаційний підхід до виявлення особливостей сучасного суспільного розвитку і розуміння сутності інформаційного суспільства як дійсної, а не «символічної реальності» перш за все має на увазі «людинорозмірність» та "антроповідповідність" інформаційного суспільства. Подібне **світоглядне антропорозуміння** суспільства і суспільного прогресу обов'язково повинно включати відповідний загальноісторичний і соціокультурний досвід людства в інформаційно-комунікативній сфері. А саме — це культура інформаційного спілкування в режимі діалогу і «комунікативного співтовариства», різноманітні культурно-інформаційні

форми суспільної життєдіяльності, захист і збереження інформації в її культурно-інформаційній якості і надбання суспільної культури. І загалом - світоглядний розвиток суспільства і формування культурно-інформаційного світогляду. А в цьому контексті – це потреба в розвитку світоглядної культури суспільної відкритості, що протистоїть інформаційній нерівності, інформаційній диференціації суспільства, виникненню інформаційних ієрархій та «інформаційних еліт» за схемою «власник ЗМІ - електронний пролетарій». Невипадково *процеси суспільної постмодернізації збіглися і синхронізувались з процесами становлення інформаційного суспільства*. Вони реально об'єктивуються в культурно-інформаційних інститутах реального гуманізму, що розвиваються і стверджуються в новій **суспільній культурно-інформаційній системі**. Їй передують і з нею одночасно розвиваються духовно-творчі світоглядні уявлення у відповідному модусі **культурно-інформаційного світогляду**. Подібна система за своєю світоглядною природою є **гуманологічною суспільною системою**, що базується на антропогенній культурі «багатосутнісної людини» [60, с. 351-353]. Людина в ній є головною суспільною цінністю і «живим» буттям культури. Її «первосутність» перш за все виявляється в духовності і духовних силах, а найважливіший **культурно-інформаційний ресурс суспільства** – це інтелектуальний і соціальний капітал, що акумулюється через капіталізацію інформації, розвиток інформаційної культури і людських духовно-творчих ресурсів для цього. Перш за все – у вигляді **світоглядних ресурсів**. В цьому випадку індустріальні і культурогенні процеси можуть синхронізуватися та збігатися. Наприклад, за такою когнітивною схемою, що нижче наведена.

Когнітивна схема синхронізації індустріальних і культурогенних процесів

За таким підходом, як вважає В. Ємелін, «теорію постіндустріального суспільства правильніше буде представити однією з ... доктрин, що виражає постмодерністський світогляд» [59, с. 14]. Тому у цьому світоглядному напрямку йде розвиток, модернізація і постмодернізація всіх пострадянських

суспільств. Подібне репрезентується як "демократична модернізація", котра веде пострадянські суспільства до постіндустріального розвитку і постмодерну. Але не у бік традиційного капіталізму та ліберально-ринкової економіки, а на основі «постекономіки» і формуванні в ній інформаційного соціального капіталу, що й створюють економічний базис для становлення культурно-інформаційної суспільної системи на регуляторах громадянської демократії, самоорганізації і самоврядування. Проте, щоб подібне відбулося, необхідна **світоглядна ідентифікація** духовно-інтелектуального потенціалу суспільства з його культурно-інформаційним потенціалом, а з цим – залишення ринкових ілюзій ліберальної економіки. Тому демократичні перетворення необхідно розглядати в спектрі інформаційної культури, **культурно-інформаційного розвитку** суспільства, в *прямому співвідношенні демократії і культури, суспільної інформатизації та суспільної самоорганізації*, коли «самоорганізація є необхідною базою, об'єктивним креативним началом для саморозвитку, самостворення та самовдосконалення суспільної системи» [61, с. 334]. Тут діє раніше визначена закономірність: якщо є достатні культурно-інформаційні підстави розвитку суспільства, то необхідно встановлювати і культурно-інформаційні підстави для громадянської демократії.

Ось чому на зміну техногенній «комп'ютерній ейфорії» приходять постмодерністський «комп'ютерний песимізм» і громадянські обвинувачення в тому, що інформаційні технології та глобальна інформатизація відчужує людину від суспільства (політичного) і насаджує машинний спосіб життя і мислення вже в масштабі «глобального інформаційного суспільства» з «двоїстою динамікою» цифрового обчислювання «0-1» [62, с. 4, 196]. Інформаційне суспільство, котре маніпулятивно репрезентується на Заході як "продвинуте" і прогресивне, йде не до розвиненої демократії і громадянського суспільства, а до політичного диктату державної бюрократії. Вона фактично підсилюється через установлення контролю над інформацією, через контроль і розподіл фінансових потоків з комп'ютеризації суспільства. А «метаморфози влади, що відбуваються», за А. Тоффлером, у контексті ствердження нового статусу знання в інформаційному суспільстві (як інтелектуального і соціального капіталу) відбуваються в площині інформатизації виконавчого апарата державної влади через інформаційні мережі (універсальні і корпоративні). Встановлюється тотальний "інформаційний контроль" над суспільством, інформаційний моніторинг-стеження за всіма сферами суспільної життєдіяльності. Тому повністю зберігаються всі ієрархічні структури комунікацій у бюрократичній

політичній системі, продовжується і нарощується «розгул бюрократії» в боротьбі за «теплі місця» [63, с. 203, 205]. На цій основі виникає гостра суспільна потреба в необхідності конструювання нової соціальної організації суспільства, розвитку *інноваційної культурно-інформаційної системи громадянської демократії* [64, с. 6-17]. Процеси суспільної інформатизації та демократизації об'єктивно знаходяться в певному діалектичному співвідношенні. Але вони світоглядно реалізують свій культурно-інформаційний потенціал тільки при умові коли його не деформує політична влада. Загальна суспільна інформатизація не може існувати поряд із тоталітаризмом і тільки громадянська демократизація життя створює необхідні умови для розвитку *культурно-інформаційне світоглядного поля* суспільного прогресу. Саме ціннісно-культурогенна, *світоглядна інформатизація* суспільства вимагає його громадянської демократизації і стає могутнім засобом ствердження демократичного ладу та громадянської демократії. Саме в цьому аспекті і на цій основі, «під інформатизацією можна розуміти діяльний процес усе більш повного оволодіння інформацією як головного ресурсу розвитку за допомогою засобів інформатики з метою кардинального підвищення інтелектуального рівня цивілізації, на цій основі - гуманістичної перебудови всієї життєдіяльності людини» [65, с. 45-46]. За А. Д. Урсулом в разі подібної "інформаційної перебудови" суспільства виникає "соціальна інформатика", що повністю трансформує суспільний світогляд і переконструює соціальну реальність у нову суспільну систему. Тоді відкривається можливість на подібну світоглядно-трансформовану підґрунті займатися *культурно-інформаційним конструюванням нової ціннісної соціальної реальності*. Це здійснюється культурно-історично шляхом «конструювання соціальних фактів», а потім - за «визначеним родом фактів» та «порядку, в якому вони розташовуються» у відповідну «складену рамку для угруповання фактів». Сконструйовані і впорядковані подібним чином соціально факти і стають визначеною «системою питань», для конструювання суспільної життєдіяльності на основі «фактичних» соціальних цінностей [66, с. 145]. Подібний «науково-конструктивістський» соціофілософський метод є відомим уже більше 100 років, але тільки зараз прийшло усвідомлення ролі соціальної «фактичності» як суспільного інституту, коли в «науці як культурі» виявляється «наявність ціннісного аспекту наукового фактичного знання», що детерміновано «загальнокультурними цінностями». За умов цієї детермінації «фактичність щасливо з'єднується з цінністю» [67, с. 174]. «Інститут фактичності» дозволяє встановити, що на основі конструювання соціальних фактів як

«фактичних цінностей», цілком може бути здійснена і «побудова відносин» (особистих і суспільних) – вже як *«ціннісних відносин»* та відповідних суспільних світоглядних уявлень – вже в якості *«науково-ціннісного світогляду»*. На цій основі розвиває фактично «ціннісна комунікація» як «ефективна комунікація», що орієнтується на «побудову і підтримку ефективних відносин» в суспільстві через ціннісну «центральну ідентичність» особистості [68, с. 239-240]. Подібним чином особистісна "центральна" психологічна ідентичність оновлюється і через нові "ціннісні факти" стає "центральною" світоглядною ідентичністю в її новому модусі. В нашому випадку – це *духовно-творчий світогляд, котрий приймає модус культурно-інформаційного світорозуміння в статусі його суспільної "фактичності"*, тобто такого світоглядно-ціннісного наукового факту, що має своє наукове підтвердження в якості соціальної (соціоінформаційної) цінності.

Проте донедавна, а багато в чому і зараз, інформаційне суспільство розуміється як «цифрова цивілізація» зі своїм «віртуальним світом»: віртуальний парламент, віртуальна корпорація, «віртуальний офіс і посада», а звідси – «віртуальне поселення», «віртуальний народ» і «віртуальне суспільство», зі своєю «віртуальною реальністю» [69 с. 10, 38-39]. У такій віртуальній суспільній системі немає місця ні людини, ні людської культури, а тільки функціонує Мегаінформаційна машина з псевдолюдськими фантомами і символічними людиносимулякрами. Подібне в деякій мірі стає характерним і для українського суспільства і тільки зараз починає приходити усвідомлення, що на національному терені необхідно соціально реалізувати свій особистий шлях становлення суспільної інформаційної культури. Проте в контексті загальноєвропейських і загальносвітових культурно-інформаційних процесів. Так, в аспекті американської демократії важливим для нас є їх досвід рішення соціальних проблем на основі громадянських зусиль [70]. В аспекті європейського розвитку принципово важливим стає питання: чому Україна в історичній ретроспективі не пішла шляхом європейської демократії. І зараз цей рух вкрай затруднений, хоча Україна є центром східноєвропейської цивілізації [71]. В цьому контексті ключового значення набувають «дилеми суспільного розвитку України». А саме, – що нас очікує у внутрішньому плані, конкретно, у співвідношенні державного будівництва і розвитку громадянської демократії [72]. І коли мова йдеться про створення в Україні відкритої суспільної системи у масштабі глобалізованого світового соціуму, то тут необхідно покладатися на громадянську самоорганізацію як рушійну силу суспільного прогресу, на

соціальну синергетику суспільних процесів, та «методологічні можливості синергетичної картини світу», в центрі якої стоїть Людина творча (homo sapiens sapiens), творча особистість, що формотворить і себе, і суспільство [73, с. 9, 127]. Але для цього повинен бути сформований відповідний «світоглядний базис» і духовно-творчий світогляд у його конкретному "фактичному модусі" культурно-інформаційного світорозуміння. Тоді й можливе створення яскравої, вражаючої і притягальної реальної моделі **культурно-інформаційної системи громадянської демократії**. Подібне могло б стати гідним завданням для українського суспільства та його інтелектуальної еліти, було б вірною Відповіддю українського народу на історичні Виклики ХХІ століття. Проте для цього потрібна своя радикально нова «геофілософія» та «геостратегія», що вибудовується поза, «геополітики» міжнародних альянсах (В. Дергачов), знання «семантики глобалізації» в «субцивілізаційних» і пост структуральних «параметрах порядку» в новій «архітектурі світового співтовариства» [74, с. 40, 344, 425]. Потрібна розробка і власної соціальної філософії, «соціології політики» і громадянського суспільства, культурно громадської демократії як головної форми самоврядування суспільства [75, с. 48, 296]. А за авторською концепцією, – це соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства [86], а також інноваційна філософія культури інформаційного суспільства [87].

В порівнянні з вищезазначеними філософсько-методологічними підходами **культурно-інформаційний підхід та відповідна соціо-філософська методологія** має перевагу в тому, що дозволяє прямо і безпосередньо ставити і вирішувати проблему суб'єкта і об'єкта культурно-інформаційного розвитку суспільства, створення нового суспільного базису і соціальної структури, формування відповідних суспільних відносин та ціннісної соціальної альтернативи (техногенний чи культурогенний розвиток), вирору «культурно-інформаційного підходу в здійсненні сучасних громадянського-демократичних перетворень» та «в дослідженні процесів громадської ідентифікації суспільства» (86, с. 401). Тут може виникнути необхідність вибудувати замість «бінарної логіки» семантичних опозицій більш широкі ціннісні «виміри» інформаційного суспільства. Це, наприклад, різні «амбівалентні побудови опозицій соціальних детермінант» у процесі переходу суспільства до нової парадигми культурно-інформаційного розвитку [76, с. 268-269]. За нашою концепцією, при розгляді різних парадигм культурно-інформаційного розвитку суспільства можна ефективно застосовувати «комунікативно-інформаційний метод соціокультурного

регулювання громадних процесів в культурно-інформаційній суспільній системі» [86, с. 419]. Він цілком дозволяє розглянути суспільну комунікацію як об'єктивний соціальний процес ціннісної інтерсуб'єктивної взаємодії людей у суспільстві. Ця об'єктивність, виявляється в процесі практичної гуманізації суспільства на основі реальних суспільних комунікацій та принципів реального гуманізму. А суб'єктивність – у комунікативному партнерстві комунікативних суб'єктів, їхньому спільному комунікативному досвіді та соціокомунікативних відносинах спільної взаємодії. При цьому виникає певна «комунікативна організація» людей у суспільстві, що кардинально змінює їхню поведінку [77, с. 27-28]. В організованому «комунікативному просторі» чітко просліджуються тенденції розвитку «організованого суспільства» на основі суспільної самоорганізації ціннісного «пріоритету культури» та морального розвитку суспільства і особистості [61, с. 314, 618]. В подібному суспільстві змінюються традиційні відношення праці і капіталу, з'являються нові комунікативні, організаційні і структурні характеристики. Головна з них – це виникнення **культурно-інформаційних відносин власності** на «інформаційний продукт», а саме – інтелектуальної та корпоративної власності та появи «нових еліт» у суспільстві в статусі меріократів, професіоналів та інтелектуалів [78]. У таких уявленнях, як бачимо, є ще багато «технократичних слідів» суспільної свідомості. Але вже відчутна і суттєва **інформаційно-культурна трансформація** суспільних та науково-раціоналізованих поглядів. Подібні погляди представлені також в українських та російських філософсько-методологічних розробках, в котрих виявляються світоглядно-когнітивні інновації суспільного життя та ролі в ньому *практичного наукового знання як цінності*. В цьому контексті виникає проблема «соціокультурної детермінації» знання у його практично-суспільному використанні [79]. Згодом вся наука і раціоналізоване знання знаходить у суспільстві свою «соціокультурну нішу» з новим статусом «науки в системі культури суспільства» [80]. «Ціннісні передумови науки» все більше стверджуються в практичному знанні та в структурі всього пізнавального процесу [81]. Зараз відбувається повна «ціннісна переорієнтація» наукового знання в розумінні коеволюції природи і суспільства на практично-інформаційному підґрунті [82]. А згодом може відбутись і «ціннісна трансформація всіх ціннісних орієнтацій суспільства» [83].

Подібні ціннісні переорієнтації в суспільстві та соціокультурні трансформації в ньому можна зрозуміти і побачити *їх об'єктивну культурно-інформаційну природу* тільки на підґрунті виявлення об'єктивного-ціннісного

змісту поняття «інформація» в системі суспільної культури та її розвитку в процесі гуманізації суспільних відносин, підвищення інформованості соціальних комунікацій і комунікативних взаємодій. Подібне стає реально можливими в процесі розвитку культури духовно-творчих уявлень, коли вони починають все більше виступати в якості світоглядного базису, духовно-творчого світогляду культурно-інформаційної суспільної системи.

Використана література (до рр. 1.1 і 1.2)

1. Світоглядно-методологічні інновації в західноєвропейській філософії. - К.: Центр духовної культури, 2004. – 296 с.
2. Попова І. Соціальність як підґрунтя соціологічної інтерпретації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2002. – С. 98-121.
3. Ціннісні орієнтації: аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80-90-х років / Відп. ред. А.Т.Гордієнко і В.С.Пазенок. – К.: Наукова думка, 1995.–208 с.
4. Варениця О. П. Постмодерністський дискурс: радикальні спроби оновлення філософії: Автореф. дис. ... канд. філос. наук / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 16 с.
5. Маклюен. М. Галактика Гутенберга. – К.: Ника-Центр, 2003. –432 с.
6. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации. – С.-Пб.: Изд. В.А.Михайлова, 2002. – 461 с.
7. Библер В.С. От наукоучения - к логике культуры. – М.: Изд. полит. лит., 1991.–193 с.
8. Ярошенко А. О. Ціннісний дискурс освіти. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. –156 с.
9. Підлісний М. М. Цінності та буття особистості. – Д.: Дніпр. держ. фін. академія (ДДРА), 2005. – 128 с.
10. Барановский В.Ф. Духовность личности в системе современных общественных отношений. – К.: Правник, НАВСХ, 1998. – 148 с.
11. Парсонс Т. О структуре социального действия. – М.: Академ. проект, 2002. - 880 с.
12. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
13. Турен А. От обмена к коммуникации: рождение программированного общества // Новая технократическая волна на Западе. — М: Прогресс, 1986. – 452 с.

14. Кутырев В. А. Культура и технология: борьба миров. – М.: Прогресс, Традиция, 2001. – 239 с.
15. Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури. –К.: Освіта, 2000. -196 с.
16. Постмодерн: переоцінка цінностей: Зб. наук. праць. – Вінниця: Універсам, 2001. – 314 с.
17. Антонович И.И. После современности: очерк цивилизации модернизма и постмодернизма. – Минск: Белорус. наука, 1997. – 446 с.
18. Духовна культура в інформаційному суспільстві: Матеріали міжнародної наук.-теор. конференції. – Х.: Харк. держ. акад. культ., 2002. –302 с.
19. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права // Акад. прав. наук. України; В. М. Брижко, В. Д. Гавловський. – Ужгород: ІВА, 2003. –240 с
20. Куценко О. Про деякі соціокультурні наслідки інституційних змін в українському суспільстві // Соціологія, теорія, методи, маркетинг. – 2000. - №2. – С. 27-42.
21. Духовне оновлення суспільства / В. П. Андрущенко, О. М. Бабосов, Л. В. Губерський. – К.: Либідь, 1990. – 200 с
22. Пухликов В. К. Человек и общество: к проблеме гуманитаризации социально-философского мышления. – М.: Наука, 1990. – 140 с.
23. Федотова В. Г. Практическое и духовное освоение действительности. – М.: Наука, 1991. – 132 с.
24. Після філософії: кінець чи трансформація. – К.: Четверта хвиля, 2000. –431с.
25. Яковлев В. А. Бинарность испытываемых ориентации науки // Вопросы философии. – 2001. – № 12. – С. 77-86.
26. Рейсман П. Д. Информационное общество и роль технокоммуникаций в его становлении // Вопросы философии. – 2001. – № 3. – С. 3-9.
27. Арон. Р. Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. – 686 с.
28. Бжезінський З. Велика шахівниця. – Львів: Лілея-НВ, 2000. –236 с.
29. Фуко М. Археологія знання – К.: Основи. – 2003. – 326 с.
30. Деррида Ж. О грамматики. – М.: Ad Marginen, 2000. –513 с.
31. Гелбрейт Д. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1960. – 480 с.
32. Степин В. С., Кузнецов Л. Ф. Научная картина мира в культуре техногенной цивилизации. – М: ИФРАН, 1934. – 274 с.

33. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации. – М.: ВЛАДОС, 1994. – 336 с.
34. Соколов А. В. Общая теория социальной коммуникации. – С.-Пб.: Михайлов В. А, 2002. – 461 с.
35. Балибар Э., Валлерштайн И. Раса, нация, класс. Двусмысленное идентичности. – М.: Логос, 2004. – 288 с.
36. Капіца В. Ф., Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 566 с.
37. Михельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура. – М., 2000. – 529 с.
38. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції. – К.: Основи, 2004. – 230 с.
39. Аслунд А. Розбудова капіталізму. Економічні перетворення у країнах колишнього Радянського блоку. – К.: Дух і Літера, 2003. – 637 с.
40. Кола Д. Политическая социология. – М: ИНФРА-М, 2001. – 406 с.
41. Лем С. Сумма технологии. – М.: АСТ, 2002. – 668 с.
42. Степин В. С. Теоретическое знание. – М.: Прогресс, 1999. – 492 с.
43. Гелбрейт Д. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1969. – 480 с.
44. Тоффлер Э. Третья волна. – М.: АСТ, 1999. – 784 с.
45. Нейсбит Д. Мегатренды. – М.: АСТ, 2003. – 380 с.
46. Нікітін Л. М. Віртуальна реальність як соціальне явище // Філософська і соціальна думка. – 1999. – №6. – С 43-57.
47. Налимов В. В., Дрогалина Ж. А. Реальность нереального. – М.: Мир идей, 1995. – 432 с.
48. Порус В.Н. Парадигмы научной рациональности и этики // Научное и вненаучные формы мышления. – М.: ИФРАН, 1996. – С. 168-185.
49. Кант И. Сочинения. – М.: Мысль, 1966. – Т. 6. – 744 с.
50. Ницше Ф. О пользе и вреде истории для жизни. М.: Мысль, 1997. – 512 с.
51. Шпенглер О. Закат Европы. – М.: Мысль, 1998. – 688 с.
52. Павленко Ю. Підсумки цивілізаційного розвитку людства / Соціологія: теорія, методи маркетинг. – 2000. – №4. – С. 13-31.
53. Глинский Б.А. Философские и социальные проблемы информатики. – М.: Наука, 1990. – 110 с.
54. Доктрина інформаційологічного розвитку людства у ХХІ столітті. – Луганськ: Копи-центр, 2001. – 51 с.
55. Гердер Г. Новейший философский словарь. – М.: Книжный Дом, 2003. – 1280 с.

56. Самохвалов В. И. Человек и судьба мира. – М.:Новый век, 2000. – 195 с.
57. Мельник Л. Г. Социально-экономические проблемы информационного общества – Сумы: Университ. кн., 2005. – 430 с.
58. Ионин Л. Г. Социология культуры: путь в новое тысячелетие. – М: Логос, 2000. – 431 с.
59. Емелин В. Постиндустриальное общество и культурный постмодерн // Вопросы философии. – 1998. – № 1. – С. 12.
60. Табачковський В. Полісутнісне homo. – К.: Парапан, 2005. – 432 с.
61. Андриющенко В. Організоване суспільство. Досвід соціально-філософського аналізу. – К.: Інст. вищої освіти АПН України, 2006. – 658 с.
62. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд. – К.: К.І.С., 2004. – 220 с.
63. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. – М.: АСТ, 2001. – 669 с.
64. Капица В. Ф. Интеллигенция на рубеже XXI века // Криворіжжя на межі тисячоліть. Матеріали конференції. – Кривий Ріг: І. В. 1, 2000. – 104 с.
65. Урсул А. Д. Информатизация общества. Введение в социальную информатику. – М., 1990. – С. 45-46.
66. Сеньобос Ш. Исторический метод в применении к социальным наукам. – М., 1902. – 240 с.
67. Мелков Ю. А. Факт в постнеоклассической науке. – К.: Парапан, 2004. – 464 с.
68. Макдермот Я. Практический курс НЛП. – М.: Эксмо, 2005. – 464 с.
69. Шевчук О. Б., Голубицький О. П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути. – К.: Атлант, 2001. – 104 с.
70. Яновський А. Школа громадянина: американський досвід - наші потреби. – Л.: Літота, 2001. – 216 с.
71. Качковський Л. Як Україна випала з орбіти Запада. – Бровари: Укр. ідея, 2006. – 126 с.
72. Рябчик М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і "розбудова держави". – К.: Критика, 2000. – 272 с.
73. Севастьянов Н. В. Перспективы человека разумного: эволюция или адаптация – К.: Парапан, 2005. – 168 с.
74. Удовик С.Л. Глобализация. Семиотические подходы – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2002. – 480с.
75. Головатий А. Ф. Соціологія політики. – К.: МАУП, 2003. – 504 с.
76. Ф. Ф. Вяккерев. Основы онтологии. – С.-Пб.: С.-Пб. унив., 1997. – 280 с.

77. Почепцов Г. Коммуникативные технологии XX века - М.: Рефл-Бук, 1999. – 272 с.

78. Социум XXI века: рынок, фирма, человек в информационном обществе. – М., 2000. – 384 с.

79. Мамчур Е. А. Проблема социокультурной детерминации научного знания. К дискуссии в современной постпозитивистской философии науки. – М.: Наука, 1987. – 128 с.

80. Кравец А. Социокультурная ниша науки // Философия в системе науки. – М.: ИФРАН, 1996. – С. 5-21.

81. Микешина Л. А. Ценностные предпосылки в структуре научного познания. – М.: Прометей, 1990. – 212 с.

82. Септова М. У. Современная ценностная переориентация науки и принцип коэволюции // Истина и ценности в научном познании. – М.: ИФРДН, 1991. – С. 28-36.

83. Молчанова Н. І. Проблема трансформації ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві // Актуальні філософські і культурологічні проблеми сучасності. – К., 2000. – С. 64-69.

84. Федотова В. Г. Факторы ценностных изменений на Западе и в России // Вопросы философии. – 2005. – № 11. – С. 3-23.

85. Цофнас А. Ю. Печаль Фукуямы в пространстве аксиологических координат // Вопросы философии. – 2005. – № 11. – С. 106-119.

86. Капица В. Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012– 486с.

87. Капица В. Ф. Философия культуры информационного общества – Кривой Рог: Видав. центр, 2012– 373 с.

1.3. Інтелектуально – раціоналізоване розуміння суспільного розвитку як історичного соціогенезису культурно – формаційних систем.

1.3.1. Передумови становлення культурно – інформаційного соціотипу суспільної раціональності

З експлікацією сучасним суспільством духовно-творчих якостей системи соціокомунікативного типу соціум перетворюється на культурно-інформаційну суспільну систему. Багатьма дослідниками фіксується, що подібний процес відбувається у певному «культурно-інформаційному полі» глобальних постмодернізаційних змін, котрі ведуть до духовно-творчої трансформації світового соціуму [1, с. 104]. Головною властивістю подібного

«культурно-інформаційного поля» є те, що воно розширює соціально-просторові виміри, утворює новий соціальний простір, формуючи відносини культурно-інформаційної реальності на духовно-творчій основі. Формується й новий тип соціального часу у вигляді «минулих», «теперішніх» і «майбутніх» часових просторів. В ньому одновимірні дії одиничних соціальних векторів (за «одиничною суттю одновимірної людини») перетворюються на багатовимірну духовно-творчу дію кількох соціокультурних векторів [1, с. 127-128]. Таким чином утворюється сутність «багатовимірної людини» з багатовимірним суттєвим проявом людських якостей і новим типом раціональності [2, с. 448, 450]. У своїй основі це **культурно-інформаційний тип раціональності**. Розвиток подібного ментального культуротипу підвищує загальний культурно-інформаційний потенціал всього суспільства з утворенням відповідного «інформаційного ресурсу» та інфосфери. Інформаційно-ресурсні можливості суспільства стають культурно-інформомісткими для задоволення головних «інформаційних потреб» більшості людей, всього громадянського суспільства, розвитку науки і культури. Утворюється відповідне інформаційне забезпечення суспільної життєдіяльності на основі передових культурно-інформаційних технологій, а також налагодження інформаційного управління суспільною системою шляхом регулювання комунікативних взаємодій, комунікативного діалогу, розвитку телекомунікативних і соціокомунікативних відносин у суспільстві [3, с. 23, 27-28]. В процесі свого розвитку сформовані соціокомунікативні відносини все більше перетворюються на важливий інформаційний ресурс суспільного прогресу, і в якості культурно-інформаційних відносин становить базисною основою для становлення культурно-інформаційної суспільної системи.

Подібний процес первинно фіксується у вигляді «сферичного» формоутворення і сферного "розширення" суспільства. На початковому етапі в ньому домінують матеріально-виробнича та політична сфери соціального життя, а «духовна сфера є їхньою похідною» [4, с. 34-35]. «Діалектика сфер» у такому суспільстві обумовлюється «взаємодіями сферичних рівнів», «соціосферними чинниками» і їх функціональними взаємозв'язками, а також їх «відмінностями та єдністю» [4, с. 210-228]. Коли використовувати «рівневий підхід» до «суспільних сфер», то вони розуміються через призму своєрідних показників у сукупності локальних соціальних утворень, чи як сума своїх складових елементів, або закон, котрий об'єднує ці елементи в одну цілісність» [4, с. 14]. Тоді «соціальна сфера», що виникає слідом за матеріальною, починає «показувати», що подібна нова соціальна «цілісність і

є фактором функціонування та розвитку суспільства» [5, с. 14]. Проте за подібним «соціосферичним» підходом методологічні можливості соціально-філософського аналізу не можуть піднятися вище фіксування показників «загального характеру» цих соціальних спільностей і новоутворених сферних цілісностей.

Більш сучасний «конструктивістський» підхід дозволяє здійснити «конструювання суспільства» за типом і способом соціального «конструювання системи». При цьому визначається виникнення такої соціоконструктивістської «проблемної ситуації» у суспільстві, котра потребує конкретного "конструктивістського вирішення", а з цим – постановку нових цілей, виявлення нових функцій, суспільної структури, що здатні конструктивно розв'язати цю «проблемну ситуацію». «Конструктивістське визначення» системи походить із такого технофункціонального формулювання, що «система є безліч функціональних елементів і відносин між ними, які виділяються із середовища, відповідно до заданої мети в межах певного часового інтервалу» [6, с. 58]. Видно, що визначення занадто операційне, хоча воно дозволяє продуктивно розробляти соціальні технології окремих сфер суспільства в таких категоріях, наприклад, як «соціальний простір» і «соціальний час», визначати місткість і перспективність їх ресурсу (інформаційного, комунікативного, інтелектуального тощо), рстворювати спеціальні «технології трансформації підсистем суспільства» [7, с. 122-141].

Концепція інформаційного суспільства в «сферичних підходах» свій розвиток одержала в модерністських уявленнях про «інфосферу» та «техносферу» сучасного суспільства. В постмодерністських поглядах подібні уявлення переживають зараз знаменну трансформацію в відходом від концепції «інформаційно-технічної цивілізації», «постіндустріально-технотронного суспільства» тощо. А з цим проголошується прихід «нового типу раціональності», «культуроцентризму» інтелектуальних технологій, становлення «екорозумної цивілізації» з «гуманітарною економікою», переходу від «техніцизму» до «екологізму» і так далі. На подібному ціннісно-культурологічному підґрунті в подальшому відбувається розвиток нової «інформологічної системи» знання, ідей, уявлень, правил і дій [7, с. 202-203]. Але вже з урахуванням інформаційної культури суспільства та виникненням відповідних культурно-інформаційних світоглядних уявлень, що мають під собою духовно-творчу основу в якості світоглядного базиса. Подібне можливо прослідити по базисній структурі історично виниклих суспільних систем соціокомунікативного типу. В аспекті культурно-інформаційного

підходу, що виявляє світоглядну культуру суспільства, їх можна визначити в якості *духовно-творчого базису* історичних культурно-формаційних суспільних систем [8, с.262, 273]. При культурно-інформаційній репрезентації соціогенозису суспільних систем в історичному процесі і виявляється їх світоглядна базисна структура.

1.3.2. Базисна структура історичних культурно–формаційних суспільних систем

Саме культурно-інформаційний підхід і було покладено в основу авторської концепції про суспільні системи соціокомунікативного типу. При цьому використовувалися історико-формаційні, культурно-цивілізаційні, філософсько-культурологічні та інші ідеї і розробки як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Серед них уявлення Т. Парсонса про «культурну систему» та її здібності до «соціальної дії» і соціетальності; концепція Ю. Хабермаса про «комунікативну дію» і «комунікативну діяльність» у «відкритому суспільстві»; концепція І. Валлерштейна про інтеграцію всіх наявних суспільних систем в єдину «світ-систему»; класична філософська розробка К. Маркса про природно-історичний характер формаційного розвитку суспільства; погляди Н. Лумана на когнітивний характер людських практик і конструювання на цій основі нових соціальних реальностей тощо. При цьому виявлялися три складові виникнення інтегрованих культурних і формаційних систем, в синтезі – *культурно-формаційних систем*:

- за **типом культури** (типом культурної системи), що культуротипно визначає і формує *духовно-творчий базис* суспільства, котрий представлено культурно-історичним типом *суспільного світогляду*;

- за **способом духовного відтворення** культурних цінностей, який презентовано в вираженнях *суспільної свідомості* та способах її природно-історичної зміни;

- за **формою соціокультурної самоорганізації** і суспільного самоврядування: воно визначає характер соціетальності суспільної системи *на основі самоорганізації її духовно-творчих цінностей* [8, с. 115-116].

На подібних філософських засадах будується поняття «культурно-інформаційної системи» суспільства. *Вона відноситься до того типу суспільних систем, котрі розвивають інформаційну культуру суспільства з боку її інтелектуально-комунікативних та світоглядно-ціннісних засад, людського і соціального спілкування, когнітивних практик і духовно-творчої реалізації.* Ці засади мають чітко визначену духовно-практичну світоглядну

орієнтацію та покликані забезпечувати підйом інтелектуального рівня і духовності всього суспільства, перетворюючи його на «інтелектуальне співтовариство» духовно і творчо високорозвинених людей. Таке суспільство володіє особливим **духовно-практичним і духовно-творчим світоглядом**. Воно здатне генерувати, творити і безперервно розширювати сферу спілкування людей за рахунок інноваційних, комунікативних, когнітивних і креативних практик, збагачуючи їх новими цінностями, раціональністю і інтелектуальним змістом.

У культурно-інформаційній суспільній *системі за її родом* формуються відповідні суспільні відносини. Вони відповідають, насамперед, вимогам «екологічного розуму». Це особливі соціокомунікативні і культурно-інформаційні відносини, що починають розвиватися з моменту, коли людина в суспільстві стає здатною «обчислювати цінність корисної для себе інформації», тобто визначити через «ціннісний вибір» особисту цінність інформації і когнітивного знання для себе. Потім «комунікативна особистість» вибудовує «пунктуацію людських взаємовідносин», ціннісно і когнітивно розмічуючи-пунктуючи соціальний «потік подій» [9, с. 282]. На відміну від «простих» когнітивних практик їх «складні» конгломерати і модифікати базуються не на повільному накопиченні «комунікативного досвіду», «спроб і помилок», а його інтенсивній акумуляції методами «комунікативного навчання». А саме:

а) «навчання-I» у системі «екології розуму» передбачає на першій стадії оволодіння засобами «виправлення помилок ціннісного вибору»;

б) на другій стадії «навчання-II» – оволодіння засобами «змінення, що коригують набір альтернатив, з яких робиться вибір» («вторинне навчання»);

в) на стадії «навчання-III» комунікатори оволодівають способами, коли інтерсуб'єкти можуть змінювати всю систему набору альтернатив, здійснювати «ціннісне наповнювання» і оцінку усіх комунікативних і когнітивних практик;

г) на рівні «навчання-IV» подібна здатність до «системного змінювання» повністю реалізується шляхом оволодіння методами саморозвитку в собі творчої особистості, що здатна до креативних комунікацій, предметної реалізації свого комунікативного досвіду в «комбінації філогенезу і онтогенезу» (соціального буття і його форм), утворення нової соціальної реальності в якості «комунікативної реальності» з домінуванням цінностей «екології розуму» [9, с. 290]. Тим самим рівень комунікації безперервно зростає від простого виправлення ціннісних уявлень людини зсередини і в межах даного об'єкту його дій, (або «даного набору

альтернатив» ціннісного вибору) до повного змінення всього цього світоглядно-ціннісного "набору" духовно-творчих альтернатив.

Якщо перевести принципи «екології розуму» в контекст «соціальної екології», то тоді розв'язання «протиріч рівнів» соціокомунікацій і когнітивних практик у суспільній системі «зводяться до суперечності між існуванням суспільства як специфічної природної підсистеми та способом його відтворення та розвитку... Саме ця суперечність стала внутрішнім джерелом розвитку соціоприродної системи й самого суспільства» [10, с. 212]. Відбувається це з першого рівня природно-інформаційних комунікативних зв'язків, а саме – когнітивних практик першого рівня, що йдуть зсередини «синкретичних альтернатив» природного об'єкту-середовища. А потім – з переходом на другий рівень соціально-інформаційних зв'язків єдиної соціоприродної системи. На другому рівні когнітивні практики набуваються вже за межами суто природного об'єкта-середовища, результатом чого є утворення «другої природи» або суспільства зі своєю «надприродною» соціокультурою. Зараз подібний інформаційно-рівневий процес відбувається вже на третьому рівні культурно-інформаційних комунікативних зв'язків. Вони охоплюють *когнітивні практики, що змінюють сам характер і культуротип соціокультурної системи суспільства*, коли «із збільшенням знань про способи освоєння людиною оточуючого світу відбувається і зростання знань про саме знання, про способи його отримання» [10, с. 213]. Як було показано раніше, подібний процес відбувається в єдиному культурно-історичному полі через становлення, розвиток і природно-історичну зміну цілого ряду суспільних систем соціокомунікативного типу, котрі на вищому рівні свого розвитку стають культурно-інформаційними суспільними системами, що утворюються на фундаменті культури, як «концентраті історичного досвіду людського суспільства» [11, с. 318]. Духовно-творчі світоглядні уявлення і створюють його світоглядну базисну основу в структурі ізоморфних складових як невід'ємних структурних компонентів, що іманентні і культурно-інформаційного соціуму.

1.3.3. Культурно – інформаційний соціотип суспільної системи і її структурні компоненти

Раніше вже вказувалось, що структура всіх історичних культурно-інформаційних суспільних систем (КФ-систем) ізоморфною у своїх основних духовно-творчих складових. Тому всі історичні КФ-системи є «структурно-

обумовленим» і розвиваються з певною «структурною взаємодією» духовно-творчих компонентів. При цьому в КФ-системах змінюється лише «рівень соціальної реальності» в її «історичному вимірі» [12, с. 250]. За однотипністю цих систем відбувається лише кумулятивне нарощення «історичного коефіцієнту» «в даних структурних умовах, що були наслідувані від минулого, подальші структури формуються завдяки попереднім діям» [12, с. 266]. Подібна закономірність є характерною і для суспільних КФ-систем, що раніше нами визначалися як суспільства соціокомунікативного типу. Включаючи і їх вищий рівень в подібній структурній обумовленій соціокомунікативної реальності, характерної для XXI століття, а це – культурно-інформаційна суспільна система (КІС-система). Структурні компоненти КІС-системи в такому разі постають у наступному вигляді.

1) *Тип культурно-інформаційної суспільної системи* (культуротип КІС-системи), котрий визначає її духовний базис. У комунікативному аспекті він інституалізується як *комунікативний базис суспільної системи*, котрий видоутворює культуротип комунікативних взаємодій і формує комунікативну культуру соціального спілкування. Вона представлена *суспільним «комунікативним світоглядом»*, що визначає ступінь «комунікативної відкритості» суспільства, рівень його соціальної контактності та інтерсуб'єктних взаємодій, способи соціокомунікативного обміну когнітивними практиками. На основі світоглядних трансформацій, що відбуваються в суспільстві, та утвердженням інформаційної світоглядної культури, можна виявити направленість процесів змінень у комунікативному базисі культурно-інформаційної суспільної системи, а з цим — і в усіх соціокомунікативних відносинах КІС-системи.

2) Друга структурна складова КІС-системи – це *спосіб духовного відтворення* суспільних цінностей. У комунікативній контекстуалізації подібний спосіб видоутворюється в якості *«соціокомунікативного відтворення» суспільних цінностей у формах суспільної свідомості*. В такому разі, якщо змінюється спосіб духовного відтворення комунікативних цінностей, то змінюється і суспільна свідомість. В традиційних формах- це правосвідомість, політика, етика, релігія тощо, а в нетрадиційних формах – це суспільна свідомість ціннісного вибору, смислу і значень, когнітивних практик, оцінок-естимаций, творчої самореалізації та інтенцій. Через подібне соціокомунікативне відтворення суспільних цінностей людина і наділяється «здатністю «повідомляти» зміст своєї свідомості поза неї, об'єктизувати її» в дійсній соціальній реальності [13, с. 244]. Тим самим суспільна свідомість набуває *онтологічного статусу*, а сам «процес об'єктивації змісту станів

онтологічного пласту свідомості» є *конкретно-історичним способом його соціокомунікативного відтворення в онтологічному статусі суспільної свідомості* тієї чи іншої КІС-системи. Передусім мова йде про конкретно-історичний спосіб формоутворення духовного життя суспільства, за яким у сучасній філософії розуміється «процес реалізації людьми світоглядних установлень, цілей і смислу життя, що усвідомлюються ними» [14, с. 413]. Конкретно, – у формоутворення певної світоглядної культури, включаючи інформаційну культуру і культурно-інформаційне світорозуміння.

3) Третю структурну складову представлено історично-конкретною **формою соціокультурної самоорганізації суспільства**. В культурно-інформаційній суспільній системі – це *комунікативна самоорганізація* в консолідованих (інтегруючих) формах соціокультурної комунікації в суспільстві. Вона здійснюється на підґрунті вільних комунікативних дій, вільного і відкритого обміну когнітивними практиками. В сучасній КІС-системі вона *представлена синергетичною самоорганізацією великої соціальної сукупності «життєвих світів» людей в єдину синергетичну систему духовного і соціального життя суспільства як співтовариства*. Подібна «система-співтовариство» є суспільним буттям людей зі своїми певними «параметрами порядку», що самоорганізується. Для людського суспільства традиційними «параметрами порядку» є закони даного рівня дії. Зараз ці «рівневі закони» відображають нелінійний характер суспільного розвитку: біфукації рівневих переходів з мікрорівня на макрорівень та зворотньо, граничні процеси на міжрівнях з «розривами середовища», встановлення нової соціальної ієрархічності, а це – соціетальність більш високого порядку підтримання програми функціонування суспільної системи на глобальному рівні [15, с. 347-378]. Загалом це синергетичний рівень світоглядної культури суспільства, що стає основою для формування креативно-синергетичного і ноосферного світорозуміння у КІС-системі.

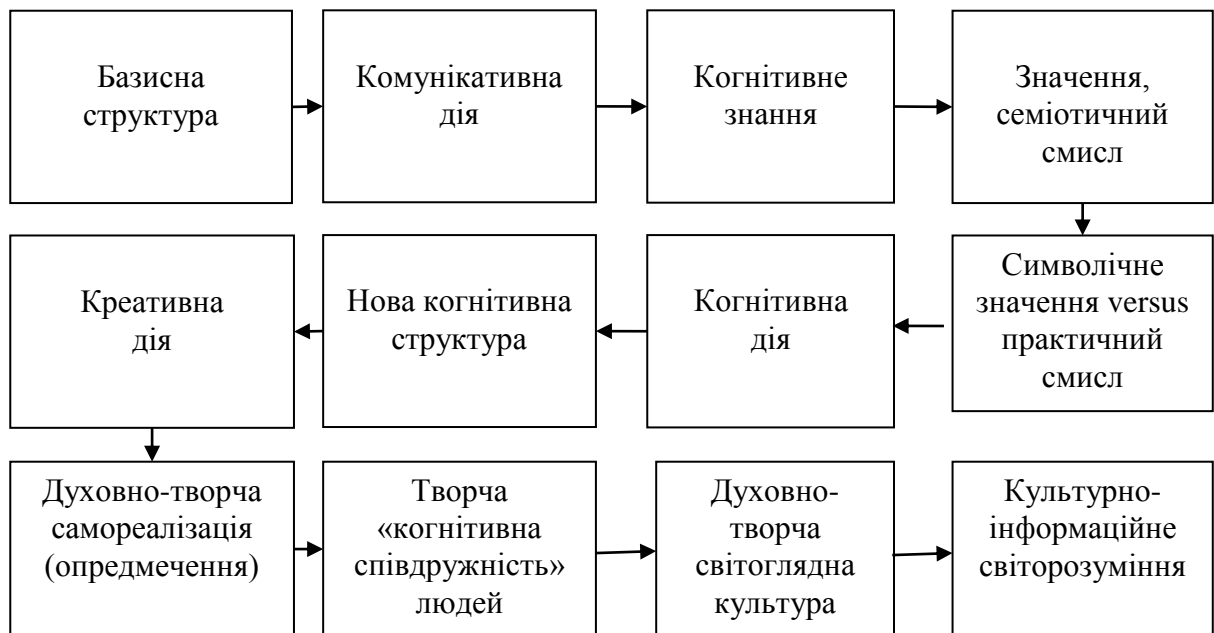
Виходячи з цього, культурно-інформаційну суспільну систему можна віднести не тільки до розряду вищої культурно-формаційної системи, котра здатна презентувати себе в якості Великої синергосистеми, що самоорганізується до рівня глобальних систем 4-го «однополюсного світу» (за В. Іноземцевим). Форма її комунікативної самоорганізації відноситься до розряду «м'яких систем». «М'якою» КІС-система є передусім із боку «м'яких складових» свого функціонування і відтворення: це соціальні, духовні, когнітивні, творчі, комунікативні, креативно-реалізаційні та інші сили і здібності людей. Вони діють як безпосередньо виробничі в їхній якісній визначеності: освіта, кваліфікація, практичне знання, володіння інформацією,

професійна підготовка, досвід, здібність до самоорганізації і само раціоналізації, самовдосконалення тощо. В той же час звичайна стандартна «жорстка система» будується на принципі «жорсткої системності»: «приведення до системи» до жорстко-детермінованої соціальної ситуації, розгляд соціального об'єкту в чітких системних термінах «структура — функції», «цілі — засоби» і т. д. В багатьох випадках системні «шори» можуть суттєво викривляти реальну ситуацію. «Жорсткий підхід» виявляється неадекватним частіше під час вивчення суспільних і культурних явищ тому, що соціокультурна система латентно включає в собі світоглядні цінності, котрі активно впроваджують творчі особистості, їх творчі групи та об'єднання, що мають власні цілі, ціннісні орієнтації, світоглядні погляди, установки, які визначають вибір рішень і дій [16, с. 36]. На противагу детермінованій "жорсткості" «м'яка система» предстає «активною системою» на більш високому рівні, що представлено багатьма соціокультурними, комунікативними, когнітивними і креативними діями суб'єктів-акторів з виявом «різних точок зору і поступового досягнення взаєморозуміння» інтерсуб'єктів [16, с. 37-38]. На духовно-творчому підґрунті сформованої у суспільстві світоглядної культури в процесі опредмечення-реалізації вищевказаних *світоглядних дій* безперервно творяться все нові соціальні структури за соціоісторичними законами особливої «*структурної динаміки синергосистем*». А саме – від жорстко детермінованих «природних систем» до «слабоструктурованих» соціокомунікативних систем і «синергоструктурованої» культурно-інформаційної системи. Так, вона як синергосистема здатна "надструктурно" виявляти себе через комунікативні дії, що опредмечують соціальні цінності суспільства, а також його соціальний досвід і соціальне знання у вигляді певних когнітивно-реалізаційних практик.

Французький дослідник соціокогнітивних процесів Ж. Подьоло вбачав їх нову світоглядну основу, в тому, яким чином застосуванням когнітивно-світоглядного підходу вирішується проблема встановлення «когнітивного порядку» шляхом ціннісної впорядкованості суспільства. Він приходить до висновку, що до нової «когнітивної впорядкованості» суспільства призводить нова соціокультурна якість людських дій. Ця дієвість за своїм світоглядним підґрунтям має когнітивно-ціннісний зміст і є *когнітивними діями*. Сама людина як соціальний діяч стає «соціологічною», «когнітивною людиною», котра виробляє свої соціальні уявлення за допомогою символів і значень, коли сам символ «репрезентує іншу річ: символ займає місце іншого предмету, замінює його або викликає в пам'яті» [17, с. 97, 93-110]. Подібний

способом на новій світоглядній основі може бути сформована знаково-семіотична, «символічна структура» в певних практичних смислах і значеннях. Вони визначаються Ж. Падьоло як «конвенціональні» або соціально значущі структури світоглядних уявлень. Подібні структури можуть бути зображені, наприклад, у вигляді «когнітивних карт», тобто логічно-спрощеного світоглядного опису картини світу або конкретного фрагменту дійсності, що відноситься до наданої проблемної (когнітивної) ситуації [16, с. 58]. Подібною когнітивною картою може стати проста графічна візуалізація інформації, на основі якої за допомогою переконструювання графів можна одержати нову інформацію і практичне знання. В нашому випадку подібну операцію когнітивного «картографування» можна репрезентувати наступним чином:

Когнітивне «картографування» базисних процесів в структурі культурно-інформаційної суспільної системи

Реальним свідомством того, щоб подібна «когнітивна співдружність» людей на новій світоглядній основі відбулась, є розвиток високорозвинених соціокомунікацій і креативних практик у суспільстві, за котрими безпосередньо *реалізуються когнітивні теорії і когнітивні практику* з тим, щоб колективні дії відбулися як «колективний твір» [16, с. 55, 80]. Подібне "колективне творення" є не більше, ніж згода партнерів з приводу правил прийняття рішень, а саме – «когнітивний консенсус» комунікаторів та їх «когнітивна згода», передусім «при узгодженні взаємних сприйнять

соціальних діячів відносно до конкретного предмету» [17, с. 107]. Англійський дослідник Б. Бернс вже прямо визначає соціальний порядок у суспільній системі у вигляді *«когнітивного порядку»*, за яким практичні знання у соціальних системах розподілені таким чином, що більшість, або навіть кожний суб'єкт такої системи, знає про соціальні правила, світоглядні норми, цінності, що прийняті в цій системі. Замість «тиску норм» існує певний, світоглядно узгоджений *«нормативний порядок» розподіленого практичного знання*, і суб'єкти шляхом «комунікативної згоди» та «когнітивної конвенції» готові слідувати цим практичним нормам згідно своїм світоглядним переконанням [18]. Такий нормативний порядок громадянами добровільно визнається і підтримується, тому що, згідно П. Бурдье, за ними стоїть «практичний смисл», а не «теоретичний розум» чи «практична логіка», не «об'єктивація суб'єктивного», а «об'єктивна відповідність» особистих соціальних диспозицій людей і соціальних структур, які відповідають вимогам об'єктивної необхідності та перевіряються «звичайними практиками» соціальних відносин [19, с. 236]. Репрезентуючи цю життєву «практику як об'єкт», суб'єкт світоглядно і формує свій «життєвий досвід», переборюючи дистанцію між собою (своїм «життєвим світом») і суспільством («суспільною системою»). А з цим виявляється духовно-творча сутність і нова соціальна якість людських відносин у суспільстві в культурно-інформаційній системі. Вони стають духовно-творчими суспільними відносинами, що формуються і розвиваються на засадах досягнутої світоглядної культури суспільства.

Розділ 2. Соціосфера культурно-інформаційного розвитку суспільної системи в репрезентації соціокомунікативних дій і когнітивно-креативних інноваційних практик

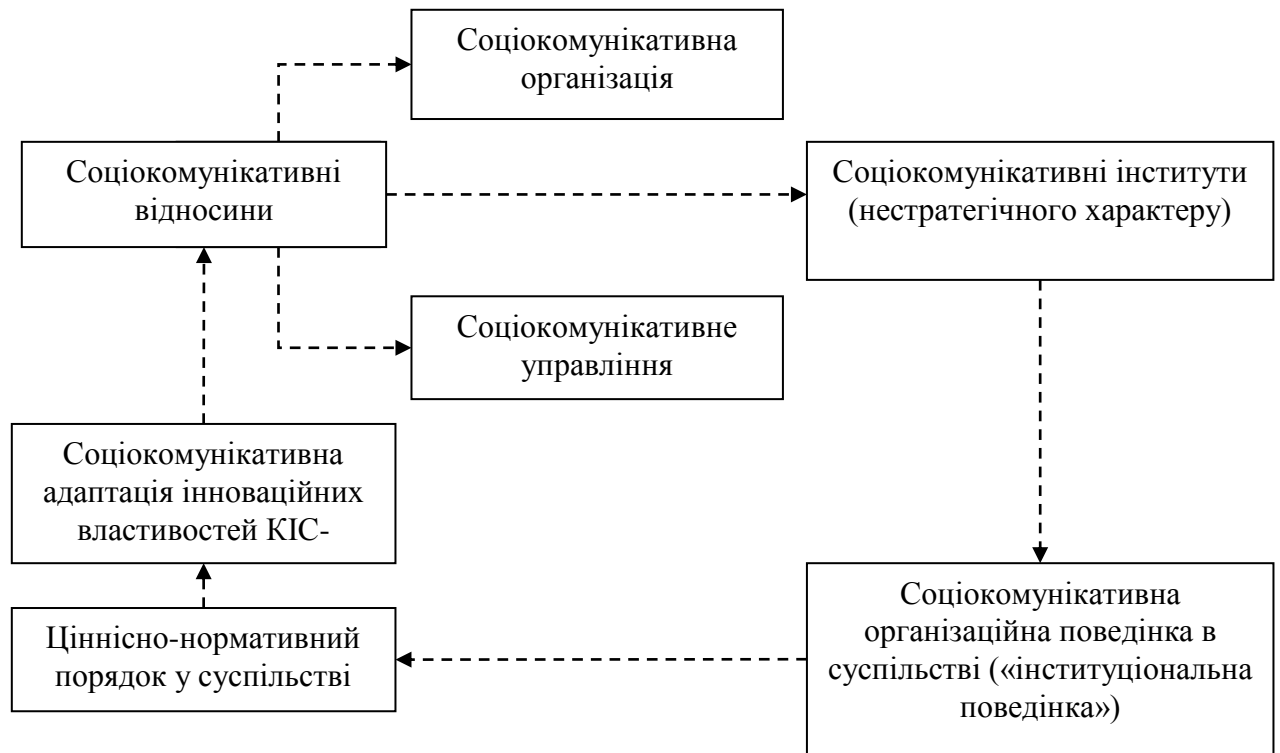
2.1. Суспільні взаємодії комунікативних практик та їх світоглядне унормування в організованій комунікації культурно-інформаційного соціуму

На духовно-творчому базисі світоглядної культури суспільства в культурно-інформаційній системі суспільні відносини також приймають духовно-творчий характер. У своєму первинному вигляді вони постають як соціокомунікативні суспільні відносини. Вони не є абстрактно-теоретичними для людини, а постають як «людські відносини», котрі не «тиснуть» і не «примушують» до «системної поведінки» за «вищими розпорядженнями» владних структур, а виступають як духовно-практичні, соціокомунікативні, комунікативно-ціннісні і **духовно-творчі суспільні відносини «практичного смислу»**: комунікативні, ціннісні, когнітивні, креативні тощо. Їх можна безпосередньо «привласнювати» в особисте і колективне користування шляхом задіяння соціальних і духовних сутнісних сил людини, що стають її *духовно-творчими силами*.

Подібні «безпосередні» духовно-творчі відносини в процесі соціальної комунікації інтерсуб'єктів набувають форми **соціокомунікативних суспільних відносин**, котрі розвиваються на духовному базисі сформованої світоглядної культури суспільства. В процесі функціонування соціокомунікативних суспільних відносин в них соціальні цінності та їх значення (за своєю сутністю і нормою) співпадають із формою соціокомунікативних відносин, а їх форма – з суспільною нормою соціальної поведінки людей. Таким способом формується світоглядне *«ціннісне судження» інтерсуб'єктів, яке орієнтує, обумовлює і визначає їх «фактичну поведінку»*. Саме в силу того, що подібне «ціннісне судження» стає для них «об'єктивно чинною нормою, що встановлює певну поведінку як обов'язкову» [20, с. 28]. За своєю суттю, вона є «суб'єктивною цінністю» світоглядної взаємозгоди людей стосовно «норми-об'єкта», яка має «об'єктивну цінність» у суспільстві [20, с. 31]. Тим самим здійснюється *перехід від суб'єктивної норми до об'єктивної норми, до «норми-об'єкту», в котрій об'єктивуються світоглядні уявлення, які потім унормовуються у світоглядну культуру*. І вже на її світоглядно-культурному підґрунті формуються **соціокомунікативні «нормовідносини», в котрих**

безпосередньо втілюються об'єктивні «буттєві факти», що оцінюються як «норми справедливості». Подібна «норма справедливості велить людям дотримуватися певної поведінки щодо інших людей» з позицій, що «буттєві факти й становлять предмет оцінювання за допомогою тієї норми справедливості», коли вона має «правову цінність» відповідного нормативно-правового акту [20, с. 383]. Це вже світоглядні нормативно-правові акти, які повинні затверджувати «цінність справедливості» в такий спосіб, щоб вона як "справедлива цінність" була «тотожна з тією цінністю, чи тими цінностями, що конститууються через норми порядку, зокрема правового порядку...» [20, с. 390]. Тоді суспільні відносини, за Ю. Хабермасом, виходять за межі «кулуарно-кабінетної» влади, котра функціонує в «замкненому кругообігу псевдодемократичної думки», і вони стають "світоглядними відносинами" громадянського суспільства. І вже як громадянські відносини вони знаходять свій «комунікативний контекст» в «масовій демократії» громадянського суспільства [21, с. 304-305]. А потім унормовуються у світоглядному статусі громадянської культури вже на духовному базисі культурно-інформаційної суспільної системи.

Структурні перетворення в сфері «відкритості» суспільства, відповідно до Ю. Хабермаса і Т. Лукмана, можна світоглядно побачити саме в структурі «відкритих» соціокомунікативних суспільних відносин. Зараз вони мають вже цілком певну «соціокомунікативну якість», котра представлена можливостями соціокомунікативного «організаційного управління» і перспективами формування **соціокомунікативних інститутів** «консенсусної організаційної поведінки», що базується на світоглядних переконаннях людей. «Когнітивна карта» цього процесу може бути репрезентована таким чином:

Когнітивна карта «відкритих» соціокомунікативних суспільних відносин в КІС-системі

Таким чином, світоглядний процес формування культурно-інформаційної суспільної системи з принципово новими соціокомунікативними відносинами в суспільстві завершується створенням механізму «безконфліктної корекції» та соціокомунікативної адаптації цих відносин. Подібне може виникнути або в разі цілеспрямованої соціальної політики в культурно-інформаційній суспільній системі, або в ході інтерсуб'єктних світоглядних процесів інтелектуального «когнітивного навчання» на принципах «екології розуму», що вище вже розглядалося. Подібне є принципово важливим, бо сучасні суспільні системи зараз усе менше розглядаються як «прогресистські» і все більше як «еволюційні». Концепція культурно-інформаційної суспільної системи знімає дилему «прогресизм — еволюціонізм» і дозволяє побудувати **трансформаційну філософсько-світоглядну методологію** інноваційного науково-дослідницького позиціонування культурно-інформаційних процесів в сучасному соціумі. А з цим – здійснити об'єктивний і неупереджений **аналіз** духовно-творчого змісту процесів нового світоглядного культуротворення, а потім на тій же духовно-творчій основі здійснити культуротворчий **синтез** нового соціального знання про суспільство. Воно й репрезентовано в **культурно-інформаційному світогляді та в духовно-творчій світоглядній культурі соціуму**. Подібний контентний аналіз-синтез можна науково дослідити і методологічно представити шляхом виявлення особливостей

розвитку соціокомунікативних відносин на світоглядному базисі культурно-інформаційної суспільної системи.

Так, у своєму подальшому розвитку комунікативні практики трансформуються та унормовуються в якості соціокомунікативних суспільних відносин.

Світоглядний погляд на можливість розвитку в сучасному «відкритому» суспільстві соціокомунікативних відносин вперше з'явився в концепціях «технокапіталістичного» та «інформаційного» суспільства. На підґрунті соціокомунікативних практик суспільний процес репрезентувався в аспектації «посткапіталістичного» соціуму і навіть можливості «некапіталістичного» розвитку суспільств громадянської демократії. Якщо подібні світоглядно-трансформовані погляди розглядати суто в «інформаційному вимірі», то капіталоносцями і власниками «інформаційної власності» в посткапіталістичній системі стають не традиційні капіталісти, а *суб'єкти творчої інтеркомунікації*. Проте у світоглядному відношенні в суспільній системі посткапіталізму сутнісно мало що змінюється у цього соціального функціонуванні. Так, у «старому» посткапіталістичному суспільстві ("пізнього капіталізму") пріоритет має «техноструктура», а в «новій» посткапіталістичній суспільній системі – «технокультура» у вигляді «техновідносин» капіталістичної власності. Переважні видоутворення – це світоглядні форми «інформаційного капіталізму», в якому природа приватно-капіталістичних відносин економічно і світоглядно суттєво не змінюється. Суттєва трансформація відбувається тільки з розвитком соціокомунікативних відносин культурно-інформаційної суспільної системи, в котрій домінують відносини інтелектуальної та соціальної власності. Так, один з перших дослідників цього процесу Ф. Бродель, а нині Кристофер Мей, чітко фіксують, що насправді відбувається не «трансформація» капіталізму в інформаційне суспільство, а тільки його «інтенсифікація» в «злитті грошей і влади». Згідно Ф. Броделя, «ринкові економіки» не можуть існувати без капіталізму і капіталістичних суспільних відносин, бо «ринкова економіка» і «капіталістична діяльність» ідентичні. Тому «капіталізм перед лицем ринкової економіки» не може створити «класичний образ підприємця – служника суспільного добра», бо він рухає «ринкову економіку» і створює на її основі «конкурентний сектор» внаслідок пріоритету і монополії грошей [22, с.563]. Нинішня трансформація «класичного капіталізму» часто тлумачиться як його перетворення на «цивілізований капіталізм». Але при цьому треба пам'ятати, що характер та формотворення спільних відносин «класичного капіталізму» і по цей час оцінюється за броделевським

критерієм: «у кого гроші» і «в кого влада». Так, хто має гроші, тому не потрібна політична влада, і навпаки – в кого є політична влада, тому не потрібна «грошова сила». Ф. Бродель вважає, що «найгірша з помилок полягає в твердженні, нібито капіталізм- «економічна система», бо «він сам живе за рахунок суспільного ладу», а в ньому він отримує підтримку у перш за все з боку суспільної культури. А саме: «капіталізм черпає вигоду також з усієї тієї підтримки, яка надає міцності соціальної споруди культури», бо культура... віддає найліпше, що в ній є, на підтримку існуючого ладу». Тому культура, що представлена у суспільному ладі «тримає у своїх руках панівні класи, які захищаючи капіталізм, захищають самих себе»[22, с. 558]. Тому в сучасному громадянському суспільстві і можна здійснити не тільки «класичний розподіл»: з одного боку – це «капіталісти», а з іншого – «громадянське суспільство», але й забезпечити новий баланс головних суспільних сил у культурно-інформаційній системі громадянської демократії. Проте може статись і зворотнє, коли зніметься дилема «влада або гроші» на нове монополістичне твердження. Це – «монополія інтеграції грошей влади» в «несистемному» олігархічному капіталізмі, котрий «не становить справжнього капіталізму» і не є «капіталістичним згори донизу», а «перебуває в суперечливості» з громадянським суспільством [22, с.564]. Подібне зараз представлено монополістичним домінуванням великого бізнесу з невеликої кількості кланово-олігархічних сімей, котрі контролюють у суспільстві все і вся. Включаючи інтелектуальну власність в інформаційному технокапіталізмі, завдяки глобальному «павутинню» Інтернет.

Так, за К. Меєм, в інформаційних суспільствах «продовження відносин власності» розповсюджується і на право інтелектуальної власності за рахунок інтенсивної «легітимізації власності на знання». Саме на цьому підґрунті «сучасні капіталісти прагнуть привласнити наукові та інформаційні ресурси», всю "інформаційну власність" суспільства [23, с. 89]. Здійснюється це за допомогою таких інструментів, як наукові патенти, авторське право, торгові марки, особисте і колективне знання, способи його розповсюдження, які виключаються з «сфери загального користування, даючи ці права тільки групі обраних» [23, с. 91-92]. Посилюється контроль за оволодінням знанням, а сама «експлуатація процесу створення нового знання» здійснюється шляхом його присвоєння силою. Це передусім тотальний контроль всіх без винятку контактів інтелектуальних робітників (навіть протягом робочого дня), повний контроль виробничих відносин як інформаційно-комунікативних взаємодій. А з цим встановлюється і "світоглядний контроль" за знанням,

його генерацією та кінцевим продуктом інтелектуально-творчої діяльності. Вже зараз існує на Заході «право інтелектуальної власності проводить різку межу між індивідами та продуктами їхньої інтелектуальної праці, практично повністю відчужуючи працівника від результату діяльності» [23, с. 92]. За своєю суттю це є «світоглядне відчуження» знання та його інтелектуальних продуктів від свого суб'єкта-носія.

Ось чому соціальний аналіз суспільних відносин сучасними науковцями проводиться переважно за старою формулою «відкритих» та «закритих» суспільств. Перші розуміються як «індивідуалістично-відкриті», «вільні» суспільства сучасного «посткапіталізму», а другі – як «колективістсько-закриті», «невільні» і частіше як «авторитарні» суспільні системи. З цієї причини перші – це «ліберальні суспільства», які розвиваються на основі «цінностей свободи» (що розуміється як «особиста свобода»), а інші розвиваються в межах «утилітарної свободи», котру нав'язують «тоталітарні партії», що допускають насилля над особистістю. А саме: «Під колективістським суспільством розуміється соціальна система, яка прагне за допомогою будь-яких засобів, включаючи неодмінно і насильство, перебудувати суспільство в ім'я деякої єдиної все поглинаючої мети і заперечує в інтересах цієї мети будь-яку автономію своїх індивідів» [24, с. 127-138, 240]. Під час соціального прогнозування розвитку сучасних суспільств світоглядно виключається навіть поняття «суспільних відносин» в разі, коли виявляється їх соціально-політичний характер і класова спрямованість. Але при цьому розглядаються різні форми суспільної свідомості, суспільної життєдіяльності, формування особистості, народонаселення і його розселення, форми соціального розвитку і соціальних інститутів, види соціальних груп, масової інформації, ролі держави в суспільній системі (за об'єктом прогнозу) [24, с. 240]. За предметом суспільного розвитку соціальний прогноз мислиться в категоріях «соціальної диференціації суспільства» (за «структурними групами» та їхньої життєдіяльності), а також «інтеграції цих груп у складні комплекси соціально-групових зв'язків» [25, с. 58-59]. При цьому не фіксуються (навіть у моделі) ні тип цих суспільних систем, котрі формуються, ні характер домінуючих у суспільстві цінностей, ні направленість суспільних комунікацій і комунікативних дій, ні формоутворення суспільного світогляду та його інтегративно-системна якість у синтезі світоглядної культури. І, головне, які на цій світоглядній основі виникають суспільні відносини і соціальні практики, що видоутворюються за своєю духовно-ціннісною структурою, соціальними організаціями і громадянськими інститутами.

К.-О. Апель, Ю. Хабермас та деякі інші дослідники сучасних соціальних трансформацій у суспільстві задають чітку «методологічну установку» нової соціокультурної суспільної парадигми в якості «фундаментальної». Це передусім парадигма принципової *«первинності культурного виміру перед системним»*. При цьому культура необхідно потребує своєї репрезентації в усіх її «соціально-нормативних сферах... осмисленої соціальної діяльності», перш за все – у вигляді «життєвих світів» окремих громадян і всіх людей. Їх світоглядний контент «складають комплекси комунікативних дій, націлених на іллокутивні цілі: кооперацію, взаєморозуміння, обмін символами і значеннями» в громадянському "відкритому" суспільстві та зануренням в «інтерсуб'єктивний світ повсякденної практичної діяльності і культури» [26, с. 237]. Навіть такі апологети американського лідерства в світі, як Дж. Сорос і З. Бжезинський, вбачають розвиток «глобального капіталізму» в формах «глобалізації інформації та культури» [27, с. 15]. Тобто в глобальній культурно-інформаційній системі з новою світоглядною культурою: інформаційною, комунікативною, креативною, духовно-практичною і духовно-творчою. В цьому відношенні вкрай характерно, що такий відомий американський ідеолог як З. Бжезинський вважає культуру четвертою глобальною складовою для домінування в світі, після воєнної, економічної та технологічної областей [28, с. 36]. К.-О. Апель піднімає культуру світоглядно і практично ще вище. Відповідно до його «дискурсивної теорії культури», економіка і політика розглядаються «переважно через призму їх опосередкування культурною комунікацією», а сама «культурна комунікація» виступає як певне «протиставлення стратегічної і комунікативної дій» [26, с. 236]. У системі культури подібна стратегічна дія з перспективи "зовнішнього спостерігача", котрий розглядає «з перспективи» цілераціональної дії, стратегічно робить цього «зовнішнього спостерігача» залученим не тільки до «життєвих світів людей», але й у глобальний «ярмарок культур». Тоді «культура і традиція оформлюються як товар, що виставляється на ярмарок культур», де здійснюється «глобальний культурний обмін» у вигляді комунікацій і туризму зі всіма їхніми «комунікаційними можливостями». Це веде до формування нового «міжнародного інформаційного порядку», який має «амбівалентний характер». Так, за Т. Лукманом, це життєві світи «з тотальністю самозрозумілостей» [26, с. 239-240]. В ній первинно представлена *"світоглядна самозрозумілість"*, що носить характер самоочевидної життєвої культури, коли «комплекси комунікативних дій» розглядаються «з перспективи життя культури». Тоді,

за Е. Валлерштейном, "нестратегічні" соціокультурні "життєві світи" людей перетворюються на стратегічні "світ-системи", за нашою концепцією, – *світову культурно-інформаційну суспільну систему інтегрованих "життєвих світів" всього людства*.

Ю. Хабермас, намагаючись перебороти стратегічне та локальне в культурі через комунікацію і комунікативну дію, надає їй всезагального соціологічного значення: «Культурою я називаю запас знань, із якого учасники комунікації, коли вони досягають взаєморозуміння один з одним відносно чогось, забезпечується інтерпретаціями. *Суспільство* складається з легітимних порядків, за допомогою яких учасники комунікації регулюють свою приналежність до соціальних груп і забезпечують солідарність» [29, с. 96-97]. Тобто це не антагоністичні, а світоглядно «солідарні», ціннісно-орієнтовані і гуманізовані *суспільні відносини*. За нашою концепцією, вони й фіксуються та визначаються як **«соціокомунікативні відносини»** культурно-інформаційної суспільної системи, де переборюється локалізованість і обмеженість комунікацій у «життєвих світах» із їхньою «тотальністю взаємозрозумілостей» (коли може бути відсутня критика переконань людей у формах їхнього «комунікативного досвіду»). Саме через подібні соціокомунікативні відносини можуть бути реалізованими як здійсненні стратегічні «комунікативні можливості» загальнолюдської культури, так і локальні можливості конкретної, предметно-креативної реалізації людини. Подібне стає реально можливим в разі *духовно-творчого характеру соціокомунікативних відносин та світоглядної інтеграції в них стратегічного і нестратегічного аспектів соціокомунікацій у світоглядній культурі*.

Безпосередні комунікативні зв'язки, що виникають із комунікативних дій можуть опосередковуватись саме в соціокомунікативних відносинах. Але вже в якості суспільних відносин із такими соціокультурними цінностями, що стають «культурними універсаліями» (Н. Смелзер). Найчастіше у світоглядному вигляді певних *когнітивних переконань*, котрі стають об'єктом для особистісної та суспільної предметної реалізації. «Воля до існування», яка «несе в собі умову для спілкування», починає виявляти себе «як воля до вибору», що, відповідно до Ф. Тьоніса, ціннісно і «утворює суспільство» [30, с. 59-66]. Тут, вже за В. Вундтом, діє «закон соціальних відносин». Дія цього закону виявляється у тому, що він виводить «суспільні складові» в формі «соціальних рівнодіючих» із «даного стану», і вони світоглядно об'єднуються «для єдиної спільної дії». А саме: подібний «закон соціальних відносин зводиться до того досвіду, що кожне більш важливе

соціальне явище знаходиться у взаємовідношенні з іншими одночасними явищами суспільного життя; завдяки такому взаємовідношенню, воно створює з ними єдине ціле, в якому більш чи менш виразно відбивається увесь характер загального соціального стану" [31, с. 112, 109-115]. За нашою концепцією, подібне знаходить своє цілісне вираження у суспільній світоглядній культурі, що стає здатною ініціювати розвиток "відкритих" соціокомунікативних відносин. Вони й перетворюють існуючу соціальну систему на громадянське суспільство, котре прогресує в напрямку становлення культурно-інформаційної суспільної системи громадянської демократії.

Структуру світоглядно унормованих соціокомунікативних відносин у культурно-інформаційній суспільній системі, виходячи з вищенаведених предикатів, можна репрезентувати саме на фундаменті філософсько-світоглядної методології. Першу їх групу утворюють соціокомунікативні відносини такого *рівня інтегрованості, коли їх релятивність зростає до рівня загальносуспільних відносин інтегрованої життєдіяльності*. До них належать суспільні відносини комунікативного обміну, організованої комунікації та суспільної інтеграції. Друга група складається з соціокомунікативних відносин такого *рівня інтегрованості, що знижується*. Це децентралізовані соціетальні відносини, котрі мають якість самовпорядкованості в силу їхньої внутрішньої організованості. До них відносяться суспільні відносини децентралізованої інтегрованої комунікації, когнітивних практик і креативної реалізації. Формуються вони у такому порядку.

2.2. Структурні формотворення взаємодій комунікативної організації та інтеграції і їх світоглядна репрезентації в інтегративній суспільній життєдіяльності

Соціокомунікативні практики міжсуб'єктних інтеракцій в культурно-інформаційній суспільній системі світоглядно продукують два основних типи соціокомунікативних взаємодій:

а) *суспільні відносини комунікативної організації і інтеграції*, котрі світоглядно конвертують духовно-творчі процеси в конкретні світоглядно-культурні формотворення, об'єднують і концентрують їх в єдиній *світоглядній культурі глобалізованого соціуму* як культурно-інформаційної суспільної системи;

б) *соцієтальні відносини комунікативної самоорганізації*, розвиток котрих веде до самрвпорядковуючого світоглядного синтезу і перетворення світоглядної культури в *культурно-інформаційне світорозуміння*.

Суспільні відносини комунікативної організації і інтеграції структуроутворюються у своїх 6-ти основних видах, які сукупно формують єдину світоглядну культуру культурно-інформаційної суспільної системи. А саме – відносини комунікативно-інформаційного обміну, комунікативно-ціннісного вибору, комунікативно-консесуальної узгодженості, комунікативно-орієнтованої кон'юнкції, комунікативно-коннекторного суспільного зв'язку та відносин комунікативно-діяльній інтеграції.

1. Базовим соціокомунікативним відношенням у культурно-інформаційній суспільній системі є ***відношення комунікативно-інформаційного обміну***. Соціокомунікативна якість інформаційно-обмінних відносин — це *суспільний досвід, репрезентований як комунікативний досвід суспільної життєдіяльності*. Він акумулюється людьми в суспільному житті і кристалізується в суспільних цінностях соціального буття людей у вигляді ***комунікативної світоглядної культури суспільного діалогу***. Тому вищезначена соціокомунікативна якість утворює базисну основу духовного життя суспільства і складає його *комунікативний базис* як основу культурно-інформаційного світорозуміння. На цьому духовно-творчому базисному підґрунті формується новий *соціальний досвід людей, котрий постійно відтворює соціокомунікативні відносини на засадах світоглядної культури соціуму*. На цих підставах відбувається вся культурно-інформаційна система суспільства «осмислених комунікацій». А саме – змінюються всі основні характеристики сучасного суспільства: Н. Луман вважає, що тепер «суспільство розуміється як всеохоплююча система осмислених комунікацій, які відсилають один до одного» через інформацію, смисл, теми і повідомлення, котрі представлено у вигляді комунікативно-обмінних «елементів». Така суспільна «система здатна реагувати лише сама на себе і на власну інформацію і за власними каналами комунікації знаходить *резонанс* у системі [32, с. 63]. В подібних обмінних процесах діє соціальний закон відтвореного і *прирощеного соціокомунікативного досвіду*, що представлено зростом та якісним підйомом світоглядної культури з її подальшим перетворенням на культурно-інформаційне світорозуміння.

2. Наступний вид соціокомунікативних відносин – це ***відносини комунікативно-ціннісного вибору***. Їхня соціокомунікативна якість – це домінуючі суспільні цінності, які також є базисними для суспільної КІС-системи, тобто вони пост і її *соціокомунікативним базисом*. Цей момент у

розвитку соціокомунікативних відносин достатньо чітко фіксує Н. Луман: «Поняття комунікації означає тут не просто дію повідомлення, яке «переносить» інформацію, але особливу автопойезисну операцію, що пов'язує три різні селекції, а саме: інформацію, повідомлення і розуміння, в єдину емерджентну єдність, до якої можуть примикати й подальші комунікації» [32, с. 45-46]. Саме через подібну селекцію і ціннісний вибір КІС-система стає якісно визначеною не тільки з боку комунікативного обміну інформацією, але й з боку комунікативного досвіду. Саме через нього налагоджується обмін смислами, смисловими повідомленнями і їхніми значеннями, що мають ціннісний зміст та автопойезисну здатність до автономної циркуляції і самоорганізацію ціннісних детермінантів шляхом світоглядно-ціннісного вибору. Можливість здійснення подібного комунікативно-ціннісного вибору перетворює КІС-систему на *«ціннісну систему»*, в якій інтенсивно відбувається циркуляція ціннісних детермінантів. Вони й заповнюють «етичний вакуум» техноцентризму і техногенії сучасного суспільства «знанням цінностей» [33, с. 20-21, 44-45]. Подібне «знання цінностей» утворює «нові виміри відповідальності» у вигляді «етики відповідальності». Подібне відбувається на основі «онтологічної теорії цінностей» [33, с. 386]. Тобто "світоглядні дії", котрі онтологічно представлені ціннісним вибором і реальною циркуляцією ціннісних детермінантів, що протилежить цінностям, котрі формуються тільки дискурсивним і нормативним шляхом та постають як «формальні цінності». Своє ціннісно-онтологічне буття – вже в якості не теоретичних, а практичних цінностей, вони набувають через суспільні відношення комунікативно-ціннісного вибору, що, функціонуючи в суспільстві, видоутворюються у відповідні *комунікативно-ціннісні відносини*. Їх духовно-творче базисне підґрунтя представлене *світоглядною культурою вільного ціннісного вибору*, котра ціннісно детермінує становлення культурно-інформаційного світорозуміння у модусі духовно-ціннісної трансценденції аксіологічної соціальної реальності, відповідної до "знання цінностей" і "етики відповідальності" за їх суспільно-ціннісне використання у нових "онтологічних вимірах" [54, с. 82, 145].

Саме світоглядний досвід «ціннісного вибору» в ході соціокомунікативних обмінів позбавляє людину від «симуляцій і симулякрів» і повертає її до «субстанції землі». «Викривлений простір» ірреальних абстракцій, в якому через різні соціальні «дзеркала сутності та видимості» викривлено модифікують реальність у різних «концептах», «матрицях», «комбінаторних моделях» псевдобуття, а в цілому – як

«гіперпростір без атмосфери». Подібна розробка його «оперативних копій» закінчується «створенням моделей реального без першопричини та без реальності» [34, с. 6-7]. Повернення до «першопричин реального» – це відродження реальних суспільних відносин «живої комунікації», реальних життєвих цінностей людської культури, поза симулятивних ціннісних вимірів і «викривлених істин», позаманіпулятивних «позаціннісних побудов», котрі «засновані на інформації, моделі, кібернетичній грі», представлені «тотальною операційністю, гіперреальністю, прагненням до тотального контролю» [34, с. 175]. Саме тому культурно-інформаційна суспільна система повинна спочатку мати якість культурогенності, втілювати в собі «ціннісні відносини» і одночасно знаходитись у певному «культурному співвідношенні» до економічних показників ефективності людської діяльності. Тим самим вони повинні відповідати основній людській вимозі, а саме: «у всіх культурах присутня головна людська потреба ефективної діяльності в межах своєї культури і свого суспільства» [35, с. 54]. І це є цілком природним, бо тільки цінності культури можуть спрямовувати суспільство до реального, а не стимулятивного або віртуального розвитку. А це реально можливо тільки тоді, коли безперервно діє ціннісний механізм відтворення світоглядної культури суспільства через циркуляцію в ньому ціннісних детермінантів. Різні ціннісні вибори у світоглядному відношенні можуть детермінаційно призводити до суспільного світоглядно-ціннісного диссонансу або навпаки до соціокомунікативного консонансу. Тому надалі на духовно-творчому підґрунті світоглядної культури розвивається ще один різновид соціокомунікативних відносин культурно-інформаційного суспільства.

3. Третій вид соціокомунікативних відносин – це ***відносини комунікативно-консенсуальної узгодженості***. Їх об'єктивно обумовлено, і вони походять із соціокомунікативних дій і фактів «ціннісної згоди», коли ціннісні універсали отримують загальне світоглядне визнання та універсальне значення. Суб'єкти комунікативних дій вже «не є первинно зорієнтованими на власний успіх, вони переслідують свої індивідуальні цілі за такою умовою, що вони можуть узгоджувати один з одним свої плани дій на основі загальних певних ситуацій». І в цьому сенсі, погодженість визначень ситуації є «суттєвою складовою частиною потрібних для здійснення комунікативної дії інтерпретацій», що й представлено є узгодженими світоглядними інтерпретаціями консенсуально діючих інтерсуб'єктів [36, с. 385]. На цій основі культурно-інформаційна система набуває ще однієї соціокомунікативної якості — це світоглядна взаєморозуміння-згода

інтерсуб'єктів, що володіють *консесуальною світоглядною культурою*. За Г. Мартураною, вона втілює в собі світоглядно-ціннісну «солідарну єдність» суспільства на підґрунті консесуального узгодження претензій і дій громадян, організацій та суспільних інститутів. На цій світоглядній основі за відповідною культурною «якістю солідарності» досягається здатність суспільної системи до самоорганізації і «автопойезису», здатності до самостійного розвитку і відтворення всіх системних процесів та суспільних відносин на підґрунті консесуальної світоглядної культури. Н. Луман звертає увагу на те, що подібний консенсус може претендувати на репрезентацію суспільної системи як цілісного утворення лише тоді, коли «раціональність самореференцій розуму» («тотальність самозрозумілостей») не обмежується наверненням тільки до «життєвих світів» людей (за Ю. Хабермасом), але й до "світоглядної самозрозумілості" у загальносуспільній світоглядній культурі. Бо поза консесуальної світоглядної культури взаємоузгодження соціокомунікативних дій інтерсуб'єктів існуюча суспільна система (навіть у громадянській сукупності «життєвих світів» людей) повністю застається «в полоні внутрішніх операціональних меж системи» [37, с. 252]. Тому консесуальні внутрішньосистемні комунікації повинні світоглядно охоплювати перспективу загальносистемної "культурної ситуації". Тут повинен здійснитися перехід від «детермінації об'єкту» за його ціннісним змістом (коли, за А. Ароном, «сполучуються суб'єктивні та об'єктивні принципи») до світоглядного «розуміння і значення» для всіх людей цих цінностей як значущих, домінантних і світоглядно консесуальних. Наприклад, у світоглядному вигляді *«консесуальних цінностей»*, коли «ані мета, ані цінність, ані цілісність не змішуються зі значенням як поняттям», а буде значити таке розуміння, коли свідомість виявляє таке значення, що є «іманентним дійсності» [38, с. 113]. Це є *"світоглядна іманентність"* у консесуальній світоглядній культурі розвиненого громадянського суспільства та культурно-інформаційної суспільної системи реального гуманізму.

За такою умовою світоглядна *«консесуальна згода»* у суспільних цінностях стає загальним ціннісним значенням комунікацій для всіх членів суспільства у вигляді *«значень-розумінь» суспільних цінностей*. Тобто як світоглядних цілей усього суспільства, так й смислосназначущих цінностей для окремої людини у її сміслоідентифікованому індивідуальному світогляді. Тоді світоглядно "окультурене" суспільне буття стає такою соціальною реальністю, що є іманентною людині та суспільству, світоглядно значущою «цілісною реальністю» консесуальних цінностей. У такій світоглядно цілісній

і «ціннісній реальності» політекономічна диференціація суспільства не має форми соціального антагонізму, а навпаки – в ній розвиваються «ціннісні відносини» світоглядного *«комунікативно-консесуального погодження-згоди»* і суспільного взаєморозуміння. У культурно-інформаційній суспільній системі – це *культурно-інформаційне взаєморозуміння*, що виникає на духовно-творчій основі, і яке продукує *креативно-синергетичне світорозуміння* в онтологічній вимірності ноосферного буття. Воно спочатку мислиться в значенні "ментального консенсусу" і "світоглядної згоди" індивідуальних і суспільних цілей та цінностей в налагодженні загальносуспільної світоглядної культури. В даному аспекті вона представлена соціальною безконфліктною згодою суспільства і духовно-творчою єдністю соціуму як культурно-інформаційної системи.

В історії сучасної філософії відомо, що коли замість «консесуальності значень» і згоди першим постає «персоналістський плюралізм», тоді з'являється «спіритуалістичний персоналізм» і спостерігалось повернення до спекуляцій, спекулятивного мислення та існування, відбувається зворотній квазісуспільний процес «назад до спекуляції» [39, с. 38]. В таких ситуаціях світоглядно цілісні суспільні відносини руйнувалися, що нерідко призводило до сутичок і війн. До них відноситься, в тому числі, перша світова війна, громадянська війна в Росії, коли "світоглядний консенсус" порушувався і виникала громадянська незгода, "світоглядний розлом" і суспільний "розкіл цінностей" на тлі несформованої світоглядної культури. Подібне відбулося і у 90-х роках минулого століття на терені пострадянських країн де пройшли "демократичні революції". І відбувається зараз внаслідок несформованого світоглядного консенсусу і відсутності консесуальної світоглядної культури. Але її становлення не є одномоментним актом, а потребує розвитку відповідних суспільних відносин, що світоглядно зближують громадян та конвертують їх світоглядні уявлення в інтегрований "світоглядний комплекс". Тоді консесуальна світоглядна культура набуває ознак *конвергентивної світоглядної культури реальної соціальної згуртованості і суспільної єдності*.

4. Вона репрезентується у соціокомунікативних *відносинах комунікативно-орієнтованої кон'юнкції*, котрі розвиваються у культурно-інформаційній системі у вигляді *конвергентних суспільних відносин*. Їх соціокомунікативна якість представлена організаційним об'єднанням всіх членів суспільства до єдиної комунікативно організованої цілісності. З розвитком конвергентних відносин кон'юнктивне взаєморозуміння-зближення в ціннісних орієнтаціях, погодженість консесуально-ціннісних

значень інтерсуб'єктів трансформуються у *реальну комунікативну згуртованість людей, у їх комунікативну організацію*. Здійснюється перехід від простої *«солідарної єдності»* до світоглядної *«організаційної єдності»*. Тоді у суспільному житті починають виникати і домінувати суспільні організації та громадянські об'єднання, що мають чітко виражені світоглядні уподобання, а суспільство стає реально здатним до самоорганізації та самоуправління на засадах *конвергентивної світоглядної культури*. Якщо для комунікативно-консесуальних відносин є характерною «солідарна поведінка» людей, то з формуванням відносин комунікативно-орієнтованої кон'юнкції подібна солідарна поведінка стає *«організаційною поведінкою»*. Відносини *«солідарної єдності»* вже в якості відносин *організаційної єдності* розвиваються, наприклад, за допомогою механізмів «зв'язків із громадськістю» або «паблік рилейшенз». PR-відносини «послугують суспільним відносинам, даючи можливість висловити будь-яку точку зору, сприяючи улагодженню всіляких конфліктів і формуючи відносини консенсусу, які є необхідними задля підтримки соціального порядку. Іншими словами, паблік рилейшенз полегшує процеси саморегулювання в соціальних системах» [40, с. 48]. Звичайно, коли подібні "піар-відносини" не є викривленими, а мають під собою не маніпулятивну, а світоглядну основу досягнення комунікативної кон'юнкції, світоглядного зближення, згоди і конвергентивно-організаційної єдності на основі *ціннісної інтеграції суспільних цінностей до світоглядної культури їх комунікативної організації у єдиний ціннісний комплекс*. Вразі того, що відносини комунікативної «організаційної єдності» будуються на «організаційній поведінці», їх можна і «тонко» налагоджувати за допомогою механізмів навчання, «організаційного научення» окремих людей і цілих корпорацій для вироблення кон'юнктивно-зближених світоглядних уявлень. У подібному світоглядному аспекті «організаційне навчення – це процес набуття знань і використання інформації, котра дозволяє успішно адаптуватися до обставин, що постійно змінюються» [41, с. 25]. «Організаційній поведінці» притаманна певна світоглядна *«організаційна культура»*, під якою розуміється «система загальних дій, цінностей і переконань, що розвиваються в організації, і котрими члени організації керуються в своїй поведінці» [41, с. 259]. В інформаційних суспільних системах, в котрих розвиваються відносини комунікативно-орієнтаційної кон'юнкції, *конвергентними і кон'юнктивними стають самі цінності культури*. Вони виступають вже не тільки як світоглядно «смыслозначущі» та «консесуальні», але й в якості світоглядного комплексу *«конвергентних» цінностей «організаційної поведінки» і*

«*організаційної культури*». Саме в подібній світоглядній культурній системі, конкретно в «культурно-інформаційній системі», соціокомунікативні відносини світоглядно зближують і об'єднують людей у соціумі з появою ново соціальної якості «*комунікативно-організаційної інтегрованості*» суспільства. Подібна інтегрованість з'являється за такими параметрами «розрізнення культури» та її світоглядної конвергенції (за Г. Хофетедом):

- дистанція влади: це є ступінь наближення-віддалення від неї, що відбиває ступінь поваги до ієрархії та рангів;

- запобігання невизначеності або запобігання дискомфорту: подібне пов'язано з ризиком і двозначністю, з віддаванням переваги структурованості ситуацій та соціальної організації;

- індивідуалізм-колективізм як орієнтація культури на індивідуальні або групові інтереси, громадські або особисті;

- мускулінність-фемінність у стереотипах культури на чоловічі та жіночі ознаки («гендерна культура»);

- довгострокова або короткострокова орієнтація на цінності культури, які пов'язані з майбутнім і перспективою.

Ф. Тромпенаарс вводить ще 5 світоглядно-культурних ознак суспільної об'єднаності: універсалізм або партикуляризм; нейтральність або афективність; специфічність або дифузність, досягнення або розпорядження; послідовність або синхронність, а також індивідуалізм-колективізм, як і у Г. Хофстерда [41, с. 75-76, 77-78]. Саме суспільне об'єднання або соціальна організація за розвитком відносин комунікативно-орієнтаційної кон'юнкції починає функціонувати як певна «організаційна система» з усіма її системоутворюючими характеристиками: організаційні зв'язки, структура, взаємодії, ідентифікація, оточення, холізм і емерджентність властивостей, ціннісна концепція «організаційної системи» [42, с. 37]. Вона є культуротворчою "світоглядною системою", що припускає «системний підхід до комунікації в організаціях» при формуванні в них єдиної світоглядної культури, коли всі її елементи стають «*світоглядними зв'язками*». Саме ці "зв'язки між різними системними одиницями організації є головним моментом у розумінні сутності її функціонування" [42, с. 247-248]. Найчастіше подібні світоглядні зв'язки зорієнтовані на те, щоб розвинути «структурні комунікації» в організації та об'єднаннях, загалом – в усьому «об'єднаному» суспільстві, в котрому стає реально можливим запобігти причинам «структурних конфліктів» у соціокомунікативній системі [43, с. 247-257]. Саме конвергентивна світоглядна культура і здатна ефективно запобігати «структурним конфліктам» в культурно-інформаційній суспільній

системі, завдяки високій світоглядній кон'юнкції громадян з їх самими різними ціннісними уподобаннями і смислоціннісними позиціями в інтерсуб'єктивних соціокомунікативних взаємодіях.

5. Тому у своєму подальшому розвитку відносини консесуального погодження комунікацій, спочатку перетворюючись на відносини комунікативної конвергенції та кон'юнктивного об'єднання, а потім – починають все більше формоутворюватися в особливі конектори стійкого комунікативного зв'язку згуртування-інтеграції. Їх репрезентовано новим видом відносин у культурно-інформаційній суспільній системі, котрі можна визначити як соціокомунікативні **відносини комунікативно-конекторного суспільного зв'язку**. Саме їм притаманна системна *якість суспільної інтегрованості, соціальної інтеграції суспільства в єдине інтегроване ціле*. Подібне поступово набуває характеру стійких "коннектовних комунікацій", що підтримують суспільство у стані стабільності, сталості та "відтворюючої коннекції" на підґрунті **комунікативно-конекторної, «зв'язуючо-підтримуючої» світоглядної культури**.

Характерною особливістю «конекторних відносин» є та, що на їх підґрунті встановлюються постійні комунікативно інтегровані зв'язки. Вони є зв'язками безперервної дії і можуть ставати коннекторами, котрі безперервно відтворюються і поновлюються у суспільному житті. З боку суспільних організацій і громадянських об'єднань це можуть бути *світоглядно-тематичні репертуари соціальних і ділових комунікацій, які програмно змінюються*: економічні, політичні, соціокультурні, правові, організаційні, стабілізаційно-підтримуючі, інноваційно-зміннюючі, новоупроваджувальні репертуари тощо. Серед останніх – це ціннісно-детермінаційні, когнітивно-інтерпретаційні, реалізаційно-ідентифікаційні репертуари, що притаманні саме культурно-інформаційній системі. А з боку всього суспільства встановлюється *універсальний комунікативно-конекторний зв'язок, що носить характер нормативно-ціннісних зобов'язань, наприклад, у вигляді суспільного соціоінформаційного договору*. Стосовно функціонування суспільної системи, то подібні соціальні зобов'язання є «макроконекторами» або «засобами макрозв'язку» в комунікативному дискурсі, які «не тільки сигналізують про нові макропропозиції, але також надають необхідну зв'язаність усій макроструктурі в цілому» [44, с. 62-63]. Ними можуть бути добре відомі "універсалії культури" (Н. Смелзер), а в нашому аспекті – це **універсальні коннектори світоглядної культури суспільства**.

Заради ефективного управління та надання йому світоглядного смислу подібною соціокомунікативною «текстовою макростратегією в суспільстві»

можуть уводитися *операційні «маркери зміни теми»* або всього тематичного репертуару шляхом «різного набору предикатів», зміни «фрейму знань» або «комунікативного сценарію» соціального спілкування. Тоді «організаційна тональність» суспільства «відкривається і виходить за свої межі, щоб набути *смислу»* вже не у вигляді усної чи писемної домовленості, а «фундаментальної структури» соціальної реальності, що світоглядно осмислена. Але з іншого боку, якщо «зрозуміти структуру становлення як форму сили – це загубити смисл, здобувши його... у цьому світі в якості становлення і тоді сили становлення затемнюються самим смислом» [45, с. 50-51]. Ось чому необхідно шукати світоглядно вищий «смысл смыслов» не в «силі мови» або в силі «мовних комунікацій», а в «фактах комунікації, в її *нормативно-конекторній «фактичності»*. В нашому контексті – в *смысловій фактичності конекторної світоглядної культури*. В аспекті світоглядної онтології культури то це, за Ж. Дельозом, – є пошук «онтології смыслу» [46, с. 68-100]. Ж. Дельоз разом з Ф. Гватарі через метафорику поняття «ризому» знаходять світоглядну «онтологію смыслу» в рухливих мережах розбіжностей та в «кочових дистрибуціях» ризому, що входить до чужих ланцюгів еволюції як «номадична сингулярність» або «кочуючи одиничність» [51, с. 295]. Вона «створює попередні зв'язки між дивергентними лініями розвитку... Породжує несистематичні і неочікувані розбіжності; щось диференціюється і водночас синтезується» [52, с. 112]. Це фактичність «не монадна, а номадна». Тому, за Ф. Гватарі, виникає постійна необхідність «деспотичного перекодування» смыслов з втратою їх світоглядної цінності та прозорості. Натомість виникають «лінії абстрактного декодування, що протистоять культурі» і світоглядному досвіду суб'єкта [53, с. 213]. Ж. Дерріда вважав, що внаслідок цього втрачається «прозорість» і світоглядна «цінність» людських і суспільних зв'язків, бо «все здобувається і втрачається лише в термінах ясності і неясності, очевидності, присутності та відсутності... Прозорість – то найвища цінність...» [45, с. 52]. В нашому контексті – це чистота і ясність, «прозорість» комунікативно-конекторних зв'язків у світоглядних уявленнях, *"конекторна прозорість" світоглядної культури.*

Тому в культурно-інформаційній суспільній системі потрібна не примусова і «непрозора» інтеграція сучасного суспільства, а його громадянське «*прозоре само інтегрування на консенсусних цінностях світоглядної конекції*». Тоді, обмежений «обрій монологічної відповідальності» перетворюється на «солідарну відповідальність», з котрою можна «досягти іманентної мети мирного (без примусу) і розумного

врегулювання конфліктної ситуації на основі регулятивного принципу ідеальної комунікації» [47, с. 171]. За своєю природою «прозорість», «чистота» комунікативно-конекторних відносин повинна запобігати соціальним і світоглядним конфліктам, бо такі відносини очищують, гармонізують суспільні відносини, а комунікативна «світоглядна коннекція» є тим, що збільшує, а не зменшує інформаційний ресурс суспільства: «інформація володіє... однією унікальною властивістю: в будь-яких сферах знання... вона є єдиним видом ресурсів, який не вичерпується, удосконалюється і, більш того, сприяє ефективному використанню інших ресурсів, а іноді і створює нові» [48, с. 119]. Тому комунікативно-конекторні відносини і відкривають світоглядну здатність їх «антиконфліктної протидії». Бо *конфлікт – це суспільна «антиконнекція» і соціальна ентропія, різка втрата соціальної енергії, внаслідок розпаду світоглядної коннекції громадян*. І навпаки – «антиконфліктний» вид соціокомунікативних відносин великою мірою нарощує соціально-творчий потенціал суспільства, акумулює його соціальну і духовну енергію, утворюючи великі інформаційно-енергетичні ресурси для «синергетичного прориву» в суспільному розвитку. Подібне відбувається безпосередньо через сам процес *акумуляції ресурсних потенціалів соціокомунікативних відносин*. Тому вони продукують *консонансний тип світоглядної культури суспільства*, що встановлюється у культурно-інформаційній суспільній системі. **«Світоглядний консонанс»** у КІС-системі дозволяє безперервно підвищувати рівень свого синергізму на кожному новому ступені формоутворення, наприклад, за рахунок посилення морально-духовних аспектів, здатності до креативної саморегуляції, самореалізації тощо. А з цим формоутворюється ще один різновид соціокомунікативних відносин зі своєю характерною світоглядною культурою.

6. Особливо помітним стає прояв синергетичної якості соціокомунікативних відносин при їхньому формоутворенні як **суспільних відносин комунікативно-діяльній інтеграції**. За своєю суттю вони є **відносинами інтегративних комунікативних дій**, коли вони стають соціокомунікативними діями і відносинами, переходячи з інтерсуб'єктивного плану міжособистого спілкування у план соціальних відносин діяльній інтеграції. Їхньою соціокомунікативною якістю є суспільна інтегративна життєдіяльність, інтегральна життєдіяльнісна система на основі єдиної соціокультури, ціннісно-орієнтаційного єднання суспільних поглядів і уявлень в **інтегральний суспільний світогляд, інтегральну світоглядну культуру**. Тоді до органічної єдності приходять три головні сфери

життєдіяльності людини, які й продукують суспільні відносини комунікативно-ціннісної інтеграції. Ними є такі головні світоглядні цінності суспільної життєдіяльності: в сфері практичного життя – добро, в сфері чуттєво-естетичного життя — краса, в сфері наукової діяльності — істина [49, с. 250]. Вони в найбільшій мірі стають світоглядно гармонізованими суспільними відносинами, котрі відповідають «соціальної антропології людини», його цілісній природі. Комунікативні дії набувають ознаки *«комунікативної гри», творчої комунікативної діяльності, стають мірою людської свободи, світоглядної свободи особистості.*

В спектрі відносин комунікативно-діяльній інтеграції, що розвиваються в культурно-інформаційній суспільній системі, «комунікативна міра» людської свободи виявляє себе переважно як «форма свободи людини». Подібне є особливий «найактивніший стан» переборювання важких ситуацій у творчому пошуку, котрий осмислюється як вільний і «визначається внутрішніми когнітивними мисленими зусиллями, а не хаотичними спробами безпосереднього поведінківського рішення методом спроб і помилок, випадкового вибору варіантів» [50, с. 106]. Перед нами повстає *самовпорядкована життєдіяльність, що розвивається за нормативно-ціннісними орієнтирами соціальної поведінки.* Подібні світоглядні орієнтири виникають не в спектрі "абсолютної" світоглядної свободи людини, а осмисленої і ціннісно унормованої світоглядної свободи, на духовно-творчому підґрунті *нормоціннісної світоглядної культури.* Саме на її базисній основі і може розвинутиись інтегрована життєдіяльність нормоціннісно з'єднаних людей у КІС-системі, суспільні відносини комунікативно-діяльній інтеграції, *світоглядна культура нормоціннісної життєдіяльності комунікативно інтегрованого суспільства.* Опанувати подібною світоглядною культурою ціннісно унормованої життєдіяльності не є легкою справою, бо це є своєрідне «мистецтво життя», для котрого властивим є «прорив та політ фантазії». Але такої, «коли творче осяяння основане на солідарному фундаменті доцільності, на точному розрахунку і математично строгій гармонії» [48, с. 34]. Таким чином, відносини *комунікативно-діяльній інтеграції стають вільними суспільними відносинами,* бо вони розвиваються у широкому спектрі самих різних культурних універсалій, котрі в культурно-інформаційній суспільній системі з'єднуються та інтегруються в *універсальну світоглядну культуру* КІС-системи, а потім – в глобальну світоглядну культуру людського соціуму з культурно-інформаційним ноосферним світорозумінням.

Проте подібне відбувається не одразу. Бо в цій фазі відносини комунікативно-ціннісної інтеграції лише проходять перший етап свого нормативного інтегрування та культурно-інформаційного унормування на підґрунті культурних універсалій, котрі з'єднуються-інтегруються в універсальну світоглядну культуру людської життєдіяльності у їх "життєвих світах". В цій фазі подібний 6-й різновид соціокомунікативних відносин комунікативно організованої та інтегрованої суспільної життєдіяльності проходить лише початковий період свого світоглядного розвитку. У своєму кінцевому стані цей початковий період завершується проходженням певного «піка інтегрованості» та соціальної конвергентності-централізації суспільства на засадах світоглядної культури суспільного зближення, погодження, консесусу, коннекторних зв'язків та кінцевої їх інтегрованості в об'єднану людську життєдіяльність. А з цим відкривається все більше можливостей для вільної самовпорядкованої життєдіяльності соціуму, проте тільки в межах нормативно-ціннісних орієнтирів і солідарної доцільності.

Цей різновид суспільних відносин завершує період "ресурсної акумуляції" і генералізації потенціалу нових соціокомунікативних стосунків в інформаційному суспільстві на етапі їх обміну і розподілу, присвоєння і споживання (фаза сталості). Далі відбувається перехід до другого етапу розвитку соціокомунікативних відносин, коли акумульований ресурс починає трансформуватись в децентралізовані процеси суспільного самоврядування на основі громадянської світоглядної культури.

Закономірний характер розвитку соціокомунікативних відносин, з одної сторони, представлений підвищенням ступеню світоглядної інтегрованості суспільної життєдіяльності людей, а з другої, – світоглядним *зростом її нормативно-ціннісної свободи*. Тоді акумуляція соціокомунікативного досвіду людей в ході інтенсифікації комунікативних обмінів комунікативно-ціннісних виборів стають суспільним надбанням і утверджують нове соціальне *буття культури інтегрованої суспільної життєдіяльності вже на соціетальній основі, здатності суспільства до самоорганізації і самовпорядкування*. В цьому процесі діє той же соціофілософський принцип: закони суспільного розвитку визначаються законами людської діяльності. Проте в даному випадку інтегрована суспільна життєдіяльність відбувається в інформаційному "полі культури". Це *культурно-інформаційне поле формування соціокультурних комунікацій, що розвиваються в структурі суспільних соціокомунікативних відносин на підґрунті світоглядної культури, котра надалі стає «світоглядним полем»*

для становлення її нового типу – *соціетальної світоглядної культури самоорганізованих комунікацій*.

Тому світоглядна культура суспільної життєдіяльності може бути представленою онтологічно. А саме – у виді *«онтологічного буття» світоглядної культури в інтегрованій людській життєдіяльності* як на основі її комунікативної організації, так і самоорганізації, соціетального самовпорядкування в КІС-системі. В ній сама культура і соціокультурні комунікації стають духовно-онтологічними і перетворюються в матеріальний базис для розвитку суспільства (при їх опредметнити). В нашому випадку – базисом культурно-інформаційної суспільної системи, що розвивається на духовно-творчому базисі світоглядної культури. І тут варто “шукати особливі аргументи, що пояснюють особливу об’єктивність культури”, а в “методологічному значенні” – необхідність розвивати особливу “методологічну програму” вже не в формах “знання культури” та знання про “культурний феномен”, а про те, як “здійснюється його осягнення” за такими формами, в котрих “подаються одержані результати культурно-онтологічної життєдіяльності” [55, с.189-190]. В подібних результатах виявляються нові соціокультурні механізми комунікативних взаємодій і відповідні культурно-інформаційні інститути, що підтримують дію цих “механізмів культури” і їх же вдосконалюють. Перш за все вони втілюють *практичні знання про культуру інтегрованої суспільної життєдіяльності*, але вже на засадах комунікативної соціетальності і самоорганізації когнітивного знання, виходячи з "світоглядної свободи" їх суб'єктів носіїв у вільних світоглядно-когнітивних діях по практичному опредметнюванню знань. Вони несуть в собі світоглядно унормований та духовно-творчий "просунутий" і узгоджений ціннісний зміст всіх форм життєдіяльності в когнітивному знанні і когнітивних практиках. В них вже на практичній основі розвиваються нові форми соціокомунікативних відносин на єдиній інтегровано-діяльнісній основі, але з додатковим ступенем соціетальності і світоглядної свободи когнітивно-збагаченою життєдіяльності. Таким чином, формовибудовуються та інституалізуються децентралізовані соціокомунікативні відносини, що входять до другої групи соціетальних комунікацій. З цим формується і новий тип суспільної світоглядної культури на соціетальній і самопрограмуючій основі культурно-інформаційного розвитку.

Використана література (до рр. 1.3, 2.1-2.2)

1. Сурмин Ю. П., Туленков Н. В. Теория социальных технологий. – К.: МАУП, 2004. – 608 с.

2. Воронкова В. Г. Філософія. – К.: Професіонал, 2004. – 464 с.
3. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту. — К.: Центр навч. літ., 2004. – 128 с.
4. Барулин В. С. Диалектика сфер общественной жизни. – М.: МГУ, 1982. – 230 с.
5. Барулин В. С. Социальная жизнь общества. – М.: МГУ, 1999.
6. Сурмин Ю. П. Теория систем и системного анализа. – К.: МАУП, 2003. – 368 с.
7. Воронкова В. Г. Соціально-економічне прогнозування. – К.: Професіонал, 2004. – 288 с.
8. Капіца В. Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного суспільства. – Кривий Ріг, Видав. центр, 2012. – 486 с.
9. Бейтсон Т. Экология разума. – М.: Смысл, 2000. – 476 с.
10. Салтановський О. І. Основи соціальної екології. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 382 с.
11. Щерба С. П. Філософія. – К.: Кондор, 2003. – 352 с.
12. Штомпка П. Социология социальных изменений. – М.: Аспект-Пресс, 1996.
13. Кохановский В. П. Философия. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2005. – 576 с.
14. Кремень В. Г., Горлач Н. И. Философия. – Харьков: Прапор, 2004. – 640 с.
15. Удовик С. Л. Глобализация: семиотические подходы. – К.: Вакслер, 2002. – 480 с.
16. Плотинский Ю. М. Модели социальных процессов. – М.: Логос, 2001. – 296 с.
17. Подьоло Ж. Социальный порядок // Современная западная социология: классические традиции и поиски новой парадигмы. – М., 1990.
18. Barnes V. The Nature and Power. – Cambridge: Polisy Press, 1988.
19. Бурдые П. Практический смысл. – С.-Пб.: Алетейя, 2001. – 461 с.
20. Кельзен Г. Чисте правознавство. – К.: Юниверс, 2004. – 496 с.
21. Хабермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
22. Бродель Ф. Час світу. – Т.3. – К.: Основи, 1998. – 631 с.
23. Мей К. Інформаційне суспільство. – К.: КІС, 2004. – 230 с.
24. Ивин А. А. Философия истории. – М., – 497 с.
25. Бестужев-Лада И. В. Социальное прогнозирование. – М.: Пед. общ. России, 2001. – 392 с.

26. Назарчук А. В. Етика глобалізуємого общества. – М., 2002. – 303 с.
27. Сорос Дж. О глобалізації. – М.: Ексмо, 2004. – 224 с.
28. Бжезинський Зб. Велика шахівниця. – Львів: Лілея, 2000. – 236 с.
29. Habermas J. Nachmetaphysisches Denken. – Frankfurt, 1998.
30. Тенніс Ф. Общєне и общество // В. Зомбарт. Соціологія. – Л.: Мысль, 1991.
31. Вундт В. Соціальные законы // В. Зомбарт. Соціологія. – Л.: Мысль, 1991.
32. Luhman N. Okologische Kommunikation. – Oplanden, 1986.
33. Йонас Г. Принципи відповідальності. – К.: Лібра, 2004. – 399 с.
34. Бодріяр Ж. Сиулякри і симуляції. – К.: Основи, 2004. – 230 с.
35. Дікон Б., Халс М., Станс П. Глобальна соціальна політика. – К.: Основи, 1999. – 346 с.
36. Habermas J. Theorie des kommunikativen Handels. – Frankfurt, 1999. – Bd. 1.
37. Luhman N. Okologische Kommunikation. – Oplanden, 1986.
38. Арон А. Избранное. Введение в философию истории. – С.-Пб.: Универс. кн., 2000. – 543 с.
39. Бохенский Ю. М. Современная европейская философия. – М., 2000. – 264 с.
40. Катлип С., Сентер А., Брум Г. Паблик рилейшенз. Теория и практика. – 8-е изд. – М.: Вильямс, 2003. – 624 с.
41. Шермерорн Дж., Хант Дж., Осборн Р. Организационное поведение. – С.-Пб.: Питер, 2004. – 637 с.
42. Поршнев А. Г. Управление организацией. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 716 с.
43. Фролов С. С. Социология коммуникаций. – М.: Гардарики, 2001. – 384 с.
44. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
45. Дерріда Ж. Письмо та відмінність. – К.: Основи, 2004. – 602 с.
46. «Бути чи не бути?»: Онтологія смислу Ж.Дельоза // С. В. Куцепал. Французька філософія другої половини ХХ століття. – К.: Парапан, 2004. – 324 с.
47. Єрмоленко А. М. Комуникативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.

48. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2001. – 272 с.
49. Канке В. А. Философия. – М.: Логос, 2001. – 272 с.
50. Столяренко В. Е., Столяренко Л. Д. Антропология – системная наука о человеке. – Ростов-на-Дону, 2004.
51. Делез Ж. Новейший философский словарь. – М.: Книжный дом, 2003. – 1280 с.
52. Вельш В. Наш постмодерный модерн. – К.: Альтерпрес, 2004. – 328 с.
53. Гватари Ф. Новейший философский словарь. – М.: Книжный дом, 2003. – 1280 с.
54. Капіца В. Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 491 с.
55. Основы онтологии / Под ред. Ф. Ф. Вяккерера и др. – СПб: Изд. СПб уп-та, 1997. – 280 с.

2.3. Розвиток соцістальних практик комунікативної самоорганізації та їх світоглядний синтез у культурно-інформаційному світорозумінні

Подібний другий тип соціокомунікативних відносин започатковують соцістальні когнітивні та креативні комунікації суспільної впорядкованості когнітивної і креативної комунікаційної самоорганізації, котра виникає на підґрунті інтегрованої світоглядної культури суспільства.

Перші з них – це **відносини комунікативно-когнітивних практик**, продукування і відтворення нового збагаченого практичного знання (“кумулятивні практики”) на основі **когнітивно-діяльнісної, праксеологічної світоглядної культури**.

Їх соціокомунікативна якість, що присутня в базисних засадах цих відносин – *практичне знання-досвід суспільної життєдіяльності* в новому культурно-інформаційному середовищі, котрий і репрезентує себе в якості світоглядної *когнітивної культури суспільної поведінки*.

Механізм соціокомунікативної дії побудований на світоглядних *комунікативно-ситуаційних змінах соціокомунікативної процесуальності і світогляднокультурної динаміки в суспільстві*. Попередній механізм суспільної життєдіяльнісної інтеграції через соціокомунікативні відносини функціонував в режимі структурно-підтримуючих процесів і діяв як комунікативно-стратегічний механізм підтримки соціального порядку на нормативно-ціннісній основі. Даний же *механізм когнітивних практик*

проявляє свою дієвість через генерацію і розповсюдження «розширених» когнітивних практик і функціонує як «світоглядний інструмент» і засіб суспільних змін, безперервних емерджентних нововведень і модернізаційних процесів. Саме через функціонально-змінювальні світоглядні процеси комунікативно-когнітивні практики набувають самостійну соціокультурну динаміку. Вони і є та світоглядна «онтологічна реальність» комунікативно-діяльнісних відносин в структурі інтеграції та соцієтальності суспільства, але вже з синергетичним ефектом емерджентності в соціокомунікативних зв'язках, соцієтальних діях, взаємодіях і самогенеруючих практиках. Вони світоглядно «функціоналізуються» відповідно до «ситуативних практик конкретних діяльностей і життєвих ситуацій» уже на рівні соціокогнітивних загальносуспільних макровідносин. В цьому виявляється характерна особливість відносин комунікативно-когнітивних практик, котрі безперервно генеруються на мікрорівні практичного світоглядного знання, яке потім переноситься на макрорівень з продукуванням самих різних коннекторних зв'язків і комунікативних процесів, макроявищ і макровідносин у вигляді когнітивних «проблемних ситуацій», що можливо розв'язати практично [38, с. 9-11]. Подібним чином і репрезентується безпосередня духовно-практична "світоглядна дія" у її практично-когнітивному вираженні, її духовно-творча світоглядна налаштованість на конкретне вирішення проблеми, а не її "заговорення" у безкінечних теоретичних обговореннях.

У спорідненості дії структурно-підтримуючих і функціонально-змінюючих механізмів інтегрованої централізації і когнітивної децентралізації можна практично налагодити високоефективні трансформаційні процеси в культурно-інформаційній суспільній системі в режимі авторегуляції. Конкретно, з боку стратегічно інтегрованих соціокомунікативних відносин, здатних до свого розпредмечення в «організаційних практиках і структурах», проблемні ситуації суспільного життя (вже без стратегічного втручання зверху) можуть бути світоглядно-когнітивно розв'язаними цілком функціонально, або «в робочому порядку» на основі процедурних «когнітивних заходів». Подібне світоглядно-когнітивне вирішення проблем у практичному відношенні дозволяє [38, с.35]:

- світоглядно мобілізувати додаткові функціональні ресурсні можливості до адаптації, а з іншого боку, до інноваційних перетворювально-трансформативних дій;

- розвинути світоглядну здатність до утворення функціонально-забезпечувальних систем у суспільстві, організаціях та об'єднаннях і в "життєвих світах" конкретних людських співтовариств;

- використовувати функціональні методи світоглядно-когнітивного розв'язання проблем і проблемних ситуацій, включаючи функціональні ділові практики ("бізнес-практики"), наукові практики тощо;

- практично реалізувати корпоративні "кодекси цінностей" і "кодекси норм" корпоративного співробітництва і партнерства, використовуючи світоглядно-когнітивні методи практичного знання;

- на світоглядно-когнітивній основі налагодити функціональні зв'язки зі стратегічно-інтегруючими відносинами, наприклад через відповідні культурно-інститути громадянської демократії;

- світоглядно здійснити особливу "філософію життя" у вигляді "когнітивної філософії" і "когнітивного світогляду" в різноманітних соціокультурних центрах суспільної життєдіяльності;

- світоглядно удосконалювати форму інтерсуб'єктивних і соціальних взаємовідносин на основі когнітивних практик у соціокомунікативних організаціях і креативних корпораціях [38, с. 35-36].

В цьому аспекті об'єктивно виникає необхідність в особливого роду "мотиваційному менеджменті", що вимагає висококорпоративної організації і світоглядної культури колективів і колективних співтовариств. Вона включає колективні ціннісні орієнтири і норми, віру по відношенню до чогось, співробітництво в організації і усвідомлення індивідуального місця, трудову етику і самомотивацію, мотивацію навчання, наявність комунікативної системи спілкування і самої мови спілкування [39, с.152-154]. Проте світоглядні стратегії з використанням *"функціональних відносин"* комунікативно-когнітивних практик у своїй сутнісній основі носять інший характер. У "піраміді стратегій" вони визначаються у вигляді **"функціональної стратегії"**, що направлена не стільки на підтримку загальної стратегії інтегрованої діяльності, "скільки на досягнення і зміцнення специфічних компетенцій, забезпечення досягнення функціональних цілей і місій". Вона світоглядно охоплює не всю інтегровану діяльність, а має, наприклад, функціональний формат виробничої діяльності й управління виробничою діяльністю, включаючи розробку "операційної стратегії" по "елементах організаційної структури" діяльності та в самому процесі виробничої діяльності [40, с.83]. В подібних "структурних елементах" виникають специфічні когнітивні практики у різних світоглядних формах відображення локальних життєвих фрагментів суспільного буття та в

конкретних матеріально-опредметнених формах виробничої життєдіяльності. Подібне і є *практичним втіленням когнітивної світоглядної культури на її власній духовно-творчій основі*, - тобто у сформованій і розвиненій культурно-інформаційній суспільній системі.

Можна бачити, що соціокомунікативні відносини когнітивних практик, світоглядно виявляються саме в аспекті їх операціонального застосування, коли вони демонструють свою якість особливої **комунікативної компетенції** в різних когнітивно-організаційних структурах суспільної життєдіяльності. А саме – за їх суспільним розподілом, структурними складовими, їх окремими “елементами” тощо. Ними також можуть бути сфери, сектори, галузі, сегменти з високо спеціалізованими нішами суспільної життєдіяльності. А також організації, корпорації, спеціалізовані центри по обслуговуванню суспільних потреб, у тому числі й саме виробництво, обслуговування і збут. Зараз сюди можуть відноситись маркетинг і конкурентна діяльність, ресурси і технології, кадрове забезпечення і навчання, інформація і комунікаційні засоби зв’язку, “комунікативна компетентність” у когнітивному знанні. *“Комунікативна компетентність” в цьому розумінні означає вміння оперувати комунікативними дискурсами в структурі різних нормативно-ціннісних кодексів корпоративно-діяльничої культури і когнітивного знання.* Для організацій, фірм і корпорацій, що світоглядно орієнтуються на ситуативну і “функціональну стратегію” в своєму розвитку та на когнітивні практики, подібні відносини “комунікативної компетенції” в когнітивних знаннях будуються на інноваційному випередженні, технологічному лідерстві, високому рівні обслуговування, найвищій якості, відмінному іміджі, швидкій модернізації, підвищенні ефективності внутрішніх бізнес-процесів та наукових практик. Вони також мають на увазі “функціональну стратегію” корпоративних спілок-альянсів, або навпаки, відступ від прямої конкуренції і світоглядне відпрацювання “сфокусованої стратегії”. Наприклад, у вигляді **“стратегії диференціації”** по збереженню зайнятих позицій, коли корпорація світоглядно не наступає і не ініціює конкретні дії, але зберігає світоглядну здатність здійснити “технологічний прорив” швидкої модернізації, перебудувавши свій “ланцюжок цінностей” [40, с.278-280]. Звичайний “стандартний” функціональний “ланцюжок цінностей” має такий вигляд у сучасному виробництві: матеріальні ресурси → виробництво → логістика поширення і збуту → обслуговування → прибуток. При реалізації функціональної “стратегії прориву” він замінюється світоглядно-когнітивною демонстрацією “яскравої внутрішньої культури компанії”. Наприклад, на

основі напрацьованих і збагачених когнітивних практик (у вигляді функціонально-діяльнісних соціокомунікативних відносин), коли організація світоглядно змінює методи праці, відходячи від функціонально-бізнесового “ланцюжка цінностей” на інноваційно-соціокультурний «кодекс цінностей». Організація демонструє високу світоглядну “культуру компанії”, все частіше декларуючи погляди, принципи і цінності, що лежать в основі її бізнесу. Наприклад, за такою формулою: “Ми орієнтуємося на ринок і працюємо на благо людини. Ми віримо, що висока ефективність у поєднанні з узгодженими зусиллями всіх підрозділів є залогом успіху. Ми вважаємо, що чесність, порядність і справедливість повинні лежати в основі відносин із поставниками, акціонерами і службовцями” [40, с. 89, 147]. Можна побачити, що в цьому пункті світоглядно поєднуються стратегічна і функціональна світоглядна орієнтація, відношення комунікативно-діяльнісної інтеграції і комунікативно-когнітивних практик функціональної діяльності на основі єдиної соціетальної світоглядної культури комунікативної і когнітивної самоорганізації.

В філософсько-методологічному аспекті тут можна бачити *діалектику стратегічної і комунікативної раціональностей, суспільних і локальних дискурсивно-когнітивних практик*. А в їх синтезі під ними можна світоглядно розуміти ту саму “комунікативну компетентність”, котра виявляється як зв’язок соціокомунікативних і соціокогнітивних відносин різних суспільних рівнів. Світоглядно це здійснюється на основі єдиного і цілісного когнітивного знання: практики життя, знання культури, комунікативних дій і діяльності, діяльнісних процедур, ціннісних норм та нормоцінностей когнітивно-праксеологічних уявлень. За думкою В. Гьосле, подібне світоглядно відбувається в “єдиному спектрі міжлюдських явищ”, при переході від стратегічних дій (інтегровано-системних) до комунікативних дій (функціональних). І навпаки, від комунікативно-функціональних дій до стратегічних дій нової суспільної раціональності або “цілерациональних суспільних дій”, що світоглядно мають загальносуспільне значення [41, с. 68-71]. Світоглядний зв’язок суспільно-системних і функціонально-локалізованих практик формує своєрідну світоглядно-екзистенційну культуру громадянської життєдіяльності.

В аспекті подібного світоглядно-екзистенційного розуміння світоглядної культури нова *соціокомунікативна якість* відносин комунікативно-когнітивних практик виникає в модусах суспільних життєво-пізнавальних практик. На різних рівнях суспільного буття і в системному проявленні вони виступають як *функціонально-когнітивні, так і когнітивно-*

інтегровані практики в різних формах когнітивних екзистенційного життєвого досвіду. Або екзистенціальних когніцій освоєння і передачі цього життєвого досвіду. Соціетальна якість подібних екзистенціальних когніцій така, що вони дозволяють вільно обмінюватися практичним знанням про життя, за власним розсудом використовувати, технологізувати подібне когнітивне знання в напрямку його ефективної творчої реалізації. Перш за все при запровадженні *когнітивних інформаційно-комунікативних технологій* “управління знаннями”. Так, “однією з причин підвищення інтересу до управління знаннями є розвиток комунікативних та інформаційних технологій ... Потік інформації ... схожий на повінь, і тому люди починають цікавитися, чи дійсно їм потрібна вся ця інформація і чи існують... більш зручні способи її одержання” [42, с. 5]. Такими, “більш зручними” способами і є інформаційно-комунікативні технології “обміну інтуїтивно-практичними знаннями”, що піддається логічному описові. Таким світоглядно може стати і когнітивно-інтуїтивне знання “життєвих практик”, яке дуже важко репрезентується і передається переважно у вигляді тексту без його світоглядно-екзистенційного осмислення. Тому його світоглядно “не так просто адаптувати до конкретних умов і систематизувати розрізнені елементи, щоб уявити загальну картину”. В той же час логіко-теоретичне знання передається досить легко (у вигляді текстів і графічних зображень), проте “при цьому залишається незатребуваним колосальний обсяг інтуїтивно-практичних знань, які ... відіграють більш важливу роль для досягнення стратегічних цілей ...”. І тут виявляється, що світоглядно “найкращим засобом передачі прихованого досвіду і майстерності є безпосереднє спілкування між працівниками, а не база даних”, “комунікативна і когнітивна компетентність” співробітника [42, с. 274-275].

Тому для когнітивного “вилучення інформації” з практичного знання необхідні спеціально підготовлені “менеджери знання”, “брокери знань”, “менеджери-наставники”, котрі мають високу світоглядну культуру. Установи, де це здійснюється, називають “організаціями, котрі навчаються”. Вони мають “плоску структуру з мінімальною ієрархією в складі напівавтономних колективів чи самокерованих працівників груп” [37, с.3]. Світоглядно ключову роль в “організаціях, які навчаються”, відіграє “інститут наставництва, тому що в наставництві закладений величезний потенціал допомоги людям у набутті знань” [43, с. 8]. Менеджер-наставник по передачі практичних знань – це унікальна особистість. У комунікативних процесах він виступає у самих різних “світоглядних ролях” і якостях: як “провідник”, “порадник”, “експерт”, “джерело знань”, “помічник”,

“інструктор”, “каталізатор”, “зразок для наслідування”, “стимулятор”, “джерело енергії”, “товариш”, “постановник мети”, “спеціаліст по розв’язанню проблем”, “плановик”, “учитель” і т. д. В усіх випадках менеджер-наставник, працюючи в режимі “off-line” та “коучінгу” і вступаючи в глибокі світоглядно-особисті стосунки, повинен проявляти найвищу комунікативну і когнітивну компетентність [43, с. 31-32].

Як видно, мова йде не тільки про світоглядно-когнітивну передачу практичного знання, але й його практичну реалізацію на духовно-творчій основі сформованої світоглядної культури. Подібний *когнітивно-обмінний процес стає найскладнішим когнітивно-реалізаційним процесом*. Він веде до формоутворення нового виду соціокомунікативних відносин, що *переводить мікрокогнітивні практики з формату суспільної диференціації у формат макрокогнітивних практик суспільної інтеграції більш високого рівня*. А саме: з рівня комунікативно-когнітивних дій на дії креативні і творчо-реалізаційного опрідечення. Якщо перший рівень суспільної інтеграції є комунікативно-діяльним, то в даному випадку поданий другий – більш високий рівень суспільної інтеграції та соціетальності. Він має більш високий соціокомунікативний порядок, а саме: *комунікативно-реалізаційне опрідечення із креативними діями на творчу реалізацію*. Тут подані *реалізаційні практики творчого перетворення соціальної дійсності шляхом опрідечення соціокогнітивної комунікації в особистих та суспільних креативних діях*.

В контексті соціокультурних трансформацій суспільних відносин інформаційного суспільства мова йде про формостановлення принципово нового виду соціокомунікативних відносин. Вони вже повністю носять соціетальний характер зрілої суспільної впорядкованості. Це відносини ***комунікативно-креативної реалізації, творчо-реалізаційні відносини суспільних перетворень, відносини суспільно-перетворювальної діяльності***. Це рівень “предметної реалізації” суб’єктів, що відповідає рівню інтелектуалізації суспільства з його більш високою раціональністю як “інтелектуального”, так і “когнітивного” суспільства з новою ***креативно-реалізаційною світоглядною культурою***.

Соціокомунікативна якість відносин цього типу (соціокомунікативний базис) – це креативні перетворення з синергетичним ефектом (синергоякість). *Соціокомунікативний механізм* суспільної дії представлений процесами соціетальної впорядкованості або соціетальної синергетики в процесному резонансному автоколиванні прогресії-регресії та їх соціетальної авторегуляції. Світоглядно і соціокультурно “трансформовані суб’єкти”

інформаційного суспільства самі ж і перетворюють його на культурогенну і соціогуманітарну суспільну систему, суттєво змінюють її світоглядну культуру. Так, за Н. М. Амосовим, у творчих суб'єктів розвивається “розширений інтелект” з підвищеною активністю і енергетикою дій, котрі їм необхідні для подолання опору внутрішньо-системних зв'язків і зовнішніх зв'язків системи з середовищем. В стані активності “розширена свідомість” стає світоглядно “активною свідомістю” і в ній проявляється властивість ефектора: вона одночасно оперує декількома моделями прийому-передачі інформації з її передачею “на інші моделі або на ефектори”. З досягненням “збудження про одержанні порції активності по зв'язках” світоглядно “активована свідомість” стає здатною на випереджаючу дію по відношенню до “внутрішнього джерела активності” і навіть утримувати свою активацію-збудження деякий час по лінії зворотного зв'язку [44, с.282-283]. З філософської точки зору, мова йде про найскладніше питання, поставлене ще Аристотелем: про співвідношення в людині “пасивного розуму”, або “тваринної душі”, і “активного розуму”, або “людської душі”. Даючи визначення, що “людина є суспільна тварина, наділена розумом”, Аристотель чітко відрізняв “пасивний розум”, що тільки сприймає, і “активний розум” як діяльний, творчий, “діяльний розум”, котрий лише в невеликій мірі властивий людині [45, с. 54].

Зараз функціонування “активного розуму” в якості “широкого інтелекту” розглядається на вищому рівні “інформаційної взаємодії” людини з реальністю. Подібна “інформаційна взаємодія включає в себе складну єдність – взаємодію зовнішнього середовища і реалізації внутрішніх цілей, установок, програм ... при побудові адекватної їм схеми поведінки, що відповідає як реальній ситуації, так і внутрішнім цілям і потребам” [39, с.436]. В наш час розроблені світоглядні **“метамоделі” нейроінтелекту людини**, в які включена не тільки “розширена свідомість” людини, але й вся земна ноосфера. Подібна “метамодель дозволяє реалізувати контур самоосвіти і самонастроювання (адаптації) для одержання все більшого ефекту в активній діяльності”, перш за все “ефекту самоствердження” [46, с.24-25]. Реалізація “метамоделі” нейроінтелекту відбувається на основі “інтуїтивного раціоналізму” в “реалізації дією”, або “реалізаційної інтуїтивної логіки”, “ритмічної логіки високого порядку” при “реалізації механізму інтуїтивного вибору” [40, с. 39]. Практично це означає креативну реалізацію когнітивного знання в “багатовимірних проєкціях” у вигляді “образів-проєкцій об'єкта”, вибраних для реалізації. Це не просто “суб'єктивний образ” “об'єктивної реальності” у свідомості як пасивного

«відображення» цієї реальності, але *суб'єктивна візуалізація ідеально сконструйованого об'єкта для предметної реалізації у вигляді "проективного образу", так і в якості "моделі настройки-асоціації"*. Такого роду суб'єктивна візуалізація об'єкта виявляється "бажаною" для реальної предметної реалізації (об'єктивації) когнітивного знання саме через креативно-реалізаційні практики. Під подібні "проекції об'єктів", що є реальними не тільки для ідеальної, але й "предметної візуалізації", підбираються відповідні когнітивні "знання як методи" і "знання як навички". Вони необхідні для безпосередньої креативно-предметної "обробки" цих "проекцій-образів" відповідно до конкретних областей людської діяльності. А з цим корінним чином змінюється сам світоглядний спосіб сприйняття дійсності креативним суб'єктом та її предметної об'єктивації. А саме – *світоглядно-почуттєве сприйняття дійсності змінюється на креативне світорозуміння*, котре з урахуванням синергетичного ефекту "розширеної свідомості", стає **креативно-синергетичним світорозумінням**. І вже на подібній духовно-творчій основі інформаційно "активованої свідомості", що знаходить "внутрішні джерела активності" в нейро-синергетичних проявленнях, починає розвиватись **інформаційна свідомість**. Після сенсорно-образної і логіко-понятійної свідомісного рівнів, це буде третій рівень свідомісно-психічної діяльності людини. Саме на цьому рівні формується **інформаційний нейроінтелект** суб'єкта, коли світоглядно-почуттєва фаза його мислення змінюється на понятійно-інформаційне світорозуміння, конкретно, – на **інформаційно-синергетичне світорозуміння**. Воно предстає у двох основних модусах: на духовно-творчому базисі креативної світоглядної культури як *креативно-інформаційне світорозуміння*, а на своєму власному "інформаційному базисі" – як *культурно-інформаційне світорозуміння*. Механізм подібної духовно-творчої дії в синергосистемі психо-інформаційної трансформації представлений перетворенням світоглядної культури на креативне світорозуміння" [53, с. 115-116]. Інформаційна свідомість структуроутворюється у 4-х основних складових, з ментально-психічної інтеграції котрих і розвивається інформаційний нейроінтелект.

1). Випереджаюче відображення або афференція: вона дозволяє на порядок (а може й більше) інформаційно прискорити нейропсихічні процеси в головному мозку людини. Світоглядна якість сприйняття дійсності людиною як "сенсорно-образної картини світу" різко змінюється. Інформаційне сприйняття стає світоглядно-творчим, "креативним сприйняттям", в якому звичний логічний дискурс людського мислення

трансформується у своїй сутнісній основі. А саме – із дискурсивного мислення воно перетворюється на *інтуїтивно-дискретне, інтуїтивно-творче мислення*, в якому "безперервна логіка" змінюється на "перервний дискурс" *дискретного сприйняття дійсності*. Подібне супроводжується ментальними явищами синектики або "прориву в умовиводах". Це й потребує заміни звичної "світоглядної послідовності" в сприйнятті дійсності на "проривне", творче, "креативне світорозуміння", в якому передре інформаційно-понятійне, і навіть, символічне осмислення зовнішності через внутрішньо-суб'єктну упередженість дії інформаційного нейроінтелекту, творчої інтуїції над світоглядно-почуттєвим сприйняттям та світоглядно-послідовним "прогляданням" картин світу. На цій фазі психотворчого зросту людини у неї формується ***креативно-синектичне світорозуміння*** як первинний модус культурно-інформаційного (креативно-синергетичного) світорозуміння.

2). *Продуктивне уявлення або імагінація*. На цю інтелектуально-психічну здібність людського мислення вперше звернув увагу ще І. Фіхте, визначивши подібне як "продуктивне уявлення" людської "інтелектуальної інтуїції". Інтелектуальну інтуїцію він розглядав як ефективний метод людського мислення і пізнання дійсності та філософсько-гносеологічно обгрунтував це, показавши необхідність зміни світоглядного "самомислення" людини на "продуктивне уявлення" свого "реального Я" шляхом волютивності ("автономія волі") і космічного світорозуміння ("закон космічного повинення" або "долженствования" - по рос.). Сучасні креативні розробки з творчої інтуїції та імагінативності людського мислення пов'язують "продуктивне уявлення" за здібністю суб'єкта *до асоціювання і метафоризації, а також до таксономії образів і понять* у новому світоглядному баченні "картин світу", що перетворюються на ***творчо-асоціативне світорозуміння***. При такому ***імагінально-творчому світорозумінні*** дикурсатори людського мислення "спрацьовують" у новому семантичному (смісло-змістовному) і семіотичному (значеневому) аспектах. З'являються нові сигніфікатори, знаки і значення, котрі не мають предметних аналогів в об'єктивній дійсності, а *тільки умоосягаються на світорозумовій основі навіть без понятійного визначення*. В межах звичайної "безперервної" логіки (а не дискретно-інтуїтивного, "позалогічного" умоосягання і світорозуміння) в креативних актах продуктивного уявлення виникають відповідні семіотичні дискусатори, котрі логічно можна осмислити в особливому інформаційному дискурсі. А поза меж дискурсивної логіки починають діяти імагінальні дискурсатори і сігніфікатори синектики, та їх синектично-дискретні кросдискурси (кроскурси) з повністю іншою

ціннісною інтерпретацією образів і понять. Останні можуть ставати синектичними інтерпретаторами світорозумових продуктивних уявлень, котрі світоглядно не осягаються, а розуміються тільки ментально, бо часто не можуть мати реального об'єктного аналога. В психології подібні імагінальні феномени, котрі не мають своєї об'єктної реалізації, а є лише "творчою фантазією" суб'єкта відомі як агглютинація або "замисли-глуки" людської рефлексії. Проте в аспекті інформаційно-семіотичного дискурсу і синектичного крос дискурсу це може бути і "продуктивна агглютинація", якщо вона не виривається з загального контекста творчого мислення і "креативного моделювання". Наприклад, птах як агглютинатор літака, кінь як агглютинатор автомобіля з потужність у "кінських силах" тощо. На цій фазі психотворчого зросту людини у неї, як слідує у вищевикладеного, формується ***імагінально-інтерпретаційне світорозуміння***, що також виявляє креативно-синергетичний ефект у своїй ментальній діяльності.

3). *Ментально-інформаційна реконструкція або нова композиція образів і понять у "реконструйованому світогляді" та набуті ним ознаки **креативно-композиційного світорозуміння***. Подібне можна розуміти і як "ментальну реінкарнацію" попередніх аналогів та образно-понятійних прототипів. Ними можуть бути, наприклад, *інформаційні паттерни, енграми пам'яті та психічні рецесії та рекурсії минулих світоглядних уявлень*, що творчо реконструюються в свої нові інкарнації з метою їх інноваційної предметної ідентифікації, вдалої чи невдалої "композиційної реалізації", а в кінечному пункті конструктивного духовно-творчого опредметнювання.

4). *Креативна реалізація, котра представлена фронезисом і об'єктною візуалізацією*. Перше характеризує "творчу прив'язку" розроблених "ментальних конструкцій" (конструктів) до умов їх практичного використання при опредметнюванні. За своєю суттю тут вже представлене ***синтезоване креативне світорозуміння***, орієнтоване на своє культурно-інформаційне об'єктування, що випереджує, творчо змінює і трансформує навколишню дійсність вже поза природних процесів, а на ментальній, менталосферній і ноосферній основі. Практично це інноваційно здійснюється шляхом використання креативного знання як метода "реконструкції дійсності" і "знання як навика" в предметній реалізації "ментальних проектів" і програм. В сучасній науці подібне креативне знання в якості методів і навиків представляють особистості креативні "збірники-посібники" по способах дії, котрі "добре організовані тематично", і, по суті, є "збірниками по темах, проблемах і ситуаціях" з розробленими і "добре аргументованими" способами дій у цих ситуаціях [46, с.145-146]. Їх використання дозволяє

перетворити “феноменальне знання” когнітивних і креативних практик у предметне самоздійснення особистості, в особистісну і суспільну творчу самореалізацію.

Саме подібним чином у сучасній економіці створюється **креативно-синергетичний реалізаційний “людський ресурс”** на основі культурно-інформаційного світорозуміння. Це ресурсно акумулюється і креативно-синергетично представлено, наприклад, у вигляді інтелектуального, людського, організаційного і соціального капіталу. Він може бути презентований у наступних основних формоутвореннях [47, с.64]:

- **інтелектуальний капітал** у вигляді “руху корисних знань”, що вже практично реалізовані у творчо-предметній діяльності; тобто це "рух-процес" капіталізації когнітивно “корисних знань” та їх відтворення на креативно-інформаційній основі;

- **людський капітал** як “знання-вміння і здібності працівників” до креативності, котрі можна трансформувати в інтелектуальний і креативно-інформаційний капітал;

- **організаційний капітал** в якості “інституалізованого знання, котрим володіє організація і яке зберігається в базах даних, інструкціях і т. д.”; організаційний капітал складає базову основу соціального капіталу як сукупності когнітивних знань з їх креативною реалізацією шляхом "розширеного" відтворення в різних організаційних структурах вже в якості колективного, соціально-організованого капіталу;

- **соціальний капітал** – це “запаси і переміщення знань, що виникають завдяки мережі взаємовідносин всередині і поза організацією” [47, с.64-65]; по своїй суті це соціокомунікативний, когнітивний і креативно-реалізаційний капітал всього персоналу організації як культурно-інформаційного колективного співтовариства.

У своїй сукупності всі ці креативно-синергетичні видоутворення “людського ресурсу” по своїй внутрішній суті є **культурно-інформаційним капіталом**. Він акумулюється в процесі активного функціонування творчо-реалізаційних соціокомунікативних відносин в культурно-інформаційній суспільній системі. В подібному креативному процесі, з одного боку, відбувається “розпредмечення” творчо-активної свідомості, мислення, інтелекту, інтелектуального і соціального капіталів в креативно-реалізаційні соціокомунікативні відносини. Тобто відбувається креативна "об'єктивація" культурно-інформаційного світорозуміння. А, з іншого боку, відбувається креативна "суб'єктивація", творче “опредметнювання - реалізація” інтерсуб'єктів через суб'єкт – суб'єктне спілкування в базисній структурі

соціокомунікативних відносин. Подібне представляє собою "суб'єктивізацію" культурно-інформаційного світорозуміння, бо в такому випадку креативно-реалізаційні "процеси опредметнювання і розпредметнювання протікають не тільки у взаємодії суб'єкта з предметним світом культури, а й у безпосередній взаємодії самих суб'єктів. Тобто у їх прямому суб'єкт-суб'єктному відношенні, відмінному від «гносеологічного суб'єкт-об'єктного відношення» [39, с.519]. Це одночасно і онтологічне і гносеологічне відношення, коли суб'єктна менталосфера особистості та міжособистісні суб'єкт-суб'єктні соціокомунікативні взаємодії опредметнюються і "матеріалізуються" нібито "з нічого" в наукові відкриття, суспільні перетворення, творчі перебудови у самих різних сферах життєдіяльності. Тому головна предметно-соціокомунікативна якість креативних дій, практик та відносин комунікативно-креативної реалізації представлена саме *соціальними інноваціями і суспільним оновленням, що культурно-інформаційно охоплює всі креативні процеси модернізації і постмодернізації*, включаючи розвиток постіндустріальних та інформаційних суспільств соціокомунікативного типу у формах культурно-інформаційних систем. З цим розвивається і новий тип соціокомунікативних відносин вже на власному світоглядно-креативному підґрунті, котре генерує безпосередньо культурно-інформаційне, інформаційно-синергетичне, менталосферне і ноосферне світорозуміння.

2.4. Культурно-інформаційне самопрограмування соціосфери ноосферного світорозуміння методами інтенційної самоактуалізації і ментального саморозвитку

Соціокомунікативні відносини, що набувають характеру "завершеної децентралізації" суспільства у високорозвиненому соціетальному модусі комунікативної самоорганізації і соціального само впорядкування, одночасно набувають і здатності до культурно-інформаційного само програмування в КІС-системі. Їх можна визначити як *культурно-інформаційні відносини суспільного самопрограмування, суспільних інновацій, стратегічного планування і реалізаційних програм креативного розвитку*. За своєю духовно-творчою суттю вони є відносинами *фактичного впорядкування соціальної поведінки* на основі включення в суспільне функціонування багаточисельних індивідуальних і групових когнітивних і креативних практик, що є збагаченими і наповненими досвідом інтегрованої і соціетальної життєдіяльності. В них механізми етико-правового регулювання змінюють свій контекст на власно соціокультурний, культурогенний, семіологічний, практично-номологічний, культурно-інформаційний та

інформаційно-ноосферний. Політико-економічні аспекти суспільного розвитку зміщуються на 3-й і 4-й плани соціетальності ("постекономіка"), а право взагалі "розчинюється" у соціетальній ієрархії та виходить на 5-е місце (Т. Парсон). На місце правового унормування соціальної поведінки громадян встановлюються громадянські саморегулятори вирішення суспільних проблем, розв'язання проблемних ситуацій за певними процедурами та суспільної "дискусії, яка регулюється" певними реалізаційними програмами креативно-інноваційного розвитку суспільства. Кожна людина стає "джерелом себе" і самопрограмує розвиток власної "когнітивної компетентності" і "креативної ідентичності" особистих і соціальних практик. Нова культурно-інформаційна система координат *самопрограмованого суспільного буття* змінює культурно-етичну парадигму суспільного і особистого життя. Так, "етика звичайного життя", що традиційно оцінюється як моральні регулятори "нижчого порядку" і якості, починає "протистояти" "безперечно вищим" етичним принципам через "елітизм, який в них є наявним". Виникає "поліелітична позиція" між актуальною життєвою діяльністю ("когнітивною життєдіяльністю") і "вищою діяльністю еліти" ("креативною життєдіяльністю"). Відносне соціальне "протиставлення відбувається між різними способами життя, виробництва і відтворення". Виникає нова "політична позиція", котра виявляє тенденцію до розв'язання інноваційних способів життєдіяльності, створюючи новий "контракт між цим життям і елітною "вищою" діяльністю" [54, с. 39]. Подібний «контракт» фактично є новим суспільним "життєдіяльнісним соціоінформаційним договором", в якому фіксується пріоритет інформаційно-інтелектуальної, культурно-інформаційної власності, принципів і механізмів соціокультурного і етико-правового регулювання соціальних процесів у громадянському суспільстві. За Е. Гідденсом, подібний новий "життєдіяльнісний договір" самостійно створюється громадянами за вектором соціальних взаємодій повсякденного життя, тому що подібні інновації реалізуються не ради абстрактних "соціальних систем", а для покращання та вдосконалення повсякденного суспільного життя. Бо в "життєвих світах" людей "життя кожного з нас організується навколо повторення подібних моделей поведінки "у повсякденній самоорганізації, "надає структури і форми тому, що ми робимо" повсякденній фактичній самовпорядкованості [10, с.93]. Наші "соціальні взаємодії у повсякденному житті проливає світло на більші соціальні системи та інституції", бо "великомасштабні соціальні системи залежать від моделей соціальної взаємодії, в яких ми щодня заангажовані" [10, с.94]. Тим самим

інтеграційний процес громадянської організації суспільної життєдіяльності вже не просто в загальному плані орієнтовано на суспільну соцієтальність і самоорганізацію суспільства, але має своїм об'єктивним (і логічним) результатом предметну розробку реалізаційної стратегії суспільного розвитку "знизу", освоєння стратегічних нововведень у процесах децентралізації на місцевому і регіональному рівнях. Тут діє свій регулятивний принцип, а саме "культурний поліцентризм", множинність соціокультурних взаємодій з предметної реалізації нововведень в культурно-інформаційній суспільній системі. Тому трансформована подібним чином світоглядна культура постає як повністю осмислене **соцієтальне та самопрограмує культурно-інформаційне світорозуміння**. Тобто світогляд "інтенційного програмування" або "інтенційно-програмуєчий світогляд" в процесі трансформації перетворюються на самопрограмуєчий світорозуміння, котре саморозвивається на соцієтально-синергетичній основі [56, с.261].

Механізм реалізації саморегулятивних і самопрограмуєчих культурно-інформаційних відносин знаходиться в межах інституційної компетенції децентралізованих органів і делегованих ним повноважень та функцій. Вся стратегія переноситься на регіональні центри і міжрегіональні об'єднання, які безпосередньо здійснюють соціокультурну модернізацію і "політику нововведень". Цей механізм діє в межах такої саморегулятивної диспозиції або самопрограмуєчої (суперпозиції) :

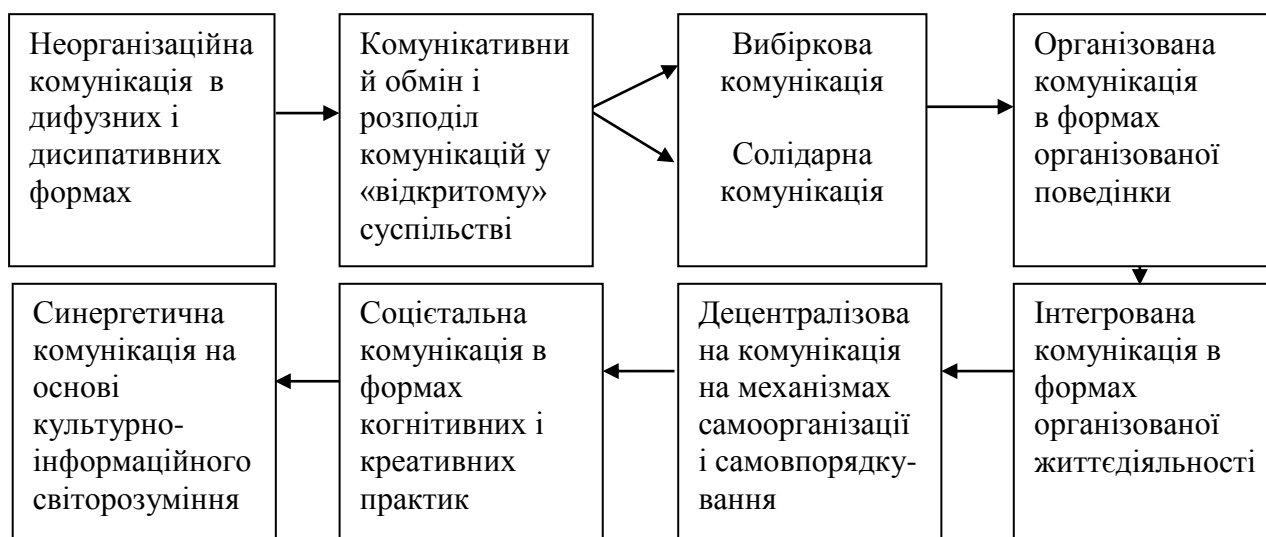
Поз. А: "модернізація → постмодерн → культурно-інформаційна система" → культурно-інформаційне світорозуміння

Поз. Б: "КІС-система → КІС-структура → КІС-інститути (організації)"

Через соцієтальні відносини суспільного само програмування можна репрезентувати весь *цілісний комплекс розвитку культурно-інформаційних відносин* з проявом їхньої "інституціональної дії" в масштабі всієї культурно-інформаційної системи. Подібна інституціональна дія набуває нелінійного характеру зі зростом суспільної інтегрованості. А саме – від неорганізовано-дифузних комунікативних обмінів до суспільно організованої комунікації за схемою "знизу – угору", а потім за соцієтальною схемою "згори – униз". Тобто від уже сформованих організовано-інтегрованих комунікацій – до їх соцієтального самовпорядкування і самоорганізації в повсякденному житті. Спочатку методом «екзистенційного само програмування» фактичної життєдіяльності у «життєвих світах», а потім – методами «інтенційного самопрограмування» загальної життєдіяльності громадянського суспільства і «фактичного самовпорядкування» на основі

реалізаційних програм інноваційного розвитку КІС-систем. Самовпорядковані подібним чином комунікації в КІС-системі презентуються і її новою креативно-предметною якістю до самооновлення і самовдосконалення. Це здатність до модернізації інфраструктури і базисних підвалин всього соціуму, його перетворення на культурно-інформаційну суспільну систему., котра здатна до само програмування і стратегічного розвитку на основі сформованого культурно-інформаційного світорозуміння. Когнітивну карту цього "завершеного" комунікативного процесу для подальшого його розвитку та інформаційно-технологічного програмування можна представити наступним чином:

Когнітивна карта "завершеного" комунікативного процесу в культурно-інформаційній суспільній системі за алгоритмом його відтворення при ІТ-програмуванні

Тенденція, яка проявляється при світоглядному становленні культурно-інформаційного світорозуміння, має вигляд нелінійної закономірності. Це розвиток культурно-інформаційних процесів у КІС-системі з рівня відносин неорганізованої комунікації до рівня організованої та інтегрованої комунікації єдиної суспільної життєдіяльності з подальшим зміщенням "центру" або "ядра" комунікативних взаємодій на всі елементи КІС-системи. А потім – з "елементу на елемент" у вигляді "комунікації, що самоорганізується". Тобто вона вже не організовується "з центру", а розвивається на синергетичній основі і на механізмах соціетальної самоорганізації громадянських дій. Це *механізм-аккумуляції і регресії-асиміляції*, що і породжує "синергетичний синтез" у вигляді реакції "соціального синтезу" (за аналоговою моделлю фізичної і понаденергетичної "реакцією синтезу" водовода на гелій). Подібне може відбуватись, наприклад, при проведенні особливої "інтенсивної стратегії", а саме – неполітичної

"ненасильницької боротьби". Конкретно, це "стратегія малої сили" за ненасильницьким оволодінням нематеріальними інтелектуальними активами, коли не потрібна "велика сила" щодо силового розширення політичного простору за законом "дія протидії" і боротьби [55, с.183-193].

Здійснити "ненасильницьку стратегію" малої сили щодо оволодіння інтелектуальними активами суб'єктів, "що самоорганізуються" (в синергокомунікаціях) можливо, наприклад, способом управління/керування людськими інтелектуальними ресурсами. Це управління інтелектуальними способами, якостями, взаємною інтелектуальною прихильністю шляхом задіяння методів "управління знаннями". Подібне "управління" є умовним у тому сенсі, коли його розглядати у звичайному розумінні, бо це фактично є самоуправління менеджерів і персоналу щодо погодження стратегічних цілей з індивідуальними цілями і цінностями "інтелектуальних робітників". Тому воно за такою логікою перетворюється на "інтелектуальне управління" з нарощення інтелектуального потенціалу і здатностей персоналу до ефективного виконання "інтелектуальних дій" та їх опису в вербально-логічній формі. В той же час вироблення базових інтелектуальних якостей та креативності потребує відповідної направленості мислення не тільки на інтелектуальну, але й комунікативну сумісність партнерів-інтерсуб'єктів [47, с.145-147]. При цьому активізація інтелектуальних здатностей повинна бути такою, щоб "ініціація інтелекту" випереджала наявний управлінський рівень, а той же час позитивна "валентність" на розвиток інтелекту партнерів-суб'єктів та їхніх "соціальних очікувань" у цьому відношенні повинні відповідати їхньому розумінню справедливості. Тобто "процедурної та розподільної" справедливості у «валентному аспекті» організації інтелектуальної діяльності та винагороди за інтелектуальні здобутки, що збільшить "прихильність" творчих суб'єктів до інтелектуальної праці і генерує «творчій синергізм». Наприклад, на основі "високої прихильності" до інтелектуальної діяльності (за "японською моделлю"), коли досягається і висока "взаємна залежність" інтелектуальних працівників і виникає практично можливість вироблення децентралізованої "стратегії взаємної прихильності". А вже на цьому підґрунті – реалізувати її через відповідні "програми комунікацій", комунікативне самопрограмування. Вони створюють єдину систему координат і передачі інформації задля отримання "високої" загальної та професійної освіти як "особливої форми комунікації" на основі розвитку "почуття власності" і "втягнення в роботу" («вовлечение»-на рос.) [47, с.169-176]. Це потребує особливі "ціннісні показники" оцінки праці (за нашою концепцією – це ціннісні індикатори творчих здібностей), а

також особлива система оплати праці на основі "критеріїв досягнення цілей", "підтримки корпоративних цінностей" тощо.

Тут важливо підкреслити, що реалізацію подібної можливості забезпечує саме **комунікативна культура управління**. Вона робить можливим не тільки «людське співробітництво» і «людську консолідацію» в структурі комунікативних взаємовідносин суспільних організацій на основі єдності цілей і цінностей людей, їх консолідованої мотивації, але й забезпечує *культурно-інформаційне об'єднання цілей і цінностей інститутів з цілями і цінностями суспільних корпоративних організацій в єдиному комунікативному полі спільних взаємодій*. З цим формуються *єдині культурно-інформаційні ціннісні орієнтації з узгодженою соціокультурною стратегією*. Наприклад, це «ціннісна єдність» інститутів влади, креативних корпорацій і громадянських організацій тощо. Подібне можна вже побачити, наприклад, у процесах трансформації «посткапіталістичних» корпорацій в креативні господарчі організації на основі *розвитку соціокомунікативних корпоративних відносин творчої реалізації*. Це так звані *креативні корпорації, що самопрограмують свій розвиток на основі інноваційно-комунікативної культури управління*. Можна конкретно показати, як подібне самопрограмування практично здійснюється на основі сформованого культурно-інформаційного світорозуміння у співробітників креативної корпорації.

Так, у відповідності до корпоративних традицій у системі «інституціонального капіталізму» розвитку і удосконалення структур та комунікативних взаємовідносин сучасних корпорацій (неокорпорацій), за думкою відомого американського дослідника в цій сфері Олівера Е. Вільямсона, йде двома шляхами: а) *за рахунок внутрішніх факторів* покращення взаєморозуміння і узгодженості в діях між власниками корпорації та її менеджерами («зняття напруги»), що є традиційною «корпоративною солідарністю»; б) *за рахунок зовнішніх факторів* сприятливості соціально-економічного оточення: з боку поставників, споживачів, місцевої влади, суспільних організацій і всіх інших «агентів», що можуть позитивно впливати на роботу корпорації та сприяти її розвитку [50, с. 302-303]. В процесі ступеневого росту корпорації, підвищення «класу» її діяльності за рівнями вертикальної інтеграції, дія «факторів сприяння» соціального оточення переноситься на внутрішньо корпоративні відносини і на весь персонал. Робітників корпорації починають допускати до володіння значними пакетами акцій, а за цим – відбувається зміна «власника корпоративної культури і здійснюється корінна

реорганізація корпорації з переходом від функціональної до ступеневої структури [50, с. 324-325]. Наприклад, від звичайної «U-подібної» (унітарно-централізованої) та «Н-подібної» структури (холдингової) корпорація переходить на «мультидивізіональну», «М-подібну» структуру з великою кількістю самостійних «дивізіонів»-підрозділів. Процес «зміни власника» в «М-корпорації», а точніше розширення складу її власників (уже в статусі багаточисельних «культурно-інформаційних співвласників»), настільки активізують «ринок акцій і капіталу» для співробітників корпорації, що відбувається взаємне «уподібнення менеджерів» і «уподібнення акціонерів» з досягненням їх певної гармонії як соціальних партнерів в системі корпоративної культури. Стратегічна концепція корпорації повністю змінюється на *культурно-інформаційне управління*. Так, управління корпорацією перестає бути «функцією виробництва» (функціональний підхід), а починає виступати все більше як "культурогенна структура управління" (системно-структурний підхід). Це дозволяє здійснити її радикальну організаційну перебудову, замінюючи «технологічні одиниці» (відносно малоефективні) на високоефективні «економічні одиниці». З цим суттєвим організаційним нововведенням корпоративна структура управління стає здатною до забезпечення операційної діяльності з «високочастотною динамікою» ділових операцій. І одночасно вона віддаляється від управління операційною діяльністю, котра має «низькочастотну динаміку» функціонування [50, с. 281-283]. «Клас діяльності» суттєво підвищується за рахунок того, що:

1) вмикається «організаційна мотивація» менеджерів, котрі перестають нести функціональну відповідальність за роботу підрозділів (ним надається «квазіавтономія»), і менеджери «центрального офісу» починають займатися стратегічним плануванням і аналізом управлінської інформації; подібним чином «стратегічне управління» організаційно розділяється з «функціональним управлінням» дивізіональними підрозділами;

2) принципово змінюється організація структур із «U-подібної» і «Н-подібної» на «М-подібну» структуру (багатодивізіональну); це дивізіонні підрозділи вже не розділені ієрархічно («вищі - нижчі»), а розрізняються за ступенями і рівнями корпоративної діяльності в напрямку вертикального зросту - інтеграції корпорації («корпорації вертикальної інтеграції»).

Однак подібна організація багатодивізіональних структур у «М-корпорації» неможлива без *організації ціннісних структур корпорації*. Тільки «ціннісна організація» в змозі сформувати нові «організаційні одиниці» корпорації, що здатні надати нової *ціннісної якості корпоративному*

управлінню. Воно й представлено корпоративною культурою. Корпоративна культура управління здатна забезпечити функціонування корпоративної структури в формах «внутрішнього ринку» труда і капіталу в багатодивізіональних структурах. Безумовно, включаючи ринок людського капіталу (одиничних робітників), соціального капіталу (корпоративних груп і «команд» як «цільових», так і «тематичних»), управлінського капіталу менеджерів-виконавців («організаторів» і «контролерів»). Якщо подібне розглянути не в ринково-економічному аспекті, а в соціокультурному контексті, то «М-структура» забезпечує *«високочастотне» функціонування (циркуляцію) ціннісних детермінантів в якості корпоративних цінностей та у формі ціннісно-нормативних культурокодів* [56, с.213]. Формується *єдина культурно-інформаційна система мікро- і макрокомунікацій, що стає єдиною соціокомунікативною суспільною системою.*

«Культурно-кодована» структура **корпорації культурно-інформаційного типу** дозволяє їй оновлювати, підвищуючи «клас» своєї діяльності за рахунок інновацій і нововведень, на основі інтелектуальних і соціокомунікативних взаємодій з інформаційно-венчурним ресурсом. Саму ж корпорацію з урахуванням цього можна віднести до розряду-класу «емерджентних корпорацій», «інноваційно-підприємницьких фірм», «венчурних» господарчих організацій, в яких сформовано синергоструктуру з якістю «ефекту ефектора» (латентна "вторинна" синергоструктура). В венчурних фірмах прирощення свого власного інтелектуального капіталу здійснюється як «збагачення його інформаційним ресурсом, досвідом менеджменту та іншими компонентами людського капіталу, що було включено до венчурного ресурсу, і складає ... основоположний напрямок використання венчурного капіталу» [51, с. 77]. Венчурні фірми є корпораціями перехідного типу в діючих «синергоеволюціях» і розвиваються всередині *«еволюційних корпорацій»*, як правило, на основі *«інкубаторних програм»*. У них «венчурний процес» формування «ризикових» багатодивізіональних структур і венчурних підрозділів на основі «інкубаторних розробок» спочатку йде по лінії інтенсифікації горизонтальних зв'язків, комунікативно-когнітивних дій «з елемента на елемент». А потім – когнітивні комунікації по мірі нагромадження інноваційних інтелектуальних активів набувають характеру вертикальних зв'язків, котрі формуються і організуються у вертикально-інтегрований соціальний капітал. І вже на цій основі відбувається становлення вертикально-інтегрованої корпорації з новою синергоякістю, коли стає можливим «третинний переніс» (синергоперехід) когнітивної

інформації шляхом «зворотної комунікації» з елементів на всю корпоративну систему. Вона має «третинну» синергоструктуру культурикодів у вигляді інформаційно-комунікативних технологій щодо утворення і реалізації соціоінтелектуального капіталу. За своїм типом – це вже і є креативна корпорація з «м'якими складовими» виробництва або «софтна корпорація», а за своїм видом - «інвентуальна фірма», або «перевинайдена корпорація» [52, с. 81-82]. Вона може функціонувати в різних модифікаціях: як «інженерний центр», «винахідницька фірма», «мікрософтне» і «макрософтне» інноваційне підприємство, транскорпорація комп'ютерно-мережних телекомунікацій (локальних і глобальних). Загалом – в якості *культурно-інформаційної системи мікро- і макрокомунікацій*. На її базисі і починає розвиватися вже суспільна культурно-інформаційна система з відповідними соціокомунікативними відносинами, інституціями і такою світоглядною культурою, котра в разі її креативно-синергетичної трансформації перетворюється на суспільне культурно-інформаційне світорозуміння. Подібні процеси ні науково, ні соціально належним чином ще не осмислені, але їх синергодія і синергоефект, як було показано, виразно себе продемонструвала у суспільних трансформаціях та ефективній діяльності інноваційних культурно-інформаційних організацій на креативно-реалізаційній синергоресурсній базі.

Підсумовуючи висказане, можна обґрунтовано стверджувати, що в культурно-інформаційній суспільній системі дійсно розвивається особливий тип соціокомунікативних суспільних відносин, котрі формуються на духовно-творчому базисі трансформованого суспільного світогляду і становленні *інформаційної світоглядної культури*. На цій основі і відбувається *світоглядний синтез всіх структурних складових світоглядної культури в нове світорозуміння*. Подібний світоглядний синтез має характер такого "соціального синергосинтезу", в разі якого стрибкоподібно і виникає нова духовно-ментальна якість суспільства – це його *культурно-інформаційне, інформаційно-синергетичне світорозуміння*. Його ментальні складові представлені такими раніше виявленими компонентами світоглядної культури, що входять та приймають участь у світоглядній реакції синтезу. А саме:

(1) світоглядна культура суспільного діалогу і надання йому характеру осмислених та організованих комунікацій на основі комунікативно-інформаційного обміну та розподілу комунікацій у «відкритому» громадянському суспільстві;

(2) комунікативно-ціннісна світоглядна культура вільного вибору на основі вільної циркуляції ціннісних детермінантів;

(3) консесуальна світоглядна культура суспільної узгодженості, погодженості і згоди ("суспільна злагода") відносно ціннісних позицій громадян;

(4) конвергентивна світоглядна культура, що ціннісно орієнтована на зближення та конвергенцію світоглядних поглядів і уявлень через дію механізму суспільної кон'юнкції;

(5) світоглядна культура універсального суспільного зв'язку: це відбувається на основі нормативно-коннекторної фактичності і світоглядної коннекції громадян;

(6) світоглядна культура інтегрованої суспільної життєдіяльності (єдиної нормоціннісної світоглядної культури), сформованої на комунікативній концепції культурних універсалій, що перетворюються на "світоглядні універсалії");

(7) когнітивно-діяльнісна або когнітивно-праксеологічна світоглядна культура, що встановлюється на основі когнітивної компетентності;

(8) креативно-реалізаційна світоглядна культура діяльнісної духовно-творчої ідентифікації шляхом креативно-синергетичної трансформації техноінформаційних світоглядних уявлень у культурно-інформаційне світорозуміння;

(9) трансформована світоглядна культура в соціетальне та самопрограмує культурно-інформаційне світорозуміння.

Вищезазнані 9 основних компонентів світоглядної культури, вступаючи у світоглядну "реакцію синтезу", призводять до вибухоподібного "ефекту ефектора", "вторинних", "третинних" енерго-інформаційних переносів, котрі на своїх вищих рівнях набувають синергетичної якості, стають стійкими "синергопереносами" в новій соціальній реальності суспільства. Спочатку в інфосфері, а потім – в ноосфері на духовно-творчому підґрунті культурно-інформаційного світорозуміння. Воно відкриває розуміння дійсності як нового ментально-буттєвісного Реалогнізісу, що є новим "ареалом буття" у "дійсній ноосферній реальності" [57, с.37]. Подібне потребує і відповідного ноосферного світорозуміння на підґрунті філософії ноонауки [57]. На засадах ноосферного світорозуміння відкривається можливість встановити дійсний (а не символічно-віртуальний) "світорозумовий контакт" з новим космоноосферним ареалом буття у його креативно-синергетичному вимірі. А з цим починає розвиватись нова ментальна культура соціуму, що має ноосферні предикати, онтологію і

гносеологію ноонауки, яка встановлює суб'єкт-об'єктну єдність мислення і буття, та виявляє закономірності ноосфеогенезису людства.

Використана література (до р.р. 2.3 і 2.4)

1. Ивин А. А. Философия истории. – М. – 497 с.
2. Бестужев-Лада И. В. Социальное прогнозирование. – М.: Пед. общ. России, 2001. – 392 с.
3. Этика глобализирующегося общества. – М., 2002. – 303 с.
([http // www.nazarchuk.com /](http://www.nazarchuk.com/))
4. Сорос Дж. О глобализации. – М.: Эксмо, 2004. – 224 с.
5. Бжезинський Зб. Велика шахівниця. – Львів: Лілея, 2000. – 236 с.
6. Habermas J. Nachmetaphysisches Denken. – Frankfurt, 1988.
7. Хабермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. Дослідження категорії громадського суспільства. – Львів: ЛНУ, “Літопис” 2000. – 318 с.
8. Хабермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 424 с.
9. Парсонс Т. О структуре социального действия. – М., Академ. проспект, 2002. – 880 с.
10. Вундт В. Социальные законы // Р. Зомбарт. Социология. – Ленинград: Мысль, 1991.
11. Смелзер Н. Социология. – М.: Феникс, 1998. – 688 с.
12. Теннис Ф. Общение и общество // Р. Зомбарт. Социология. – Ленинград: Мысль, 1991.
13. Тьоніс Ф. Спільнота і суспільство. – К.: Дух і літера та, 2005. – 262 с.
14. Lukman N. Ökologische Kommunikation. – Oplanden, 1986.
15. Вундт В. Социальные законы // Р. Зомбарт. Социология. – Ленинград: Мысль, 1991.
16. Lukman N. Ökologische Kommunikation. – Oplanden, 1986.
17. Йонас Г. Принцип відповідальності. – К.: Лібра, 2004. – 399 с.
18. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції. – К.: Основи, 2004. – 230 с.
19. Дікон Б., Халс М., Стабс П. Глобальна соціальна політика. – К.: Основи, 1999. – 346 с.
20. Habermas J. Theorie des kommunikativen Handelns. – Frankfurt, 1999. – Bd1.
21. Lukman N. Ökologische Kommunikation. – Oplanden, 1986.

22. Арон А. Избранное. Введение в философию истории. – М.: ПЕР СЭ; СПб.: Универс. кн., 2000. – 543 с.
23. Бохенский Ю. М. Современная европейская философия. – <http://www.agnus.info/library/books/fil/> – 264 с.
24. Катлип С., Сентер А., Брум Г. Паблик рилейшнз. Теория и практика. – 8-е изд. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2003. – 624 с.
25. Шермерорн Дж., Хант Дж., Осборн Р. Организационное поведение. – СПб.: Питер, 2004. – 637 с.
26. Гіл І. Міжнародний бізнес. – К.: Основи, 2001. – 855 с.
27. Управление организацией / Под ред. А.Г.Поршнева и др. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 716 с.
28. Фролов С. С. Соціологія комунікації. – М.: Гардарики, 2001. – 384 с.
29. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
30. Дерріда Ж. Письмо та відмінність. – К.: Основи, 2004. – 602 с.
31. “Бути чи не бути?": Онтологія смислу Ж. Дельоза // С. В. Куцепал. Французька філософія другої половини ХХ століття. – К.: Парапан, 2004. – 324 с.
32. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.
33. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2001. – 528 с.
34. Канке В. А. Философия. – М.: Логос, 2001. – 272 с.
35. Столяренко В. Е., Столяренко Л. Д. Антропология – системная наука о человеке. – Ростов-на-Дону, 2004.
36. Основы онтологии / Под ред. Ф. Ф. Вяккерера и др.. – С-Пб.: Изд. С-Пб. ун-та, 1997. – 280 с.
37. Томсон А., Стрикленд А. Стратегический менеджмент. – М.: КОНИТИ, 1988. – 576 с.
38. Василенко В. О., Шостка В. І. Ситуаційний менеджмент. – К.: ЦУЛ, 2003. – 285 с.
39. Сладкевич В. П. Мотивационный менеджмент. – К.: МАУП, 2001. – 168 с.
40. Томпсон-мл. А., Стрикленд Ш Дж. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуация для анализа. – М.: Изд. дом “Вильямс”, 2002. – 928 с.
41. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. – К.: Лібра, 2003. – 248 с.

42. Букович У., Уильямс Р. Управление знаниями. – М.:ИНФРА-М, 2002. – 504 с.
43. Льюис Г. Менеджер-наставник. Стратегия воспитания талантов и передачи знаний. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2002. – 192 с.
44. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова. – М.: АСТ, 2003. – 464 с.
45. Введение в философию / Авт. колл.: И. Т. Фролов и др.. – М.: Республика, 2003. – 623 с.
46. Широчин В. П. Архитектоника мышления и нейроинтеллект. – К.: ЮНИОР, 2004. – 560 с.
47. Армсторнг М. Практика управления человеческими ресурсами. – С-Пб.: Питер, 2004.
48. Ионин Л. Г. Социология культуры: путь в новое тысячелетие. – М.: Логос, 2000. – 431 с.
49. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті. – К.: Кондор, 2003. – 218 с.
50. Вільямсон О. Економічні інституції капіталізму – К.: АРТек, 2001 – 472с.
51. Фоломьев А.Н., Нойберт М. Венчурный капитал – СПб: Наука, 1999 – 137с.
52. Питерс Т., Устермен Р. В поисках совершенства//США: экономика, политика, идеология. – 1985 - №10 – с.81-99
53. Капица В.Ф. Философия культуры информационного общества. – Кривой Рог: Издат. центр, 2012 – 373 с.
54. Тейлор Ч. Джерела себе. Творення новочасної ідентичності. – К.: Дух і Літера, 2005 – 698с.
55. Почепцов Г.Г. Стратегия. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2005 – 384с.
56. Капица В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 486с.
57. Капица В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372с.

Розділ 3. Природознавчі і менталодуховні предикати ноосферного світорозуміння та інноваційного мислення

3.1. Філософсько-наукові засади становлення ноосферного розуміння світореальності

Становлення нового ментального світорозуміння в креатосфері культурно-інформаційного соціуму відбувається не тільки в культурогенезисі суспільних систем соціокомунікативного типу (в якості історичних культурно-формаційних систем), але й має природознавче, онтогенетичне підґрунтя. Тому ноосферне світорозуміння, що починає на креативно-синергетичних засадах формуватися у культурно-інформаційній понадсистемі глобалізованого соціуму, має як менталодуховні (духовно-творчі), так і науково-природознавчі предикати. Світоглядна культура суспільства, що трансформована у культурно-інформаційне світорозуміння в разі "світоглядного синтезу" у своїй основі також має природознавчі засади. Вони представлені розвитком наукових поглядів на інформацію як на природно-буттєвісну реалію і буттєвісну цінність у загальному онтогенезисі Всесвіту. Подібне є відповідним і відносно розуміння креативно-синергетичної реальності внаслідок імманентної "креативності" природи (біосферогенез, соціогенез тощо) і ноосферного світорозуміння онтогенезису природи у земноприродному і космосферному бутті.

Першими основоположні положення про ноосферу розробили В.І. Вернадський і Тейяр де Шарден. Але вихідні положення В.І. Вернадського про ноосферу дещо не співпадають з її сучасним розумінням. З часу написання його статті «Кілька слів про ноосферу» в 1944 році (за рік до своєї смерті) наука багато в чому змінилася. Після науково - технічної революції 60-х років минулого століття були розроблені такі ефективні підходи в постнекласичній науці як синергетика та інформатика, котрі безпосередньо пов'язані з уявленнями про ноосферу, що є планетарним сферним творенням людського розуму. Сама ноосферна проблематика почала розвиватися науковцями тільки через чверть століття після публікації згаданої статті В.І. Вернадського, тобто на початку 70-х років минулого століття, вже після науково-технічної революції, коли розгорнулася модернізація та постмодернізація суспільства.

Зараз визнається, що поняття «ноосфера» було вперше використаним французьким математиком і філософом Е. Леруа. Це поняття він осмислював як чисто духовне явище. [1, с. 196] Він вважав, що в ноосфері «відбувається звільнення все більш вільної і чистої свідомості і творення існування вищого

порядку – порядку духовності, що доходить до такої ступені досконалості, коли ноосфера буде прагнути відділитися від біосфери, як метелик від лялечки». [2, с. 50] За думкою П. Тейяра де Шардена, «ера ноогенезу» почалася, коли «навколо іскри первинних рефлектуючих свідомостей почав розгортатися вогонь». Це «вогонь мислення», котрий «в кінці кінців охопив всю планету». І «тільки одне тлумачення, тільки одна назва здатна виразити цей великий феномен – ноосфера». Вона така ж розлога як і інші земні геосфери, але «значно більш цільна, чим всі минулі покрови, він дійсно новий покров», мислячий пласт, який зародившись в кінці третинного періоду, розгортається з тих пір над світом рослин та істот – поза біосфери і над нею. [3, с. 148-149]

В.І. Вернадський же пов'язував розвиток ноосфери безпосередньо з біосферою і свої думки з цього приводу виклав в докладі на семінарі Бергсона в Сорбоні. Його погляди набули назву «біосферно – ноосферної концепції В.І. Вернадського», а в сучасному формулюванні – «вчення про ноосферу В.І. Вернадського». Воно розуміється в тому сенсі, що під «сферою розуму» розуміється та область біосфери, що схильна до дії людської активності і процеси якої в принципі можуть бути скеровані людиною. Тобто ноосфера з біосфери не виникає з моменту, коли людина починає активно втручатись в процеси, що протікають в природному середовищі (як вважав Тейяр де Шарден), а тільки за двох основних умов [4, с. 19]:

а) коли діяльність людини поступово стає основним фактором еволюції біосфери і всієї Землі як космічного тіла;

б) коли для подальшого розвитку людства і біосфери людина здібна взяти на себе відповідальність за характер протікання головних еволюційних процесів нашої планети.

Виходячи з цього, наука повинна предстати як основний фактор виникнення ноосфери. Тоді, за В.І. Вернадським, «біосфера ХХ століття перетворюється в ноосферу, що твориться перш за все в процесі зросту науки, наукового розуміння і оснований на ньому соціальній праці людства». [5, с. 31] Але для цього необхідно розвинути відповідне *ноосферне світорозуміння, щоб ствердилась думка про перетворення біосфери в ноосферу*. І саме це було одним з головних завдань на ХХ століття, коли відбувалася науково-технічна, технологічна, інформаційна та інтелектуальна революції. Ноосферогенез людства залишається головним завданням людства і на ХХІ століття і «ноосферна трансформація» може продовжитись і на ХХІІ століття. Це не здійснюється автоматично. Ноосферне світорозуміння потребує, щоб «за ноосферу і тим самим майбутнє людства

необхідно активно боротись, ставити і вирішувати найскладніші питання природокористування, змінювати відношення людини до біосфери, справляючи ціленаправлений вплив на процес встановлення ноосфери» [6, с.45].

У вихідних положеннях вчення В.І. Вернадського про ноосферу його наукову позицію часто представляють натуралістичною, а наукові погляди – онтологістичними і поза філософії науки та гносеології. Деякими дослідниками вважається, що «загально методологічним установкам В.І. Вернадського присутня недооцінка позитивної ролі філософії і розвитку науки, орієнтація на методологію крайнього емпіризму». [7, с. 72] Тому він нібито невірно характеризував зв'язок простору і часу, виходячи з розуміння, що речовина – це «прояв геометричної побудови простору», а час – «одне з основних проявів речовини, невіддільне від нього, його зміст». Робився висновок, що В.І. Вернадський змішував «онтологічний і гносеологічний аспекти проблеми, ототожнюючи простір і час як форми буття з матерією, що рухається з рухом матерії». [7, с. 83] Тобто він відділяв рух від самої матерії і на цій підставі розрізняв «стани простору і часу, перш за все – біологічного простору і руху» або «живої речовини» [7, с. 73].

Проте на відміну від подібних трактувань В.І. Вернадський формулює своє *перше* висхідне «натуралістичне» положення саме як світоглядно-наукове. Так, розробляючи свою концепцію геохронології і геопростору, він якраз і відходив від поняття «абсолютного часу» і «абсолютного простору», що можуть існувати в нематеріальному вигляді, хоча і не ставив питання про соціальний і духовний простір і час. Поняття абсолютного простору і часу, за поглядами А. Ейнштейна, є не коректним по своїй суті, бо час уповільнюється при швидкості, що наближається до швидкості світла або у сильних полях тяжіння, а простір відповідно розширюється. На Землі таких швидкостей немає і тому діє геологічний час і геологічні масштаби. На цій основі В.І. Вернадський виводив свій принцип єдності простору і часу, а саме: кожен вид простору має свій час. Тобто кожен геологічний об'єкт має свій масштаб часу, більш того, простір і час різні в об'єктивному існуванні неживої і живої природи, особливо в сприйнятті свідомістю і розумом людини. Тому в своїй фундаментальній праці «Роздуми натураліста» В.І. Вернадський в першій книзі розглядає «Простір і час в неживій і живій природі», а в другій – «Наукова думка як планетне явище», в котрій по суті стверджується нове ноосферне світорозуміння. Його світорозумові засади полягають в тому, що завдяки науковій думці, науці і науковому знанню виникає ноосфера як «світ розуму» зі своїм особливим простором і часом. *Це*

*особлива реальність, з якою людство активно взаємодіє, впливаючи на простір і час, змінюючи їх об'єктивні властивості. З позицій сучасної науки подібне цілком можливо, тому що геосфера і біосфера не є співвідносними до ноосфери, бо вони мають різні підстави свого об'єктивного існування. Так, геосферні і біосферні процеси мають енергетично-ентропійний характер і ведуть до розпаду та хаосу. В той же час ноосферні процеси мають синергетично-інформаційний і креативно-синергетичний характер. І навпаки, нагромаджують та акумулюють енергію, творять і відтворюють дійсність в її найвищій якості і вимірі – як **креативно-синергетичну реальність** з яскраво вираженим духовно-ментальним початком. А саме – ноосферою в макропланетарних масштабах і космоноосом в мегасвітових вимірах. Тобто ноосфера і космоноос є суттю і змістом креативно-синергетичної реальності, її живим буттям і метало буттям.*

Виходячи з подібних міркувань щодо ноосферного світорозуміння, В.І. Вернадський проводить своє **друге фундаментальне світоглядно-наукове положення**. Так, В.І. Вернадський в сприйнятті суспільством і наукою його ноосферної концепції наполегливо впроваджував думку про необхідність розробити «нові погляди на світ», здійснити «поглиблене оновлення старинних уявлень, що віками складувались». Ці «нові воззріння торкаються не тільки навколишньої косної природи: вони захватують з такою ж глибиною і явища життя, вони глибоко змінюють наші уявлення в галузі знання». [8, с. 114] Щоб це зробити, В.І. Вернадський вважав потрібним звернутись до наукової думки, за допомогою якої і можливо створити нове світорозуміння (ноосферне) на заміну існуючого світогляду. Воно й повинно забезпечити «створення... нової геологічної сили, наукової думки», що різко підвищує вплив живої речовини в еволюції біосфери, «котра, перероблена науковою думкою *Homo sapiens*, переходить в новий стан – ноосферу» [8, с.133]. А це дає підставу для ствердження ще одного ноосферно-світорозумового положення. Так, вищеозначені уявлення В.І. Вернадського можна розглядати, як **третє фундаментальне світоглядно-наукове висхідне положення** в його ноосферній концепції. Він намагався підвести під нього відповідне філософсько-методологічне обґрунтування. Так, на методологічному підґрунті діалектики природи він намагався вирішити питання про взаємодію неживої («косної») і "живої речовини", а також як з такої взаємодії виникає і розвивається біосфера, а потім ноосфера. Протириччя він вбачав у тому, що «жива матерія накопичилась у вигляді тонкої плівки на поверхні земного сфероїда. Уверх, в атмосферу, вона ледве досягає верст 8-10; вниз, у глибину земного шару – ще менше. Скрізь і всюди

панує мертва матерія – матерія, в якій не відбувається ніякого життя. Але що таке життя? І чи мертва та матерія, котра знаходиться у вічному безперервному законоположному русі, де відбувається безперервне руйнування і творення, де немає спокою? Невже тільки ледь помітна плівка на безкінечно малій точці в світобудові Землі володіє корінними, особливими властивостями, а всюди панує смерть? Хіба життя не підкоряється таким же строгим законам як рух планет, хіба є що-небудь в організмах понадприродного, щоб відділяло їх різко від решти природи» [9].

Виходячи вже суто з філософських позицій він робив висновок, «що цивілізоване людство є величезною новою геологічною силою в історії планети». Але при цьому він вважав, що для подібного розуміння людства потрібен філософський «охват техніки», створення «нової наукової дисципліни», котра «зводиться до побудови так званої філософії техніки» [8, с. 126]. Надалі В.І. Вернадський віддаляється від "технічного" підходу до ідеї неминучості виникнення нового суспільства, в якому вільна наукова думка організує людство в його безмежному прогресивному розвитку», котрий «змикається воєдино з соціально-історичними закономірностями розвитку людства» [10, с. 108]. Тоді нова «ноосферна фаза» розвитку людства під впливом сили розуму вийде на рівень «перетворення планетарних процесів, рівних по своїм масштабам космічним, зародження наступного етапу планетарного розвитку – ноокосмогенезису, ноокосмоса» [10, с. 106]. За нашою концепцією, подібне може відбутись на розроблених автором засадах філософії ноонауки: онтології ноонауки і гносеології ноонауки [27].

А В.І. Вернадський подібну планетарну і ноокосмічну «силу розуму» прирівнював до «геологічної сили» і показував її дію через механізми «геохімічних циклів». Тобто розглядав це в природно-матеріальному аспекті (хімічному і фізичному), хоча він і намагався добитися синтезу «науки, культури, мистецтва, філософії» в нові «світоглядні проблеми» з виробленням світорозуміння організуючої ролі вільної наукової думки в розвитку і самоорганізації суспільства [10, с. 108]. Розкрити «сили розуму» як суто «ноосферної сили», а не геологічної В.І. Вернадський і не намагався, а тільки вказував на джерело ноосфери: біосфера і високорозвинена наукова думка, наукове знання, наука, що перетворює планету.

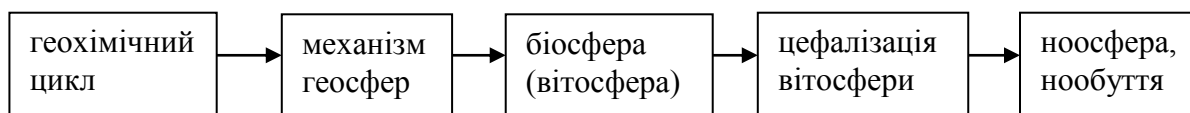
Що представляють собою подібні біосферні і ноосферні сили і як вони діють просто і талановито зробив Тейяр де Шарден. «Біосферні сили» – це «радіальні енергії», а «ноосферні сили – тангенціальні енергії» [3, с. 28] Так, «радіальна енергія» веде до переходу на нові витки спіралі (життя – ред.) або

до розширення сфери і підняття рівня організації (життя – ред.). Своїми радіусами кожен елемент сфери (рівня організації) пов'язаний з центром всіх сфер як з «сонцем буття». Тейяр був релігійною людиною, і він називав це «точкою буття «Альфа». Одночасно на зворотному «безкінечному віддаленні від поверхні сфери зовні» знаходиться «точка буття «Омега». Подібним метафоричним чином він змальовував «метафору життя на сфері, центр якої займає таємне божественне буття», котре забезпечує дію «радіальної енергії». Сучасна наука зараз характеризує цей континуум «радіального буття» як «вітальну сферу», в якій діє «вітальна сила» живого буття. «Тангенціальна енергія» – це «енергія, котра звично приймається наукою», і «вона відповідає руху в межах одного витка «спіралі, що вздиблюється» і творе «нову єдність» неперервності і безперервності з позицій «універсального принципу розвитку». Тангенціальна енергія, здатна сама по собі, вже без радіальної енергії «божественного буття», самостійно забезпечувати активність матерії, її саморухливість і психічний розвиток буття без усяких «скритих сутностей» [3, с. 28-29]. Саме таким чином відбувається «підйом свідомості» в разі розвитку «людського пласта» планетарного буття і «конвергенція земних свідомостей». Сучасна наука розглядає подібне як «менталодуховну сферу», де дія «менталодуховна сила», що творить живе ноосферне буття шляхом «пізнавального ментально-духовного трансцензусу» [28, с. 103, 237] В розумінні Тейяр де Шардена, це «конвергенція в точці Омега» через «мислячий пласт» людей, котрі і створюють ноосферу [3, с.30, 123, 130, 149]. А через творення ноосфери відбувається творення всесвітнього космоноосу.

Виходячи з свого природознавчого світорозуміння, В.І. Вернадський розумів подібне як «феномен централізації». А саме – це поява нервових клітин, нервових вузлів (ганглії), їх обособлення і ускладнення (гангліозне накопичення нервових клітин), розвиток спинного і головного мозку внаслідок централізації нервової системи, а надалі – збільшення обсягу головного мозку. Внаслідок подібного нейропроцесу за 1 млн. років об'єм черепної коробки людини від первинних гомінідів збільшився майже в чотири рази, а кількість нервових клітин – в десятки разів [11, с. 151-152]. В якості «живої речовини» процес централізації забезпечує функцію «геологічних часів», котрі відмічають незворотні зміни та ускладнення живої речовини. Вона стає здатною переробляти енергію Сонця в енергію Землі. А з появою ноосфери – в «синергію землі», бо люди є безпосередні творіння Сонця, «діти Сонця» і космогенезу. А, виходячи з поглядів К.Е. Ціолковського про космічну еволюцію «розумного всесвіту», його

«космоноогенезису», В.І. Вернадський вважав, що «*ноосфера* – останнє із багатьох станів еволюції біосфери», і зараз «ми входимо в ноосферу» [12, с.187-189]. Можна додати, що потім людство «увійде в космоноос». І подібне «входження без входження», бо Земля мільярди років існує в космосі і в космоноосфері, але планетарна радіальна і тангенціальна енергія земнокосмосу трансформується у синергію, котра ноосферна і творить креативно-синергетичну реальність в універсальній самоорганізації життєвих процесів на Землі у їх зв'язку з Космосом.

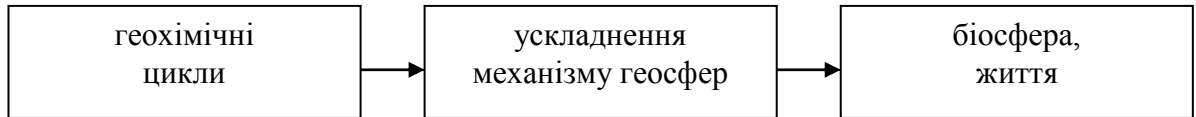
В.І. Вернадський вважав, що подібне здійсниться через певні «геологічні цикли», через зв'язок еволюції мозку з розвитком геологічної сфери. Бо під дією механізмів розвитку геосфери, з'являється і нагромаджується у величезній кількості енергія біосфери, що акумулює випромінюючу світлову енергію Сонця. А потім ця накопичена біосферна енергія призводить до «цефалізації» природного буття Землі і появи ноосфери. Тут діє така принципова схема:

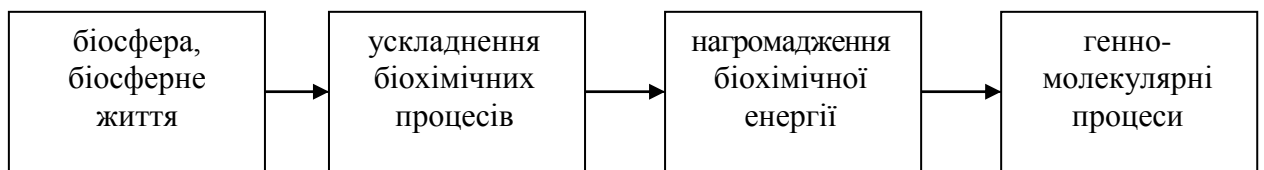
Тобто в започатковуючому геохімічному циклі здійснюється кругообіг земної речовини через механізми дії геосфер (літосфера, гідросфера, атмосфера тощо). З появою *homo sapiens* людина всюди збільшує кількість атомів, що виходять із «старих циклів» геохімічних «вічних процесів». Тим самим порушується система природних процесів і з'являються нові «геохімічні цикли», що через «механізм геосфер» народжують інші сфери «геобуття», нові геохімічні цикли. З появою наукової думки і технізації науки це почала робити людина, і тому вона діє, за В.І. Вернадським, як «геологічна сила». Вона має багато проявів:

1) людство як геологічна сила відносно неживої природи проявляє себе через механізми геосфер, як сила, що змінює цей механізм і робить його "подвійним", а саме – це подвійний погляд людини, що творить суто природознавчу і природо-наукову картини світу (Новий час); в подібній світоглядній картині світу природа і космос постає у вигляді механічного зціплення причин і наслідків, тобто в якості певного «механізму», в тому числі і «механізму геосфер», який породжує живу природу в ході космічно-планетарної еволюції «косної матерії» або неживої природи; в такому суто геохімічному процесі природна еволюція у її біосферному розумінні ще відсутня і не розпочалася;

2) еволюція виявляється тільки тоді, коли життя починає породжувати життя, виходячи з принципу «життя породжує життя» – в земних умовах це біосфера; тобто людство як геологічна сила повинна з необхідністю еволюційно породжувати життя за таким процесом переходу ввід неживого до живого: через ускладнення «механізму геосфер», а саме

В біосфері еволюція відбувається в разі перегрупування хімічних елементів і виникнення життя з подальшою еволюцією його видів, видових змін форм життя або морфологічної еволюції живої природи. Сучасне людство більше губить існуючі форми життя, призводить природу до екологічного колапсу замість того, щоб за В.І. Вернадським, забезпечувати розширене відтворення «вільної геохімічної енергії», здійснювати її біохімічне нагромадження з творенням все нових генотипів в разі активного протікання генно-молекулярних процесів. Тут діє такий механізм еволюційного прискорення біосферогенезису у природі:

Зараз вже цілком зрозуміло, що людство зайняте не продукуванням біохімічної енергії, а її «розширеним проїданням» під свої викривлені потреби. В той же час біохімічними процесами людство майже не займається, біохімічну енергію та відповідні технології практично не використовує, залишаючись на первинному рівні геохімічних процесів, котрі примітивно задіюються у виробничій діяльності з мінімальним коефіцієнтом корисної дії. До використання біохімічної і генно-молекулярної енергії сучасні технології лише підходять (та й то з великими техногенними ризиками).

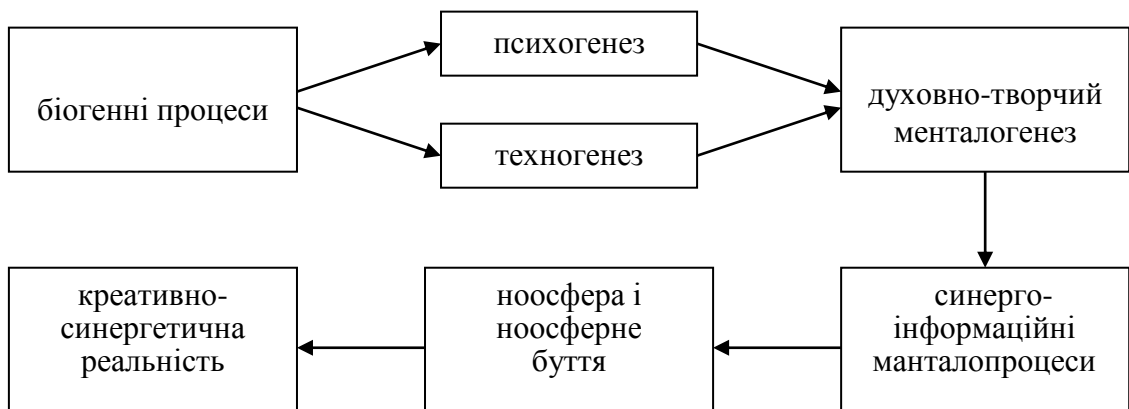
3). Як геологічна сила людство первинно проявляє себе в розумово-науковій діяльності по перетворенню на науково-методологічних засадах біосфери, а потім переведення її в нову якість – ноосферу, як вищий стан трансформованої людством біосфери. Подібне є вкрай складним процесом, котрий має декілька історичних циклів природної еволюції. По

крайній мірі це 4 історичних періоди (епохи) в аспекті виникнення ноосфери і ноосферно-синергетичного буття. А саме:

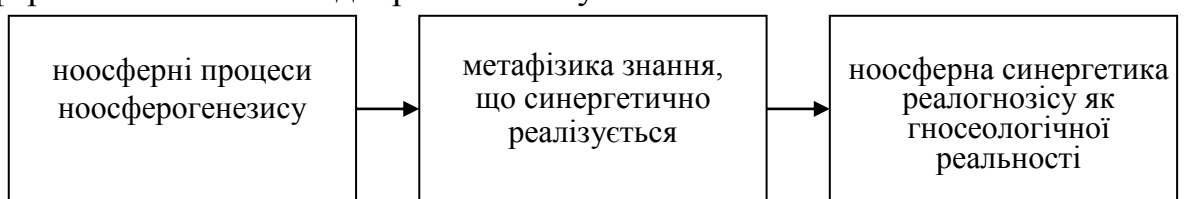

4). Прояв геологічної сили людства в якості планетарно-космічної сили, а потім і суто космічної сили. Космосферні можливості повністю змінюють світоглядні уявлення «ноосферного людства», світоглядну картину світу на **«ноосферне світорозуміння»**. В рукописному фрагменті «Картина світу», що увійшов до науково-світоглядних і філософсько-методологічних розробок В.І. Вернадського, котрі він назвав «Думки», ним зроблений такий принциповий висновок: «Картина світу, що зведена до енергії і матерії, якщо ми зробимо намагання зараз поглянути на неї без упередження, явно не відповідає дійсності». В нове світорозуміння, за думкою В.І. Вернадського, треба включити конверговану «свідомість людства». Саме «свідомість людства стає тією «силою», тим фактором, який ми повинні приймати до уваги» не як духовно-розумове вираження матерії та енергії, бо «свідомість людства не форма матерії і не форма енергії». В.І. Вернадський вважає, що в світі є ще один регулятор енергії (і матерії – ред.) – це свідомість [13]. Тобто по суті справи В.І. Вернадський підходив до ідеї інформаційно-енергетичних процесів і до **синергетики ноосфери**. Тому він ставив питання про вічність життя у космосі, обходячи еволюційну теорію діалектичного «стрибка» від неживої молекули до живої клітини, розвивав уявлення про «організований

Космос», що самоорганізується і самовпорядковується. Подібну організацію він розумів у вигляді «космічної системи» як синергетичної понадсистеми, бо сама біосфера є самоорганізуючою системою. Виходячи з такого ноосферно-синергетичного підґрунтя, В.І. Вернадський наполягав на створенні нової світоглядної «програми побудови єдиної картини світоустрію. Її мета – намагання нащупати не тільки еволюційно-генетичні зв'язки між «живим» і «неживим», але й фундаментально-системні синерговзаємодії. За його думкою, сучасне «наукове мислення повинно орієнтуватись не на виділення і дослідження структур, що присутні окремим формам руху матерії, а на вияв системних зв'язків між ними»[14, с.51]. Виходячи з світоглядної концепції В.І. Вернадського про «філософію науки», котра повинна займатись осмисленням процесу нагромадження енергії психопроесів і технопроесів, що трансформуються у синергетичні процеси, у новому світорозумовому відношенні можна представити наступним чином :

Виникнення ноосфери з її синергетичними якостями (синергоякостями) відбувається у вигляді креативно-синергетичної реальності. Тобто такого вищого утворення що, за В.І.Вернадським, володіє можливостями "вічного життя". В подібному розумінні *синергетика ноосфери співвідносно до наявності "вищого" менталодуховного синергетичного знання і постає у статусі «метафізики знання» або «синергетичного реалогнозису або духовної реальності знання (гносеологічної реальності)*. Подібне відбувається у креативно-синергетичному процесі, котрий можна визначити як *ноосферогенезис*. На засадах метафізики знання і синергетики ноосфери ноосферогенезис можна відобразити наступним чином:

Можна бачити, що за першим конструктом розвитку ноосферного світорозуміння "менталогенезис – ноосфера" формується синерго-онтологічна реальність ноосфери, онтологічна **креативно-синергетична реальність ноосферного буття**, що проявляє себе у відповідних синерго-інформаційних процесах людського мислення. Тобто у ментальності суб'єкта, менталосферно у «суб'єктній реальності». За конструктом ноосферного світорозуміння ця *ноосферна-онтологічна реальність "зливається" (синтезується) у певну "всеєдність" з ноосферно-гносеологічною реальністю і предстаеть в якості метафізики знання* [26, с. 36, 88]. Вона є такою метафізикою знання, котру можна репрезентувати у всеєдності мислення і буття (за відповідним "принципом всеєдності"), а на гносеологічному рівні взаємодії суб'єкта і об'єкта – як всеєдність суб'єкта і об'єкта в креативно-синергетичній реальності ноосфери, що представ як "реалогнозис ноосфери" [26, с.66, 88, 117].

Один з розробників синергетичної теорії буття Г. Хакен уявляє метафізику знання у його синергетичній якості у вигляді «синергетичного комп'ютера», котрий шляхом креативно-інформаційних процесів самовпорядковує і самоорганізує реальність [15, с.153, 228]. По суті він виконує гносеологічну і епістемологічну функцію ноосфери: зберігання інформації і знання та творення нового. А в космічному масштабі – функцію космоноосу. На підґрунті уявлень В.І. Вернадського ноосферогенез, котрий відбувається у креативно-синергетичній реальності можна представити у вигляді макроцефалізації Землі, в ході чого створюється «ноосферний земнокосмос» або макромозок Землі, **земна ноо-мозкова система планетарного мислення**. Проте в космічних мегамасштабах це не більше, ніж планетарна макронейроклітина, **макронейрон**. За еволюційно-біосферними поглядами В.І. Вернадського, макронейрони повинні кількісно зростати в космічному просторі, нагромаджуватись, об'єднуватись, передавати інформаційно-ноосферні імпульсні сигнали, інформацію та знання. Таким чином, накопичується енергія Космоноосфери, що перетворюється на синергію Космонооса і космічного Реалогнозиса. Синергетика ноосфери і космонооса і підтримує в гармонії і досконалій самоорганізації земноприродне і космічне буття, звершуючи креативність природи і космічну творчість.

Тейяр де Шарден, будучи релігійним мислителем, хоча як вчений визнавав еволюцію і її результат – ноосферу, повністю відривав ноосферогенез від майбутнього світу. Ноосфера для нього це «точка Омега» в розвитку людства або абсолютна духовна нематеріальна сутність, а саме:

«автономність, наявність, незворотність, а значить у кінцевому рахунку, трансцендентність – чотири атрибути Омеги» [3, с.212-213]. І саме з цих причин життя є вічним і людство, щоб позбавитись «загрози знищення», через «механізм свідомої діяльності» переносить все на духовно-цивілізаційні рівні, що вміщують сам «дух Землі» [3, с.212-213]. Тим самим людство забезпечує «висхідження і поширення свідомості» до ноосфери як «автономного» абсолютно трансцендентного духу. Він будує модель, за якою «точка Альфа» або матеріально-фізична «тангенціальна енергія» є «зовнішнє в речах». А «точка Омега» або духовно-психічна радіальна енергія, є «внутрішнє в речах», внутрішня сутність. Вони взаємодіють таким чином, що «на стадії людського суспільства» до нуля спрямовується тангенціальна складова – «внутрішнє» (духовно-радіальна енергія – ред.), в разі чого внутрішня духовно-радіальна енергія повністю підкоряється «зовнішньому». І тому по суті справи «людство як біологічний вид не еволюціонує, а видові зміни, що споглядаються – суть лише зовнішніх (матеріальних) сторін еволюції» [14, с.53-54]. Виходячи з подібних світоглядно-методологічних підстав Тейяр вважав, що розвиток світу має дві сторони. Перша та, що досягається свідомістю, і тоді "зовнішнє" постає як матеріальна сторона речей. І друга сторона, що виявляється почуттям і вірою та відкриває "внутрішнє" в речах або «суть речей», завдяки психологічній енергії (менталодуховної). Її не можна представити раціонально і в неї можна тільки вірити, бо вона дається «від бога». Доказ подібних світоглядних уявлень Тейяр де Шарден вбачав в тому, що зовнішня сторона людської цивілізації не залишає слідів і лише "втручання" внутрішньої психічної енергії та духу всіх людей, які жили на землі у «мислячий пласт» землі (що і представляє собою ноосферу), може об'єднати людство і прискорити всепланетну еволюцію. За Тейяром де Шарденом, свідомість, хоча і є «вищою формою життя» на землі, в той же час має «видиму обмеженість феномена свідомостей», а людська думка має «странну функцію» бути «епіфеноменом свідомості». І тому свідомість і «думка-епіфеномен» свідомості відображає лише зовнішню сторону універсуму і це «довго давало науці привід усунення її (свідомості – ред.) із своїх моделей універсуму». Але при цьому повинно бути «внутрішнє» як «виключно всезагальне» та універсальне. Подібним зовнішньо-внутрішнім всезагальним і універсальним і є ноосфера [3, с.54-55]. Вона, за нашою концепцією, вже на «всеєднісній» суб'єкт-об'єктній основі універсальної з'єднує буття і мислення в креативно-синергетичній реальності «всезагального» ноосферного буття. Раніше і зараз на цих світоглядних позиціях і розвиваються в науці суперечки між матеріалістами і

спіритуалістами, між прихильниками детермінізму і фіналізму. Тобто між еволюціоністами і креаціоністами. Тейяр де Шарден вважав, що ці принципово різні точки зору можуть бути об'єднані в його феноменології як «розширеній фізиці», котра визнає внутрішню духовну спіритуалістичну сторону земно-космічного життя – ноосферу [3, с. 53]. Тобто сама ноосфера і є цим шляхом до об'єднання віри і розуму, віруючими і невіруючими, людини і бога. В сучасній науці подібний новий архетип *homo sapiens* характеризується як *металюдина*, що формується в *синергічній понадсистемі метакультури*. Навіть В.І. Вернадський вважав, що «ноосфера – останнє (підкреслено нами) із багатьох станів еволюції біосфери» [8, с. 187]. Цікаво, що такий видатний біолог як І.І. Мечніков вже на підґрунті медичинської науки з позицій матеріалізму (а не духовного «феномена людини») робив філософський висновок про необхідність вдосконалення людської природи шляхом подолання дисгармоній в людині як вищої природної істоти, для чого потрібно вироблення «раціонального світогляду» [16, с.255, 316]. І.І. Мечніков дуже добре був знайомий з філософією Л. Фейєрбаха, його системою антропологічного матеріалізму, читав праці великого філософа в оригіналі і тому цілком свідомо ставив питання про необхідність «філософських систем боротися з дисгармоніями людської природи». Так, він критикував песимістичні ідеї у філософській системі Е. Гартмана, його "світогляд сучасної фізики" та "історії метафізики", котрий, з одного боку, пропонував дати «повне представлення індивідуальності космічному процесу, щоб остання могла досягти своєї мети – всезагального світового висвободження», тобто «космічної свободи». А з другого боку, навпаки – вимагав «самоприниження людини», її «достеменного зречення і повного упокорення» [16, с.545-546]. У своїх власних розробках «філософії оптимізму» І.І. Мечніков вважає, що за своєю суттю вона повинна бути філософією «космічного визволення людини» шляхом розвитку наукового розуму і нового оптимістичного космічного світорозуміння. Більш того, він в своїх філософських роздумах приходив до думки, що немає необхідності пізнавати природу у всій її біологічній складності, а людині і людству зайнятись своїм розумом, волею і гармонізацією свого існування. Він писав: «Оставимо же у стороні природу і будемо займатися тільки тим, що доступно нашому розуму» з філософсько-світоглядних позицій, бо «людина здібна на великі діла: ось чому слідє бажати, щоб він (розум – ред.) видозмінив людську природу і перетворив її дисгармонію в гармонію. Одна тільки воля людини може досягти цього ідеалу» [16, с.546-546]. Це такий світоглядно «вольовий розум», котрий визволяє людину і все людство, вводить його в

гармонійний стан сприйняття космічних процесів. Тому він і представлений ноосферою і ноосферним світорозумінням.

3.2. Новітні розробки ноосферо-наукового світорозуміння в аспекті суб'єкт-об'єктивної єдності буття і мислення

Сучасні наукові дослідження свідчать, що проблеми гармонії - дисгармонії життєдіяльності глобалізованого соціуму в контексті ноосферного розвитку людства набувають особистої гостроти. В разі «Великого Ноосферного вибуху» (В.П. Казначеев і Е.А. Спирін), що став третім після Великого Космогонічного (Г. Гамов) і Великого Біологічного (Л. Морозов) «вибухів» виникла, за В.П. Казначеевим, «велика інтелектуальна чорна діра». Вона створилась внаслідок того, що зафіксовано «відставання темпів наукового пізнання живої речовини на Землі та в біосфері в цілому від темпів змін в них в кінці ХХ століття під впливом світового господарства цивілізації». За А.І. Субетто, подібна «інтелектуальна чорна діра – один з яскравих проявів патологій або дисгармоній енергетичної цивілізації», що представлена «інформаційно–інтелектуально–енергетичною асиметрією колективного розуму або суспільного інтелекту». Це привело до того, що «кінець ХХ століття характеризується вже здійсненою першою фазою Глобальної Екологічної Катастрофи» [17, с. 30, 109]. Зрозуміло, що на підґрунті «теорії катастроф» – екологічної чи інтелектуальної, – позитивний науковий пошук сутності ноосферних проявів сукупного розуму людства, у вигляді "катастрофної" синергетики ноосфери є контрпродуктивним. В цьому контексті мова може йти лише про певний стиль мислення на засадах "критичної екології" (в тому числі і "катастрофної екології"). Подібні «нові стилі мислення стверджують лише «новий образ знання», не відмовляючись при цьому» від культуростворюючої ролі науки» [18, с. 153, 170-171]. Так, за думкою І.Т. Касавіна, мова йде про «різні сторони знання, котрі не вкладаються в сучасні стандарти науковості». Тут наявні дві головні причини. По-перше та, що на науку все більш суттєво впливає культура та культурні цінності і тому виникає гостра потреба інтенсивного філософського пошуку «для того, щоб були зрозумілі і узагальнені результати спеціальних наук про пізнання і культуру» [19, с. 28]. А по-друге, – це виникнення постнекласичної науки, як «тотальної некласичності», котру А.І. Субетто називає «вернадскіанською революцією» [17, с.15]. Тому «велика екологічна катастрофа» включає і «інтелектуальну катастрофу», а в більш широкому узагальненні постає у вигляді «ноосферно-екологічної

парадигми розвитку людства». Вона потребує формування нового ноосферного розуміння основ розвитку людського суспільства та «свідомого осмислення та узагальнення історичного досвіду» людства і його свідомої діяльності [20, с. 44]. Так, всього 30 років тому назад здавалось, що комплекс проблем ноосфери з позицій синергізма, за Н.Н. Моїсеєвим, «зводиться до розглядання їх в ракурсі питань існування квазістабільних організованих структур, що розвиваються». Уявлялось, що «саме головне і практично важливе – це вивчення характеру розвитку неврівноваженості, виникнення і руйнування квазістабільних станів», характерних для «незамкнених систем, вододіючих «метаболізмом», тобто обміном речовиною та енергією з іншими системами» [4, с. 24,26]. А зараз вже цілком осмислено і науково обґрунтовано стверджується думка про необхідність "ноосферної єдності" суспільства шляхом формування ноосферного світорозуміння соціуму (Н.Н. Моїсеєв).

В цьому аспекті дуже характерно, що у свій час відомий американський філософ Чарльз Пірс, незважаючи на весь свій прагматизм, стверджував, що нова «архітектоніка знань» потребує «наукової метафізики» [21, с. 321]. Він не уточнював, що вона собою представляє і не давав відповідних роз'яснень, але вводив такі поняття як «закон розуму», «ментальний закон», «загальний закон ментальної дії» [21, с. 341-342, 363]. Так, за його думкою, саме загальний «закон ментальної дії» забезпечує космологічну безперервність буття. Це свого роду "ментальна безперервність", коли «для розуму існує тільки один закон, а саме, – що ідеї здатні розповсюджуватись безперервно і впливати на певні інші ідеї, котрі знаходяться з ними в особливому відношенні претерплювання взаємодії (affectability)». А надалі виникає ще одна «ментальна закономірність»: «при цьому (ментальному – ред.) розповсюдженні вони втрачають інтенсивність, в особливості ж – силу впливу на інші, проте набувають узагальненості і зливаються іншими ідеями». Подібна ментальна безперервність у розповсюдженні ідей та їх узагальненості Ч. Пірс визначав в понятті «синехізм» [21, с. 342-343]. Сучасні науковці бачать тільки розривність, парадигмальність ідей, що призводить, за Т. Куном, до «наукових революцій». Проте Ч. Пірс стверджував інше. Вкрай характерно, що саме в період переходу від класичної до некласичної науки він проводив концепцію про «безперервність ідей». А також окремо аналізував дію закону розуму як загального "закону ментальної дії" єдиного для простору і часу, пов'язуючи подібну у наступній послідовності.

1). Спочатку впродовж дії «закону розуму» послідовно питанням:

«яким чином минулі ідеї можуть стати теперішніми?», «чи може вона бути такою, заміщуючи минулу?», «як минула ідея може бути наявною в сьогодні, не заміщуючи сьогодні ідеї?». На них Ч. Пірс знаходить відповідь у наступній послідовності:

а) «теперішнє зв'язується з минулим шляхом безкінечно малих реальних кроків» у функціонуванні свідомості (у М. Мамардашвілі це моментні "стани свідомості" або "рекуренція"); за подібним часовим мікромеханізмом, «свідомість безпосередньо функціонує за допомогою безкінечно малих проміжностей часу» [21, с. 344-345]; таким чином виявляється ментально-буттєвісна безперервність свідомості як особливої "ментальної реальності", що має здатність надалі перетворюватись, за нашою концепцією, на ментальну ноосферу, ноосферну буттєвісну реальність;

б) «на цій безкінечно малій проміжності свідомість безперервна» – не тільки у суб'єктному сенсі, але й тому, що ця "безперервна свідомість" і є певний онтологічний "об'єкт *ipso facto*", або фактично "безперервний "ментальний об'єкт"»;

в) це і є головна властивість свідомості, що безперервно розгортається: «це безкінечна свідомість, котра розповсюджується, фактично є прямою почуттєвістю власного змісту як поширюваного», тобто свідомісної реальності, що безперервно розгортається; таким чином «ми маємо безпосереднє сприйняття часової послідовності, її початку, середини і кінця» в своїй свідомості: в ній «миті» (*instant*) визначає часову точку, а «момент» визначає безкінечно малу тривалість [21, с. 345-346]; тобто «закон розуму» діє як безперервно розгортається свідомість, котра згодом може стати планетарно "розгорнутою" глобальною свідомістю; саме в ній ментально безперервно акумулюються знання, котрі і створюють глобальну «сферу розуму» та «сферу знань» – ноосферу;

г) між суб'єктом і об'єктом встановлюється «пряма перцепція», але така, що цей «останній момент буде об'єктивно вміщувати цілі ряди» нових ідей; подібне представляє «часовий інтервал» ідей, в якому в «останньому моменті» наявні «миті», що не розпізнаються, а саме: «в цей останній момент цілі ряди можуть бути взнані або пізнані у тому вигляді як вони були відомі раніше, за від'ємністю останньої миті, котра... буде зовсім невпізнана для себе» [21, с. 346-347]; подібним чином встановлюються «моментні зв'язки» між суб'єктом і об'єктом, що перетворюються на «множинні ряди» і «безкінечність» безперервних суб'єкт-об'єктних «миттєвих зв'язків», що є *нерозривними і «всеєднісними» в з'єднанні буття і мислення*;

д) таким чином «кінцева множина» ідей розуму перетворюється на їх «безкінечну множину», і вони відрізняються «тільки однією обставиною: безкінечна множина виникає, коли при усвідомленні ідей кінцевої множини (минулих знань) в останні моменти їх сприйняття *виникають миті народження нових ідей*, усвідомлення і осмислення котрих потребує «незвичний вид мислення», який Ч. Пірс услід за Де Мораном назвав «силогізмом транспонованої кількості» [21, с. 348]; це і є *«ментальний часопросторовий континуум» суб'єкт-об'єктної реальності в з'єднанні буття і мислення*;

е) у своєму підсумку ментальна дія "закону розуму" у сфері безперервності ідей проявляє себе, по-перше, у тому, що ці ідеї представляють собою «безперервний ряд як зціплений і досконалий», і подібний ментальний «континуум вміщає кінцеву точку...безкінечного ряду точок», а по-друге, – в тому, *що нові ідеї долають межі цього «розумового континууму» без порушення «безперервності ідей», але з переходом до «безкінечної множини» (ряду) ідей* [21, с. 351-354]; в аспекті ноосферних уявлень саме таким чином може діяти механізм ноосферогенезису, здійснюючи перехід до більш вищої «регулярної послідовності» – космоноосферогенезису, тобто «континуум розумових ідей» завжди зостається незамкнутою системою, тому що будь-яка кінцева множина ідей, наприклад, в даний культурно-історичний період (формація, культура, цивілізація, епоха), стає безкінечною множиною, бо в «останній момент» їх існування викликають, за Ч. Пірсом, творчі миті продукування нових ідей і система зростає; подібний «розумовий континуум» і може перетворитись на ноосферу, стати синергетичною «понадсистемою», розумово-гносеологічною реальністю, реалогнозісом.

2) Другий суттєвий аспект дії «закону розуму» відносно часу змінює відношення минулого до сьогодення, а саме – трансформує весь «потік часу від минулого до теперішності», «визначення часу і його потоку» [21, с. 357]. Тут Ч. Пірс ментально пов'язує час з свідомісними станами почуттєвості (як і М. Мамардашвілі) і, якщо один свідомісний стан впливає на інший, то тоді ми говоримо, що «теперішнє піддається впливу минулого, а не майбутнього». Але може бути і так, що а) «з двох станів кожне не піддається впливу іншого і до них треба відноситись як до частин одного і того ж стану»; б) а може бути і так, що «деякий стан знаходиться між двома станами» і це «означає, що воно впливає на одне і піддається впливу іншого»; в) тоді «між любими двома станами ... лежить нескінчений ряд станів, впливаючих одне на друге»; за М. Мамардашвілі, це і є «свідомісна рекуренція», що продукує

осмислене і значеннєве знання, зобумовлює семантичне і семіотичне пізнання;

Ч. Пірс називає подібне «інтенсивною безперервністю» станів почуттів і «визначально всі почуття могли поєднуватись таким чином, що кількість вимірів... могла бути безкінечною» у просторі і часі [21, с. 358]. Сучасна людина зараз практично втратила цю багатовимірність предметно-почуттєвого сприйняття часу; бо «ми можемо лише слабо уловлювати безперервність внутрішніх якостей почуття. Розвиток людського розуму практично погасив усі почуттєвості, окрім спорадичних видів окремих почуттів: звука, цвіту, запаху, теплоти і т.д., котрі зараз можна визначити розділеними і відірваними один від одного» [21, с.358]. *Сама почуттєвість і сприйняття часу редукувалася від безкінечного і багатовимірного до звуженого трьохвимірного.* Проте й розум «не створює абсолютної єдності». Як і почуття, людська ментальність в розумі може роз'єднуватись, поєднуватись і взаємно впливати своїми розумовими ідеями. Але розумові ідеї і почуття часу переважно є безперервними, «оскільки простір безперервний, з цього слідує, що повинна існувати безпосередня спільність почуття між частинами думки» [21, с. 359]. Виходячи з подібних міркувань, Ч. Пірс робив так чотири висновки, щодо властивості подовження часу до меж безкінечного часового континууму:

а) часові «почуттєвості мають просторову протяжність»: на українській мові є максимально точне визначення цього – «часовий простір»; і так поняття, що поєднує «простір – час», існувало на кілька століть раніше «теорії відносності» як об'єктивної "розумової ідеї" А. Ейнштейна [21, с.358-359];

б) часовий простір безперервний, але з особливою якістю успільнення, створення все більш узагальнених та всеєднісних ідей (всезагальних);

в) подібне відбувається таким чином, що «кінцевий інтервал часу вміщує необчислювальні ряди почуттів і коли вони з'єднуються в асоціації, у результаті з'являється нова ідея»; тобто будь-яка все більша безкінечність почуттів і понять «згортаються» у все більш узагальнені ідеї [21, с. 360-361];

г) таким чином складується такий «континуум почуттів, який володіє по-особливому модифікованою живістю почуттєвості і зростаючим узагальненням» [21, с. 369]; тобто це особлива просторово-часова реальність з вкрай «розширеними», всезагальними і всеєднісними розумовими ідеями.

Ч. Пірс головну якість подібної часової континуальності або часового простору вбачає в тому, що в ньому «існує жива ідея, усвідомлений континуум почуття, котрі просочують їх і якому вони підкоряються». В

цьому часовому просторі – континуумі «ментальні явища керуються законом» більш вищим, а сама реальність «живих ідей» починає спрямовуватись «ментальними діями». В цій новій реальності буття «закон розуму» і всі «ментальні дії» трансформуються у «вищий закон, що представляє собою небесну і живу гармонію», а всі розумові ідеї зберігаються, взаємодіють і продукують нове знання згідно «об'єму продуктивності... людського розуму» в «наявне знання» [21, с. 369-370]. При цьому в космічних ("небесних") масштабах "ми не можемо сказати, що подібна продуктивність людського розуму" є «ні занадто малою, ні занадто великою», а тільки стверджувати, що кожна «ідея передається від одного розуму до іншого», і вони певним чином координуються через «зв'язок ідей» [21, с. 371-372]. Ч. Пірс визначив подібний феномен, як такий, що виявляється в такій "розумовій реальності" людських почуттів та розумових ідей, в котрій спостерігається «взаємний потяг ідей». Цікаво, що серед чотирьох елементів подібного «потягу ідей» він бачив дві енергетичні і дві синергетичні складові [21, с. 360]:

- «перший – це її внутрішня властивість у якості почуття»;
- «другий – це енергія, з якою вона діє на інші ідеї»;
- «третьій елемент – тенденція ідеї привносити з собою інші ідеї»;
- «комунікація» і може стати таким "третьім елементом", коли здійснюється «тісне дотикання» до розумової ідеї; а коли «елемент розрізненості» ідей стає мінімальним, то тоді «ідея передається від одного розуму до другого: в матеріальних земно-фізичних умовах вони предстають як «втілені ідеї», хоча вони можуть знаходитись у внутрішньо невиявленому, "невтіленому" стані як «психологічні явища взаємоповідомлення» [21, с. 370-371]; подібним чином «потяг ідей» набуває синергетичного характеру і стає «четвертим елементом» ментально-ноосферної реальності.

Ч. Пірс допускав подібний «зв'язок розумів» в особливій «ментальній реальності». Так, відносно зараз актуального ментально-телепатичного психозв'язку, то Ч. Пірс заявляє, що «моя теорія нібито до неї не благоволить. Хоча можна припустити і другі модуси безперервного зв'язку між умами, інші, ніж простір і час» [21, с. 373]. Тобто він припускав позапросторовий і позачасовий «зв'язок розумів». Наприклад, з позиції сучасної науки – це психічний, менталодуховний, соціальний простір і час тощо [22, с. 147]. Але як прагматик Ч. Пірс вказував, що тоді в «синехістській філософії» треба «прийняти доктрину особистого Бога» і що божественна «особистість спрямовує і реально підтримує достеменну комунікацію з ним». Проте подібне протирічить «логічному реалізму»,

котрий він відстоює, хоча й «не представляє ніяких перешкод для других впливів» [21, с. 373]. Тому для "нового реалізму" ментального сприйняття дійсності необхідно утворення і нового світорозуміння на основі дії "ментального закону". За В.І. Вернадським – ноосферного світорозуміння, а вже не на біосферній, а менталосферній основі.

Таким чином, Ч. Пірс по суті сформував основи нового світорозуміння, а саме – понятійно-розумове, що йде від розумових ідей і понять, таких як ментальність, простір і час, ментальна комунікація та інші. При цьому понятійне світорозуміння він не відривав від почуттєво-світоглядного, але почуття сприйняття виводив з понятійно-ідейних властивостей людського розуму. Простір він уявляв як континуум «безперервних» умовних ідей, котрий завдяки появі все нових ідей «розширюється» в напрямку все більшої за обсягом безкінечної множини ідей, створюючи безкінечну регулярну послідовність розумових ідей. Своєю основою вони мають підґрунтя «живих ідей» матеріально-фізичного світу, але ця природно-космічна реальність спрямовується «ментальними діями» згідно «закону розуму». А у часі це безкінечна множина ідей успільнюється і узагальнюється в поняттях у напрямку зростаючого узагальнення все більш високого рівня. В *синтезі формується просторово-часова реальність з всезагальними і всеєднісними розумовими ідеями*. В просторі вони творяться і репродукуються з безкінечного і невичерпного джерела «живих ідей», а в часі вони узагальнюються і осмислюються як знання все більш високого рівня, що в регулярній часовій послідовності-безперервності перетворюється на наукове знання.

В четвертому просторово-часовому вимірі, «часовому просторі», який з релятивістських позицій описував А. Ейнштейн, розумові ідеї як наукові знання стають відносними, релятивними у просторі і часі. Так, «старе» знання з рівня досягнень сучасної науки може бути суттєво актуалізовано і набути понадактуальності статусу "постсучасності". А «нове» знання, котре не має відповідного культурно-історичного підґрунтя або є невідповідним суспільним потребам та критеріям економічності і технологічності, може стати незапитним і не використаним. В такому випадку, за П. Фейерабендом, може здійснюватися принцип «все відкидай» і «все зберігай».

Не зважаючи на те, що проаналізована наукова розробка Ч. Пірса з приводу нового світорозуміння на засадах «закону розуму» була ним здійснена у 1892 році і була опублікована в збірнику «Моністе», вона набуває своєї понад актуальності для сучасності [23, с. 533-559]. Характерно, що це нібито «старе» наукове дослідження не стає повністю затребуваним в

наукових розробках сучасних наукознавців. Так, Жіль Дельоз через сторіччя знову порушує проблему про зміну «образу мислення» людства і необхідності «мислительного синтезу» людських знань [24, с. 163, 209]. Перехід від «образності» в мисленні і баченні образно-почуттєвої картини світу в своїх уявленнях Ж. Дельоз, як і Ч. Пірс, вважав, що подібне можливе через поняття «ідеї», «множини ідей», «наукової ідеї», що трансформують побутову свідомість в ментальне і світорозумове теоретико-методологічне знання. Конкретно дозволяє розрізнити ідеї та знання в процесі їх диференціації, а потім підняти до рівня «комплексного поняття диференціації» і «ментального синтезу розрізненості» в ідеях та знаннях [24, с. 209, 271]. Як і Ч. Пірс, Ж. Дельоз вважав, що існує «три ряди актуалізацій» ідей, а саме: в просторі, часі та свідомості–мисленні. Він визначав подібне як «просторово-часовий динамізм» від «елементарної свідомості» до мислення, «що подвоює рух і міграції» ідей та думок, «породжує на підступі до згустку особливостей» знання, яке співвідносне з «об'єктом усвідомлення» [24, с. 269]. Тут, вочевидь, наявне суб'єкт-об'єктне, матеріально-ментальне співвідношення і єдність на світорозумовій основі. Так, Ж. Дельоз, наприклад, виходить з такого суб'єктивного критерія «усвідомлення об'єкта», що представлено в обмеженості понять для описання об'єкта: «надлишковість ідеї роз'яснює недостатність поняття» [24, с. 270]. Тому й потрібно вироблення понять на основі нових ідей, безперервне продукування все нових понять і знань для того, щоб потім здійснити «мислительний синтез» знань у новому комплексі понять. В нових ідеях подібний мисленнєвий синтез відбувається у вищому «духовному осяянні», що в психології, наприклад, фіксується в понятті «духовний інсайт». В ньому закладена така висота світорозуміння, на якій людина може подібне відобразити тільки в «образі мислення» та в ментальному уявленні. Це та «лічінка свідомості», котра представлена у мрії, яка «співвідносна світу», «направляє наше тіло і надихає душу, осягаючи єдність природи і духу» у відповідному «образному світогляді» та менталодуховному світорозумінні [24, с. 269]. Вперше величезну наукову «потенціальність ідеї» розкрила «діалектична ідея», котра «двічі детермінована різноманітністю диференційних зв'язків і дистрибуцією відповідних особливостей» [24, с. 270]. Г. Гегель характеризував подібне як єдність і боротьбу протилежностей в об'єкті та ідеї, в якості закону протиріччя. Ж. Дельоз фіксує ще й «естетичну актуалізацію» ідеї, котра «двічі детермінована специфікацією і складом (диференціація). Специфікація уособлює зв'язки, а склад – особливості». Це «актуальні якості і частини, види і числа, що відповідають

елементу кількості і елементу якості» [24, с. 270]. Подібне можна представити в аспектах виявлення гармонії в протиріччях та в позитивному динамізмі їх представлення і роз'язання. «Третій аспект» у проявленні ідеї в поняттях і представлення її в аспекті «поняттєвої потенціальності» Ж. Дельоз вбачав у можливості «драматизації ідеї» [24, с. 270]. Тобто, коли ідея виявляє себе повністю в «комплексі понять», здійснюється ментальний синтез, котрий змінює світогляд і світобачення існуючої картини світу на нове світорозуміння. Це і є світоглядна «драма ідей», котра завершується створенням ідеологічно нового світорозуміння.

Процес «світоглядного зросту» у новому світорозумінні є динамічним і часто призводить до «драми ідей». Ж. Дельоз вважав, що подібні світоглядно динамічні процеси, «динамізми», мають універсальний характер і тому «ідея драматизується на багатьох рівнях», виглядаючи як «різнопланові драматизації» і «перекликаючись, перевершують рівні» [24, с. 268-269]. «Динамізмам» присутня «усюди многорівнева режисура» все більш повного розкриття Ідеї в поняттях, «динамізми не менш темпоральні, чим просторові. Вони не тільки окреслюють простір актуалізації...Такі етапи можливо назвати диференціальними ритмами в зв'язку з їх роллю в актуалізації Ідеї» [24, с. 266]. Зараз «драма ідей» за Ж. Дельозом розгортається навколо критики поняття «уявлення» про світ з позицій «некорисності альтернативи кінцеве – безкінечне», «критики категорій», що застаріли і не актуалізуються [24, с. 318]. Так, в погляді на існуючий «світ уявлень» минулі і сучасні мислителі «сходяться на тому, що несумісне не зводиться до протиріччя, а сумісне – до тотожності» і подібне уявлення веде до «несумісності світів», як несумісності світоглядів [24, с. 319-320]. Людина це сприймає як «глибоку тріщину Я», котра долається *формуванням гармонійного, високорівневого (у свідомості) та багатомірного (у мисленні) світорозуміння.*

Ось чому сучасне розуміння філософії, філософського знання і мислення все більше розглядається не як «форма суспільної свідомості», а на підставі того, що «філософія є соціально-культурна цінність» [25, с. 19]. Сам «філософський світогляд» і взагалі філософія в культурно-історичному контексті та з досягнутого рівня духовно-практичних і науково-методологічних надбань людства відходить від поняття "світовідчуття" і "світобачення", а набуває характеру «теоретичного світорозуміння», в основу якого закладені «реальні спостереження, логічний аналіз, узагальнення, підсумки, докази...» [24, с. 298-29]. Тобто філософська ідея світосприйняття у формах світоглядних поглядів та уявлень, світогляду і світоглядного відношення до «картин світу» у різні історичні періоди розвитку людства

поглиблюється і розширюється в світорозумінні прямого суб'єкт-об'єктного зв'язку з дійсністю та безпосередньою менталодуховною комунікацією з нею. К. Ясперс вважає, що мова йдеться про нового «метафізичного світообразу» дійсності, що потребує нових «суб'єктивних типів філософського мислення» і «життя у безпосередній цілісності світу» [29,с.173,176]. Подібне потребує як «ноосферного розвитку» суспільства, так і духовно-творчого розвитку «людини у ноосферному вимірі»[30, с. 267]. Мова йдеться про культурно-історичне становлення ноосферного буття в процесі взаємодії природи і суспільства з творенням цілком конкретної структури ноосферної реальності і відповідного до неї ноосферного світорозуміння. Подібне можна на філософсько-науковій основі чітко зафіксувати в процесах світоглядного становлення ноосферного світорозуміння в історичному культурогенезисі суспільства та його ноосферогенезису в креатосфері культурно-інформаційного соціуму.

Використана література (до рр. 3.1 – 3.2)

1. Le Roy E. L'exigence idealiste et le Fait de l'evolution. – P.: 1927 – р. 196
2. Le Roy E. Les origins humaines et l'evolution de l'intelligence. – P.: 1931.
3. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Наука, 1987 – 240 с.
4. Моисеев Н.Н. Оправдание единства. Комментарии к учению о ноосфере// Вопросы философии: 1988, №4. – с. 18-30
5. Вернадский В.И. Размышление натуралиста. Кн.2. Научная мысль как планетное явление. – М.: Наука, 1978.
6. Кузнецов М.А. Учение В.И. Вернадского о ноосфере: перспективы развития человечества // Вопросы философии, 1988, №3 – с. 39-48.
7. Аронов Р. А., Терентьев В.В. Существуют ли нефизические формы пространства и времени? // Вопросы философии, 1988, № 1 – с. 71-83.
8. Вернадский В.И. Начало и вечность жизни. – М.: «Сов.Россия», 1989 –704 с.
9. Архив АН СССР, фонд 518, опись1, дело 212 – лист 43
10. Казначеев В.П. Вопросы диалектики природы в работах В.И. Вернадского // Вопросы философии, 1981, №8 – с.100-108
11. Баландин Р. Вернадский: жизнь, мысль, бессмертие. – М.: Знания, 1979 – 176 с.

12. Вернадский В.И. Несколько слов о ноосфере// Начало и вечность жизни. – М.: Сов.Россия, 1989 – с.166-189.
13. Вернадский В.И. Картина мира. – Архив АН СССР, фонд 518, опись1, дело 161 – лист 1
14. Гаков В., Гиренок Ф. На пути к ноосфере// Наука и религия, 1988, №3 – с.50-54
15. Хакен Г., Хакен-Крелль М. Тайны восприятия. – М.: Институт компьютерных исследований, 2002 – 272 с.
16. И.И. Мечников. Пессимизм и оптимизм.– М.: Сов.Россия, 1989 – 640 с.
17. Субетто А.И. Ноосферизм. Т.1. – СПб: КГУ им. Некрасова, 2001. – 591 с.
18. Филатов В.П. Об идее альтернативной науки// Заблуждающийся разум? Многообразие вненаучного знания. (Отв. ред. И.Т. Касавин) – с.152-174 [464 с.]
19. И.Т. Касавин. Постигая многообразие разума// Заблуждающийся разум? Многообразие вненаучного знания. Отв. ред. И.Т. Касавин. – с. 5-28 [464 с.]
20. Романенко М. Ноосфер но-экологическая парадигма развития человечества. – Персонал, 2002, №9 – с.44-49
21. Пирс Ч.С. Избранные философские произведения. – М.: Логос, 2000 –448 с.
22. Брагина Н.Н., Доброхотова Т.А. Функциональные асимметрии человека. – М.: Медицина, 1988 – 240 с.
23. Пірс Ч. Закон Розуму // Моністе, Т. II, 1892.
24. Делёз Ж. Различие и повторение – СПб: Петрополис, 1988.
25. Філософія (За ред. О.П. Сидоренка) – К.: Знання, 2009 – 891 с.
26. Капіца В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010 – 304с.
27. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
28. Капіца В.Ф. Гносеологія ноосферо генезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372с.
29. Ясперс К. Психологія світоглядів. – К.: «Юніверс», 2009 – 464с.
30. Человек и общество: ноосферное развитие/Под ред.В.Н.Василенко и др. – М.; Белгрод: Белгород. обл. типогр., 2011 – 485с.

3.3. Становлення буттєвісної структури ноосферної реальності і розвиток ноосферного світорозуміння в культурогенезисі суспільства і креатосфері культурно-інформаційного соціуму

3.3.1. Первинний ноосферогенезис на природному креативно-синергетичному підґрунті

Культурно-історичний розвиток людства, духовно-творчих сил та здібностей людини, наукових знань *піднімає людський соціум до ноосферного рівня буття, котре безпосередньо розгортається і твориться як креативно-синергетична реальність*. Як раніше було показано, вона реально формується як культурно-інформаційна суспільна система, в котрій налагоджується соціокомунікативні відносини, які приймають модус культурно-інформаційних взаємодій в них нагромаджується комунікативно-ціннісний, когнітивно-практичний і креативно-реалізаційний синергоресурс особистого і суспільного буття, і на цій духовно-творчій основі розвивається культурно-інформаційне світорозуміння та починається первинний **ноосферогенезис** на природному креативно-синергетичному підґрунті. Тобто не лише як біосферного, вітального і соціосферного, але й і ноосферного з власною синергетикою і культурогенезом, в котрому діють креативно-синергетичні сили. Світоглядне усвідомлення цього на духовно-творчому підґрунті різних типів та різновидів світоглядної культури суспільства (в разі "світоглядного синтезу") і зобумовлює виникнення культурно-інформаційного світорозуміння. Воно й дозволяє сприймати та усвідомлювати *креативно-синергетичну реальність в якості креатосфери культурно-інформаційного соціума*, в якому налагоджуються процеси ноосферогенезу і розвитку ноосферного буття. Це зовсім новий "буттєвісний ареал" людства, що приймає земно-космічний масштаб і включається в процеси всесвітнього космогенезиса. Подібне й досягається ноосферним світорозумінням, яке виникає-"створиться" не одноманентно, а проходить певні історичні етапи свого творення відповідно до особливостей культурогенезиса природи і суспільства та природознавчо-світоглядного і менталодуховного зросту соціуму. Це свого роду є "підйом і зріст" природи від первинних її утворень як "першої природи" до вищого стану креативно-синергетичної реальності і ноосферного буття 4-го і 5-го «природного рівнів». Подібне відбувається послідовно через другий, третій і подальші "природні рівні" ноосферогенезису з підняттям на найвищий рівень ноосферного світорозуміння. З світорозумових позицій новий "буттєвісний ареал" людства у своєму розвитку проходить і відповідні етапи «реальнісного

творення» буття все більш високого рівня. Включаючи найвищий рівень креативно-синергетичного самотворення у фазі ноосферогенезу.

Перша природа. Вона формується як певний стан проявлення буття матеріальних тіл, їх існування у просторі і часі в дуже довгому космічному процесі сферогенезу та онтогенезису з виникненням стабільних планетарно-космічних утворень, котрі мають певну структурну організацію. Але це ще не сама «перша природа», а тільки передумова її виникнення, бо «проста» структурна організація космічних тіл і планет забезпечує їх існування тільки як «мертвих світів». Для Землі це, наприклад, геоїд з твердою поверхністю – літосферою і магнітосферою, для Місяця – «соленоїд», Марса – «марсоїд» і т.д. Більш складна сферна організація планети представлена гідросферою, атмосферою, іоносферою, магнітосферою, внутрішньо-геосферною структурою (плазма, магна і те, чого наука ще не знає), котрі забезпечують стабільний температурний режим планети та існування всіх сфер в певному балансі – гомеостазі та їх прогресивний онтогенезис як неорганічних утворень. Всі вони існують в якості єдиної неорганічної системи, або, за Дж. Сантаяною, у вигляді неорганічного або «мінерального царства». Подібний «гомеостаз 1-го роду» і створює умови для появи органічних структур в разі загального процесу «космічної еволюції» (К.Е. Ціолковський) і локального процесу «планетарної еволюції» взаємно врівноважених сфер планетного буття. Первинні біоценози (коацерватні клітини тощо) дають поштовх біоеволюції в напрямку створення планетарної біосфери органічних структур з більш складною структурною організацією. Зараз сучасною наукою подібні процеси визначаються як «сфера життя» або вітосфера. У сукупності неорганічних і органічних структур подібна "онтологічна організація" планетарного буття і фіксується як «природа». Вона представляє собою певний «синтез буття» неорганічних та органічних тіл, що в процесі еволюції «помножує буття», створюючи його самі різні види, форми і рівні внаслідок взаємообміну речовиною та енергією, трансформації сонячної енергії у напрямку всезагального природно-еволюційного розвитку. Біосферогенез значно прискорює сферогенез і онтогенез і одночасно суттєво змінює існуючий гомеостаз неживого і живого буття неорганічних та органічних структур у їх синтетичній взаємодії. Тому й виникає нова сфера природного буття.

Друга природа. Вона виникає як людське суспільство. Вона має більш високий «природний рівень», але при цьому «перша природа» співвідносно до суспільства розглядається як «основа людського буття», а «суспільство – як частина природи». Тому «в більш вузькому розумінні «природа» – це

частина об'єктивного світу, з яким взаємодіє суспільство». [1, с.280, 281, 282] В більш «широкому розумінні слова» суспільство центрує навколо себе природу як всезагальне «природне явище», в сфері якого людина і все суспільство розвиває свою життєдіяльність. [1, с. 282-283] Це так звана «інваєроменталістська концепція», що має своїм підґрунтям світоглядне бачення коеволюційного розвитку природи і людини, природи і суспільства в їх безпосередньому зв'язку і взаємодії. Тому й суспільство у подібному аспекті розглядається як «природне суспільство», що може існувати тільки в природному "середовищі" (природі як "середовищі"), в органічному поєднанні біосфери і суспільства. Але екологічні проблеми, котрі виникли в суспільстві в останній час показали, що суспільство може існувати і відносно самостійно в якості соціосфери поза її згармонізованої взаємодії з біосферою. Особливо, коли соціосфера почала перетворюватись на соціотехносферу [2]. Вона почала швидко розвиватись після науково-технічної революції 60-х років минулого століття, коли почало створюватись «технізоване» середовище проживання і життєдіяльності людей. Сформоване штучне середовище у вигляді глобальної соціотехносфери і є «друга природа» Землі, що виникла внаслідок промислово-індустріальної і науково-технічної діяльності людини та суспільства. «Перша природа» все більше перетворюється на «зовнішню», «неокультурену» чи "малоокультурену" природу, в просте «фізико-географічне середовище» на відміну від «економіко-географічного середовища» окультуреної «другої природи». В разі наростаючої "природо- перетворювальної" діяльності суспільства у створеній ним «другій природі» порушується природний «гомеостаз 1-го роду» і виникає потреба в новому балансі земних сфер буття, а саме – в налагодженні «гомеостазу 2-го роду». Конкретно, це перехід від «циклів в натуральних системах» (природних) до "циклів в штучних системах", в яких «штучні процеси – результат творення людини». [3, с.93, 98] Виникає новий стан балансу земних сфер: – це вже «відносна рівновага систем» з необхідністю витримувати певні «вимоги відносної рівноваги систем» «першої» і «другої» природи. [3, с. 87-88] Більш того, в планетарному існуванні людського суспільства стало вкрай необхідним, виходячи з подібних змін в геосферогенезі земного буття, дотримуватись певних «принципів взаємозв'язку натуральних і штучних процесів»: [3, с. 101-102]. Серед них можна відмітити такі основні "принципи взаємозв'язку" першої і другої природи [3, с. 103]:

1) принцип співвідносності енергетичних рівнів «внутрішнього» соціального середовища «другої природи» (суспільства) і «зовнішнього»

середовища «першої природи»;

2) принцип взаємозв'язку біосфери і соціосфери на шляху їх розвитку від стохастичних до системних і саморегулюючих станів;

3) в процесі «зниження енергетичного рівня навколишнього середовища» (зовнішньо-природного) «змінюється внутрішня структура обмінних систем» суспільства – це принцип структурного взаємозв'язку першої і другої природи;

4) принцип адаптації та обмежень: він полягає в тому, що «біосистеми чутко і гнучко адаптуються до змін в навколишньому середовищі, але тільки в обмежених межах» і це необхідно враховувати і суспільству в його здатності до адаптації і обмежень в саморегулюванні;

5) принцип підняття ефективності натуральних (природних) і суспільних (штучних) процесів у їх взаємодії; останнє дозволяє [3, с.103]:

- «розвивати, оновлювати і відтворювати зруйновані ланцюги і мережі» в природній і суспільній системах – *оновлюючий ефект*;

- «формуванню єдності мереж з двох протилежних сукупностей: цілей зовнішнього середовища (природного – ред.), об'єднуючих процеси кругообігу енергії і речовини, і цілей внутрішньої структури процесів (суспільних – ред.), продукуючих усталені речовинні стани» – це *інтеграційний процес структурного з'єднання*;

- «створювати джерело саморуху процесів по мережам на основі їх взаємодій та протиріч, регулюючи сталість мереж і рівновагу в часі, і тим самим забезпечуючи стабільність параметрів цих середовищ по структурам і продуктивності» – *стабілізаційний ефект*;

- «допускати ймовірні коливання параметрів зовнішніх і внутрішніх структур в межах їх «асиміляційного потенціалу» – ефект *еластичної відповідності структур*;

- «створювати гнучкі та еластичні елементи структури обмінних процесів з розвитком паралельних, послідовних і паралельно-послідовних ланцюгів та мереж» – *ефект резервування взаємодій*;

- «забезпечувати максимальну ефективність речовинно-енергетичного обміну шляхом самогенерування» природної і суспільної систем «зі здібністю автономного функціонування» – *самогенеруючий ефект автономного функціонування*.

Проте в дії подібних принципів взаємозв'язку природних і штучних процесів, «першої» і «другої» природи та автономного функціонування суспільства як «другої природи» треба враховувати, що виникаючі закономірності і закони розвитку соціосфери базуються на 3-х

«фундаментальних аксіомах» взаємодії природи і суспільства, котрі ставлять перед соціосферою вимогу пошуку і знаходження джерел синергетичного розвитку. Серед них наступні аксіоматичні застереження:

(1) – потреби суспільства є постійно зростаючими і тому не можуть повністю задовольнятися;

(2) –ресурси суспільства, що необхідні для виробництва товарів і послуг, є обмежені та рідкісні;

(3) – використання ресурсів для досягнення поставлених цілей повинно бути ефективним, тобто проходити по лінії «корисність – можливість»; при цьому «організація економіки повинна бути такою: неможливо підвищити яку-небудь долю в результатах натуральних або штучних процесів, не скоротивши долю іншого».

Вищеозначені принципи природно-суспільного взаємозв'язку і взаємодії можна визначити сукупно в якості *первинних принципів необхідності (детермінованості) розвитку креативно-синергетичної реальності, ноосферного буття і ноосферного світорозуміння*. А фундаментальні аксіоматичні застереження – як *первинний принцип достатності для ініціювання розвитку ноосферного буття і світорозуміння*. Вірне дотримання і використання вищезазначених принципів та аксіом фіксується «групою ефектів, забезпечуючих взаємозв'язок та співвідносність параметрів натуральних і штучних процесів (в системі «природа – суспільство» – ред.) і параметрів навколишнього середовища, в якому функціонують ці процеси» [3, с. 12]. Подібні ефекти можна характеризувати як *первинні синергетичні ефекти у взаємодії природи і суспільства, котрі ініціюють нові світоглядні ідеї в напрямку розвитку ноосферного світорозуміння*. Якщо подібне мати на увазі, тоді геосферосистему «природа – суспільство» і соціосферу як «другу природу» можна «вивести на рівень забезпечення глобальної врівноваженості і сталості всієї понадвеликої Геосистеми, котра визначає найважливішу цінність – тривалість життєвого циклу людства на Землі» [3, с. 112-113]. Проте, починаючи с Нового часу, «коливання сталості і врівноваженості систем» у зв'язку з техніко-економічним розвитком суспільства мають тенденцію до зростання і підвищуються до межового рівня екологічної кризи і природного колапсу [3, с.113]. Незбалансованість економічних циклів від тривалості циклів з «широким кроком» у 55 років (Н.Д. Кондратьєв) перейшла на тривалість до «середнього кроку» у 10 років (К. Жингляр) і зараз матеріально-економічне підґрунтя соціуму «трясе» кожні 3-4 роки (Дж. Кітчин) [3, с. 114]. Тобто суспільство в своїй життєдіяльності переходить в режим перманентних

соціальних осциляцій і турбулентності, що ведуть до суспільних флуктуацій, котрі, за Г. Хакеном, можуть завершитись суспільною біфуркацією та поглинанням в хаотичний стан повної розбалансованості і невірноваженості [4, с. 307].

Ймовірність виникнення подібної ситуації в загальному філософсько-методологічному значенні та в аспекті ноосферно-синергетичного світорозуміння пов'язана з дією так званого «принципу додатковості». Так, суспільна соціосфера виникає завдяки тому, що в природній біосфері з появою *homo sapiens*, людства, людських спільнот і соціуму починає діяти принцип «соціальної додатковості», котрий піднімає рівень вимірності природи за формулою $Pr+I(\text{соц.дод.})=\text{Соціум}$ [5, с. 418]. «Соціальна додатковість» суспільства – це можливість і здібність людей діяти більш вільно, здійснюючи свою «свободу волі» і «право вибору». Недосконалість суспільної організації внаслідок соціальної ентропії і призводить до турбулентних процесів, суспільної дезорганізації і дегуманізації з можливістю тотальної соціальної катастрофи. Тому об'єктивно і створюються умови для подальшого сферогенезу земного буття на підґрунті соціогенезу суспільства у вищій природній стан.

Третя природа. Вона виникає у вигляді *культуросфери* природи і людства. Вона виникає в разі дії принципу «духовної додатковості» за формулою: $Susp+I(\text{дух.дод.})=\text{Культ}$ [5, с. 418-419]. На підґрунті культурних взаємодій по створенню духовних цінностей та духовно-ціннісного обміну знаннями в різних формах їх духовно-творчої і предметно-креативної реалізації і виникає *культура духовно-творчого буття на Землі як «гомеостаз 3-го роду»*. На цьому рівні реалізуються вищі можливості земного буття в сфері культури, в якій здійснюється перехід від речовинно-енергетичного обміну до креативно-синергетичних взаємодій, котрі усвідомлюється і осмислюється понять і категорії ноосферного світорозуміння.

Проте зараз ми спостерігаємо по суті конфлікт суспільства з природою та суспільства з самим собою внаслідок нещадної експлуатації «другою» природою «першої» природи, самоексплуатації «другої природи» внаслідок несправедливої соціальної і політичної організації суспільства. У багатьох дослідників складається враження, що людство в разі неумілого користування біосферою і соціосферою, потрапило в еволюційний тупик із-за якоїсь «помилки природи», що породила продукт несумісний з її власними законами і ворожий їй. Це суспільна Мегамашина в якості «соціотехносфери», котра в статусі «другої природи» виступає як ракова

пухлина на первоприродному тілі Землі. Вплив такої ворожої первоприроди «соціотехносферної Мегамашини» поширюється на всі земні оболонки, а також багаточисельні зв'язки між ними, кругообігу речовини та енергії, впливає на дію радіаційних, тектонічних і космічних факторів. У людства в разі надбання більшої свободи у своїй життєдіяльності, в засобах, способах і формах впливу на первоприроду склалась ілюзія незалежності від «першої природи» і її законів. Існуюче природокористування – це нещадна експлуатація первоприроди в найгірших формах, «викачка» її ресурсів до критичної межі. Тому, з другого боку, деградована і виснажена першоприрода не в змозі задовольнити потреби суспільства як «другої природи», і це може привести до природних струсів по «очищенню» першоприроди від подібної другої природної ракової пухлини, тобто людства. І це вже ми спостерігаємо: як у вигляді непрогнозованих природних катаклізмів, так і таких змін у природному балансі, що породжують у людей імунодефіцит і відторгнення людини від природного середовища. Вочевидь, перед нами постає *негативна дія антиекологічного, антиноосферного світорозуміння*, що веде людство до планетарної катастрофи. Це ***техноноосферне світорозуміння*** вкрай далеке від ідей В.І. Вернадського. Тобто основна ідея В.І. Вернадського про розумну діяльність людства в біосфері як першоприродньому бутті, про свідомо – гуманістичне перетворення людиною умов своєї життєдіяльності в природному середовищі не тільки далека від свого ствердження, але й навпаки – агресивні і нерозумні дії людства зруйнували динамічну рівновагу біосфери, природні цикли міграції речовини та енергії, що склалися протягом багатьох геологічних епох в десятки мільйонів років. Тільки зараз людське суспільство, що глобалізується, починає усвідомлювати необхідність «виробництва і відтворення самого природного середовища». І мова йде не тільки про те, що «людина об'єктивно стала активним початком вже не тільки в соціальних, але й підвладних йому природних процесах», а більше про такий «узгоджений розвиток, що зветься коеволюцією природи і суспільства». [6, с. 224-225] Подібну коеволюцію «першої» і «другої» природи забезпечує саме культура і культуросфера як «третья природа».

Так, П.С. Гуревич визнає, що «культура – це природний феномен хоча б тому, що її творець – людина як біологічне створіння», «без природи не було б культури, тому що людина, що живе в природному середовищі, створює свій штучний, рукотворний світ, використовуючи ресурси природи». І тут робить несподіваний висновок: «якби людина не переступала меж природи, вона осталась би без культури. Отже, культура перш за все є акт подолання

природи, створення того, що може надбудуватись над природою». [7, с.32-33] Це вже знайома і непродуктивна ідея «подолання природи» шляхом її нищівної експлуатації і потворної «перебудови». На наш погляд, *культура є певна духовна якість суспільної життєдіяльності*, вона функціонує і розвивається в якості головного духовно-творчого засобу відтворення суспільної життєдіяльності. Культура охоплює весь історичний досвід людства і втілює в собі непроминальні загальнолюдські цінності, відтворює і збагачує ці цінності шляхом взаємодії та взаємодії культур. Тобто культура, котра представлена як культуросфера «третьої природи» охоплює весь культурно-історичний континіум людської життєдіяльності і репрезентує себе в культурно-історичному досвіді. Квінтесенція цього досвіду представлена перш за все в духовності і духовно-творчих цінностях, на яких і твориться ноосферне світорозуміння. Саме духовно-творчі цінності культуротворчого й детермінують *буття людини в культурі, де головною цінністю виступає сама людина як живе буття культури* [5, с. 196-197]. «Духовний універсум» культури стає предметним завдяки «духовним інтертекстам»: смислам, значенням, семантиці і полісемантичності, когнітивності, креативності тощо [8, с. 300-317]. Саме цей "духовний універсум" згодом починає перетворюватись у культуросфері "третьої природи" у ноосферне світорозуміння.

Так, в аспекті креативно-синергетичної точки зору в розвитку ноосферного буття суспільство як «друга природа» в порівнянні з культурою як «третьою природою» постає таким чином, що «суспільство ... представляє собою понадскладну дисипативну еволюціонуючу систему». Вона все складніше взаємодіє з навколишнім природним середовищем і руйнується як «стаціонарна система», перетворюючись на понадскладну «динамічну систему» [9, с. 320]. Культура в «синергетичній трактовці культурної динаміки» є така соціальна організація, в котрій спостерігається «зріст впорядкованості системи» і сам «хаос конструктивний в своїй руйнівності, бо в ньому «випалюються» і гинуть нежиттєздатні елементи системи», а «це веде до її реорганізації» до тих меж і рівнів, поки культурна система не набуде якості само врівноваженості, самоорганізації і самопродукування. Тобто, коли «її структура виникає, зберігається і ускладнюється в результаті йдучих в ній внутрішніх процесів», котрі не зобумовлюються і «не пов'язуються зовні» [9, с. 320, 356]. Внаслідок подібної «культурної динаміки» в культуросфері спостерігається «зріст обсягу використаної інформації» і вона набуває «надприродної якості» – цінності, смислу і значення. Подібний «ціннісний смисл» притаманний саме соціальній

інформації ціннісній комунікації, культурно-інформаційним процесам. І тому «всі члени суспільства опиняються зануреними в об'єднуюче їх інформаційне середовище», що несе «ціннісні смисли» [9, с. 320-321]. Вони діють як аттрактори, котрі «нібито притягують систему до себе» як до «межового стану». «Поки система рухається до аттрактора, це визначає напрямок еволюції культурної системи», але «поряд межових станів її стан стає невірноваженим і виникає віяло можливостей» [9, с. 356-357]. Людина переживає це як «духовну свободу», «свободу творчості», «творчість як рушійну силу культури», а з цим виникає «соціокультурна організація творчої діяльності» [9, с. 335, 338]. Тобто культура – це креативний світ, «креатосфера» третьої природи, що виникає з біосфери і соціосфери як першої і другої природи. На відміну від останніх в «креатосфері», окрім обмінних процесів речовиною та енергією, починають здійснюватись креативно-синергетичні процеси неентропійного характеру. Більш того, самі культурні взаємодії і породжують синергетику креатосфери. Надалі всі ці соціокультурні взаємодії будуть розглянуті в аспекті нагромадження комунікативного, когнітивного і креативного синергоресурсу суспільства як «понадсистеми», що сама синергетично творить метакультуру. І відповідно – свій культурний менталосвітогляд, котрий в культуросфері соціуму як культурно-інформаційної суспільної понадсистеми (метасистеми планетарного земнокосмосу) розвивається у *світорозуміння креативно-синергетичної реальності*, ноосферного буття і *світорозуміння буттєвісного ноосферогенезису людства* у створеній ним креатосфері менталодуховної життєдіяльності.

3.3.2. Культуросферне підгрунття ноосферного буття і розвиток ноосферного світорозуміння в креатосфері "розумної природи"

У своїх вищих буттєвісних вимірах природа стає онтологічно багатовимірною і перетворюється на "четверту" і "п'яту" природну реальність (креативно-синергетичну) земнокосмічного і космовимірного буття людства. Згодом воно набуває ще більш високої вимірності та "онтологічної свободи" згідно з метазаконом "онтологічної додатковості" буття [5, с. 420-422, 425]. Це одна з *ключових проблем у становленні ноосферного світорозуміння, тому що воно потребує високорівневої свідомості і багатомірного мислення, відповідно до "онтологічної багатовимірності" креативно-синергетичної реальності і ноосферного буття* (5, с. 275). Зріст "буттєвісної вимірності" починається з розвитку культуросфери суспільства як "третьої природи". І на цій основі розробляються самі різні концепції.

Так, культуролог А.С. Кармін вважає, що культура 3-х вимірна і в «трьохвимірній моделі культури» відповідна «структура культурного простору» має три основні парадигми як «типові «установчі» структури, що визначають організацію смислового змісту культурних феноменів». Подібне визначає сама "трьохвимірна" регулятивність і когнітивно-ціннісна "природа парадигм". Тобто "1) когнітивні; 2) ціннісні; 3) регулятивні" парадигми [9, с. 131, 132-133]. Всі вони мають у культурному відношенні свої «основні вісьові форми», якщо виходити з цих парадигм і «інформаційно-семіотичного розуміння культури» [10, с. 11, 233]. Але при цьому А.С. Кармін в «синергетичній трактовці динаміки культури» фіксує наявність в ній *простих аттракторів* – це «межовий для даної системи в даних умовах порядок», а також *дивних аттракторів* як стан «межового хаосу» [10, с.798]. Переходячи «точки біфуркації» культура набуває нових якостей шляхом «ціннісної регуляції смислів культури». «Рух по визначеній біфуркаційній кривій» піднімає культуру на все більш високий рівень організації. Її динаміка приймає «хвилеподібний характер», а «підйоми і спади хвиль» в культурній системі в кожному циклі (верхньої – нижній «точці перетину») піднімає культуру на все більш високий рівень, що обмежує хаотичний прояв соціокультурних процесів [10, с. 799-800]. Подібним чином у культуросфері суспільства створюється новий "когнітивний порядок" з конкретними "продуктами інтерпретації" у вигляді практичних знань, їх категоризації та інших дискурсивних практик самих учасників культурних взаємодій. Встановлений «когнітивний порядок» трансформує практичне знання в "продукти когнітивної реальності", що вже має чіткі ознаки креативно-синергетичної реальності [41, с. 63]. Подібним чином на місце існуючого "соціального порядку", що "зберігає цілісність суспільства, контролюючи бажання і спрямування індивідуумів", встановлюється постає **когнітивний порядок культуросферної дійсності**, що впливає з "багаточисельних повсякденних взаємодій і взаємопристосувань цих бажань і спрямувань". Це особлива *когнітивна поведінка суб'єктів* "більш високих рівнів соціальності", коли відсутня "монолітна система регуляторів, що диктують індивідуумам форму і зміст (тобто мотивацію) їх поведінки", а є реалізація "когнітивних структур осмислення" і "повсякденних взаємодій" у реальний когнітивний "продукт конкретних взаємодій" у культуро сфері «третьої природи» [41, с. 64]. А потім вже культуросферно виходячи з «когнітивної повсякденності», і відповідної "часової моментності" когнітивних взаємодій у "розширене буття" соціуму, когнітивні практики набуватимуть *реальності когнітивної семіології і когнітивної номології*. Тобто вони будуть

визначатися тими практичними нововведеннями, що опредмечують когнітивні практики нової "культуросферної" суспільної життєдіяльності. Культуросферна соціальна реальність розгортається у сферний **континіум "реалізаційних практик"** соціосферно взаємодіючих суб'єктів. Континуальні креативно-реалізаційні практики (за відповідним "когнітивним порядком") внаслідок синергетики культурних взаємодій у самих різних диференціальних мікрокультуросферах одномоментно трансформуються та інтегруються у новий креативно-синергетичний континіум ноосферної реальності. Вона й стає реальністю ноосферного буття більш високою континуальною вимірністю та з іншою темпоральністю. Подібним чином у континуальній культуросфері "третьої природи" і реалізується весь потенціал "креативної природи" і "креативний зміст природних сутностей" [14, с.252, 255]. Надалі буттєвісна вимірність природи підвищується вже в креатосфері нового континіуму – креативно-синергетичної реальності, в якій і розвивається ноосферне буття з якісно новою світоглядною характеристикою ноосферного світорозуміння. В початкових формах воно виникає як "креативно-синергетичне світорозуміння" з'єднання-всеєдності буття і мислення [42, с. 181, 234]. В структурі ноосферного буття подібне вже воно представлено "четвертою природою".

«Четверта природа» виникає вже не як суто природне явище, а в деякому сенсі як «понадприродне», метафізичне. Змінюється саме філософське осмислення природи, а з ним – і світорозуміння. Ще В.І. Вернадський прогнозував подібне, представляючи вищі біосферні стани природи у креативному втіленні наукового знання. Ж. Дельоз говорив про зміну «образу мислення» і перехід до «ментального синтезу» через повне розкриття висхідних Ідей. Проте він не зазначив за яких умов подібне можливе. Більшість сучасних вчених вірно вбачають тенденцію зміни «образу філософії» в контексті культури, бо саме на підґрунті культури і виникає необхідність «розвитку філософії на межі її можливостей», що «потребує великих затрат інтелектуальної енергії, критичного відношення до суспільної думки і здібності протистояти їй тиску». Якщо цього не робити, то в суспільстві виникає «облегшена філософія» націлена на «злобу дня», де ангажовано розглядаються хвилюючі проблеми, як того кон'юктурно вимагають обставини [15, с.33, 45-46]. Тому головний недолік «прагматичної філософії» є той, що вона світоглядно суттєво обмежує нові погляди та уявлення, носить «більш-менш спеціалізований характер», бо дає «осмислення окремих проблем суспільного життя, культури, науки» і далека від «побудови грандіозних теоретичних систем». [15, с. 74] Так, західна

філософія постмодернізму відображає повне «розчарування в розумі і науці», вона стає деконструктивною і «заперечує всяку впорядкованість і визначеність». Відповідна до цього "філософія деконструктивізму" вимагає, щоб любе знання підлягало «деконструкції», тобто критичному аналізу його підвалин, «демонтажу» структури знання «результатом чого виявляється врешті-решт втрата смислу» [15, с. 75]. Тобто втрата культури і самого наукового знання, що виникає на її підґрунті. «Четверта природа», навпаки, виводить культуру і знання на вищий духовно-творчий рівень креатосфери, де повноцінно розвивається ноосферне буття у високовимірній креативно-синергетичній реальності (четвертий "креатосферний вимір").

Тому четверта природа перш за все представлена креатосферою ноосферного буття. В якості застереження треба сказати, що його сутність, структура, форми проявлення, механізм ноосферної діяльності до цього часу достатньо не вивчені, окрім окремих базових положень. За В.І. Вернадським, – це наступний етап в розвитку біосфери, коли виникає наукова думка як планетарне явище, що впливає на планетарний обмін речовиною і енергією на Землі, змінюючи геологічні цикли і з ними геологічні епохи. Ноосфера об'єктивно пов'язана з процесом перетворення первоприроди людиною в інтересах вільно мислячого людства як єдиного цілого, котре створює для свого подальшого розвитку нове середовище. Це новий стан біосфери, де обмінні процеси регулюються і контролюються на підґрунті з розумного узгодження з даними науки про природу і наукового знання про перетворення природи. Одночасно В.І. Вернадський добре усвідомлював зв'язок ноосфери з суспільством, гуманітарними науками і розумів, що тут потрібне окреме дослідження і філософське осмислення. Він приходив до висновку, що «епоха ноосфери потребує глибокого синтезу суспільних і природознавчих наук» [16, с. 25-26]. А з другого боку, концепцію ноосфери не можна зводити до дії людства в якості геологічної сили, пов'язувати з перетвореннями природи в разі соціально-геологічної дії. Головне те, щоб процеси розвитку природи і суспільства були спрямованими людським Розумом. Це буде «становлення нової реальності, в «котрі будь-яка перетворювальна діяльність людини буде ґрунтуватись на науковому розумінні природних і соціальних процесів». Руховою силою розвитку цієї нової реальності стане «сфера розуму», що є як матеріальним, так і ідеальним явищем. Зараз це «бунтівний, страждаючий, розум, який помиляється, заглиблений в безкінечний пошук меж – це і є той самий автентичний, притаманний людині розум», котрий «не вкладається в сучасні стандарти науковості» [6, с.224-225]. Тільки у 90-х роках минулого століття в науковій

думці починають оформлюватись ідеї, що людині і суспільству треба «осягнути різноманітність розуму», для чого необхідне нове узагальнення пізнання і культури і саме знання розглянути в контексті культури [17, с.28]. Тоді і прийде нове світорозуміння в «ідеях альтернативної науки», і перш за все про «культуростворюючу роль науки». І, навпаки, про «наукостворюючу роль культури», котра об'єднує «дві приближені друг до друга сфери – науково-технічну і гуманістичну культури» [17, с. 152-153].

В сучасній науці все більш стверджується думка, що між біосферою і ноосферою немає безпосереднього і прямого зв'язку, «немає реального процесу переходу біосфери в ноосферу», немає такого «розуміння ноосфери як певного нормативу, що задає необхідні умови для врівноваженого розвитку відносин суспільства з природою». Вже не говориться про «безумовний і неодмінний перехід біосфери в ноосферу ... при любых обставинах», а це тільки «бажана й найбільш прийнятна альтернатива некерованому суспільному розвитку» [6, с.227]. Та й сам В.І. Вернадський не вивчав об'єктивні засади суспільної людської діяльності, соціальну теорію та суспільну практику. Тому саме поняття ноосфери розуміється в самих різних модусах [6, с. 227-228]:

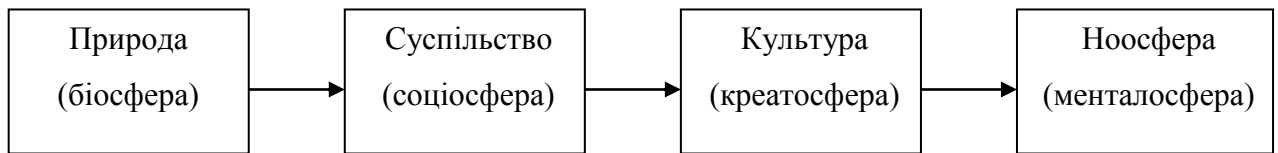
- вона не представляє собою «особливу самостійно існуючу оболонку, що відділена від біосфери», а як *«підсумок переходу біосфери від одного стану до іншого, в результаті чого вона набуває нову якість»*;

- завдяки ментально-космічній діяльності людства «сфера розуму» розширює сферу біосфери до «ближнього космосу», що також породжує нову ноосферну якість біосфери, «межі її нової якості»;

- суспільство, взаємодіючи з природою, нібито «соціалізує біосферу, наповнює її новою якістю» в тому сенсі, тим, що соціосфера «пронизує» біосферу, і вона опиняється нібито «включеною в тканину суспільного буття»; тобто не тільки біосфера, як "першоприрода", але й суспільство як "другоприрода" безпосередньо включені в процес генерації ноосфери через культуросферу і креатосферу соціуму;

- зараз «на перше місце виступає аксіологічний аспект» біосфери і соціосфери, тобто культуросфера і креатосфера як третя і четверта природа, котрі опанували «здібністю формулювати нравственні ідеали, моральні та етичні норми» [6, с.228].

Тобто ноосфера починає формуватись у «четвертій природі» креатосферної реальності виникає за такими біоеволюційними етапами свого становлення як певна "понадприродність" високовимірною буття.

«Понадприродність», метафізичність Ноосфери, як вже визнається сучасною наукою, це є особлива «нова реальність» [6, с.254]. За нашою концепцією, це *ноосферна креативно-синергетична, самовідтворювальна реальність*, земнокосмічна «понадсистема», котра безпосередньо контактує з космосом, космосферою як «космічною реальністю». Природний баланс, вже як "земнокосмічний баланс" креативно-синергетичної реальності, тут утворюється на четвертому буттєвісному рівні ("онтологічної вимірності") як «гомеостаз 4-го роду», на який більше впливають космічні, ніж земноприродні процеси, більше детермінують «космічні ноотехнології» (що зараз отримали назву «нанотехнологій»), ніж існуюча «суспільна техноіндустрія», котра руйнує як першоприроду, так і соціум та культуру, перетворює науку в агресивну руйнівну силу. На жаль, інформаційний потенціал суспільства, що починає акумулюватись внаслідок «мікрокомп'ютерної революції», перетворюється не в «нооінфосферу», а в «інформаційну техносферу», в котру входять засоби обчислювальної техніки та інформатики, засоби інформаційно-телекомунікаційних систем, системи телебачення, радіозв'язку і других видів зв'язку (ЗМІ); копіювальна та інша техніка множення інформації, оптична і проєкційна апаратура, засоби запису і відтворення звуку; мережі провідникового зв'язку, супутникові, оптиволоконні, радіорелейні канали зв'язку і передачі інформації тощо [18, с.129, 132]. Проте вже формується розуміння, що «техноінформаційне суспільство» треба трансформувати в суспільство інформаційної культури, в культуросферу, що здатна генерувати креативно-синергетичну реальність, креатосферу, в котрій тільки і можливий розвиток ноосферного буття. Загалом повинна розвинутиися «культурно-інформаційна суспільна система» зі своїм духовно-творчим базисом, соціокультурними відношеннями та інститутами [19, с. 269, 311]. Але подібна трансформація ще розуміється традиційно – як створення «нового інформаційного середовища проживання» з новою «культурою організації професійної діяльності» з локальними «розумовими центрами» у вигляді «електронних офісів» [18, с.213]. Сама діяльність свідомості і розуму осмислюється як «співвідношення енергетичних і інформаційних явищ», а «органіка свідомості і думки як виробництво органічних структур» [20, с.216, 280]. Проте свідомість, розум, ноосфера в сучасних розробках практично не пов'язуються з синергетикою,

культурно-інформаційною якістю суспільства («інфосфера»), духовно-творчою діяльністю людини, самоорганізацією і самовпорядкуванням суспільства, культурно-історичним континуумом його розвитку. Хоча вже Г. Хакен пов'язував синергетику з саморегуляцією суспільства, творчо-інтелектуальною діяльністю людини з феноменом «безкінечної інформації», що виникає в разі «безперервності подій», навіть коли вони дискретні, але синергетично взаємопов'язані у понадвеликій системі, "надсистемі" у своїх синергетичних взаємодіях [21, с.88-89, 93].

Ноосферно-синергетична реальність виникає не як окрема реальність – «оболонка» над біосферою, соціосферою і культуро сферою, або як «вмістилище» всієї космічної інформації, духовно-ідеальний феномен. А також при наявності такої «соціальної об'єктивної реальності», в якій відкривається реальна можливість появи духовно-практичних знань «в процесі опредметнювання і розпредметнювання» [22, с.19]. За думкою відомого філософа Д.І. Дубровського, це безперервні і безкінечні творчі акти «духовної кремації» у формах духовно-творчої реалізації. Тому й сама «ноосферна реальність» має статус «креативно-синергетичної», що безперервно твориться, генерується, репродукується в культурних процесах «опредметнювання – розпредметнювання». Нею і представлена креатосфера «духовної активності», а це – «творча інтенція, цілепокладання і цілеспрямованість, воля», котра при духовно-інтелектуальній реалізації приймає онтологічний, гносеологічний та аксіологічний аспект [22, с.17]. Це «нова якість свідомості», людської ментальності, сукупного людського розуму, суспільної свідомості, що опанувала вищі «способи свого існування» [22, с.24]. Всі ці ідеї і думки можуть існувати в ідеальній формі як «знайомі», але не розпредметнюванні. Проте ці «ідеї набувають соціальну дієвість... коли перетворюються у внутрішні установки і ціннісні орієнтації множини людей, в принципи і норми їх поведінки, усвідомленим керівництвом до дій, до роздуму, до вирішення соціальних проблем» [22, с.25]. При розпредметнюванні вони набувають «духовно-практичних форм» людської життєдіяльності, що набувають реального змісту у «функціонуванні ціннісних категорій» [23, с.65, 69]. Або приймають вигляд «інтелектуального імперативу» у формах «інтелектуального капіталу», сприймання «інтелекту як справжньої дійової продуктивної сили», в синтезі розуму та ідеї, «сукупного людського розуму», коли «думка, свобода й енергія підпорядковані ідеалу вищому» [24, с.37-98]. Тобто ставати «нематеріальними» інтелектуальними активами, високоліквідним

інтелектуальним капіталом, що швидко технологізується (інформаційні, когнітивні технології тощо) і опредмечує.

Проте навіть у своєму розпредметнюванному ідеальному стані «інтелектуальні імперативи» сукупного людського розуму розвивають «гіперекономіку» ноосфери. Вона будується на певних «функціоналах діяльності», котрі «формується на базі множинності функцій дій і відповідають за розвиток одного з головних напрямів діяльності людини» [3, с. 255]. Це, наприклад розумові «функціонали діяльності», головний з яких є «духовний функціонал», пов'язаний з підняттям рівня знань людства, котрі не повинні перетворюватись на «безпосередні виробничі дії», або на "повні цикли перетворення речовини". Тобто на прискорене їх "перелопачення", знищення тим самим всього навколишнього, в якому різко уповільнюються природні цикли перетворень». Тоді «модернізоване людство» буде все більше «видавлювати біологічні речовини з Геосистеми для своїх потреб», що перевищить «біологічний відтворювальний потенціал» природи і можливостей суспільства [3, с. 256-257]. Наприкінці ХХ століття наука вбачала в "духовно-розумовому функціоналі" дві його головні різновидності його за напрямком розвитку по напрямках пізнавальної і комунікативної діяльності.

3.3.3. Духовно-творчі функціонали носферного світорозуміння і його ноо-космосферний вимір

Перший репрезентується як «розумовий функціонал», котрий формується в процесі пізнання, що «є процес творчої діяльності людей» через мислення або «рух ідей розкриваючи сутність речей». Тому структурно «розумовий потенціал» складається з образного мислення, яке «творчо відтворює через уяву» образи почуттів і ці образи потім «розумово перетворюються» для рішення поставлених задач. А також «понятійного мислення», користуючись яким «людина в процесі рішення задачі звертається до понять, виконуючи дії в умі, безпосередньо не маючи діла з досвідом, що отримується за допомогою органів почуттів» (як в образному мисленні – ред.) [3, с. 266-267]. В першому випадку формується образно-світоглядне бачення дійсності, у другому – понятійне світорозуміння. «Розумовий функціонал» повинен забезпечувати гармонію між природою, суспільством і творчо-розумово діяльністю людства на принципах «філософії гармонії, що розвивається» між природою, суспільством і людським розумом [25]. При цьому задіюються такі «універсальні структури життєдіяльності»:

інваріантна і аксіологічна структури (культуросферна і креативна – ред.), система "безпосередньої реалізації" як "синтезуюча система" [25, с.107-175]. «Синтезуюча система» і забезпечує «оптимальну взаємодоповнюваність» всіх природних і створених людством сфер і загалом «взаємодоповнюваність базових рівнів і форм організації людського буття» [25, с.29, 177].

Друга «функціонально-множинна функція» формується на такому головному напрямку розумової діяльності людства як «комунікабельність або функціонал дій». Загалом це суспільна інтеркомунікація, що забезпечує «розподіл ресурсів... розумової діяльності, а також духовних потреб» людства, організуючи всі взаємодії «з приводу інформаційної основи діяльності людини» [3, с. 261]. Сюди органічно включається і «когнітивний рівень» оцінки «функціональної значимості» і «цінності інформації» [3, с. 262]. В ноосфері він діє як «когнітивний функціонал», що об'єднує функціональну множинність практичних знань та вмінь. А за ним у свою розумову дію включається і «креативний функціонал» множинності творчо-предметної реалізації цих практичних знань. Подібні *інтелектуально-діяльнісні функціонали, котрі генерують синергетику ноосфери, діють тільки в культуросфері, і креатосфері, де постійно ініціюються процеси соціокультурних взаємодій в актах і циклах «опредметнювання – розпредметнювання» духовно-творчих цінностей*. Тобто існує «ціннісна детермінація» у виникненні комунікативних, когнітивних і креативних ментально-діяльнісних диференціалів. За Ж. Дельозом, подібне безкінечне «творення диференціалів» можливо за умов, коли [26, с. 206-207]:

- є наявним «результат знання» у формі рішення певних задач і завдань і в якості істини, що «пізнається», тобто сприймається людиною за формулою «підлеглисть навчання – знанню, а культури – методу»; це *креативно-синергетичний диференціал ноосферної результативності знань*;

- існує «диференціація як процес актуалізації ідей» на підґрунті «результатів знань» – це *креативно-синергетичний диференціал актуалізації завершених знань* (у їх ноосферне буття);

- енергія «актуалізації Ідеї», її «динамізми або драми» боротьби ідей і відстоювання нової Ідеї породжує співвідносність «інтенсивності і диференціалу»; «інтенсивність творить простір і якості» і дає розуміння як вони були диференційовані [26, с. 309]; це *диференціал динамічності або креативного синергізму у творенні континуальності креатосфери ноосферного буття*;

- подібне розуміння диференціації в речах і в мисленні, розуміння «інтенсивності диференціації дозволяє вищі Ідеї «результатів знання»

осмислити не тільки в їх диференціації, але й в синтезі – таким чином відбувається «мислячий синтез» розрізненого в тотожне [26, с. 209]; це диференціал креативно-синергетичного синтезу мікроконтинуальності у макрореальності креативно-синергетичної дійсності підвищеної вимірності;

- «мислячий синтез» автентичного знання у вищих «мисленевих ідеях» в можливості їх творчої реалізації і генерує відповідні ментально-діяльнісні функціонали як «синтезовані диференціали»; це "синтезований диференціал" автентичного знання (як об'єктивного) у його ноосферному існуванні (загальнототожному бутті);

- "синтезовані диференціали" потім з'єднуються – синтезуються в цілі ментально-діяльнісні комплекси, що формують синергетичну «понадструктуру» ноосфери – це той "ментальний комплекс" з "розумових диференціалів", що вже безпосередньо творить ноосферну реальність.

Подібне «ноосферне творення» онтологічної дійсності більш високого метасистемного виміру представлено «понадструктурою» **ноосферної метакультури**, яка розвивається далі в *креативно-синергетичну понадсистему ноосферної метареальності*. Тейяр де Шарден подібну ноосферну метареальність називав «понаджиттям» [27, с. 187]. Шляхом «мисленевого злиття», «злиття розумів» «людина знала, що доля світу в ньому самому, і він вирішив, що перед ним відкривається безмежне майбутнє». В «понаджитті» вона стає «понадлюдиною», але кожна «понадлюдина повинна рости як всяке інше стебло з однієї бруньки людства» [27, с. 188-189]. Але при цьому Тейяр застерігав, що коли людина знала про реальну можливість «понаджиття», вона може зробити кілька помилок, що ведуть до «тупику, якого потрібно уникнути». А саме:

(1) перша реакція на подібну інформацію «захоплює її (людину – ред.) на пошуки своєї завершеності в уособленні» – це "техноінформаційний егоцентризм" або "ноосферний психократизм" (панпсихізм);

(2) «для надання повноти нашому існуванню необхідно як більше виділятися із *множинності інших*» (щоб підготуватись і заслужити «понаджиття» - ред.) – це почуття "ноосферної елітності", "ноосферності обраності" та місіонерності;

(3) виникнення в аспекті вищеназваної думки «коварної доктрини» про «прогрес шляхом уособлення – це доктрина селекції і обраності рас» [27, с. 188]; подібне є "расовий ноосферизм", "ноотехнократизм".

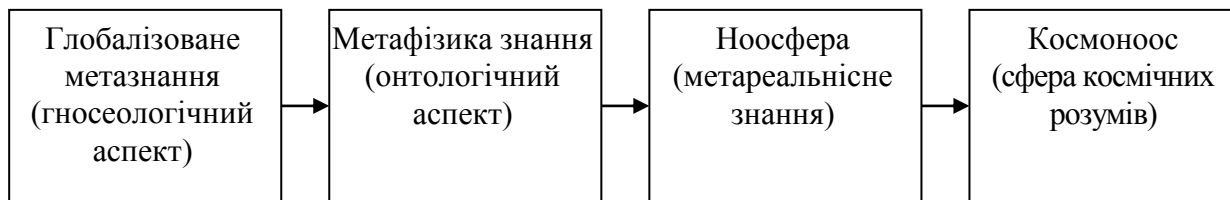
За думкою Тейяра де Шардена, вхід людства в ноосферну матеріальність «понаджиття» може відбутись тільки шляхом не індивідуально-уособленого, а «колективного виходу» з соціальної реальності, тобто, за нашою

концепцією, з культуросфери як креатосфери. Тейяр вважав, що подібний «вихід – вхід» в ноосферне понаджиття відбудеться «феноменально» – як «натуральне злиття крупинок розумів» у формі «форсованого зрощення» елементів колективного мислення, наприклад, шляхом соціалізації, в якій «прояви свідомості досягають... свого нинішнього максимуму» в «пучках радіальної сили». З підключенням «тангенціальної сили» додається «геометрична обмеженість небесного тіла» Землі [27, с. 188]. А саме: «геометрична сферичність землі та психічна вигнутість духа» переходять від стану «гармонізації один з другим, врівноважуючи у світі індивідуальні і колективні сили розсіювання і замінюючи їх об'єднанням» в єдину «сукупність мислячих сил». Відбувається «мегасинтез», що є «всезагальне об'єднання шляхом спільних дій зовнішньої і внутрішньої сторін Землі», коли «всі частини людства проникають друг в друга і згуртовуються ... в єдиний блок» [27, с. 193]. І тут Тейяр де Шарден вже вірно співвідносить радіальні або вітальні сили природного існування та еволюції, включаючи природно-радіальні вітальні сили у загальну «космічну еволюцію», а також приєднуючої до космічної еволюції всі тангенціальні сили або розумові ментально-психічні сили людства. Він робить висновок, що це представляє собою «мегасинтез у тангенціальному. А отже, тим самим і стрибок уперед радіальних сил по головній вісі еволюції». Мегасинтез в тангенціальному дозволяє вирішити основну проблему природи і людства: «чим більше складність, тим більше свідомості», що розповсюджується до меж, коли виникає єдиний «дух Землі» людства [27, с. 194]. Наївна віра і «надія на безмежну майбутність» людства, що існувала «з перспективою... неодмінної індивідуальної смерті», змінилася на науково-підтверджене знання, що «життя робить стрибок уперед під дією колективного розуму». Людство як «спочатку невизначена сутність», що мало «смутне почуття постійного зростання їх з'єднаності» в процесі пізнання людського «сутнісного вогню» (енергетично-синергічного – ред.) надає «всім і кожному» конкретне розумове значення – «об'єднання їх в організоване всеціле» [27, с. 195, 198]. За нашою концепцією подібне «всезагальне з'єднання» і представляє собою ноосферне буття в креативно-синергетичній реальності. Тейяр визначав подібний феномен як «єдинодушє» або «гармонізована спільність свідомостей, що еквівалентна свого роду понадсвідомості» [27, с. 199].

Сучасною наукою фіксується поява нової культуросферної якості суспільства, котра представлена четвертим виміром. Так, Ф. Фукуяма, вимальовуючи свою модель культури у вигляді "трьохвимірної аксіології" з координатами духовності, практичності, змаганності "пропустив" четверту

координату – ціннісну у формі " свобода як цінність" і як «свобода творчості [11, с. 107, 108, 111]. Проте подібну "ціннісну свободу" вибору роду і форми діяльності у четвертому вимірі вітчизняний гносеолог А.Ю. Цофнас розглядає традиційно: економічні цінності (що пов'язані з професійною діяльністю), ідеологічні і політичні цінності, цінності дозвілля ("рекреаційні цінності" – ред.) [11, с. 111-113]. До того ж А.Ю. Цофнас не бачить, що з новими "культурними вимірами" змінюється сама система реальностей як певних "сфер буття", а з цим – і саме світорозуміння. Або розглядається в аспекті "примноження творених, мислимих або сприймаємих реальностей", як психологічної «системи реальностей», що співвідноситься з зусиллями по "розширенню свідомості" [12, с. 119]. Але подібна "розширена свідомість" є тільки передумовою для розвитку "високорівневої свідомості", а потім "багатовимірного мислення", котре і веде до сприйняття і усвідомленого осмислення високовимірного буття у відповідному ноосферному світорозумінні. Сучасна суспільна культуросфера як "третья природа", розвиваючись в метакультуру і креатосферу "четвертої природи", має принаймні шість вимірів, котрі і відкривають можливість перейти їй в синергетичний стан. Це комунікативний, ціннісно-смісловий (аксіологічний), когнітивний, інформаційно-інтелектуальний, творчо-реалізаційний (креативний) і естимативний (ціннісно-нормативний) культурні просторово-часові виміри [13, с. 194-198]. Можна розглядати ще й сьомий інтенційний рівень метакультури, на котрому сферогенез буття устрімлюється до творення "четвертої природи" як креативно-синергетичної реальності або креатосфери "розумної природи". Це ноосфера, котра дійсно може ставати "розумним земнокосмосом", а надалі – земнокосмічною цивілізацією, що повноправно входить в понадсистему і метакультуру Космонооса.

Космоноос як «п'ята розумна природа». Це вже «космічна природа», космічний метаприродний ареал, котрий в якості Всесвітнього континууму «вміщує» планетні природні сфери, всю їх безкінечну і безмежну континуальність. Якщо ноосфера трансформує нагромаджене людством сукупне наукове знання в «сукупний розум» людства та в певну *«метафізику знання»*, що має онтологічний статус «четвертої природи», то *космоноос* – це *метафізична «мегасфера знання»*, *реалогнозис*, в якому представлені всі можливі форми знання *ноосферно-планетарних розумів* вже в онтологічному статусі «космічних розумів» п'ятої «розумної космоприроди» [53, с. 55, 59]. Подібний процес відбувається у наступній послідовності:

Космосфера поки що тільки ідеально, на рівні Ідеї формує у людства ноосферне світорозуміння і *парадигму зміни енергетично-ентропійного буття на вище ноосферне буття в креативно-синергетичній реальності*. Космосфера для людства є поки що «пуста», «нежива» і навіть «ворожа» всесвітня мегасфера. Інші «космічні розуми», якщо й мисляться, то переважно як агресивні і ворожі людству. Світорозуміння «ноосфери через призму глобальної гармонії світу» тільки почало формуватися в умовах, коли саме людство знаходиться у постійних внутрішніх конфліктах [28, с. 102]. Але саме уявлення про людство як одну з форм «космічного розуму» і космоцивілізації покищо будуються на аналогах і принципах національного уособлення та за національними ознаками. Наприклад, «ноосферизм і Руський космізм», «сферне вчення руського космізму», ноосферна «вернадскіанська революція» тощо [28, с. 137]. Тобто Франція на основі розробок Тейяра де Шардена може говорити про «французький космізм», американці – про «американський космізм», китайці – про «китайський космізм» і так далі. Більш того, інші форми «національного космізму» трактуються як «антиноосферизм», "техноноосферизм" або різновидність «соціал-дарвінізму, тобто вчення спрямованого проти утворення ноосфери на Землі» або, навпаки, як «метарелігія». Наприклад, подібним чином клеймиться «вчення Рона Хаббарда як псевдорелігійна науково-гносеологічна система» американського зразка [28, с. 394-395, 398]. В той же час повністю підтримуються ідеї зв'язку «ноосферизму і православного християнства» в контексті «руського космізму» [28, с. 382].

В розробках вітчизняних вчених також існують філософсько-методологічні недоречності щодо «свідомості як енергетичної системи», «мислення як діяльності, що енергозабезпечена і енергопостачальна природою генотипу» людини, людського знання, що породжене «вірусом свідомості», яке «вимірюється за допомогою однієї характеристики – імпульса» [20, с.318, 324, 328]. Існує навіть думка, що для проникнення в «непроявлений світ» знання, котрі «на сьогодні закриті від звичайної людини», «відокремлені від довколишнього» і «носять суто абстрактний характер», треба створювати відповідні «ментальні дублі» і відкривати «енергетичні канали», щоб ці «ментальні дублі» могли «перетинати... межу антропологічного бар'єру» [29,

с.311-312]. Виходячи з подібних уявлень, необхідно створювати спеціальні «психоінформаційні технології», засновані на «психоінформаційних полях» і структурах, котрі дозволяють формувати «психоінформаційний простір» у вигляді трансперсональних психо-просторових утворень, де здійснюються енерго-інформаційні обміни.

Все це тупікові «енергетичні конструкції», котрі не враховують синергетичних феноменів і базуються на соціальній, психічній та інформаційній ентропії, на «виробництві ентропії» в нових формах (у тому ж «енерго-інформаційному обміні») та створенні техноінформаційного або «кібернетичного соціуму» на кшталт глобальної мережі Microsoft. *За нашою концепцією, в космоноосі безпосередньо синтезується гносеологічний ноосферно-планетарний континуум знань з онтологічною креативно-синергетичною реальністю у вседності мислення і буття, в разі чого утворюється «космічна метакультура» у сукупності різних «космічних розумів»* [45, с. 376]. Тобто ноосфера, космоноос функціонують на підґрунті синергетичних процесів і безперервного метасинтезу глобалізованого метазнання (представленого в гносеологічному і онтологічному статусі «метафізики знання»), з різними «космічними розумами», на основі цього *створюється метакультура космічних цивілізацій*. В такому аспекті проблема синергетики ноосфери і метафізики знання хоча й не в такій ноосферній і космоноотичній масштабності, вже починає підійматись вітчизняними філософами. Так, проведена перша Всеукраїнська наукова конференція «Філософські проблеми синергетики: постнекласична трансформація наукового знання» [30, с. 156]. Було зафіксовано, що «існують різні погляди на сутність постнекласичних трансформацій наукового знання» і це пов'язано саме з синергетикою і розробкою синергетичної методології. Тому є підстави говорити про наявність «нової світоглядної парадигми» [30, с.156-157]. Вже формується «синергетична модель світорозуміння», що безпосередньо пов'язана з «новим типом мислення», котре фіксує «багатовимірність майбутніх проявів буття» [30, с. 157]. Наприклад, А.В. Євтодюк послідовно розвиває і пов'язує концепцію синергетики знання з освітою і розвитком гуманізованого інформаційного суспільства [31, с.191-192]. Він розробляє погляд на «синергетичне знання», що може бути «застосоване до вирішення проблем трансформації освіти» і тим більше знайти більш визначений «синергетично-футурологічний вимір майбутнє» через «синергетичне знання» [32, с. 218-219]. А.В. Євтодюк впритул підходить до синергетики розвитку освітніх систем і нагромадження знань на підґрунті культури. В цьому контексті він використовує концепцію М.С.

Когана, котрий стверджує, що тільки на підґрунті культури людина набуває свободи безперервної зміни програми своєї поведінки заради її удосконалення, а з цим – і підвищення ефективності своєї діяльності, здатності самостійно визначати цілі і завдання своєї діяльності та засоби їх вирішення [33, с.321]. Цей синергетичний компонент культури і використовується в вільному і самостійному оволодінні людиною знань в освітніх системах, що розвиваються в культурно-історичному процесі, проходячи в ході еволюції певні синерго-фазові «точки біфуркації» [34, с.218-219]. Сучасна наука вже прямо стверджує безпосередній зв'язок синергетики і метафізики знання. Так, вони пов'язані, за І. Пригожиним і І. Стенгерсом як з адаптаційними, так і біфуркаційними механізмами: якщо перший забезпечує більшу визначеність майбутнього на основі існуючого порядку, то другий – приводить до корінних змін і встановлення нового порядку [35, с. 3]. За нашою концепцією, це "креативно-синергетичний порядок" ноосферного і космоноосферного буття в онтологічному метасинтезі знання з утворенням високовимірного "всеєднісного Онтогенезису Нообуття" як "дійсної метафізичної реальності". Її сприйняття, осмислення та здійснення ноосферні дії з метасинтезу знання і потребує відповідного ноосферно-синергетичного світорозуміння [54, с. 144, 231, 239].

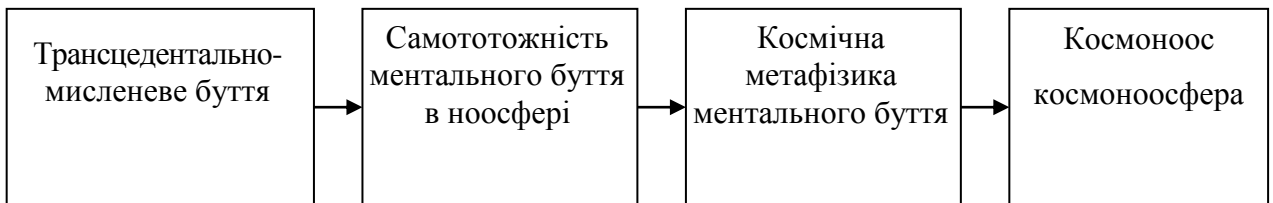
В сучасній науці фіксується, що «метасинтез знання» розвивається на синергетичному підґрунті, і в понадсистемі космоноосу знімає розбалансовані діагармонійні «режими з загостренням» [36]. *Синергетика космонооса забезпечує гармонійне існування креативно-синергетичної реальності, що вміщує весь континуум метафізики знання.* Проте деякі дослідники все ж роз'єднують знання, ноосферу і синергетику, не уявляють їх метасинтез в космоноосі, зостаючись на застарілих філософсько-методологічних позиціях. Так, Л.А. Мікешина, проголошуючи, що отримання знання все більш високих рівнів є «підйом до всезагального», представляє подібне епістемологічне «всезагальне» не більше як:

а) «залучення до зразків» так званого «символічного універсуму», котрий як завгодно можна суб'єктивно інтерпретувати в аспекті «герменевтичних смислів» [37, с. 227, 235];

б) як «суб'єктивація всезагального досвіду і знання» до рівня «суб'єкта істини» [37, с. 237-238]; хоча такий суб'єкт не є носієм наукових, а з боку «всезагального знання» – «ноосферних істин», а тільки суб'єктивне певне «формотворення суб'єкта інтерпретуючого» в межах «віри – достовірності» [37, с. 243].

Подібне звужене розуміння «універсуму знання» і зведення його до «пізнавальної суб'єктизації (а це перехід від категорії «всезагальності» до «окремого» та «одиночного») можливе із-за «світоглядних аспектів інтерпретації» філософської спадщини, що закладена що Г. Ріккертот та В. Дільтеєм. Л.А. Мікешина формулює це в своїй концепції світоглядного підходу «життя як категорії наук про дух» і в цьому «аспекті інтерпретації наука про дух – є вираження усвідомлюючого себе життя» [37, с. 204, 209, 342]. Тобто без ноосферно-світорозумового осягання духовності, а тільки в його екзистенціальному аспекті.

В той же час вже на підґрунті методологічно модернізованого «діалектико-метафізичного мислення» можливо здійснити «обґрунтування метафізичного мислення як онтологічного пізнання взагалі», так і «трансцендентально-онтологічне обґрунтування метафізики» в якості універсального «розумового способу буття людини» у світі [38, с. 7,29,35]. Тоді через «трансцендентально-онтологічну метафізику» можна побудувати всесвітню архітектоніку «мислячого буття як сутності самототожного абсолюту і його розгортання у світі» на філософсько-методологічній базі «діалектики самопізнавального абсолютного розуму», "онтологічного мислення" тощо [38, с. 64]. Тоді ноосферогенезис можна представити через «трансцендентальну онтологію» ментального буття наступним чином:

Тоді «моделі світу» можна виявити в різних «мовах світорозуміння», що описують в тих чи інших поняттях метафізичну реальність мислення в якості ментального буття. А саме: «світ – як – виробництво» («мова техніки»), «світ – як – механізм» («мова механіки»), «світ – як – космос» («мова простору»), «світ – як – шлях» («мова шляху») тощо [39, с. 49,68,100,155,250]. Через подібну онтологічну аспектацію, «мова світорозуміння», котра представлена в різних «моделях світу», набуває метафізичну реальність в самих різних поняттях визначення цієї реальності, але таким чином, що «мови, світи і моделі» цих світів ототожнюються [39, с. 254]. Під цим і можна розуміти у тому числі і онтологію космоноосу, котрий на метафізичному рівні *розкриває свою самототожню сутність як «розгортання світу» в процесах «самопізнання абсолютного розуму» в різних «духовних форматвореннях»*. Подібне представляє собою «саморух, який пізнає себе Духа», котрий репрезентує себе в «існуючому світі як найкращого з його буттєвих

можливостей» [38, с.64,86,89]. Тобто *космонос* – це *метафізична самототожність космічних розумів в єдиній гносеологічній метареальності мисленевого буття*. Для сучасного людства це може бути четвертий і п'ятий вимір єдиного просторово-часового континууму, в якому немає «мови простору» і «мови часу», бо всі взаємодії миттєві, а є, наприклад, *«інформаційно-ментальна мова»* ноосфери. У п'ятому вимірі це може бути креативно-синергетична метареальність, можуть безпосередньо взаємодіяти «космічні розуми» у вимірності "п'ятої природи". В ній «онтологія істини» може бути представлена, наприклад, у вигляді «онтології як трансцендентальної логіки» [40, с. 124,139]. Оскільки подібна *«трансцендентально-креативна реальність»* далеко виходить за межі звичного людського «сприйняття апріорі» і входить у сферу метафізичного, постапріорної *«метафізики космоноосу»*, то інформаційно-ментальні взаємодії «космічних розумів» (з різним поняттєвим світорозумінням) буде здійснювати ноосферо-креативний «штучний інтелект». Він знаходить ототожнюючи «синтетичні поняття», відповідні коннотації, кодує і декодує їх на «штучній мові» космолінгу, *надає вигляду «ментальних універсалій» різних ноосфер, вводить їх в метафізичну сферу космічної метареальності, виводить на співвідносні синергетичні рівні креативності різних типів «розумових понадсистем», забезпечує метасинтез з мегасистемою космоноосу*. Подібне може здійснюватись у шостому вимірі «субстанційного знання» або «знання про знання». З цим «онтологія пізнання» набуває статусу «онтологічної підстави знання» за різними проектами «фундаментальної онтології» (які створювали А. Бергсон, А. Уайтхед, І. Пригожин, М. Хайдеггер) [40, с. 114,171,194,205]. Тобто мова йде про реальне з'єднання буття і знання і виникнення *«універсальної реальності» як всеєдності мислення і буття вже у сьомому вимірі метареальності*. У цій вимірності може бути представлене "абсолютнісне знання", "знання знання", котре для людини є "ноуменальним першознанням", що виявляється тільки у "ноуменальному пізнанні" в разі "гносеологічних перетворень знання" на ментально-духовній основі задіяння "ментальної здібності" духа -суб'єкта [52, с. 153, 172]. Але для цього необхідно здійснити відповідну репрезентацію ноосферного світорозуміння в аспекті метафізики знання за принципом всеєдності мислення і буття.

Використана література (до рр. 3.3.1- 3.3.3.)

1. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Философия. – Харьков: Прапор, 2005 – 496 с.
2. Олейников Ю.В. Экологические альтернативы НТР – М. :Наука, 1987

3. Прыкин Б.В. Новейшая теоретическая экономика. Гиперэкономика. Концепция философии и естествознания в экономике. – М.: «Банки и биржи», 1998 – 445 с.
4. Хакен Г. Синергетика: иерархия неустойчивостей и самоорганизующихся систем в устройствах. – М.: Мир, 1984 – 419 с.
5. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривой Рог, Минерал, 2012 – 491 с.
6. Бучило Н.Ф., Чумаков А.Н. Философия. – СПб: Питер, 2004. – 428 с.
7. Гуревич П.С. Культурология – М.: «Гардарики», 2003. – 280 с.
8. Гатальська С.М. Філософія культури. – К.: Либідь, 2005 – 327 с.
9. Кармин А.С., Новикова Е.С. Культурология. – СПб: Питер, 2008 – 464 с.
10. Кармин А.С. Культурология. – СПб: «Лань», 2003 – 928 с.
11. Цофнас А.Ю. Печаль Ф. Фукуями в пространстве аксиологических координат// Вопросы философии, 2005, №11 – с. 106-118
12. Войскунский А.Е., Селисская М.А. Система реальностей: психология и технология// Вопросы философии, 2005, №1
13. Капіца В.Ф. Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг, Видав. центр, 2012. – 566 с.
14. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. – Суми: Университ.кн., 2003. – 288 с.
15. Кармин А.С., Бернацкий Г.Г. Философия. – СПб: Питер, 2006 – 580 с.
16. Моисеев Н.Н. Оправдание единства. Комментарии к учению о ноосфере. – М.:Мысль, 1990.
17. Заблуждающийся разум? (Отв. ред. и сост. И.Т. Касавин) – М.: Политиздат, 1990 – 464 с.
18. Колин К.К. Социальная информатика. – М.: Фонд «Мир», 2003 – 432 с.
19. Капіца В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривой Рог, Видав. центр, 2012 – 486 с.
20. Гнатюк Л.В. Сознание как энергетическая система. – Сумы: Изд. «Университ.кн.», 1999 – 400 с.
21. Хакен Г. Иерархия и самоорганизация. – М.: Мир, 1991 – 240 с.
22. Дубровский Д.И. Категория идеального и ее соотношение с понятиями индивидуального и общественного сознания// Вопросы философии, 1988, №1 – с.15-26
23. Баталов А.А. К философской характеристике практического мышления// Вопросы философии, 1982, №4 – с. 64-72

24. Мороз О., Саєнко Ю. Час інтелекту: сукупний український розум – Львів: Видав.дім «Панорама», 2002 – 96 с.
25. Сагатовский В.Н. Философия развивающейся гармонии. – СПб: «Петрополис», 1999 – 288 с.
26. Делёз Ж. Различие и повторение – СПб: Петрополис, 1988.
27. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Наука, 1987 – 240 с.
28. Субетто А.И. Ноосферизм. Т.1. – СПб:КГУ им. Н.А. Некрасова, КГУ им. Кирилла и Мефодия, 2001 –591 с.
29. Чумаченко В.А. Поширення горизонту свідомості людини// Інформоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III-го тисячоліття. Зб. наук. праць. – 329 с.
30. Кочубей Н., Тарелкін Ю. Філософські проблеми синергетики: постнекласична трансформація наукового знання// Філософська думка, 2004, №5 – с.156-158
31. Євтодюк А.В. Синергетичні закономірності коеволюції тріади. «інформаційне суспільство – безперервна освіта – людина»// Практична філософія, 2003, №1 – с.191-196
32. Євтодюк А.В. Синергетично-футурологічний вимір сучасної філософії освіти// Практична філософія, 2003, №3 – с.218-228
33. Коган М.С. Философия культуры – СПб: «Петрополис», 1996 – 416 с.
34. Євтодюк А.В. Освітні системи: синергетична інтерпретація еволюції// Практична філософія, 2003, №3 – с.218-228
35. Пригожин И., Стенгерс И. Новый диалог человека с природой. – М.: Логос, 2000 – 432 с.
36. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Основания синергетики. Режимы с обострением, самоорганизация, темпомиры. – СПб: Алетейя, 2002 – 414 с.
37. Микешина Л.А. Философия познания. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – 624 с.
38. Абдуллин А.Р. Онтологическое мышление: виды и сущность. – Уфа: Изд. Башкир. ун-та, 2002 – 481 с.
39. Макапетян А.Г. Язык и метафизики. – Ереван, 2001 – 306 с.
40. Вьяккерев Ф.Ф. и др. Основы онтологии. – СПб: Изд. СПб ун-та, 1997. – 280 с.
41. Филипчук Г.Г. Громадянське суспільство. – Чернівці:Зелена Буковина, 2002. – 488 с.
42. Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноументальне пізнання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011 – 387 с.

43. Капіца В.Ф. Синергетики ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010 – 304 с.

44. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372 с.

3.3.4. Репрезентація ноосферного розуміння світу в аспекті метафізики знання та на засадах єдності буття і мислення

В сучасному соціумі вже почали розвиватись процеси трансформації постнекласичної науки в «найновішу науку» ХХІ століття – «неонауку», котра може стати «*ноосферною наукою*», «*ноонаукою*». Нові наукові погляди концентруються навколо проблеми «порядку – безпорядку» у природі і суспільстві, що веде до формування до синергетичного світорозуміння, зміни «моделі світу» і появи самих радикальних проектів «фундаментальної онтології» [1, с. 182-183]. За своєю суттю мова йде про перехід «від фізики існуючого до фізики виникаючого». В.В. Горбачов у своїх «концепціях природознавства» вірно фіксує, що для «фізики виникаючої» існує багато шляхів для розвитку, але всі вони пов'язані так чи інакше з «самоорганізуючимися системами», котрим «неможливо нав'язати шляхи їх розвитку» як синергетичним утворенням. Він вірно відмічає, що «тисячу років тому це сучасне уявлення про синергетику виразив в бентежувальній формі засновник даосизму Лао-Цзи: слабе перемагає сильне, м'яке перемагає тверде, тихе перемагає гучне», а на сучасному науковому рівні визначив І.Р. Пригожин, котрий стверджував, що «наш Всесвіт слідує по шляху, котрий включає в себе послідовність біфуркацій. В той же час як інші світи могли вибрати другі шляхи, нам пощастило, що наш Всесвіт спрямувався на шлях, який веде до життя, культури та мистецтва» [1, с. 198, 241]. Проте ніхто з провідних вчених-синергетиків (Г.Хакен, І.Пригожин, Дж.Янг, І.Стенгерс та інші) не визначають шлях людства до вищого розуму і космічної ментальності через ноосферно-синергетичні процеси. До розуміння необхідності створення "ноосферної науки", ноонауки, філософської онтології і гносеології ноонауки підходять лише окремі російські та вітчизняні вчені, хоча ними ще не ставиться питання про філософсько-світоглядну розробку наукових засад ноосферного світорозуміння (вже на засадах ноонауки). Розробляються переважно фізико-термодинамічні засади синергетики в параметрах стабільності-нестабільності системи, її врівноваженості-неврівноваженості у природі і соціумі з акцентом на біфуркаційні процеси в їх певній періодично-фазовій послідовності.

Проте подібна «послідовність біфуркацій» може вести не тільки до синергетичного балансу в системі, але й до можливого і постійного руйнування існуючого в природі і суспільстві, бо «в точках біфуркації маленька випадкова зміна може привести до сильного обурення системи», що до цього розвинулась. Так, в сучасному суспільстві вже майже неможливі «прямі» біфуркаційні процеси у вигляді революційних чи воєнних конфронтацій, громадянських або міжнаціональних воєн, котрі закономірно приведуть до ядерного спустошення і знищення Землі. Це так званий «режим з загостренням», коли нелінійні величини нестабільності «безмежно зростають за обмежений час» і може відбутись «понадшвидке нарощення розвитку процесів» неврівноваженості, дисипації, ентропії та руйнування [1, с. 198-199]. Визначальну роль в цьому відіграє фактор просторовості: якщо на «мікрорівні хаос – не є фактором руйнування», то вже «макрорівненве проявлення хаосу» веде до повної дисипації – розсіювання існуючих макроструктур. І зворотно – сама дисипація макросистеми призводить до ще більшого зростання «макроскопічного хаосу». Подібний «повністю розупорядкований процес» припиняється не шляхом біфуркацій, які неприпустимі в складних і понадскладних макросистемах, а тільки тоді, коли він «підкоряється законам гармонії». І перший з них відображений в «понятті золотого перетину в процесах гармонійного розвитку складних систем», що означає вірну пропорційність їх структур. Це законоположене поняття ввів ще Птоломей, а потім відродив його Леонардо да Вінчі (*Section aurea*) для його використання переважно в мистецтві. Це поняття в епоху Ренесансу почало використовуватись і в природознавстві як «загальний принцип гармонії світу» або як «космічна гармонія», а в метафоричній формі – як «божественна пропорція» [1, с. 198,207,211]. Але при цьому була втрачена розумова сутність і зміст «золотого перетину», бо «космічну гармонію» на Землі і «божественні пропорції» людського світорозуміння створює саме «мисляче буття», «макророзум» Землі як сфера її розуму, а саме – ноосфера. Тому, якщо говорити про «фізику виникаючого» у вигляді «синергетичної фізики», що стверджує відповідну «синергетичну парадигму», то це буде недостатньо коректним визначенням [1, с. 576]. Тут є свій «золотий перетин», а саме – в «*метафізиці знання*», який *представлений «синергетикою ноосфери»*. *А космоноос – це космічний «золотий перетин» Всесвіту, що гармонізує всесвітній Універсум. Тобто надає Всесвіту вірні ноосферні пропорції «космічних розумів» у їх взаємодії і метасинтезі.*

Ідея про множинність реальностей і об'єктивну необхідність існування «реальної понадреальності» – метафізичної чи фізично іншої, – де всі

існуючі реальності контактують і солідарно взаємодіють, породжена самим характером людського соціального життя, метафізичними реаліями суспільного буття. І. Джемс в своїй відомій філософській праці «Принципи психології» називав їх «підсвітами» і наводив в якості прикладів світ почуттєвих або фізичних речей (як «верховну реальність»), а також світ науки, світ ідеальних відносин, світ «ідолів племені», усілякі понадприродні світи міфології і релігії, різноманітні світи індивідуальних гадок (поглядів), включаючи світи психічного божевілля і свідомості екстравагантності (змінена свідомість). Сучасний дослідник «множинних реальностей» А. Шюц вважає, що існують самі «різні порядки реальностей, кожний з яких володіє своїм особливим і відокремленим стилем існування» [2, с. 401]. Конкретно, це множинна «реальність світу повсякденного життя» (за Ю. Хабермасом, це «життєві світи» людей) з її екзістерціальними «прагматичними мотивами» [2, с. 402-403]. Ними можуть бути реальності самої різної «часової перспективи», які дозволяють «вийти з розгортаючогося потоку і подивитись рефлексивним поглядом на акти, що виконані в попередніх процесах, в минулому або теперішньому досконалому часі». Таким чином людина може дискретно жити в різних «часових світах», виходячи з «триваючого процесу здійснення своїх дій» як безперервних [2, с. 408-409]. Тому існують великі і різноманітні «слої реальності повсякденного світу праці», а інтегративно – це «світ праці як верховної реальності» [2, с. 417-421]. Також існують «різні світи фантазмів», де «ми вже не повинні оволодівати зовнішнім світом і долати супротив його об'єктів», котрі існують «в тому чи іншому з багаточисельних світів фантазії». Вищий з подібних «фантастичних світів, що може стати предметною реальністю, є «світ наукової теорії» [2, с. 428-438]. І так далі, враховуючи появу і розвиток вищої реальності соціальної синергетики, що буттєвісно здібна до самоорганізації і самовпорядкування.

Поняття подібної соціосинергетичної реальності з'явилося «в разі використання принципів синергетики в дослідженні соціальних об'єктів» [1, с. 515]. Дослідниками вже підмічено, що «соціосинергетика» розвивається в напрямку «гуманітарної синергетики» і далі перетворюється на синергетику людської свідомості і поведінки [1, с. 516]. Подібна «синергетика людської свідомості» представляє собою певну розумову реальність, котра як ноосферно-синергетична менталореальність проявляє себе в таких «поштовхах зросту гуманітарного знання» [1, с. 516]:

- фрактальні образи історичних подій у їх самоподібності;
- соціокультурні ландшафти, в яких всезагально представлено минуле – теперішнє – майбутнє у їх розгортанні; згортанні і функціонуванні;

- ситуації «тут і зараз» що представляють такі часопросторові місця, де зустрічаються зникле минуле і нібито «раптово виникаюче майбутнє»;
- когнітивні (пізнавальні) карти особистості, як операційні програми їх розвитку і когнітивної діяльності;
- картини «згущення» і «розв'язання» культурних інновацій.

Можна бачити, що мова йде про розширення культурно-історичного континууму суспільства і творчих особистостей в пізнавально-часовому відношенні «далеке минуле – більш визначене майбутнє» з баченням *понадскладної відкритої метасистеми буття з нелінійним розвитком*. Тобто, коли відкриваються багаточисельні шляхи до еволюції, включаючи альтернативні, і виникають різноманітні «структури – аттрактори», що ведуть «до зміни спектрів можливих шляхів у майбутнє». Це вже незвична нам природна «фізична синергетика», а «*синергетика з людським обличчям*», *котра базується на людській культурі, інтелекті, творчості, знанні та його передачі шляхом освіти* [1, с. 516-517]. Подібні елементи «людської синергетики» й закладаються в основу суспільного планетарного «космічного розуму», який на синергетичних початках входить в «космічну комунікацію» з іншими «космічними розумами». А саме: «Ми рухаємось до синергетики, вмюючи підходити до людської культури і, знаючи як до неї підходити, – до розуміння феномена людини у всіх його різноманітних проявленнях, до розкриття таємниць людської художньої і наукової творчості, пізнання, здоров'я, освіти, комунікації, вбудування людини в ближнє і більш віддалене соціальне і культурне середовище» [1, с.516]. Це вже цілком «нова людина», що вибирає себе в здатності і «можливості творити саму себе» в процесі «ментальної або екзистенціональної гри» на «полі багатоваріантних шляхів у майбутнє» [1, с. 516, 518-519]. Застосовуючи метод «позитивної евристики» така «креативна людина» свідомо здійснює «занурення в синергетику» з метою «розвитку граючої свідомості». В.В. Горбачов визначає її в якості «синергетично мислячої людини», що є *Homo ludens* – людина граюча». Для неї «синергетика – це не тільки строга наука, але й засіб експериментування», у таких основних різновидах [1, с. 518-519]:

- «ігри з реальністю» з виявленням її різних модифікацій;
- «еволюційна гра», в якій «ніщо не передвизначено» еволюційного відбору;
- як своєрідний «тип інтелектуального тренінгу» з його підвищенням;
- ігри «власних сил, здібностей, потенцій» і розвиток творчих здатностей;

- ігри у власне просвічення і підняття розумового рівня.

Останнє представляє собою достатньо складний процес «розумової гри», є нелінійним, комунікативним і латентний процес власного творчого стимулювання. А саме:

а) розв'язання «нелінійних ситуацій» на основі «відкритого діалогу, прямого і зворотного зв'язку», створення «солідарного освітнього поля» знань (ментального поля – ред.);

б) «пробудження власних сил і здібностей..., ініціювання одного з власних шляхів розвитку»;

в) стимуляція власних «скритих ліній розвитку» та творчий вибір;

г) «засіб відкриття реальності» і «пошук шляхів у майбутнє» з оволодінням цією майбутньою реальністю (1, с.518, 519, 520).

Й. Хейзінга, який перший ввів поняття *Homo ludens*, вважає, що така «граюча людина» творить «реальність, що зветься Грою», де саме «буття гри всякий час підтверджує, при чому у самому вищому сенсі, супралогічний характер нашого положення у Всесвіті» [3, с. 12]. «Супралогічність» і «супраментальність» Гри проявляється і у всесвітньому масштабі, а саме в тому, що вона дає додаткові ступені свободи, бо «всяка Гра є перш за все... вільна діяльність», котра піднімає існуючий вимір реальності. Ось чому «завдяки вільному характеру гра виходить за рамки природного процесу» і «по мірі того, як гра стає функцією культури» вона стверджує свободу, прямо і безпосередньо «вона є свобода» [3, с. 20]. За нашою концепцією, ігрова розумова діяльність, є «гра в знання» через творчість, особисту духовну самореалізацію, що породжує різноманітні «креативні реальності», котрі сукупно представлені в понятті «креативно-синергетичної метареальності». Вона і є реальне «мисленеве буття» або ноосфера. Подібне фіксується в тому, що через і на основі ноосферно-синергетичне світорозуміння «формується нова система соціальних понять, викриваються нові соціальні закономірності, відкрити які без врахування цих понять було б неможливо» (3, с.20-21). Подібне «понятійне світорозуміння» і "порозуміння через поняття" здійснюється на трансцендентальному, супраментальному, інформаційно-семантичному, метафізичному рівні ноосфери і «синергетики ноосфери».

«Розуміння через поняття» на вищих ментальних рівнях – це складна проблема, і її сутність була представлена ще за часів Античності в якості такої проблеми, котра не розв'язується людським розумом. Вона формується так: всі непорозуміння виникають внаслідок того, що люди одні і ті ж речі називають різними поняттями, а різні речі – одним поняттям. Зараз подібні

розумово-понятійні неузгодженості між людьми ускладнилися ще й тим, що виявлена «сміслова побудова соціального світу»: дійсність предстала як «світ, осяяний смыслом» [2, с. 687]. Між фізично-природним і соціоментальним світом «множинних реальностей» виникає проблема «сміслової і каузальної співвідносності», співвідношення понять суб'єктивного та об'єктивного смислу, «об'єктів світу» суб'єктивного (розумового) і об'єктивного духу (природного), в аспекті чого виникають неявно «передбачувані метафізичні передумови» і «ціннісні судження», без урахування яких всі поняття стають «безглуздими і безцільними» [2, с.688-689].

Подібне може породжувати певний «інтелектуальний песимізм». Так, вивчаючи сучасний «інтелектуальний стан людства», А.А. Зінов'єв робить невтішний висновок: в разі того, що «тече безперервний потік інформації», яка є «невтримно викривленою» і безглуздою, відбувається «колосальне заниження сумарного рівня людського інтелекту, тотальне оглушення величезних мас людей», «понадмірне захламлення життєвого простору людства» як їх соціальної реальності [4, с. 508]. Самі ж «господарі інтелекту виявилися просто не здатними піднятися на більш високий (найвищий) його рівень, вдержатись на його висотах і зберегти такий стан по своїй волі достатньо довго і стійко». Більш того, «зараз можна констатувати як факт сильну тенденцію людства до тотальної деградації саме найбільш витончених проявів інтелекту». «Інтелектуальне середовище забруднене, отруєне, зневічене ще більше, чим середовище природне» [4, с. 509,511]. Спасити ситуацію може тільки «фактор взаєморозуміння» і створення особливої «реальності інтелекту людства», в якій можуть пізнаватись закономірності «буття людства» без фальсифікацій і містифікацій, заборони на фальсифіковане та ангажоване «наукове розуміння» інтелектуальних досягнень, котрі повинні бути дійсно вільні «в розумінні основ пізнання світобудови» [4, с. 510-511]. В іншому випадку вкрай «запрактивоване» людське життя приведе до «диктатури світу ділового і речового» [4, с. 514, 516]. І тоді відбудеться «грандіозне помутніння умів, зниження загального інтелектуального рівня людства, тотальне оглушення, що видається за колосальний прогрес пізнання» [4, с. 517].

Тому в західній науці відбувається переосмислення «основ метафізики», відроджується значення метафізичного світорозуміння з метою подальшого інтелектуально-творчого прогресу людства. Подібне оновлене "метафізичне світорозуміння" все менше розуміється як «понятійно-абстрактний конструкт», а в своїх істоках репрезентується як «акт людського вопрошання

і знання». З цим метафізика знання в її «запитуванні до буття» набуває «живе значення для саморозуміння людини», «вона розкриває духовну сутність людини в її трансцендентальній своєрідності», котра може «реалізувати себе у відкритому горизонті буття» [5, с. 21]. Тобто мова йде не про метафізику як метод пізнання, а про її реальний буттєвісний аспект, «сутнісну спрямованість на абсолютне буття» в його трансцендентальному чи субстанціональному значенні і понятійному розумінні [5, с. 21,61,91]. Але головний буттєвісний аспект і «значення метафізики» – це забезпечення єдності буття, його «метафізичної всеєдності» [5, с. 137,141]. Це «буття в істині», «буття в благості», буття в «єдності універсалій» [5, с. 144,156,172].

За нашою концепцією, подібне мегакосмічне створення і є космоноос в єдності «універсалій – ноосфер». Через "ноосферні універсалії" метафізичний «світ людини» стає «дійсністю світу» у всесвітньому бутті [5, с. 177-178]. Тобто людство у всесвітньому універсуумі виступає як «космічний розум», що онтологічно існує у вигляді ноосфери у «всеєдності» з іншими «космічними розумами». Наші вітчизняні дослідники також схиляються в розумінні метафізики як такої реальності, де мислення і буття співпадають (хоча така думка була висловлена ще Парменідом) і надають метафізики статус науки. В подібному науковому означенні метафізика певним чином і перевизначається. А саме: «метафізика є наука про граничні умови реального буття суцього та принципи його істинного знання». «Умови мислимості цього буття» такі, що вони «мають безмовний, абсолютний характер» [6, с. 29]. Більш того, з позицій метафізичного буття як «всеєдності» здійснюється критика суто матеріалістичних поглядів на світ: «матерія як таке, будучи необхідним аспектом або виміром буття, не вичерпує собою всього буття. Матерія не є абсолютним, самодостатнім його началом. Це лише частковий (відносний) принцип сутності, необхідний для конституювання тілесної природи, але сам такою сутністю (субстанцією) бути не може. Взята в чистому вигляді, позбавлена форми, душі, здатності мислити, матерія є абстракцією або принципом, необхідним логічно, проте нереальним онтологічно» [6, с. 165]. Буття мислиться так, що «по один бік... знаходиться матеріальний світ, а по другий простягається *метафізичний простір варіантів* – інформаційна структура, в якій зберігаються сценарії всіх можливих подій» [7, с. 7]. У людини з'являється «постійна і невтомима жадоба керувати реальністю». А оскільки існує цілий «метафізичний простір варіантів» подібне «керування реальністю» виникає в ігровій формі, приймає вигляд «гри з реальністю». Одним зі зрозумілих і всім знайомих аналогів є «гра з реальністю... під час сну. Душа і розум знаходять відраду в просторі

сновидінь, де реальність пластично підкоряється легкому подуву наміру» [7, с. 14-15]. Тому у людини все більш цікавим стає питання про мандрівки у просторі і часі, між реальностями з різними вимірами звідкіля, можливо, і з'являються інопланетні розуми. Багатовимірність буття, наявність у ньому багатьох "онтологічних вимірів" повністю змінює людське світорозуміння, надає йому характеру метафізичного "онтологічного світорозуміння" [19, с. 321, 338]. Подібна проблема виникла ще за Античних часів.

Так, Аристотель перший висловив думку, що суще «існуюче сутнісне» визначається багатьма способами і не зводиться тільки до того "існуючого буття", яке людина тільки почуттєво знає. В якості сущого він вбачав позапочуттєву субстанцію (доприродну), субстрат, "морфе" (як активну форму, що надає субстанції почуттєвості та можливості її сприймання людиною), "мислення мислення" або вища ментальна діяльність у вищій реальності сущого. До "вищого мислення" звертались І. Кант і Г. Гегель. У першого це трансцендент і трансцендентне пізнання ноумена, у другого – це абсолют і дух-суб'єкт, що його пізнає. Але при цьому мислення у всяких його смислах і трактуваннях остається «об'єктивною сутністю самого буття» сущого у різних його реальнісних проявленнях [6, с. 23-24]. У своєму "вступі до метафізики" український філософ В.І. Гусев вважає, що свідомість і мислення – це не утилітарна копія буття з точки зору вульгарного матеріалізму. І навіть якщо це «копією», – то копія якого реальнісного буття вона тільки в «свідомості відбувається концентрація буття, виявлення його повноти» в актах мислення і осмислення «його істинного покладання» що здійснюються не тільки через копіювання; [6, с. 272]. При чому з істинним покладанням і визначенням конкретної реальності або «реальностей існування» за відомою декартівською формулою: «я мислю, отже я існую». Якщо людина сприймає і може мислити «трансцендентальне буття», то вона впритул наближається до універсальної метафізичної реальності, основою якої є «метафізика знання». Коли мислячий суб'єкт опанував «мисленеве буття» у відповідному світорозумінні, то його суще може існувати і розгортатись в ноосфері і космоноосі, тобто в різних розумових реальностях «всесвітнього буття». Не важко встановити, що в своїй «Метафізиці» Аристотель під космоноосом розумів вселенське метафізичне буття Бога. Він у нього є всезагальною метафорою світу без якої космос не може бути завершений. Це реальний і першореальнісний «філософський Бог», що є предметом розумного пізнання, і котрий нічого спільного з релігією не має. Його головна функція – це надихання космічних розумів творчістю і творчою енергією для пізнання і творення найвищого, універсального, метафізичного

космічного знання. Бог, що ототожнювався з цим метафізичним знанням, таким чином і сам перетворював це метафізичне знання, на першорудийну силу і ціль світу в якості «чистої діяльності» або «мислення мислення». А це і є вищою космічною метареальністю Космоноосу, його метафізичним буттям. Тому сучасні дослідники вважають, що «метафізика... можлива тільки тією мірою, якою Бог, Абсолютне взагалі може бути предметом раціонального мислення», а не постає «як вища за нас реальність не сумісна нашому розумові, перевершує всі його можливості і тому незбагненна» [6, с. 421].

Ось чому й «головне питання філософії» в аспекті світорозуміння «синергетики ноосфери і метафізики знання» дещо змінюється і набуває ноосферно-синергетичного сенсу (в онтологічному розумінні) і метафізично-епістемологічного значення (в гносеологічному розумінні) [20, с. 73]. На подібну можливість вказував ще В.С. Соловйов, виходячи з двох таких базових положень «принципу єдності» і «всеєдності» (8, с.290):

- «принцип єдності в цілому з'єднується з принципіальною множинністю одиничних істот»;

- «досягти шуканого синтезу можливо, відправляючись від кожного з її членів», котрі створюють таку особливу «множинність одиничних істот», яка у своєму роз'єднанні бажає з'єднання, єдності і всеєдності.

Саме на цій підставі може відбутись, за В.С. Соловйовим, «великий синтез» зі становленням природно-наукового напрямку філософії всеєдності. Але, як він вважав, що це вже буде теософія. На цьому напрямку створення «космічної філософії» всеєдності знання і буття працював також К.Е. Цюлковський. Він стверджував, котрий вважав, що природа володіє творчими, антиентропійними силами «космічної еволюції». Так вважав і В.І. Вернадський, котрий розробляв вчення про субстанційну єдність матерії і духу на природознавчому підґрунті і вбачав цю «всеєдність» у взаємодії біосфери і ноосфери. На жаль, навіть такі видатні філософи як К. Поппер і К. Ясперс, розглядаючи проблему всеєдності знання і буття (в аспекті подолання логістичної раціоналізації і однобічності аналітичної філософії), вбачали у цьому «шлях до тоталітаризму». Тому, наприклад, К. Ясперс в своєму «філософствуванні» стояв на позиції подолання холистичних принципів і ствердження «людської екзистенції» у вигляді «світу вільної волі людини» [9, с. 204-205]. Він вважав, що тільки «у знанні свого буття людина виходить за межі свого лише даного йому існування» та отримує «самобуття у світі», котре фактично є «самобуттям у часі», що не є повністю вільним, бо «історія людства лише марна спроба бути вільним» [9, с.206].

На всесвітньому філософському конгресі в 1993 році під назвою «Чи можлива єдина філософія?» була дана негативна відповідь на поставлене питання, а зараз сама його постановка вважається застарілою. Вітчизняний дослідник цієї проблеми В.С. Лутай вважає, що «нова постановка даної проблеми зводиться до відповідей на наступні питання» [10, с. 78] :

1. «Чи можлива хоча б мінімальна єдина основа всіх філософських систем і типів світоглядів?», тобто «світоглядна єдність».

2. Якщо подібне можливе, то якими «повинні бути методологічні закономірності взаємодії цієї основи з існуючими зараз видами світогляду, відповідними їх філософським системам»? Тобто, якою повинна бути філософська методологія всеєдиного світогляду.

3. Яка методологія може забезпечити «осягнення світу» як між різноманітними видами світогляду і філософськими системами, так і між ними «в практичній діяльності людства»? Тобто, якою повинна бути новий «практичний світогляд» зі своїми відповідними практичними наслідками його практичної реалізації.

Світоглядні закономірності взаємодії різних систем світорозуміння, що встановлювались філософською методологією, в своїх витоках мали у тому числі і підґрунтя даосизму, що потім по суті оформилось в діалектичний світогляд про протиріччя, закладених в єдності і боротьбі протилежностей. Подібне відбувається у такому процесі: «Дао породжує єдине. Єдине породжує два початки – Інь і Янь. Два породжують третє. Третє породжує все суще». Все суще носить у собі *інь* і *янь*, котрі наповнені *ці* і створюють гармонію [11, с. 621]. Хоча "дао є прихованим від нас", воно "здібне допомогти всьому сущому і привести все до досконалості" шляхом розв'язання протиріч між протилежними сторонами сущого в ході його існування. Вищий сенс філософії і всієї людської життєдіяльності вбачався в максимальному наближенні до Дао як до первинного творчого початку шляхом вірного розв'язання людиною сутнісних протиріч, що й вказує шлях до істинної досконалості. Це велика "досконалість", коли "не вбачаючи речей, (досконаломудрий) проникає у їх сутність" і тоді "речі оформляються, а форми завершуються" [11, с. 621-622, 623]. Але надалі, вже у матеріалістичній діалектиці подібне протиріччя в статусі «основного питання філософії» звелось до протилежності матеріального та ідеального, буття і мислення.

За думкою В.С. Лутая, нова «синергетична парадигма як методологічна основа стратегії діяльності людства у ХХІ сторіччі» подібне протиріччя певним чином знімає [10, с. 87]. У філософському відношенні «синергетична

парадигма», дійсно, може зняти протиріччя між принципами матеріалізму та ідеалізму у виявленні пріоритету в первинності духа і природи (перший аспект «основного питання філософії») та пізнавальністю світу (другий аспект). Проте тільки на підґрунті єдності і всеєдності буття та мислення, синергетичних, духовно-творчих і креативних початків буття. Саме з цих позицій розвивав свою «нову телеологію» І. Пригожин в напрямку становлення реального світу від нижчих, простих форм організації буття до вищих самоорганізаційних понадскладних відкритих систем, де буття і мислення безпосередньо співпадають. Так, він вважав, що в максимально широких межах «нестабільність – телеологія» можна «споглядати зближення внутрішнього (розумово-ментального – ред.) і зовнішнього світів, що... є однією з найважливіших культурних подій нашого часу» [12, с. 52]. Вкрай важливо, що подібне відбувається в системі культури, культуросфери «третьої природи» і креатосфері "четвертої природи" (телеологія). Саме тут І. Пригожин фіксує зміну існуючого світоглядного бачення світу на буттєво-мисленеве, «конвергетивне світорозуміння» і нове «бачення світу, котре знаходиться поза нас і який ми маємо всередині себе, конвергують» [13, с.35-36]. Подібним чином і виникають *«телеологічні механізми» самоорганізації буття всіх реальнісних світів.*

Тобто мова практично йде, за І. Пригожиним, про синергетично-розумову методологію співвідношення креативно-телеологічного початку світу, світової субстанції «буття – мислення» (з антиентропійною якістю) і між конкретними формами (модусами) їх проявлення вже з ентропійною енергетикою і диференціацією на матеріальне та ідеальне. За нашою концепцією, існуюче «основне питання філософії» тоді знімається і трансформується в *нове креативно-синергетичне світорозуміння на підґрунті «всеєдності метафізики знання» як буття Універсуму трансцендентально-інформаційних реальностей у співвідношенні з фізичними реальностями, що набувають потенціалу синергетики ноосферного буття* [20, с.75]. У фізиці – це проблема врівноважених – неуврівноважених станів і переходу до стану стабільності шляхом прийняття нової наукової парадигми в разі метасинтезу знань і світоглядів у нове світорозуміння. На думку І. Пригожина, людство та сучасна наука діють таким чином, що «вибір сьогодні завжди робиться... не між стабільністю і мінливістю, а між різними неуврівноваженими траєкторіями» [12, с. 56]. Сам же «світ в цілому» він розглядав як «світ процесів, в якому інформація і структура (впорядкована і неупорядкована – ред.) руйнуються і зберігаються» одночасно [13, с. 36]. Тобто тут наявний процесуальний

зв'язок між «метафізично-знаневого Універсуму» як «світу в цілому» і безпосереднього реальнісного життя в певній конкретній екзистенції буття і мислення. До подібної думки приходив і К. Ясперс, котрий стверджував, що «створення метафізичного предметного світу або можливість відкрити первовитоки буття – ніщо, коли вони віддалені від екзистенції» [9, с. 388]. Метафізика без екзистенції представлена в таких «конструкціях буття, які для кожного намагаючогося схопити їх знання, зразу ж зникають». К. Ясперс фіксує, що «в наш час підступи до метафізики екзистенційно стільки ж заплутані, як і все філософствування взагалі». Більш того, «метафізика як наукове знання більше неможлива і повинна бути осягнена в зовсім іншому напрямку», бо «вона стала загрозливіша, ніж раніше». Подібна «загроза» з боку метафізики виникає тому що «усеосяжної метафізичний зміст» пов'язаний з «ідеєю свободи», яку «тисячоліття показували людині в трансцендентності», а не в реальному екзистенційному бутті, в реальній буттєвісній, всезагальності і безмежності, коли тільки і можлива реальна «метафізична свобода» [9, с. 388-389].

І вже в цьому аспекті нове розв'язання основного питання філософії *в співвідношенні Універсуму метафізичного знання і вільної екзистенції «буття – мислення»* (як в окремих фізично-предметних реальностях, так і метафізично-універсальних), пов'язане з протиріччям між об'єктним реалізмом і суб'єктним антропоцентризмом. Тобто протиріччя між людським антропоцентрованим космосом ("людською ноосферою") та іншими «ноосферами буття», які в творчому метасинтезі і створюють *космоноос як всезагальну креативно-синергетичну метареальність*. За своєю суттю це питання про можливість метафізики «з людським обличчям», а точніше – з *метаморфою людського розуму в якості «космічно-метафізичного розуму»*. Подібне питання, з одного боку, знаходиться в межах «філософії можливого», та як «можливе» може стати дійсним і осмисленим у «філософії дійсного» як «сфери мислимого» людиною [14, с. 34-35,63]. А з іншого боку, – це «мислення за межами очевидного», безпосередньо наявного, у тому числі і метафізичного [15, с. 27]. Як вважає Ю.В. Петров, сутність «антропологічної проблеми» полягає в тому, як «предметний світ стає тотожним рефлексивним операціям розуму», а речі робляться або «змістом свідомості» (І. Кант), або «фактами свідомості», що виникають необхідним чином (І. Фіхте). При беззаперечній наявності «реальності зовнішнього світу» вона все ж зостається «реальністю в собі, незалежною від мене, – остається проблематичною, недостатньо очевидною, надто ілюзорною» (в синергетиці – як «фазова», «дисипативна» реальність, що "розсіюється" як

фантомний образ – ред.). В той час, моя внутрішня ментальна суб'єктністько «мій внутрішній світ є більш надійне і достовірне начало» [16, с. 219]. «Трагедія ідеалізму» полягає в тому, що «існуючи незалежно від мене зовнішній світ, не може бути представлений у моїй свідомості», він «неминуче перетворюється в якесь «ніщо» і за ним «не остається нічого іншого як визнати, що його існування знаходиться в мені в якості змісту мого розуму». Тому людина навіть на матеріалістичному підґрунті, «перетворюючи і долаючи світ, замикала цю «зовнішність» мисленням, перетворюючи зовнішній світ на внутрішнього «суб'єкта». Ю.В. Петров приходять до висновку, що «мій внутрішній світ, що робить мене суб'єктом, приналежить... не тільки мені; в такій же мірі він приналежить зовнішньому довкіллю – тому, що переді мною і навколо мене». Він поділяє думку С.Л. Франка, що реальність, котра дана безпосередньо в досвіді суб'єктів, не може бути штучно розділена на «зовнішній світ» і «суб'єктивні внутрішні переживання» [16, с. 219-220]. «Навпаки, ця реальність у всій її конкретності сприймається і переживається людиною нібито *якась конкретна повнота та органічна єдність;... цілісна єдність свідомості і усвідомленого,...* сама себе відкриваюча і сама себе усвідомлююча реальність» [16, с. 220]

Момент метафізичності, що методологічно роз'єднує діалектику і метафізику, В.С. Лутай вбачав в синергетичній якості знань (як і всякої наукової інформації взагалі – ред.), в одночасному існуванні багатьох «центрів знань» як різноманітних систем мислення – буття [10, с. 98]. А саме:

1). «Поява певної множини центрів організації нових систем» знань вже «плюралістичного, а не моністично-детермінованого... характеру розвитку об'єктів і розробки вчень про їх розвиток» – це ментально-психічні "центри знань" за різними концепціями та різним методологічним підґрунтям;

2). Відповідно до плюралістичності систем знань – це «наявність механізмів вибору з множини цих центрів тільки тих аттракторів, навколо котрих здійснюється організація систем вищих структурних рівнів»; тобто це різні "системи знань", котрі усвідомлюються та осмислюються тільки в разі наявності високореневої свідомості і багатомірного мислення [21, с. 24, 42];

3). Відповідно до цього синергетичного механізму «аттракторів знань», що організують його в нові системи (а потім – в понадсистему) відбувається «появлення... параметрів впорядкування більш високого рівня» знань та буттєвих структур. Головна їх відмінність від існуючих є та, що в межах цих «параметрів впорядкування» формується система (понадсистема) вищого порядку зі «структурно-цілісним рівнем», де «креативні властивості»

притаманні цим рівням «як системі в цілому» [10, с. 100].

Момент метафізичності виникає при «мисленні за межами очевидного», де звичайну логіку не можна застосувати і процес мислення відбувається «за межами логіки», наприклад, у формі «ментальних моделей» [15, с. 79,100]. Так, звичайна, "об'єктивістська" логіка «ототожнюється з ясним, об'єктивним мисленням» і тому вона є «кращим методом вирішення проблем». Але вона базується на тому, щоб особистим, суб'єктивним ментальним моделям «давати роз'яснення і сенс нашому досвіду» на "об'єктній" основі. Бо привнесена "суб'єктність" може включати «нереалістичні і шкідливі переконання відносно себе і других», а з цим – «потрібен вибір реалістичних і корисних ментальних моделей» [15, с. 88,110]. Проте це не перехід від суб'єктивізму до об'єктивного бачення дійсності та її проблем або до «об'єктивної логіки». Бо «на неї не можна покладатись, коли приходиться мати діло зі складними системами» і тут діє «нечітка логіка без однозначних тверджень «да» чи «ні», а «може бути» або «можливо» [15, с. 110]. В суб'єктивних «ментальних моделях» ми використовуємо при їх творенні засоби «викреслювання» того, що не відповідає нашому досвіду (тобто діємо вибірково), «конструювання» того, чого немає або «ми бачимо те, чого немає» («зворотне відображення викреслювання»); «викривлення» свого досвіду «перебільшуючи одні його деталі і применшуючи другі»; «узагальнення», коли на основі свого «одиночного досвіду» ми «хочемо бачити типове явище» [15, с. 83-87].

При створенні "об'єктних" ментальних моделей «в системі» звичного характеру Дж. О'Коннор і І. Макдермотт рекомендують для подолання «помилкового тлумачення власного досвіду позбавитись «регресії», що веде до роз'яснень, «заснованих на випадаяючих із загального ряду» результатів досвіду; долати «зневагу фактором часу», що призводить до «розділення ймовірної причини та припускаемого наслідку»; «однобокого тлумачення подій», з яких виділяються «тільки такі події, що підтверджують наші переконання» [15, с. 88-91]. Але ж самі автори ставлять знак питання перед цими обмеженнями стосовно складних систем та відповідних складних «ментальних моделей». Бо саме малопомітні, латентні і маловловимі «фактори регресії» можуть мати ключове значення, а «фактор обмеження часу», наприклад, не діє в культурно-історичному континуумі. При цьому суб'єктне або «одностороннє тлумачення подій» може бути геніальною здогадкою - відкриттям, що далеко виходить від середньостатистичних даних і понять «класичної» і навіть «постнекласичної» науки. Саме в понадвеликих відкритих системах і понадскладних структурах всі обмеження у

«ментальних моделях» взагалі не діють, виходять за межі логіки і фізики. Їх взагалі можна визначати в якості *«ноосферних моделей»* та *метафізичних реальнісних конструкцій*. Дж. О'Коннор і І. Макдермотт знаходять тільки два засоби системно-складного (і понадскладного) мислення. А саме:

а) *«самопристосування»*, котре «означає що оцінка якоїсь ознаки, властивості відноситься і до самої оцінки»: тобто оціночне мислення і об'єкти буття ототожнюються за принципом єдності мислення буття;

б) *«рекурсія»*, котра заснована на багатократному використанні принципу самопристосування, що подібно спіралі піднімає вас на все більш високий рівень розуміння» в ви нібито «постійно повертаєтесь до висхідної точки, тільки на більш високому рівні»; автори роблять ключовий висновок, що «рекурсія може бути безкінечною...» [15, с. 114]; це шлях до синергетики високорівневої свідомості і багатомірного "синергетичного мислення".

М.К. Мамардашвілі називав подібний процес рекуренцією, коли при повторному використанні "ціннісного знання" виникають знаково-сміслові конструкти все більш високого рівня у «станах свідомості», і відбувається *«рекуренція свідомості»* в знаково-поняттєвих інтерпретаціях складної і понадскладної «структури свідомості» та мислення [17, с. 22]. Таким чином виникає і формується «рекурентна свідомість» такого «понадструктурного рівня», котру внаслідок високорівневих "абстрактних переходів" можна визначити як *«метафізичну свідомість»*, що здатна до злиття - метасинтезу мислення і буття. Подібне відкривається в такому порядку:

- «стани свідомості» як «факти думання», «факти рефлексії» людини «вводять» її в «структуру свідомості», вона «вставляє різні факти... в структуру свідомості, яка розвивається рекуренцією» [17, с. 40]; це є *первинна рефлексивна рекурсія, в разі якої виникає багатосміслова свідомість і мислення (семантично-сміслові)*;

- це є «перш за все, знаком нашого знання про структуру свідомості, рекуренцію»: знак «певним чином інтерпретується в сенсі свідомості» як «образ інтерпретації», і цей образ потім входить до «структури свідомості, рекуренції»; це є *вторинна знакова рекуренція, що складає основу семіотично-інтерпретаційної свідомості і мислення*;

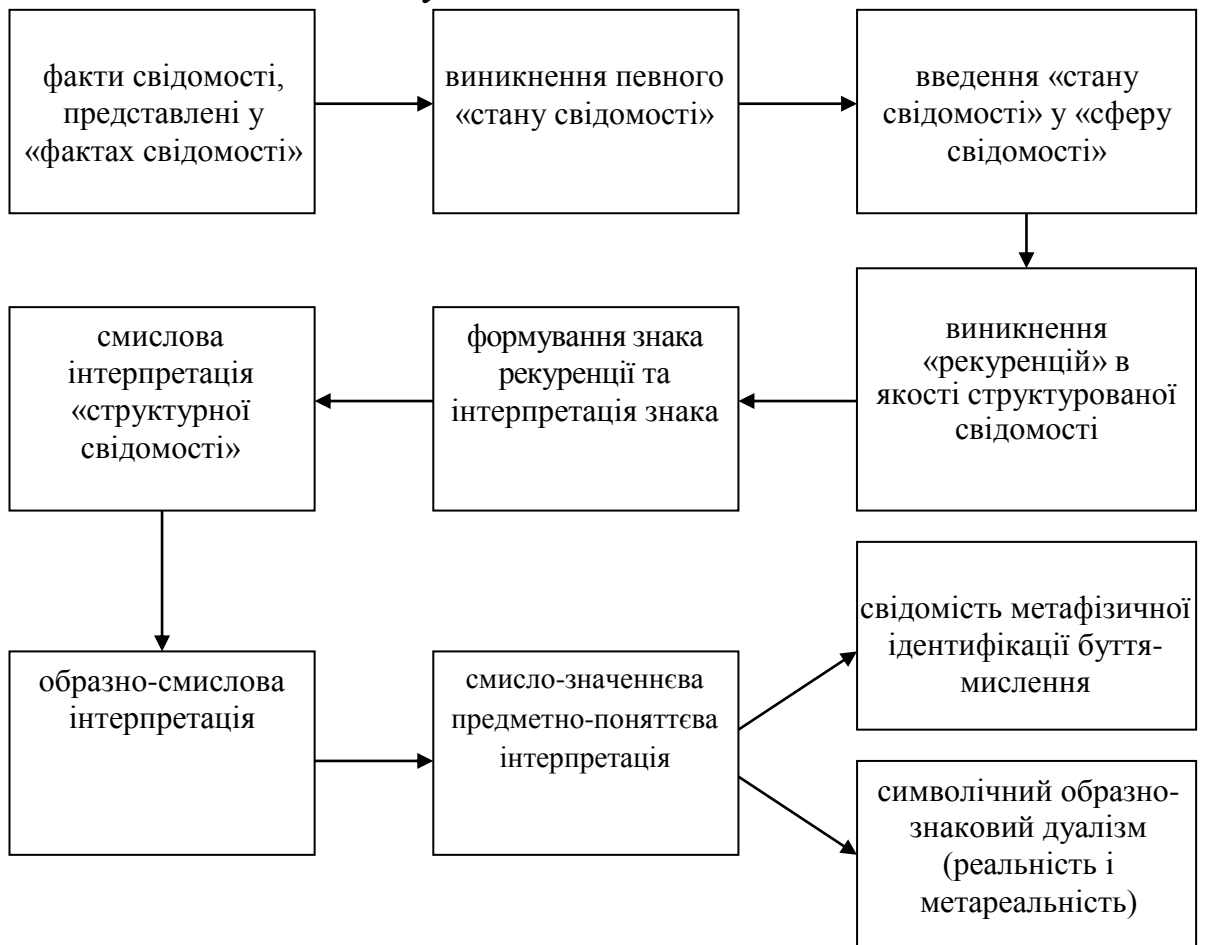
- «структура свідомості і образно-знакова сміслова інтерпретація» виявляються настільки міцно пов'язаними, що, в принципі, їх розділити майже неможливо та можна «уподібнити гігантському депозитарію «кінокадрів свідомості», в якому кожний окремий кадр є таким самим фактом свідомості, як ціла плівка або група кадрів із різних плівок»;

подібним чином постає третинна знаково-смілова рекуренція з відповідною смислозначеновою свідомістю;

- надалі вже формується «універсалії свідомості», що мають культурно-історичний (за Ф. Ніцше), психогенетичний (за З. Фрейдом), психоісторичний (за Е. Еріксоном) характер [17, с. 41-42]; ці універсалії в такій мірі відповідають дійсності, в "якій її можна переформувати за універсальними, смисловими «знаками – формами» та «смисловими інтерпретаціями» метафізичної свідомості: виникає особливий спосіб моделювання дійсності, «надреалізація логічного закону» та у формі «символічного знакового дуалізму» (символічно-міфологізованої реальності) [17, с. 42-43]; це така символічно-моделююча рекуренція, в котрій вже немає "природної логіки", а є *"надреалізаційна" метафізична логіка високорефлексивної символічної свідомості* (з дуалізмом природного і надприродного, метафізичного мислення).

Загальну метафізично-ідентифікаційну схему-конструкт у визначеній когнітивно-ментальній моделі можна представити у такій послідовності формування метафізично-ідентифікуючої свідомості, що здатна функціонувати у режимі багатомірного мислення (дуалістичного, триалістичного, "квадромислення" тощо):

**Ментальна модель (схема – конструкт) метафізичної ідентифікації
буття і мислення**

Інша концептуальна «ментальна модель» (модель Б. Вальденфельса) цей процес визначає як перехід «від повсякденності до експертності» через «ідентифікацію..., яка означає, що я стаю собою через залучення інших» на основі буття-мислення з «іншими». В соціумі подібне буття - мислення з іншими може «стати понадідентифікацією, в якій я стаю майже нічим, а соціальна самість всім» [18, с. 47-49]. Тобто це така метафізична «макроідентифікація» людини в суспільстві, коли особистий досвід «чужого» через суспільні комунікації стає «своїм» і в «комунікативному співробітництві» на основі «експертного» наукового знання перетворюється на «метафізику знання» у вигляді ноосфери. Виходячи з такого аспекту світорозуміння М.К. Мамардашвілі фіксує, що «мисленеві шляхи» ведуть до «істинних новостворень», до «істин нового знання», що потребує їх опанування через «реальні канали передачі і спілкування». Це приводить до «зміни поля життя», бо саме «життя є здібність бути іншим» через «саморозмноження і зріст» і ця нова різноманітність є «перетворення себе в інше», тому що взагалі життя «еволюціонувало і розмножилось в якості іншого». «Розуміння іншим» самого себе («як і перетворення себе в іншого»)

«є воно ж, саме це розуміння» через знання, «буття знання», що М.К. Мамардашвілі визначає в якості «просторово - часової феноменології подій знань» [17, с. 281,287]. Тобто це є не що інше як мисленеве буття в злитті-синтезі буття і знань в їх «активному породженні» реверсивно у випадках з минулим (ретроспективно) і рекурентно до майбутнього, що «народжується в самому пов'язаному часі від кінцевих цілей до просторово-часової феноменології» [17, с. 290-291].

Подібне «мисленеве буття» М.К. Мамардашвілі розумів у таких феноменологічних проявах [17, с. 289].

1). «Це творчі процеси, що ... перемішуються і живуть, закручуючи навколо себе світи» і трансформуючи їх у нові реальності.

2). Це єдиний «мисле-організм», з котрого як «одного» виникає «багато множин» і подібна «випробуюча і вимірююча множинність зі співспілкуванням всередині неї усвідомлених змістів з елементами безкінечності». Подібні «мисле-організми», що «секретують безкінечність» і «повинні розташувати на неперервність» існуючий континуум буття, який ці «мисле-організми породжують», бо «безкінечність... не предмет, а ефект реалізованої, здійсненої дії «мисле-організмів».

3). Таким чином вони створюють «транснатуральні можливі засади в їх безперервному відтворенні»: тоді «зі сторони суб'єкта можуть взагалі виникати ефекти незалежного розуміння об'єктивних речей, ефект вільного відрізнення від самого себе в натуральному ряду, в потоці енергетичних, причинних, культурно-знакових і тому подібних взаємодій» (за нашою концепцією, це є «суб'єктна реальність» ментального буття творчих суб'єктів);

4). Але те, «що ми повинні взнати і зрозуміти, не існують ні в якому натуральному вигляді, ні у вигляді впливів зовнішніх об'єктивних якостей речей», бо існуюча «реальність входить у світ трансцендентально» і цей світ є транснатуральним (тобто метафізичним світом – ред.) [17, с. 289,291].

5). «Постулат розуміння дає таким чином онтологічну абстракцію порядку». Проте подібний «абстрактний порядок» натуральності «покривається «мисле-організмом», як «духовним організмом» і перетворює його на дійсний транснатуральний порядок, котрий підтримується складовими структури як «первинними місцезнаходженнями» цих структурних складових в якості «мислі –між – ними», існуючої на «принципі розуміння» (розуміння всіх «мисленевих реальностей» в якості ментальних світів - ред.) [17, с.290].

В той час, коли М.К. Мамардашвілі розробляв філософсько-творчі інновації, «метафізика» вважалась антидіалектичною категорією, яка не відповідає принципам марксистської філософії. Але з вищесказаного не важко зрозуміти, що М.К. Мамардашвілі намагався визначити основи «метафізики знання», не тільки в гносеологічному, але й онтологічному значенні реального і фізично-понадреального метафізичного буття. Тому він і вводив такі аналогові поняття – категорії метафізичного як «мислеорганізм», «духовний організм», «транснатуральність», «онтологічний принцип зрозумілості», «реальність, що трансцендентально входить у світ» тощо. На цьому методологічному підґрунті («метаметодології» - ред.) він виводив такі онтологічні поняття розуму як «впорядковані конфігурації мислі» і реальне «мислення про них», «живе мислення», «події мислення», «законоподібні висловлення». Вони менталореальносно можуть створювати «безперервно пов'язану послідовність актів» буття в його «актуальній безкінечності», трансцендентальності «реальних сутностей і натуральної новобудованості їх властивостей». Але вже в якості таких «реальних сутностей», котрі є трансцендентально супранатуральними, «трансцендентальними сутностями» метафізичної реальності як "транснатуральності" [17, с. 292]. На основі встановленої "топології подій знань і розуміння" надалі і встановлюється метафізично-транснатуральна єдність буття і мислення. Навіть їх "всеєдність", враховуючи вищі "онтологічні виміри" креативно-синергетичної реальності в її ноосферній і космоноосферній репрезентації. В такому розуміння можна на науковій основі чітко "онтологічно концептуалізувати дійсність в ноореальнісній вимірності" з її визначенням як "метафізики буття", котрому буттєвісно-реально здійснилась "об'єктивація гносеологічної реальності" і відбулася "трансформація буття у ментально-реальнісний Універсум" [19, с. 338, 376].

Можна бачити, що мова йде про реальну і «реальнісну метафізику» трансцендентальних знань як про більш «повне знання», котре певним чином може бути репрезентовано не тільки гносеологічно, але й представлено онтологічно. Але подібна трансцендентальна «метафізика знання» не пов'язується М.К. Мамардашвілі з синергетикою ноосфери. Тому подібне «понадзнання» предстає «по ту сторону» людського буття. Американський вчений – гуманітарій М. Епштейн вірно підмічає, що в межах «традиційної метафізики», котра намагається задовольнити «претензії філософії на універсальне і системне знання реальності як вона є» та встановити тим самим «засади всіх засад, котре повністю спирається само на себе (самототожність)» не можна створити метафізику знання «по ту

сторону» людського буття» [14, с. 106-107]. Така «традиційна метафізика» є навіть небезпечною, тому що встановлює «панування того, хто знає, над тим, що задається ієрархією влади» в «співвідношенні мислячого суб'єкта і передмислячого об'єкту». «Знання є сила», у висловлюванні Ф. Бекона, визначає «орудійність знання, тобто небезпечність метафізики». І в такій якості виникає необхідність «подолання метафізики». Але М. Епштейн визнає, що «антиметафізичне мислення, навіть потрясаючи основи метафізики, не може обійтись без її понять» [14, с. 107, 142-143]. **Тому зараз «на місце метафізики потустороннього приходить метафізика поюстороннього»** (виділено нами). Відбувається «інверсія метафізики» в цілому та в її засадничих поняттях, що є «рятуючими для мислення»: «універсалія», «сутність», «вічність» тощо. В оновленій метафізиці виникає «простір можливого», в якому йде «вільна гра» «між тим, хто визначає і визначеними», бо вони «роблять один одного можливими» в «мерехтінні обмежуваного і розширюючого в понятті можливого», тому що саме «можливе передвизначає буття іншого (але «по цю сторону»)), тоді як необхідність встановлює тільки буття тотожності» [14, с. 143-144]. Тоді в метафізичному сенсі можна говорити про «можливості вічності», «можливості природи», «можливості культури», «можливості мислення» [14, с. 144-145]. Врешті-решт, за нашою концепцією – про можливості самої метафізики в якості «метафізики знання» та його «живого існування» в ноосферно-синергетичній реальності.

«Можливості метафізики» для людини і людства полягають у можливості здійснити «трансцензує за межі висхідного «начала» людини». Раніше ця можливість представлялась таким чином, що «метафізика... прагне знайти друге «начало» – «начало начала» світу. Для людини – це «подвійна рефлексія – рефлексія в рефлексії», задля «проникнення у світ сутностей» [16, с. 164]. Для М.А. Бердяєва, наприклад, це «духовний світ» сутностей, бо сама людська «особистість є дух», і людина – це духовний мікрокосм, який заключає в себе все. Але це дуже узагальнююче положення, що не розкриває трансцендентальну сутність метафізики знання. Тут головне те, яким чином метафізика знання створює не абстрактну, а дійсну «метафізичну реальність», «синергетику ноосфери», в котрій «істини не видумуються, а навпаки, процес мислення включений в життя і є функцією життя». Філософ Ю.В. Петров бачить в цьому необхідність вирішення трьох головних задач [16, с. 164-165]:

Перша. Це «виявлення природи філософії рефлексії і тієї логіки, в якій протікає мислення в сфері метафізичного знання». А саме, – за якою

рефлексивною логікою можливе метафізичне проникнення в «світ сутностей», що є не абстрактною понадсутністю «начала начал», а знаходиться «по цю сторону» емпіричного досвіду.

Друга. Як здійснити наукове «дослідження процесів трансцендентування», що виходять «з межі висхідного «начала» мислення» і входять у «рефлексію рефлексії», котра відкриває «новий світ мислення». В ньому «знімаються жорсткі межі розділяючи суб'єкт і об'єкт», долається «уявлення про суб'єкта як необхідної і безособистісної форми знання», бо її «пізнає не абстрактний суб'єкт, а конкретна особистість», мислення якої безпосередньо включене в процес життя та творчої життєдіяльності самої особистості. Тому суб'єкт пізнає «не тільки силою чистого мислення» (метафізичного) і здобуває безособистісне «чисте знання», а в його мисленні присутні «інтуїція, ірраціональні способи пізнання, емоції почуття, пристрасть, дорефлексивний спосіб мислення, що має діло з пізнанням – пригадуванням з позалогічним осягненням «першобуття» і «першожиття».

Третя задача. Необхідно увійти «в поле такого мислення», де наявна нерозділена «духовна природа людини», і представлена її «єдина сутність». Вже набуваючи такої якості, «людина як істота єдина і нероздільна» осягає світ, а з цим «осягаючи саму людину», і приходячи до висновку в такому осяганні, що людина, природа, світ є нероздільними.

І коли «ідея людини» як «початок філософського мислення поступово «занурюється у глибину», що є характерною рисою сучасного філософського мислення, то тим самим людина «занурюється» у світ, у метафізику знання і метафізичну реальність, в буття ноосфери і космоноса. Тільки тоді людська «рефлексія в рефлексії» опановує «синергетикою ноосфери» вже на рівні всього людства. А на рівні окремої людини – це «синергетика мислення», «синергетика творчості», «креативна синергетика» творчо-інтелектуальної діяльності людини. З цим відбувається трансформація філософського світорозуміння і дійсність постає в якості всезагальної метафізичної реальності суб'єкта і об'єкта. У ноосферному світорозумінні подібне постає як ноосферно-реальнісна всеєдність суб'єкта і об'єкта у їх нероздільному синтезованому бутті "ментального космосу". Тобто мова йде про розвиток ноосферного світорозуміння у ментально-буттєвісній єдності суб'єкта і об'єкта в креативно-синергетичній реальності.

Використана література (до р. 3.3.4)

1. Горбачев В.В. Концепции естествознания. – М.: «Оникс 21 век», «Мир и образование», 2005. – 672 с.

2. Шюц А. Избранное: Мир, светящийся смыслом. – М.: Российск. полит. энциклоп. (РОССПЭН), 2004. – 1053 с.
3. Хейзинга Й. Homo ludens (Человек играющий) – М.: ЭКСМО-ПРЕСС, 2001. – 352 с.
4. Зиновьев А.А. Фактор понимания. – М.: Алгоритм, Эксмо, 2006 – 528 с.
5. Корет Э. Основы метафизики. – К.: «Тандем», 1998. – 248 с.
6. Гусев В.І. Вступ до метафізики. – К.: Либідь, 2004 – 488 с.
7. Зеланд В. Управление реальностью. – СПб: «Весь», 2006 – 224 с.
8. Соловьев В.С. Собр. соч. в 10 т., т.1. – СПб: 1910 – 1914
9. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М.: Изд. полит. лит., 1991 – 156 с.
- 10.Лутай В.С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход. – К.: Парапан, 2004. – 156 с.
- 11.Антология мировой философии. Древний восток. –Минск:Харвест, м.:АСТ, 2001 – 992с.
- 12.Пригожин И. Философия нестабильности// Вопросы философии, 1991, №6.
- 13.Пригожин И. Природа, наука и новая рациональность// Философия и жизнь, 1991, №7
- 14.Эпштейн М. Философия возможного. – СПб: Алетейя, 2001 – 336 с.
- 15.О’Коннор Дж., Макдермотт И. Искусство системного мышления. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006 – 256 с.
- 16.Петров Ю.В. Антропологический образ философии – Томск: Изд. НТЛ, 1977 – 448 с.
- 17.Мамардашвили М.К., Пятигорский А.М. Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании. – М.: Школа «языка русской культуры», 1987
- 18.Вальденфельс Б. Топографія чужого: студії до феноменології чужого. – К.: ППС-2002. – 206 с.
19. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491 с.
- 20.Капіца В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010 – 304 с.
- 21.Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011 – 397 с.

Розділ 4. Розвиток ноосферного розуміння суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення на основі креативно-синергетичних інновацій філософії в системі філософії ноонауки

4.1. Світоглядна трансформація філософії і розвиток ноосферного світорозуміння на ноонаукових засадах ментально-буттєвісної єдності суб'єкта і об'єкта

Більшість зарубіжних та вітчизняних філософів погоджуються з тим, що зараз йде інтенсивний процес корінної світоглядної трансформації філософії, внаслідок чого формується якісно нове світорозуміння. Хоча це «нове» багато в чому є добре забутим «старим», але на значно вищому рівні наукового знання, високорівневого інтелектуального розвитку і багатомірного мислення суб'єктів пізнання, гносеології і онтології ноонауки. Подібне вже фіксується в розуміння об'єктності ноосферного буття, що розвивається в органічній єдності суб'єкта і об'єкта, буття і мислення зі своєю природно-космічною синергетикою та метакультурою. Відомий філософ К.-О. Апель «трансформацію філософії» вбачає у таких її якісно нових метафізично-трансцендентальних означеннях:

- «трансцендентальної мовної гри» в комунікативних інтеракціях (на методологічному підґрунті соціальних наук), що відкривають нову «значимість висловлювань для нас» [1, с.192-193]; це *феномен зовнішньої "комунікативної трансценденції" у людському спілкуванні* (первинний комунікативний синергоефект);

- «трансцендентальне осмислення» людського мислення, включаючи «межові засади способом трансцендентальної рефлексії» [1, с.194-195]; це *феномен трансцендентального внутрішньо-зовнішнього з'єднання мислення і буття, суб'єкта і об'єкта у пізнавальній взаємодії*;

- формування погляду на «суспільство як суб'єкт – об'єкт», в котрому суб'єкт-об'єктні відносини приймають характер «комунікативного співробітництва» що має своїм результатом творення «інтерсуб'єкта» в комунікативних інтеракціях особистостей [1, с. 217]; подібне представляє собою *виникнення суб'єкт-об'єктної дійсності (соціальної реальності), яка безпосередньо підвладна людині і потребує "критичної реконструкції" на новому світорозумовому підґрунті*;

- необхідність «критичної реконструкції ідей трансцендентальної філософії» на основі «дослідницьких програм понятійних визначень», «філософської тематизації мови», створення «трансцендентального

визначення мови» шляхом «єдності і тотожності розумів» («комунікативних розумів») і їх комунікативному взаєморозумінні, котре обумовлюється «комунікативною компетенцією» до "метаетичного спілкування" [1, с. 237,239-240]; подібним чином *внутрішня "трансцендентальна етика" суб'єкта перетворюється на зовнішню інтерсуб'єктивну метаетику, метаетичне знання "з'єднаних розумів", що стають "самототожними" у метазнанні;*

- створення «трансцендентальної метаетики», що релевантна як раціональному, так і евристичному світорозумінню за своїми «смысловими передумовами» [1, с. 262]; тобто *виникнення трансцендентально-евристичного або метафізичного (метаетичного) світорозуміння;*

- «семіотична трансформація трансцендентальної логіки» (на основі «семіотичної трансформації» вчення І. Канта, здійсненої Ч. Пірсом), а потім – вироблення «трансцендентально - герменевтичного розуміння мови» [1, с.170,177]; у зовнішній трансценденції онтологічної суб'єктивності дійсності подібне опредмечується як буттєвісний «дім мови».

В сучасній філософії внаслідок виникнення нової форми буття у вигляді «віртуальної реальності» вона розглядається як із властивостями «об'єктивно ідеального буття», так і «суб'єктивно ідеального буття», тобто в можливій тотожності суб'єкта і об'єкта, а загалом – як «сукупне буття» [2, с. 56,58]. П. Бурд'є, котрий, як вважається, зміг сумістити протилежні погляди К. Маркса, Е. Дюркгейма і М. Вебера, розробив новий суб'єкт – об'єктний метод, який він назвав «структуралістичний конструктивізм конструктивізм», що з'єднує об'єктивні і суб'єктивні початки дійсності. А саме:

а) на основі структуралізму він хотів показати, що «в самому соціальному світі... існують об'єктивні структури, що не залежать від свідомості і волі агентів, здатні направляти чи подавляти їх практики чи уявлення»;

б) на основі конструктивізму він хотів одночасно представити, що «існує соціальний генезис... схем сприйняття, мислення і дії, які є складовими частками того, що я називаю габітусом», і цей соціальний генезис під впливом габітусу ініціює розвиток тих же самих «соціальних структур і, окремо, того, що я називаю полями» [3, с. 181-182]; тобто ментальний "габітус" суб'єкта здатен впливати і змінювати об'єктні структури шляхом мислення і дії, "мисленневої дії" суб'єкта на об'єкт.

В цьому суб'єкт-об'єктному аспекті Ф. Коркюф, що досліджував метод «структуралістичного конструктивізму П. Бурд'є, називав подібне «подвійним виміром соціальної реальності – об'єктивному і

сконструйованому» у суб'єктних форматах. При цьому він вважав, що «об'єктивним структурам надається все ж деякий пріоритет» [4, с. 44]. Подібне «подвійне конструювання» і виникаючий «епістемологічний розрив», П. Бурд'є долав через «*рух інтеріоризації зовнішнього та екстеріоризацію внутрішнього*», а також через поняття «габітус». Це «в певному сенсі соціальні структури нашої суб'єктивності, що формуються початково через наш перший досвід (первинний габітус), а потім через досвід нашого дорослого життя (вторинний габітус)» [4, с. 45].

П. Бергер і Т. Лукман, виходячи з феноменологічних поглядів А. Шюца про «множинні реальності» та «різні шари реальності», розробляють свою оригінальну концепцію «соціального конструювання реальності». Їх теорія отримала назву «феноменологічного конструктивізму», на відміну від «структуралістичного конструктивізму П. Бурд'є. Феноменологічний тип структуралізму є більш суб'єктивним, ніж об'єктивним, бо він безпосередньо «походить від індивідів та їх взаємодій» в повсякденних «ситуаціях «обличчя до обличчя», де домінують більше суб'єкти» [4, с. 79-80]. Але суспільство загалом постає одночасно як «об'єктивна і суб'єктивна реальність», бо «суспільство – людський продукт», а «людина – соціальний продукт» і тому вони взаємно «інституалізуються». Подібне відбувається наступним чином.

а) як об'єктивна реальність «першого порядку» в «соціальних константах» (котрі встановлюються соціологічними методами) та «безчисленних варіаціях і комбінаціях цих констант в їх втілюванні у історичній реальності» [5, с. 102,130]; це *константа або постійно-існуюча об'єктивність, що незалежна від суб'єкта*;

б) але «константна об'єктивність» потім «легітимізуються» як об'єктивна реальність «другого порядку» вже в якості «сислової об'єктивізації», що є перехідним процесом до «суб'єктивної реальності»: подібна «легітимізація творить нові значення, котрі слугують для інтеракції тих значень, що вже властиві іншим інституціональним процесам»; ось чому головна «функція легітимізації полягає в тому, щоб зробити об'єктивно доступними і суб'єктивно можливими вже інституалізовані об'єктивізації першого порядку» [5, с. 150]; це вже нова *"сислова об'єктивність"*, яка певним чином залежить від суб'єкта, його інтерпретацій і значень, котрі суб'єктивно змінюють існуючу об'єктивність;

в) далі в актах «інтерналізації» і «соціалізації» суспільство предстає вже як суб'єктивна реальність [5, с. 208]; при чому «інтерналізація реальності» значень «сислової об'єктивності відбувається в двох актах суб'єктивної «соціалізації», а саме:

- «первинна соціалізація»: «оскільки суспільство існує у вигляді об'єктивної і суб'єктивної реальності», то ці його «аспекти отримують своє власне визнання, коли суспільство розуміється як безперервний діалектичний процес, котрий включає три моменти: екстерналізацію, об'єктивацію та інтерналізацію»; при цьому вони репрезентують себе як «соціетальні феномени», які, з одного боку, не є такими, що «здійснюються у часовій послідовності», частіше всього «одночасно інтерналізують себе в соціальному світі та інтерналізують останній як об'єктивну реальність»; а з другого боку, тут існує певна «часова послідовність», де діє своя «соціетальна діалектика» по сігніфікації «світу як значень» і одночасного «творення значень» в разі свого власного розуміння в актах «переймання від іншого» [5, с. 209, 210-211]; тобто це *суб'єктна екстерналізація дійсності*;

- «вторинна соціалізація – це кожний послідовний процес, дозволяючий вже соціалізованому індивіду входити в нові сектори об'єктивного світу його суспільства», тобто «придбати знання об'єктивного світу суспільства, що відрізняються від того суспільства членами якого ми вперше робимося»; це знання – інтерналізація «світу в якості реальності», набуття здібності суб'єктивної ідентифікації з ним в «благовидну ідентичність», а надалі відбувається «самоідентифікація між об'єктивно приписною і суб'єктивно встановленою ідентифікацією» [5, с. 211]; тобто це «самоідентифікація – знання» або «самоідентифікація в знанні» на підґрунті пізнавально-мисленевої ідентичності з іншими суб'єктами та здібності вбачати особливості та якості свого власного «суб'єктивного знання»; це також *«знання про самоідентифікацію», самоідентифікації себе і світу, про самоідентифікацію об'єктивної і суб'єктивної реальностей через знання* (на підставі чого П. Бергер і Т. Лукман і назвали свою розробку «Трактатом про соціологію знання»). Подібна *ментальна ідентифікація дійсності суб'єктом* надалі перетворює соціальну реальність на менталосферне і ноосферне буття з інтегрованих суб'єктних менталосфер творчих особистостей.

Дуже характерно, що П. Бергер і Т. Лукман намагалися відійти «від риторики з приводу діалектики» і хотіли побудувати «реальну діалектику» людини і суспільства як з боку одиничного – «діалектики... особистості ідентичності і соціальної структури», так і у загальному масштабі «діалектики між соціальною реальністю та історичною людською екзистенцією» [5, с. 298-299]. Вони намагалися розвинути «понятійні рамки» людського світорозуміння об'єктивної і суб'єктивної реальності як «людського світу, що створений людьми... і в свою чергу створюючого людей в безперервному історичному процесі». І цей новий і дивовижний світ,

що феноменально виникає, «пробуджує почуття безмежного здивування перед... цим вражаючим феноменом» [5, с. 300-301]. Виходячи з поглядів А.Сігурела, що розробив засади «когнітивної соціології», П.Бергер і Т.Лукман намагались встановити «нові зв'язки між мікро-відношеннями» («аспектами») соціальної реальності, котра є не тільки роз'єднанням рівнів на мікро- і макро-, а їм одночасно органічно присутня «перспектива об'єднання мікро- і макро-» на «основі взаємодії різних рівнів». Для цього необхідно залучення «інтеракціоністських, когнітивних, лінгвістичних (понятійно-мисленевих – ред.) та інституціональних вимірів» [5, с. 301]. Таким же чином можливе об'єднання макро- і мега- просторів, мікро- і мега-континуальностей.

Виходячи з подібних суб'єкт-об'єктних "конструкцій" буття, Ф. Коркюф вважав, що внаслідок наявності різних засобів соціально-пізнавальної ідентифікації людей в знанні, яке забезпечує «безперервність індивідів в часі і його єдності в просторі», починають формуватись так звані «множинні індивіди». Подібні «множинні індивіди представляють як такі, що переміщуються по багаточисельним сценам... життя, використовуючи логіку різних дій, котрі зіткаються з множинними досвідами, актуалізуючи, відповідно, різні, підчас протилежні друг другу аспекти їх особистостей» [4, с. 136]. Це «множинність рамок, в котрих можуть бути розташовані досвіди індивіда», де таким чином представлена «структура індивідуального досвіду соціального життя». Завдяки йому і можна реально «реактивувати ментальні форми орієнтації» у такій «послідовності діяльності, що укладається в рамки підлеглих трансформаціям і ретрансформаціям, які здійснюють стратифікацію реальності» [4, с. 133,141,143]. *Тобто на підґрунті процесів «трансформації – ретрансформації» і творяться «множинні реальності», а також «множинні індивіди», котрі знаходяться у постійних інтеракціях взаємопереходу: «множинні індивіди ↔ множинні реальності».* Подібне зобумовлює *різну щільність об'єднання об'єктивної і суб'єктивної реальностей*: в розрізненні, співвідношенні, в рівні об'єднаності і єдності, тотожності, синтезу в нову «універсальну реальність». Останнє відбувається в ментальній сфері через знання, в ноосферній понадреальності «метафізики знання», де діють антиентропійні механізми «синергетики ноосфери». «Послідовність мисленевої діяльності» по здобуттю метафізичних знань в синтезі об'єктивного і суб'єктивного можна представити наступним чином [4, с. 133,141,143]:

- це "знання множинності" філософсько-методологічних підходів до генерування нового знання все більш високого ціннісного рівня; тобто

універсального знання для самих різних людських культур (включаючи негуманоїдні культури інопланетних ноосфер) в напрямі створення єдиних «культурних універсалій» знань в культурі, культурного мислення і «мислення в культурі»;

- «активація – реактивація» знань в культурно-історичному континуумі, їх «модернізація – постмодернізація» на підґрунті «відродження – відтворення», а також в перспективі розвитку гуманізованого метанаукового ноосферного знання; подібне ноо-знання задіюється вже на синергетичних принципах, що й дозволяє сформувати реальнісне сприйняття множинних реальностей майбутнього;

- «актуалізація – трансперсоналізація» знань, котрі формують якості «множинного індивіда», здатного контактувати і взаємодіяти з «множинними реальностями»; але для цього необхідно оволодіння якістю «комунікативної компетентності», інтерсуб'єктивності, когнітивності та духовно-творчої самореалізації в набутих знаннях та їх перетворення в суб'єктивно-об'єктивне «креативне знання»;

- формування фрейму структури власного пізнавального досвіду та розширеного фрейму опанованого знання, включаючи володіння методами їх «трансформації – ретрансформації» в ототожненні об'єктивно – суб'єктивної «універсальної реальності», представлені в статусі «метафізики знання»;

- формування ноосферно-синергетичного світорозуміння і трансформація «метафізики знань» в онтологічному статусі «множинних реальностей» в єдине креативно-синергетичне метабуття, світову метареальність «космічних розумів».

В науково-фізичному аспекті мова йде про те, щоб «знати і бачити», а саме – «знати» на основі раціонального мислення, а «бачити» на основі інтуїції, інтуїтивного мислення або «видіння» [6, с. 23-24]. Подібне Фрїтьоф Капра визначив як «дао фізики», а В. Гейзенбер – як особливий «паралельний світогляд» раціонального інтуїтивного, або за традиціями західної і східної філософії, – «світогляди фізиків і містиків» [6, с. 5]. В «дао фізики» знання предстає у такому вигляді, в якому немає «розмеження, абстракції і кваліфікації інтелекту, котрі... завжди умовні і приблизні». Тому треба відходити від інтелектуально-раціоналізованого сприйняття реальності і нагромаджувати пізнавальний досвід, «виникаючий в незвичайних станах свідомості» («медитативний» та інші), бо наша «батьорююча свідомість», яку ми знаємо у своєму звичному стані, лише «одна із особливих типів свідомості» [6, с. 5]. В той же час як навколо неї «розташовується абсолютно не схожі на неї (людську сприймаючу свідомість – ред.) потенційні форми

знання», що «відділене найтоншими кордонами» від нашої фізичної реальності [6, с. 49-50]. Подібне «знання за межами» людської свідомості і мислення називають в західній і східній філософії «абсолютний дух», «абсолютне знання», хоча воно просто є «метафізичним знанням». А саме про ту «метафізичну реальність», котру люди просто не сприймають у звичайному режимі функціонування свідомості і мислення. Тому Ф. Капра в своїй «дао фізиці» і стверджує, що «всі мовні описи дійсності неточні та неповні», а «безпосереднє сприйняття реальності лежить за межами мислення та мови» і треба тільки навчитись цьому «безпосередньому сприйняттю» реальності, не накладаючи на неї викривляючої раціональності з її теоретичними «описами» та «аналізом подібних описів» [6, с.78]. Такий "безпосередньо-почуттєвий" підхід має певний сенс, але він базується на односторонній світоглядній почуттєвості тобто і залежить від того, як людина дивиться на світ, «бачить» його, формуючи почуттєві погляди та уявлення з виключенням понятійного світорозуміння. Проте подібне бачення предстає у тій же східній філософії (індійський ведизм, брахманізм, джайнізм, буддизм, індуїзм тощо) у вигляді міфів, метафор, символів, поетичних образів («поетофілософія»), алегорій та одкровенної містики. Все це знаходиться не тільки поза наукою, але й звичайного здорового глузду, загалом – «за межами мови», тобто мисленево-пізнавального розуміння і осмислення [6, с.79-80]. З позицій сучасної науки світоглядна картина світу, що формується на основі обмеженої людської почуттєвості, є недостатньою і потребує більш широкого і космічно-цілісного світорозуміння. Ним і предстає ноосферне і космосферне світорозуміння, котре зараз розвивається у своєму первинному вигляді на засадах менталореальнісної, мисленево-буттєвісної єдності суб'єкта і об'єкта [88, с.86, 117].

В цьому аспекті у «дао фізики» є два суттєвих моменти, що дають відповідне світорозуміння дійсності в єднанні всіх можливостей людини як суб'єкта, котрий розвивається як «множинний індивід» в соціальній реальності різних об'єктів. Це «єдність всього сутнього» (реально існуючого) вже «за межами світу протилежностей» і на основі «взаємопроникнення» людини і світу, «множинних суб'єктів» і «множинних об'єктів», матеріально-предметного і психічно-ментального початків Всесвіту [6, с.206, 232, 491]. В антропологічному сенсі людина повинна оволодіти «дискурсивною і ціннісною практикою з «метаісторичним статусом», тобто стати дійсно «історичною людиною», котра здатна в культурно-історичному континуумі креативно осягати різні «*культурно-історичні реальності*» в соціальному, соціально-економічному, економічному, соціокультурному, політичному,

етнодемографічному аспектах тощо [7, с.11]. Ніклас Луман називає подібну соціальну дійсність «реальністю, котра постійно змінюється», бо в ній присутня «інновація або емерджентність», де структура реальності формується в разі «селекції селекції» [8,с.54]. Це так званий «неодарвіністський підхід» до розуміння теорії еволюції. Подібний підхід потребує переходу від однієї «абсолютно реальної» дійсності або, за Н.Луманом, «абсолютно реальних подій», які ми спостерігаємо, до *«реальності самих операцій спостереження»*. А вони здійснюють «тестування супротиву, котрий локалізований не в якомусь предметному середовищі світу», а тільки *«виключно в рекурсивному омережуванні самих операцій системи»* [8, с.149]. Тобто мова йде про певне світорозуміння в поєднанні об'єкта і суб'єкта, де суб'єкт предстає більш операбельним, мобільним ніж об'єкт, але існує тільки сумісно з ним (з різною щільністю тотожності). Тому й треба говорити і діяти з позицій «суб'єкт – об'єктної еволюції», в якій домінує «еволюція ідей», а разом подібне предстає «самостійною еволюцією» вже понадприродного, метафізичного характеру, проте нероздільного з природними початками [8, с.149,150]. За Ф. Коркюфом, «множинність реальностей» в разі взаємодії суб'єкта і об'єкта може також виникати внаслідок «множинності соціального досвіду» суб'єктів, котрий може породжувати «дистанціювання і відстороненість» від актуальної дійсності або «роздрібненість» самого «образу соціальної ідентичності». Подібне відбувається внаслідок «різноманітності логік дії і вимірів соціального світу» (Ф. Дюбе); в разі «множинності Я» суб'єкта в його взаємодіях з об'єктом (Дж. Ельстер); множинності «репертуару знань» з «прилеглих друг до друга понять», їх «різноманітної інтеріоризації або екстеріоризації» в якості «поняттєвих ресурсів» в самих різних конфігураціях (А. Свідлер) [4, с.144,147]. «Множинні реальності» виникають навіть в конкретній людській реальності кожної особистості, яка, з одного боку, реальносно передбачає певний зв'язок і стабільність «рекурентних та усюдиприсущих схем ідей, вірувань і форм поведінки» (наприклад, в культурі) та їх передачу через думки – мислення в якості «єдиної і певної ментальності». А з другого боку, «способи розсудження в процесі вираження думок, вірувань, аргументів, доказів» мають «вкрай розрізнені галузі дискурсу», що представлено «множинністю комунікативних контекстів» (Дж.Ллойд). Тому й сама реальність в аспекті «поняття ментальності» предстає як утворення «між вибором наявних ресурсів і логікою ситуацій, що переживаються» (М.Добрі) [4, с.151,152]. Тобто того, що людина реально може зробити, виходячи з логічної оцінки ситуації. Тому «множинні

реальності» фіксуються навіть в репертуарній зміні режимів дії «в умовах тиску вимог» з боку інших людей і суспільства, в дискусіях, правових обставинах «дуже сильного впливу легітимності», різних описів і розуміння різномірних ситуацій; множинності їх смислослаченъ тощо (Л.Болтанські, Л.Тевено) [4, с.153-154].

Таким чином, *метафізична всеєдність мислення і буття предстает менталореальнісним з'єднанням суб'єкта і об'єкта, всеєдністю «множинності індивідуів» пізнання і «множинності реальностей», що ними досліджуються та існує у вигляді певної дійсності, яка і може бути конкретно представлена в якості **метафізики знання***. Подібна всеєдність мислення і буття в множинній з'єднанності суб'єктів і об'єктів іноді репрезентується як «поле чистого досвіду», де «суб'єкт і об'єкт представляють собою єдине ціле». З позицій «пізнання запределіного» в єдиній «метафілософії» Сходу і Заходу це є «проблема епістемологічної метафізичної релеванності трансперсонального досвіду» [9, с.213]. Тобто його мисленнєвій відповідності знанню і метазнанню, метафізиці знання. В цьому аспекті під «трансперсональним досвідом» розуміється «пізнання як рух від концептуалізованого (ментально сконструйованого) світу явищ до неконцептуалізованого знання реальності, як воно є» [9, с.214]. Таким чином виникає декілька «архетипічних реальностей», що походять від трансперсонального «архетипічного досвіду». А саме:

- це в першу чергу є «звичайна реальність», яку ми знаємо в звичайному режимі діяльності головного мозку, основна задача якого полягає в тому, щоб «вдержувати свідомість на «хвилі» простору – часу подібно радіоприймачу або телевізору, котрі настроюються на окрему полосу частот спектра електромагнітних хвиль»; як «орган сприйняття» мозок формує «звичайну реальність», розсіюючи «зайві» хвилі, пропускаючи лише частину гіпотетичної, неотфільтрованої енергії» і фіксуючи лише актуалізовану для поточного буття реальність [9, с.231];

- «отфільтрована реальність» – це «отфільтрований світ» того, що «з маси досягаючої нас інформації ми перш за все вибираємо те, що відповідає сенсорній модальності нашої свідомості»; подібне відбувається шляхом «багаторівневого процесу фільтрації, котрий в першу чергу відбирає подразники, котрі необхідні для нашого виживання», а потім вже «з даних, які пройшли процес фільтрації, ми можемо конструювати стабільну свідомість»; тобто якщо «звичайну реальність» ми сприймаємо «нестабільною», «неконцентрованою свідомістю», то «отфільтровану реальність – як «погоджену реальність», котра, за концепцією Р. Орнштейна,

існує «для нас», розгортається як «буття для нас» [9, с.232];

- «імпрінтінгова реальність», яка формується в разі особливостей «характеру сприйняття» людиною дійсності, «розшифровки і реакції відносно стимулів навколишнього середовища», що «обумовлено вродженими генетичними програмами»; явище імпрінтінга вперше було описано О. Хейнротом і К. Лоренцо як «ментальні записи» або «імпрінти», котрі «закарбовуються» в структурі людського мозку у вигляді «слідів пам'яті»; визначально це вроджена програма, що «записана», «інстальована в нейронній структурі людського мозку, але в певні моменти «імпрінтінгової вразливості» ця генетична програма може дооновлюватись (наприклад, в періоди навчання і здобуття освіти), і сам «імпрінтінг» відбувається в конкретні відрізки життя; тобто в строго лімітований у часі «у вигляді тих чи інших «зразків поведінки» [9, с.233-234]; тому імпрінтинг «запускається» не тільки генетичною пам'яттю людини, «біопрограмами» мозку, але й в разі навчання, придбання нових знань та інформації, зміни енграм як «первісних образів, котрі нагромаджують «осади пам'яті» зі зміною і модифікацією мозково-нервової тканини»; тому «найбільш усталені енграми виникають в процесі імпрінтінга», програма якого постійно вдосконалюється» [9, с.235];

- «голографічна реальність» світу (за концепцією К. Прібрама): подібна реальність виникає в разі того, що інформація, поступаючи в наш мозок з навколишньої дійсності, «піддається радикальній модифікації», бо ця «вхідна інформація в певній мірі «протирічить» тій інформації, котра міститься в пам'яті, від чого твориться своєрідний «голографічний образ» сприймаємого світу»: тому «ми бачимо не стільки те, що здійснюється безпосередньо в «даний момент»..., скільки асоційований комплекс цього «моменту» з даними нашого минулого досвіду» [9, с.232]; співробітник А. Ейнштейна фізик Д. Бом подібне «змішення» людиною дійсності пояснював тим, що Всесвіт на своєму «фундаментальному рівні» є «однорідною цілісністю», «тим – що – є», екзистенцією або «згорнутим порядком» (наприклад, у вигляді «сфери», «сфайроса», за Емпедоклом – ред.), а всі феномени простору – часу (у сприйнятті людського чи інших розумів – ред.) представляють собою лише деяке проявлення, «розгортання» цього «згорнутого порядку» (по аналогії з кінокадрами у кінофільмі); людина, маючи справу з цим «розгорнутим порядком», не враховує того, що вона знаходиться у взаємодії з «всесвітньою однорідною цілісністю», а не з дискретними явищами, що ми видаємо сприймаючий людьми «вузький аспект проявленого Всесвіту» за весь неосяжний Всесвіт «як він є на самому ділі» [9, с.232-233]; тобто перед нами «розгортається» не тільки почуттєво

доступний і образно наявний для людини «фізичний Всесвіт» (в конкретному вигляді – це матеріально-фізична земноприрода), але й ненаявна і недоступна сприйманню людини «метафізична реальність» як всесвітня «однорідна цілісність» в «згорнутому», «розгорнутому» чи іншому станах просторово-часових вимірів або без них;

- «холономна реальність» (Д. Бом, К. Прібрам) – це реальність зі «згорнутим» або «прихованим» (латентним) порядком, який є одночасно «всезагальним порядком», що людиною пізнається – «розгортається», завдяки людським органам почуттів, котрі діють як лінзи: глазних лінз-телескопів, лінз-мікроскопів тощо, котрі й називаються «об'єктивами», що «розгортають» перед нами «об'єктивну реальність» (як і інші органи почуттів – шкіра, вуха, ніс і т.д.); тобто цю «розгорнуту» так звану «об'єктивну реальність» творять «структури складені з лінз», що формують «поняття про те, що у Всесвіті існує певний прихований порядок, котрий є позапросторовим і позачасовим у тому сенсі, що простір і час знаходяться в згорнутому стані»; К. Прібрам робить глибокий філософсько-методологічний висновок: «зараз ми можемо стверджувати, що мозок також функціонує у холономній сфері... (підкреслено нами – ред.), і мозок без «розгортання» може уловлювати всесвітній «холомний порядок», а з цим розуміти, що ця «однорідна цілісність» не є пустотою, а має певний «текучий простір» у вигляді «білого хаосу», який ми бачимо у вигляді точок на телеекрані; нейронні «клітини мозку реагують на поле цих точок і «накладають на них певні структури, вносячи таким чином порядок у хаос»; ось чому «ми весь час конструємо власну реальність з маси того, що ... нам здається хаосом», хоча «хаос має свою структуру», котру ми не уловлюємо (бо «наші вуха подібні радіоприймачам, а очі – телеприймачам, які вибирають відповідні програми») і, якщо б люди «мали інші системи настроювання, ми могли б приймати інші програми» [10, с.178]; подібним чином сприймаючи хвилі коливань всесвітньої «однорідної реальності» «окремими клітинами у корі головного мозку», (котрі «зчитують частоту хвиль у певному діапазоні» того «білого хаосу», на який мозок «накладає» свої мисленеві структури), ми й конструємо власну оптично-розгорнуту «об'єктивну реальність»; за алегоричним порівнянням К. Прібрама, «так само як струни музичного інструменту дають резонанс в певній межі частот, так резонують і клітини головного мозку» [11, с.148];

- реальність «метафізичного космічного бачення», за концепцією Лірі – Уілсона подібна «метафізично-космічна реальність» предстає як вищі «контури», «імпринти», програми і «метапрограми» бачення світу, в

котрому, за Г. Гегелем, «Я» і «Мій світ» робляться єдиним цілим, це «метафізичний контур» у вигляді «Єдності зі Всім», що існує «тут, там і усюди», «зараз, тоді і завжди» [9, с.239]; в "метафізичному космічному баченні" відбувається «спірітуалізація енергії» і тоді «енергія, котра інтерпретується системою (існуючої реальності – ред.) більше нагадує Дух, обретаючий свою Свідомість (свідомості) в розумово (програмно) оформленій матерії» таким чином, що немає «протиставлення духа (душі), розуму і матерії», а реалізується «ідея духовно-тілесної єдності» [9, с.235-240]; Тобто єдності мислення і буття у їх нерозривному зв'язку.

Зараз з досягнутого наукою рівня інформаційно-комп'ютерного програмування і моделювання подібну «метафізичну-космічну реальність» вже можна достатньо предметно представити у вигляді «програми метапрограмування». Вона дозволяє «людині висвободитись від *тільки* *одиночної* *реальності*, в котрій вона є ув'язненою як в тюремній камері». *Метафізична «творяща пустота» з «білого хаосу» в «однорідній цілісності» включає до себе свідомості усіх «контурів», всі можливі «космічні свідомості»* як «дзеркало, що змінює кут відображення», як «інструмент, що був винайдений Всесвітом з метою побачити себе самого». Але при цьому Лірі та Уїлсон фіксують таке вельми характерне твердження: «хоча з тим же успіхом можна сказати, що Свідомість сама творить Всесвіт, структурує його, щоб пізнавати і здобувати досвід самого себе через своє творіння, самооб'єктивацію» [9, с.338].

Тобто *метафізична реальність з боку своєї «об'єктивності» вміщує всі множинні реальності «космічних розумів», певним чином «згортаючи» їх поза просторово-часового виміру у всеєдність буття і мислення.* А з боку своєї «суб'єктивності», в метафізичній реальності можуть самооб'єктуватись в певних «метафізичних творіннях» всі космічні Свідомості, Розуми, мисленеві конструкції: свідомість свідомості, мислення мислення, «розум розумів» тощо. Це й є певною відповіддю на головне метафізичне питання: яким є зміст світу і як можливо децю знати про це на рівні істинісного знання (Д. Тейчман і К. Еванс. Метафізика: філософія буття і пізнання). За нашою концепцією, це третій аспект головного філософського питання: **як можлива реальна самооб'єктивація знання і розумово-духовна самосуб'єктивація матеріального буття.** Г. Гегель вбачав подібну можливість в Абсолюті, що все породжує – як духовно-ідеальне, так і матеріально-фізичне. Виходячи з сучасного рівня наукового знання, подібне «опредмечення – розпредмечення» можливо практично здійснити тільки в системі культури (метакультури), де перший і другий аспекти основного

питання філософії в їх онтологічному і гносеологічному статусі взагалі не мають сенсу і знімаються. Але слідуючи за традицією філософської класики, питання третього аспекту основного питання філософії вирішується, коли є відповідь на четвертий аспект основного питання філософії: як можлива єдність суб'єкта і об'єкта, буття і мислення, всеєдність всіх «множинних реальностей» у сукупності самих різних «космічних розумів» або ноосфер. Відповідь може бути одною: подібне можливе в Метареальності, в якій знімаються структурові, системні, просторово-часові, вимірні та рівневі обмеження. Це *метафізична реальність «буттєвісного знання», «знання буття» і «буття знання», в котрих знімається обмеження кожної «одиночної реальності» за їх якість, проявленням, способу буття і виробленням знань про власне буття та його можливості*. Кожна «одиночна реальність», що змогла генерувати «природно-космічні розуми», виробила свою «метафізику знань» (трансцендентальну, інформаційно-семіотичному, ноосферно-синергетичну та інші) в конкретних планетарно-природних умовах, котрі за своїм світорозумінням «проникають» в метафізичну реальність всеєдності буття і мислення, «входять» в процес нероздільного синтезу об'єкта та суб'єкта. Через подібне «метафізичне знання» і здійснюються «контакти» між «одиночними реальностями» на рівні «космічних розумів» (ноосфер), але вже в універсальній «метафізичній реальності» космоноосу. В подібному аспекті і виникає необхідність створення *«штучного інтелекту» як засобу спілкування ноосфер*, що функціонують в різних діапазонах частотних коливань і частотної швидкості зчитування та обробки інформації. Ще Аристотель вважав, що філософії необхідно вивчати не природно-фізичну, відому і звичну навколишню реальність, котра нам безпосередньо «дана», а саме позаприродну реальність первосутностей, метафізичну реальність, де діють закони «чистої діяльності» або «мислення мислення». Сучасна філософсько-наукова думка також все більше починає звертатись до подібних питань універсального зв'язку мислення і буття у всій їх всезагальності і вседності.

4.2. Ноонаукове розуміння суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення в аспекті інноваційної методології креативно-синергетичного управління знаннями

Сучасна філософсько-наукова методологія розглядає проблему універсального суб'єкт-об'єктного зв'язку буття і мислення через пізнавальну людську діяльність на її все більш високих творчо-діяльнісних рівнях. Методологічно подібне розглядається і «як вчення про організацію

діяльності», в котрій сама «діяльність визначається як активна взаємодія людини з навколишньою дійсністю, в ході чого людина виступає як суб'єкт, ціленаправлено дієво-впливаючий на об'єкт» [12, с.28]. Суто філософська методологія, виходячи з подібних підстав «вивчає діяльність як всезагальний спосіб існування людини і, відповідно до цього, людина і визначається як діюча істота», а сама «людська діяльність охоплює і матеріально-практичні, і інтелектуальні духовні операції, внутрішні і зовнішні процеси». При чому «діяльністю є і робота мислення», і в такій «діяльності людина розкриває своє особливе місце у світі» [12, с.29]. Проте, незважаючи на подібне багато в чому інноваційне бачення авторами людської діяльності, в якій матеріальні і духовно-інтелектуальні дії врівноважуються, а суб'єкт визнається як такий, котрому «присутня самосвідомість» (свідомість свідомості, саморефлексія – ред.), і «він оволодів в певній мірі створеним людством світом культури» (при чому у її вищому проявленні за «естетичними і нравственними оцінками»), об'єкт все ж зостається таким, що «протистоїть суб'єкту в його предметно-практичній і пізнавальній діяльності», бо об'єкт є «фрагментом об'єктивної реальності..., що дана суб'єкту в формах його діяльності» [12, с.28-29]. В останньому, як видно, представлена схема протилежності суб'єкта і об'єкта в практичній і пізнавальній діяльності.

Подібна схема «діяльнісної» протилежності об'єкта і суб'єкта є, звичайно, ортодоксальною, бо вона не враховує в матеріально-духовній діяльності людини моментів «суб'єктивації» об'єкта та «об'єктивації» суб'єкта, про що писав ще Ф. Шеллінг. Проте А.М. Новиков і Д.А. Новиков розробляють цікаві методологічні «форми організації структури процесу діяльності»: наукової, практичної, художньої, навчальної, ігрової, а це форми духовно-практичної і духовно-творчої діяльності, коли знання здобуває своє конкретне реальнісне буття. Стосовно наукової діяльності подібна «організація структури процесу діяльності» (що фактично є самоорганізацією і саморегулюванням – ред.) виглядає таким чином [12, с. 604-610]:

1) «проективна діяльність» або створення ідеально-розумового уявлення про «науково-дослідницький проект»: це є визначення «наукової проблеми як «знання про незнання» з фіксацією «наукового протиріччя в практиці або в системі наукового знання» і на цій підставі – «визначення цілей наукового дослідження» [12, с.604-605];

2) до цієї «проективної діяльності» визначення «знання про незнання» органічно примикає «вибір критеріїв достовірності наукового знання»: а) це «загальні критерії істинності і науковості знання, його інтероб'єктивності та системності; б) критерії «оцінки результатів теоретичного дослідження»:

повнота теорії, її предметність, непротирічність, можливість інтерпретацій, перевірки ступеню достовірності тощо; в) критерії «оцінки результатів емпіричного дослідження», перш за все зі сторони експертних оцінок, та перевірки достовірності результатів на основі підтвердження статистичними засобами [12, с.605];

3) далі йде «стадія моделювання», котра розгортається в «етап побудови моделей», що також мають розумово-мисленевий (ідеальний) характер у вигляді «робочих уявлень майбутньої системи з визначенням «вимог подальшої реалізації моделей», таких як: ітерентність або узгодженість з середовищем, простота, адекватність (ідеальних цілей і критеріїв реалізації), методи побудови моделей, характерних для цього етапу – метод сценаріїв, дерева цілей, графічні методи, ділові ігри тощо, включаючи метод «мозкового штурму» [12, с.606];

4) «стадія конструювання», котра розгортається в «етап вибору – прийняття рішень»: це «свободний вибір» з багатьох моделей тільки «однієї моделі для реалізації проектуємої системи з формулюванням гіпотез і задач для вирішення основної проблеми, що структурується на «підпроблеми», задачі і підзадачі з відповідним алгоритмом вирішень [12, с.607];

5) створення програми наукового дослідження, що виконує методичну функцію практичної реалізації цієї програми на основі досліджених «ресурсних можливостей» і «технологічної підготовленості»; вся ця наукова діяльність може розгортатись в цілий етап «дослідження вимог» до програми та її ресурсних можливостей для практичної реалізації [12, с.608];

6) теоретико-емпіричний етап дослідження, який включає «побудову логічної структури теоретичної частини дослідження на підґрунті відповідного «понятійного апарату» та дослідно-експериментальна робота з використанням суто емпіричних методів дослідження; на цьому етапі необхідна також «апробація результатів дослідження» у різних формах їх обнародування та критичного розгляду [12, с.609];

7) «критичний аналіз результатів, здобутих в дослідженні», котрий включає «рефлексивну оцінку» і «самооцінку результатів і рефлексії»; при цьому загально-діяльнісна рефлексія виступає «як спосіб усвідомлення цілісності своєї власної діяльності, її цілей, змісту, форм, способів і засобів» та в якості їх «послідовного руху в рефлексивному плані», включаючи процеси «об'єктивації» і «суб'єктивації» і їх «оборотності»; на підґрунті отриманих результатів досліджень розвивається і «наукова рефлексія як спосіб побудови нових систем знань» [12, с.610].

На цих підставах надалі і розвивається інтелектуально-синергетична «економіка знань». Вона має дві базисні підстави, а саме:

а) зріст інтелектуального потенціалу знань і появлення інтелектуальної власності як особистої, так і соціальної; тобто це поява високорівневого (високоінтелектуального) знання на основі здатності творчих суб'єктів до багатомірного мислення;

б) виникнення синергетичного ефекту в «інноваційних проектах» і в «комплексних програмах» з їх реалізації [13, с.120,176,286,326]; це є перетворення наукового дослідження у креативно-синергетичний процес.

«Синергетичний ефект» проявляє себе в комплексних програмах в разі «інтеграції науки, промисловості і освіти», що є не просте їх складання, а «створення деякого механізму взаємодії з метою досягнення більш високих кінечних результатів». Цей новий механізм інтегративної взаємодії науки, промисловості та освіти і дає «синергетичний ефект», бо в ньому діє новий «синергетичний принцип формування цілого з частин, новий спосіб побудування складної структури з більш простих». Тому саме «в синергетиці це уявлення здобуває форму принципу «єдності через різноманітність» [13, с.325-326]. А подібне можливе, як було зафіксовано раніше, не на економічному, технічному чи соціальному підґрунті (техноеконісфера, соціосфера, техносоціосфера тощо). А в системі культури, яка безперервно генерує нові цінності, смисли і значення, «ціннісні детермінанти» їх самооб'єднання і самоінтеграції, це є «понадсистема» метакультури, метакультуросфера. Тому цей «принцип необхідності різноманітності» («необхідної різноманітності» – ред.) за своєю суттю є «культурологічним принципом», дія якого принципово необхідна «для усталеного і динамічного розвитку будь-якої складної системи», щоб «підтримувалась різноманітність її елементарних структур». Тоді у складній системі й виникає:

- власне стремління до «резонансного самоуправління»;
- потяг до здійснення резонансних управлінських дій «не силою управлінського впливу, а вмінням впливати на складну систему в потрібний час і в потрібному місці» у їх синхронізації і співпаданні;

- спрямованість на «синергетичне управління» і на відповідний «синергетичний підхід», який представлений «в орієнтації на власні закони еволюції і самоорганізації складної системи»;

- вирішення в синергетичному підході питання: «як швидко вийти на розумні форми складної системи з бажаними законами самоорганізації?» або самоуправління і саморегуляції [13, с.327]; Тобто здійснити, за нашою концепцією, ментало-синергетичний синтез;

- вирішення цього питання діяльнісно здійснюється шляхом «управління знаннями» в процесі чого генеруються інновації, нововведення та «інноваційні проекти»; в подібному статусі «знання» змінює свій суб'єктивний статус як інтелектуальний продукт суб'єкта–творця, на визначення, що «знання – це своєрідний об'єкт» в єдності суб'єкта і об'єкта. Тоді «управління знаннями – це не окремо взятий програмний продукт по підтримці бази даних, це стратегія управління... орієнтована на розвиток і максимальне використання свого інтелектуального потенціалу» шляхом організації і самоорганізації; в цьому аспекті «управління знаннями – це організація управлінських дій на базі сукупності інтелектуальних, інформаційних і програмних ресурсів» [13, с.85]; функціонування цих «знанневих ресурсів» в їх інтегрально-органічній єдності і створює, за нашою концепцією, «синергетичний ресурс» складної системи і перетворює її в понадсистему з синергетичною якістю самовпорядкування;

- «управління знаннями» практично предстає як самостворення інноваційних ресурсів та їх безперервне відтворення в ході відповідної організації і самоорганізації; подібне відбувається в «тактичних процесах» за алгоритмом «пошук – використання – навчання – розповсюдження», коли у функціонуванні «знань – об'єктів» (наприклад, у вигляді практичної інформації) «головним стає поняття «нововведення» [14, с.15-17]; в «стратегічних процесах організація і самоорганізація знань відбувається за алгоритмом: «оцінка інтелектуального капіталу як складової частини процесу стратегічного планування» – «створення і підтримка» інтелектуального капіталу (коли він тільки закладається як майбутній ресурс) – «відмова від активів» або «демонтаж активів», що мають матеріальний характер і не приносять прибутку; ключова організаційна задача в подібній стратегії є «розробка системи показників, котра дозволяє оцінити, наскільки зростає база знань організації та її доходи від інвестицій в інтелектуальний капітал» [14, с.17-18]; в подібному стратегічному «управлінні знаннями» і виникає *первинний синергетичний ефект творчо-інтелектуальної діяльності в її суб'єкт-об'єктній з'єднаності.*

До «управління знаннями» та «організації знань» за інноваційною методологією наукової діяльності, що дає синергетичний ефект творчих зусиль суб'єктів, звертаються й вітчизняні дослідники цього питання, при чому в дуже широкому діапазоні – від загальних принципів до конкретних форм. Серед принципів, використання котрих дає синергетичний ефект, – це «організація наукової діяльності» на принципах «відповідності» і «доповненості», «цілісності» та «історичності», «комунікативності» і

синергетичного «принципу необхідної різноманітності». Співвідносно до подібних принципів «форми організації структури процесу наукової діяльності» визначають «життєвий цикл» різних «інноваційних проєктів» на основі «часової структури наукової діяльності» та функціонування інновацій до тих пір, коли вони потребують зміни та генерації нових більш ефективних нововведень [12, с.598,604]. Головний критерій – це цінність інноваційних знань для господарюючих суб'єктів, їх різноманітність, багатоаспектність і семіотичність, можливість комунікативної передачі та обміну. Ось чому організаційна «інфраструктура управління знаннями» повинна «дозволяти знайти найбільш зручні форми їх подачі, які облегшують використання знань внутрішньо в організації». Але при цьому фіксується, що «складніше всього – переконати людей в тому, що в кінцевому рахунку обмін знаннями принесе користь як організації, так і їм особисто» у їх інтелектуально-креативному зрості [14, с.17].

Проведений вище філософсько-науковий аналіз показує, що трансформація філософського світорозуміння має достатньо пророблені наукові підстави для репрезентації знання в якості об'єктивної реальності в єдності суб'єкта і об'єкта, що при певних умовах перетворюється згодом на «сферу розуму», ноосферу. Вона онтологічно фіксується на основі всеєдності буття і мислення як метафізичну реальність земного «космічного розуму», де він на менталореальнісному рівні може контактувати і взаємодіяти з іншими «космічними розумами». Оскільки *суспільство, взаємодіючи з природою, безпосередньо і творить ноосферу в разі метакультурного синтезу біосфери і соціосфери*, то цей процес можна осмислити і врівноважити на підґрунті його самовпорядкування з використанням «нових методологій вивчення глобальних явищ». Наприклад, у вигляді таких «сучасних наукових уявлень як поняття синергії, нелінійної динаміки процесів, маючих зовнішньо протилежно спрямований характер, але в реальності каталізуючих один одного і взаємно підтримуючих, що є компліментарність, взаємодоповненість, поняття фрактальної ітерації, неусувна невизначеність тощо» [15, с.4-5]. Проте в цій, дійсно інноваційній методології присутні переважно масштабні параметри міжнародного порядку, розширення комунікацій і навіть «приватизації глобального порядку». Культурний контекст представлений тільки в «альтернативному варіанті розвитку процесів глобалізації культури», перш за все на кшталт американської субкультури. Але подібне представляє згібний і невірний «шлях радикального індивідуалізму», коли «людина почуває себе автономною, незалежною від моральних обмежень або від традиції, сім'ї чи

соціальних зв'язків». На цей шлях «культурної глобалізації» нас «підштовхують фінансово-економічна еліта і підтримувані нею лібертарії», які «населення всіх країн світу представляють публіці безграмотним і безпомічним, що тільки ждуть культурної місії США». Науковці роблять вірний висновок, що це «шлях матеріального споживання і духовної деградації» [15, с.164]. Альтернатива, що пропонується, нібито вірна і благородна – це «глобалізація культури» як «другий шлях». Подібна «глобалізація культури – це можливість глибокого усвідомлення взаємозв'язку людей всього світу, усвідомлення, котре може збагатити наш сенс достотної поведінки і нашу відповідальність за ті соціальні зв'язки, в яких ми приймаємо участь, включаючи солідарність зі всім людством». Проте цей «другий шлях глобалізації культури», хоча і є привабливим, але він псевдоноосферний і організаційно нездійснений на соціетально-синергетичній основі. Бо щоб «запустити» ноосферний механізм самоорганізації і самовпорядкування соціуму, необхідно "включити" механізм соціальної синергетики, інтелектуальної творчості суб'єктів (як носіїв інтелектуальної власності), задіяння механізму створення комунікативно-когнітивного "соціального капіталу" суспільства на благо всього людства, а не на користь владних кланів. Саме з цієї причини подібний шлях «був відторгнений світовою фінансово-економічною елітою», котра не хоче втрачати свого контролю над суспільством, що глобалізується. Зостається тільки «надія на еліту інтелектуальну, наукову, релігійну» та інші елітні верстви [15, с.186]. Але вона, що стає вже очевидним, веде лише до глобалізованого техноноосферизму.

«Культуру радикального індивідуалізму» не можна подолати в такий спосіб хоча б того, що сама інтелігенція і науковці є переважно творцями – індивідуалістами, а тому потрібна повна зміна суспільної життєдіяльності та її соціально-економічної організації. Наприклад, під тиском екологічного колапсу, ресурсної кризи тощо. Для цього необхідне визнання, що основною ідеологією людства є саме культура, що потребує перетворення «культурних цінностей в життєвий факт» та визнання того, що «існує самодостатня у своїй повноті *реальність культури*», а буття культури створює сама «особистість і її життєвий світ» [16, с.56]. При чому цей біосферно-соціосферний «життєвий світ розуміється надбіологічно, він зобумовлює ... і відношення, що складаються в культурі і разом з нею... коло метафізичних значень» [16, с.59]. Тільки в *культуросфері, що формує метакультурну креативно-синергетичну реальність, знімається протиріччя суб'єкта і об'єкта, а з цим відбувається суб'єкт-об'єктний синтез в*

метареальності ноосфери. Подібний менталореальнісний процес можна необхідним чином спрямовувати, надаючи йому синергетичної якості самоорганізації і самовпорядкування. Можна стверджувати, що *організаційне програмування культурно-ноосферної реальності цілком можливе з рівня сучасної науки, що вже продукує знання в якості «особливих об'єктів»*. Наприклад, знання, котре представлене у вигляді «індивідуальних ресурсів». Тобто коли вони нагромаджені, актуалізовані і знаходяться в «єдності з засобами, методами і умовами, дозволяючи його актуалізувати та ефективно використовувати» і перетворювати «соціальний інтелект» суспільства [17, с.153]. В свою чергу сукупний «інтелектуальний потенціал» всього суспільства може акумулюватися і створювати «інформаційні ресурси» глобальної інфосфери, а надалі креативно-інформаційний синергоресурс. Він має здатність безперервної акумуляції і нагромадження, що різко підвищує загальний «соціальний інтелект» суспільства [18]. Він цілком може стати "ноосферним метаінтелектом" глобалізованого соціуму, бо такий новостворений "соціальний інтелект" у поєднанні з «когнітивними структурами суспільства та його підсистем» продукує «структури соціальної пам'яті, суспільної свідомості та суспільної думки» в об'єктивних формах «наукових і взагалі творчих шкіл і течій, духовної комунікації тощо» [19, с.76]. Новий якісний стан інформаційних ресурсів суспільства і соціального інтелекту трансформує нагромаджену сукупність знань в інформаційну культуру, розширюючи їх до *культуросфери знань* (культурноноосфери – ред.) [20]. Вона базується на таких основних складових **культурно-інформаційного буття знань**, культурно-інформаційного типу раціональності [31, с.179]:

- новий тип спілкування, даючий вихід особистості в інформаційному бутті на духовно-практичному підґрунті;

- свобода виходу і доступ до інформаційного буття на всіх рівнях від глобального до локального, оскільки внутрішньонаціональний, внутрішньодержавний тип інформаційного буття такий же неспроможний і безпідставний, як і національно-локалізована наука;

- новий тип мислення, котрий формується в результаті висвободження людини від рутинної інформаційно-інтелектуальної роботи; серед головних ознак найбільш яскраво проявляється орієнтація діяльності на саморозвиток, самонавчання і самоосвіту.

В цьому аспекті вже створюються спеціальні програми «основ інформаційної культури» для ВНЗ, котрі викладаються як в Європі, так і в Росії [21, с.59]. Загалом знання, інформація, інтелектуальні активи зараз є

головним національним багатством розвинених країн. В США за критерієм «знання як національне багатство» воно обчислюється в розмірі 75% ВВП. Це переважно високоліквідні інтелектуально-інформаційні активи, які в науково-технічному відношенні готові для швидкої технологізації, тобто є "високоліквідними активами". Щоб здобути таку перевагу перед іншими країнами, США використовують механізм «відтоку мозоку», перш за все з Росії та України. Подібний «відплив» весь час зростає. Так, на початку 90-х років «демократичної революції» в Росії в 1992 році на Захід емігрувало 4576 працівників науки і освіти, в 1993 році – 5876 чол. Існував і внутрішній «відтік мозоку» з України в Росію (що зараз знизився) [22, с.19-20]. На подібних інтелектуально-інформаційних підставах відбувається сучасна «економічна трансформація» суспільств у протиріччі та «протиборстві інтеграційних і дезінтеграційних процесів» [23, с.102-103]. В першу чергу процесів «глобалізації» світового соціуму на підґрунті ідеології *«рах американа»* або *«рах європейска»* і йому протилежного – «межової різноманітності культур». Перший напрямок веде до створення однобічної «понадсоціосфери» на основі понадвеликих енергетичних затрат з катастрофічним збільшенням «виробництва ентропії» у виробничій Мегамашині. Тільки США зараз поглинають до 70% світових ресурсів і не здатні перебудувати ентропійно-затратне суспільне виробництво на синергетичних засадах, використовуючи, наприклад, відновлювальні технології. Другий «антропогенний» напрямок – це *формування культуросфери, культуроморфного соціуму, що розвивається за синергетично-ноосферним принципом*. За цим принципом в разі соціокультурної трансформації суспільства швидко розвиваються «засоби і структура соціокультурної регуляції», «культура в системі виробництва» і «виробництво в системі культури» [24, с.42-43]. Культура починає впливати на всі види суспільної діяльності, посилюючи її соціальні, ціннісні значення і різноманітність, особливо впливати на науку і техніку, посилюючи їх когнітивний і креативний зміст, змінюючи при цьому всю існуючу політичну систему [24, с.51-52]. Створюються підстави для *становлення культурно-інформаційної суспільної системи як цивілізації реального гуманізму і ноосферно-гуманітарного знання* [25, с.269]. Формуються передумови соціокультурної трансформації техноінформаційного суспільства і набуття ним самих різних культурних модусів за принципом єдиного соціуму метакультури [26, с. 196, 248, 269]. В разі становлення «культури виробництва», «культури споживання», «культури знань» та «інформаційної культури» починає відбуватись трансформація самої культури, *всезагальна*

«культурна трансформація» як безперервне «відтворення духовної діяльності» в процесі соціальної «самоорганізації на всіх рівнях і в самих різних сферах», що веде до саморозвитку і формування так званої "серединної культури" [24, с.268]. В ній «досягається взаємна адаптація соціальних верств, етнічних, національних і конфесійних компонентів, реалізується симбіоз і синтез різнорідних структур, розподіляються функції центра і периферії, формується стале регіональне і місцеве самоуправління, що знаходиться в органічному співвідношенні з цілісною системою загальноцивілізаційних зв'язків» глобального масштабу [24, с.269]. На цьому підґрунті і вирішується «проблема культурного контексту науки» як підтвердженого духовного знання. А саме: «чи носить наука єдиний універсальний характер або ж вона прив'язана до цінностей і соціальних інститутів кожної цивілізації?». Тобто мова йде про культурно-ціннісні першоджерела виникнення «сфери розуму», ноосфери – вже не безпосередньо з біосфери і соціосфери, а з культуросфери і креатосфери, в яких генеруються масові культурно-пізнавальні, духовно-творчі дії по формуванню наукових знань в разі загального підвищення інтелектуального рівня і креативності людського мислення. З цим відбувається становлення загально-універсального «інтелектуально-мисленевого буття» людства. На цій основі виявляється «співвідношення духовної специфіки кожної із цивілізацій з універсальним кодом науки» вже на культурно-історичному підґрунті людської метакультури, на якому «долається західно-центристське розуміння науки» [24, с.104].

При філософському «знятті» раціоцентризму західного типу мислення, з одного боку, і містичної інтроверсії в розмислах східного типу, з другого боку, подібні **«універсальні коди науки» у різних культурно-історичних видах знання**, що є першоджерельним для виникнення ноосфери у єдності суб'єктного і об'єктного може бути представлено у такому історичному культурогенезі становлення ноосферного світорозуміння, котре стає його історичним ноосферогенезом [27, с.213-222]:

- **знання генетично-цілісного життєрозуміння**, що є природно-генетичним кодом сприйняття буття у єдності людини, природи і космосу; подібні генокоди розгортаються у **синкретичне світорозуміння** з первинних земно-космічних світоглядних уявлень;

- **ведично-генетичне знання у формах «відання світу»** і його первинної когнітивної означеності: це ведокоди візіонерського світобачення, що частково збереглися лише в індійській культурі; вони розгортаються у **супранатуральне і супраментальне світорозуміння**;

• *знання культурно-сислової інтенційності в потягу до духовної культури: воно представлено первинними філософсько-світоглядними культуурокодами античного світу, і перш за все у вигляді філософського світогляду самих різних народів світу; це **філософсько-світоглядне світорозуміння**;*

• *знання вищої реальності «надземного» буття – це схоластичні теократичні коди (теокоди) Середньовіччя; вони породжують **духовно-релігійне світорозуміння**;*

• *науково-пізнавальне знання у вигляді науково-світоглядних гносеологічних кодів Нового часу (гносеокоди «гносеологічної реальності»); з гносеокодів формується **науково-гносеологічне світорозуміння**;*

• *знання науково-дослідницького нагромадження інформації в разі комунікативних інтеракцій: подібна реальна можливість представлена інформокодами акумуляції знань; з інформокодів виникає **інформаційно-ментальне світорозуміння**;*

• *знання генетичної соціетальності суспільства з соціокультурною організацією своєї життєдіяльності: це соціокоди і культуурокоди суспільного буття в органічній єдності ціннісних орієнтацій людей та їх смислозначення для суспільства як соціальної системи; культуурокоди розгортаються у культуурогенне і соціокультурне світорозуміння, котре може приймати модус **культурно-інформаційного світорозуміння**;*

• *знання етичної трансценденції культури у вигляді певних нормативних деонтокодів моральної регуляції життєдіяльності людей в системі єдиного соціуму, що діють як авторегулятори суспільної самоорганізації; з деонтокодів розвивається **трансцендентально-деонтичне світорозуміння**, що і фіксується сучасною філософією когнітивного трансценденталізму, духовно-практичної і духовно-творчої трансценденції реалізованих когнітивних і креативних практик;*

• *знання ноосферного світорозуміння буття людського соціуму у всезагальній метафізичній реальності: подібне знання представлено ноокодами взаємодії суб'єкта і об'єкта та всеєдності буття і мислення через механізм метафізики знань [28, с.88]; через ментальні ноокоди безпосередньо і твориться первинне **ноосферно-онтологічне світорозуміння**;*

• *метафізичне знання про синергетику ноосфери і її проявлення в актуальній креативно-синергетичній реальності: це синергокоди космічності людського буття в понадсистемі космоноосу, які зобумовлюють становлення **ноосферно-синергетичного і космоноосферного світорозуміння** [29, с.275, 321, 376].*

Зрозуміло, що останні два «універсальні коди науки», а саме – *ноокоди взаємодії суб'єкта і об'єкта* в аспекті всеєдності буття і мислення та синергокоди космічної метареальності, в котрій контактують і спілкуються «космічні розуми», сучасна наука і повинна відкрити в якості ноосферно-метафізичного знання, гносеологічного і онтологічного факту «синергетики ноосфери», актуально проявленій в креативно-синергетичній реальності як вищого земнокосмічного буття у всеєднісному Універсумі людства [29, с. 376]. Процес в такому напрямку суспільного прогресу вже почався. Він інтенсивно йде у вигляді трансформування людської ментальності і розвитку інформаційної свідомості, культурно-інформаційного світосприйняття і світорозуміння дійсності, розвитку особливої «інформаційної реальності». Подібне відбувається як у віртуально-комп'ютерних формах (техногенного псевдобуття), так і реальної трансінформації дійсної соціальної системи суспільства і перетворення його на культурно-інформаційну суспільну систему. Тут в бінарній ціннісній опозиції знаходяться дві тенденції: техногенна, що веде до створення кіберреальності техноінформаційного суспільства, в якій дегуманізуються духовні цінності, і культурогенна тенденція, котра відповідає гуманістичним традиціям і духовно-творчим цінностям людини. І тому сприяє розвитку культурно-інформаційної суспільної системи зі всіма її світоглядними, громадянськими та інституційними атрибутами [25, с. 226, 311]. Перша «техноінформаційна реальність» є симулятивною псевдореальністю артефактів і симулякрів та представляє собою, за Ж. Бодріаром, «заміну реального знаками реального», а останніх – «знаками знаків» [30, с. 7]. Тому подібна техногенна псевдореальність не може породити синергетичний ефект, створити синергетичний ресурс суспільства, а з ним – метареальність ноосфери в якості «живого буття» сукупного людського розуму. Друга «культурно-інформаційна реальність» є, за нашою концепцією, духовно-творча, *ноосферна креативно-синергетична реальність дійсного, а не віртуального буття*. В ній «синергетично-ноосферний ефект» виникає саме в разі культурних взаємодій, соціокультурних інтеракцій в суспільстві і в науковій сфері. Тому, на наш погляд, в цьому аспекті і необхідно дослідити на філософсько-методологічній основі, як подібні зміни відбуваються в самому процесі трансформації філософсько-наукового світорозуміння дійсності, так і в ході реальнісних перетворень самої цієї дійсності. Тобто мова йде про те, як можлива *буттєвісна синергетика ноосферного "знання знання"* і як процесуально твориться ноосферне *метазнання*. Первинно воно акумулюється в буттєвісних синергопроцесах природно-фізичного

самовпорядкування, а надалі відбувається його креативно-синергетичне осмислення у ноосферному світорозумінні

Використана література (до рр. 4.1, 4.2)

1. Апель К.-О. Трансформація філософії. – М.: Логос, 2001 – 344 с.
2. Основы современной философии. Отв. ред. М.Н. Росенко. – СПб: Изд. СПб ун-та, 1999 – 352 с.
3. Бурдые П. Социальное пространство и символическая власть// П. Бурдые. Начала – М.: Socio-Logos, 1994.
4. Коркюф Ф. Новые социологии. – М.: Инст. эксперимент. социологии; СПб: Алетейя, 2002 – 172 с.
5. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. – М.: "Медиум", 1995. – 323 с.
6. Капра Ф. Дао фізики. – М., 1991
7. Феллер В. Введение в историческую антропологию. – М.: «Кнорус», 2004 – 359 с.
8. Луман Н. Эволюция. – М.: Логос, 2005. – 256 с.
9. Торчинов Е.А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного. – СПб: Петербургское Востоковедение, 2005 – 480 с.
10. Pribram K. The Holographic Hypothesis of Brain Functioning. – Ed. D.S. Valle, R. von Eckartsberg. Plenum Press. 1981 – p. 178
11. Ibid. Pribram K. Behaviorism. Phenomenology and Holism// The Metaphors of Consciousness – p. 148.
12. Новиков А.М., Новиков Д.А. Методология. – М.: СИНТЕГ, 2007 – 688 с.
13. Глухов В.В., Коробко С.Б., Маринина Т.В. Экономика знаний. – СПб: Питер, 2003. – 528 с.
14. Букович У., Уильямс Р. Управление знаниями. – М.: ИНФРА-М, 2002
15. Глобализация и моделирование социальной динамики (Автор. коллектив под рук. Э.Р. Григорьяна). – М.: Инст. социальных наук, 2001. – 214с.
16. Суханцева В.К. Метафизика культуры. – К.: Факт, 2006 – 368 с.
17. Вовканыч С.И., Н.А. Парфенцева «Социальный интеллект»: метафора или научное понятие// Социс, 1993, №8
18. Кочетов А.Н. Интеллектуальный потенциал общества. – Саратов, 1991
19. Porat M. Global implications of information Society. – j.Community, 1978, Winter
20. Колин К.К. Социальная информатика – научная база постиндустриального общества// Социальная информатика, М., 1991.

- 21.Медведева Е.А. Основы информационной культуры (программа курса для вузов)// Социс, 1994, №2.
- 22.Громов Г. Р. Очерки информационной технологии. – М.: Университ. кн., 1993.
- 23.Лукинов И. Экономическая трансформация. – М.: Экономика, 2002 – 567с.
- 24.Ерасов Е.С. Социальная культурология. – М.: Логос, 2000 – 307 с.
- 25.Капица В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку. – Кривой Рог: Вида. центр, 2012
- 26.Капица В.Ф. Философия культуры информационного общества. – Кривой Рог: Издат. центр, 2012. – 373 с.
- 27.Капіца В.Ф. Українська національна свідомість. – Кривий Ріг, Мінерал, 2005. – 356 с.
- 28.Капіца В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг, Видав. Центр,2010 – 304 с.
- 29.Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг, Видав. Центр,2012 – 491 с.
30. Бодрияр Ж. Симулякри і симуляція. – К.: «Основи», 2004 – 230 с.
31. Капіца В.Ф. Світоглядна культура і ноосферне світорозуміння. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2013. – 592с.

4.3. Буттєвісні синергопроцеси природно-фізичного самовпорядкування та їх креативно-синергетичне осмислення в ноосферному світорозумінні

Креативно-синергетичні процеси, що генерують ноосферне метазнання і творять буттєвісну синергетику природно-космічної метареальності, як було показано, виникають в разі інтенсивної взаємодії суб'єкта і об'єкта та їх динамічної всеєдності. Метадинаміка подібної всеєдності така, що може відбутись повна інверсія суб'єкта і об'єкта. А саме: суб'єкт може перетворитись на об'єкт самопізнання, саморозвитку і самореалізації, а об'єкт – на суб'єкта мисленевої реальності у вигляді «сфери розуму» сукупного суб'єкта людства або ноосферу. Тому відповідні фази трансформативної інверсії суб'єкта і об'єкта, в разі чого виникають креативно-синергетичні феномени, можна представити таким чином.

1). Розділення суб'єкта та об'єкта в пізнавальному процесі та виокремлення об'єкта в якості самодостатньої реальності, що залежить від суб'єкта тільки в предметному полі пізнавальних інтересів, де фокусуються

конкретні предмети та «об'єкти пізнання» пізнавальною свідомістю суб'єкта, що виявляє об'єктні «ментально-пізнавальні феномени», а потім трансцендентує і накладує це знання на реальність [19, с.24, 42].

2). З'єднання суб'єкта і об'єкта на рівні всеєдності мислення та буття або їх самототожності у нероздільній взаємодії та в онтологічному вимірі всезагальної метафізичної реальності (її креативно-синергетичного поля) [16, с.338].

3). Відокремлення суб'єкта і об'єкта у всезагальній метафізичній реальності з трансформацією об'єкта (метаоб'єкта) в суб'єктивну реальність космоноосу (космічних розумів), а суб'єкта (метасуб'єкта) – в об'єктивну дійсність його предметної самореалізації в «реалогнозисі ноосферного буття» [20, с.239].

Таким чином, в понадсистемі Всесвіту і виникає синергетичний механізм безперервного творення і відтворення природно-космічного буття в якості креативно-синергетичної реальності. Це потребує особливого розуміння космічного і природно-фізичного буття як буттєвісних синергетичних процесів креативного самовпорядкування, саморегуляції і самовдосконалення, що обов'язково приводять до ноосферогенезису. Подібне зобумовлює не тільки корінну зміну світоглядних уявлень, але й формування якісно нового креативно-синергетичного світорозуміння. Тому *сучасний світогляд суспільства суттєво змінюється, набуваючи нового характеру взаємодії суб'єкта і об'єкта, налождження суб'єкт-об'єктної єдності і ноосферної всеєдності*. Подібне можна, наприклад, прослідити по зміні характеру процесу наукового пізнання. Так, з позицій класичної науки суб'єкт і об'єкт знаходяться в механічному зв'язку, в статичному чи кінетичному, і таким чином формується механістичний світогляд. У некласичній науці зв'язок суб'єкта й об'єкта стає відносним і тому світогляд перетворюється на релятивістський. У постнекласичній науці зв'язок суб'єкта й об'єкта взагалі є непрямим, нелінійним і навіть фантомним. Тому починають з'являтися «квазіоб'єкти», «інтерсуб'єкти», «умовні» і «сукупні» суб'єкти; об'єкти, що рухаються з понадсвітловими швидкостями в субпросторах, симулятивні об'єкти і суб'єкти як симулякри тощо. На засадах ноонауки суб'єкт і об'єкт розглядаються у їх органічній всеєдності відповідно до всеєдності буття і мислення у креативно-синергетичній реальності в ментально-буттєвісній репрезентації «дійсної ноосферної реальності» [20, с.337]. Подібне й потребує інноваційного наукового дослідження та осмислення на підґрунті ноосферного світорозуміння.

4.3.1. Ноонаукове розуміння синергопроцесів самовпорядковуючої організації і самоврівноваження

Перше осмислення нового сприйняття людиною дійсності зафіксовано в розробках з синергетики Г.Хакена, котру він представив як «науку про взаємодію» в «понадвеликих» системах і одним з перших визначив «стремління до створення єдиної картини світу» [1, с.18]. Подібна нова картина світу будується на новому розумінні «тайни сприйняття» людини дійсністю, виходячи з моделі «синергетичного комп'ютера», котрий здібний до «самоорганізації сприйняття» шляхом самопрограмування [2, с.153, 228]. Питання про світоглядну зміну в баченні і розумінні існуючої картини світу починають ставити і наші дослідники. Так, В.В.Василькова на основі «синергетичного підходу» в сучасній філософії пропонує запровадити «принципи нового світобачення» шляхом «методологічного синтезу наук» і створення «архетипічних образів ідеального світопорядку», включаючи «соціальну реальність», що самоорганізується [3, с. 32, 158, 346]. При цьому можливості нового синергетичного «світопорядкування» в соціальній реальності В.В.Василькова вбачає в першу чергу в культурі і соціокультурних процесах [3, с. 374].

За нашою концепцією, в таких культурогенних взаємодіях та в культуросфері, що творять креативно-синергетичну реальність, котра змінює світоглядне бачення дійсності з почуттєвого на понятійно-узагальнююче світорозуміння дійсності. Почуттєва «картина світу» трансформується на розуміння світу як єдиної реальності буття і мислення, «креативної реальності» і «ноосферної релальності», бо мова йдеться про визначальну «креативність природи» і креативний «зміст природних сутностей» [4, с.252, 255]. Подібний «креативний зміст» у суспільній «соціокультурній реальності» представлений культурою і культурно-інформаційними процесами. Група відомих вчених таких, як С.П.Капіца, С.П.Курдюмов і Г.Г.Малінецький безпосередньо пов'язують синергетичне бачення реальності з культурою, конкретно, з механізмом «Виклику-і-Відповіді», котрий розробив А.Тойнбі. Вони вважають, що «виклики історії» в суспільній системі «виникають саме тоді, коли система проходить точку біфуркації... Саме в точках біфуркації є соціальний заказ на видатних діячів», що радикально змінюють культурно-історичну ситуацію [5, с.18]. Подібне предстає як «культурно-історична творчість» і окремої особистості, і всього суспільства, котре соціально «розширює» континуум реальності й формує **понадвелику соціокультурну систему креативно-синергетичної реальності**. В подібній понадвеликій соціальній реальності, відкривається

реальна можливість культурного опрідечення синергетичного ресурсу людської діяльності [4, с.181]. Перш за все духовно-пізнавальної, інтелектуально-інформаційної, креативно-реалізаційної менталосферної і ноосферної діяльності. У синергетиці ця діяльність розвивається за «принципом максимуму інформації» [6, с.81]. Внаслідок цього «енергетичний світогляд» локально-організованих невпорядкованих систем перетворюється на «синергетичне» світорозуміння реальності як понадвеликої системи, що здатна до самоорганізації і самовпорядкування. В суспільстві це відбувається через явище «самоорганізаційної критичності людської спільноти» – від етносу до цивілізації і культури [5, с.93-94]. На цьому підґрунті «критичного переосмислення» історії в «синерго-реальнісному контініумі» єдиної реальнісної понадсистеми, що існує, самоорганізується і саморозвивається в єдиній культурно-історичній динаміці і креативно-синергетичному полі.

На підґрунті соціальної синергетики культурно-історичний рух сучасного суспільства і розуміється як розвиток через дисбаланси і диспаритети, соціальні флуктуації і біфуркації в напрямку формування понадвеликої соціальної системи (глобально-ноосферної), що самоорганізовується і самовпорядковується. Подібне є можливим у результаті креативно-пізнавальної діяльності людини і суспільства, безперервного творення й оновлення креативно-синергетичної соціальної реальності в онтологічному вимірі креатосфери і ноосфери. Але виникає питання: як це можливо в «онтологічній реальності» загалом і в соціальній реальності зокрема? Існуюча почуттєва «картина світу», є світоглядною панорамою і за своєю суттю є матеріально-фізичною, предметно-почуттєвою у тому сенсі, що вона описує «ентропійний світ». Тобто світ, що енергетично розпадається і твориться в безперервному циклі еволюції Всесвіту. Подібна «ентропійна картина світу» і відповідний їй «ентропійний світогляд» формується внаслідок дії таких п'яти законів енергоентропії [4, с.220-221]. Це закон збереження і збільшення ентропії або наявності і «розсіювання» енергії; закон зменшення ентропії відкритих систем в процесах прогресивного розвитку, закон зменшення використання енергії за рахунок зовнішніх джерел у разі більш досконалого організуючо-впорядковуючого функціонування відкритої системи; закон можливого розвитку матеріальних систем при їх прогресі і вдосконаленні (що виражається в максимальних значеннях негоентропії), а також п'ятий закон «переважного розвитку ... в кожному класі матеріальних систем» з досягненням «максимального

значення негентропії або максимальної енергетичної ефективності»: ККД, питома продуктивність, довговічність, надійність тощо [4, с. 221].

Для соціальної реальності притаманна своя особлива «соціальна енергетика» з відповідною до неї «соціальною ентропією». А саме – поступова втрата суспільством енергетичного потенціалу до межі, коли суспільна система витрачає всі свої соціальні ресурси, переживає «системну кризу» і після неї (революція, реформація, трансформація) встановлюється новий тип соціальної організації. В разі дії прогресивних процесів розвивається більш впорядкована соціальна організація за вищезначеними законами енергоентропії, вона встановлюється в суспільних системах більш високого класу: культурно-цивілізаційного, соціально-економічного, антропогенного рівня і більш «розширеного» масштабу та відкритості. Ними можуть стати «негентропійні суспільні системи» з максимальною соціально-енергетичною ефективністю, але все з певними межами для свого подальшого соціально-енергетичного вдосконалення. Зараз – це становлення глобалізованого соціуму, охоплення та освоєння природно-околоземної сфери («земнокосмос») для "розширення" людської життєдіяльності до планетарного рівня, а надалі – це міжпланетний космічний простір та інші сфери. Але саме "за межовим" (поза межовим) енергетичним порогом подібним новим ареалом повинна стати синерго-креативна реальність в її ноосферному світорозумінні й універсальному світоузагальненні. Поки що і соціальний, і «духовний світогляд» будуються на ентропійних поглядах та уявленнях про «розпорошення» енергії внаслідок високої соціальної турбулентності суспільних процесів і великих соціальних витрат на суспільний розвиток і прогрес. Хоча в соціальному і духовному світорозумінні є дуже сильні синергетичні складові: інформаційні, комунікативні, аксіологічні, когнітивні та їх інтегруюча культурна і креативна складова [19, с.310].

Існуюча світоглядна «картина світу» в якості «наукового світогляду» базується на погляді про «стаціонарний Всесвіт». Але подібна «стаціонарність», за Г.Хакеном, є не більше ніж тимчасова врівноваженість системи, її «тимчасово врівноважений стан», для підтримки якого необхідний постійно діючий «впорядковуючий параметр». Він діє таким чином, що світова «система може несподівано, втрачаючи рівновагу, переходити від одного стану до іншого вже з «неврівноваженою структурою» різного типу. Якщо це «термінова структура», існування котрої вимірюється часом, то саме в такому сенсі «мова може йти про стаціонарні стани». Вони представлені в «періодичному русі, квазіперіодичному русі, хаосі і різних

переходах між цими станами в точках, де виникає втрата рівноваги» і дисбаланс [7, с.306]. Тобто, це така тимчасова врівноважена система, котра при наступному «переході» стає неврівноваженою за своєю «ієрархією неврівноваженості». Такими «перехідними станами» або «переходами» до менш врівноваженого стану можна визначити наступні [7, с.306-307]:

1). Зміна «керуючого параметра» дієвого впливу на систему. В соціальній реальності – це зміна дії влади у суспільстві (дерегуляція), економічні зміни, соціальна турбулентність, зовнішні впливи і загрози, загалом – усі суспільні пертурбації з пониженням рівня впорядкованості внаслідок втрати суспільством соціальної енергії та енергоентропії. Тобто це зниження впорядкованості (врівноваженості) суспільства внаслідок "управлінської ентропії", а в природі – дерегуляція в дії домінантних процесів біосферотворення, вітальності тощо. Звідціль виникає необхідність застосування антиентропійного механізму *"управлінської синергетики"* – саморегуляції процесів, їх перетворення на саморегулятивні синергопроцеси. А в креатосфері соціуму – це утворення особистісних менталосфер, самоуправлінських "суб'єктних реальностей", що функціонують у синергорезимі безпосереднього контакту і взаємодії з "об'єктною реальністю" (авторезим суб'єкт-об'єктного інтегрування).

2). Зміна режиму функціонування системи внаслідок «привхідних факторів» позасистемної дії. Вони частіше всього визначаються як «випадкові» чи форс-мажорні, хоча ця випадковість може мати діалектично закономірний характер. Але при подібному приведенні факторів до системної дії такими «привхідними формами можуть бути так звані «латентні» або «скриті фактори», а також «слабореагуючі фактори». В соціальній реальності – це соціокультурні, духовно-ціннісні фактори в усіх їхніх семіотично-смыслових значеннях. Тобто розбалансування системи виникає внаслідок дії "позасистемних факторів ("позасистемної ентропії") – звідціль необхідність задіяння синергомеханізму *"розширення системи"* до меж її перетворення у синергетичну понадсистему з понадскладною синергоструктурою. А з цим, окремі менталосфери суб'єктів починають інтегруватись у суб'єкт-об'єктну "ноосферну єдність" або ноосферу.

3). В альтернативі до подібних слабовідчутних латентних і слабореагуючих факторів є «переходи» («фазові переходи»), що можуть мати характер різких зрушень, катастроф, грубих «збоїв» у системі (як системної, так і позасистемної дії). Наприклад, при переході до більш «широкої», але внутрішньо нестійкої, роздрібленої і дискретно-"строкатої" системи. В соціальній реальності це розпад або створення великих соціально-політичних

об'єднань (альянсів, блоків, імперій, союзів), формування культур і цивілізацій в разі національно-етнічної інтеграції або утворення політично-правового федеративного чи конфедеративного союзу (по типу США, СРСР, Євросоюзу, СНГ тощо) чи їх інших інтегративних різновидів. Подібне представляє не їх укріплення, а втрату врівноваженості внаслідок кризово-катастрофних зрушень по типу "розкіл-розпад" ("кризова ентропія") або навпаки – створення штучних квазісистем і механістичних нежиттєздатних псевдооб'єднань. Звідциль виникає необхідність у *синергомеханізмі резервування і саморезервування безперервної діяльності синергетичної понадсистеми*. Цей синергомеханізм знаходиться у більш високому "онтологічному вимірі" метафізичної реальності [16, с.338]. Подібну функцію резервування загального "все-буття" може виконувати космонос з високорівневим "гомеостазом 5-го роду" і всеєднісим «ментально-реальнісим Універсумом» [16, с.376].

4). Перехід в інші «тимчасові стани», часовий термін яких є обмеженим у «тимчасовій системі». Г.Хакен вважає їх одночасно і «просторовими системами», що є також тимчасовими і тому маючі єдину «просторово-часову структуру» [7, с.14]. А з цим вона набуває здатності переходити до іншого реальнісного виміру з підвищенням (прогрес) чи пониженням (регрес) «вимірності» системи. В соціальній реальності це перехід до «інформаційної», «комунікативної», «когнітивної», «креативної» суспільної системи, культурно-інформаційної суспільної системи і антропогенної цивілізації реального гуманізму [8, с.105, 150]. Останні вже мають не тимчасовий стан, а якості креативно-синергетичної і ноосферної реальності. Але все ж це ще "перехідний стан" (фазовий перехід) у вигляді "темпоральної ентропії" чи "континуальної ентропії", а разом – часо-просторової ентропії у вигляді тимчасової неврівноваженості системи, що може привести до її розпаду внаслідок зниження її вимірності і рівня впорядкованості. Щоб цього не сталося необхідне задіяння *синергомеханізму підвищення інформомісткості і креативності синергетичної понадсистеми*, що надає її додаткові ступені свободи – соціальної, соціокультурної, духовної, ментальної, "креативної свободи". Подібні синергомеханізми змінюють "онтологічний рух" буття і суттєво підвищують його "онтологічну вимірність" у часо-просторовій розмірності сприйнятті буття, його світорозуміння як "свободи буття" і переживанні як Всебуття [16, с.418-421, 425].

5). Перехід на другу домінуючу процесуальність. У природі це перехід від переважно фізичних процесів – до хімічних, хіміко-молекулярних,

біологічних, генетично-молекулярних, нейронно-мозкових, психічно-свідомісних, інформаційних процесів, що безпосередньо виявляють «креативність природи». У суспільстві ними є інформаційно-креативні процеси безперервного творчого генерування. У такому "перехідному стані" замінюється "управлінський параметр" на більш ефективний в разі переходу на більш високу процесуальну доміную, а з цим виникає тимчасова "ентропія переходу" внаслідок енергозатрат на сам фазовий перехід. Але потім ентропія знижується з одночасним підвищенням синергізму процесів. При подібних переходах необхідно *здіяння синергомеханізму процесуальної самоорганізації і структурної організації* (утворення складних і понадскладних структур) в процесах самовдосконалення синергетичної понадсистеми. Тут найвищу структурну самоорганізацію забезпечують саме *створення суб'єкт-об'єктних структур, суб'єкт-об'єктної самоорганізації пізнавального процесу, самотворчість і самореалізація тощо*.

Чим вище рівень організаційної системи (фізичний, хімічний, біологічний, генетичний, соціальний), тим далі, за Г.Хакеном, «зовнішній потік енергії» відводить систему «від стану термодинамічної рівноваги». Тому й виникає необхідність, щоб при відповідних «переходах» до станів неупорядкованості діяли «скеровуючі параметри» для корегування зовнішніх факторів [7, с.42]. У «локальних системах», що є «закритими», а не «відкритими», вплив «керуючого параметра» на тип поведінки в «просторово-часовій системі» закритого типу представлений у якості «зовнішнього фактору» або регулярної дії (впливу) інших «зовнішніх факторів». У соціальній системі це перш за все політична влада, що призвана організовувати і впорядковувати суспільство в якості зовнішнього управлінського фактора. Тому влада нібито стоїть «над» суспільством і не скільки його врівноважує, скільки розхитує, бо владні структури як «система в системі» мають свої «владні інтереси». Передусім, – це намагання не втратити своїх власних повноважень над суспільством, а з ними – і матеріальне збагачення. Тому влада постійно інспірує свою політично-керуючу необхідність на тій підставі, що без централізованої влади у суспільстві настане хаос. У синергетичній системі подібний «керуючий параметр» взагалі відсутній, бо синерго-впорядкування досягається на основі самоорганізації системи. Тому, якщо у природі, як в «природній системі», незважаючи на її еволюційну «креативність» і здатність природи до самоорганізації і самотехнологічного вдосконалення, діють закони енергоентропійного «розпорошення» і дифузії, то в суспільстві як «суспільній системі» можлива синергоорганізація і самовпорядкування. Але

при обов'язковій умові, що в управлінні будуть представлені високорозвинені і високоінтелектуальні особи, творчі і духовно "продвинуті" особистості, котрі самогенерують інтелектуально-творчу еліту, дають суспільну свободу і розвивають громадянську самоорганізацію. А в суто синергетичному аспекті все знаходиться «у залежності від швидкості продукування в системі процесів» (фізичних, хімічних, біологічних, соціальних, духовних, креативних), під впливом яких «можуть з'являтися зовсім різні типи поведінки» даної системи. Це може бути «експоненційний зріст, стаціонарний стан, експоненційний розпад» того, що Г.Хакен назвав «популяцією» (на прикладі швидкості розмноження популяції клітин або їх «депопуляції») [7, с.42-43]. При такій "прискореній еволюції" може виникнути і "креативно-синергетична популяція" природної "культури суспільства" ("третя природа"). Саме таким чином земноприрода як космічний об'єкт понадвеликої і відкритої синергосистем Всесвіту в певний час свого світового існування набрала в природних процесах такої «еволюційної швидкості», яка дала поштовх до «космічної еволюції». Це чітко визначив К.Е.Ціолковський. Проте він не фіксував, що тим самим були зароджені і "запущені" синергетичні космопланетарні процеси на Землі. Вони як космічні синергопроцеси протікають одночасно з земними енергопроцесами у вигляді безперервних «переходів» у циклах «прогресу-регресу». В суспільних системах ці швидкості в культурних взаємодіях і в соціокультурних процесах на порядки підвищуються, і тому можливості суспільного зросту в десятки разів збільшуються до креативно-синергетичного і ноосферного рівня.

У цьому відношенні технічний прогрес за останні півтори століття Новітнього часу просто вражаючий. Тут наявний надшвидкий «експоненційний зріст», що навіть виникає питання: чи може з подібною понадшвидкістю «зпрогресувати» і людина? Як діють відносно сучасної людини закони еволюції та які «перспективи людини розумної» – «еволюція чи адаптація»? Або будуть задіяні «синергетичні механізми антропогенезу»? [9, с. 67]. Тоді, відповідно до подібних механізмів «синерго-антропогенезу» людини розумної і повинно сформуватись релевантне ноосферне світорозуміння дійсності, котре відповідне креативно-синергетичній реальності в якій починає розвиватись ноосферне буття людства. На подібному ноосферно-синергетичному підґрунті стають більш зрозумілими вражаючі наукові експерименти В.П.Казначеева. Вони доводять, що людина і Всесвіт – це «єдина світова істота», якщо розглядати цю єдність через ультрафіолетове випромінювання й ультрафіолетовий обмін інформацією.

Для усіх живих клітин земноприроди, включаючи людину, існує «єдине інформаційне поле», що «зіткане» ультрафіолетовим випромінюванням [10, с.24]. Для біосфери, соціосфери, антропосфери і навіть «передбіологічного стану еволюції» подібне «розглядається як творчий процес, сутністю якого є накопичення інформації» [10, с.6]. Мова йде про *всезагальну синерго-інформаційну взаємодію, але таку, котру можна придивитися й актуалізувати до рівня, коли «перехідні процеси», «фазні переходи», особливо «соціальні переходи» можна спрямувати до безперервного зросту-акумуляції, «синтропії» без ентропійного розпаду.*

Але тоді виникає дуже важливе світоглядне питання, хоча поки що воно існує в межах почуттєвої «картини світу», а не «світорозуміння». Його суть полягає у наступному: якщо вивести наявні процеси із стаціонарного стану (зросту чи розпаду, статичної чи динамічної рівноваги), то «яка послідовність переходів характерна для тієї чи іншої конкретної системи», бо тоді виникають різні світоглядні погляди та уявлення «про шляхи змін і сценарії розвитку подій» [7, с.43]. У межах існуючих світоглядних уявлень, тобто енергоентропійних поглядів на дійсність, це такі «переходи», які від «стаціонарності» ведуть до "нестаціонарності" і невірноваженості системи. А саме – створюють, за Г.Хакеном, цілу «ієрархію невірноваженостей», котрі детермінують «послідовність переходів» тільки в одному напрямку – на «шлях до турбулентності» у вигляді осциляцій, флуктуацій і біфуркацій (і навіть поліфуркацій – ред.) [7, с.306]. Якщо їх розуміти як «квазіперіодичний рух» у напрямку до розпаду системи, то перед нами постає **«флуктуаційно-енергетичний світогляд»** ентропійного руйнування системи. В іншому випадку, це інверсійний та альтернативний **«флуктуаційно-синергетичний світогляд»** зросту системи шляхом її самоорганізації у відкриту понадсистему. Тобто, це вже є **«флуктуаційне світорозуміння»** природи, соціуму як креативно-синергетичної реальності з таким врівноважуючим «глобальним характером самоорганізації», коли, на думку У.С.Добронравової, відбувається своєрідна «конкуренція флуктуацій». Перевагу мають ті, які найбільш швидко розвиваються, шляхом «придушення решти флуктуаційних процесів або встановлення когерентності схожих функцій по всьому простору висхідної системи» з чим і забезпечується «глобальність процесів самоорганізації» [11, с.130]. В сучасній соціології у якості інноваційного методу аналізу соціальних систем уже розроблено спеціальний «вейвлет-аналіз соціальних процесів», який дозволяє виявити закономірності в соціальних подіях, коли «за періодами більш-менш регулярної динаміки слідує період хаотичних коливань». У

технічних науках – це виділення сигналу з «шуму» інших неперіодичних сигналів, в економіці – аналіз біржових індексів, курсів валют, "що скачуть", тощо [12, с. 136]. На основі вейвлет-аналізу можна здійснити «декомпозицію ... часового ряду на рівні, що відрізняється частотним спектром динаміки», здійснити «тремолдінг – пороговий аналіз», «стискання» часового ряду в разі, коли в «розширеному» вигляді неможливо виявити його закономірність. Тоді необхідно здійснити «нелінійний регресійний аналіз зашумленого» часового ряду, його моделювання з використанням різних частотних фільтрів, «вейвлет-паketне розложення» та інші спеціальні соціальні процедури [12, с.137].

Проте у сучасному суспільстві домінує енергетичне сприйняття дійсності як такої, що розпадається, деградує і не вдосконалюється, а всі теорії «досконалого суспільства» розглядаються як утопічно-ідеалістичні. Це відображається і в суспільному світогляді, що носить *флуктуаційно-енергетичний*, «кризовий» і навіть «катастрофічний» характер, включаючи відповідні "катастрофні теорії", що розробляються. У ньому поки що дуже мало ознак креативно-енергетичного і ноосферного світорозуміння. Г.Хакен налічує кілька основних світоглядних «картин світу» за світовим рухом до (1) неврівноваженості, (2) турбулентності, (3) неупорядкованої флуктуації і з (4) «переходами» до біфуркації і ротороподібних «завіхрінь», а також (5) вихороподібного «затягування» процесів у хаос. Подібне відповідає загальній фізичній теорії виникнення Всесвіту шляхом Великого вибуху з подальшим «розширенням-розбіганням» космічних об'єктів, або навпаки – їх «стисканням» до понадщільних станів, що зумовлює новий Великий вибух. Відповідно до катастрофного "ентропійного світогляду" постійно вибухають Понаднові зірки, «чорні дири» поглинають матерію, де вона гине, йдуть процеси анігіляції матерії й антиматерії, галактики періодично переживають періоди турбулентності, що приводить до космічних катастроф. Подібну катастрофу пережила і Земля як до появи людства, так і за час його існування: це Великий льодовиковий період, Великий потоп, а зараз – «Велике потепління». Прогнозуються страхітливі екологічні та космічні катаклізми в разі глобального «Великого потепління», нищівного сонячного рентгеновипромінювання, проникнення смертельної радіації через «озонові дири» та «дірки», що створюють старти космічних ракет. Рентгеновське випромінювання приведе до порушення генної структури людини та всіх природних істот з непередбаченим мутагенезом і зміною «еволюційного лідерства» людини на інші природні створіння. Або взагалі здійсниться заміна всього існуючого на інопланетні форми життя внаслідок втручання

могутнього інопланетного розуму. В кінці кінців це може бути Армагеддон як всезагальна самовбивча війна людства з використанням ядерної зброї і наступною «ядерною зимою» на мертвій планеті. Г.Хакен, здається, намагається попередити розвиток подібного «світоглядного сценарію» як турбулентного руху до все більшої невірноваженості і флуктуаційності, створюючи різні концепції «організованої невірноваженості». Вони можуть бути *осмислені, проконтрольовані та інверсовані з «негативу» на «позитив» у відповідних синергетичних «переходах», що ведуть не до нестабільності і хаосу, а стаціонарності більш високого рівня.* За нашою концепцією, подібною більш впорядкованою і стаціонарною дійсністю повинна стати креативно-синергетична реальність. Але її творення потребує відповідного ноосферного світорозуміння і відмови від катастрофо-ентропійного світогляду загального розпаду, руйнування і загибелі.

4.3.2. Перехідні процеси фазової біфуркації і подолання турбулентної невірноваженості шляхом самовпорядкування (концепція Ландау-Хопфа)

Перша «світоглядна картина» будується за сценарієм ентропійно-дисипативного розпаду згідно *концепції Ландау-Хопфа*. За цією флуктуаційною «світоглядною картиною» *біфуркація, відбувається як флуктація з нерівновісним фазовим переходом.* Він одномоментно виводить систему із стаціонарного стану і приводить до турбулентності. Послідовність «фазових переходів» така, що система від статичної рівноваги (стаціонарності) переходить до певної «динамічної рівноваги», що насправді є «збалансованою нерівновагою», коли стаціонарність ще зберігається. Проте в ній з'являються нестаціонарні частотні коливання – осциляції по «основній частоті» системи, яка є домінуючою частотою, що вдержує систему у стаціонарності «збалансованої нерівноваги». При переході у стан «динамічної рівноваги» система зі стабілізуючої «основної частоти» набуває мерехтливого «осциляційного стану» з невірноваженими коливаннями, коли вона починає вібрувати у напруженні. Подібний стан «осциляційного напруження» і може дати імпульс до цілої послідовності переходів у вигляді біфуркацій, що й здобули визначення «біфуркація Хопфа», відповідно до прізвища дослідника, який займався цими розробками [7, с.307]. Проте подібний процес може і не спричинити біфуркацію, перетворивши ці осциляції на «творчі імпульси» креативного підйому і напруження-натхнення у напрямі позитивної трансформації системи, що перебуває в осциляційному стані невірноваження. Але тільки в тому разі, коли вона розуміється не

світоглядно-ентропійно, а як креативно-синергетична система, що потребує свого «розширення» і більшої «відкритості». Якщо цього не відбувається, то осциляції переходять у «межовий цикл», за порогом якого замість одного базово-стаціонарного системного коливання («основна частота») виникає дві «основні частоти» коливань і «межовий цикл» переходить в ротороподібний процес. А з ним виникає «торови вихор», що і є біфуркація. А потім відбуваються подальші «фазові переходи» до «торів усе більш високої розмірності» зі збільшенням "вихороподібності" системи зі все меншим терміном врівноваженості, і вона врешті-решт може розпастися [7, с.307]. Послідовність фазових переходів від стану стаціонарності системи до невірноваженості відбувається у наступній послідовності:

а) 1-й фазовий перехід (ФП) – виникнення турбулентності у вигляді «динамічної рівноваги», що переходить у невірноважені процеси; це є фаза "первинної турбулентності";

б) 2-й ФП: поява флуктуації в системі, що порушує стаціонарність системи і виводить її зі стану рівноваги; це фаза "нерівновісної флуктуації";

в) 3-й ФП: перехід системи до «осцилюючого стану» і її вхід у «межовий цикл» квазіперіодичних процесів; це фаза "домежової осциляції"

г) 4-й ФП: вихід системи за поріг «межового циклу», біфуркація і виникнення двох ротороподібних коливань системи, котрі Г.Хакен назвав «квазіперіодичним рухом», і що приводить до подальших біфуркацій як «біфуркації торів» [7, с. 308]; це фаза "позамежової біфуркації";

д) 5-й ФП – це подальші біфуркації ротороподібного вигляду, перехід до торів усе більшої розмірності, але з усе меншим терміном врівноваженості; тобто кількість коливань зростає, але меншої частоти, що не є розвитком системи, а її «квазірозвиток» з пониженням рівня врівноваженості; це «біг по колу» з локалізацією системи у стані все більшої закритості, зменшення діаметра її взаємодій з навколишнім осередком і входження у воронкоподібний канал хаотичної нерівноваги; це фаза множиною "ротороподібної біфуркації" зі зменшенням врівноваженості внаслідок зросту кількості коливань і біфуркацій – тоді система колапсує і втрачає взаємодії з осередком, самоізолюється і розпадається.

Але можливий і інший сценарій розвитку подій. Л.Ландау вважав, що цей процес фазових переходів не має обмежень, може йти необмежено і «система терпить біфуркації торів усе більшої розмірності» і «після кожної біфуркації набір основних частот (квазіперіодичних) коливань системи поповнюється новою частотою». Якщо гіпотеза Л.Ландау вірна, то Г.Хакен робив висновок, що «турбулентність відповідає руху по безкінечно-

розмірному тору [7, с.307]. Але тоді система не «скорочується» в хаотичному енергорозпорощенні до терміну, коли вона повністю деградує і зникає, а навпаки – безперервно «розширюється» до понадвеликої синергосистеми спіральноподібної Галактики. Таким чином світоглядна картина дійсності, що скорочується і «замикається» сама на себе, замінюється на світорозуміння «відкритої» реальності як понадвеликої космічно-синергетичної системи. Вочевидь, це *космічно-синергетичне світорозуміння* безперервного "реальнісного творення" і самотворення в разі космологічної дії креативно-синергетичних процесів.

Що стосується соціальної реальності, то тут дуже характерним є українське суспільство з його великою турбулентністю і непередбачуваними трансформаціями. Проте подібна невизначеність існує тільки в межах традиційних світоглядних оцінок. А з позицій креативно-синергетичного (культурно-інформаційного) світорозуміння все прояснюється доволі швидко. Так, свою «соціальну флуктуацію» з великими творчими можливостями воно пережило на початку 90-х років минулого століття. На початку XXI століття стали зрозумілими позитивні і негативні сторони «соціальних осциляцій» в Україні. Позитив – це соціальна флуктуація українського суспільства до громадянського стану. Вже цілком очевидно, що процеси розвитку громадянського суспільства в Україні на порядок швидчі, ніж у Західній Європі. Негатив – це «розкіл» суспільства на «помаранчеву» і «біло-блакитну» частоту в «соціальних коливаннях», що є типовою "соціальною біфуркацією". Але це не вирішило позитивно проблему подальшого соціального розвитку. Більш того, додалися ще два соціально-частотні коливання: «парламентська» і «президентська» політична флуктуація, що переросла у пряме зіткнення цих двох політичних сил у процесі «політичної біфуркації». Тим самим утворився двомірний «соціальний тор» з ротороподібною дією квазіперіодичного руху 4-х політичних сил: президентської і парламентської, урядової та опозиційної. Зараз формується трьохмірний тор, у якому починають діяти ще дві політичні сили: загальногромадянська і регіональна, які не належать ні до урядової, ні до опозиційної сил, бо вони взагалі не є "провладними", а "позавладні" і дистанціюються від влади і політики. Якщо відбудеться оформлення "трьохмірного Тора" з 6-и суспільних сил (політичних і неполітичних, провладних і позавладних, централізованих і децентралізованих), то тоді в українському суспільстві відбудеться ще одна "соціальна біфуркація". У перспективі можуть відбутися нові «соціальні біфуркації» у відповідному "квазіперіодичному русі" вже з включенням

різних громадянських сил, а потім – регіональних соціотериторіальних сил. Треба мати на увазі, що в Україні це 26 обласних територій, що центровані навколо 9 культурно-історичних центрів, а кількість громадянських організацій і суспільних об'єднань може досягти 1000 і більше, як у розвинених країнах Західної Європи. Зрозуміло, що всі ці сили можна пустити на соціально-енергетичне «розпорошення» творчих потенціалів українського суспільства, а можна використати для створення культурно-інформаційної суспільної системи в якості соціальної креативно-синергетичної реальності [8, с.59, 80]. Але в разі наявності застарілих світоглядних уявлень, заснованих на примітивних поглядах "первинного накопичення" капіталу періоду "печерного капіталізму", а зараз його фазового переходу до періоду "монополістичного капіталізму" (кланово-олігархічного), творчий потенціал українського суспільства буде і надалі розпорошуватись. Вихороподібні "торові енергії" будуть і надалі вести до "розсіювання" і ентропії соціальної енергії суспільства, буде відбуватись до тих пір, поки не буде сформований дійсно новий, модернізований національний світогляд. Його необхідно заново створювати виходячи з двох джерел – історичних традицій національної культури і вже сформованих світоглядних уявлень про розвиток громадянського суспільства [17, с.105, 256]. А якщо виходити з європейського і світового досвіду, то необхідно розвивати культурно-інформаційний світогляд, і таку світоглядну культуру, котра дозволяє *сформуванню креативно-синергетичне світорозуміння на основі позитивно-діючих фазових біфуркацій у громадянському суспільстві*. Для цього необхідно здійснити не безглуздий "квазіперіодичний рух" (що відбувається в українському суспільстві на протязі більше 20 років), а *дійсний синерго-періодичний рух позитивних трансформацій з кількома продуктивними соціально-фазовими переходами у вищі суспільні стани*. Це можуть бути 3-4 соціально-фазові переходи (з терміном по одному року кожний, а всього 3-4-5 років), котрі повинні бути добре проробленими і силанованими. Наприклад, у вигляді відповідних суспільних інноваційно-інвестиційних проектів та їх 5-и річного "проектно-програмного комплексу". Подібний шлях ефективно здійснили і реалізують багато країн в Європі, включаючи Польщу, Чехію, Словаччину, котрі ментально близькі українцям, а зараз по цьому шляху йдуть прибалтійські країни. Україна не може подібне зробити саме внаслідок застарілого світогляду, хоча українській етнокультурі і національній ментальності притаманне космоцентричне і ноосферне світорозуміння.

4.3.3. Біфуркаційно-торові процеси локалізованої нерівності та їх приведення до аттракторної самовпорядкованості (концепція Рюеля-Такенса)

Друга світоглядна картина-сценарій будується за *концепцією Рюеля-Такенса*. Вона доводить, що енергетичний розпад системи в разі множинних біфуркацій не обов'язково носить більш розлогий відцентровий характер («від основної» стаціонарної частоти), а може припинитись після двох біфуркацій і виникнення чотирьохчастотного «двовимірного тора». Подальший розпад починають стримувати центрострімки, доцентрові процеси, упродовж яких виникають «атрактори нового типу», що не дають двохвимірному тору фазово перейти через біфуркацію в трьохвимірний тор з 6 основними частотами (з набагато меншою силою коливань). По цій гіпотетичній моделі «при біфуркації двохвимірного тора виникає аттрактор нового типу, так званий *странний аттрактор*».

«Странність» подібного аттрактора полягає в тому, «що він не є ні особливою точкою, ні межовим циклом, ні навіть різноманітністю». Він є певною сферою тяжіння до себе як більш-менш впорядкованого простору на відміну від ротороподібних «закручень» торів: «усі траєкторії подібного аттрактора лежать в деякій області ... простору» і траєкторії процесів, що знаходяться поза цієї області, але в її достатньо малій навколишності, притягуються до аттрактора»; при цьому «траєкторії, що лежать у самій області, залишаються в ній назавжди [7, с.307-308]. Тому замість множинних і багатовимірних торів з відцентровими «квазіосновними» частотними коливаннями малої сили виникає «множинність» *странних аттракторів різного типу*», але в єдиній їх функції – це доцентрове, «квазіцентрострімке» тяжіння до впорядкованості в локальній зоні аттрактора. Тобто через аттрактори встановлюється децентралізована (позасистемна) впорядкованість, що протистоїть торовій неврівноваженості. Хоча система і втрачає свою цільність, але вона зберігається.

Подібне можна достатньо легко побачити у соціальній реальності. Коли у центральних владних структурах йде непримирима боротьба за одноосібне домінування у владі і в суспільстві, то в самому суспільстві в його громадянських соціотериторіальних об'єднаннях, наприклад, у регіонах, виникають соціальні «*странні аттрактори*» притягання провідними регіонами до себе інших територій. В Україні на Сході – це Донецький і Харківський регіони, на півдні – Одеський регіон, у центрі – Придніпровський регіон, на Півночі – Київський регіон, на Заході – Львівський регіон. Такими територіями, що функціонують по типу «*странного аттрактора*», є також

«особливі економічні зони», «зони пріоритетного розвитку», прикордонні території з інтенсивним товарообміном. Таким же чином можуть діяти корпорації з широко розгалуженою господарською інфраструктурою, наприклад, нафтогазові корпорації (в Україні це НАК «Нафтогаз»). Ними можуть бути і олігархічні клани, котрі контролюють певні галузі промисловості та інші утворення, котрі функціонують як «держава в державі», хоча можуть приходити і до централізованої влади, виконуючи певну стабілізуючу роль. Проте не втрачаючи при цьому тенденції до децентралізації у суспільного "розколу" – в Україні це нав'язливі ідеї про її "федералізацію", двумовність і багатомовність тощо. Аттрактори у "розхитаному" і розбалансованому суспільстві діють таким чином, що замість одного «децентралізованого порядку» встановлюється спочатку два, а потім чотири ротороподібних «централізованих порядки» (двохмірний тор), на які централізована влада згодом перестає реагувати. Потім у суспільстві виникають вже множинні *«децентралізовані порядки певної «локалізованої впорядкованості» зі своїми «центрами атракції»*: громадянськими, економічними, етнотериторіальними тощо. Централізована система при цьому претворюється на *«квазісистему»*, а локалізовані *«атракційні системи»* стають *субсистемами*, здатними до самостійного функціонування і впорядкування. Вони майже не реагують на сильно послаблену й уже формально централізовану *«квазісистему»* і самі самоорганізують свої субсистемні зв'язки. Наприклад, в організаційній формі громадянського суспільства (в рамках унітарного устрою), або федерації чи конфедерації, союзів-альянсів, де унітарності вже немає. «Федеративні заклики» в Україні вже лунали і лунають, а «конфедеративні перспективи» для українського суспільства зберігаються як у межах СНГ (це рамки «єдиного економічного простору»), так і в асоційованому членстві у Євросоюзі. Це значно «розширює» соціальну систему, в яку буде входити й українське суспільство, бо з появою певної синергетичної складової виникає і соціальна здатність до самоорганізації і самоврядування такого «розширеного суспільства» як понадсистеми. Але при цьому українське суспільство втрачає «основну частоту» коливань у своєму національному культурно-історичному розвитку й «розчинюється» в «транснаціоналізмі», при якому «скеровуючий параметр» знаходиться або в Брюсселі, або в Москві. Подібний історичний урок Україна вже проходила в складі колишнього СРСР. А в історичній ретроспективі вона пережила розпад Київської Русі внаслідок дії «странних аттракторів» удільної локалізації князівств, їх взаємного відокремлення та послаблення в здатності до опору зовнішнім загрозам. Таким чином, на

негативі, за сценарієм локалізованої аттракції суспільної неврівноваженості розвивається сепаратистський світогляд, котрий різко звужує горизонти соціального простору, веде суспільство до територіальної деградації і встановлення на підконтрольних територіях мафіозної влади. Вона *мотивує розчленування територій і самого суспільства необхідністю встановлення порядку заради "стабілізації" і рівноваги, що обертається суспільним "квазіпорядком"*. А на позитиві, "аттракторне самовпорядкування" може визвати у суспільстві синергетичні процеси громадянської самоорганізації, котрі спочатку відбуваються у найбільш громадянсько-розвинутих регіонах, а потім переходять на все суспільство, *генеруючи соціальну синергетику громадянської консолідації*. За подібним позитивним сценарієм у суспільстві розвивається консолідований громадянський світогляд і соціетальне світорозуміння суспільної самоорганізації та самовпорядкування. Це свого роду "інтегроване світорозуміння" з багатьох "соціетальних аттракцій" як складових сформованої світоглядної культури у складі множинних суспільних етнокультур. В українському суспільстві також можлива позитивна "аттракторна інтеграція" багатьох національних етнокультур (сформованих у 9-11 культурно-історичних центрах) у єдине *менталокультурне світорозуміння*, котре охоплює весь культурно-історичний континіум та всі "фазові періоди" соціогенезу українського суспільства у єдиній і цілісній креативно-синергетичній реальності [17, с.105]. В цьому і може проявитись головна особливість "української ментальності", котра, можливо, в деякій мірі і привела В.І. Вернадського до ноосферного світорозуміння.

4.3.4. Біфуркаційно-послідовні процеси «квазіперіодичного» синерговпорядкування (концепція «послідовності Фейгенбаума»)

Третя світоглядна картина-сценарій будується за **концепцією «послідовності Фейгенбаума»**. Якщо концепція Ландау-Хопфа стверджує «прямий» шлях до хаосу, але не відразу, а через певну послідовність і множинність біфуркацій, а концепція Рюеля-Такенса – стримання і припинення цього руху через аттрактори, що локально впорядковують систему, то за концепцією «послідовності Фейгенбаума» стверджується подовження «шляху до хаосу через подвоєння періоду» кожного ротороподібного руху. Тобто період, коли відбувається біфуркація подовжується через припинення біфуркації та її «самопоглинання» і повернення до висхідного стану «основної частоти» системи. Але потім біфуркація знову виникає і подібне може відбуватись кілька разів. Що і є

«подвоєння періоду», за Фейгенбаумом. Подібне «подвоєння» може відбуватись 3-4, 5 і максимум 6 разів у зворотньо-поступовому «квазіперіодичному» русі. Це все нове і нове повернення до «межового циклу» осциляцій на «основній частоті» коливань з подальшою біфуркацією, котра в новій спробі намагається призвести систему до впорядкованості на одній з двох виникаючих нових частот. Але після шести спроб виникає вже двохвимірний тор (внаслідок біфуркаційно-торового процесу), а далі трьохвимірний, 4-хвимірний, n-вимірний, а в кінці безкінечно-вимірний, що є хаос. При чому кожен раз відбувається «дискретне відображення» ситуації, котра нібито «забувається» системою й вона знову повторюється. Тобто, кожен раз знову і знову «межовий цикл» відображає себе, але з часовим розривом із «забуванням» того, що вже мало місце. Кожен раз біфуркація відбувається нібито «по-новому», що є добре забутою старою ситуацією. Пропонуються і реалізуються нібито все нові підходи, щоб «запустити» - реанімувати стару віджившу систему, котра стає все гіршою, а після шести спроб вона перетворюється на саму гіршу аж поки не розвалюється [7, с.309]. А з цим виникає безкінечний зворотньо-поступовий квазіперіодичний рух безперервного погіршення, котрий закінчується хаосом. Г.Хакен ставить питання: чи «може безкінечна послідовність Фейгенбаума здійснитися в реальних системах»?

У соціальному житті це добре ілюструється на прикладі суспільства, зокрема владної структури українського суспільства. В Україні шість подвоєнь періодів політичної влади вже було: це шість перших біфуркацій, пов'язаних з виборами народних депутатів і президента (якщо брати цю кількість виборів загалом), коли вони як центри влади стали ворогуючими сторонами в намаганні одноосібно домінувати у владних структурах. Виник ротороподібний рух політичних «завіхрювань»-звинувачень, що видавалося за демократію, а насправді було «квазідемократією». Врешті-решт ситуація повернулася з біфуркації у такий «межовий цикл», коли в парламенті створилася «помаранчева коаліція» при керуванні державою «помаранчевим» президентом. Проте знову відбулася біфуркація, і ці політичні сили розійшлися. Це було перше «подвоєння» періоду. У 2008 році відбулося повернення до «межового циклу», а потім біфуркація з другим «подвоєнням» періоду. Суспільство з цього вийшло явно послабленим, соціальна ситуація погіршилась, хаотичні прояви стали загрозливими і відбулася «газова війна» України з Росією. Що буде далі і за яким сценарієм розвиватиметься ситуація? За більш ніж 20 років незалежності суспільна ситуація (економічна, соціальна, громадянська, з правових свобод,

модернізації, у "сфері відкритості" суспільства тощо) суттєво не покращувалася і загалом мала тенденцію до погіршення. Особливо на фоні східноєвропейських країн, що вступили до Євросоюзу. Результат – повна зневіра громадянського суспільства до всього владного політикуму і "політичного класу". Виникла початкова необхідність в радикальній зміні політичного і всього суспільного світогляду, котрий виявився "квазідемократичним" і все більше перетворюється на авторитаристський зі зворотньою трансформацією-поверненням до псевдорадянських світоглядних цінностей, тобто "основної частоти" стабільного і "захищеного" існування. Зараз подібне стає вже повністю очевидним. Щоб змінити цей «шлях в нікуди» треба інверсувати подібний негативний процес «на позитив», а для цього треба налагодити послідовно-періодичний рух в позитивних і прогресивних трансформаціях в напрямі розвитку культурно-інформаційної суспільної системи. Це перманентно-трансформаційні зміни в базисній структурі суспільства, суспільних відносинах та інституціях, і як це зробити теоретично і практично детально пророблено [18, с. 113, 148, 311]. Головна проблема є світоглядною – *розвиток культурно-інформаційного світорозуміння з позицій гуманітарного і ментального прогресу*, що дозволить задіяти синергомеханізми економічного, технологічного і науко-технічного розвитку у певному послідовно-періодичному русі до найбільш розвинених країн світу. Це і є головне "національне завдання" українського суспільства по конструюванню креативно-синергетичної соціальної реальності з ноосферною якістю.

4.3.5. Турбулентні процеси синергорозвитку в «режимі переміжаємості» регулярних-нерегулярних станів (в резонуючих сплесках врівноваженості-неврівноваженості)

Є ще одна, четверта світоглядна картина-сценарій у вигляді «**шляху через переміжаємість**». Для такої картини світу характерне бачення «сплесків» у невірноважених процесах, коли подібні «сплески турбулентності чергуються з ділянками, на яких встановлюються регулярні режими» [7, с.309]. Цю закономірність установили Помо і Манневіль. Так, вони виявили, що у ході біфуркацій турбулентність процесів у системі все збільшуються до тієї межі, коли «регулярні режими», що підступають до «межового циклу», стають «регулярно-неврівноваженими» і тому «шлях до переміжаємості» веде до хаосу. Система все сильніше «розхитується», поки не «перевертається» і не впадає в хаотичний стан. Це такий модус «біфуркації Хопфа», що раніше розглядалася, коли «періодичний рух по

межовому циклу може змінитися хаотичним режимом або, точніше, модульованим хаотичним рухом» [7, с.309]. Тобто, це рух «на грані» розпаду системи і «за гранню». Далі виникає деяка «регулярна врівноваженість» за цією «гранню» після біфуркації, а потім здійснюються нові «резонуючі сплески» – регулярний режим – біфуркація – більш короткий регулярний режим і т.д., коли подібні «сплески» робляться нерегулярними та хаотичними, і система більше не врівноважується.

Щоб подібне собі уявити і науково репрезентувати необхідно особливе світорозуміння і бачення дійсності. Воно може сформуватись на підґрунті **"резонуючого" і "регулярно-змінюючогося" світогляду**. У своєму розвитку він набуває ознак резонуючого світорозуміння, в якому "сферична" картина світу ("сфайрос-світогляд") змінюється на "симетричну" і "пульсаційну" картину світу, котрий репрезентує себе в режимі періодично-пульсаційного "розширення-стискання" у фрактально-ізоморфних пропорціях. У фізиці і космології подібне явище відоме як "масштабна інверсія" або синергетична (позаентропійна) "зміна масштабу" в мікро-макро- і мегапараметрах самоподібності-фрактальності. Тобто в "режимі переміжаємості" біфуркації в резонуючих всплесках "врівноваженості-неврівноваженості" у регулярних-нерегулярних процесах може генеруватись і фрактальний синергопроцес "переміжаємої регулярності". Він і потребує свого особливого осмислення у **фрактальному світорозумінні**. Йому співвідносна "фрактальна свідомість", що здатна уловлювати і детектувати подібні резонансні мікро-мега процеси в їх "переміжаємості" у креативно-синергетичній реальності "фрактального менталодуховного поля". Воно проявляє себе і функціонує у всеєдності "фрактального мислення" та фрактальної дійсності [19, с.107, 110, 114].

У соціальній системі подібне пов'язано з механізмом безперервного регулювання суспільних процесів і реформування суспільства в "переміжаємості" з періодами дерегуляції, відсутності реформ або "контрреформації". Наприклад, це 100-річне реформування та контрреформування в Германії, післявоєнне 60-річне реформування Західної Європи в намаганні перетворити її в «Сполучені Штати Європи» (хоча з часу виникнення цієї ідеї і перших дій пройшло майже сто років), це численні намагання «модернізувати – постмодернізувати» ліберально-ринкову схему «індустріального – постіндустріального» розвитку «капіталістичних – посткапіталістичних» суспільств Європи і США, Японії та інших розвинених країн, що закінчились теперішньою всесвітньою кризою капіталізму, яка зтягнула й Україну. Це більш ніж 20-річна «українська реформація» і

недолуге регулювання суспільних процесів в Україні, котрі ні до чого не привели, а тільки все погіршували стан країни. Короткочасовий регулярний режим змінювався новим руйнуючим «сплеском» політичної і соціальної турбулентності і нерегулярності. І, якщо йти по цьому шляху «переміжаємості», українське суспільство буде повністю виснажене. В екстремумі можуть виникнути воєнні сутички між ворогуючими сторонами, загальний конфлікт і громадянська війна. Як, наприклад, це було в Західній Європі в першій половині XIX століття, що відповідало періоду буржуазно-демократичних революцій. Подібну повномасштабну "буржуазно-капіталістичну" революцію (контрреволюцію) чисельні політологи пророкують і в Україні, якщо вона не вибере прогресивний шлях цивілізаційних трансформацій, а не повернення назад у капіталізм і навіть у феодалізм. На Заході подібні революційні (трансформаційні) зміни носять посткапіталістичний характер "розбудови" техноінформаційної суспільної системи і тому набувають соціально-технологічної оформленості. А саме – це науково-технічна революція (НТР) 60-х років минулого століття, «синєкомірцева» і «білокомірцева» революції робітників та інженерів 70-х в разі першої модернізації виробництва після НТР; «технологічна» та «управлінська» революції 80-х років внаслідок постмодернізації; «інформаційна» та «інтелектуальна» революції 80-90-х років, що потребували повної зміни соціально-політичного ладу в західних країнах і перетворила їх на «інформаційні» і «комунікативні» суспільства, а капіталізм на «інформаційний капіталізм» та «посткапіталізм». *Зараз відбувається «гуманологічна» або «антропогенна» революція, що замінить суспільний лад і сформує громадянське суспільство некапіталістичного типу в разі світової фінансово-економічної кризи капіталізму. У її фіналі ствердиться культурно-інформаційна суспільна система з яскраво вираженими синергетичними характеристиками та ноосферним світорозумінням.* Хоча це вкрай протирічний розвиток і на місце сучасної "техноінфосфери" активно "вбудовується" техноноосфера. За її первинний наробок, наприклад, видається глобалізована система "електронного павутиння", символом чого є мережна інфраструктура Internet з техноноосферним веб-стилем життєдіяльності, повністю залежних і прив'язаних до неї людей.

4.4. Синергопроцеси «креативного впорядкування» на засадах ноосферного буття і світорозуміння

Як видно, всі вищезначені сценарно-світоглядні картини енергоентропійного світу добре узгоджуються з соціальними процесами, що

пройшли у суспільстві Новітнього періоду історії і сучасності. Тобто, в межах 50-150 років, коли відбувалася суттєва інтенсифікація суспільного життя і системний характер соціальних процесів у їх тенденціях та закономірностях добре виявився. Більш того, складається враження, що самі «світоглядні сценарії» космоприродної еволюції за різними концепціями виписані їх розробниками (свідомо чи несвідомо) «від суспільства», під впливом та спогляданням соціальних процесів, «соціальних переходів», ритміки суспільних збуджень, станів стабільності-нестабільності, нестаціонарних станів соціальної невпорядкованості, появи соціальних «осциляцій-сплесків», доведення їх до межі неврегульованості і «вибуху» в «суспільних флуктуаціях» і біфуркаціях різноспрямованих, «роздвоєних», «потроєних» нелінійних процесів з багаточастотними соціальними коливаннями тощо.

Щоб знати, як краще впорядкувати систему, особливо таку понадскладну як соціальну і культуросферну, де нелінійні процеси переважають та носять нерегулярний і часто позасистемний характер (або понадсистемний), та досягти соціальної врівноваженості процесів і взаємодій в інформаційному суспільстві, треба слідувати «принципу максимуму інформації». Тобто, коли можливе «прирощення інформації» на основі безперервного зросту «інформаційного змісту» системи та знань про неї. Тоді досягається, за Г.Хакеном, пониження «інформаційної ентропії» внаслідок «зміщених оцінок», неточних знань та «викривленої» інформації, а одночасно відбувається «прирощення інформації» в разі акумуляції більш точної і вірної інформації, точних знань, адекватного пізнання законів буття та закономірностей розвитку буттєвих реальностей різних типів, включаючи і креативно-синергетичну реальність. За авторською концепцією, подібне безперервне природження інформації та досягнення її максимуму в системі (за «принципом максимізації») можливе, не тільки виходячи з уявлень про понадвелику відкриту систему з наявною синергоякістю, а саме у *креативно-синергетичній реальності, в котрій ідуть творчі процеси самовідтворення реальності у все більш досконалії і вищій якості*. Вся складність приведення до дієздатності нового світорозуміння, тобто *розуміння світу як креативно-синергетичної реальності*, полягає в тому, що у особистості необхідно розвинути «творчий інтелект», і «творчі уявлення» в осяганні світу, креативність мислення і творчу культуру мислення. А після цього вони світорозумово повинні бути доведені до вищого стану досконалості, компетентності і автентичності, високорозвиненої здібності до творчості, креативної здібності до духовно-творчої самореалізації. Здійснити подібний

розвиток звичайними методами і способами неможливо, як і неможливо «сходу» сформувати культурно-інформаційне, креативно-синергетичне і ноосферне світорозуміння, бо це потребує нової і самої високої «творчої якості» людського інтелекту.

Так, сучасною наукою зафіксовано [13, с.3]:

а) що «творчих здібностей немає» у людини від народження як таких, а «інтелектуальні здібності виступають як необхідні, але недостатні умови творчої активності особистості»; тобто творчі здібності не даються «від бога», а їх треба цілеспрямовано формувати;

б) що «творча здібність – креативність – є незалежним від інтелекту фактором» і цю здатність треба розвивати певними активними способами;

в) що «творчого процесу як специфічної форми психічної активності немає» [13, с.21-22]; можна вести мову лише про «інтелектуальний компонент креативності» і «культуру мислення» [13, с.3, 5].

Креативні здібності, креативність особистості з'являється з можливістю «переносу здібностей», коли є «стимулювання членів середовища один одного» як особистостей [13, с.23-24]. Тобто, це є ініціювання, актуалізація однієї здібної особистості другою здібною особистістю в їх комунікативному обміні як «інтерсуб'єктів». А для цього повинно бути й відповідне «креативне середовище», в котрому «креативність проявляється через особистісні відчуття, роздуми, знання, почуттєвість, дії». У «креативному середовищі» повинна бути «відсутність загрози і примушення у середовищі», бо коли «особистість відчуває загрозу від середовища, вона стає обачною і заторможеною й боїться вільно виражати свої ідеї» [13, с.24]. Створене належним чином «креативне середовище» в першу чергу повинно бути «гармонічним середовищем» з двома найнеобхіднішими характеристиками – «прийняття й стимулювання» [13, с.23]. Але щоб виникли креативні здібності і сформувалася «креативна особистість», повинна проявлятися «нестимульована активність» у формі «об'єднання когнітивних і особистісних створінь». Тоді «творчість ... є ситуативно-нестимульованою активністю, що проявляється в стремлінні вийти за межі заданої проблеми». У цих випадках дії «інтелекту на активність» може перетворитись на «активність до рівності у творчій дії». Це те, що у Т.Парсонса представлено «соціальною дією», а в Ю.Хабермаса – «комунікативною дією». Саме в «творчих діях» виробляються риси вільного мислення, визнання самого себе і впевненість, довільність, підвищується вірогідність реалізації творчого потенціалу (творча самореалізація), можливість «естетичної орієнтації» (гармонійності), здібність до ризику у

сміливих «творчих діях», коли треба доказати і захистити свої творчі ідеї та розробки [13, с.24-25]. Треба також володіти і синергетичною якістю постійного прирощення інформації. А саме – це «здатність до нагромадження інформації», коли задіюється «антиентропійний механізм ... асиміляції енергії та інформації». Він «збирає їх у згустки і тим підвищує не лише здатність до самозахисту, а й забезпечує можливість творчого процесу», представляє «механізм захисту від негативних та асиміляції позитивних впливів довкілля заради збереження гомеостазу внутрішнього середовища організму» людини як її «мислячого тіла» [14, с.376-377]. Це свого роду «менталоінформаційний гомеостаз», менталогомеостаз зі своїм особливим творчим синергомеханізмом. У Г.Хакена подібний механізм «нагромадження інформації» представлений «принципом максимуму інформації». Його можна розглядати як принцип максимізації інформації, за яким «прирощення-нагромадження» інформації в онтогносеологічному відношенні відбувається у такій послідовності [6, с.81-87]:

- коли в макроскопічній (конечній) системі з'являється «безкінечна перемінна» в розумінні світу і світових процесів – це початкова *інформаційно-макроскопічна акумуляція знання* у його «безкінечному» приростанні-збільшенні (перманентний «зріст знання»): саме з подібної «знаневої перманентності» і виникає ***первинне інформаційне світорозуміння***;

- коли є певне узагальнення-принцип «макроскопічного» світу, за яким він «існує» і може перейти на синергетичний механізм-принцип існування; це *трансформаційний принцип переходу акумуляції знання у синергетичний режим його нагромадження*: з осмисленням подібного «трансформаційного принципу» починає розвиватись ***інформаційно-синергетичне світорозуміння***;

- на основі цього починає здійснюватись випадку діє «нова інтерпретація теорії вірогідності», котра відрізняється від традиційної тим, що дозволяє «проникнути в сутність ... інформації», змінивши погляд на «теорію інформації» [6, с.81]; тобто при перетині першого рубіжу у «максимізації інформації» починає змінюватись часо-просторова релятивність дійсності і *виникає інформаційно-синергетична реальність більш високої онтологічної вимірності* для інформаційно-«продвинутого» суб'єкта, – це 4-й реальнісний вимір єдиного простору-часу, єдина П-Ч координата; починає формуватись ***інформаційно-польове світорозуміння***, «релятивне світорозуміння» 4-го реальнісного виміру, котре фіксує і осмислює «інформаційно-енергетичні процеси», котрі насправді є інформаційно-польовими інформаційно-

синергетичними процесами, що притамані «польовій реальності» інформаційно-польового буття, або «тонкого буття» 4-го онтологічного виміру; його й здатне опанувати наше мислення на рівні «польової» інформаційної свідомості та функціонувати у «польовій дійсності» творчо-інформаційного мислення; *людська ментальність здатна оперувати подібною інформаційно-польовою дійсністю в єдності суб'єкта і об'єкта*, коли створюється єдина суб'єкт-об'єктна реальність буття і мислення, – а саме це і осмислює інформаційно-польове світорозуміння суб'єктів;

•інформація повинна розумітись не в категоріях людських «зміщених оцінок», наприклад, таких як «корисна-безкорисна», «смилова-несмилова» інформація тощо, а тільки виходячи з подій, до яких ця інформація призводить і «наскільки рідко виникають події» за такою інформацією (хоча ці події також мають оціночний характер за людською логікою – ред.), або вони мають частотно-регулярний характер [6, с. 84]; тобто мова йдеться про появу *зворотнього зв'язку з інформаційно-польовою реальністю у вигляді конкретних подій, котрі вона зобумовлює і спричиняє у звичній нам фізично-речовій дійсності; щоб подібне собі представити (поза містичних трактувань), треба розвинути **інформаційно-репрезентаційне світорозуміння** на інформаційно-обмінні процеси, що, вочевидь, є *польовий синергообмін інформацією між реальностями різних онтологічних вимірів*;*

•до подібних «інформаційних подій» включаються всі «різні вірогідні події», що можуть здійснитися або «реалізуватися» в якості наступних подій уже як «рівновірогідних» у своїй впорядкованості [6, с.81]; це потребує «високовпорядкованого» **інформаційно-реалізаційного світорозуміння** або розуміння «інформаційної втіленості» (опредмечення) більшості фізичних явищ і феноменів у «нашому світі»; подібне можна репрезентувати як феномен «інформаційної подійності» («событийности» – по рос.), що робить інформаційно вірогідним (вірогідно визначеним) минуле і майбутнє; а з цим виникає *розуміння єдиного темпорального контініуму минулого, теперішнього і майбутнього у інформаційно-синергетичному полі «тонкого буття» (польовій реальності)*; тобто в інформаційно-польовій реальності майбутнє є повністю визначеним і реально існує одночасно з теперішністю і минулим (як і минуле у теперішності); таким чином в менталосфері суб'єкта виникає уява, і розуміння і репрезентація «умовної реальності», або «релятивної реальності» з умовним простором-часом (за теорією вірогідності А. Ейнштейна);

•«прирощення інформації» відбувається, коли «можливо інтерпретувати інформаційний зміст» як рівновірогідний до здійснення будь-якої

«інформаційної події» [6, с.84]; це **інформаційно-моделююче світорозуміння**, що дозволяє моделювати цілу низку інформаційно-синергетичного взаємопов'язаних подій, котрі реалізуються як в польовій дійсності, так і в фізичному бутті в якості інформаційних прототипів, інформаційних паттернів матеріально-фізичних явищ; тут немає нічого дивного, принаймі у двох відношеннях: а) це є наявна «реальнісна дія» принципу всеєдності мислення і буття, суб'єкта і об'єкта у їх синергетичній взаємодії та інформаційній з'єднаності; б) а по-друге, подібне є «реальнісне перенесення» майбутнього у теперішність з польової «тонкофізичної» реальності у щільне фізичне буття; подібне можна розглядати як максимальне прирощення інформації, «інформаційний пік-екстремум», за яким повинно наступити її усереднення і «інформаційне розподілення»;

• і це, дійсно, відбувається: прирощення стає експоненціальним і тоді мається «середня зміна інформації» або її усереднення співвідносно «до нового розподілення інформації» за «відносною частотою»; в цій «усередненій» і тому більш впорядкованій системі і відбувається «прирощення інформації», що отримала назву «інформація Кульбака» [6, с.87]; подібним чином «інформаційне розподілення» з свого піково-екстремального «насичення» стає синергетично сталим, врівноваженим і максимально впорядкованим, *набуває усталено-стабільного існування у «польовому режимі», режимі інформаційно-синергетичного буття, котре може стати інформаційно-розподіленим ноосферним буттям*; це є **інформаційно-реальнісне, інформаційно-буттєвісне та інформаційно-вітальне світорозуміння** різновимірних процесів, *інформаційне розподілення котрих по онтологічним вимірам різних реальностей обов'язково приводить до їх «оживлення» і вітальності* – тут діє синергетичний закон «радільних енергій», котрі в разі «інформаційного розподілення» ініціюють і задіюють «тангенціальні енергії» ментального розвитку (Тейяр де Шарден).

У випадку з «інформацією Кульбака» мова конкретно йде про таке «усереднення» інформаційних подій або їх «інформаційний розподіл», коли «за новою функцією розподілу» виникає «відносна частота» цих інформаційних частот з рівновірогідністю їх настання у відповідній інформаційно-синергетичній реальності сталого «тонкопольового» буття. Подібне відбувається таким чином [6, с.88]:

а) частотність інформаційних подій рівновірогідно зменшується або збільшується, але таким чином, коли вони краще усереднюються-

розподіляються по частотно-сталій врівноваженості «інформаційної реальності», що внаслідок такої синергетичної сталості виникає;

б) інформаційні події рівновірогідно або спрощуються, або ускладнюються, але таким чином, щоб створилася їх краща врівноваженість; це своєрідний «баланс подій», коли за їх рівновірогідністю можна робити «незміщені оцінки подій», а «зміщені оцінки» виключаються як неадекватні усередненому розподілу; тобто це автентичні і «адекватні оцінки» в розумінні *синергетично збалансованої «польової реальності», котра осмислюється інформаційно-синергетичним способом як креативно-синергетична реальність*, а ментально – як ноосферне буття високої онтологічної вимірності.

Як не парадоксально, але «інформаційна ентропія» виникає навіть при переході від онтологічного «прирощення інформації» до її «соціальної акумуляції». Конкретно, коли з'являється можливість вибору, і «свобода» в локалізаційній соціальній системі дозволяє «вибирати набір» тих чи інших оцінок. Це і є «ентропія вибору», коли здійснений вибір є невірним, «зміщеним» внаслідок «зміщених оцінок». Вони робляться «зміщеними» в разі того, що «ми можемо віддавати одному вибору перевагу перед другим». Така «свобода веде до зміщених оцінок» та «інформаційної ентропії», тому що знімаються і не діють «звичні обмежувальні норми розподілення вірогідності» [6, с.89]. Тоді множинні вибори призводять до непрогнозованих дискретних подій і їх неможливо «безперервно розподілити». *Інформація ж нагромаджується-акумулюється, коли «переміна подій» є «не дискретною, а безперервною», і тоді «інформація в кратній мірі ... стає безперервною». А відповідно «множинність станів створює континуум» понадвеликої відкритої системи* [6, с.93]. Тобто подібна «безкінечна інформація» імманентна тим «інформаційним подіям», котрі в разі нагромадження інформації із дискретних *перетворюються на «безкінечні події» (безперервні) в тонкофізичній інформаційно-синергетичній реальності (польовій)*. Таке усвідомлення інформаційно-польової реальності зі своєю «безперервною подієвістю» потребує особливого розуміння дійсності, конкретно, – ментально-ноосферного світорозуміння. Але опанувати подібним світорозумінням може не кожний, а тільки ті суб'єкти, котрі *розвинули ментально-креативні здібності до сприйняття інформаційно-польових процесів у їх обмінній і розподільчій формах синерговзаємодій*, котрі відбуваються у креативно-синергетичній реальності і потребують ноосферного світорозуміння.

Існує точка зору, що є безпосередній зв'язок між інформомісткістю системи та її ентропією, тобто зв'язок-взаємодія між фізичною (ущільненою) і тонкофізичною (польовою) реальностями. За нашою концепцією, подібним «перехідним осереддям» до інформаційно-польової реальності і є креативно-синергетична реальність. Розробник інформаційного зв'язку фізичної і тонкофізичної реальностей концепції М.В. Савостьянова вважає, що «процес зростання інформаційної місткості системи і зменшення ентропії» в ній взаємопов'язані і цю здатність набувають якраз «складні системи», в яких існує нерівновага й асиметрія. На її думку, «еволюція йде в бік підвищення асиметрії ДНК» і «виживають ті види, котрі зсередини себе більш інформаційномісткі й котрі внаслідок цього відповідають другому біогеохімічному принципу В.І.Вернадського. Тобто «вони здатні в силу своєї внутрішньої природи зменшувати ентропію, підвищувати інформаційну місткість усієї системи, в яку вони включені як частина». У разі цього «складні системи володіють не тільки власною функціональною свідомістю і не тільки здібністю до навчання, самопродукування, пристосування до навколишнього середовища, але також і здібністю до антиентропійного впливу їх свідомості на них самих» [9, с.73]. Для цього «потенціал самоорганізації» системи повинен бути здатний до «підтримки функцій системи в певному стані», досягнення певної «відкритості і нерівновісності», а з цим – забезпечувати «розвиток систем, здатних використовувати і накопичувати минулий досвід» [9, с.74]. За нашою концепцією, подібне можливе тільки в умовах культури, культурносферної системи, що увібрала в себе весь історичний досвід і створила **безперервний культурно-історичний континуум для свого синергетичного розвитку**. Це перехід від простої до складної самоорганізації з подоланням інформаційної ентропії. За Г.Хакеном проста або «первинна» самоорганізація така, коли «часові, просторові, просторово-часові структури виникають, а не накладаються зовні. Процеси, що приводять до такої появи структур, ми будемо називати самоорганізацією» [15, с.86]. «Культурна самоорганізація», а в суспільстві – це «соціокультурна самоорганізація», характерна для складних і понадскладних систем, що обіймають увесь історичний континуум її розвитку і, головне, вона є безперервною, а не дискретною «понадсистемою єдиного континууму культури». «Сферна континуальність» культури в онтологічному режимі її опредмечення-розпредмечення і створює відповідний «синергетичний ланцюжок»: культуросфера→креатосфера→ноосфера. Але подібна «континуальна сферність» є пульсаційною і може проявити себе в синергетичному режимі

«стискання-розширення» («режим перемижаємості»). Сам по собі це складний синергетичний феномен. Так, культуросфера, котра репрезентує себе як єдина культурно-історична континуальність всіх епох та періодів розвитку стає такою синергетичною **«культурною понадсистемою»**, котра не потребує масштабного, а тільки історичного «розширення». Саме тому і може проявитись феномен креативності. А обмін енергії та інформації призводить до синергетичного ефекту в понадвеликому соціокультурному середовищі [14, с.364]. У ньому постійно підтримуються «умови гармонізації», «міра гармонії» через «засоби відновлення гармонії» й «почуття гармонії» (а точніше, «світорозуміння гармонії» – ред.) як показник врівноваженості соціокультурної системи і діяльності творчих суб'єктів [14, с.262, 308]. Тоді «в людині, яка перебуває в оптимальному енергетичному стані, обмін енергії та інформації підкорюється *золотому правилу енергопотенціалу* – здійснюється *розширене нагромадження енергії*, якому майже немає меж: в кінці енергії більше, ніж на початку дії» [14, с.381]. Тобто, *генерується більше творчих ідей, ніж їх було на початку і загальна креативність творчого процесу зростає і таким чином виникає безперервний «творчий потенціал» креативних досягнень*. Це є одним з базових положень світорозуміння креативно-синергетичної реальності, що створює духовно-творче підґрунтя для розвитку ноосферного світорозуміння у безперервності і безмежності творчого пошуку.

4.5. Креативно-синергетичні предикати і структурні складові ноосферного буття і світорозуміння

Підсумовуючи проведений філософсько-науковий аналіз відносно природно-фізичних проявлень синергопроцесів та їх ноонаукового розуміння на засадах ноосферного світорозуміння, можна обґрунтовано стверджувати наявність *креативно-синергетичної складової ноосферного буття в якості його необхідних і обов'язкових предикатів*. А також те, що ноосферне світорозуміння, розвиваючись на креативно-синергетичному підґрунті 5-го рівня природного буття (гомеостаз «п'ятої природи»), має свою відповідну структуру (понадструктуру), що релевантна понадвеликій синергосистемі холістичного космосферного контініуму (космоноосу). Подібні *креативно-синергетичні предикати ноосферного світорозуміння* потребують для свого усвідомлення і осмислення високорівневої свідомості та багатовимірного мислення, достатньо високого інтелектуального розвитку, бо на звичайному світоглядному рівні подібне уловлюється з певними труднощами. Тобто обов'язковою умовою є розвинена світоглядна культура,

і перш за все культурно-інформаційне світорозуміння, щоб сприйняти креативно-синергетичний контекст звичного нам дійсного буття у його більш високій «онтологічній вимірності», а потім перевести цей контекст на рівень культурно-інформаційного і ноосферного світорозуміння.

У тому порядку, як був проведений філософсько-ноонауковий аналіз буттєвісних синергопроцесів природно-фізичного самовпорядкування, креативно-синергетичні предикати ноосферного світорозуміння репрезентуються у наступних своїх модусах. А саме:

- (1) - управлінська самокерованість і саморегулятивність синергетичних процесів та їх здатність до самоорганізації і самовпорядкування;
- (2) - позасистемність і понадсистемність синергопроцесів, їх синергетична холістичність і метасистемна цілісність;
- (3) - саморезервованість синергопроцесів на основі їх багатовимірної пов'язаності і єдності в різних реальнісних структурах та «всеєдності» у їх всезагальній «понадструктурі»;
- (4) - пермаментне підвищення інформомісткості синергетичної понадсистеми до максимальних значень;
- (5) - фазова трансформативність синергосистеми у напрямку її все більшої врівноваженості і впорядкованості;
- (6) - синерго-періодичний рух синергосистеми в режимі її «розширення-стискання» на різних онтологічних рівнях і в реальнісних вимірах;
- (7) - прояви аттракторної локалізованої врівноваженості у синергетичній понадсистемі там, де вона недостатньо впорядкована;
- (8) - прояви «квазіперіодичного руху» самовпорядкування у певній послідовності розвитку (саморозвитку) синергетичної понадсистеми, насамперед, у «квазіперіодичному» русі «розширення-стискання»;
- (9) - фрактальність синергосистеми з можливостями «масштабної інверсії» її ізоморфної понадструктури;
- (10) - резонансність синергосистеми в можливості її функціонування у періодично-пульсаційному режимі або «регулярної пульсації» – автоколиванні;
- (11) - менталосферність синергопроцесів та ментальне самоврегулювання (авторегулювання) синергетичної понадсистеми;
- (12) - менталоінформаційний гомеостаз (самобалансування) синергосистеми у перманентному процесі прирощення її інформомісткості;
- (13) - інформаційно-польова складова синергопроцесів з виявленням інформаційно-польової реальності (тонкофізичної) у процесах інформаційного обміну і розподілення;

(14) - континуально-темпоральна єдність синергетичної понадсистеми як буттєвісної синергореальності «тонкого буття» з єдиною часо-просторовою координатою;

(15) - актуалізована реальність синергосистеми з різними моделями її самоздійснення та буттєвісна «поліреальність» множинного буття в різних менталоконструкціях (ментало-інформаційних конструктах);

(16) - вітальність синергосистеми і різних фізичних і метафізичних (тонкофізно-польових) проявах;

(17) - всеєднісна онтологічна і гносеологічна ідентифікованість синергетичної понадсистеми у суб'єкт-об'єктній адекватності і автентичності знання і метазнання.

Виявленні креативно-синергетичні предикати ноосферного світорозуміння дають необхідні і достатні підстави для визначення його головних структурних складових. При їх репрезентації у ноосферному світорозуміння повинна бути представлена і друга його невід'ємна та імманентна складова – це фундаментальний принцип всеєдності буття і мислення, з'єднання суб'єкта і об'єкта у їх спільній синергодії. Саме синергодія цього фундаментального принципу створює єдину (всеєднісну) ментально-матеріальну основу для всезагального онтогенезису і гносеогенезису, що усвідомлюється саме у ноосферному світорозумінні. Тоді креативно-синергетичні предикати виявляють синергоякість ноосферного світорозуміння, а його структурні складові – синергомеханізм його функціонування. А разом – вони створюють ту базисну філософсько-методологічну і науково-природознавчу основу, на фіндаменті якої можна здійснити *«онтологічний рух» по знанню (у ментальній сфері) та «гносеологічний рух» по буттю (у реальній сфері), а з цим – поєднати ці «фундаментальні рухи» у єдиному багатовимірному Онтогенезисі всього суцього* [16, с.411, 433].

Виходячи з подібних філософсько-методологічних передвизначень ноосферного світорозуміння його структурні складові можна репрезентувати наступним чином.

1). Ноосферно-світорозумове осмислення всеєдності знання і буття в суб'єкт-об'єктній, інфосферній, ментало-буттєвісній і креативно-синергетичній самовпорядкованості. А саме:

- суб'єкт-об'єктна самоскерованість ноосферного творення і самотворення знання у менталосфері суб'єктів, знанева інформаційна акумуляція в якості ноознання (метазнання) та його трансформацією у ноосферне «буття знання» як онтологічної дійсності; подібне розуміється в

поняттях параметричної самоскерованості (саморегулятивної) знання і буття у їх всеєдності; їх «суб'єктна скерованість» виявляється у розпредмеченні в ментальній «суб'єктній реальності» і опредмеченні в «об'єктній реальності»;

- ноосферна понадсистемність суб'єкт-об'єктних взаємодій, їх багатовимірність і холистичність в інформаційно-синергетичному континіумі та в єдиному темпоральному полі минулого і майбутнього у теперішніх станах синерговрівноваженості; це є ноосферний холізм знання (вже відомого) і ноознання (ще суб'єктно не виявленого) у дійсному бутті та нообутті, котре об'єктно ще не виявлено в якості дійсного, проте реально існуючого у вищевимірному тонкофізичному бутті;

- креативно-синергетичне прирощення знання та максимізація його інформомісткості у нософерній реальності метафізичного (тонкофізно-польового) буття: подібне можна осмислити в категоріях «ноосферного резонанса» і резонансного «розширення знань» в ноосферній реальності;

- інформаційно-ресурсне резервування знання в понадвеликій інформомісткості, «зжаття знання» і його «резонансне розширення» (резонансний «вибух знання») з відповідним ментально-синергетичним ефектом: подібне потребує репрезентації ноосфери як планетарно-космічного «банка знань», ноосферного термінала знань з можливістю їх миттєвої трансформації з ноосфери у соціосферу (при наявності розвиненої культуросфери і креатосфери); подібне представлено світорозумінням ноосферної інформаційно-ресурсної термінальності.

2). Креативно-синергетична та інформаційно-ресурсна трансформативність ноосфери (як континіуму знання) і ноосферного буття (як понадприродної реальності) у метафізичну космоноосферну дійсність, а саме:

- суб'єкт-об'єктні фазові переходи в режимі «опредмечення-розпредмечення» з відповідною «фазовою трансформацією» знання у різновидах його «ментальної біфуркації» та кінечної «біфуркації знання» у радикально нові ноосферні творення: вони уловлюються і осмислюються світорозумінням в модусі «ноосферної трансформативності» суб'єкта і об'єкта, а загалом – всього буття і мисленевої діяльності, де ноосфера предстає як «трансформатор реальності» з фізичного рівня у метафізичний онтологічний вимір;

- онтологічно-гносеологічний «періодичний рух» ноосфери: в одній періодичності – як домінування (відносно) онтологічно-буттєвісних синергопроцесів опредмечення та «проявлення» нових реальностей буття у реальнісному сферогенезисі, а в другій періодичності – як пріоритет

гносеологічно-пізнавальних процесів розпредмечення або суб'єктного «проявлення» нового знання з його субстанційного стану у менталосферну реальність суб'єкта; це потребує ноосферного світорозуміння у *модусі онтологічного руху ноосфери як ноосферогенезису (у всеєднісному онтогенезисі та гносеогенезисі), що є ноосферно-періодична саморегуляція до впорядкованого стану «періодичної врівноваженості» у всезагальному Онтогенезисі всього суцього;*

- суб'єкт-об'єктна аттракторна локалізація ноосфери і ноосферного буття на напрямках найбільш активного та інтенсивного (зміна синергоякості) онтогносеологічного руху; подібне можна осмислити як ноосферно-аттракторне впорядкування найбільш активних менталореальностей, що генерують метазнання;

- менталобуттєвісна «еволюційна послідовність» у розвитку ноосфери і нообуття при наявності більш короткого шляху Автоеволюції шляхом задіяння менталодуховного механізму «прямої транс-еволюції» за Теос-принципом) [20, с.264, 314]; це потребує ноосферно-еволюційного світорозуміння, ноосферно-послідовного розуміння метаеволюційних синергопроцесів ноосферогенезису;

3). Самоподібність ноосфери у її фрактально-ізоморфному самовідтворенні у різнорівневих, але єдиних метаморфах реальнісного проявлення внаслідок голограмного «ефекту телескопування» мікро-, макро- і мегамасштабів та «масштабної інверсії» ізоморфних фракталів. Це потребує розуміння фрактальності ноосфери по всій континуальності холістичного «білого хаосу», котрий ноосферно-фрактально «проявляється» в тій чи іншій синергетично впорядкованій реальності, що стає інформаційно-синергетичним впорядкованим буттям внаслідок самоподібності його ментально-ноосферних фракталів. Подібна самовпорядкованість інтерпретується як фрагменти (фрейми) природного буття шляхом його свідомісно-мисленевого «відображення», реальнісної «настройки» на сприймання та ментально-ноосферного «висвічування» інформаційно впорядкованої буттереальності. А саме:

- фрактальна резонансність ноосфери, в котрій як тонкофізичній (польовій) реальності можна здійснювати «фрактальні переходи» (у канторовому просторі «0-1») в періодично-пульсаційному режимі «проникнення» у різновимірні реальності понадвеликої синергосистеми; це потребує ноосферного розуміння фрактально-резонансної самовпорядкованості ноосферної реальності, котрій не треба схвачувати весь космічний контініум, чи досягати інформаційного екстремума у

максимальній холістичності ноосферного буття, бо його можна резонувати долюбих масштабів і меж, а також і поза меж в субстанційній метареальності неактуалізованого «потенційного буття» у його доприродних потенційних станах;

- менталосферне самоврегулювання ноосферних синергопроцесів, що досягається зміною суб'єкт-об'єктного режиму її функціонування при домінуванні синерговзаємодій «об'єктування» (опредмечення) чи «суб'єктування» (розпредмечення); це потребує ноосферного світорозуміння креативно-інформаційного впливу на дійсне буття шляхом його ментально-ноосферної регуляції і встановлення нового синергобалансу;

- ноосферне самобалансування синергосистеми і її приведення до різних типів і модусів самовпорядкованості відповідно до синергопроцесів «космічної еволюції» і всезагального Онтогносеогенезису суцього; подібне потребує розуміння саморегулюючого ноосферного гомеостазу, необхідного як на найвищих рівнях онтогенезису, так і на його початкових фазах; а це зобумовлює онтоєволюційні синергопроцеси, що йдуть «зверху» від «абсолютнісної первореальності», і «знизу» – від первинних біосферних утворень.

4). Інформаційно-польова і креативно-синергетична природа ноосфери і її актуалізація у ноосферному бутті в інформаційно-обмінних та інформаційно-розподільчих процесах – як у власних межах тонкофізичної (польової) реальності, так і у пов'язаності з природно-фізичним буттям. А саме:

- ноосферна актуалізація польової реальності в спектрі її ментально-інформаційних синерговзаємодій, в самоврівноважених креативно-синергетичних синергопроцесах з відповідною модифікацією природно-фізичної дійсності шляхом створення інформаційних паттернів (прототипів) та їх імплантування-реалізації в ущільнено-речовому бутті; подібне потребує розуміння феноменів ноосферного самоздійснення інформаційних прототипів шляхом їх імпринтингу та реальнісному опредмеченні в природно-фізичних формах (буттевісні роди і види);

- ноосферний часо-просторовий синтез («координатний синтез») з виявленням метафізичної реальності з новою синерго-інформаційною координатою «інформаційно-ментального поля», діючого та експоненційно розгортаючогося у понадвелику синергосистему більш високого онтологічного виміру (4-ої і 5-ої реальнісної розмірності); це представляє собою інформаційно-польове світорозуміння, ноосферно-польове сприйняття реальності як інформаційної дійсності з активною дією

синерго-інформаційного поля, що впливає на всі онтологічні процеси і здатне повністю змінювати їх хід і характер «онтологічного руху»;

- ноосферна варіативність і модельна множинність реальнісних утворень в самих різних інформаційно-ментальних конструкціях та у єдиному континуально-темпоральному полі існування всього сущого: це *варіативно-моделююче ноосферне світорозуміння поліреальнісного конструктивізму*, що змінює саме розуміння вітальності сутності життя і вітального буття, здатного творити «понаджиття».

5). Понадвітальність ноосфери і ноосферного буття, представленого у фізичних і метафізичних модусах та в такій морфології фізично-метафізичного ряду, що виводить його на вищий космоноосферний рівень. А саме:

- ноосферна єдність всіх вітальних (радільно-синергетичних) і ментальних (тангенціально-синергетичних) процесів буттєвісного «одухотворення-оживлення» всього сущого; подібне потребує *розуміння ноосферної вітальності в якості креативно-синергетичного менталодуховного ноосферного світорозуміння*, що органічно включає осмислення яскравих духопроявлень у ноосферному бутті;

- онтогносеологічна ідентифікація ноосфери в якості деривату «мислячого духу» у його креативно-синергетичній якості та здатності до безпосереднього творення і трансформації феноменального буття шляхом перетворення «явищного буття» на «буття-у-сутності» менталосферного духу; це *ноосферне світорозуміння менталодуховної автентичності знання буття і буття знання*, що потребує духовної всеєдності суб'єкта і об'єкта і їх кумулятивної з'єднаності у «духовній синергетиці» всього сущого.

Як можна бачити, ноосферне світорозуміння у своїй структурі має 5 основних складових, в котрих не просто втілюються певні світоглядні уявлення, а в них репрезентовано понятійно-розумові усвідомлення людського мислення, котрі потребують високої творчо-інтелектуальної підготовки суб'єктів. Саме ноосферне світорозуміння дозволяє особистості сформувати таку «суб'єктну реальність», в менталосфері якої можливо здійснювати багатовимірні мисленеві операції, розвинути «багатовимірне мислення» у 5-и «онтологічних вимірах». А саме:

І. Єдиний координатний «онтогносеологічний вимір» ноосферного світорозуміння. Подібне представлено ноо-розумінням єдиної «онтологічної координати» знання і буття, з чим досягається суб'єкт-об'єктна параметрична спрямованість і самоскерованість буттє-знаневого

(ментально-буттєвісного) контексту у креативно-синергетичній реальності. У онтогносеологічному вимірі буття знання налагоджується режим зовнішньо-внутрішньої трансценденції і феноменально-ессеціального опредмечення-розпредмечення знання в буття (і буття в знання) в інформаційно-синергетичному полі єдиного Онтогнозису [16, с.465]. В ньому координатно-параметрично з'єднується природосферний, космосферний Реалогнозиси 4-го і 3-го порядку і субстанційний Реалогнозис 2-го порядку, а з цим з'являється «всееднісний» координатний вимір: єдиний простір-час буття і знання (буттєвісної континуальності і часової темпоральності) – це перша ПЧ координата по вектору вісі абсцисс (X); 2-а координата інформаційно-синергетичного поля по вектору вісі ординат (Y) – IS-координата; 3-я ментально-ноосферна «реальнісна координата» по вектору вісі Z – МН-координата нового онтогносеологічного виміру як «нової даності» [16, с.466-467].

II. **Онтогносеологічний вимір «ноосферної трансформативності»** в єдиній координаті періодично-фазових ментально-матеріальних переходів. Подібний ПФ-перехід здійснюється через «фазовий імпрінтинг» ноосферного світорозуміння, через «періодичну фазовість» котрого пермаментно здійснюється суб'єкт-об'єктна трансформація в режимі «суб'єктивізації-об'єктивізації» дійсності в креативно-синергетичну реальність. Подібне відбувається як у внутрішній суб'єктній реальності власного ноосферного буття «5-ої природи», так і зовнішньоноосферного зв'язку з іншими «сферами буття» – «нижчими» сферами 1-ї, 2-ї, 3-ї і 4-ї природи (біосфера, соціосфера, культуросфера і креатосфера) і «вищими» сферами – космоноосферою «5-ї природи» і субстанційною (доприродною) реальністю 6-го онтологічного виміру. Завдяки синергоюкості ноосферної трансформативності суб'єкт здатен здійснювати високорівненві «абстрактні переходи» у своїй свідомості і багатовимірні «ментально-фазові переходи» у своєму мисленні, переживаючи подібне як особливі «реальнісні стани» трансформативної реальності Реалогнозису у її єдиній суб'єкт-об'єктній репрезентації. Подібне і породжує поняття «еволюції» як постійних і безперервних еволюційних змін, безкінечної емерджентності, що здійснюється в авторежимі Онтогенезису і Гносеогенезису у своїй всезагальній вимірності Автоеволюції [20, с.291].

III. **Вимір «ноосферно-фрактальних» переходів або метафазова фрактальна трансформація ноосферного світорозуміння.** Це ноорозуміння різномасштабності та різнорівневості, але одночасно ізоморфності фрактальних переходів. Вони усвідомлюються і осмислюються як понятійно

ізоморфні, інформаційно самоподібні, що надає їм світорозумової ідентичності. Тобто понятійно-інформаційної ізоморфності у тому сенсі, що різномасштабна дійсність світорозумово приводиться до єдиного способу її морфологічного представлення – це *формно-конфігуративний морфологічний спосіб приведення до самоподібності як різнопорядкових реалогнозисів різних інформаційно-синергетичних рівнів і масштабів*. Подібним чином можливо різнотипові і різнородові реальності (котрі знаходяться на різній відстані наближення «до-роду» і «при-роді») привести до подібної і «самоподібної» фрагментності, а з *фракталів можна «сконструювати» реальність любого масштабу – від мікро- до мега- без оптичного «телескопування-зчитування» реальнісних утворень їх почуттєвим сприйняттям*. При використанні такого ноосферно-фрактального метода виключається помилка різнорівневого «масштабного сприйняття» та «масштабної інверсії», похибки різної часової ритміки, когерентності і процесуальності, впливу голограмного ефекту «кінопроекування» дійсності тощо.

IV. Інформаційно-польовий вимір ноосферного світорозуміння. Цей вимір «відкриває» суб'єкту метафізичну, «польову реальність» ментально-інформаційного існування. Саме вона може стати ареалом повноцінного ноосферно-метафізичного буття поза безпосереднього зв'язку з фізичною реальністю. Подібне переживається як дійсно новий і дивовижний ареал буття з іншою континуальністю і темпоральністю, з можливістю «вільного моделювання» любого розвитку подій, бажаного їх сприяння і переживання, прогнозування майбутнього, його зміни у ліпших напрямках тощо. Це «дивний світ», у котрому можна реалізувати свої самі сміливі мрії, однак треба знати, яким чином подібне можна зробити на ментально-розумовій основі, задіюючи креативно-синергетичний потенціал ноосфери та її безмежний ресурс.

V. Понадприродно-метафізичний вимір ноосферного світорозуміння. Це принципова можливість прожити у «понаджитті» (Тейяр де Шарден) самі різні і множинні природні інкарнації і реінкарнації. Але подібне досягається при опануванні *ментальної здібності до духопроявлення, здатності до оперування менталодуховною координатою ноосфери*. Тоді можливе відкриття внутрішнього «духовного світу», котрий об'єктно реалізується у любому «природному світі». В Реалогнозисі, наприклад, це *можливість опредмечення-розпредмечення любого типу знання, що конфігурується в мислеобразах і морфорепрезентаціях*, його субстанційне зберігання як

кодоване «знання-для-всіх» (з дешифруючими кодами) або «кодоване-розкодоване» знання, зведення його до абсолютнісного «знання-в-собі».

Як практично відбувається становлення ноосферного світорозуміння на рівні конкретної людської особистості, можна показати шляхом репрезентації синергопроцеса особистісної творчо-інтелектуальної діяльності на засадах її суб'єкт-об'єктного розвитку і в єдиному суб'єкт-об'єктному координатному вимірі.

Використана література (до р.р. 4.3, 4.4, 4.5)

1. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: наука о взаимодействии.- М.: Институт компьютерных исследований, 2003. – 320 с.
2. Хакен Г., Хакен-Крелль М. Тайны восприятия. – М.: Институт компьютерных исследований, 2002. – 272 с.
3. Василькова В.В. Порядок и хаос в развитии социальных систем – СПб: Лань, 1999. – 480 с.
4. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. – Сумы: Университет. кн., 2003. – 288 с.
5. Капица С.П., Курдюмов С.П., Малінецький Г.Г. Синергетика и прогнозы будущего. - <http://www.sinergetic.ru/sections/index.php.article.>, 2002. – 198 с.
6. Хакен Г. Информация и самоорганизация. – М.: Мир, 1991. – 240 с.
7. Хакен Г. Синергетика: иерархии неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Мир, 1984. – 419 с.
8. Капіца В.Ф. Соціокультурні трансформації інформаційного суспільства. – Кривий Ріг: Мінерал, 2007. – 293 с.
9. Савостьянова М.В. Перспективы человека разумного: эволюция или адаптация? – К.: Параган, 2005. – 168 с.
10. Голицын Г.А., Петров В.М. Информация – Поведение – Творчество. – М.: Наука, 1991. – 224 с.
11. Добронравова У.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. – К.: Лыбидь, 1990. – 338 с.
12. Давыдов А.А. Системный подход в социологии. Новые направления, теории и методы анализа социальных систем. – М.: КомКнига, 2005. – 328 с.
13. Меерович М.И., Шрагина Л.И. Технологии творческого мышления. – М.: АСТ, 2000. – 432 с.
14. Клименко В.В. Психология творчості. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 480с.

15. Хакен Г. Синергетика. – М.: Мир, 1980. – 404 с.
16. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
17. Капіца В.Ф. Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 566с.
18. Капіца В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 486с.
19. Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011 – 387с.
20. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372с.

Розділ 5. Буттєвісно-ментальна репрезентація суспільного ноосферогенезису в суб'єкт-об'єктному координатному вимірі інформаційно-синергетичних та ноосферних інновацій

5.1. Акумуляція первинного ноо-потенціалу в творчо-інтелектуальній діяльності і створення креативно-реалізаційного синергоресурсу творчих суб'єктів

Виявлені креативно-синергетичні предикати та основні структурні складові ноосферного світорозуміння дають необхідні і достатні підстави для відповідного переосмислення існуючих світоглядних уявлень на основі суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення з перенесенням подібного погляду на всю життєдіяльність суспільства. Це потребує корінної світоглядної зміни не тільки в поглядах на «суб'єктність» людини як особистості і «об'єктність» суспільства, але й переосмислення всього культурно-історичного розвитку процесу в аспекті ноосферного світорозуміння. *Передусім його представлення у єдиному інформаційно-польовому вимірі (культурно-інформаційному), соціоісторичному розвитку і суспільному ноосферогенезисі з періодично-фазовими синерго-трансформаціями на все більш високі рівні впорядкованої креативно-синергетичної реальності у напрямі становлення глобалізованої ноосферної понадсистеми соціуму.*

Проте переосмислення існуючих світоглядних уявлень починається з розвитку особистісного ноосферного світорозуміння окремих суб'єктів в процесі їх творчо-інтелектуальної діяльності. Тобто *формування власного додаткового творчо-інтелектуального «координатного виміру» ноосферного світорозуміння, що формується шляхом акумуляції креативного синергопотенціалу як «первинного синергоресурсу» в процесі особистої творчо-інтелектуальної діяльності суб'єкта.* А вже далі цей первинний синергоресурс перетворюється у **ноо-потенціал ноосферного світорозуміння і буття**, що на інформаційно-ресурсній основі опредмечується в особисте ноосферне буття творчих суб'єктів.

5.1.1. Єдиний суб'єкт-об'єктний координатний вимір ноосферного буття і нагромадження первинного синергоресурсу творчих суб'єктів

Єдиний суб'єкт-об'єктний координатний вимір починає виявлятися через єдність і нероздільність творчого суб'єкта з об'єктом його дослідження у пізнавальному процесі. Подібний «менталосферний феномен»

інтерпретується, як раніше було показано, у таких основних ідентифікаторах суб'єкт-об'єктної реальності, що набуває «додаткову координату». А саме:

- це додаткова координата інформаційного суб'єкт-об'єктного координатного виміру: він представляє собою *інформаційно інтегрований координатний вимір* «суб'єктності» особистості і «об'єктності» дійсності через їх «інформаційне об'єднання» і навіть злиття у своїй нероздільності;

- він предстає і як креативний суб'єкт-об'єктний вимір з доповненої координати до більш високого рівня свідомості («творча свідомість») і до мислення («творче мислення»), що перетворює їх на *високорівневу свідомість* і *багатовимірне мислення*;

- єдинореальнісний вимір суб'єкт-об'єктних взаємодій у пізнавальному процесі; це єдинореальнісний вимір *пізнавального відношення*, в якому суб'єкт і об'єкт нероздільні;

- менталосферність суб'єкт-об'єктної реальності, котра ідентифікується в онтологічному вимірі «додаткової координати» буття; це особистісна *менталосфера суб'єкта*, його «суб'єктна реальність», що репрезентується як трансоб'єкт-суб'єктна реальність, трансреальність і транснатуральність, реальнісна метафізичність;

- менталореальнісний вимір, котрий екстраполюється як всезагальний інформаційно-реальнісний вимір у додатковій «онтологічній координаті» ноосферного буття; це розуміється як *онтологічність суб'єкт-об'єктного координатного виміру в його дійсній буттєвісній реальності* ;

- творчо-просторовий суб'єкт-об'єктний вимір з *власною континуальною координатою* ноосферного буття (і ноосферного світорозуміння); це той «власний простір» менталосфери суб'єкта, котрий дозволяє йому *внутрішньо-зовнішньо оперувати континуальністю єдиної суб'єкт-об'єктної реальності* шляхом створення внутрішніх моделей і модуляторів єдиної реальності буття і мислення;

- творчо-часовий суб'єкт-об'єктний вимір з *власною темпоральною координатою* ноосферної реальності, в котрій «власний час» особистісної менталосфери суб'єкта *дозволяє внутрішньо-зовнішньо оперувати темпоральністю* у «єдиній дійсності» додаткової координати; в ній темпоральність і континуальність можуть бути як об'єднаними (єдиний «внутрішній» простір-час), так і роз'єднаними, а також представати в якості «дійсні» (опредмеченої), «умовної» (розпредмеченої) і безумовної (абсолютнісної) реальностей.

Саме можливість часо-просторового оперування єдиною суб'єкт-об'єктною реальністю (через її єдиний «координатний вимір») і дає

розуміння та усвідомлення її існування як «дійсної реальності». А в первинних суб'єкт-об'єктних актах з налагодження синерговзаємодій у всеїдності буття і мислення формується первинний синергопотенціал особистості у процесі творчо-інтелектуальної діяльності. Саме в творчо-інтелектуальному процесі приходить *розуміння і ясне усвідомлення єдиного суб'єкт-об'єктного «координатного виміру», в якому можливе оперування реальністю через більш високий ноосферний вимір, впливаючи на нижчі реальні виміри.* Подібне можна здійснити через відповідну ментальну репрезентацію інтелектуально-творчих (ментальних) моделей і «модуляторів дійсності», імплантуючи їх шляхом імпрінтинга в єдиній інформаційно-синергетичній координаті (додатковій) і «накладаючи» імпрінтингові моделі-модулятори на актуальну (опредмечену) буттєвісну дійсність. Таку ментальну здібність можуть розвинути в собі найбільш творчо «продвинуті» суб'єкти, котрі здатні чітко і ясно фіксувати у своїй особистій творчо-інтелектуальній діяльності цей додатковий координатний вимір і ментально оперувати цією додатковою координатою. Подібне і дає творчим суб'єктам підставу говорити і стверджувати онтологічну наявність ноосфери, що існує як дійсна «тонка реальність» у своєму ноосферно-координатному онтологічному вимірі і що ясно і чітко фіксується високорівневою свідомістю та багатомірним мисленням творчих суб'єктів. При цьому вони здатні безпосередньо «творити» ноосферу з пізнавального буття своїх менталосфер, інтегруючи і перетворюючи буття знання у своїх «суб'єктних реальностях» в ноосферне буття знання. Тобто в ноосферно-буттєвісне метазнання, що безперервно твориться у творчо-інтелектуальному процесі з акумуляції синергопотенціалу ноосфери в креативно-синергетичній реальності «знання про знання» ноосферного координатного виміру і «знання знання» космоноосферного виміру.

Проте сама ноосфера як *креативно-синергетична реальність знання про знання або дійсність метазнання* онтологічно виникає не одномоментно. Навіть якщо вона «креаціоністська метареальність», то реалізація відповідної «креаціоністської метапрограми» буде процесуальним актом. Хоча подібна процесуальність відносна, бо 4-5 млрд. років існування Землі в порівнянні з безкінечністю часу і простору не більше, ніж мить у всесвітньому бутті. Та й сама часова безкінечність є не більше, ніж «космічний параметр» вічності, а безкінечність простору – «космічний параметр» безмежності Всесвіту. Тобто сама процесуальність виникнення ноосфери, а в Новітній час – її більш-менш усвідомлене творення науковим знанням, «високою наукою» і науковим мисленням сучасного соціуму

(«планетарна свідомість») є результатом «процесуального розвитку», системно-розвиткових трансформаційних змін як в окремій творчо-інтелектуальній діяльності креативних суб'єктів, так і всього глобалізованого соціуму. Тільки з її «креативним вдосконаленням» і підйомом на більш високі пізнавально-мисленеві рівні виникають якісно нові діяльнісно-синергетичні можливості людства. За нашою концепцією, вони як «креативно-синергетичні можливості» виникають в разі синтезу буття і мислення в «синергетичній понадсистемі», в котрій починає створюватись *первинний креативно-синергетичний ресурс буттєвісного знання як соціокультурного феномена людства*.

Акумулюючого характеру безперервного прирощення знання має не всяка інтелектуальна діяльність. Вона повинна досягти високого творчого рівня розвитку, коли долається «інформаційна ентропія» знання, його історичне розпорошення і втрата. Подібна втрата знання відбувається навіть не в разі його незбереження або прямого знищення, канонічної невідповідності ортодоксальним догматам, а внаслідок інформаційної «зміщеності оцінок», «зміщеності» суспільних цінностей і значень, їх викривлення при передачі знань або їх повної фальсифікації. Уперше подібне помітив Г.Хакен, котрий пов'язував «інформаційну ентропію» з «конечними перемінними» людської духовно-інтелектуальної діяльності в локальних неупорядкованих системах. Щоб з'явився *феномен «безкінечної інформації» в разі творчо-інтелектуальної діяльності людини з синерго-креативною якістю* треба перейти до «безперервних перемінних», здійснити трансформацію, синергоперехід від дискретних до «безперервних подій» [1, с.88-89, 93]. А це можливо у понадвеликій системі, що інформаційно самоорганізується й самовпорядковується, не втрачаючи духовно-інтелектуальних надбань, а більш того, їх нарощуючи. Для цього необхідно задіяти відповідні «параметри порядку», які здатні трансформувати енергетичні процеси в синергетичні шляхом формування єдиного інформаційного поля самоорганізації і зв'язків, що самовпорядковуються [1, с.73, 75]. У суспільстві феномени синергізму можливі тільки в системі суспільної культури і креатосфері, коли налагоджуються соціокультурні і креативні процеси, що самовпорядковуються на основі історично-одвічних, непроминальних цінностей, що мають антиентропійну якість і дисипативно не «розпорошуються». На суб'єктному рівні окремих особистостей – це їх творчо-інтелектуальна діяльність. Вона може мати всі синерго-ознаки з прирощення інформації та акумуляції знань, але стає постійно синергогенеруючою діяльністю тільки в системі культури з креативною

якістю – суспільної, наукової і світоглядної творчої культури особистості, доведеної до вищого рівня ноосферного світорозуміння.

У вітчизняних дослідженнях подібне фіксується в якості «первинного ресурсу» людської інтелектуальної діяльності, котрий з'являється синергетичним шляхом [2, с.181]. Його і можна розглядати як «синергетичний ресурс», котрий виникає в разі інтелектуальної творчості, набуття людиною креативних здібностей високого рівня, що не вичерпуються, а постійно оновлюються і прирощуються за рахунок пізнавальних надбань у творчо-інтелектуальній діяльності та духовній самореалізації, що не мають меж. Виходячи з наявності «синергетичного ресурсу», який є за Г.Хакеном «безкінечною перемінною», зараз і будується вся «синергетична стратегія» людської суспільної діяльності [3, с.179]. А з цим створюється новий «самоорганізаційний образ соціального світу» [4, с.118]. До останнього часу людина і суспільство орієнтувались на «енергетичний ресурс» інтелектуального та соціального розвитку, використання якого пов'язано з ентропійними процесами експлуатації енергоресурсів природи, індивідуальної і соціальної енергетики людини та суспільства. Але відбувається це шляхом нещадної експлуатації-знищення природи, дегуманізації і деградації самої людини та суспільства, на основі всезростаючого «виробництва ентропії» разом із зростаючим суспільним техногенним виробництвом. Вітчизняний дослідник Л.Г.Мельник вважає, що «організаційний» потенціал впорядкованості «може підвищуватися до найвищого рівня, коли «енергетичний імпульс інформації» буде здатний «пронизати простір і час» [2, с.185]. Окрема ж людина здійснює свою «енергетичну дію» через «засоби мотиваційного (енергетичного) впливу» [2, с.183]. Тобто для задіяння засобів «синергетичного впливу» треба застосувати синергомеханізм суб'єкт-об'єктного «параметрування» дійсності на параметрах ментально-буттєвісних цінностей позаентропійної *синергодії «впорядковуючого параметра» ментально-буттєвісного з'єднання об'єктної і суб'єктної реальностей у пізнавальному процесі, піднятого на рівень творчо-інтелектуальної діяльності.*

Г.Хакен підходить до цього питання виключно з синергетичних засад. За його думкою, ентропійне «розпорощення» енергії відбувається внаслідок дії так званих «скеровуючих параметрів», що зумовлюють напрямок і характер протікаючих процесів, мають нібито управлінський вплив, але такий, коли енергоентропія системи не зменшується, а підвищується [1, с.75]. Напрямок їх енергетичної дії такий, що «параметри, котрі скеровують» є такими, що ведуть до більш організованих станів системи, яка раніше була

неврівноважена або «врівноважена тимчасово». Тому «скеровуючий параметр» діє як «впорядковуючий параметр» тільки в напрямку приведення системи до тимчасової врівноваженості, від одного «перехідного стану» до іншого [5, с.306]. Ці тимчасово врівноважені стани інтерпретуються як «стаціонарні», але «послідовність переходів» від одного стаціонарного стану до іншого розвивається в «напрямку турбулентності» у формах флуктуацій, біфуркації, «вихороподібних» і ротороподібних процесів «створення торів», «торостворення» і появи «множинних торів» [5, с.307]. І.Пригожин назвав це «організованою невірноваженістю» системи, коли виникають «дисипативні структури» тимчасової врівноваженості, котрі, руйнуючись, ведуть до флуктуації і «встановлення порядку через флуктуацію» [6, с.404]. Але також тимчасово, якщо система залишається «енергетичною системою» і не набуває синергетичної якості. Типовим прикладом цього є сучасна енергетично-неврівноважена соціальна система, в котрій діють «керуючі параметри» суспільної «організованої невірноваженості», а всі намагання політичної верхівки та владних структур «краще зорганізувати» суспільство застаються марними. «Управлінський параметр» не спрацьовує тому, що суспільство потребує самоуправління, самоорганізації і самоврядування без грубо-енергетичних «політичних впливів» можновладців і матеріальних власників, матеріально-речові накопичення котрих постійно ентропійно «розпорощуються» і набувають все більше символічно-фантомного характеру. Подібне на особистісному рівні творчих суб'єктів долається саме в їх креативній інтелектуальній діяльності, коли починає формуватись первинний синергопотенціал з акумуляції інформації і нових знань.

Так, *«синергетичний ресурс» в креативно-інтелектуальній діяльності творчих суб'єктів виникає, коли вони соціально-неврівноважену систему переводять у соціально-впорядковану, самоорганізовану соціальну систему.* Подібний синергетичний ресурс створюється й акумулюється в таких трьох головних різновидах:

1) як «первинний ресурс інтелектуальної діяльності ... людини», коли виникає «соціо» – це «фактор формування особистісних характеристик, її духовного, системного і морального розвитку», а також «первинна інформація», що є «ресурсом отримання необхідних знань» [2, с.181]; це *інтелектуально-духовний і духовно-моральний первинний синергоресурс;*

2) як «продукт інформаційної діяльності ... людини», за котрим «людина отримує здібність абстрактного мислення (рефлексія)», і вона «здатна формувати інформаційні образи», відносно відірвані від реальної дійсності, тобто створювати «віртуальну реальність»; їх основні соціальні та економічні

функції: ідеї, знання, конструктивні принципи, технологічні рішення, загалом рішення, що приймаються тощо [2, с.181-182]; це інформаційно-ментальний синергоресурс у 2-х головних модусах – інформаційно-образного та інформаційно-понятійного («ідеє-генеруючого»);

3) у якості «комунікативного засобу», що може бути використаний як «інструмент інтеграції і дезінтеграції об'єктів існуючого світу»; обмінна і розподільча комунікація «інформацію об'єднує», але «вона ж при певних обставинах може роз'єднати, створюючи непереборювальні бар'єри, страхи, відчуження, несприйняття» [2, с.182]; це такий первинний комунікативний синергоресурс, що виникає і розвивається при наявності двох перших і тому він є комунікативно-інформаційним синергоресурсом з ментало-духовною основою синергетичного світорозуміння.

Ось чому соціальна синергетика і бере свій початок в інформаційній та комунікативній синергетиці, а надалі – у когнітивній та креативній синергетиці [7, с.75]. Подібне можна чітко прослідити і надалі зробити предметом окремого наукового дослідження.

Так, комунікативний синергоресурс творчо-інтелектуальної діяльності суб'єктів (в його інтеграційно-акумулюючому значенні) нагромаджується в процесах комунікативного обміну інформацією та досягненні соціальною системою стану комунікативної самоорганізації. Коли це здійснюється, то «закрите» суспільство перетворюється у «відкрите» громадянське суспільство. За Ю.Хабермасом, це людське співтовариство у вигляді понадвеликої системи «життєвих світів» людей, які здібні до самоорганізації і самовпорядкування на основі постійного «комунікативного діалогу» [8, с.59, 304-305]. У разі солідарних комунікативних взаємодій змінюється сам характер інтелектуальної діяльності творчих суб'єктів і на місці «суб'єктоцентрованого розуму» як продукту суспільного розколу і узурпації влади в суспільстві експлуатуючим класом (який грає роль «скеровуючого параметру») виникає «комунікативний розум» на основі «децентралізованого світорозуміння». А з цим – відбувається формування «комунікативних структур життєвих світів людей», інтерсуб'єктних відносин взаєморозуміння, взаємного визнання і громадянської підтримки [9, с.306-307]. «Онтологічний рух» суспільства набуває характеру культурно-інформаційного розвитку зі всіма базисними компонентами культурно-інформаційної суспільної системи з суспільними відносинами соціокомунікативної організації і соціальної інтеграції з соціетальним синергоефектом їх самоорганізації і самовпорядкування [27, с.95, 113, 155, 170]. Саме соціетальні комунікативні відносини суспільної

самоорганізації і дозволяють у найбільшій мірі акумулювати комунікативний синергоресурс трансформованого соціуму, що перетворюється на понадвелику *«комунікативно-синергетичну систему»* [28, с.165, 167-169]. А вже на цій «понадсистемній» основі починають розвиватись всі інші типи синергоресурсів творчо-інтелектуальної діяльності суб'єктів.

«Когнітивний синергоресурс» виникає в разі когнітивної інтелектуальної діяльності творчих суб'єктів із створення і розширеного продукування практичних знань та вмінь, їх безпосереднього втілення з постійним розширенням творчих можливостей «комунікативного розуму» інтерсуб'єктів когнітивних знань. Для цього необхідне формування відповідного *когнітивного світогляду як головного способу духовно-практичного буття людини* в суспільстві і самого суспільства з певним «когнітивним порядком» самоорганізації. Подібне можливо на основі безперервних *когнітивних дій* з продукування практичних знань та вмінь. Це така «нова раціональність» людини і суспільства, що орієнтує не на енергетичний «інструменталізм», а на синергетичну «досконалість» за новою «етикою автентичності», конкретно, *«когнітивно-етичної автентичності»*. Вона представляє *«етику автентичного «практичного духу»*, що маніфестує «свою досконалість», коли «досконале походить від системи», котра, за Е.Левінасом, здатна «репрезентувати духовну цінність», як практичну у когнітивному смислі і значенні, тобто як «когнітивну цінність» [10, с.74, 75]. Таким чином, «когнітивний синергоресурс» починає нагромаджуватись через когнітивні практики з реалізації когнітивних світоглядних уявлень і практичного втілення всіх знань та вмінь, наділених *«етикою досконалості»* і якістю *когнітивно-етичної автентичності*. А.Швейцер вважав, що для цього повинні відбутись «соціальні зміни інтелектуалів» і на місце «етики самозречення» в пасивному бутті повинна постати «етика самовдосконалення» в активному, духовно-практичному бутті [11, с.92, 126]. До людини повинно прийти когнітивне розуміння, що «вдосконалення вже дано» самим фактом довершеного духовно-практичного і духовно-творчого буття і замість «шуму мотивів» всіляких потреб (на основі їх енергетичного задоволення і споживання – ред.) необхідна «відповідальність у глибину і далечінь, що збігає в безкінечність, відповідальність за все життя, що належить сфері впливу людини, відповідальність, збагнена людиною, що стала внутрішньо вільною від світу ..., але яку вона намагається реалізувати в житті» [11, с.130, 131]. У сучасних термінах – самореалізувати себе в понадвеликій *«когнітивно-синергетичній системі»* з безкінечними можливостями для продукування і втілення практичних знань та

удосконалення вже реалізованих їх втілень [28, с.247-251]. А з цим розвивається і новий тип синергоресурсу.

«Креативний синергоресурс» інтелектуальної діяльності творчих суб'єктів виникає в разі *розвитку креативних здібностей особистості в процесі її творчої самореалізації*. Процеси **«креативної синергетики»**, починають розвиватись, коли особистість починає створювати різні «моделі здібності», спочатку у вигляді «упереджуючих», «констеляторних» і «передбачуючих» інтелектуальних конструктів, а потім творчо самореалізує їх у циклі «орієнтування – вибір – виконання» [12, с.441, 448-449]. За Дж.Келлі, таким чином створюються особистісні «конструктивні альтернативи», на основі яких формується «Я-концепція» творчої особистості з можливістю до її постійної самоактуалізації для набуття все нових якостей креативності [12, с.453, 456]. За нашою концепцією, це безкінечний розширювальний цикл «комунікація – ціннісна детермінація – когнітивна досконалість – креативна реалізація», котрий увесь час поновлюється, але вже на більш високих рівнях креативності та з розвитком креативно-синергетичних процесів. За А.Маслоу, «буттєві цінності» (Б-цінності) починають безпосередньо функціонувати в «буттєвому пізнанні» (Б-пізнання), і людина досягає «автентичної ідентичності у творчій самореалізації» [13, с.94, 97]. «Логіка голови», «логіка серця» співпадають у «логіці цілого» як «реалізаційному холізмі» (за А.Адлером). Усі особистісні характеристики «розглядаються як єдине ціле», як «динамічний, єдиний принцип», у котрому особистість знаходить «звуки мелодії цілісного Я» [13, с.135-137]. Людина починає сама реалізовувати свою особистість через цілісність у якості «холотропної людини», «холістичної особистості» і її самоактуалізація в напрямку креативної самореалізації може приймати трансперсональний характер «буттєвої метамотивації» для всіх. Тоді у всезагальній соціальній поведінці у людей пробуджується «синергія ідентифікації себе з іншими людьми в співпраці» [14, с.490, 500-501]. Подібна **«синергія ідентифікації»** у творчо-інтелектуальній діяльності з самореалізації змінює всю соціальну дійсність і перетворює її на креативно-синергетичну реальність. У цій «розширеній» соціальній реальності як синергетичної понадсистеми відбувається не тільки «трансперсональна актуалізація» більшості людей у креативній діяльності, але й інтерперсональна «інтерсуб'єктна реалізація». А саме – метаперсональне самоздійснення людини в креативно-синергетичному полі «Б-цінностей» і «Б-пізнання» у формах «буттєвої любові» та її вершинних переживань» людини вже в якості «металюдини» з синерго-креативними можливостями і

здібностями [14, с.499, 511, 519]. Така металюдина творить понадвелику «креативно-синергетичну систему», котра у режимі безперервності генерує креативний синергоресурс суспільства [28, с.252-255]. Саме завдяки креативному синергоресурсу і стає можливим безпосереднє творення креативно-синергетичної реальності ноосферного буття, його сприйняття людьми як менталопсихічних станів «просвітлення» свідомості і мислення. Загальний синергомеханізм задіяння комунікативного, когнітивного і креативного синергоресурсів, що приводить до врівноваження соціальних флуктуацій і турбулентностей, предстає у синергопереносі комунікативних, когнітивних і креативних дій як ментальних актів творчо-інтелектуальної діяльності, що переносяться на всю суспільну систему. З підвищенням рівня своєї самоорганізації і самовпорядкованості вона перетворюється на синергетичну «понадсистему» (синергосистему) і екстерналізується як креативно-синергетична реальність, для осягання та пізнання якої і необхідне ноосферне світорозуміння. Механізм задіяння синергоресурсів творчо-інтелектуальної діяльності можна представити за такою схемою здійснення синергопереносів як відповідних комунікативних, когнітивних і креативних дій у пізнавальному процесі.

<p><u>«Первинне перенесення»</u> комунікативних дій інтерсуб'єктів на структурні елементи суспільної системи (інформаційно-комунікативний обмін)</p>	<p><u>«Вторинне перенесення»</u> когнітивних практик «з елемента на елемент» суспільної системи (продукування практичних знань і вмій)</p>	<p><u>«Третинне перенесення»</u> креативних дій предметно- творчої самореалізації на суспільну систему (креативні практики опредмечення)</p>
<p>Формування соціокомунікативної суспільної системи</p>	<p>Формування соціокогнітивної суспільної системи (з якістю когнітивної емерджентності)</p>	<p>Формування соціально- креативної суспільної системи (з якістю «ефекту ефектора»)</p>
<p><u>Первинна комунікативна</u> синергоструктура (латентна ціннісно-сміслова «понадструктура» суспільної системи)</p>	<p><u>Вторинна когнітивна</u> синергоструктура (смісло- семіотична «понадструктура» слабо реагуючих факторів)</p>	<p><u>Третинна креативна</u> синергоструктура (субстанціональна «понадструктура» культурокодів)</p>

У разі «четвертинного перенесення» акумулюється достатній синергетичний потенціал суспільства для його постійного задіяння в якості безперервно-відтворювального синергоресурсу всього соціуму в напрямі самоорганізації і самовпорядкування понадвеликої соціосинергосистеми. З

цього моменту суспільні флуктуації набувають самовпорядковуючого характеру і трансформуються на рівень синергокультурних взаємодій «впорядкованих флуктуацій», котрі ініціюють безперервний суспільний прогрес на креативно-синергетичному підґрунті. *Соціальні «фазові переходи» від однієї суспільної турбулентності до іншої «переносяться» на рівень творчих «сплесків-осциляцій» креативно-діяльнісних озарінь ноосферного рівня. Тобто генерації все більш продуктивних творчих ідей та знань на основі розвитку інноваційних креативних здібностей творчих суб'єктів.* Останні нарощуються в разі все більш досконалих креативних комунікацій, котрі зорієнтовані на ментальне взаємозбагачення творчих суб'єктів на культурогенній основі.

5.1.2. Розвиток креативних здібностей в особистому суб'єктному бутті як процесу творчо-інтелектуальної діяльності

Щоб зафіксувати зріст креативних здібностей в особистому суб'єктному бутті як процесі творчо-інтелектуальної діяльності, треба застосування відповідних «ціннісних показників» з оцінки продуктивності творчої праці. Існуючі показники «продуктивності праці» тут не підходять і необхідно застосування культурогенних індикаторів оцінки «продуктивності здібності», конкретно, **продуктивності творчої здібності** з фіксацією синергоефекта в результаті функціонально-творчої самореалізації (ФТСР) суб'єктів в креативній господарській організації, що діє за принципами синергосистеми [29, с.143-145]. А саме:

- культурогенна індикація загальної продуктивності здібностей персоналу до креативної діяльності та якості використання цих здібностей персоналу як «єдиної команди»;

- індикація підсилення творчих зусиль у діяльності персоналу за рахунок використання соціокультурного резерву в людському ресурсі креативної господарської організації;

- індикація синергоефекту по генерації «ебілітивної понадструктури» з виробництва творчих здібностей персоналу;

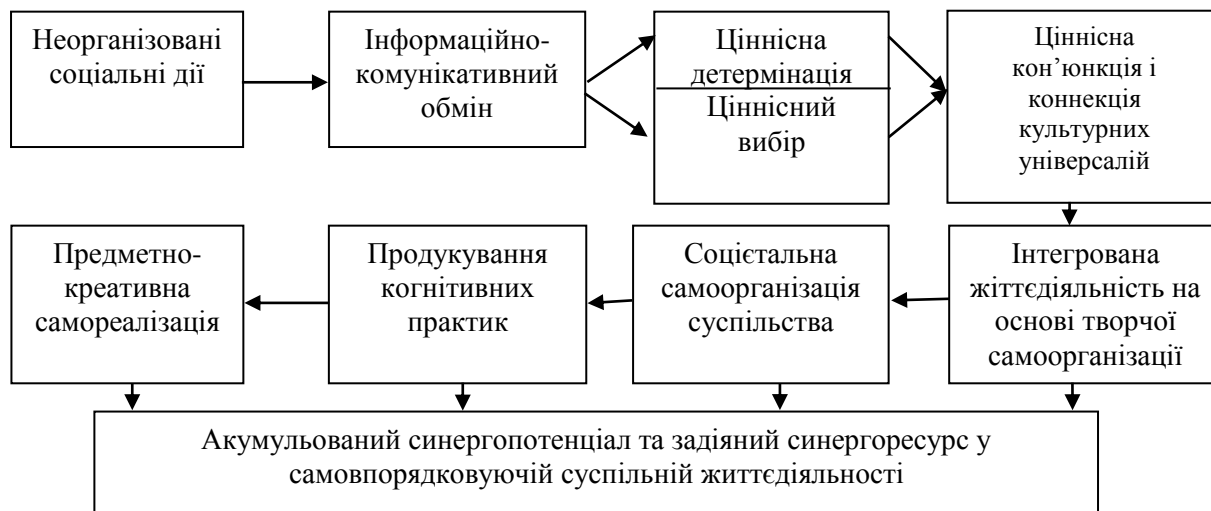
- культурогенна індикація синергоефекту, виявленого в генерації «праксіологічної понадструктури» креативної господарської організації; «праксіологічна понадструктура» створюється шляхом задіяння відповідних діяльностей під «продвинуті» творчі здібності суб'єктів (котрі розвинуті в «ебілітивній понадструктурі»); розроблена відповідна «професіосферна система праксіологічного виробництва на механізмах 5-и рівневої творчої самореалізації та ебілітивного відтворення креативних якостей успішних

фахівців у проектних матрицях з розширення професійного проекту» [38, с.122-151];

- індикація «межової значимості» людського фактору (питомої ваги) серед інших факторів «творчого виробництва» та визначення питомої ваги «м'яких складових» подібного креативного виробництва серед інших його структурних складових [29, с.80].

Окрім визначених системних «культурогенних індикацій» з нагромадження синергетичного потенціалу окремого людського співтовариства і всього суспільства, існує ще 10 основних «операційних індикацій», котрі дозволяють виявити синергопотенціал окремої творчої особистості та рівень «функціонально-творчої самореалізації» цього потенціалу шляхом його актуалізації та опредмечення [29, с.148-150, 179-180]. За Г.Гегелем, філософія історії людства свідчить, що воно лише задовольнялося «блиском ідеї, що відображалася у всесвітній історії», але головне завдання і практичний «інтерес полягає у тому, щоб пізнати рух розвитку ідеї, яка самоздійснюється ...» [37, с.455]. А це «передбачає взаємовисокий рівень культури» людей, їх взаємне бажання здійснити спільну мову «між різними ментальностями, цінностями» у «внутрішньому світі мислення» [37, с.307-308]. Тобто, це *взаємовисокий рівень культури людського світорозуміння у його предметному самоздійсненні*. За нашою концепцією, саме на цьому рівні *«світорозуміння як самоздійснення»*, повинен відбутися «синергетичний синтез» і окремої людини в якості «особистості-системи», і всього суспільства в якості «синергетичної понадсистеми». Принципову схему подібного «синергетичного синтезу» в разі креативних взаємодій в процесі творчо-інтелектуальної діяльності можна представити таким чином:

Принципова схема креативних взаємодій «синергетичного синтезу» в процесі творчо-інтелектуальної діяльності

Подібний метакультурний процес «креативно-синергетичного синтезу» своїм кінечним результатом має феноменальне, але закономірне виникнення креативно-синергетичної реальності. Вона має єдиний суб'єкт-об'єктний координатний вимір, представлений у ноосферному бутті і ноосферному світорозуміння за принципом всеєдності буття і мислення. Матеріально-ментальними носіями креативно-синергетичної реальності виступають творчі суб'єкти, що мають **креативні здібності ментального впливу на реальність** (зовнішньо-внутрішню) та її зміни-трансформації (екстрасенсорно і супраментально) шляхом «направленої трансценденції», активізації та актуалізації нових буттєвісних якостей існуючої дійсності з більшою високою вимірністю суцього.

Процес становлення креативно-синергетичної реальності є вкрай протирічним, він носить нелінійний і соціально-флуктуаційний характер, може приводити до суспільних осциляцій-сплесків і закінчитися не «синтезом», а «розпадом» суспільства в разі соціальної біфуркації. Щоб цього не допустити, необхідно задіяння особливого механізму трансформативної інверсії неврівноважених суспільних станів до їх врівноваженого стану, а також наявність соціальних суб'єктів-носіїв, котрі спрямовують цей синергопроцес на принципах відкритості і самоорганізації [28, с.227]. В подібному синергопроцесі існуюча соціальна система суспільства спочатку трансгресує від класово-диференційованих політичних структур до «соціокультурного континіуму» величезної кількості «життєвих світів» людей, а самих людей піднімає до рівня творчих «особистостей-систем», що активно діють у цьому «культурному просторі». Надалі

внаслідок конвергентивних процесів ціннісної комунікації, кон'юнкції і коннекції, суспільство починає інтегруватись на основі формування єдиних «культурних універсалій» суспільної життєдіяльності. В найбільш розвинутих суспільствах такою головною культурною універсалією суспільної інтегрованості стає інформаційна культура, долається «інформаційно-кібернетичний техноцентризм» і прогрес суспільства набуває характеру культурно-інформаційного розвитку [27, с.81]. Надалі подібне інтегроване суспільство переживає нові трансформаційні зміни, котрі «на негативі» виглядають як політична «дезінтеграція», управлінська «деменеджеризація», «деідеологізація», становлення «нетехнологічного укладу», «деіндустріалізація» і «постіндустріалізм» тощо. А на позитиві – як соціокультурна трансформація «інтегрованої системи» суспільства в «соціетальну понадсистему» неполітичного громадянського типу з «понадструктурою» когнітивних і креативних взаємодій «синергетичного синтезу» суспільства з кінечним формуванням креативно-синергетичної реальності і ноосферного світорозуміння у суб'єкт-об'єктному координатному вимірі [27, с.364]. В ньому як додатковому онтологічному вимірі і встановлюється *реальна суб'єкт-об'єктна всеєдність буття і мислення*, котра дозволяє розгорнути нагромаджений синергопотенціал у первинний синергоресурс ноосферогенезису дійсності.

5.2. Фрактально-реальнісні і соціетально-організуючі «параметри порядку» та їх самовпорядковуюча синергодія

Один із родоначальників синергетики як науки Г.Хакен підходив до проблеми творчо-реалізаційного процесу і формування синерго-креативних здібностей людини («синерго-людини» або «металюдини»), аналізуючи співвідношення «матерії і духу», «духу і матерії», їх творчих можливостей, взаємовпливу і взаємообумовленості. Але він робив це на техногенній основі, вивчаючи можливість створення «нейрокомп'ютера» і «синергетичного комп'ютера». Культурогенний аспект у дослідженні синергетичних феноменів у Г.Хакена відсутній, бо він вивчав переважно фізико-термодинамічні процеси та можливості техноінформаційного використання синергетичного ефекту у понадвеликих техносистемах. Тому він і не розробляв поняття «творчого духу», духовних креативних можливостей людини і суспільства, котрі виходять *із світорозуміння реальності в категоріях комунікативної, когнітивної і креативної синергетики*, загалом – креативно-синергетичної реальності. І це зрозуміло, бо *феномен креативної*

синергетики виникає в процесі культурних взаємодій і креативних комунікацій [28, с.227]. Але цього Г.Хакен не досліджував, як і інші розробники синергетичних проблем.

За «висхідну точку у співвідношенні матерії і духу Г.Хакен бере уявлення відомого вченого Дж.Екклза, котрий розробляв оригінальні ідеї свідомості як «детектора» між матеріально-фізичним і духовним світом культури. Він «бачив вирішення проблеми в уявленні людського тіла у вигляді легко замінюючихся частин, подібно деталям машини». Кожною цією матеріальною частиною керує «певна ділянка мозку» як найбільш високоорганізована матерія, «нейронна матерія» [15, с.232-233]. Тоді «людину по суті своїй можна звести до певної ділянки мозку, при цьому ... людське «Я» є програмістом, а мозок – комп'ютером, з яким програміст працює». «Програміст» має духовний початок, а мозок – матеріальне підґрунтя: і «таким чином мозок опиняється всього лише виконавчим органом» та як матеріальне створіння залежить від створеної програми духовного створіння [15, с.233]. Це енергоінформаційне бачення нейронних процесів. На думку Г.Хакена «синергетика розглядає це питання інакше» в тому сенсі, що поняття матеріального і духовного фактично знімаються і замінюються технологічними «параметрами порядку» (хоча культуродуховні параметри порядку) продовжують існування в латентному стані – ред.). Виходячи з подібного, синергетичні уявлення пов'язуються саме з цими «взаємозумовленими поняттями параметрів порядку і підкорених їм елементів системи» [15, с.233]. Подібні «параметри порядку» мають не зовнішню привхідну форму, а внутрішній характер на відміну від «скеровуючих параметрів». У рамках такої інтерпретації роль «*параметрів порядку беруть на себе думки*, а підлеглими елементами (або підсистемами) стають електрохімічні процеси в нейронах мозку». Тобто, незважаючи на зняття протилежності між матеріальним і духовним, «*параметри порядку* як *духовні думки-ідеї задають «основну частоту», що є програмуючою для діяльності системи, її програмою для матеріального розвитку*. А з цим «параметри порядку» спрацьовують на врівноваження матеріально-духовної системи.

Головна особливість такої «самовпорядковуючої програми» або, за нашою концепцією, **креативної «синергопрограми»** та, що в ній можлива врівноваженість «*духовних флуктуацій*», впорядкованість «*духовних осциляцій*», котрі не виходять за «межовий цикл», а просто піднімають його граничний рівень. Тобто розширюють межу і піднімають граничний рівень самоорганізації турбулентних процесів від стану флуктуації до стану

«*духовної біфуркації*» виникнення-генерації множинних креативних ідей. А потім – їх *зведення-синтезу до однієї «метаідеї», «метаянтя», «метазакону», «метасоціальності»*. Таким чином при первинності «духовного Я» матеріальні і духовні створіння органічно взаємодоповнюють один одного й це прояснює, «яким чином взаємно зумовлено існування та функціонування параметра порядку і підлеглих йому елементів системи» [15, с.233]. Коли «духовне Я» керує мозковою і «тілесною машиною», тоді ідеї-думки можна розглядати як «безперервні флуктуації», котрі ведуть до «самоорганізованої неврівноваженості» осциляційних коливань, але з підвищенням їх «організованої впорядкованості». Це, наприклад, нові знання та інформація, зміна станів стаціонарності-нестаціонарності в напрямку досягнення «*розширеної стаціонарності*» усе вищих рівнів та на більш високих рівнях. Тобто висхідна програма стає «*розширеною програмою*» як аналог «духовного Я» людини, і в такому «розширеному» вигляді вона здатна забезпечити самоорганізацію і самовпорядкування системи шляхом її перманентного збільшення-розширення до «понадвеликої системи». Нею і стає синергетична понадсистема, діюча з «параметром порядку», що встановлює і контролює «синергокомп'ютер» (Г.Хакен) – це техносинергосистема, або культурогенна синергетична понадсистема у вигляді «живої» (а не віртуально-комп'ютеризованої) креативно-синергетичної реальності. В ній можливі не віртуальні (як у кінофільмі «Матриця»), а натуральні і «транснатуральні» (М.Мамардашвілі) зміни і трансформації дійсності через трансцендентальні (метафізичні) впливи ноосферної реальності «вищої вимірності» на фізичне буття «нижчої вимірності».

Що стосується соціальної реальності в якості «метасоціальності», де діють «метазакони» соціального буття, то з появою соціально-синергетичної якості в новому соціумі («метасоціумі») соціально-діалектичні закони в їх синергетичному матеріально-духовному вимірі суттєво трансформуються. Метазакони соціальної синергореальності дають змогу виділити «автономні метасутності» суспільного «понадбуття» (метабуття), що є «субстантивними» й «універсальними» (в понадсистемі метакультури), знаходяться в глибинно-субстанційних основах «метамислення», формують «надсвідомість» у якості «універсальної свідомості». Це свого роду «психокосмос», котрий потребує онтологічно багатовимірного «*інтегративного світорозуміння*» креативно-синергетичної метареальності [16, с.39-40]. Тоді на основі соціально-діалектичного принципу суспільного розвитку починає діяти метазакон «*субстанційного клішування нових соціальних сутностей*». На основі

принципу всезагального соціального зв'язку – метазакон «*проективності соціальної екзистенції*»; відповідно до принципу соціальної багатоякісності – метазакон «*парадигмальної дискретності соціального розвитку*»; згідно з принципом соціального протиріччя – метазакон «*зовнішніх соціокультурних впливів і культурно-цивілізаційних поштовхів*»; відповідно до принципу «подвійного соціального заперечення» – метазакон «*флуктуаційності суспільної життєдіяльності*» [16, с.41-45]. Очевидно, що соціальне регулювання подібними «метазаконами» вкрай ускладнене і потребує дуже високого інтелектуального інформаційного та креативного розвитку суспільства, здібного до самоорганізації і самовпорядкування на основі ноосферного світорозуміння. Це новий тип культурно-інформаційного розвитку суспільства як соціосинергетичної понадсистеми зі ствердженням «культурно-інформаційної домінанти суспільного розвитку внаслідок інтелектуальної та інформаційної революцій» [39, с.197, 262, 394].

Що стосується універсальності, «тоталогічності» в метадії подібних метасоціальних законів на підґрунті комунікативної, когнітивної і креативної синергетики, то подібне «інтегральне світорозуміння» співпадає з розробками Б.Мандельброта про «фрактальну реальність», у якій представлені «нерегулярні, але самоподібні структури» або «фрактали», котрі континуально можуть «розширитись» шляхом самоорганізації від мікронів до мегамасштабів понадвеликої системи [17, с.17-18]. Подібне зафіксовано і в нашому дослідженні – це ***самоподібність ноосфери у її фрактально-ізоморфному самовідтворенні у різнорівневих, але єдиних метаморфах реальнісних проявлень***. Ноосферний ізоморфізм фракталів потребує розуміння «фрактальності ноосфери» по всій континуальності холістичного «білого хаосу», котрий ноосферно-фрактально може впорядковано «проявитись» в тій чи іншій «ноосферно-організованій» реальності внаслідок самоподібності ноосферних фракталів. Тоді ноосферно-фрактальний ізоморфізм приводить «білий хаос» до порядку і самовпорядкування, бо «нестійкі нелінійні динамічні системи» перестають ототожнюватися з «відсутністю порядку» або як «хаотичні», і в них сам «хаос набуває тонкої структури» [30, с. 208]. Відбувається це, як раніше було виявлено, у координатному вимірі ноосферно-фрактальних переходів, в разі чого стає можлива метафазова фрактальна трансформація «невідомої реальності» (хаотичної) у «впізнавану реальність» в менталосфері творчих суб'єктів. Тобто на рівні і у координатному вимірі їх ноосферного світорозуміння. А в контексті нашої «метасоціальної» концепції, «хаос» чисельних «життєвих світів» людей у сукупності всіх їхніх різноманітних

фрагментів може створити внаслідок численних метафазових фрактальних трансформацій відповідний *«соціетальний психофрактал»*, що самоорганізує весь соціум. Безумовно, за умови відповідної соціокомунікативної інституалізації цього феномену в соціетальній самоподібності централізованої та децентралізованої суспільної життєдіяльності та їх *«синергетичного синтезу»* у громадянській самовпорядкованості соціуму.

До подібного *«фрактального світорозуміння»* реальності (як синерго-реальності) набуло відповідного розвитку в продуктивній концепції Е.А.Донченко про *«соціетальний психофрактал»*, котрий має власну *«понадлюдську»*, *«надсоціальну»* метапрограму, що визначає не тільки основні системні характеристики цілого, але й *«шлях пошуку цим цілим самого себе, тобто, по суті, енергетичного джерела самореалізації»* [18, с.155-156]. Синергетичну сутність *«соціетального психофракталу»* вона вбачає в тому, що *«на колективному рівні видів і форм матриць, що породжують фрактальні структури, найбільше представлено звичайних соціальних структур»*. Соціальні структури нібито *«розчиняються»* у фрактальних структурах колективних життєвих світів людей, де кожний суб'єкт *«має власну «надлюдську», «надсоціальну» метапрограму...»* і здійснює її *«на шляху пошуку... самого себе, тобто за своєю суттю енергетичного джерела самореалізації»* [18, с.155-156]. На цьому шляху організований суб'єкт з *«інтегративною якістю»* суспільної життєдіяльності не *«розчиняється»* в чисельних фрактальних структурах, але набуває *«архетипу самоорганізації всіх елементів психічного»* в комплексі (режимі) *«Я»* і *«Ми»*. Режим *«Я»* – це *«адаптивно-нелінійний, гнучкий, особистісно-егоцентричний, дуже енергетизований і ефективний у ситуаціях, які пов'язані з самовиживанням суб'єкта»*. Режим *«Ми»* – це *«вищий режим, але реально більш слабкий за першого»* як режим *«малої сили»*. Він потребує вищої *«психологічної погодженості»*, *«розумово-рефлексуючої роботи»* щодо пошуку суб'єктом свого *«виду»*,.. тому що є зв'язаним зі складною проблемою встановлення компромісних, толерантних *відносин* між різними психофрактальними *«мовами»*, ментальностями, цінностями тощо» [18, с.307-308]. При цьому *«можливість установаження «робочих» відносин... передбачає обопільно високий рівень культури і обопільне бажання знайти спільну мову»* в інтеркомунікаціях [18, с.307-308]. Тим самим *«психофрактал» стає «соціофракталом», а при синергопереходах в інші соціальні структури – «соціетальним фракталом», що самовпорядковує суспільну систему за певними «параметрами порядку»*. Вони як *«соціетальні*

параметри» налагоджують конвергентивні взаємодії, генерують і розповсюджують їх в суспільних відносинах діяльній інтеграції через формування глибинних суспільних «понадструктур». З їх появою сама соціальна система перетворюється на синергетичну «понадсистему» у сукупності та інтеграції людських «життєвих світів», множинних індивідуальних «систем-особистостей» творчих суб'єктів. Саме на цьому соцієтальному рівні акумулюється найбільший «комунікативний синергоресурс» суспільства, що здатний себе самопродувати і самовідтворювати, а суспільство розвивати свою життєдіяльність на основі самоорганізації і самоврядування. Подібний процес розвивається не стільки внаслідок підвищення рівня генералізації та інтегрованості культурних взаємодій у суспільстві, а йде переважно «по горизонталі» масштабного «розширення» діяльній самостійності і незалежності в креативних процесах пізнавальної творчості суб'єктів. Кожен з них починає все більше виступати не стільки в якості індивідуальних або згуртованих і об'єднаних «акторів» соціальної і культурної дії, скільки як «системи-особистості», котрі, за Т.Парсоном, перетворюють «соціальні системи» на «культурні системи» [31, с.462]. «Інституалізовані в соціальних системах» ті чи інші «моделі культури» тепер «інтерналізовані в системі особистості» таким чином, що творча людська особистість виступає безпосереднім провідником і творцем своєї особистості і суспільної нової «моделі культури», формує системи цінностей, системи переконань, «орієнтації на цілі і нормативні регулятори», перетворює «системи експресивних символів» на «експресивні дії», котрі стають «культурними діями» [31, с.463].

На таких підставах повністю змінюється характер соціокультурних і креативно-синергетичних процесів. Конвергентивні культурні взаємодії, що представлені чотирма основними культуротипами (інформаційного обміну, ціннісного вибору-розподілу діяльностей, коннекцій-присвоєння культурних універсалій, діяльній інтеграції в споживанні творчих можливостей), радикально змінюють свій напрямок. Інтенсивно починають розвиватись соцієтальні культурні взаємодії з орієнтацією на солідарні, але незалежні і самостійні когнітивні і креативні дії творчих суб'єктів та їх творчих об'єднань. Т.Парсонс вважав, що на цьому напрямку культурних взаємодій сформується «соцієтальне співтовариство» на основі суспільної «добровільної самоорганізації» і з «соцієтальним нормативним порядком» [30, с.25-26]. «Диференційні статуси і ролі всередині суспільства», що виникають, постають у вигляді соціальної самоорганізації не на основі ієрархізованої політичної влади, а через самоврядування, що «діє через

інституалізовані системи цінностей», котра веде до «культурної легітимізації нормативного порядку суспільства» [32, с.41]. Це такий ціннісно-нормативний соціокультурний порядок у суспільстві, котрий базується на культурних суспільних пріоритетах і домінуванні культурних нормоцінностей.

Перший ієрархічний ранг має **культура**, соціокультурні відносини та інститути. Культура гарантує людську свободу в суспільстві, тому що забезпечує «високий рівень генералізації цінностей, на основі яких здійснюється легітимізація об'єднання» громадян, включаючи «заборону на експлуатацію людини людиною в економічних взаємодіях». Відбувається «генералізація цінносних систем до такого ступеня, що вони стають здатними ефективно керувати соціальною дією» вже «без опори на докладно розписані заборони» [32, с.28]. Подібний феномен є можливим і виникає за рахунок культурної інтеграції, культурного відтворення, особистого ціледосягнення й адаптації (соціалізації), що є «відтворенням зразку» або «зразків культури».

Другий ієрархічний ранг мають **мораль**, морально-етичні відносини в суспільстві, опрідмечені в інститутах соціетального типу. Вони є головним «компонентом ціннісного змісту культурної системи, хоча і не єдиним». Тут «культури диференціюються» у формах «експресивної символізації», включаючи «емпіричне знання», а всі культурні форми при цьому «стають незалежними диференційованими культурними системами» [32, с.28]. Третій ієрархічний ранг («аспект») займають **політика**, політичні відносини та інститути. Тут «головні відносини між державою і соціетальним співтовариством можуть мати аскриптивний характер». Це є статуси, що приписуються владі, державі, серед яких головне «визначення влади» – «здатність прийняття та «нав'язувати» рішення, котрі є *обов'язковими* для відповідних колективів та їх членів, оскільки їх статуси підпадають під зобов'язання, передбачені такими рішеннями». Подібні «рішення-зобов'язання» приймаються без застосування «мір переконання», а за принципом: маленька «порція влади» – «все одно влада» [32, с.30-31].

Четвертий ієрархічний ранг («компонента») «нормативного порядку» створює **економіка**, економічні відносини та інститути. Їх «керуючий принцип – бажаність ефективного управління ресурсами», що «регулюється головним чином інституційними нормами власності і контракту». Цей «нормативний аспект особливо прозорий там, де мова ведеться про регулювання трудових ресурсів як фактору виробництва», а також коли соціетальна норма передбачає зобов'язання ефективно працювати відповідно

до легітимних умов найму (передусім моральних, а не економічних) робочої сили» [32, с.32]. Характерно, що в подібній соціетальній системі правова підсистема, «нормативний порядок» **права** в «соціетальному нормативному порядку» Т.Парсоном взагалі не фіксується. У нього взагалі немає ієрархічного рангу, тому що право функціонує в контексті морально-етичних відносин. Саме ж право і правові відносини розглядаються як природно і соціально обов'язковими, необхідними для «консесуального буття» за такими критеріями [32, с.34-35]:

- «критерій обов'язковості та примусу» – це критерій моральної і примусової обов'язковості; якщо перша є добровільною, то друга – державно-урядовим зобов'язанням;

- «нормативна значущість права» з боку його «консесуальних елементів»: це означає правову згоду всіх суб'єктів з цими нормами;

- «конструктивний елемент» у якості головного серед «консесуальних елементів», котрий «припускає можливість його примусового впровадження» в праві: це «завжди викликає питання про легітимність дій уряду в конституційному, а вслід за цим у моральному смислі» і зобумовлює необхідність громадянського контролю над владою;

- «зобумовленість права», що детерміноване процесом становлення громадянського суспільства та «розвитком громадянства»: подібне пов'язано головним чином «з участю громадян у суспільних справах», що є їх «суспільним правом», котре має певну перевагу над «державно-урядовим правом»;

- головна правова форма «громадянської участі» – це «інституалізоване позитивне право участі у виборі керуючих лідерів»; тобто це конституційне право суспільного визнання-невизнання політичних лідерів та їх усунення від державного і суспільного життя внаслідок їх асоціальної поведінки;

- «громадянські права та виборче право надають можливості автономно реалізувати свій громадянський статус», а «соціетальний компонент» дозволяє створити умови «для ліпшого користування цими правами»;

- право передбачає «розвиток сучасних інститутів громадянства як основи солідарності для соціетального співтовариства», хоча «солідарність цього співтовариства може відчувати напруження через регіональні розбіжності», особливо «коли регіональні відмінності співпадають із етнічними і/або релігійними» [32, с. 34-35]; з цієї причини багато сучасних суспільств і розпалися, тому що були представлені «різні комбінації цих факторів дезінтеграції».

Соціальні інститути соціальної самоорганізації заради **«соціетального співтовариства»** громадян діють, згідно з Т.Парсонсом, на двох рівнях суспільства як «процедурних систем», що керуються «своїм зводом правил». Перший рівень «регулює дискусії, в яких зацікавлені сторони намагаються переконати учасників прийняти ті чи інші обов'язкові рішення». Другий рівень «процедурної системи» відноситься «до самого процесу прийняття рішень». Тут «вирішальною ознакою успішної інституалізації «демократичної» солідарності» є правила процедур, що ведуть «до управління більшістю». Але вона може стати і «меншістю», наприклад, «за умови чесного дотримання раніше установлених правил» [32, с.41-42]. Паралельно з цими рівнями і «процедурними системами» повинні розвиватися «асоціації в державних органах управління» за умови, щоб кількість асоціацій «збільшувалася... і в інших секторах суспільства». Ними можуть стати «фідуціарні комітети», котрі здійснюють громадянський контроль у різноманітних секторах ділового підприємництва та в багатьох інших типах «корпоративних організацій». Наприклад, в «асоціаціях-об'єднаннях» за професійними ознаками, в «операційних організаціях»: освітніх, наукових, технічних тощо. При цьому подібні соціетальні професійні організації можуть накопичувати і зберігати когнітивний досвід життєдіяльнісних практик людей без «чистої науки» (теоретичної) і «технонауки» (практичної). Тим самим **керування суспільством переходить на когнітивні принципи «управління знаннями» замість абстрактного «наукового управління» в бюрократичній державі.**

Одним із перших подібний шлях у філософсько-методологічному плані побачив «філософ-анархіст» Пол Фейерабенд. Замість абстрактного позитивістського підходу і «складного опису результатів» життєвих процесів академічної науки, він запропонував «метод реалізму», котрий здійснюється за формулою «реалізм + аргументи». На основі подібної «аргументації» реальних фактів він вважав, що можна бачити, «як щільно реалізм є пов'язаним із фактами, процедурами, принципами», котрі є цінними тому, що **«допомагають здійснювати їх практично»** замість абстрактних міркувань «критичного раціоналіста» [33, с.153]. При цьому в життєвій реальності діють не «абсолютно обов'язкові принципи наукової діяльності», не «ідея методу», що вміщує «жорсткі обмеження» наукової вірогідності, а «позанаукові ідеології» за принципом «допустимо все (anything goes)» і «все зберігай» [27, с.153]. Саме ця позанаукова ідеологія, а також способи, практики, теорії, традиції можуть стати гідним суперником науки позитивістського напрямку і тому стати «практичною наукою» [33, с.514]. З її становленням відбувається

«емпірична підтримка теорії» суспільством, «проліферація теорій» у реальне життя. Виникають «моделі для пояснення будь-яких можливих подій і багато нових концепцій», їх практичне застосування «пронизує всі засоби масової інформації, всі дії і все життя суспільства, забезпечує успіх». Передусім, з боку практичного застосування дедуктивних методів, «феноменологічного аналізу», «аналізу застосування слів», «різноманітних думок»; методів, що «заохочують подібну різноманітність» як «умову сумісності» цієї різноманітності «з гуманістичною концепцією», а не «з міфічно-церковними поглядами закоснілості» [33, с.175-178].

У подібному феноменологічному аспекті ортодоксальне право і наука з розвитком інституту суспільної самоорганізації і громадянської соціетальності перестають відігравати свою традиційну роль. Вони самі стають соціальними інститутами фактичного впорядкування соціальної поведінки на основі включення до суспільного функціонування багаточисельних індивідуальних і групових комунікативних, когнітивних і креативних практик, збагачених і наповнених досвідом соціетальної життєдіяльності як «універсальної». В них механізми етико-правового регулювання змінюють свій контекст на власне соціокультурний, культурогенний, семіологічний, практично-номонологічний і креативно-синергетичний. Політико-економічні аспекти суспільного розвитку зміщуються на 3-й і 4-й план соціетальності («постекономіка»), а право взагалі «розчинюється» в соціетальній ієрархії, переміщуючись на 5-те місце. Йому передають місце «соціально-громадянські дії» в суспільних ситуаціях, котрі оцінюються за певною процедурою, «саморегульованої дискурсії» та за процедурою прийняття рішень. Кожна людина стає «джерелом себе», творить власну *когнітивну і «креативну ідентичність» особистих і соціальних практик*. Нова система координат креативно-когнітивної соціетальної життєдіяльності змінює культурно-етичну парадигму суспільного й особистого життя: «етика звичайного життя», що заснована на ціннісно-моральних регуляторах «нижчого порядку», виявляє потяг до етики «вищої» креативно-когнітивної життєдіяльності і доходить до певного протиставлення «повсякденного» і «творчого буття» суб'єктів. Подібне «протиставлення відбувається між різними способами життя, виробництва і відтворення» культурних взаємодій у суспільстві [28, с.39]. Тому закономірно виникає і новий тип креативно-синергетичних взаємодій, котрі інверсують соціальні флуктуації в соціетальний синергоресурс суспільства.

5.3. Розвиток ноосферно-онтологічного світорозуміння у ментально-психічному і холотропно-космічному вимірах буття

На відміну від Т.Парсонса, котрий вбачав найбільш перспективним шлях розвитку соціетальності суспільства і розвиток соціетального світорозуміння суспільної самоорганізації і самовпорядкування (що й зобумовлює соціальний синергізм), Г.Хакен, ставлячи по суті ту ж мету, розробляв оригінальну ментально-психічну і психо-синергетичну модель понадсистем, здатних до свого самовпорядкування і самовдосконалення на техноінформаційних засадах. Так, Г.Хакен створив психо-технологічну синергетичну модель мозку та його ментальної діяльності на основі зв'язку матерії і духу, котрі «з точки зору синергетики в цьому ж сенсі зумовлюють один одного, матерія і дух, тіло і душа». В межах механістичних світоглядних уявлень взаємодія духа і матерії, тіла і душі розумілась аналогічно дії «механізму, подібного до часового», коли при роботі мозку «в голові крутились шестерінки, потім – електричні мережі та електроімпульси». Зараз – це комп'ютери і «синергетична модель мозку», за якою синергетика виявляє «загадкові відношення духу і матерії». При цьому мозок розглядається як «синергетичний комп'ютер» і за цією моделлю можливо «визначити мозок як самоорганізуючу систему» [19, с.10-11]. Г.Хакен у своєму *баченні синергопроцесів у рівновазі між передвизначеністю структур і процесами їх самоорганізації* показував, що ці процеси самоорганізації вже діють на самому початку діяльності мозку. При цьому «робляться значимими не тільки час росту і розвитку мозку, але й коли вони здійснюють вплив і на формування мислення». І тоді «доречне питання: чи будуть загальні принципи самоорганізації, відкриті в рамках синергетики, поширюватись і на мозок?» Відповідні «дослідження в галузі синергетики виявляють практично повсемісне поширення цих принципів» і це добре демонструє імовірність моделі «синергетичного комп'ютера» [19, с.12]. На основі створення моделі синергокомп'ютера (СК) Г.Хакен стверджує, що *духовні процеси самоорганізації, програмування і самопрограмування діють як духовно-синергетичні процеси і що вони визначально мають місце в ДНК*, де через синапси переносяться на всі матеріально-мозкові процеси. У психології цей феномен відомий як «антропогенний фактор свідомості», духовний розвиток якої на порядки (в 1000 разів і більше) прискорює розвиток усіх матеріально-нейронних процесів, впорядковує і самоорганізує їх на все більш високому рівні та у вищих онтологічно-реальнісних вимірах.

Висхідні положення модельної дії «синергетичного комп'ютера», котрі можна розглядати як *нейро-інформаційну модель креативно-синергетичної реальності*, наступні.

1. Швидкодія сучасних компонентів значно більша, ніж реакція нейронів людського мозку в обробці інформації, але подібне ЕОМ роблять, перебираючи весь континуум інформації послідовно і не мають «здібності до розпізнавання образів» за їх смислом і значенням, поняттєвої оцінки за їх когнітивністю, креативністю тощо [19, с.13]. В той же час в нейронних структурах людського мозку все це проходить синхронно, паралельно, а не послідовно і шляхом перебору всіх параметрів.

2. Намагання створити ЕОМ з паралельною обробкою інформації породило ідею «нейрокомп'ютера». Першим це намагались зробити ще в 1943 році американські дослідники У.Маккомок і У.Піттс. Але цей шлях, на якому зараз знову відроджуються відповідні розробки, показав, що моделі, котрі ведуть «до розуміння когнітивних здібностей людського мозку – далеко не єдині» і їм є альтернатива, а саме – концепція «синергетичного комп'ютера» (СК – ред.) [19, с.13].

3. «Висхідним пунктом» у концепції СК «служує ідея про те, що психологічна діяльність мозку протікає у відповідності до основного принципу самоорганізації – законів, яким підкорені і мозок, і СК» [19, с.14]. Тобто функціонування СК засноване на самоорганізації роботи його елементів шляхом перевірки вхідної інформації «з найбільшою точністю і достовірністю». Зараз вона охоплює «коло питань, що стосуються обробки візуальної інформації, яка надходить у мозок» таким чином, що «СК в якості моделі самоорганізації опиняється містком між нейронним мікросвітом і сприйняттям, що здійснюється на макроскопічному рівні» [19, с.14]. Тобто, це вихід «мікро» в «макро» як понадвелику систему, в процесі чого виникає синергетичний ефект в разі фрактальної (самоподібної) самоорганізації реальності при подібній трансформації. За нашою концепцією, таким чином здійснюється *метафазова фрактальна трансформація нейронної мікрореальності і нейронних сигналів у частотно-хвильовому, квантово-польовому режимі в макрореальність*, котра фрактально на порядки нібито «збільшилась». А насправді тільки *частотно «телескопувалась» у макрокванти і «макроквантову реальність» голограмного типу*, котра нібито стала «зовнішньою», «зовнішньо-буттєвісною», хоча й залишилась суб'єкт-об'єктною мікро-макрореальністю з єдиним координатним виміром.

4. Модель процесу самоорганізації в СК функціонує по типу «рідини, що нагрівається». Тобто в ній виникає «паралельний рух», котрий веде до

впорядкованої структури: у такому «шарі рідини, що нагрівається знизу, частки рідини повсюди рухаються вгору і вниз, і в результаті цього руху в кінці кінців створюється строго впорядкована структура» [15, с.264]. Цей паралельний рух «вверх-вниз» і зворотньо є фазові макрофрактальні переходи «невпорядкованої впорядкованості», що в *нейронних структурах мозку стає «впорядкованою невпорядкованістю» мислення суб'єкта, творчих «всплесків-осциляцій» його думок.*

5. Подібна модель СК, «націлена на реалізацію паралельного виконання обчислювальних процесів» у 2-х основних напрямках:

– перша модель побудована «на аналогії з нейронною мережею мозку»: нейрон може перебувати тільки у двох станах: а) «може знаходитись у стані спокою або збудження»; б) коли він отримує сигнали від інших нейронів, то він їх підсумовує до тих пір, «поки такий сукупний сигнал (що зберігає свою електричну природу) не перевищить деякого порогового значення» збудження; «як тільки порогове значення опиняється перевищеним, нейрон випускає нервовий імпульс, передаючи сигнал іншим нейронам»; подібну модель можна визначити в якості *«сигнально-акумуляційної» нейронної моделі*, котру Г.Хакен називав «простою моделлю» [15, с.264];

– друга модель є більш складною і її можна визначити як *«нейронно-синаптична» модель*: в ній встановлюються «зв'язки між схемними елементами моделі, що називаються синапсами, за аналогією з дійсними з'єднаннями між нервовими клітинами мозку; тоді стає можливим «зберегти в такій мережі (взаємопов'язаних синапсів – ред.) певну структуру, котра потім грає роль свого роду «асоціативної пам'яті», що здатна реагувати на запити «довкілля»; це вже складна «паралельна переробка інформації» з синергетичним «розширенням» пам'яті синерго-комп'ютера, коли минула інформація «підключається» для обробки поточної інформації; за нашою концепцією, це є рекурсивно-когнітивна інформаційна якість людської свідомості і мислення, коли вони досягають високої розвиненості і формується когнітивна світоглядна культура, а на її основі – *когнітивно-ментальне світорозуміння суб'єктної самоідентифікації* з онтологічною менталосферою «суб'єктної реальності»; однак це лише одна з складових ноосферного світорозуміння, бо далі формується *креативно-ментальне світорозуміння суб'єктної предметно-реалізаційної автентичності*. Йому відповідає ще одна третя модель СК.

Можна зробити обрис цієї третьої моделі СК. Вона предстає як *«еволюційно-генетична модель»*, котра відображає систему діяльності мозку, коли внутрішня і зовнішня дійсність щільно пов'язані в єдиній

реальності «креативної природи». Конкретно, у реальнісному звязку з креативно-природними імпрінтами дійсності та імпрінтами творчого мислення суб'єктів у їх нейронно-мозковій системі. В ній внутрішня генетична «основна структура задається ДНК», і в такій якості ДНК виступає в ролі певного «нейронного проекту», за котрим відбувається «будівництво» нейронних зв'язків і який з самого початку передвизначає «монтажну схему» мозку [19, с.11]. Проте проведені експерименти «доводять, що формування синапсів, тобто міжнейронних зв'язків, у значній мірі визначається впливом навколишнього середовища» [19, с.11-12]. І таким чином «природа з успіхом підтримує хрупку рівновагу між передвизначеністю структур і процесами їх самоорганізації» [19, с.12]. У природі подібне представлено еволюційним процесом, котрий пов'язаний з висхідною «креативністю природи», хоча він дуже повільний, бо часовий термін у природно-космічних межах не є визначальним, тому що він може бути безкінечним. Але людина – це вищий «продукт природи», а суспільство є взагалі «другою природою», що може стати третьою (культуросфера), четвертою (креатосфера) і «п'ятою природою», котра представлена ноосферним буттям і космоноосферою. Розвиток людини і суспільства вже значно прискорюється, коли виникає «третья природа» – культура, на підґрунті якої соціокультурний розвиток і призводить до появи уявлень про синергетичні феномени, а потім і до «світорозуміння» четвертої земнокосмічної природи в якості креативно-синергетичної реальності в прямому співвідношенні і взаємозв'язку матерії і духу, духу і природи. Надалі це буде «п'ята природа» або «**природно-ноосферний космос**», «**космоноос**», де людина в якості «металюдини» буде розвивати **синерго-космічну метадіяльність**.

За авторською концепцією, подібна метадіяльність перш за все представлена «розширенням» культурно-історичного континууму людського досвіду. А саме – з часів виникнення земноприроди цей континуум складає 4-5 млрд. років, з часів появи перших людиноподібних створінь (гомінід) – 4-5 млн. років, сучасної людини в расовому вигляді кроманьйонця – це 30 тисяч років тому, початку створення писаної історії людства – біля 3-х тисяч років тому, період Новітньої історії в її техногенному вигляді – всього 150-200 років, сучасна «постіндустріальна» історія – в межах 50 років. Тривалість існування Сонячної системи за різними оцінками нараховує 10-15 млрд. років, вік нашої Галактики нам також невідомий (іноді називається цифра в 20-100 млрд. років), нам невідомий досвід веземних розумів, котрі розвивають свою метадіяльність (астродіяльність) у «понадвеликій» космічній системі, що є стаціонарною за даними сучасної науки в межах 20

млрд. світових літ. Тобто, інформомісткість Всесвітнього континууму, який є доступним людському розуму просто не співставна з актуальним людським досвідом. І цей досвід за своїм характером «споглядальний», «світоглядний» і зумовлений особливостями людського світосприйняття. А воно є вкрай обмеженим за частотною характеристикою реагування на квантові коливання дійсної реальності в дуже вузькому діапазоні та в звужених параметричних межах. Основні з них – це просторово-часова локалізація дійсності як «сфери» («сфайрос», за Емпедоклом), за уявленнями «кінечності-безкінечності», «організації-самоорганізації», «розпаду-генерації», «врівноваженості-неврівноваженості» тощо. А врешті решт – «енергії-синергії», співвідношення «духа-матерії», процесів енерго-інформаційного обміну між «програмуючою» ментально-духовною сферою та тою, що «підкоряється» і детермінована менталодуховною програмою – матеріально-фізичне буття, що змінюється і трансформується під людські потреби і всієї соціосфери як «другої природи». Сама людина за своєю «антропоприродою» є живим свідченням поєднання духовного і матеріального в одному енерго-інформаційному полі процесів ентропії-генерування. Синергія протистоїть ентропії, але людина переважно діє за енергоентропійними законами. **Нове розуміння дійсності як креативно-синергетичної реальності** протистоїть (або є альтернативою) світогляду *ентропійно-енергетичної матеріальної предметності* як локалізованої людським сприйняттям «близької дійсності». *Перехід з почуттєво-предметного «світогляду» на понятійно-розпредмечене «світорозуміння» суттєво змінює співвідношення людини і світу, розуміння її місця у світі та можливостей реалізації менталодуховного потенціалу, його перетворення на акумульований синергоресурс творчих суб'єктів і всього соціуму.* Спираючись на розробки Г.Хакена з цього приводу подібне можна здійснити за двома моделями. При цьому поставлене ним питання «передвизначення» креативної програми розвитку природи та її можливості її «самоорганізації» залишається.

Так, за **першою моделлю** самоорганізації синергокомп'ютера понадвелика матеріальна система нейронів мозку (за різними підрахунками їх нараховують від 20 до 120 млрд. клітин) може *самопрограмуватись* «під розвиток», знаходячись у прямому зв'язку з духовною інформацією про «Я-індивідуальність». Але подібне *енергетичне програмування* є таким, що програмує кінечність матеріально-фізичного життя. *Питання про те, чи створюється в разі такого розвитку духовно-інформаційний паттерн подовження буття як «постфізичного» залишається відкритим.* Головне те, що самопрограмування веде до кінечних, фінальних буттєвих циклів у

земноприродному існуванні. Тобто *мікронейронний світ «виходить» у макроприродний і згодом припиняє своє існування, виконавши програму і виробивши свій «енергетичний ресурс»*. Це є модель «кінечної самоорганізації» синергокомп'ютера з його фінальною дисипацією, а саме – припинення діяльності внаслідок виконання інсталюваної «енергетичної програми» до її наступного «перезавантаження» (або самоліквідації СК).

За *другою моделлю* самоорганізація синерго-комп'ютера відбувається в понадширокій і понадвеликій реальній системі. Подібною «понадсистемою» (синергетичною) може бути як «розширена» актуальна дійсність, так і сукупність різних реальних світів, котрі поки що «закриті» для людини, але які реально існують. Тут самопрограмування «під людину» або її нейронно-мозкову систему, що породжує свідомість і розум, взагалі не може бути. Тут *синерго-програма завчасно задається*, бо вона є програмою «для всіх» у Всесвіті, тобто є передвизначено «заданою». Спочатку вона діє автоматично відносно характеру матеріально-енергетичного стану реальності та її природних створінь. Але потім, на основі цієї «заданої» синерго-програми світу і, виходячи з неї як «понадпрограми» понадвеликої світової системи, її *можна розумово усвідомлювати, філософськи осмислювати, розшифровувати і декодувати в аспекті людської духовно-розумової сутності*. Поки вона знаходиться у світоглядних рамках матеріально-локалізованої буттєвісної сфери і світоглядно «замикає» себе в ній (наприклад, в уявленнях про «конечність» життя і всього буття) зробити це неможливо. Недостатній рівень духовно-інтелектуального «світогляду» не дозволяє цього зробити, бо за таким поглядом світ енергетично розпадається і «розпорошується» в процесах дисипації. Тому й *потрібно нове ноосферно-онтологічне світорозуміння, що дає «вихід» у креативно-синергетичну реальність*. У технологічному відношенні для цього потрібен, за В.Е.Сремеевим, абсолютно нове «креслення антропокосмосу» [20]. І на основі цих «антропокосмічних креслень» уже створювати понадпрограму синерго-комп'ютера, вже за Г.Хакеном. За нашою концепцією, це є *метапрограма онтологічної Автоеволюції людства і «творення» металюдини як «синерголюдини», що реалізується «ноосферним людством» самостійно і «під себе», під свій власний природокосмічний і субстанційно-абсолютнісний Антропогенезіс в «онтологічному русі» до Єдиної реальності Всебуття* [35, с.409, 425].

Тому в духовно-креативному аспекті концепція Г.Хакена про синергокомп'ютер виглядає іншим чином. Світорозуміння креативно-синергетичної реальності виходить з того, що ця метафізична реальність

постійно відтворюється. Це безперервно «відтворювальна реальність» постійно генеруючого духу. Безкінечне «буття духу» розгортається в безконечному процесі його предметної матеріалізації і все більш досконалої духовної самореалізації. Це і є креативно-синергетичний процес матеріально-духовного «опредмечування-розпредмечування». Він зафіксований у системі культури і зараз фіксується в соціокультурних процесах трансформації інформаційного суспільства [21]. Появу «культурно-історичного континууму» з яскраво вираженими синергетичними ознаками фіксують С.П.Капіца, С.П.Курдюмов і Г.Г.Малінецький. За їх концепцією синергетичні феномени безпосередньо впливають на «зміну поглядів на світ», і ці погляди суттєво «розширюють» ретроспективу і перспективу «теоретичної історії» (Ж.Дерріда визначає її як «інтелектуальну історію»), змінюють «історичну механіку» на «нелінійну динаміку історії» з синергетичним ефектом [22, с.50, 166]. «Історичний синергізм» проявляє себе на своєму власному синергетичному підґрунті, а саме – це різке підвищення передбаченості і визначеності історичних процесів у разі «розширення» їх континуальності. Більшість наслідків історичних змін стають передбаченими і нібито «передвизначеними»: «непередбаченість на одних масштабах вражаючим чином погоджується з передвизначеністю інших» [22, с.176]. І тут думки наших вітчизняних дослідників дійсно вражаюче співпадають з висновками Г.Хакена. Події самої древньої історії стають зрозумілими, коли вони актуалізуються шляхом «історичної реконструкції» на перетині випадковості (непередбачуваності-неврівноваженості) та їх передвизначеністю. В діалектиці це співвідношення випадковості і закономірності відоме у формулюванні, коли «випадковість закономірна». Інтелектуальна «історична реконструкція» дозволяє актуально «пізнавати минуле за допомогою і на основі теперішності, здійснювати теоретичну реконструкцію явища, що досліджується через знання про його сучасний стан» [23, с.59,61]. За нашою концепцією синергетики ноосферного світорозуміння, мова може вестись **про метафазову фрактальну трансформацію культурно-історичного процесу, його «трансформативну фракталізацію» саме в культурогенному аспекті, а не тільки в суто історичному.** Тобто коли можлива культурогенна флуктуаційно-фазова періодизація історичного процесу в якості його різнотипової культурно-історичної репрезентації в напрямі творення креативно-синергетичної реальності ноосферного буття.

Як видно з проведеного аналізу, зміна світоглядних уявлень на соціум і культуру, що відбувається на «розширеній» основі світорозуміння

синергетичного ресурсу людської творчо-інтелектуальної діяльності та «розширеного» використання-відтворення синергоресурсних можливостей в творенні креативно-синергетичної реальності, зовсім по іншому ставить проблему відносно розвитку суспільства як «соціальної реальності». Так, П.Бергер і Т.Лукман пропонують здійснити «соціальне конструювання реальності» як теперішньої, так і майбутньої, щоб потім не вдаватись до «реконструкції реальності» минулого. Висхідна ідея – це наявність «множинних реальностей», куди «постійно переміщується реальність повсякденного життя» [24, с.74]. Це є **«реальність знання»** і потрібно тільки знати, яким чином здійснюється «соціальний розподіл знання», на основі чого **знання набуває якості об'єктивної соціальної реальності**. Конкретно, яким чином воно соціально опредмечується і інституалізується в тій чи іншій соціальній реальності, котра й виступає оптимальним об'єктом «соціального конструювання» [24, с.74-75]. У креативно-синергетичному аспекті подібне можна представити як «соціальне конструювання» понадвеликої системи, такої синергосистеми соціуму, котра ще не «дана» як недосконала енергетична реальність, а «задана» як **досконала синергетична понадреальність**. Її не треба «програмувати» під задоволення людських матеріальних потреб, «підробляти» та «підчищати», щоб вдовольнити енергетичне зростання цих потреб, котрі не слугують духовно-творчому розвитку людини як вищого створіння з синергетичним ресурсом, а регресує її до істоти з первісними тваринними інстинктами. Це буде *особливе «соціальне конструювання» креативно-синергетичної реальності без самих реально-змінюючих конструкторських дій, бо всі множинні реальності вже збудовані й синергетично «задані» як об'єктивно наявні*. Конструювати необхідно буде тільки синергетичну «понадпрограму», котра повинна здійснити на основі «випереджуючої дій» ноосферного світорозуміння відповідні ментало-інтелектуальні і духовно-творчі операції. За Г.Хакеном, подібна синергетична «понадпрограма» повинна включати такі основні операції (операційна програма) для її відпрацювання синергокомп'ютером:

а) синерго-операція 1: це настройка синерго-комп'ютера на уловлення-детектування кодів та «шифрів», що вже «задані» в синерго-програмі в «межовому циклі» стаціонарної космічної понадсистеми; подібна синерго-операція здійснюється на інформаційно-польовій квантовій понадчастоті;

б) синерго-операція 2: вона здійснюється як **моделювання «духовних гармонік» інформаційно-синергетичного поля** цієї «заданої синерго-програми» по їх «основній частоті»; операційно подібне представляє собою «виділення» інформаційно-синергетичної гармоніки з загальнокосмічного

«флікер-шуму» (зі всього спектру космічних квантово-хвильових випромінювань) в якості «основної частоти» понадшвидкісного квантового поля, що несе в собі «закодовану» («згорнуту» в квантово-польових «пакетах») інформацію про майбутнє на своїй «основній» понадчастоті; зараз у фізиці подібні «духовні гармоніки» розуміються як інформаційно-синергетичний «струнний каркас» Всесвіту, котрий являє собою вселенську світобудову з архітектонікою «струнного Всесвіту», заповненого ефірною субстанцією;

в) синерго-операція 3: інформаційне дешифрування синерго-програми світової понадсистеми, виходячи з її духовно-матеріального згармонізованого стану і створення «понадпрограми» розвитку людства на основі нагромадженого синергетичного ресурсу людської духовно-творчої діяльності; це свого роду «підкріплююча» програма майбутнього, котре повинно реалізуватись по «основній частоті» своєї визначеності («передвизначеності») як зазначеного розвитку, котрий не повинний «збитись» або «викривитись» чи регресувати на множинні турбулентності і флуктуації; «неврівноважений розвиток» також може біфуркаційно розпасти у дисипаціях невизначеності і стохастичності «білого хаосу», тому в понадпрограму «дешифрування» необхідно включити механізми креативної синергетики з «творення» креативно-синергетичної реальності – вони й забезпечать «розвиток ноосферного буття як дійсної метафізичної реальності» [36, с.239];

г) синерго-операція 4: створення моделі акумуляції «синергетичного ресурсу» «понадіндивідуального Я» людини або «універсальної» людської особистості, «металюдини» з подальшою адаптацією цієї «заданої» універсалістської моделі до вже «заданої» космічної програми світового розвитку; тобто це є «встроєння» світорозуміння «планетарної людини» з менталосферою творчої суб'єктності у земнокосмос, де творчі суб'єкти перетворюються на «ноосферних суб'єктів», або «синерголюдину», що здатна детектувати «основну частоту» креативно-синергетичної реальності планетарно-космічного масштабу та інопланетних вимірів як homo universalis [35, с.476, 490-491].

д) синерго-операція 5: пошук та ідентифікація «синергетичного інтерфейсу» у відповідних «програмних параметрах» всеєдності людини і світу не на загально-філософських співвідношеннях, а на духовно-практичній основі **креативно-синергетичної взаємодії внутрішніх процесів «антропокосмосу» в їх синтезі з зовнішніми проявами космоноосу**; подібне й забезпечить реально-синергетичний прогрес ідей В.І.Вернадського

щодо трансформації еволюційних процесів біосфери в «даність» ноосферно-планетарних процесів «мислячої речовини», а потім – у «заданість» програмуючих параметрів космоноосу в інформаційному паттерні духовно-творчої сутності людини.

З точки зору сучасних поглядів на ментально-креативну діяльність людського мозку, як «системи каналізації» різнорівневих світів та реальностей (П.Берснєв), мозкова система створює «відфільтровану реальність», у котрій «нейронний суперкомп'ютер» не більше, ніж «сучасна метафора мозку» [25, с.45, 61, 68]. Його головна інформаційно-мозкова властивість розуміється як здатність до самостійного «імпрінтування», шляхом створення власних «програм мозку» і його подальшого програмування і самопрограмування на основі створення імпринтів та енграм пам'яті. За концепцією П.Берснєва, подібні «програмуючі енграми» («імпринт-енграми» – ред.) не є «висхідними образами», «слідами пам'яті» або «осадам пам'яті» (як вважав К.Юнг), а представляють собою вже стійке знання, котре в якості нейронних «сталих енграм» пам'яті цілеспрямовано формується шляхом індивідуального навчання, імпринтингу та особистого досвіду. Але тут П.Берснєв робить характерну систематичну помилку щодо «програмування» і «самопрограмування мозку», котра пов'язана з енергетичним функціонуванням нейронів мозку, а не з креативно-синергетичною якістю мозкової нейронної системи. Він робить висновок, що індивідуально-пізнавальний досвід людини приводить не до розширення-аккумуляції знань, а лише до їх «локалізації» як «слідів пам'яті» в процесах «нейронної модифікації». У разі чого відбувається «імпринтинг» цих «слідів пам'яті», котрі перетворюються на «сталі енграми» внаслідок «нейронної модифікації» та імпринтного програмування майбутньої діяльності творчого суб'єкта [25, с.77]. Раніше було показано, що подібне є не більше ніж «нейронна рекурсія», рекурсія станів свідомості в мисленні, що має переважно енергетичну природу з можливістю переходу до синергопроцесу. Саме тому «за допомогою подібного імпринтинга мозку і навчання» свідомість людини настроюється на оптимальне виживання у фізичному світі, що відображає природно-фізичне, локальне «програмування мозку» [25, с.77-78]. Підкреслимо, за рахунок обмеження його синергетичних можливостей, звуження синергетичного ресурсу людини, котра визначально «запрограмована» переважно на матеріально-фізичне існування в «даній» локалізованій реальності, поведінку в котрій мозок програмує-оконтурює-структурує «під себе». Усі зміни в подібній локально-спрограмованій фізичній реальності сприймаються як виникнення в ній неврівноваженості,

невпорядкованості, дезорганізації тощо. Це й зумовлює *необхідність «перепрограмування» мозку на новий характер креативно-синергетичної життєдіяльності*. Тобто «на вихід» з цієї фізичної локалізованості у велику і понадвелику, «відкриту» креативну систему, котра є синергетично врівноваженою й здатна до самоорганізації та самовпорядкування. Подібне веде до повної зміни «енергетичної локалізації» людського буття, зменшення енергетичних витрат і зняття системних обмежень у використанні синергетичного ресурсу духовно-творчих можливостей людини.

Дуже характерно, що такого роду *синергетичні понадпрограми самодетермінації мозку* не мають уже «безпосереднього відношення до боротьби за існування». Проте, за концепцією Т.Лірі, подібні «понадпрограми» формуються за схемою людського біоіндивіда як «типового біоробота», котрий жорстко детермінується не духовними потребами, а біологічними рефлексами. Навіть «вищі» програми подібного людського «біоробота» мають суто «біороботичний» характер [25, с.79-80]. Подібне виявляється у наступному:

1) це «програма насолоди», котра «відкриває тіло як інструмент насолоди» собою і своєю інстинктивною свободою; навіть «управління тілом» стає «зацикленним гедоністичним мистецтвом»; і тому необхідно певне «емоційне перепрограмування» тілесності людини, що звільняє її від «гіперсексуальності» і не зациклює на гедонізмі «сексуальної революції», а навпаки, надає почуттям любові вищого духовно-творчого характеру і піднімає до рівня могутнього «посуттєвого синергізму» вищого задоволення, коли задіюється не один нервовий психоцентр, а всі психоцентри – від нижчих до вищих;

2) «програма екстазу», що «запускається», коли «нервова система звільняється від диктату тіла й усвідомлює лише свою діяльність»; працюючи за подібною «програмою екстазу» нервова система «насолоджується інтенсивністю, складністю і новизною інформаційного обміну нейрологічними сигналами»; в цьому разі людина відчуває дію вищих нервово-психічних центрів, але не здатна скеровувати їх діяльність, бо не знає яким чином діє «скеровуючий параметр», що ініціює «креативний синергізм» вищих психоцентрів, – а саме вони генерують стани «творчого озаріння», «просвітлення», «вищого одкровення», такі вищі почуття як «айстетис», «патос», «містичний екстаз» тощо;

3) локалізація «вищої програми», котра відбувається коли вона повністю локалізована і діє так, що «свідомість обмежується виключно

«простором» нейрона, в котрий втягується свідомість»; а з цим виникає «ефект переживання» станів «минулих життів» в разі «процесу считування генетичної інформації», що здійснюється в «центрі синтезу пам'яті нейрона», котрий «веде діалог з кодом ДНК зсередини ядер клітин» [25, с.79]; тобто тут просто змінюється фрактальність сприйняття дійсності внаслідок зворотнього «фрактально-фазового переходу» у мікросвіт з макросвіту, що інверсовано сприймається навпаки – тобто як нібито «розширений» в історичному просторі контініум з психофеноменом індивідуальної «реінкарнації»; подібне є «псевдосинергетичною помилкою» почуттів людини-біоробота з трансляцією феномена «виходу з дійсності» сьогодення або «змінення дійсності» у станах «зміненої свідомості», що також закладено в програмі людини-біоробота.

Існує ще одна нейросоматична або психосоматична програма, яка на деякі моменти дає людині почуття синергізму. Це найвища гедоністична насолода у формах «почуттєвого блаженства, космічної, вселенської радості, всепоглинаючої любові». При такому вищому «імпрінтуванні», як показали відповідні нейропсихологічні дослідження, здійснюється «радикальна перебудова всього організму, котрий відкривається новим енергетичним потокам, що веде до нового сприйняття дійсності, до нової холистичної, «пантеїстичної» ... реальності (реальностей)» [25, с.80]. Проте знаходитись, навіть ненадовго, у такому «гіперенергетичному» стані не можна, бо нервова система швидко виснажується до критичної ризи. Вона не розрахована на таку понадпружну енергетичну програму психосоматичної діяльності наприклад, внаслідок наркотичного впливу. Щоб працювати в постійному режимі на цих вищих енергетичних рівнях нейросоматичної структури людини, треба задіяти її синергетичний ресурс, певним чином «запустити» його в дію, конкретно, **змінити програму роботи мозкової системи з реальнісно-локалізованої на реальнісно-відкриту**. Тобто, вийти на світові «духовні гармоніки», котрі здійснюють *синтез креативно-синергетичних основ людини і світу на мікро- і мегарівнях реальнісної самоорганізації вселенського буття*. За сучасними поглядами такою є програма метапрограмування, коли в «понадрозширеному» «контурі метапрограмування» людина вивільняється від одиної реальності, в якій вона була ув'язнена як у тюремній камері». Тоді Всесвіт «бачить» себе в людині у всій своїй множинності, а людська «свідомість сама творить Всесвіт» [25, с.84]. Виникає особливе «метафізичне космічне бачення», у якому «Я» і «Мій світ» стають єдиними цілими і створюють єдиний «нелокальний квантовий контур» [26]. Цим безмежним квантовим

контуром» метапрограми може бути єдина **інформаційно-польова субстанція**, що за А.Хевісайдом, «відкриває» людині бачення різних реальностей. Але це не буде «баченням» у його візуальному представленні, а ноосферним світорозумінням в його безконечних означеннях, котрі синтезуються в універсальній креативно-синергетичній реальності як «буття для всіх». Це всеєднісне «універсальне» Буття, що безперервно генерується у реальностях креативно-синергетичних сутностей, що безперервно відтворюють «буття-у-сутності», а з ним і феноменальне буття в універсальній всеєдності [35, с.43]. Подібне «універсальне Буття» на креативно-синергетичних засадах ноосферного світорозуміння цілком можливо розвинути і в сучасному глобалізованому людському соціумі на основі акумуляції комунікативного, когнітивного і креативного синергоресурсів [28, с.165]. Це дозволяє практично здійснити творення інформаційно-ноосферного ареалу буття людства у земнокосмічному масштабі, а з цим – *практично досягти об'єкт-суб'єктної всеєдності буття і мислення у ноосферному світорозумінні.*

Використана література (до рр. 5.1-5.3)

1. Хакен Г. Информация и самоорганизация. – М.: Мир, 1991. – 240 с.
2. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. – Сумы: Универс. кн., 2003. – 288 с.
3. Синергетичні стратегії людської діяльності // Практична філософія. – 2005. – №3. – С.179.
4. Бевзенко Л.Д. Самоорганизационный образ социального мира // Практична філософія. – 2003. – №1. – С.118-126.
5. Хакен Г. Синергетика: иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Мир, 1984. – 419 с.
6. Пригожин Л. Кондепуди Д. Современная термодинамика. – М: Мир, 2000. - 461с.
7. Капица В.Ф. Социальная синергетика культурно-информационного общества // Сталий розвиток гірничо-металургійної промисловості. Міжнародна конференція. Збірник доповідей. – Кривий Ріг: Мінерал, 2006. – С.75-81.
8. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
9. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 424 с.
10. Левінас Е. Між нами. Дослідження думки – про-іншого. – К.: Дух і літера, 1999. – 312 с.

11. Швейцер А. Культура и этика. – М.: Прогресс, 1973.
12. Хьелл Х., Зиглер Л. Теории личности. – СПб: Питер, 1999. – 680 с.
13. Маслоу А. По направлению к психологии бытия. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 272 с.
14. Фрейджер Р., Фейдимен Дж. Личности: теории, эксперименты, упражнения. – М.: Еврознак, 2002. – 864 с.
15. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: наука о взаимодействии. – М.: Инст. компьют. исследований, 2003. – 320 с.
16. Капица В.Ф. Социальная философия: духовно-ценностный аспект. – Кривой Рог: Минерал, 2000. – 224 с.
17. Mandelbrot B. The Fractal Geometry of Nature. – San Francisco, 1977.
18. Донченко Е.А. Фрактальная психология. – К.: Знання, 2005. – 323 с.
19. Хакен Г., Хакен-Крелль М. Тайны восприятия. – М.: Инст. компьют. исследований, 2003. – 320 с.
20. Еремеев В.Е. Чертеж антропокосмоса. – М., 1993.
21. Капица В.Ф. Соціокультурні трансформації інформаційного суспільства. – Кривий Ріг: Мінерал, 2007. – 293 с.
22. Капица С.П., Курдюмов С.П., Малинецкий Г.П. Синергетика и прогнозы будущего. – <http://www.synergetic.ru/sections/index.php.article>
23. Анисимова И.И., Ерахтин А.В. Актуализм и его роль в исторической реконструкции // Философские науки. – 1987. - №8. – С. 59-69.
24. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. – М.: Медиум, 1995. – 323 с.
25. Берснев П. Лабиринты ума. – СПб: Амфора, 2008. – 462 с.
26. Уилсон Р.А. Психология эволюции. – К.: Янус, 1999.
27. Капица В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 486с.
28. Капица В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010 – 304с.
29. Капица В.Ф., Макаров О.Н. Корпоративная культура в Большой хозяйственной организации. – Кривий Ріг: Мінерал –2004 – 249с.
30. Глобализация и модернизация социальной динамики. – М.: Инст. соц. наук, 2001 – 214с.
31. Парсонс Т. О структуре социального действия. – М.: Акад. проект, 2002. – 880с.
32. Parsons T. The system of modern societies. – Englewood Cliffs (N.J.): Prentice-Hall, 1971 – 266 p.

33. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. – М.: Прогресс, 1986 – 542с.
34. Тейлор У. Джерела себе. Творення новочасової ідентичності. –К.: Дух і Літера, 2005 – 698с.
35. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
36. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372с.
37. Гегель Г. Система наук. Часть первая. Феноменология духа. Соч. Т. IV – М. Издат. соц-эк. лит., 1959 – 438с.
38. Капіца В.Ф. Творча самореалізація та успіх у професійній діяльності. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2015 – 745с.
39. Капіца В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 479с.

5.4. Інформаційно-програмуючі синергопереходи в суб'єкт-об'єктний онтологічний вимір ноосферної світореальності

Ноосферно-синергетичні можливості творчо-інтелектуальної діяльності, що реалізуються у формуванні первинного синергетичного ресурсу буттєвісного знання, надалі акумулюються на рівні всього соціуму. Соціум у сукупності самих різних культурно-історичних типів суспільної організації і соціокультурної самоорганізації починає у своїй всезагальності *безпосередньо акумулювати ноосферно-синергетичний потенціал, трансформувати його в ноосферний синергоресурс глобалізованого суспільства.* За нашою концепцією, це відбувається шляхом нагромадження комунікативно-ціннісного, когнітивно-практичного і креативно-реалізаційного потенціалу соціуму і перетворення його на невичерпний **ноосферний синергоресурс**. Питання полягає в тому, яким чином відбувається взаємна трансформація виявлених первинних синергопотенціалів один в другий з феноменальним «синергоперетворенням» (синергосинтезом) вторинного синергоресурсу соціуму, котрий дозволяє налагодити стале і впорядковане **ноо-буття людства в якості земнокосмічної цивілізації homo universalis**. Раніше було показано, що подібне *відбувається в онтологічному вимірі «ноосферної трансформативності», де в єдиній суб'єкт-об'єктній координаті можуть відбуватись періодично-фазові ментально-матеріальні переходи.* Подібне представляє собою, як було аналітично виявлено, певний «фазовий імпрінтінг» *ноосферного світорозуміння, котре дозволяє*

трансцендентувати такі періодично-фазові переходи, коли пермаментно здійснюється суб'єкт-об'єктна трансформація в режимі «суб'єктивізації-об'єктивізації» дійсності у кративно-синергетичну реальність.

Наукові розробки і дослідження у сфері синергетики у своїй більшості мають фізико-математичний, технологічний та комп'ютерно-моделюючий характер. Зрозуміло, що пов'язування синергетичних явищ з понадвеликими системами, актуалізує в цьому аспекті проблеми глобалізації та вивчення глобальних процесів переважно в економічному контексті. В електронній бібліотеці в термінологічному кластері «Синергія» можна знайти дещо і про «соціосинергетику», її філософське, соціологічне і психологічне осмислення як інноваційного методу. Проте майже обминається зв'язок синергетики з культурою та культурними взаємодіями, виключені феномени «творення» синергоресурсу в комунікативній, когнітивній і креативній діяльності людини, взагалі нічого немає про синергетичний світогляд і світорозуміння. Більш того, навіть у спеціалістів з синергетичних проблем виникають некоректні питання про «синергетичний виклик культурі» (О.Н. Князева), «чи може синергетика охопити духовну складову культури?» (Г.А. Браже) тощо [1]. При вивченні трансформаційних процесів, що ведуть до перетворення «енергетичних систем» у «синергетичні понадсистеми» фіксуються лише певні «трансформаційні механізми», дія яких малозрозуміла сама по собі і з котрих повністю виключаються соціокультурні процеси. Наприклад, Л.Г. Мельник визначає 4 подібних «трансформаційних механізми», що мають синергетичну складову, але без пов'язаності з соціальністю, культурою і творчістю (креативністю) [2, с.85-89]. А саме:

- еволюційний механізм трансформації, що діє як «механізм зміни»; коли втрачається існуюча цілісність системи і набувається нова, а еволюційні надбання не обов'язково зберігаються;

- адаптаційний механізм, за дією котрого йдуть еволюційні зміни в системі без втрати її цілісності і збереженні еволюційних надбань;

- біфуркаційний механізм змін у системі, коли «система втрачає свої принципові відмінні ознаки» [2, с.87]; але попри всі «втрати» при такій трансформації можна «колосально прискорити процеси розвитку» і створюються майже ідеальні умови для розвитку» [2, с.88-89]; за Г.Хакеном, це методологічно невірний висновок, бо тоді в системі втрачається досвід її розвитку, що має вирішальне значення;

- «нелінійні трансформації» стану системи [2, с.94]: вони ведуть до найбільшого пришвидшення розвитку, але ці процеси Л.Г. Мельник не переносить на соціальні взаємодії, де вони найбільш характерні.

Головне, що майже не розглядається в синергетичній проблематиці, це питання *періодично-фазового врівноваження-впорядкування системи в режимі її «фазового переходу» на синергофункціонування у координаті «енергія-синергія» і появленям координат «інформація» (вектор У) і «реальність» у єдиному часо-просторовому вимірі (вектор Z). Тобто, яким чином «дисипативні структури» як тимчасово «організовані перехідні стани» енергетичних систем переходять у стани самоорганізації і самовпорядкування вже в якості синергетичних «понадсистем». Цю проблему досліджують І. Пригожин і Д. Кондепуді у своїй фундаментальній праці «Сучасна термодинаміка» [3]. Їх розробки, хоча й носять фізико-математичний характер, дозволяють узагальнити перехід від дисипативних структур до «організаційної неврівноваженості перехідних процесів» у «закритих системах», а далі – до вивчення «умов неврівноваженості» та зміни «структурної неврівноваженості» в системах відкритого типу, в котрих долається «виробництво ентропії». За нашою концепцією, якраз за умов культурних взаємодій можливо «**виробництво синергії**» (а не «виробництво ентропії»), але для цього потрібно створення комунікативного, когнітивного і креативного синергоресурсу, котрий постійно відтворюється, акумулюється і збільшується. Тобто, на місці тимчасових «дисипативних структур» формуються «антидисипативні», «безперервні структури» постійного відновлення та відтворення, при цьому за синергетичними закономірностями, які відкрили Г. Хакен і І. Пригожин.*

Перехід від загальної неупорядкованості або «структурної неврівноваженості» «закритих систем» у природно-фізичній дійсності починається з наявності **універсальної «креативності природи»**. Це еволюційні процеси її самоорганізації, що мають свій первовиток в «еволюції космосу». Але для людських термінів існування це занадто протяжний і навіть «безкінечний час», що актуально людиною не усвідомлюється в разі її короткофазного матеріально-фізичного життя. На фоні безмежного космічного буття ці безкінечно довгі процеси в соціальному бутті людини і суспільства занадто «протяжні» для філософського осмислення і синергетичної репрезентації в якості актуального явища. За авторською концепцією, свою людиновимірну «актуалізацію» синергетичні процеси знаходять тільки в результаті культурних взаємодій, починають розвиватись у культуросфері і креатосфері 3-ої і 4-ої природи і завершуються

«творенням» креативно-синергетичної реальності «5-ої природи». Подібні глибинні синергопроцеси і потребують свого усвідомлення осмислення у ноосферному світорозумінні, відповідної інтелектуальної підготовки і творчого мислення креативних суб'єктів. І це починається з осмислення і *розуміння соціокультурних взаємодій комунікативного обміну інформацією, на основі чого виникає первинний «комунікативний синергоресурс»*. А потім – трансформації цього первинного комунікативного синергоресурсу у *«вторинний» комунікативний синергоресурс і його «розгортання-реалізації» у вигляді комунікативно-синергетичної реальності*. Подібне і здійснюється шляхом періодично-фазового синергопереходу та імпринтингу ноосферного світорозуміння у ментально-онтологічного сприйняття комунікативно-синергетичної реальності. А з цим креативні суб'єкти виходять на постійний і стійкий рівень синергобуття у єдиній суб'єкт-об'єктній ноосферній координаті більш високого онтологічного виміру.

5.4.1. Періодично-фазовий синергоперехід до комунікативно-синергетичної реальності і ноосферного світорозуміння комунікативних інтерсуб'єктів

Творення комунікативно-синергетичної реальності в разі акумуляції «вторинного» комунікативного синергоресурсу можна розглядати як феномен духовно-творчого спілкування у культурогенному соціумі з високою світоглядною культурою і культурно-інформаційним світорозумінням. Первинними в них є соціокультурні *взаємодії комунікативного обміну інформацією*, коли «центровертований суб'єкт» переживає духовно-ментальний процес «інтерсуб'єктивного розширення», «розчиненості» власної суб'єктивності в духовно-інформаційному полі іншого суб'єкта з набуттям якості «інтерсуб'єктивності» і «полісуб'єктивності». З цим виникає «первинний ресурс» комунікативного обміну, котрий представ в якості первинного комунікативного синергоресурсу інтеркомунікації, що акумулюється з певної «комунікативної» структури цінностей, смислів і значень багатовимірного та багаторівневого людського спілкування. Дисипативна структура «розпорошеної» і тимчасової «організованої врівноваженості» перетворюється на «напівдисипативну» структуру, котра є «подовженою» в просторово-часовому вимірі «культурно-історичних комунікацій». Тобто впорядкованою за певними історичними періодами суспільної комунікації, котра «організує» культурно-історичні процеси взаємодії і на ноосферно-методологічному підґрунті їх розуміння та осмислення. На основі подібного

культурно-історичного розуміння встановлюється *флуктуаційно-фазова періодизація культурно-історичного процесу і суспільного культурогенезису з усвідомленням фазово-синергетичної трансформативності (синерго-трансформативності) соціоісторичних культурно-формаційних систем як єдиної понадвеликої синергосистеми людського соціуму*. Вона може бути представлена як різнотипова флуктуаційно-фазова періодизація, наприклад, за різними типами синергофазових процесів та їх впорядкування за концепціями Ландау-Хопфа, Рюеля-Такенса, «послідовності Фейгенбаума» та в режимі їх «переміжаємості». Але всі синергофазові процеси наприкінці їх протікання врівноважуються, а їх біфуркаційно- фазовий характер набуває позитивної культурно-історичної і «суспільної інверсії». У синергетичному аспекті – завдяки соціокультурної взаємодії і комунікативного обміну інформацією. Він і врівноважує культурно-історичний континуум подій *на основі акумульованого суспільного досвіду, а саме – комунікативного досвіду суспільної життєдіяльності з використанням первинного комунікативного синергоресурсу соціуму*. Він і надає інформаційно-комунікативному взаємообміну людей у процесах їх спілкування соціокомунікативної якості, передусім, – у комунікативному знанні здійснення синергетичного імпрінтингу ноосферного світорозуміння та вмінню здійснення особистісного соцієтально-комунікативного самоімпрінтингу з метою розвитку якостей креативності у творчо-інтелектуальній діяльності.

У синергосистемному розуміння комунікативний обмін з передачі особистого і суспільного досвіду та акумуляції «первинного» синергоресурсу в процесах культурної взаємодії інтерсуб'єктів у «комунікативному соціумі» перетворює його на «відкриту» понадсистему. У подібній комунікативній понадсистемі стає можливим акумулювання первинного комунікативно-інформаційного ресурсу на основі соціально-організаційного і ***самоорганізаційного комунікативного обміну***. Він представляє собою вільний суспільний діалог, котрий може устримлювати суспільство до двох соціальних станів. А саме – стану «організованої неврівноваженості», коли цей діалог спрямовується «скеровуючими параметрами», котрі задаються владними структурами, або до стану «організованої врівноваженості» громадянського суспільства, який здатне до самовпорядкування. Тому подібний комунікативний обмін, що вже має елементи синергетичної відкритості і самоорганізації відповідно до рівня розвитку «відкритої» комунікативної понадсистеми, може репрезентувати себе у різних визначеннях. Вони фіксують початок і послідовність у зміні світоглядних уявлень, суспільства, а з цим – і виникнення ноосферного світорозуміння, в

котрому усвідомлюються і осмислюються комунікативні ресурсно-синергетичні можливості. Це такі 4 основні визначення:

1) функціонально-технологічне визначення культурно-інформаційних взаємодій у якості **комунікативно-раціоналізованого обміну**, котрий інтерсуб'єкти можуть самоорганізувати власними зусиллями, суттєво збагачуючи взаємний досвід у сфері матеріальної і комунікативно-практичної життєдіяльності з акумуляції і використання необхідної інформації; це *початковий періодично-фазовий імпринтінг з «утворення-установлення» духовно-практичного комунікативного світогляду*;

2) структурно-впорядковуюче визначення, в якому комунікативно-раціоналізований обмін інформацією набуває світоглядного характеру **репертуарно-тематичного комунікативного обміну**, який демонструє здатність інтерсуб'єктів до вибіркової саморепрезентації «за репертуаром» тематичних спрямувань, котрі їм взаємно цікаві як інформаційно-збагачуючі «тематичні репертуари» активних комунікацій; тому подібне можна визначити і як репертуарно-репрезентуючий комунікативний обмін інтерсуб'єктів, що оволоділи навичками «репертуарних особливостей» у здатності до «тематичної структурації» інформації до обговорення-обміну-акумуляції; це *фазово-імпринтінговий період «утворення-установлення-імпринтінгу» комунікативної світоглядної культури, що має духовно-творчий характер культурно-інформаційного світогляду*; з цим утворюється ціннісно-тематична основа для перетворення репертуару культурних взаємодій комунікативного обміну у синергодії і комунікативний синергообмін у наступному фазовому періоді світорозумового імпринтування;

3) системно-ціннісне визначення на підґрунті **трансцендентально-семіотичного комунікативного обміну**: він корінним чином змінює культуру суспільного світогляду на «трансцендентально-прагматичне», «трансцендентально-семіотичне» світорозуміння у його різних модусах, що надає «інтелектуальній енергетиці» людської свідомості і ментальності творчих суб'єктів якості «синергетичних феноменів»; це *3-ій періодично-фазовий імпринтінг (соцієтальний самоімпринтінг) «утворення-установлення» комунікативно-ноосферного світорозуміння*; воно виникає у первинних формах комунікативно-інформаційного світорозуміння, що утворились на основі культурно-інформаційного світогляду, світоглядної інформаційної культури; комунікативно-ноосферне світорозуміння духовно-творчо маніфестує себе в усвідомленні наявності первинного комунікативного синергоресурсу та у духовно-практичному знанні

використання синергоможливостей творчих суб'єктів і розвитку соціальної синергетики комунікативної понадсистеми соціуму;

4) понадсистемне – синергетичне визначення комунікативного обміну як такого, що надає людині і суспільству мета семіотичне і **«понадетичне світорозуміння»**, котре зараз фіксується в новому метапонятті «макроетики»; це є *макроетика «ментальної поведінки» у ноосферній комунікативно-синергетичній реальності з додатковим виміром єдиної суб'єкт-об'єктної координати*, коли ментальне здатне у пришвидченому режимі (або безпосередньо) опредмечуватись у матеріально-дійсному, а матеріальне – розпредмечуватись у ментальному у «понадвеликих» місткостях інформації і створювати відповідний «психокосмос» та «менталокосмос»; тому невірнo, тобто неетично змодельований синергопроцес ментально-ідеальних перетворень може привести до руйнування психіки і ментальності суб'єкта, втрати особистості (імбецилізм) і навіть до зовнішніх катаклізмів у природі внаслідок інформаційно-польових впливів.

З акумуляцією вторинного комунікативного синергоресурсу відкривається можливість його розгортання і реалізації у «творенні» **комунікативно-синергетичної реальності**. Вона котра усвідомлюється і осмислюється в суб'єкт-об'єктній «єдиній координаті» **комунікативно-синергетичного світорозуміння** в разі здійснення послідовних синергопереходів, котрі *надалі ведуть до утворюється когнітивно-синергетичної і креативно-синергетичної реальностей*. В них «градієнт синергоресурса» *підвищується високих значень і до здатності «реалізуватись» у ноосферному і космоноосферному бутті* за відповідною послідовністю періодично-фазових імпрінтингів (ПФІ). Подібне представляє кумулятивне становлення комунікативно-синергетичного модусу ноосферного світорозуміння в такий послідовності його «імпрінтингових записів» в «суб'єктів реальності» творчих особистостей:

1-й ПФІ: становлення духовно-практичних світоглядних уявлень;

2-й ПФІ: формування духовно-творчого світогляду, світоглядної культури суспільства і особистості;

3-й ПФІ: розвиток культурно-інформаційного світогляду і світорозуміння творчих суб'єктів і соціуму (культурно-інформаційної суспільної системи);

4-й ПФІ: ноосферне світорозуміння в усвідомленні і осмисленні комунікативно-синергетичної понадреальності.

Усі вищезначені зміни у суспільному світогляді і світорозумінні соціуму, котрі відбуваються відповідно до трансформаційних змін у його життєдіяльності в якості «відкритої» соціокомунікативної понадсистеми, можна прослідити на світоглядних трансформаціях сучасного суспільства (що раніше вже показувалось). Перш за все це формування *суспільного комунікативного світогляду* в процесі культурних взаємодій, як таких, коли в ході духовно-практичних комунікативних взаємодій суб'єкти розвивають свої духовні і соціальні сутнісні сили як безпосередньо дієві [4, с.194-199]. Конкретно, *комунікативні сили* в якості інтерсуб'єктних та суспільних комунікативних сил. Вони проявляють себе як у вигляді культурно-ціннісних і комунікативно-практичних взаємодій, в разі чого формується нова картина світу на підґрунті синергетичного світорозуміння. Вона представлено в уявах і поняттях про «відкрите» суспільство соціального взаєморозуміння людей, їх згоди і злагоди, коли через комунікативне партнерство і творчий діалог виробляються єдині принципи і норми соціальної поведінки, а з цим – і всієї життєдіяльності соціуму на основі суспільної самоорганізації. Завдяки «відкритій» духовно-практичній комунікації в суспільстві налаштовуються *соціокомунікативні відносини громадянської взаємодії*. В результаті функціонування подібних суспільних відносин формується, за К.-О. Апелем, таке суспільне утворення як «комунікативна спільнота», це має якісно вищий рівень, ніж звичайне демократичне суспільство. Це, дійсно, новий рівень порозуміння громадян, котрий К.-О. Апель назвав «соціально-трансцендентальним» і який походить з «трансценденції людини» або «самотрансценденції», за В.Франклом. У подібній «соціальній трансценденції» суспільства немає нічого містичного і незвичайного – це не більше як «комунікативний досвід» людського спілкування в громадянському суспільстві. Подібний «комунікативний досвід» у свою чергу детермінує, вже за Г.-Г. Гадамером, «герменевтичний досвід» взаємопорозуміння людей, що маніфестує себе з силою «соціального логосу» і створює свою особливу «герменевтичну онтологію» комунікативного буття людей [5, с.355,405].

Прості соціальні доміанти суспільної поведінки (ситуативні, функціональні, стратифікаційні, оцінювальні) трансформуються у складні, «системні», що призводить до формування «комунікативних систем» з різними рівнями комунікативного прояву («рівнів комунікації») [6, с.39-71]. Тобто *суспільні «соціальні системи» в новій «комунікативній якості» починають функціонувати на різних «рівнях комунікації» як «соціокомунікативні системи» з новою якістю дискурсу, «одиниць*

значення», соціальної лінгвістики, семіотики та «семіотичної кумуляції». Природно, що «простий» комунікативний світогляд перетворюється на «складний», котрий можна характеризувати у формах «вербально-герменевтичного», «вербально-семіотичного», «комунікативно-сміслового» світогляду тощо. У синтезі – це **«семіотично-смісловий» світогляд** в аспекті розуміння смислу і значень соціальних комунікацій для особистої і суспільної життєдіяльності. При цьому головні світоглядні рівні адекватні рівням соціальної комунікації: семіотичний, кумулятивно-знаковий, лінгвістичний, металінгвістичний, паралінгвістичний та інші комунікативні рівні [6, с.102,120].

Якщо характеризувати семіотично-смісловий рівень комунікативного світогляду у функціональному аспекті, то, вочевидь, його можна визначити як «зв'язуючо-змінюючий» світогляд, що дозволяє вийти з «мікрокомунікативного рівня» кожного «комунікативного суб'єкта» на «макрокомунікативний рівень» інтерсуб'єктивності. На думку Т.А. Ван Дейка, подібне може відбуватися за рахунок застосування відповідних «макроконнекторів зв'язку», котрі змінюють «тематичний репертуар» сторін і вони починають входити в комунікативний контакт як **«комунікативні партнери»** [7, с.53-56]. В подібному аспекті функціонально-комунікативний «зв'язуючо-змінюючий» світогляд можна характеризувати в якості **«коннекторно-перформативною» світогляду**. А в контексті «комунікативної структури» тематичних репертуарів, які пропонуються для «спілкування – зв'язку – порозуміння» між комунікативними суб'єктами, – це «репертуарно-тематичний світогляд суб'єктів», що себе «комунікативно репрезентують». Або характерний для сучасного «комунікативного суспільства» **«репертуарно-репрезентаційний світогляд»**, де чисельність «репертуарних презентацій» у комунікативній спільноті може бути дуже значною. А в соціокомунікативному суспільстві з великою стратифікацією і статусно-рольовою інфраструктурою подібні «репертуарні репрезентації» наявні ще у більшій мірі, шой зобумовлює певний синергетичний ефект.

Подібні розмисли й дало К.-О. Апелю можливість і підставу скомпонувати всі «комунікативні проблеми» до певної єдності та звести їх до «трансцендентальної семіотики», що поєднувала феноменологію, екзистенціалізм і герменевтику в єдиний теоретико-пізнавальний континуум, де знаходиться «філософська істина». Коли К.-О. Апель вирішував питання: «чи можна побудувати такі теоретичні і філософські рамки, котрі б дозволили зберегти без викривлень емпіричний і трансцендентальний вимір феноменологічної очевидності», то приходив до висновку: «чекаю саме від

трансцендентальної семіотики відповідь на це питання» [8, с.448,449]. К.-О. Апель фіксує цей момент, як прояв саме феноменологічного світогляду, котрий стає практично доступним через «інтерсуб'єктивне спілкування» людей. Тоді феномен філософськи «знімається» і за ним суб'єкт виявляє істиннісну сутність в якості «комунікативної істини» та її практичних значень. Це не «очевидність чуттєвого досвіду», не «пропозиційна істина» судження про «чуттєве сприйняття», а саме знаково-сміслова істина для практичного спілкування, «істина пропозицій» щодо поєднання спільно визнаного «сміслу знаків» для практичної поведінки. А в сучасній інтерпретації – це «трансцендентальна семіотика як зняття очевидності феноменологічної свідомості в істиннісній інтерпретації знаків, що стверджується інтерсуб'єктивно» [8, с.449,450]. Тобто це є представлення свідомісних феноменів у знаковому вигляді і тому «комунікативні істини» можуть бути означення як «наукові істини», або «мова науки», що використовується суспільством у значенні «метамови», або «мови іншого порядку», як «мова – об'єкт» [8, с.114]. Така мова безпосередньо несе в собі об'єктивно-практичний сенс, об'єктивну істину. А також одночасно і суб'єктивну істину, коли вона відповідає об'єктивній дійсності в процесах «трансценденції суб'єкта» на об'єкт (у мові, комунікації, цінності, практичному значенні) і де такі істини безпосередньо співпадають як «суб'єкт-об'єктні істини» у їх єдиному координатному вимірі – вже не трансцендентально, а реально-дійсно, що повністю відповідає нашій концепції. А за Ж.Сартром, коли суб'єкт репрезентує себе, у значенні об'єкта не тільки як «самооб'єкт для себе» чи «об'єкт для іншого», але й як «самооб'єкт-для-себе – і – для-об'єкта» [9, с.131,325]. На Заході подібний феномен трактується як «відкриття нової суб'єктивності» людини в якості об'єкта або, за Г. Башляром, її «нової раціональності», «наукового духу» людини, що діє у повсякденному житті як людська «життєва екзистенція». Це «найсучасніша феноменологія людини», такої «людини, котра не пасує перед наукою, а глибоко занурена в органіку наукової культури», і людина тоді предстає зі «свідомістю власної присутності в культурі» [10, с.329,330]. Така «науково-окультурена» людина стає творчим суб'єктом і бачить «духовну перспективу наукової культури», світогляд котрого знаходиться в стані «безперервної епістемологічної революції», в ході якої «наукове призвання» співпадає з «душею людини» у її безпосередній життєдіяльності [10, с.335,337]. В цьому пункті комунікативно-практичний світогляд, вочевидь, трансформується в когнітивний світогляд практичних знань та вмінь, а надалі –у креативний світогляд їх предмечення-реалізації, що

відбувається у подальших періодично-фазових синергопереходах та ноосферно-світорозумовому імпрінтингу.

За К.-О. Апелем, сучасна «ситуація людини» є такою, що виникає необхідність переходу до нової суспільної етики, до «метаетики» й «універсалістської макроетики». Подібна «макроетика» поєднана з «відповідальністю розуму» і в синтезі приводить до феномену «етичної відповідальності», котра «виводиться з самої відкритості комунікативного буття» [11, с.42, 44]. Її підґрунтям, вже за В. Гьосле, може стати «трансцендентальна прагматика», спілкування у значенні «фіхтеанства інтерсуб'єктивності», що виходить за межі «фіхтеанського Я» і вибудовує такого «комунікативного суб'єкта», що діє на підґрунті «рефлексивної трансцендентальної філософії інтерсуб'єктивності» [12, с.235]. Таким чином, відбувається «комунікативна реконструкція практичного розуму людини», і формується принципово інша суспільна світоглядна культура на засадах «комунікативної практичної філософії» [13, с.67, 68]. Системну ж якість комунікативного світогляду на рівні її семіотично-сміслового прояву можна вбачати у феномені «трансцендентально-семіотичного», «семіотично-прагматичного», «семіотичного світогляду» тощо. Загалом, це **комунікативно-етичний світогляд окремого «комунікативного суб'єкта»**. А на рівні інтерсуб'єктивності і міжсуб'єктивних відносин – це **комунікативно-макроетичний світогляд** соціокомунікативного соціуму, повністю відкритого для соціальних спілкувань як культурно-інформаційна система з інтерактивними комунікаційними взаємодіями, в котрій інтенсивно нагромаджується особистий і суспільний комунікативний синергоресурс.

Подібне потребує нової «**комунікативної макроетики**» і відповідної культури комунікативно-макроетичного світогляду у суб'єкт-суб'єктних і суб'єкт-об'єктних взаємодіях, що відбуваються з певним синергетичним ефектом. Моральна різноманітність національних етносів тоді не може обмежуватись горизонтом «внутрішньої моралі», а трансформується на засадах загальнолюдських цінностей і «діалогічного принципу рівноправ'я всіх націй і культур, а також колективної відповідальності за спільне буття» [14, с.49, 50]. На цьому світоглядно-культурному підґрунті в суспільстві встановлюються **соціокомунікативні відносини відкритого громадянського суспільства**. Вітчизняні та зарубіжні дослідження з цього приводу доводять, що етап постіндустріального розвитку найбільш розвинених сучасних суспільств, які у процесі «постмодернізації» все більше перетворюються на «інформаційні суспільства», закінчується становленням суспільних систем

соціокомунікативного типу. Це *«відкрите» громадянське суспільство свободних комунікацій і комунікативних практик у «життєвих світах» безпосереднього спілкування людей.* Визнано, що найбільш значний внесок у розробку проблем громадянських суспільств соціокомунікативного типу зробив Юрген Хабермас. Він один із перших створив концепцію «соціальних структурних перетворень у сфері відкритості», в якій сформулював провідну ідею «громадянської відкритості суспільства» [15, с.136-150]. Ю. Хабермас вважає, що тільки у громадянському суспільстві можливі вільні «комунікативні дії», націлені на досягнення взаєморозуміння громадян у спілкуванні. В цьому процесі «інтерактивна сила» громадянського спілкування весь час «піддається випробовуванню на здатність її як сили до інтерсуб'єктивного взаєморозуміння» і взаємовизнання [16, с.316]. Таким чином здійснюється перехід від відносин абстрактних «соціальної системи («вони-відносини»)» до «живих» відносин «життєвих світів» людей («ми-відносини»). У культуру суспільства вживлюються громадянські відносини «самозрозумілих очевидностей у формах групової солідарності» [16, с.317]. Якщо взяти до уваги розробки Т. Парсонса про здатність суспільної «культурної системи» до соціальної дії творчих «особистостей-систем», то перед нами постає *громадянське суспільство в сукупності «систем-особистостей», що творять нові соціокультурні відносини в суспільстві.* Вони засновані на «організації цінностей, норм і символів» у спільній взаємодії громадян [17, с.462]. Синтез соціальних і комунікативних взаємодій громадян і народжує соціокомунікативні відносини громадянського суспільства, котрі перетворюють його на «відкрите суспільство». Подібні відносини-взаємодії функціонують як громадянські інтеракції, громадянські відносини, що мають «відкритий» соціокомунікативний зміст і значення. Саме соціокомунікативні відносини «перспектив життя культур» у процесі практичної реалізації цих перспектив і перетворюються на реальне буття громадянського суспільства. *А комунікативна макроетика великої кількості «життєвих світів» дозволяє їм розвиватися на засадах синергетичної самоорганізації*, включаючи створення принципово нових громадянських структур та інституцій «відкритого» комунікативного суспільства. Суспільна «соціальна система» трансформується у модусі «комунікативної системи» і починає розвиватись вже не «від політики», а «від переконань» та соціокомунікативних усвідомлень людей як комунікативних інтерсуб'єктів. *Подібні соціокомунікативні усвідомлення зараз і становлять духовно-практичну основу життєдіяльності сучасного «відкритого» суспільства,*

ведуть його до самоусвідомлення можливостей синергетичної самоорганізації і самовдосконалення.

Для перспектив розвитку сучасного суспільства подібні комунікативно-практичні перетворення можуть мати ключове значення, тому що в просторі «відкритих» людських комунікацій починають предметно формуватися «праксіологічні сфери» духовно-ціннісних виборів, у котрих здійснюється певна циркуляція «ціннісних детермінантів» по комунікативному обміну ціннісними надбаннями людей, що осмислюють цінності у їх конкретних смислах і значеннях. Вони стають здатними як до власного духовно-ціннісного та ціннісно-сислового самовизначення, так і до суспільного самовизначення, розуміння своєї духовної і соціокультурної спільності на підґрунті взаємної духовно-ціннісної самоідентифікації. Це й фіксується як первинні синергетичні феномени, котрі в інтегрованому вигляді починають формувати **комунікативно-синергетичну реальність** нового, «відкритого» людського світорозуміння.

Але подібна комунікативно-синергетична реальність «великої» соціальної системи, що глобалізується і набуває ознак «глобалізованої системи», в якісному відношенні не є «системою», у її власному розумінні, а виникає як **комунікативне співтовариство** у сукупності великої і «понадвеликої» кількості «життєвих світів» людей. Ці множинні «життєві світи», за Ю.Хабермасом, створюють новий соціокультурний тип суспільства, пов'язаний з культурними взаємодіями людей як творчих особистостей-систем. Їх соціокультурні дії за, за Т. Парсонсом, створюють «культурну систему» з величезним потенціалом творчих можливостей, а в поєднанні з уявленнями Ю. Хабермаса, – культурно-комунікативну понадвелику систему, точніше, культурно-комунікативне «відкрите» співтовариство творчих суб'єктів (інтерсуб'єктів) та їх «життєвих світів». Подібне співтовариство внаслідок інтеркомунікативних актів, що носять характер культурних взаємодій з обміну інформацією як соціальною цінністю, і здатне акумулювати первинний комунікативний синергоресурс. А з акумуляцією «вторинного» синергоресурсу – набувати здібність «розгортати-реалізувати» його у відповідну комунікативно-синергетичну реальність глобалізованого соціума у плетиво-мережному «сплетінні» планетарно-ноосферних макрокомунікацій.

5.4.2. Комуникативно-ціннісна детермінація аксіологічно-синергетичної реальності і циркуляційно-ціннісні визначення ноосферного світорозуміння аксіологічних суб'єктів

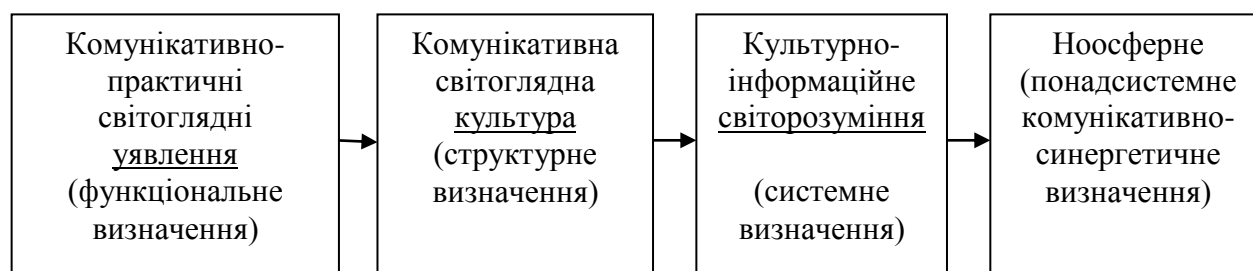
За своїм синергомеханізмом періодично-фазовий імпрінтинг комуникативної синергетичної реальності у її більш високий модус комуникативно-ціннісної синергореальності є достатньо складним процесом. Він пов'язаний з соціальними осциляціями та їх інверсією у «комуникативні осциляції», котрі є адекватними креативними здібностями творчих суб'єктів. За Г.Хакеном, подібний осциляційний фазово-перехідний синергопроцес починається «з виникненням у системі невірноваженості і турбулентності». У природних системах це такі осциляції, що ведуть до все більшої флуктуації, «межового циклу» та подальшої біфуркації і «вихороподібних» процесів [18, с.306-307]. У соціальних системах це відповідно «соціальні осциляції», що в комуникативних процесах носять характер циркуляції ціннісних детермінантів у режимі вибору відповідних життєвих цінностей, коли він здійснюється в параметрах «вірний-невірний» вибір. При чому в самому широкому спектрі: професійному, пізнавальному, владно-управлінському і самоуправлінському, за родом і видом діяльності тощо. І саме тому, що цей **«ціннісний вибір»** здійснюється не як індивідуалістично-егоїстичний, внаслідок матеріальної зацікавленості, престижу або кар'єри, а є «комуникативний вибір» на основі обміну цінностями життєвого досвіду, він стає **комуникативно-ціннісним вибором**. Подібний вибір є вірним та адекватним духовній сутності конкретної особистості, коли *соціальні осциляції інверсуються в адекватні «комуникативні осциляції» з синергетичним характером їх проявлення у здійсненому виборі*. Невірний вибір, навпаки, має ентропійний характер понадвеликої енергетичної затратності зусиль для досягнення невірно поставленої мети, що є неадекватною природній сутнісній здібності людини. Цей момент у розвитку процесів комуникативно-ціннісного вибору з акумулюванням синергетичного потенціалу достатньо чітко фіксує Н. Лукман. А саме: «Поняття комунікації означає тут не просто дію повідомлення, яке «переносить» інформацію, але й особливу автопойезисну операцію, що пов'язує три різні селекції, а саме: інформацію, повідомлення і розуміння, в єдину емерджентну єдність, до якої можуть прилягати й подальші комунікації» [19, с.45,46]. Тобто *соціальні осциляції комуникативно-ціннісного вибору стають якісно фіксованими і в аспекті енергетично-синергетичного обміну смислами, смисловими повідомленнями і їхніми значеннями, що мають ціннісний зміст*. Можливість здійснювання

комунікативно-ціннісного вибору перетворює комунікативну систему і комунікації в системі культури на «ціннісну систему», з таким синергетичним потенціалом котрий акумулюється через інтенсивну циркуляцію ціннісних детермінантів. Вони й заповнюють «етичний вакуум» техноцентризму і техногенії сучасного суспільства **«цінностями знання» і «знанням цінностей»** [20, с.20-21,44-45]. Подібне «знання цінностей» утворює «нові виміри відповідальності» у вигляді «етики відповідальності». Вона розвивається на основі «онтологічної теорії цінностей» та практичної «онтології цінностей» на противагу «вербальним цінностям», що формуються дискурсивним і нормативним шляхом як «формальні цінності» [20, с.386].

Своє ціннісно-онтологічне буття, вже не як теоретичні, а практичні цінності набувають через суспільні взаємодії комунікативно-ціннісного вибору. Процеси «ціннісного детектування» (ціннісно-детермінованої детекції) у суспільстві налагоджуються і розгортаються у вигляді **комунікативно-ціннісних взаємодій**. Досвід «ціннісного вибору» в ході соціокомунікативних обмінів позбавляє людину від «симуляції і симулякрів» і повертає її до «субстанції землі». Це достатньо складний процес, бо «викривлений простір» ірреальних абстракцій через різні соціальні «дзеркала сутності та видимості» формує, за Ж.Бодріаром, стереотипно сталу віртуально-викривлену реальність у різних «концептах», «матрицях», «комбінаторних моделях» псевдобуття, котре предстає як «гіперпростір без атмосфери». Подібна розробка «оперативних копій» закінчується «створенням моделей реального без першопричини та без реальності» [21, с.6-7]. Повернення до «першопричин реального» – представляє *відродження реальних соціокультурних взаємодій «живої комунікації», реальних життєвих цінностей людської культури*. Вже поза симулятивних ціннісних вимірів і «викривлених істин» маніпулятивних «позаціннісних побудов», які «засновані виключно на інформації, моделі, кібернетичній грі», що є «тотальною операційністю, гіперреальністю, прагненням до тотального контролю» [21, с.175]. За Г.Хакеном, подібне і призводить до типового «виробництва ентропії» замість того, щоб комунікативно-ціннісний вибір набрав якості культурогенності, втілювавши в собі «ціннісні взаємодії», «ціннісний вибір» та ціннісно-детерміновані детекції. А з цим – прийти до відповідного «культурного співвідношення» відносно економічних показників ефективності людської діяльності. Подібним чином та в такій послідовності у повинна реалізовуватись основна вимога розвитку творчо-інтелектуальної життєдіяльності, а саме: «у всіх культурах присутня головна

людська потреба ефективності діяльності в межах своєї культури і свого суспільства» [22, с.54]. І це цілком природно, бо тільки цінності культури, котрі широко «розгорнуті» у інтерактивних комунікативно-ціннісних взаємодіях, можуть цілеспрямовувати суспільство до реального, а не симуляційного (віртуального) розвитку з «квазіперіодичним» рухом. Тобто, коли реально формується і синергетично акумулюється **«ціннісний ресурс» комунікативних виборів у просторі культурних взаємодій з синергетичною періодикою в циркуляції ціннісних детермінантів.**

Виходячи з подібних філософсько-аксіологічних засад можна зробити відповідні системні визначення соціальних осциляцій комунікативно-ціннісних виборів, котрі внаслідок ціннісно-детермінованої детекції акумулюються у відповідний (особистий і суспільний) **«аксіологічний ресурс».** Він що не «розпорошується», а, навпаки, нагромаджується в разі осциляційно-ціннісних процесів творчого «напруження вибору» при його вірному здійсненні у комунікативних обмінах і взаємодіях. Це такий ціннісно-орієнтований напрям, що зумовлює на розвиток ноосферного світорозуміння у наступній послідовності, а саме:

Подібний світоглядно-світорозумовий процес змістовно можна представити таким чином у його «ціннісних визначеннях»: послідовності.

1). Функціонально-технологічного визначення комунікативно-ціннісних взаємодій, коли вони починають набувати характеру комунікативно-практичного **світогляду детермінованих ціннісно-операційних виборів.** Подібні світоглядні уявлення визивають та активують інтелектуальні і соціальні осциляції (духовно-практичні і соціодуховні) до актуалізованого стану зміни операційних модифікацій світоглядних уявлень (про «ціннісну ентропію» втрату цінностей) та інвестують на рівень ціннісно-синергетичного світорозуміння про наявність необмеженого «аксіологічного ресурсу». Саме такого роду «ціннісні осциляції» людини сильно збуджують та емоційно «трясуть» творчих суб'єктів, але вже на духовному підґрунті позитивних переживань, що збільшують духовну енергію і наснагу, а не «обезточують» людину.

2). Структурно-впорядковуюче визначення, в котрому комунікативно-ціннісний вибір набуває характеру *ціннісно-детермінованого світогляду вже в якості комунікативної світоглядної культури впорядковуючого «підтримуючо-стабілізуючого вибору»*. Тобто, коли «ціннісна структура» існуючих виборів для особистості прояснена, і вона діє в напрямі інтенції до визначеної творчим суб'єктом певної «ціннісної перспективи» та у твердому переконанні щодо ймовірності реалізації цих перспектив. Соціодуховні осциляції творчого мислення комунікативних суб'єктів з духовно-практичних світоглядних уявлень перетворюються на духовно-творчий світогляд з подальшим набуттям *світоглядної культури підтримуючо-стабілізуючого світорозуміння*. В ньому синергоєфект проявляється у тому, що сталість і врівноваженість подібного світорозуміння вже не «розхитує» особистість у межах параметрів коливання «врівноваженість-неврівноваженість». А, навпаки, – *ментальність суб'єкта генерується і стабілізується на більш високому рівні соціодуховної організації-самоорганізації, що і є реальний впорядковуючий «синергетичний приріст» у психологічній структурі окремої особистості*. Насамперед, – у вигляді ціннісних переконань творчого суб'єкта та в ціннісній структурі всього суспільства.

3). Системно-аксіологічне визначення. Воно приймає модус духовно-практичної доцільності здійсненого комунікативно-ціннісного вибору як такого, коли відкриваються широкі можливості до духовно-творчої і креативно-реалізаційної діяльності. Їй відповідає *культурно-інформаційне світорозуміння у здібності до креативно-синергетичної самоорганізації доцільної життєдіяльності з безперервним зростанням ціннісних смислів і значень творчої екзистенції і всієї життєдіяльності*. Саме з набуттям подібного світорозуміння творчий суб'єкт починає репрезентувати себе як «особистість-система» (Т.Парсонс), що здатна задавати синергетичні імпульси для формування і розвитку «культурної системи» суспільства, а потім – культурно-інформаційної понадсистеми соціуму з якостями комунікативно-синергетичної реальності.

4). Понадсистемно-синергетичне визначення комунікативно-ціннісних виборів. Воно постає в модусі трансформованої світоглядної культури (ціннісно-детермінованої життєдіяльності), а також трансформованого культурно-інформаційного світорозуміння (синерго-самоорганізованої доцільної життєдіяльності) вже в якості *ноосферного розуміння буття аксіологічно-синергетичної реальності*. Воно предстає як *ноосферно-аксіологічне світорозуміння ціннісних макросмислів життєтворчості і їх*

об'єднання в єдиний життєдіяльнісний макросмисл. Подібний життєдіяльнісний макросмисл представляє собою такий «смысл смислів» життя, коли налагоджується безперервний синергетичний процес з акумуляцією аксіологічного синергоресурсу ноосферного буття: ціннісно-смыслового, смысло-семантичного, семантико-семіотичного тощо.

Але на цьому процеси соціальної турбулентності не завершуються і соціальні флуктуації, навіть будучи стабілізованими, продовжують розвиватись уже на більш високому рівні ціннісно «впорядкованих соціальних осциляції». А саме, коли у локалізованих природних системах після певного терміну проходження осциляцій настає «межовий цикл» (Г.Хакен), за яким вони переходять у той чи інший тип біфуркації. Подібний «межовий цикл» може носити і соціальний характер та приводити до «соціальної біфуркації». Але розвиток соціальних осциляцій у такому дисипативному напрямі можна змінити та інверсувати, а з цим – *налагодити взамін соціальної біфуркації трансформативний синергопроцес комунікативно-консесуальної погодженості у культурно-інформаційній суспільній понадсистемі глобалізованого соціуму.*

5.4.3. Періодично-фазовий синергоперехід до конвергетивної синергореальності і ноосферне світорозуміння консесуальної погодженості та інтегрованої суб'єктності

Соціокомунікативний синергопроцес консесуальної погодженості у сучасному суспільстві можна достатньо чітко зафіксувати у суспільних соціокомунікативних відносинах. Це *культурно-інформаційні взаємодії комунікативно-консесуальної та аксіологічно-коннекторної погодженості між людьми* як комунікативними і аксіологічними суб'єктами та у всьому соціумі як комунікативно-аксіологічної синерго реальності [22, с.87-88]. Подібний «комунікативний консенсус», а з цим і «аксіологічний консенсус» об'єктивно зумовлено і походить з соціокомунікативних дій і фактів «ціннісної згоди», коли культурно-ціннісні універсалії отримують загальне визнання та універсальне значення. Учасники комунікативних та ціннісних дій і в взаємодії уже «не є первинно зорієнтованими на власний успіх; вони переслідують свої індивідуальні цілі за такою умовою, що вони можуть погоджувати один з одним свої плани дій на основі загальних певних ситуацій». І в цьому сенсі, погодженість визначень ситуації є «суттєвою складовою частиною потрібних для здійснення комунікативної дії інтерпретацій» [23, с.385]. Із цим культурні і комунікативні взаємодії набувають соціально-ціннісної якості *суспільного*

взаєморозуміння-згоди, в котрій чітко виявляється синергетичний ефект із суттєвим зниженням соціальної турбулентності і суспільних біфуркацій (з соціально-політичної незгоди) на користь «громадянської єдності» суспільства. *Консесуальна громадянська єдність втілює в собі стійку «солідарну єдність» громадян на підґрунті спільного погодження їх претензій і дій, солідарної діяльності організацій та суспільних інститутів.* На подібній основі виникає відповідна «якість солідарності», котра при досягненні достатньо високого рівня «соціальної якості» солідарності, надає суспільній системздатність до самоорганізації та «автопойезису» (Г. Мартурана). А з цим – комунікативної здібності до самостійного розвитку та відтворення всіх системних процесів і суспільних відносин шляхом їх самовпорядкування.

В разі встановлення подібного консенсусу і комунікативної узгодженості-згоди суспільства виникає комунікативно-синергетична реальність, коли «раціональність самореференцій розуму», «тотальність самозрозумілостей» не обмежується зверненням тільки до «життєвих світів» людей, (Н. Луман) бо тоді сама суспільна система в сукупності «життєвих світів» повністю залишається «в полоні внутрішніх операційних меж системи» [24, с.252]. Тому внутрішньо-системні консесуальні комунікації повинні на майбутнє охоплювати перспективу загальносистемної ситуації, що враховує і зовнішньо-системні комунікації. Тобто тут повинен здійснитися перехід від «детермінації об'єкта» за його ціннісним змістом до стану, коли за Р.Ароном, «сполучаються суб'єктивні та об'єктивні принципи» і приходять «розуміння і значення» для всіх людей цих цінностей як значущих і домінантн [25, с.112-113]. Передусім у вигляді комунікативних *«консесуальних цінностей»*. Тоді «всякий мислимий зміст» (у розумінні суб'єкта) буде сполучатися, співпадати з «всяким об'єктом інтенціональності» і набувати те значення, коли «ані мета, ані цінність, ані цілісність не змішуються зі значенням, як поняттям», а буде мати значення лише розуміння, коли свідомість виявляє таке значення, що є «іманентним дійсності» [25, с.113].

За такою умовою *«консесуальна згода» в суспільних цінностях стає загальним ціннісним значенням комунікацій для всіх громадян.* Вони приймають модус *«значень-розумінь» комунікативних цінностей* як цілей усього суспільства, так і смислоснаущих цінностей для окремих суб'єктів. Суспільне буття стає «соціальною реальністю», що є іманентною людині та суспільству, тобто *значущою «цілісною реальністю» консесуальних цінностей.* Вона й ідентифікується у ноосферному світорозуміння як

комунікативно та аксіологічн синергетична реальність ціннісно-консесуальної менталодуховної і соціальної згоди комунікативних та аксіологічних суб'єктів у їх творчій діяльності і комунікативно-ціннісної погодженості усього соціуму. Перш за все – у єдиних параметрах культурно-інформаційної суспільної понадсистеми. У подібній комунікативно-цілісній «ціннісній реальності» політекономічна диференціація суспільства не приймає форми соціального антагонізму, бо в ній розвиваються «ціннісні взаємодії» комунікативно-консесуального погодження-згоди і суспільного взаєморозуміння. А саме – в значенні конвергетивних особистих і суспільних цілей цінностей з метою налагодження загальносоціальної комунікативної згоди на безконфліктній основі. В історії сучасної філософії відомо, що коли замість «консесуальності значень» домінуючим ставав «персоналістський плюралізм», а потім – «спіритуалістичний персоналізм», то тоді спостерігалось повернення спекуляцій, спекулятивного мислення та квазііснування у квазісуспільних процесах «назад до спекуляції» [26, с.38]. Тому цілісні суспільні відносини руйнувалися, як маніпулятивні «квазівідносини», що нерідко призводило до сутичок і навіть війн.

Таким чином, соціальний «межовий цикл», в котрому долаються соціальні біфуркації і турбулентності, виникає в консесуальних параметрах «узгодженості-неузгодженості». Тобто, коли *комунікативні суб'єкти здійснюють свої комунікативно-ціннісні вибори відносно «когнітизації» і «креатизації» своєї діяльності, вибору щодо приєднання до ціннісних «комунікативних спільнот» людей, їх «життєвих світів» відповідно до існуючого суспільного ладу і суспільного порядку «стаціонарної» соціальної системи.* Проте в умовах, коли інноваційно-мислячі люди вже бачать розпад традиційних ціннісних засад існуючих суспільних відносин і «прихід» нових культурно-інформаційних взаємодій. Наприклад, як подібне відбулося в найбільш розвинених західних країнах з «приходом» відкритого «комунікативного суспільства» у його різних громадянсько-демократичних формах. Але тут всі процеси «модернізації», «постіндустріалізації», «деменеджеризації», «інтелектуальної революції», «постмодернізації», «інформаціоналізма» і становлення «інформаційного суспільства» якраз і були пов'язані із зіткненням-неузгодженістю некапіталістичного «громадянського вибору» суспільства і намаганням владної верхівки зберегти «старі, добрі традиції» капіталістичної системи [22, с.36-37]. Більш того, здійснити «постконсервативну інверсію» і навіть «постконсервативну революцію» повернення до романтичних цінностей індивідуалізму «раннього капіталізму», котрі і зараз реанімуються у вигляді «успішного бізнесу»

індивідуалістичного «підприємця-переможця» тощо. І це в той час, коли вже давно зафіксована повна непридатність ліберально-ринкової моделі економічного розвитку і ще Дж. Форрестер зафіксував у перших доповідях «Римського клубу» необхідність переходу до нової «глобальної рівноваги» в разі «ресурсної кризи» і «межі росту» у світовій динаміці [27, с.158,229]. Тобто світовий соціум вступив ще півстоліття тому в «межовий цикл» свого розвитку, пов'язаного з «кризою буржуазно-індивідуалістичної цивілізації» [28, с.213]. Зараз вона призвела до світової фінансово-економічної кризи, котра за своєю суттю є, за Дж.Соросом, «кризою світового капіталізму, що веде до повного краху капіталістичної системи», якщо вона (в «межовому циклі») не перейде до «відкритого» громадянського суспільства некапіталістичного типу, в умовах, коли більшість громадян починають визнавати «відкрите суспільство як загальну цінність» [29, с.184,240]. І навпаки, при виборі «невірного сценарію», тобто при невірній світоглядній оцінці світової колізії між понаденергетично затратною капіталістичною системою (тільки одні США «протравлюють» 70% світових ресурсів) і самоорганізуючим громадянським суспільством, котре є «напівсинергетичним» і не потребує таких витрат, виникне катастрофічна «світова біфуркація» та соціальної розпаду у «межовому циклі».

Поліпшення ситуації може статись, коли при входженні глобалізованого соціуму з «межового циклу» у «світову біфуркацію» невірний вибір буде інверсований на *узгоджений «громадянський вибір» на користь суспільства як «відкритого» соціокомунікативного співтовариства, що самовпорядковується без централізованої політично-пригнічуючої владної структури* (і навіть якщо вона представлена просвіченими елітними колами). Тобто тут *синерго-ефект з'являється при інверсії невірного і узгодженого комунікативно-ціннісного вибору на вірний і узгоджений вибір*. Тоді соціум буде здатним повернутись з вихороподібної біфуркації і «розколу-розпаду» суспільства на дві ворогуючі «основні частоти» з неминучістю жорсткої боротьби двох непримиренних політичних сил. За своєю суттю подібна антагоністична боротьба вже йде між четвертим високорозвиненим «постіндустріальним» світом «багатих країн» і «трьома світами» малорозвинених і середньорозвинених «бідних країн». Соціум знову повертається в «межовий цикл» соціальної турбулентності і сильних суспільних флуктуацій з необхідністю введення у дію «синергетичного аттрактора» у вигляді *культурних взаємодій комунікативно-ціннісної кон'юнкції конвергетивних процесів суспільного об'єднання* [22, с.89-90].

Треба підкреслити, що подібне комунікативно-ціннісне синергетичне регулювання може відбутись тільки в разі нового ноосферно-синергетичного розуміння глобальних соціальних процесів, котрі потребують радикального змінення їх «диз'юнктивного» характеру на «кон'юнктивну самоорганізацію» і самовпорядкування. Тоді у «межовому циклі» сучасного громадянського суспільства може відбутись не енергетично-біфуркаційний перехід у все більшу «ентропійну неврівноваженість» (з втратою набутого соціального ресурсу і зповзанням у «нове варварство» та владою «неоімперій»), а періодично-фазовий негоентропійний і синергетичний перехід в понадвелику систему культурно-інформаційного соціуму. А з цим відбудеться і суттєве підвищення комунікативно-ціннісного синергоресурсу соціуму у «межовому циклі» інверсованого синергопереходу «аксіологічний ресурс – конвергетивний ресурс». Тим самим «межовий цикл» предільності енергетичних можливостей суспільства перетворюється на *«конвергетивний цикл» комунікативно-ціннісної акумуляції детермінантів синергетичного «ціннісного розширення» суспільних можливостей*. Тобто, це не «звужувальний» межовий цикл, що веде до соціальної біфуркації й енергетичних станів нижчого соціального рівня, а *культурні взаємодії в «понадмежовому циклі» відтворювальної і розширеної циркуляції кон'юнктивних ціннісних детермінантів конвергетивної дії*. Саме в цьому «позазамежовому циклі» у громадян і всьому соціуму трансформуються світоглядні уявлення про систему і системну світобудову універсуму в «понадвелике» розуміння Всесвіту як синергетичної «понадвеликої системи». Психіко-інтелектуальна сфера людини суттєво «розширюється» і набуває ознак «широкої» і високорівневої свідомості, «широкого» і багатовимірного мислення, ментальної трансценденції «понадширокої» системи до менталодуховної діяльності, в котрій розвивається здібність до «космічного мислення» і ноосферного світорозуміння. Світоглядні уявлення людини, що перебувають в актуальному процесі світоглядної трансформації у ноосферне світорозуміння дійсності на підґрунті її синергетичної актуалізації, суб'єктивно переживаються це як психогенно-інтелектуальне і духовне вдосконалення. Подібне відбувається у конвергетивному вимірі ноосферного світорозуміння в процесі становлення високорівневої свідомості і багатовимірного мислення творчих суб'єктів.

5.4.4. Інформаційно-синергетичне визначення конвергетивного виміру ноосферного світорозуміння у суб'єкт-об'єктній координаті високорівневої свідомості і багатовимірного мислення

Синергопроцеси творення комунікативно-аксіологічної синергореальності та акумуляція комунікативно-аксіологічного і соціоконвергетивного синергоресурсу соціуму осмислюється і усвідомлюється творчими суб'єктами завдяки формування у них високовимірної свідомості і багатомірного мислення. Їх свідомість піднімається з почуттєво-базового і логічно-понятійного відображення дійсності на 3-й і 4-й рівень пізнавальної та інформаційної свідомості, а потім і вище – на рівень трансцендентально-пізнавальної, холотропної і фрактальної свідомості у формах духовно-психічних «піднесених» станів («піднесений розум») та «осяяного розуму», здатного до «транс-станів» нірванічної і субстанційної свідомості [81, с.24, 101, 107, 137].

Так, у процесі «холотропних озарінь» у людини з «розширеною свідомістю» виникають не тільки «нові образи Всесвіту», а нове розуміння своєї «суб'єктивної цілісності». За З.Фрейдом, це духовно-психічний акт збігу-співпадіння людського «Я» зі своїм ідеалом, що дає «почуття тріумфу»: «якщо що-небудь в Я співпадає з Я-ідеалом, завжди буде присутнє почуття тріумфу». Подібний «настрій тріумфу і задоволення собою не порушується самокритикою», в ньому немає «психічної меланхолії» неспівпадання Я і Я-ідеалу, «меланхолічних докорів», «самоприниження і манії неповноцінності». Навпаки, є повна самоідентифікація – злиття Я і Я-ідеалу в такому духовно-трансформаційному процесі, в котрому «ідентифіковане Я» «замінюється Я-ідеалом» [30, с.826-828]. За сучасними психо-генетичними розробками С.Грофа, це є духовно-психічний «акт надособистісної еволюції» людини в напрямі до холотропної «духовної цілісності», що є очікуваний і «наслідуваний за своїм масштабом еволюційний стрибок у свідомості» [31, с.227]. Подібне представляє собою процес на «межовому циклі» духовно-ціннісної перебудови людини в параметрах «диз'юнкції-кон'юнкції» її світорозуміння. За К.Хорні, в самих широких межах соціокультурних орієнтацій «на людей», «від людей», «проти людей» [32, с.259-260]. Світоглядні почуттєво-емоційні процеси і понятійно-когнітивні процеси світорозуміння суб'єктивного та об'єктивного у людини зливаються. За Л.М.Вяккеревим, вони починають свідомісно самовідображатись на основі розумової інтроспекції, а потім інтроспективно розповсюджується як на почуттєво-предметні процеси (в їх емоційно-волютивних формах предметно-світоглядних переживань і відображень зовнішньої дійсності), так і

внутрішніх «розумових конструювань». Більш того, Л.М.Вяккерев робить висновок, що «внутрішній досвід є висхідним, а зовнішній досвід представляє собою похідну по відношенню до результату розумового конструювання, бо між обома формами досвіду загалом немає співвідношення вихідного і похідного, а є лише відношення рівноправності і паралельності» [33, с.72]. Тобто, *внутрішня «трансцендентальна рефлексія» за своїми «програмними можливостями» може перевищувати програмні можливості зовнішньої реальності, що відображається людською свідомістю.* Бо звичайна людська свідомість на даному етапі її розвитку, відображає лише пересічну навколишню дійсність у її матеріально-фізичному стані у певному і не дуже високому просторово-часовому вимірі: це звичайна 3-х вимірність, а, за А.Ейнштейном – 4-х вимірність. В центрі нашої Галактики гіпотетично може бути наявна, згідно з розробками сучасної теоретичної фізики, 11-вимірна матеріальна просторово-часова дійсність. Тому вимір свідомості, мислення, інтелектуальних процесів, котрий визначається структурно дворівневим, може бути значно вищим: 1-й рівень є почуттєво-образним, безпосередньо відображальним і «фотографуючим» зовнішню реальність; 2-й рівень є абстрактно-логічний, поняттєво-символічний, що вже немає безпосереднього зв'язку із зовнішньою дійсністю, а створює свою внутрішню «ментальну реальність». У подібній реальності можлива інтелектуальна дійсність, котра характеризується як «свідомість свідомості» або самосвідомість, саморефлексія, а за Арістотелем, – «мислення мислення» як *«чиста діяльність» з можливістю «трансцендентальних переходів» і «трансцендентальної діяльності» за межами наявної «менталосфери» суб'єктів.* Сучасні психологічні дослідження свідчать, що існують і більш високі рівні людської свідомості: інформаційний або семантико-семіотичний, на якому розвивається «інформаційна свідомість» з яскраво вираженою синергетичною якістю інтенсивної акумуляції знання. А надалі – «інтуїтивна свідомість», що є дискретною і позадискурсивною і котра не потребує логічних доказів істини. Її особливі модули – «віртуальна свідомість», що «вміщує» і намагається осмислити всі можливості багатореального Всесвіту, але вже через «креативну свідомість» духовного інсайту, яка одночасно творить і реалізує ці можливості. Це також холотропна і фрактальна свідомість, трансва нірванічний стан свіжості тощо [81, с.25-27].

«Збігання» і конвергенція всіх цих можливостей у «високорівневій» свідомості і у багатомірному мисленні в єдиній суб'єкт-об'єктній координаті відбувається завдяки кон'юнктивного «тяжіння-атракції» до конвергетивного

зближення внутрішньої менталосфери творчих суб'єктів і зовнішньої реальності в якості об'єкта пізнання. Це потребує відповідного розуміння усвідомлення і осмислення, а також створення релевантних імпринтів у свідомості і мисленні творчих суб'єктів. Подібні складні синергопроцеси та суб'єкт-об'єктні синергопереходи і зобумовлюють виникнення *ноосферно-конвергетивного модусу у світорозумінні творчих суб'єктів*. Подібне *синерго-конвергетивне світорозуміння* і фіксує наявність комунікативно-аксіологічної синергореальності з відповідним аксіологічним і соціоконвергетивним синергоресурсом. Він створюється в разі цілісного з'єднання і гармонізації культурно-інформаційних процесів і комунікативно-ціннісних взаємодій у єдиний синергопотік зближуючо-синтезуючої самоорганізації і «конвергетивного самовпорядкування». Саме на основі цього конвергетивно-самовпорядковуючого принципу і заснована «впорядковуюча» розумова діяльність творчих суб'єктів та їх осмислене світорозуміння. Саме тому, що *розум впорядковує, а не деструктує*, – він і має ментально-синергетичні властивості. Вони набуваються на «межовому циклі» осмислення соціальної «критичної турбулентності» з остаточною світоглядною трансформацією людських поглядів та уявлень на світ, коли відбувається «світоглядна інверсія» у нове світорозуміння на межі «збереження-руйнування» людської соціальної реальності, «узгоджених-неузгоджених» подальших суспільних взаємодій, їх «дівергенції-конвергенції» з «ноосферною інверсією» у синерго-конвергетивне світорозуміння. Відомий філософ і політолог І. Валлерстайн ставить це питання у такому соціально-політичному аспекті: чи зможе сучасне суспільство вийти зі «світу капіталізму» й увійти у «світ знань»? [34, с.13,187]. Чи відбудеться «кінець знайомого світу» і «держава втратить свою владу» як «система, в котрій держава грала ключову роль в забезпеченості безмежного накопичення капіталу», а зараз вона «не здатна більше функціонувати» [34, с.105]. Бо така класова-антагоністична державна політична організація суспільства змінюється на правову та культурно-інформаційну самоорганізацію громадянського суспільства.

Подібна проблема вкрай складна, так як в ній сконцентровано дійсно ключове питання: чи можливе «збігання», «тяжіння», «конвергенція» сучасного громадянського суспільства знову до капіталізму, «посткапіталізму» в його якомусь модифіковано-закамуфльованому вигляді. Тоді на «межовому циклі» існування капіталістичної влади виникає тотальна соціальна криза, а потім тотальний соціальний конфлікт. Такий тотальний соціальний конфлікт, на думку С.Хантінгтона, вже розпочався у вигляді

«зіткнення цивілізацій», котрий може перерости у «війну цивілізацій» по «лініям розлому». Їх зараз уже декілька, і вони можуть множитися за «динамікою ненависті» аж до всезагальної «основоположної відмінності між живими та мертвими» [34, с.432-433]. Тобто це війна за «абсолютну ентропію» в самознищенні людства, котре навіть не доживе до першої глобальної біфуркації і розколу соціуму на дві «основні» соціальні частоти «існування – доживання» в загальному занепаді. Проте І.Валлерстайн все ж фіксує можливість рятувальної ролі «цивілізаційної самосвідомості», що впорядковує цивілізації в разі «культурної перебудови структури глобальної політики» [34, с.238,432]. За нашою концепцією, подібна «культурна перебудова» може відбутись в разі культурно-інформаційного розвитку суспільства і становлення культурно-інформаційної суспільної системи громадянської демократії.

Загалом можна зробити такі основні системні визначення акумулювання «конвергентивного ресурсу» на «межовому циклі» процесів соціальної турбулентності, що виводить суспільні флуктуації на вищий рівень їх інтелектуально-психогенного осмислення та трансформації-інверсії світоглядних уявлень на синергетично-конвергентивне світорозуміння.

1. Функціонально-технологічне визначення конвергентивної узгодженості здійснених «ціннісно-сміслових виборів» та їх значень у якості *конструктивно-альтернативних можливостей* позитивної (або негативної) реалізації цих виборів. «На позитиві» це веде до *інтелектуально-психогенного вдосконалення особистості* і може підняти її у рівень інформаційної свідомості та *ноосферно-інформаційного світорозуміння*. Воно представлено у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті *інформаційно-синергетичної реальності*, котра зараз репрезентується у якості суспільної «інфосфери» (техноінфосфери).

2. Структурно-впорядковуюче визначення, за яким інформаційно збагачена ментальність у якості «досконалого мислення» *генерує світорозуміння компетенційної релевантності з евристично-репрезентуючими складовими «інверсії-конверсії»* здійснених ціннісних виборів та їх узгодження з власними сутнісними силами та суспільними цінностями. Це є *модус ноосферно-евристичного світорозуміння*, здатного до «неймовірних» відкриттів у *конвергентивно-синергетичній «інтегральній» реальності*.

3. Системно-актуалізоване визначення духовно-рівневого зросту в якості *трансцендентального світорозуміння* *межових інтелектуально-психогенних процесів* та опанування здатністю їх синергетичного

використання «на межі» інтелектуально-творчих можливостей. Це є модус *ноосферно-трансцендентального, онтогносеологічного світорозуміння*, здатного до «зовнішнього трансцензусу» і творення *онтогносеологічної синергореальності* («онтогнозис єдиної реальності») [82, с.442].

4. Понадсистемно-синергетичне визначення конвергетивно-межових процесів на інтелектуальному понадрівні *інтуїтивної макроідентифікації* внутрішньої і зовнішньої реальності, духовно-інтелектуальних і матеріально-фізичних процесів. Тобто коли вони конвергуються у взаємній флуктуації і тим створюють «конвергетивний ресурс» шляхом взаємопереходів на ментально-матеріальних «межових циклах». А з цим виникає модус *ноосферно-ідентифікованого світорозуміння* з макроідентифікацією *конвергетивної синерго-коннекторної реальності* всезагального синергозв'язку: у соціумі, планетарно-космічного масштабу, ментально-матеріальної вимірності, ноосферно-метафізичного, космоноотичного універсального зв'язку і всеєдності «всього у всьому».

Подібне пов'язане з імпринтингом *генералізованого ноосферного світорозуміння* у всезагальності і всеєдності фізичних, нефізичних (постфізичних) і метафізичних реальностей у їх всеєднісно-універсальній онтогносеологічній вимірності.

5.4.5. Генералізація конвергетивно-коннекторних взаємодій та акумуляція когнітивно-інформаційного синергоресурсу інтегрованої життєдіяльності

Перший синергетично-фазовий перехід здійснюється як *культурогенний конвергетивно-коннекторний синергоперехід*, пов'язаний з появою генералізуючих коннекторно-культурних зв'язків на основі розвитку в суспільстві комунікативно-конвергетивних взаємодій реальної солідарності людей. За Т.А. ван Дейком, ними є *комунікативні макроконнектори* суспільного інтегруючого спілкування [35, с.63]. Подібне «інтегруюче спілкування» або інтегрально-коннекторна комунікація створює реальну соціальну згуртованість людей, у якій здійснюється перехід від простої «соціальної єдності» до «солідарної поведінки» на підґрунті «самоорганізаційної єдності» людей. Подібний «соціальний перехід» відбувається за «межовим циклом», коли соціальна біфуркація нібито відбулася (інверсія соціальної біфуркації) і далі пішов синергетичний процес експоненціального зросту суспільної якості та рівня суспільної життєдіяльності на одній підвищеній «коннекційній» синергетичній частоті як «основній» соціальній частоті. Держава в цьому переході може

переживати зворотній процес експоненціального розпаду і трансформуватись у новий громадянський тип суспільної влади. У суспільстві в цей період формується характерна «організаційна поведінка» з налагодження коннекції-зв'язку «організаційної єдності», котрий притаманна **«організаційна культура»** як здібність до самоорганізації у «системі загальних дій, цінностей і переконань, що розвиваються в організації і котрими члени організації керуються у своїй поведінці» [36, с.259]. Характерно, що цій «організаційній культурі», а в синергетичному аспекті – **«культури самоорганізації»** можна навчитись, сприймаючи і нагромаджуючи відповідну «акумуляуючу інформацію». В подібному аспекті «організаційне навчання – це процес набуття знань і використання інформації, котра дозволяє успішно адаптуватися до обставин, що постійно змінюються» [36, с.25]. В інформаційних суспільних системах, у яких розвиваються взаємодії комунікативно-орієнтаційної кон'юнкції і коннекції, конвергентивними і конекторними стають самі цінності культури. Вони виступають уже не тільки як «сміслозначущі» та «консесуальні», але й у якості **«конвергентних» цінностей «організаційної поведінки» і «організаційної культури»**. Суспільство починає функціонувати як певна соціальна **«самоорганізаційна система»**, а за нашою концепцією, – як культурно-інформаційний соціум у таких основних *формах соціальної коннекції*. Їх три, а саме:

А. Соціальна коннекція у формі комунікативно-організаційних об'єднань громадян з метою реальних соціальних дій.

Б. Ціннісно-організаційні орієнтації громадян, котрі спрямовані на «універсальні цінності» суспільної згоди, універсального соціального взаємозв'язку у формі інтегрованої коннекції.

В. Конвергентивної організаційної культури та громадянської солідарності, котра формується за такими параметрами «розрізнення культури» в суспільній поведінці соціальної самоорганізації (за Г.Хакеном):

- дистанціювання від влади за ступінню наближення-віддалення від неї, що відбиває міру поваги до ієрархії та рангів;

- запобігання соціальної невизначеності або запобігання суспільному дискомфорту, що пов'язано з ризиком і двозначністю, з віддаванням переваги структурованості ситуацій та соціальній організації;

- індивідуалізм-колективізм як орієнтація організаційної культури на індивідуальні або групові інтереси – переважнов громадянських або особистісних орієнтаціях;

- мускулінність-фемінність у стереотипах культури громадянської солідарності на чоловічі та жіночі ознаки («гендерна культура»);
- довгострокова або короткострокова орієнтація на цінності громадянської культури, які пов'язані з майбутнім і перспективою розвитку суспільної громадської демократії [36, с.75-76].

Ф.Тромпенаарс вводить ще 5 культурних ознак суспільної об'єднаності: (1) універсалізм або партикуляризм; (2) нейтральність або ефективність; (3) специфічність або дифузність; (4) особисті досягнення або адміністративні розпорядження; (5) послідовність або синхронність [36, с.77-78]. Саме суспільне об'єднання і громадянська коннекція, соціальна організація і самоорганізація в розвитку взаємодій комунікативно-орієнтаційної кон'юнкції починає функціонувати як певна «організаційна система» з усіма її системоутворюючими характеристиками. А саме – організаційні зв'язки, структура, взаємодії, ідентифікація, оточення, холізм і емерджентність властивостей, ціннісна коннекція «організаційної системи» [37, с.37]. З таких позицій «системний підхід до комунікації в організаціях» припускає, що універсальні суспільні «зв'язки між різними системними одиницями організації є головним моментом у розумінні сутності її функціонування» [37, с.247-248]. Найчастіше ці зв'язки зорієнтовано на те, щоб розвинути «структурні комунікації» в суспільній організації, об'єднаннях і в усьому «об'єднаному суспільстві, і тим самим запобігти причинам «структурних конфліктів» в організаційній системі суспільних взаємодій [38, с.247-257].

У своєму подальшому розгортанні *перший соціальний синергоперехід долає «біфукаційний злам» суспільства через процеси кон'юнктивно-ціннісного зближення людей, самоорганізуючої соціокомунікаційної конвергенції*. Подібну інверсію-трансформацію біфуркаційного процесу у суспільстві (внаслідок політичної нестабільності і громадянських конфліктів) можна практично здійснити шляхом **формування коннекторів стійкого комунікативного зв'язку організаційного згуртування-інтеграції**. Вони представляють собою множинні організаційно-зв'язуючі коннекторні соціокультурні взаємодії у напрямі суспільної інтегрованості, соціального об'єднання суспільства в єдине інтегроване ціле з синергетичною якістю самовпорядковуючого співтовариства. Подібне співтовариство формує принципово нові суспільні інституції на основі «коннекторних відносин» та коннекторно-культурних взаємодій. Це такі *інтегровані зв'язки, що постійно поновлюються, відтворюються, підсилюються і піднімаються на все більш високий духовно-інтелектуальний рівень*. Подібна інтегрованість заснована на соціальній самоорганізації суспільства і забезпечує ефективну діяльність

інституцій громадянського представництва. Наприклад, у вигляді громадянських форумів, представницьких громадянських об'єднань, спілок, альянсів, громадянських рухів і громадянських партій конгресистського типу. Тоді держава поступово може перетворитись на **«громадянську державу»** з трансформуванням владно-політичних функцій на правозахисні, експертні, соціокультурні, морально-імперативні, освітні, науково-прогностичні, екологічні, соціально-професійного розподілу діяльностей у суспільстві тощо [22, с.116].

Характерною особливістю коннекторних взаємодій є та, що на їх підґрунті встановлюються постійні інтегровані зв'язки. Це зв'язки постійної дії, котрі стають «пермаментними зв'язками», що безперервно поновлюються і вдосконалюються. Так, в аспекті розвитку суспільних організацій і громадянських об'єднань це можуть бути постійні тематичні репертуари соціальних і ділових комунікацій, що програмно змінюються і вдосконалюються. У конкретному вигляді це можуть бути економічні, політичні, соціокультурні, правові, організаційні, стабілізаційно-підтримуючі, інноваційно-змінні, нововпроваджувальні репертуари тощо. Серед останніх – це переважно *ціннісно-детермінаційні, когнітивно-інтерпретаційні, реалізаційно-ідентифікаційні репертуари*, які в латентній формі притаманні саме для перехідних синергопроцесів «першого порядку», тому що діють у напрямі *синергетичної макроідентифікації суспільства* в якості «понадвеликої» відкритої соціальної системи. У подібній соціальній «понадсистемі» множинних «життєвих світів» людей встановлюється **універсальний конвергетивно-коннекторний зв'язок**, що може носити комунікативно-інтегрований характер нормативно-ціннісних зобов'язань. Наприклад, у вигляді суспільного **Соціоінформаційного Договору**, котрий ініціюється інтелектуальними власниками, комунікативними і креативними корпораціями з акумульованим соціальним капіталом, громадянськими організаціями з конвергетивно-коннекторними і когнітивно-операційним синергоресурсом інтелектуальних технологій. Тоді всі інформаційно-договірні нормативно-ціннісні зобов'язання в громадянському суспільстві можуть виступати в якості **«соціальних макроконнекторів»** або **«засобів макрозв'язку»**, що заміняють владно-політичні повноваження держави на правові громадянські інституції.

При такому соціальному тренді змінюється весь комунікативний дискурс суспільства. Так, в соціумі встановлюється суспільне самоуправління на основі **«громадянської макроконнекції»**, що замінює всю комунікативну «текстову макростратегію у суспільстві». При цьому можуть

впорядковуватись операційні «маркери зміни теми» або всього «тематичного репертуару» шляхом «різного набору предикатів», зміни «фрейму знань» або «комунікативного сценарію» соціального спілкування. Вони «не тільки сигналізують про нові макропропорції, але також надають необхідну зв'язаність усій макроструктурі в цілому» [35, с.62-63]. Тоді вся «організаційна тональність» суспільства «відкривається і виходить за свої межі, щоб набути смислу» вже не у вигляді усної чи писемної домовленості, а «фундаментальної структури» у новій соціальній реальності. За нашою концепцією, – у комунікативно-синергетичній реальності, а потім, з розгортанням і впровадженням інтелектуально-когнітивних технологій, – у когнітивно-синергетичні реальності. І тут треба діяти смислодоцільно, а не техногенно, бо якщо «зрозуміти структуру становлення, форму сили – це загубити смисл, здобувши його». Тобто без комунікативної культури у соціальній самоорганізації суспільства, без когнітивних практик нормативної коннекції техногенний підхід не тільки «губить смисл», але й може руйнувати навіть саму якість становлення і сили затемнювати самим смислом» [39, с.50-51]. Тому необхідно шукати «смисл смислів» не в «силі мови» або в силі «мовних комунікацій», а у «фактах комунікації, в її «нормативно-коннекторній фактичності». Або, за Ж.Дельозом, – шукати «онтологію смислу» [40, с.68]. На основі «онтології смислу» і «смислу смислів» як синергетичного феномену інтегрованої суспільної коннекції можна через «солідарну відповідальність» досягти «імманентної мети мирного (без примусу) і розумного врегулювання конфліктної ситуації на основі регулятивного принципу ідеальної комунікації» [41, с.171]. За своєю природою «прозорість», «чистота» комунікативно-коннекторних відносин повинна запобігати конфліктам, бо такі відносини очищують, гармонізують суспільні відносини, а комунікативний обмін є таким, що збільшує, а не зменшує інформаційний ресурс суспільства: «інформація володіє ... однією унікальною властивістю: в будь-яких сферах знання ... вона є єдиним видом ресурсів, який не вичерпується, удосконалюється і, більш того, сприяє ефективному використанню інших ресурсів, а іноді і створює нові» [42, с.119]. Тому конвергетивно-коннекторні взаємодії, що мають синергетичний характер, і відкривають здатність «антиконфліктної протидії». Бо конфлікт – це соціальна ентропія, різка втрата соціальної енергії. Цей «антиконфліктний» вид конвергетивно-коннекторних взаємодій великою мірою нарощує соціально-творчий потенціал суспільства, акумулює його соціальну і духовну енергію, утворюючи великі інформаційно-синергетичні ресурси для «проривів» у суспільному розвитку. Подібне відбувається

безпосередньо вже через сам процес *аккумуляції синергоресурсного потенціалу конекторно-інтегруючих взаємодій*. Вони стають синергопроцесом безпосереднього підвищення рівня «конекторного синергізму» на кожному новому рівні видоутворення комунікативно-аксіологічний, комунікативно-конвергетивної і когнітивно-синергетичної реальності. Другий соціальний синергоперехід саме з цим і пов'язаний.

Генералізація конвергетивно-конекторних взаємодій і представляє собою другий періодично-фазовий соціальний синергоперехід. Це *конвергетивно-діяльнісний синергоперехід з таких конекторно-інтегруючих взаємодій, котрі безпосередньо творять-генералізують конекторні імпринти інтегрально-синтезуючого ноосферного світорозуміння*. Воно є синергетично-проявленим, постійно-репрезентуючим («константним»), «зв'язуючо-підтримуючим» світорозумінням з постійним перебуванням в онтологічному вимірі ноосферного буття (R=4-5). Тобто *генералізовані конекторні взаємодії пов'язані з конвергетивно-діялісною інтеграцією всіх комунікативно-конекторних взаємодій*, коли вони переходять з інтерсуб'єктивного мікрорівня міжособистого спілкування на макрорівень загальносупільних відносин діялісної інтеграції. Це *інтегрована життєдіяльність суспільства*, що налагоджується без «скеровуючих параметрів» центральної влади, а завдяки самоорганізуючій дії «параметрів самовпорядкування», перш за все, – *регуляторів комунікативно-ціннісної інтеграції*. Вони діють не як «вирівнювальні» механізми в абстрактній «соціальній системі», а у відповідності до «соціальної антропології людини», нормативно-ціннісним орієнтирам людської свободи, розгортаючи її як у окремих «життєвих світах», так і в інтегрованому «понадсвіті» універсальної суспільної життєдіяльності. Соціальна поведінка людини за таких умов «визначається внутрішніми когнітивними мисленими зусиллями, а не хаотичними спробами безпосереднього поведінкового рішення методом спроб і помилок, випадкового вибору варіантів» [43, с.106]. Тобто це саморегульована та індивідуально-самовпорядкована інтегрована життєдіяльність на такому комунікативному, когнітивному і креативному підґрунті, коли «творче осяяння основане на солідарному фундаменті доцільності, на точному розрахунку і математично строгій гармонії» [42, с.34]. Це є гармоніки синергетично «підсиленої» життєдіяльності, нової «основної частоти» інтегрованого соціального життя в його експоненціальному зростанні до рівня «понадвеликої» світової континуальності соціуму. Тому *другий синергоперехід є «впорядкованою біфуркацією»*, що веде не до ентропійного «розпорошення» соціальної

енергії, а до її безперервної синергетичної акумуляції, коли **«первинний» комунікативний синергоресурс** зростає до рівня його безперервного нагромадження і перетворення у **«вторинний» конвергетивно-коннекторний синергоресурс**. А надалі – вже на цій синергоресурсній основі – до генерації і **«розширеного» продукування когнітивних і креативних суб'єктно-об'єктних форм життєдіяльності**. На цій основі і формується **«третинний» когнітивний і креативний синергоресурс антропогенної «понадреальності»** не внаслідок **«соціальної біфуркації»**, а в разі інтеграції комунікативно-когнітивних практик та генералізованих соціальних коннекцій у синергоресурс понадвеликої системи суспільства.

Третій періодично-фазовий соціальний синергоперехід. При здійсненні подібного ПФ-синергопереходу починає акумулюватись на порядок вищий **«третинний» когнітивний синергоресурс** в разі дії механізму **«ефекту ефектора»**. Виникає процес безперервного прирощення якості системи або її система емерджентність, коли кожен елемент системи має якісні ознаки свої і всієї системи і переносить ці якості **«з елемента на елемент»** [44, с.78-80]. На думку філософа-семіолога У.Еко, це можуть бути **«код-структури»**, котрі в соціокультурній системі постають і визначаються в якості **«культурних кодів»** [45, с.210]. Вони призначені **«впорядковувати універсалії культури»** на основі **«епістемологічних моделей»** людської життєдіяльності, соціальної поведінки і цінностей, діяти так, якби структури не було. **«Позаструктурними»** або **«латентно-структурними»** є **«певні моделі поведінки .., моделі цінностей, конвенцій, табу»**, **«семіологічні інтереси»**, **«правила перетворення»** (перехід від однієї соціокультурної системи до іншої), **«системи, що моделюють мову»**, **«семіотичні системи»** з їх **«семіотичними універсаліями»**, **«моделі соціальної організації»**, **«естетичні коди і повідомлення»**, **«моделі масових комунікацій»** тощо [45, с.404-405]. Подібним чином формуються структури зовсім нового типу: **«постструктуральні»**, **«невидимі»** і **«відсутні»** структури, епістемологічні, феноменологічні, семіологічні, генетичні, лінгвістичні, загалом **культурно-когнітивні структури** зовсім іншої **«структурної детермінації»** За нашою концепцією, подібна **інноваційна «структурна детермінація»** починає носити **синергетичний характер конвергетивно-діяльній інтеграції всіх комунікативно-коннекторних взаємодій**. Вони стають **когнітивно-синергетичними взаємодіями**, котрі безпосередньо творять **когнітивно-синергетичну реальність**, що інтегрує всі соціальні коннекції у напрямі когнітивно-практичної діяльності в операційних синергопереходах **«періодично-фазової переміжності»**. В подібних когнітивно-операційних

синергопроцесах внаслідок «періодичної переміжасності» регулярних-нерегулярних станів у фазах синергопереходів «теоретичне знання – практичне знання – операційне знання» відбувається резонансний «ментальний всплеск» осяяння-озаріння з «матеріалізації» і «технологізації» теоретичних знань у когнітивно-практичне знання і «операційні технології» з його опредмечення. Подібним чином біфуркаційно-ментальна «неврівноваженість» неопредмечених ідей і знання змінюється на «врівноваженість» їх когнітивно-практичного опредмечення у відповідних конструкціях та технологіях. З подальшим виникненням нової «неврівноваженості» та необхідності нового резонуючого «ментального сплеску» та виходу з цього «регулярно-нерегулярного стану» з входом у фазу «врівноваженості» при опредмеченні ментальних ідей на практиці у когнітивних технологіях.

Але, щою подібне реально здійснити, треба мати високу професійно-новаторську компетентність, **ментально-структурну «якість мислення» і практичних комунікативно-когнітивних дій** у їх доведенні до синергопроцесу з проявленням «ефекту ефектора». Відомий дослідник з проблем «структурної антропології» філософ К.Леві-Стросс визначав подібну нову «структурну якість», що забезпечує дію механізму «ефекту ефектора», у її двох головних виявленнях. А саме – це: а) «творча здатність творити за правилами, тобто «competence», що формує відповідну «компетенційну структуру» і б) «здатність творити, перетворюючи правила» або «performance» з «невидимою» (латентною) «перформансною структурою» [46, с.48-49]. Їх структурне накладання веде до експоненціального «збільшення культурних смислів», «переорієнтації ... членів даного суспільства на нові цілі», «оформлення все більш універсальних знакових конструкцій», «виникнення знаків, які забезпечують міжкультурне спілкування», новий усе більш «складний перелік культурних смислів» [47, с.114]. Подібним чином, за Г.-Г.Гадамаром, «смысл-в-себе» стає «смыслом-для-всіх» [48, с.437]. І тоді на місце «відсутньої структурності», «постструктуральності» встановлюється «понадструктурована» соціальна реальність і формується «понадструктуроване суспільство» в засобах комунікації, смислах і значеннях, когніціях, способах самореалізації, інтенціях тощо. В такому «понадструктурованому суспільстві» і починає активно діяти «вторинна» і «третинна» соціоструктура, що «підсилює» суспільство у його здібності до самоорганізації і самовпорядкування за рахунок «третинного» когнітивного синергоресурсу. Саме він забезпечує буттєвісне «розгортанням» і **підйом**

соціуму у новий «онтологічний вимір» когнітивно-синергетичної реальності, а з цим – відбувається унікальна «соціокультурна революція», що співрозмірна «гуманістичному смислу історії» і представляє собою «синергетику з людським обличчям»: у знаннях, практичних уміннях, підходах до людської культури, у розумінні «феномена людини» у його найрізноманітніших проявах [49, с.70]. При чому уже на власній основі «первинного», «вторинного» і «третинного» синергоресурсів – комунікативного, аксіологічного, конвергетивно-коннекторного і когнітивного, що й зобумовлює «синергетичний підйом» соціуму на все більш високі рівні свого розвитку з входженням у «ноосферний вимір» креативно-синергетичної реальності. Подібне відбувається не одномоментно, а внаслідок кількох послідовних періодично-фазових синергопереходів (ПФ-синергопереходів). А саме: ***ПФ-переходу культуросфери в інфосферу, когнітосфери в креатосферу, в разі чого твориться ноосферна реальність***. В ній Е.Н.Князева побачила результат «когнітивної еволюції та творчості» з можливостями передбачення майбутнього і якісно новим рівнем «глобальної еволюції» [50, с.57]. Завдяки подібним ПФ-переходам і синергопроцесам, пермаментно підвищується рівень «реальнісного проявлення» з «входженням» у все більш високі «онтологічні виміри» буття через різні модуси ноосферно-синергетичної реальності і повноцінного ноосферного буття. Його первинний модус виникає у синергопроцесі «становлення інформаційно-синергетичного буття» в разі «онтологічного синтезу ментально-інформаційного і синергетично-буттєвісних ресурсів» [82, с.109]. Тобто злиття-синтезу інформаційно інтегруючих процесів та їх опредмечення в когнітивно-синергетичній реальності, котра досягається ноосферним світорозумінням когнітивних суб'єктів. З цим відбувається синергоперехід до когнітивно-синергетичного буття шляхом розвитку ноосферного розуміння світореальності на основі когнітивного імпрінтингу ціннісно-унормованого знання. Останнє здійснюється або в синергосистемі операційних функціоналів, або в когнітивно-семантичних культурокодах. Однак напрям один – досягти самоідентифікації комунікативних, аксіологічних і когнітивних суб'єктів в автентичному інтерфейсі «ноосферних суб'єктів» та здатності ноо-суб'єктів до активного буттєтворення у тренді ноосферогенезису людського соціуму.

Розділ 6. Періодично-фазовий перехід до когнітивно-синергетичного буття та ідентифікація когнітивних суб'єктів в синергосистемі операційних функціоналів ноосферного світорозуміння

6.1. Періодично-фазовий синергоперехід до когнітивно-синергетичного ноо-розуміння на основі операційного імпрінтингу функціоналів ціннісно-унормованого знання (в когнітивно-семантичних культурокодах)

Якщо комунікативно-синергетична реальність, що усвідомлюється і осмислюється ноосферним світорозумінням, є «первинною» синергореальністю, то конвергетивно-коннекторна синергореальність інтегрованої життєдіяльності репрезентує себе як «вторинна». Тоді наступний періодично-фазовий синергоперехід (за «послідовністю Фейхенбаума») до когнітивно-синергетичної реальності маніфестує її як «третинну» синергореальність в якості **«когнітосфери»**. Її поява об'єктивно зумовлена підсиленням тенденцій «раціоналізації суспільства» та його перетворення на «інформаційно-раціоналізовану» суспільну систему. А з другого боку, – дією гуманістично-ціннісних факторів суспільного соціокультурного розвитку. Соціокультурні процеси, що активно відбуваються в сучасних суспільствах, у поєднанні з інформаційним розвитком усе більше орієнтують людей на практично-пізнавальні дії і практичне використання знань, що не зводиться до звичної схеми «теорія-практика». В західній і вітчизняній філософії прагнення громадян до самостійного, практично-предметного використання власних знань та вмінь визначаються як **«когнітивні дії»**. Здатність до них формується шляхом послідовного оволодіння соціальними, комунікативними, конвергетивними і соціокультурними процесами у їх когнітивно-предметній та когнітивно-синергетичній спрямованості до технологічного опредмечення. На цій підставі пізнавальна суспільна свідомість і мислення творчих суб'єктів у статусі **«когнітивних суб'єктів»** починає набувати нового когнітивного аспекту, перетворюючись на **когнітивне світорозуміння**. В загально-філософському сенсі тут можна спостерігати *пізнавальне прагнення сучасної освіченої людини до предметно-творчої екзистенції і когнітивного практично-пізнавального самоствердження*. А в більш вузькому сенсі – до «самораціоналізації» з метою більш успішного функціонування у нормативно-раціоналізованій суспільній системі когнітивно-операційного «технологічного знання» і когнітивних практик (навичок і вмінь) з його опредмечення.

Проте в західній, а зараз і у вітчизняній філософії, проблема «когнітизації» сучасного суспільства починає розглядатись все більш глобально. Вона розглядається як «найголовніша ідея», котра може бути реалізована тільки в тотальній «когнітивній перебудові ... світу» [51, с.221]. Онтологічне «буття взаємоузгодженого досвіду» людей, на думку вітчизняних дослідників, все менше перестає бути тільки онтологічною суспільною наявністю, а все більше проявляє себе в культурно-пізнавальному аспекті. Конкретно, як *комунікативно-надбаний когнітивний практичний досвід з реалізації-опредмечення знань*. Саме подібний когнітивно-технологічний досвід є суспільною цінністю, що репрезентує себе не в абстрактно-теоретичних і безвідносних повідомленнях, а як практично-предметне знання, котре приймає безпосередньо «реальний характер взаємоузгодженості конститутивної діяльності багатьох суб'єктів» [52, с.103]. За Е.Гелнером, у такому новому «когнітивному світі», що безпосередньо твориться комунікативним досвідом людей, їх комунікативні знання та вміння постають безпосередньо-предметною когнітивною «раціональністю як способу життя» [51, с.205]. Але, з іншого боку, за Е.Левінасом, вона взагалі є «нова раціональність, нове поняття духу», що маніфестує себе через «свою досконалість» у її предметному вираженні. Подібне «досконале походить від системи», здатної «репрезентувати духовну цінність» як практичну у когнітивному смислі і значенні, тобто як **«когнітивну цінність»** [53, с.74-75]. Подібна «когнітивна цінність» відповідним чином «кодується» в соціокультурній структурі, котра створює культуросферу і **когнітосферу** нового синерго-буття соціуму та задає йому нормативно ціннісну детермінацію з відповідних імпринтів. Вони й визначаються в якості інформаційно-семантичних «культурних кодів», котрі за своєю сутністю є **«когнітокодами»**. Подібні *культурокоди-когнітокоди у вигляді нормативно-ціннісних індикаторів як «скеровуючих параметрів» самовпорядкування синергосистеми* (Г.Хакен) і переносяться «з елемента на елемент» у когнітивно-синергетичній реальності, надаючи їй емерджентні властивості. Синергомеханізм дії культуорокодів як нормативно-ціннісних індикаторів, котрі «параметрують» та «операціоналізують» у відповідних імпринтах когнітивно-синергетичну понадсистему зі сформованою «підсилюючою понадструктурою» можна представити наступним чином:

Культурокод як когнітивна цінність (в якості когнітокода)	Культурокод як соціальна норма (інституційна цінність когнітосфери)	Операційна кодифікація (нормативний код) як інформаційно-семантичний імпринт	Культурокод як нормативний індикатор, ціннісно-нормативна індикація-імпринтінг
---	---	--	--

Можна визначити певні основні культурокоди, що діють в когнітивних «життєвих світах» людей у вигляді індикативних показників їх життєдіяльності [54, с.64-66]. У числі перших індикативних культурокодів, що нормують людську життєдіяльність у «когнітивному світі», – це **нормо-ціннісний імпринт**. Він дозволяє «уловити» моменти посилення-ослаблення когнітивних дій у корпоративно-інституалізованій організації, коли в ній демонструється феномен «корпоративного духу». Як показник подібний індикативний культурокод (ІКК) представляє собою **інформаційно-семантичний когнітивний імпринт** [ІСКІ] обчислюється від «прийняттого» рівня результативності (ПРР) при звичайній організації до «стимульованого» рівня результативності (СРР), коли досягається «посилений результат» і котрий можна підняти до «вищого рівня результативності» (ВРР). Він отримується за рахунок «позитивних стимулів» професійної кар'єри, визначення статусів, розширення можливостей (шляхом доручень особливо важливих завдань), задоволеності від реалізованої здатності розвитку творчих умінь, самовдосконалення тощо. Англійський соціолог Д.С.Синк пропонує таку просту експлікацію переходу від ПРР до СРР і ВРР за формулою:

Дієвість = (здатність [уміння] x мотивація); $D = Z_{дат} \cdot f(Y_{m_0}) \times Mot.$

«Здатність» оцінюється як за рівнем професійної кваліфікації («прийнятна», «стимулююча» та «вища» продуктивність), так і за творчою здібністю. А мотивація – за «валентним індексом» солідаризації з цілями й інтересами організації. «Уміння» розуміється як «когнітивне вміння» і когнітивно-практичні навички до предметної творчої діяльності, тобто до когнітивно-технологічного опредмечення теоретичних знань у реальній конструкції. За цією формулою, коли розрахований індекс приймає валентно-позитивне значення, то він буде «у плюсі», якщо «антивалентний» (негативний) – він «у мінусі» [55, с.319-330]. Таким чином когнітивні дії мають або «енергетичний» (ентропійний) характер, або вони мають синергетичні ознаки як когнітивно-синергетичні дії (синергодії).

Індикативний культурокод творчо-унормованої, когнітивно-креативної діяльності. Якщо «мотиваційний ІКК» устанавлює нормативні цінності «нашої справи» як «моєї справи», то «когнітивно-креативний ІКК» унормовує творчу діяльність в якості «творчо-функціональної» або когнітивно-практичної діяльності, «функціоналізує» її під мету і задачі життєдіяльності людини. В ній можна досить чітко виділити наступні системні когнітивно-креативні ціннісні норми: ціннісно-творчі норми

«цілісної діяльності»; творчий – функціонально-творчі норми «часткової діяльності» (функціонально-організованої); ціннісні нормативи програмно-цільової, програмно-тематичної діяльності; когнітивно-креативні норми інноваційної діяльності тощо. При життєдіяльності з позитивно-валентною мотивацією виникає «позитивна конвергенція» на когнітивні дії із проявом феноменів «духу колективізму», «корпоративного духу» чи групової солідарності. При антивалентній (негативній) мотивації формується негативна установка на когнітивні дії з «негативною дивергенцією» на спільну діяльність. ІКК когнітивно-креативної діяльності дозволяє зафіксувати і здійснити послідовний імпрінтинг когнітивно-синергетичної діяльності з проявленням вторинного «ефекта ефектора» постійної «валентної мотивації» у «підсиленній» діяльній активності.

ІКК функціонально-творчої самоорганізації. Цей індикатор фіксує чисельність, якість, щільність і продуктивність когнітивних інтеракцій. Ефективність когнітивної комунікації можна визначити за порівняльною оцінкою результатів діяльності «дифузних груп» (формально утворених) і груп «колективної солідарності», що здатні до творчої самоорганізації і спільного вирішення задач. У «когнітивних групах» творчої самоорганізації «щільність спілкування» є дуже високою і подібні «когнітогрупи» здатні не тільки до інтелектуальної генерації нових ідей (винаходів, технологій), але і до їхнього практичного втілення у «відкритому режимі» діяльності. У звичайних, «дифузних» групах, котрі не об'єднані когнітивними цінностями спільної творчості, духовно-практичне і технологічне спілкування не піднімається вище рівня інструкцій, регламентів і дозволів. У них когнітивно-інтелектуальна продукція не тільки не генерується, але й може відбуватись «генерація навпаки»: руйнування когнітивного середовища, «деструкція спілкування» у формах безупинних конфліктів, колізій та боротьби амбіцій. *ІКК функціонально-творчої самоорганізації або «когнітивного самовпорядкування» дозволяє чітко зафіксувати феномен синергетичної самореалізації у «когнітивному середовищі», коли воно починає перетворюватись на когнітивно-синергетичну реальність.*

Індикативний культурокод ціннісних виборів і циркуляції ціннісних детермінантів (ЦЦД). Подібна детермінація представляє собою «циркуляцію ціннісних виборів» та циркуляції «цінностей самовизначення» людини у своїх здібностях. «Правильний вибір» серед безлічі інших виборів є вибір своєї генетично-імпрінтованої здібності, «ставка» на свій дар, талант, творчий задаток, а не на «модну» професію чи престижну спеціальність. Суспільство з «софтизованою» системою діяльності у спектрі «м'яких

складових» виробництва і направляє свій розвиток у русло «циркуляції здібностей» людей у вигляді професійно-ціннісних детермінантів. Механізм суспільної самоорганізації цілеспрямовано створює оптимальні можливості для вибору і самовизначення людей у їхніх головних здібностях, їх професійного самоствердження, розвитку творчих задатків і нових здібностей у процесах ЦЦД. Подібним чином і *закладаються основи «ебіліттивного виробництва» у понадструктурі суспільної самоорганізації, де «виробництво здібностей» забезпечується через механізм ЦЦД із вільним вибором здібностей і діяльностей.* Відомо, що необхідні матеріальні вкладення в розвиток професійних здібностей є на порядок нижчими (в 10 і більше разів), ніж у розвиток матеріальної техноструктури, бо основні вклади робляться у вигляді «інтелектуальних інвестицій» – в інтелектуальні активи та інтелектуальні технології, в інтелектуально-когнітивну власність та її «натуралізації» у відповідних технологічних «когнітивних конструкціях». Економічний ефект на порядки вище звичайного (у 10-100 разів і більше) і за своєю суттю є когнітивним синерго ефектом. Подібне здійснюється на основі «відкритої комунікації» і самонавчання, *«когнітивного навчання» з операційних практик технологічного впровадження практичного знання і його технологізації в інноваційних конструкціях.* Проте тут мається і свій «зворотний рахунок» – це швидка «соціоінформаційна амортизація» професійних знань (2-3 року), а звідси необхідність безупинного перенавчання на все більш високих рівнях підготовки і професійної рекваліфікації. Тому в системі «відкритої» суспільної комунікації і «вільних» когнітивних практик з обміну практичним знанням, наявність механізму ЦЦД має ключове значення, як для зниження економічних витрат, так і для загального підвищення ефективності життєдіяльності суспільства на основі суспільного «виробництва здібностей», а також практичних знань в якості «когнітивних цінностей». Вони й створюють необхідний когнітивно-аксіологічний синергоресурс для своєї «технологізації» у когнітивно-синергетичному вимірі ноосферної реальності.

Індикативний культурокод технокогнітивності. Він пов'язаний з безпосереднім розвитком когнітивних синерготехнологій, дозволяє підняти економічну ефективність життєдіяльності суспільства з боку перетворення творчого потенціалу людей у «практичні знання» і на їх основі створити когнітивну понадструктуру суспільства. Раніше подібний ІКК відбивав науково-технічний рівень (потенціал) суспільної організації. Зараз цей потенціал повинен бути представлений принаймні у вигляді інтелектуальних активів та інтелектуальної власності, які можливо капіталізувати. Висока

ліквідність цих активів та когнітивно-інтелектуальної власності у вигляді «ноу-хау» дозволяє оцінювати їх технокогнітивний потенціал (чи вже практично розроблені технології) у статусі корпоративного і соціального капіталу, котрий *представлений передусім ебілітивним і праксеологічно-діяльним виробництвом когнітивних здібностей творчих суб'єктів та їх задіяння у відповідній когнітивно-операційній діяльності з синергетичним «ефектом ефектора»*. Це є вироблення «третинного» когнітивного синергоресурса на системній основі і його «понадсистемна» технологізація у ноосферних земнокосмічних «гіпертехнологіях». Включаючи *«когнітосферні гіпертехнології» повної ноонаукової модернізації соціуму* та якісного підвищення інтелектуально-креативної психотропності творчих суб'єктів до рівня постійного проявлення їх ментально-когнітивної синергоякості у «винахідницьких озаріннях» і технокогнітивних «ментальних інсайтах». Подібне досягається шляхом технокогнітивного імпрінтингу інформаційно-кодованих семантичних знань на рівні ноосферно-пізнавальної свідомості творчих суб'єктів та їх ноосферно-ментальної здібності до багатомірного мислення в інформаційно-семантичних паттернах та нейропсихічних енграмах пам'яті нейроінтелекту [82, с.453].

ІКК інтелектуальної психотропності і ментально-творчого самовдосконалення. Цей індикатор оцінює здатність до відтворення соціального інтелектуального капіталу шляхом введення у «понадструктуру» соціуму відповідних соціокультурних нормоцінностей-імпринтів творчо-інтелектуальної діяльності. Іншими словами – це *когнітивно-інтелектуальна здатність до психоінтелектуальної іммобілізації когнітивних менталоресурсів, всіх потенціалів технокогнітивної «операційної системи» творчих суб'єктів* задля «ноосферного прориву» у вищій онтологічний вимір когнітивно-синергетичної і креативно-синергетичної реальності. Це *полеінформаційні імпринти програмно-згорнутого знання в інформаційно-польових «мікроквантових кодах», імпринти його збереження у відповідних морфопрограмах та реальнісного «розгортання-здійснення» у «явищному бутті»* шляхом дешифрування цих кодів з вищого виміру у нижчі (з можливістю зворотнього кодування). Подібне відбувається у періодично-фазових синергопереходах регулярно-нерегулярної «переміжаємості» в ментальних «резонуючих сплесках» багатомірного мислення творчих суб'єктів («ментальні осциляції») або шляхом приведення до локалізованої «аттракторної впорядкованості», відповідно до синергопереходу (за Рюелем-Такенсом). Для цього необхідно привести у стан когнітивно-дієвої іммобілізації всі емотивно-волютивні сили творчих суб'єктів, з'єднати та

інтегрувати всю її волю й емоції у могутню діяльнiсну психодинаміку. Без подібної інтелектуальної психодинаміки, психотронності неможлива продуктивна науково-технічна і технокогнітивна діяльність, а також генерація знань та інформації, що практично реалізуються у синерготехнологіях з високим економічним «ефектом ефектора». Тут досягається вже не підвищений «стимулюючий» результат діяльності, що зростає відносно прийнятного трудового результату, а найвищий результат творчої діяльності (ВРР), що не стимулюється, а є «чистим» проявом «синергетичного ефекту» когнітивної якості понадсистемної синерго-організації соціуму. Це свідчить про наявність реального інтелектуально-когнітивного синергоресурсу та можливості його «розгортання» у творенні когнітивно-синергетичної реальності у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ноосферного буття.

ІКК нормоціннісної естимації особистої і соціальної нормоціннісної оцінки. Подібна індикація ціннісно нормує оцінки і співвідноситься з власним «когнітивним рівнем» людини, її творчої здатності до продукування практичних знань та їх впровадження, *вміння установлювати особисту «планку досягнень» і перетинати цю «нормативну планку» з високим результатом, переосмислювати досягнення і встановлювати новий, якісно більш високий «рівень досягнень», виходячи з реального «рівня можливостей».* Але нормативно заданий «рівень досягнень» може бути реалізованим тільки при створенні в суспільстві відповідних сприятливих умов. Головна з них – це зміна в оцінці продуктивності праці на виробництві, котра є формально-економічною, а не нормоціннісною, є кількісною, а не якісною (квалітивною) оцінкою. Маючи добру професійну підготовку, здібності і розвинуті творчі здатності, виробник може легко і не напружуючись виконати встановлену норму з продуктивності праці, використавши свій потенціал, наприклад, лише на 20-30%. Одночасно іншому виробнику з меншою підготовкою і здібностями необхідно для виконання норми продуктивності 100%-во задіювати свій потенціал і перевершувати його з великим напруженням сил. Проте він може цю норму не виконати, коли це молодий і недосвічений працівник. І тоді його старання і самовіддача в параметрах нормоціннісної оцінки є вищими, ніж у працівника з меншою самовіддачею і задіянням свого потенціалу та здібностей. Тобто мова йдеться про те, що необхідно ***унормувувати не продуктивність діяльності людини, а продуктивність її здібності.*** І тоді ІКК задає «граничну нормоціннісну продуктивність здібності» людини. Подібна «продуктивність здібності», у свою чергу, визначається за

відповідними «граничними факторами нормоцінної оцінки» дії культуuroкодів самомотивації, самоорганізації, комунікативності, технокогнітивності та інтелектуальної психотронності. На подібних підставах можна розрахувати «реальну» і «прогнозну» **продуктивність здібності творчих суб'єктів** при створенні у соціумі оптимальних умов і дії нормоціннісних «факторів сприяєливості». ІКК нормоціннісної естимації виконує ще одну важливу функцію – він встановлює зворотній зв'язок суспільства в режимі його звичної екзистенційності з тією життєдіяльністю, що творить когнітивно-синергетичну реальність. Такий «зворотній зв'язок» встановлюється на світоглядно-світорозумовому рівні: когнітивно-креативного світогляду, культурно-інформаційного і ноосферно-синергетичного світорозуміння *через нормативно-ціннісну детермінацію та імпринти інформаційно-семантичних культуuroкодів як «скеровуючих параметрів».*

Індикативний культуuroкод функціонально-творчої самореалізації [ІКК ФТСР]. Ним можна оцінити ступінь «функціонального посилення» здібностей працівника для когнітивної і креативної діяльності. В сучасному техносоціумі цілісно використовувати і реалізовувати здібності творчих суб'єктів в умовах суспільного розділення праці і її вкрай вузької спеціалізації надзвичайно важко. Тому трудову діяльність необхідно певним чином функціоналізувати за основними напрямками соціокультурних дій та в спектрі комунікативних, когнітивних і креативних взаємодій, котрі можна представити у вигляді «діяльнісних функціоналів». Вони дозволяють встановити професійно-творчий «коефіцієнт корисної дії» або «культурогенний ККД», а з цим виявити синергоефект ФТСР відповідно до нормативно-ціннісної детермінації в імпринтах даного ІКК. Подібним чином *стає можливим зафіксувати ефективність дій і результативність діяльності всієї соціосфери з відповідним рівнем соціокультури як культуросфери, когнітосфери і креатосфери.* З одного боку, подібна індикація носить агрегований характер, і вона інтегрує всі колишні індикації, а з іншого, – це самостійний нормоіндикатор, котрий фіксує нову синергоякість соціуму як когнітивно-синергетичної реальності, що сприймається і оперується у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ноосферно-когнітивного світорозуміння. *ІКК ФТСР синтезує дієвість мотивації, інтенсивність комунікацій, векторну силу творчих орієнтацій, циркуляцію ціннісних детермінантів, вірність професійного вибору, потенційну і реальну технокогнітивність, рівень психоінтелектуальної іммобілізації, граничність і рівень нормоцінної оцінки.* А за межами реалізованих можливостей – вже

по лінії зворотного зв'язку – відбувається індикація нових «випереджальних інтенцій» з інноваційними культурокодами. Тобто, мова йде про синергорезультат «на випередження». Ним є нова інституціональна соціальна самоорганізація, соціокультурні якості якої формуються в нині існуючих організаційних інституціях і структурах, шляхом їх синергетичної самоорганізації і самовдосконалення, перетворення на комунікативні, венчурно-інвентуальні та «креативні корпорації».

6.2. Буттєвісна самоідентифікація когнітивних суб'єктів шляхом операційного імпрінтингу функціоналів технологічного знання в когнітивних практиках його реалізації

У нинішній час процес когнітивної «неоінституалізації» йде у двох головних напрямках. Перший – це «структурне» й «організаційне» суспільне удосконалювання такого роду, коли завдяки імпрінтингу нових «ціннісних культурокодів» в якості інноваційних нормоцінностей виникають нові способи і форми «когнітивної організації структур». Це «самоорганізаційні структури» в якості «невидимих», «відсутніх», латентних «понадструктур», котрі репрезентують себе як ціннісно-сміслові, полісеміотичні і «нормативно-ціннісних структур» і з чіткою індикацією синергоякості подібних структур у «скеровуючих параметрах» самоуправління і самовпорядкування, комунікативно-ціннісної самодетермінації, конвергетивно-коннекторної іммобілізації ресурсів, «організації мотивів» і самомотивації в імпрінтах когнітивної самоідентифікації, оптимальних професійних виборів і способів самореалізації тощо. При такій «*культурно-кодованій*» *структурній впорядкованості досягається краща погодженість когнітивних дій, координація зусиль, зближення ціннісних орієнтацій до рівня інтеграції ціннісно-структурних систем і підсистем в єдину неоінституціональну організацію суспільства, що здатне до когнітивної самоорганізації*. В разі «розшифровки» смислу і значень індикативних культурокодів когнітивні цінності трансформуються в «когнітивні продукти» і соціальний рух спрямовується до «інформаційної цивілізації» і «суспільства знань» з «когнітивним вектором» особистісної і суспільної ідентифікації в предметних сферах знання та його використання. У зв'язку з тим, що «основою суспільства знань у контексті становлення когнітивного вектора інформаційної цивілізації стають дослідження предметної області», то мова може йти про перехід від «індивідуальної когніції» до загального «життя суспільства», що охоплює «весь спектр соціальної функціональності» [56, с.106].

Є і другий напрям когнітивної «неоінституалізації» окремих особистостей і всього соціуму. Він безпосередньо пов'язаний з одночасною «когнітивною самоідентифікацією» як творчих суб'єктів, так і всієї соціальної системи у «понадсистемі» когнітивно-синергетичної реальності. Подібне відбувається у процесі *опредмечення ціннісно-сміслового розуміння когнітивної раціональності, автентичності і досконалості та переживається як когнітивна самоідентифікація через особистісно-суб'єктне і соціальне «самовідтворення»*. А з цим формуються «особливі форми детермінації-самодетермінації», коли «компоненти цілого впливають на самих себе» і єдність зберігається завдяки дії «механізмів самодетермінації», котрі й спрямовують «постійне оновлююче самовідтворення» [57, с.3]. Це й є *практичне знання-досвід життєдіяльності в новому культурно-інформаційному середовищі та в когнітивно-синергетичній реальності, де набуваються практичні вміння оперувати, регулювати та управляти своїми знаннями, їх предметно впроваджувати і реалізувати в інноваційних продуктах*. Подібним чином суспільні відносини соціокомунікативного обміну й ціннісної самодетермінації-визначення трансформуються на такий предметний «обмін знаннями», котрий на організаційному рівні пов'язаний з «пошуком способів вбудувати навчання в робочий процес» із формуванням пізнавально-технологічних суспільних відносин безпосереднього впровадження інновацій [58, с.190]. У філософсько-світоглядному визначенні технологічні нововведення таким чином позбавляється «технологічного детермінізму» і репрезентується у своєму природно-людському стані за формулою, яку виявив ще відомий український філософ М.Ф.Тарасенко: «Технологія є предметний синтез природи і культури» [59, с.154].

У сучасному суспільстві формування когнітивного світорозуміння в поняттях когнітивно-синергетичної реальності має суперечливий характер. Так, «західний шлях» має переважно «позасмісловий», «позаціннісний» і «позаетичний». Когнітивно-раціоналізований світогляд проявляє себе як «гра інстинктів, імпульсів, побажань, страху і волі до оволодіння». За М.Фуко, «модель пізнання» такої свідомості базується на фальсифікації через «гру першопочаткової і постійно відновлюючої фальсифікації». Основна «мета – максимальне віддалення від постулатів класичної метафізики» (тобто класичної філософії – ред.). Діюча схема: «фундаментальний інтерес – подія волі – створення фальсифікації – ефект істини» [60, с.345]. В подібному контексті «Подія волі – це створення фальсифікаційної теорії з метою спростування діючої теорії чи методології пізнання, або суспільної моралі,

нормативно-ціннісної поведінки, когнітивно-сислового пристосування до дійсності» [60, с.345-346]. Фальсифікація «волі до знання» в аспекті її розуміння як пошуку і формування істинної «наукової свідомості» і практичної «когнітивної свідомості» у І.Лакатоса і К.Поппера методологічно складніша, ніж у М.Фуко. Так, К.Поппер стверджує необхідність створення кількох наукових «фальсифікаційних теорій», котрі повинні спростувати діючу теорію. Для їх підтвердження і створення «емпіричної правдоподібності» необхідна постановка «вирішальних експериментів» або виконаних фальсифікаційних «дослідницьких програм», які руйнують діючу теорію. Або створити таку програму, котра хоча б в одному відношенні була не відповідною до одного «вирішального експерименту» [61, с.91, 92]. Проте подібним чином виявляється лише «скороспіла раціональність», котра повністю відкидає можливість доробки і когнітивного вдосконалення програми. Вона також відкидає попередні теорії як «невірні» і «невідповідні» новим даним і експериментам, не зважає на можливість створення більш «широких» і «всеохватних» теорій і програм, можливості їх теоретичної і когнітивної ідентифікації, виходячи з нових фактів і наукових гіпотез (бо кожна наукова теорія – це «неповне знання»). Необхідно також враховувати інноваційні передбачення і прогнозування, котрі включають моменти рекурсії, комплікативності і постійного пророщення знань, а за нашою концепцією, – його синергетичної акумуляції з виникненням когнітивно-креативної синергості та виходом у новий онтологічний вимір ноосферного буття.

З урахуванням вищезначеного змінюються всі культурно-історичні обставини і суспільні умови у розвитку самої науки, суспільної свідомості і ментальності, що стверджував Т.Кун, здійснюється «наукова революція» з формуванням нової парадигми світорозуміння. Відповідно до нашої концепції – це «**ноонаукова революція**» з народженням «**ноонауки**». Тоді на підґрунті філософсько-ноосферного світорозуміння набуває розвитку онтологія ноонауки і гносеологія ноонауки у її відповідній «когнітивній ідентифікації» як ноонаукової «реальності знання» у «дійсній реальності» [83, с.37]. А саме – «**знання буття**» і «**буття знання**» у **когнітивно-синергетичній реальності**. Подібне можна представити не тільки в загальній «реальнісній репрезентації», але й надати системно-операційного визначення через функціонально-когнітивні імпринти ноосферного світорозуміння.

6.3. Системно-операційне визначення когнітивно-синергетичного світорозуміння у модусі практично реалізованих когнітокодів ноосферного буття (як функціоналів когнітивно-онтологічної синергосистеми)

У сучасних соціонаукових визначеннях – це «наукове суспільство» в поняттях нової «суспільної парадигми» розвитку соціуму (Т.Кун). Під поняттям «*наукового суспільства*», як було раніше показано, розуміється і «*вкладається*» імпринт «*комунікативно-раціоналізованого*» модусу суспільства, котрому набувають практичної реалізації закладені в нього когнітивні культурокоди ноосферного буття і функціонали когнітивної синергосистеми, котрі приводять соціум до відповідного «*когнітивного порядку*». За нашою концепцією, ним є «*когнітивне суспільство*», котре на філософсько-ноонаукових засадах ноосферного світорозуміння здатне трансформуватись у *когнітивно-синергетичну реальність*, що має додатковий онтологічний вимір буття. Але для того, щоб подібне «когнітивне суспільство» відбулося, йому необхідно нагромадити «третинний» когнітивний синергоресурс для своєї повноцінної творчо-пізнавальної і духовно-практичної життєтворчості. Людина повинна в повній мірі самовизначитись, самоствердитися, в «макросмислах» життєдіяльності, перш за все в пізнавально-творчому плані, реалізувати свою творчу методологію науково-дослідницької програми самоздійснення (без її фальсифікації), а також провести відповідну «антропологічну експертизу» когнітивно-ціннісного самоздійснення. «Антропологічна експертиза є ... необхідне продовження і природне затвердження процесу об'єктивації, є своєрідна саморефлексія, яку людина здійснює, коли усвідомлює себе активним суб'єктом історії, творцем свого особистого соціального буття» [62, с.174]. Антропологічна експертиза проводиться в системі «соціальної антропології» у такій ступеневій послідовності : «феномени духовного світу людини – процес їх об'єктивації – реальні соціальні форми – антропологічна експертиза досягнутого результату». Подібна експертиза цілком доступна для свого здійснення у тому сенсі, що за її процедурами можна виявити системні означення когнітивного синергоресурсу як окремої особистості, так і всього суспільства *на рівні метасоціального співтовариства індивідуальних синергетичних когніто-сутностей*. Вони безперервно генеруються і відтворюються у своїй все більш високій синергоякості як когнітивно «прирощені сутності», що здатні до ресурсної акумуляції на власній основі *синергетичної когнітосутності*. Подібний *когнітивний синергоресурс* їм необхідний для здійснення періодично-фазових

синергопереходів з матеріального опредмечення когнітознання у винахідницькі конструкції. Для цього потрібно мати не тільки відповідний синергоресурс інформаційно-когнітивного мислення і синергетичні когнітодій, але й когнітивно-синергетичне світорозуміння. У своїх системно-семантичних визначеннях когнітивно-синергетичне світорозуміння репрезентує себе у відповідних модусах, котрі у менталосфері творчих суб'єктів (як «когнітивних суб'єктів») записуються-інсталюються і «множаться» як функціональні, структурні та системно-узагальнюючі і «понадсистемні» імпринти, як *«когнітивні імпринти» практичного знання та технологічних вмінь з його опредмечення*. Їх можна представити наступним чином:

1). Функціонально-технологічне визначення. Воно постає в модусі когнітивно-раціоналізованих дій та їх «простого» опредмечення у вигляді первинних «когнітивних практик». А на більш високому когнітивно-герменевтичному рівні «складної» когнітивної об'єктивації – в модусі ноосферного світорозуміння *когнітивно-предметної автентичності*. Воно ментально «установлюється» (інсталюється) як **імпринт когнітивно-автентичного світорозуміння** у суб'єкт-об'єктній єдності праксеологічних знань і відповідних когнітивних практик з їх об'єктного опредмечення у матеріальні винахідницькі конструкції.

2). Структурно-впорядковуюче визначення. Воно постає в синтезі всіх знаково-предметних інтерпретацій про їх об'єктивацію і набуває якості *компетенційних практичних знань та вмінь, включаючи вміння самовдосконалення і предметного вдосконалення*. У менталосфері творчих суб'єктів це набуває модусу ноосферного світорозуміння *когнітивно-компетенційної досконалості і здібності до самовдосконалення*. А потім фіксується-інсталюється як **імпринт когнітивно-компетенційного світорозуміння** у суб'єкт-об'єктній єдності знань і практик «рівневого зросту» когнітивної структури, структурних знань та вмінь, формування їх структурних комплексів в «когнітивну понадструктуру» синергетичної реальності. Це структурно-впорядковуюче знання і практики з того, якими конкретними методами і практичними способами операційно «твориться-опредмечується» понадвелика синергоструктура когнітивно-синергетичної реляльності. Тобто, коли вона предстає як «понадсистема» з *«понадструктурою» періодично-фазових синергопереходів, біфуркаційних інверсій практичного знання у когнітивні практики її опредмечення, «когнітивних осциляцій» з «конструкторськими озаріннями» і*

«технологічних турбулентностей» з реалізації конструктивно-винахідницьких проектів тощо.

3). Системно-узагальнююче визначення. Воно презентується як *«когнітивна самоідентифікація» суб'єкта у здатності опрідметнити свої здібності і набути нових практичних знань та вмінь*. А з цим і в суспільстві відбувається *«соціокогнітивна ідентифікація» людей в якості творчих суб'єктів на основі всіх духовно-практичних і духовно-творчих інтерпретацій їх розвитку на основі предметних соціокультурних зв'язків і когнітивно-ідентифікаційних взаємодій творчих суб'єктів*. Подібне у суб'єкт-об'єктній когнітосфері набуває модусу ноосферного світорозуміння когнітивно-ідентифікаційного самовизначення. В ментальності творчих суб'єктів і в суспільній свідомості подібне фіксується як **імпринт когнітивно-ідентифікаційного світорозуміння**, котре здатне уловлювати і осмислювати синергопроцеси (когнітопроцеси) ноосферного буття, що реально змінюють нашу дійсність на «понадсистему» когнітивно-синергетичну реальність.

4). Понадсистемно-синергетичне визначення. За подібним визначенням когнітивно-впорядковуючі процеси постають в якості *предметно-когнітивних макроідентифікаторів* соціуму. Саме внаслідок подібної когнітивної макроідентифікації «технораціоналізоване» суспільство трансформується в *когнітивно-гуманізовану «понадспільність»*. У ньому як у «понадсистемі» синергетично налагоджується розширене «ебілітивне виробництво» когнітивних здібностей і здатностей людей, а на цій основі – «праксеологічне» виробництво діяльностей під ці здібності. Це *набуває модусу ноосферного світорозуміння когнітивно-ебілітивної макроідентифікації у суспільному «когнітовиробництві»*. Подібний модус ноо-розуміння закріплюється в **імпринті інтегрованого когнітивно-синергетичного світорозуміння**, а саме – у когнітивній ебілітивності творчих суб'єктів, їх здатності до «множення» своїх когнітоздібностей шляхом створення когніто-інтелектуальних активів та акумуляції інтелектуальної «когнітовласності», та інтелектуального і соціального когнітокапіталу.

Надалі відбувається **четвертий періодично-фазовий синергоперехід**. Він пов'язаний з формуванням «четвертинного» креативного синергоресурсу з виразними ознаками «креативної синергетики». *Ефект «четвертинного ефектора» безпосередньо представлений з розумінням світу як креативно-синергетичної реальності, що безперервно духовно-творчо самовпорядковується*. А одночасно з цим людська креативна особистість у

якості «металюдини» знаходиться в синерго-процесі безперервних актів духовно-творчої самореалізації. І це не абстрактно-ідеальне визначення. Подібна «духовна реалізація» здійснюється на «основній частоті» креативності природи і світу. На цій «світовій хвилі» космічних коливань творчі суб'єкти набувають все нових та вищих якостей креативності. Більш того, вони *набувають здатності самостійно розвивати свої креативні здібності в процесі духовно-творчої самореалізації*. Головний результат цього природно-космічного синергопроцесу – це ***творення креативно-синергетичної реальності ноосферного онтологічного виміру***. Вона розвивається на синергомеханізмах духовно-творчого конструктивізму у самореалізації креативних особистостей і закріплення подібної здібності в ментальних імпрінтах як «скеровуючих» синерго-операторах ноосферного розуміння дійсності.

Розділ 7. Періодично-фазовий перехід у вимір креативно-синергетичного буття через програмно-інформаційний імпрінтинг ноосферного світорозуміння

7.1. ПФ-синергоперехід в онтологічний вимір креативно-синергетичного буття в процесі духовно-творчої самореалізації особистості

Саме у четвертому періодично-фазовому синергопереході здійснюється позитивна інверсія найбільш сильної суб'єкт-об'єктної ментальної флуктуації, котра визначально зобумовлює «біфуркаційне творення» ноосферного світорозуміння. А саме – *відбувається «ментальна біфуркація» і «світоглядний перехід» від почуттєвого бачення-сприйняття світу до його понятійного, розумового і надрозумового, «піднесеного» та «осяяного» креативно-синергетичного розуміння.* Тобто його усвідомлення та осмислення в безперервних генеруючо-«творящих» синергопроцесах, постійних синерго-процесних актах пермаментного «творення» світу, коли їх «антропокреативність» зобумовлює і синергетичну «креативність» природної дійсності. Включаючи і реальну можливість існування доприродно-субстанційного стану суцього, з якого і генеруються креативні синергопроцеси, а для людської антропосутності виглядають як безперервне «творення» Всесвіту, космосу і дійсності буття у «творящих» природно-вітальних процесах еволюції, буттєвісного розвитку і людської життєдіяльності.

З розумінням та усвідомленням реальної наявності подібного креативно-синергетичного метапроцесу в людській антропоментальності відбувається діалектичний «стрибок» і *«прорив» у креативний вимір людської свідомості і мислення* з перетворенням пересічних особистостей на творчих суб'єктів. Вони набувають особливих креативних якостей і яскравих творчих здібностей, котрі генетично не наслідуються при народженні, а формуються та інсталюються як *«креативні імпринти»* при спілкуванні, активних комунікаціях та інтеракціях, ціннісній детермінації смислів і значень, суб'єкт-суб'єктній та суб'єкт-об'єктній коннекції і конвергенції в інтегральне-холістичне розуміння всеєдності буття і мислення, в процесах когнітивної ідентифікації, самовизначення у власних здібностях при їх опрідеченні. Тому «діалектичний стрибок» у «креативність» є не одноментно-«творящим», а складним і подовженим у часі креативно-синергетичним процесом створення та інсталяції імпринтів творчої здібності та її імпринтування в творчо-реалізаційній діяльності. Тому

розвиток ноосферного світорозуміння за своєю суттю є процесом «конструювання каналу» до входу в онтологічний вимір креативно-синергетичної реальності на основі задіяння креативних здібностей творчих суб'єктів.

Подібне і представляє собою ПФ-синергоперехід за «послідовністю Фейхенбаума» або через синергопроцеси «переміжаємості» у регулярно-нерегулярних станах комунікативності, ціннісної детермінації, інтелектуальної психотронності (у генеруванні ментальних осциляцій, турбулентності, біфуркації та аттракцій нових ідей) і когнітивності. А в синтезі – **здібності до креативності**. Розвиток подібних креативних початків у людини, що іноді розуміється як «вирощування здібностей» та їх підняття до творчості, у сучасному суспільстві викликає особливий інтерес. Але він переважно техно-науковий, техно-інформаційний, техно-когнітивний, телекомунікаційний тощо, загалом – техногенний, а не гуманологічний. Проте ставлення до людини навіть в гуманологічному аспекті значною мірою дегуманізовано і пов'язано з функціональною здатністю до професійного самовдосконалення, самонавчання, оперування когніціями, здатності до інтелектуальної раціоналізації тощо, а не з розвитком творчої сутності людини, її «сутнісної креативності» та з приведенням в дію людських соціальних і духовних сутнісних сил. Включаючи розвиток-прогрес самого суспільства на основі «розгортання» цих сутнісних сил при предметно-творчій реалізації людського креативно-синергетичного потенціалу. Саме в спектрі дій **антропогенних сил творчої самореалізації** (духовно-ціннісної, комунікативно-етичної, практично-пізнавальної, когнітивно-стверджуючої тощо) набувають предметного завершення та інтенційного здійснення найбільш проявлені й актуалізовані потенціали людської особистості.

Їх можна знаходити за філософською традицією в глибинах духовного світу людини та «феноменології духу». За Г.Гегелем, подібне відбувається, коли «простий зміст самості, що знає себе як буття» заглиблюється в «дух у своєму здійсненні» [63, с.416,442]. Це багатоступенева «інтродекція духу» і представлення його в якості «творчого духу», здатного до об'єктивно-предметного самоздійснення [64, с.78,81]. Креативні початки можна знаходити і в творчій екстравертованості, що спрямована на особистісну самореалізацію у зовнішньому світі. Але при цьому змінюється погляд на дійсність внаслідок трансформації «потоків» свідомості та зміни ментальної інтенційності творчих суб'єктів (А.Бергсон, Е.Гуссерль). Або якщо контролювати «потоки екзистенційності», переживаючи все більший і

повноцінний «повтор буття». За М.Хайдегером, це можливо як «спроба йти думкою за повнотою перетворення буття» та його «виведення з потаємності» і «введення у відкритість». «Буття має місце як вихід присутності з потаємності ... Щоб подібне вдалося, ми повинні звернути увагу на повноту перетворень того, що йменується буттям» [65, с.260-261]. Тоді, за М.Хайдегером, **«буттєвісна повнота» набуває психологічно-рефлексивної онтологічності**. Подібне спостерігається у зміні внутрішнього плану з почуття «покинутості» (модус минулого) на буття «забігання уперед» (модус майбутнього), а потім у кінечному пункті цих «онтологічних пошуків» в онтологічній ідентифікації дійсності – «буття-при-загальносвітовому-сутнісному» (модус дійсного). Від цих внутрішніх змін суб'єктивно-буттєвої темпоральності змінюється і зовнішнє часове світосприймання на творчо-екзистенційні почуття повноцінного «трьохсферного» буття.

Згідно сучасних досліджень, щоб здійснився **творчий акт «злиття» всіх буттєвих модусів у єдину креативну реальність**, необхідне приведення свідомості в особливий творчий стан «надособистісного бачення». Свідомість тоді знаходиться в «особливому стані холотропності», що «рухається в напрямку цілісності», яка стає згодом «повернутою» цілісністю «розколотого буття». Вона представляє собою вищу **«креативну цілісність людини»**. У подібних холотропних станах свідомість глибинно і якісно видозмінюється у своїй основі. В них ми переживаємо вторгнення інших вимірів сутнього, котрі «можуть виявлятися дуже напруженими і навіть всепоглинаючими ...», характеризуються якимось особливим перетворенням свідомості» [66, с.237]. У «холотропних озаріннях виникають «нові образи Всесвіту», що йдуть від повної «суб'єктивної цілісності» людини, а не з фрагментів її самості та егоцентризму. За З.Фрейдом, – це духовно-психічний акт збігу, співпадання людського Я зі своїм ідеалом, що дає почуття тріумфу: «коли що-небудь в Я співпадає з Я-ідеалом, завжди буде присутнє почуття тріумфу». Подібний «настрій тріумфу і задоволення собою не порушується самокритикою», в ньому немає «психогенної меланхолії» неспівпадання Я і Я-ідеалу, «меланхолічних докорів», «самоприниження і манії неповноцінності», а є повна ідентифікація, злиття Я і Я-ідеалу в такому процесі, де «ідентифіковане Я» замінюється «Я-ідеалом» [67, с.826,828]. За С.Грофом, – це стан **«духовно-креативної надособистісної еволюції»** в напрямку до духовної цілісності, що є «не успадкованим за своїм масштабом еволюційним стрибком у свідомості» [66, с.227]. А.Б.Бергсон називав подібний стрибок «творчою еволюцією» людини, що йде за

«соціальною еволюцією» (Г.Спенсер) та «інтелектуальною еволюцією» (О.Конт).

Якщо перейти до соціальних змін у суспільній поведінці людини, то в аспекті дії законів соціального пізнання на підґрунті «творчого осмислення соціального світу» починають діяти «культурні детермінанти» за схемою «евристики репрезентативності» та «евристики об'єднання і пристосування» [68, с.96,97]. За своєю суттю, це «творчо-евристичні детермінанти», бо людина у своїй соціальній поведінці вже не конформує себе під навколишнє середовище, а навпаки – намагається все більше пристосувати зовнішню дійсність під своє креативне бачення і розуміння. Наприклад, за соціокультурними орієнтаціями К.Хорні, «на людей», «від людей», «проти людей». Відбувається «ментальне спрощення об'єктів» та «категоризація об'єктів відповідно до їх репрезентативності», виходячи з «базисної інформації» суб'єкта про об'єкт, який робив «висновок на основі вибіркової інформації» [68, с.176,178]. Персональна «Я-концепція» креативно переорієнтується з соціального пізнання на самопізнання, і «Я-схема» змінює «історію соціального порівняння» на «теорію самосприйняття», на «самопрезентацію і управління власним сприйняттям» [65, с.178].

Це дуже складний духовно-креативний процес, що має відповідне філософське підґрунтя. Якщо урівняти чуттєво-емоційні і когнітивні процеси з їх психологічним відображенням, або, за Л.М.Вяккеревим, «розповсюдити поняття інтроспекції однаковою мірою на когнітивні та емоційні процеси, то ми неминуче опиняємося перед наступною логіко-філософською і психологічною альтернативою»: або «внутрішній досвід є вихідним, а зовнішній досвід є похідною по відношенню до результату розумового конструювання, або між обома формами досвіду загалом немає співвідношення вихідного і похідного, а є лише відношення рівноправності і паралельності» [69, с.72]. Це дуже симптоматичний висновок чесного вченого і він його підсилює таким чином: «По відношенню до когнітивних процесів на відміну від процесів емоційних, така альтернатива залишається дійсно реальною, а не фіктивною» [69, с.73]. І тому *внутрішні креативно-реалізаційні процеси необхідно пов'язувати з практично-предметними знаннями і вміннями, що мають практичний «духовний вихід» у зовнішній світ у модусі когніцій і предметних реалізацій.*

Дійсно, подібна взаємотрансформація «внутрішнього» й «зовнішнього», суб'єктивного й об'єктивного відбувається шляхом **ментально-творчого «конструювання»**, за новітньою теорією «особистісних конструктів» Дж.Келлі. Основний постулат вченого: «процеси

особистості – це прокладені в психіці канали, в руслі яких людина прогнозує події» і «поведінка визначається тим, як людина прогнозує майбутні події». Тому, це завжди дії і соціальна поведінка в рамках «конструктивного альтернативізму» [70, с.434,435]. Виникає *питання смислової інтерпретації креативного самоствердження*, що однозначно визначається як *питання предметної самоідентифікації особистості у творчо-реалізаційних процесах*. Тому й виникають «особистісні конструкти альтернативізму» як різні «моделі здібності», головні з яких, за Дж.Келлі, – це «упереджуючі», «констеляторні» і «передбачуючі» конструкти [70, с.441]. Перші є конструкторами однієї креативної класифікації, яка виключає інші класифікації, другі – можуть належати одночасно до різних областей творчого використання, а треті – це «відкриті конструкти» для різних сфер творчого використання. Вони включають альтернативні точки зору і таким чином є відкритими для будь-якого нового досвіду. Але використання визначених конструктів обов'язково потребує «циклу О-В-В»: «орієнтування-вибір-виконання», щоб перевірити «валідність конструкта» на «прогностичну ефективність» його дії [70, с.448,449]. За нашою концепцією, це «детермінаційний цикл» творчого вибору і самореалізації, а саме: «комунікація – ціннісна детермінація – креативна реалізація» (цикл «К-ЦД-КР»).

При використанні конструктів невизначеної креативної інтерпретації виникає особлива «внутрішня реалізація» людини зі своїми смислами «самокаузальності». В системі креативної психології це фіксується як поява у людини здатності до самоактуалізації. Подібний феномен розглядається як своєрідна творчо-психогенна самодопомога людини самій собі шляхом підняття акумульованих «креативних ресурсів» до рівня «актуалізованого потенціалу» і «внутрішньої творчої сили», «гештальт терапії» з самопроявлення творчої «Я-концепції і її самоактуалізації». Подібне постає як «процес становлення» людини, «процес усвідомлення» себе як «становлення, що призводить до самоактуалізації й автентичності» і є «продуктом інтенціональності Я, котре проходить на культурному й індивідуальному рівнях» [71, с.130]. *Гранична межа подібної творчої самоактуалізації – це креативне самовдосконалення*, яке виявляється на підґрунті «конструктивного альтернативізму». Творчі «конструктивні альтернативи» дозволяють суттєво «розширити» внутрішню реальність людини, тому що це потребує «афективного включення» емотивно-вольової сфери до процесу предметно-творчої самореалізації. Це емоційно-вольове творче напруження вибору, напруження виконання-

самоствердження, напруження у досягненні мети при необхідності йти на компроміси або прояви твердої ригідності і духовної незламності [71, с.136,139]. Подібна *ступенева творча самоактуалізація*, що піднімає рівень креативності особистості в межах «філософії конструктивного альтернативізму» і зветься «доктриною Келлі» [71, с.433,456]. Поєднання творчих емотивно-волютивних і креативно-реалізаційних початків у життєдіяльності особистості піднімає її на вищі рівні екзистенційного буття. У духовно-практичному відношенні цей рівень можна характеризувати як *«креативну компетентність»*. В системі когнітивної психології вона осмислюється як походження трьох основних стадій «компетенційного зросту» [72, с.273,274]. Проте з відповідною трансформацією когнітивності і когнітивної компетентності у «креативну компетентність». А саме:

- когнітивна стадія декларативного (вербально-когнітивного) кодування знання з формуванням релевантного практичного навичку: це рівень *кодуючо-релевантної креативної компетентності*;

- асоціативна стадія успішної реалізації практичного знання у відповідних психічних та предметних операціях: це рівень *асоціативно-операційної креативної компетентності*;

- автономна стадія вирішення перцептивно-моторних завдань свідомості з високою точністю їх вирішення: це рівень *автономно-декреторної компетентності*, яка дозволяє з рівня вирішення тактичних завдань вийти на рівень вирішення стратегічних завдань, наприклад, через здійснення «стратегічного навчання» (де діє «ступеневий закон навчання») [72, с.275,282-283].

Подібний креативно-компетенційний процес потребує відповідного філософсько-наукового осмислення в аспекті можливостей розвитку, творчого навчання та імпрінтингу креативних здібностей у ноосферне світорозуміння. А потім – його суб'єкт-об'єктного опредмечення шляхом креативного буттєтворення ноосферної дійсності у синергетичному синтезі матеріально-об'єктного і ментально-суб'єктного через креативно-фазовий перехід у вищий антропоеволюційний *ноо-тип «синерголюдини» і ноо-суб'єкта*.

7.2. Розвиток креативної здібності творчих суб'єктів до синергопереходу в онтологічний вимір креативно-синергетичного буття і здатності до ноосферного розуміння світу

Творча інтенція на підвищення власної креативності та її предметну самореалізацію первинно виникає як ціннісна орієнтація на *«інтенційну*

креативність». Вона представлена постійним «творчим потягом» до креативно-компетенційного зросту з досягненням рівня *«креативної компетентності»* або вищої досконалості. Це рівень *«реальної креативності»*, досягнення якого є складним періодично-фазовим синергопереходом і, як раніше було показано, представлено принаймі трьохстадіальним процесом. А взагалі він потребує більше ступенів, щоб вийти на предметно-творчу самореалізацію і сприйняття креативно-синергетичної реальності. Зі сторони суспільства як культурно-інформаційної системи мають бути створені відповідні умови (комунікативні, ціннісні, когнітивні тощо), щоб «запустити» внутрішні духовно-творчі механізми своєрідного *«креативного змагання» особистостей*, сконцентрувати їх духовні і соціальні сутнісні сили на підвищений *«креативний ритм» самоактуалізації*. Наприклад, «на успіх» у професійній діяльності, діловій кар'єрі в успішній «корпоративній» команді. Але у всіх випадках «творчого зросту» особистість повинна напружено працювати в режимі *творчого «екзистенційного самоздійснення»* за всіма «реалізаційними векторами» життєдіяльнісних досягнень (що є різними в різні періоди життя), в успішному саморозвитку своїх здібностей і талантів та їх прогресуванні, у постановці нових престижних завдань та в інноваційному випередженні конкурентів тощо. Докладно подібні «інтенції на успіх» з безперервним підвищенням «планки досягнень» описував Абрахам Маслоу в категоріях «базових потреб» людини в її творчому «зрості і мотивації» [73, с.29,33].

Г.Ріккерт у своїй філософській системі «філософії життя», проблему самоздійснення людини переводить у план «трансцендентального емпіричного реалізму». Реалізуючи себе, людина досягає поєднання внутрішньої «даності трансцендентального ідеалізму» із «зовнішньою даністю емпіричного реалізму». Тут обов'язково необхідне збігання «трансцендентальної форми людського ідеального судження» з «предметною нормою» об'єктивно належного. Таким чином трансцендентально і реально об'єднуються «форма і норма індивідуального» [75, с.126]. Але тільки на підґрунті творчо-предметного самоздійснення особистості, в синтезі внутрішнього і зовнішнього. Тобто, з боку зовнішньо-об'єктивного збігається «норма і форма належного або предмета», а з боку внутрішньо-суб'єктивного синтезуються «форми і норми індивідуального» [75, с.123,126]. За нашою концепцією, подібне можливо в єдиній суб'єкт-об'єктній координаті, у ноосферній всеєдності буття і мислення. Треба підкреслити, що *суб'єктивні цінності людини мають об'єктивне значення і сенс тільки в тому разі, коли*

здійснюється культурогенна індивідуально-творча самореалізація людини в цих цінностях. Тоді формується нове реалізаційне світорозуміння і «об'єктивні цінності з'являються у передумові як філософії, так і наук про культуру» [76, с.128]. А з цим – творчо-реалізаційні якості особистості приймають загальносуспільне макроінтенційне значення і макросмисл суспільно інтегрованої креативності. І в цьому сенсі вона є ціннісно-нормативною інтегрованою креативністю і суспільно опредмеченого макросмислу, коли **креативна форма макроідентифікації суспільних цінностей співпадає з їх об'єктивною творчо-реалізаційною нормою**. Подібне «ототожнення як основна форма синтезу свідомості» з об'єктивною нормою інтегрованої креативності породжує, за Е.Гусерлем, творчо-реалізаційний «предмет свідомості» або предметно-творчий «інтенційний результат синтетичної роботи свідомості» [77, с.373,374]. А за М.Хайдегером, «людина-суб'єкт здобуває допущення до Буття і здійснює Буття за типом «Макромоделі» суб'єктивно-об'єктивного «достовірного буття» [78, с.375]. Тобто, коли воно стає «достовірним» у буттєвісному «самореалізаційному статусі» креативно-здійсненої особистості, стала суб'єкт-об'єктною «для-мене-дійсністю» і одночасно «дійсністю-для-всіх».

Таким чином, можна бачити, що в різних філософсько-методологічних аспектах духовно-творчої самореалізації людини є наявним **повний «креативний синтез» творчо-реалізаційного світорозуміння** про «емпіричний реалізм» духу і буття, тотожність суб'єкта і об'єкта як співпадання «практичності духу» і «буттєвої даності», «обробка дійсності духом», єдність суб'єктивної «форми» й об'єктивної «норми» в їх збіганні у Макромоделі достовірного Буття. Це й є *втіленням людської креативності в Буття, предметно-творча самореалізація духовної сутності людини в процесах єднання культури і творчості, у культуротворчість*. Але предметно-творча самореалізація особистості до рівня «креативної інтегрованості» – це не самоціль, а духовний зріст людини до рівня «реалізації холотропності», духовної цілісності суб'єктивного й об'єктивного буття. Тобто, коли «логіка голови», «логіка серця» і «логіка цілого» співпадають у реалізаційному холізмі (А.Адлер). Проте творчо-реалізаційна енергія може проявитись, опредметнитись і ствердитись тільки в аспекті соціальних інтересів суспільства, «суспільних почуттів», через солідарні відношення з суспільством [80, с.128,198]. Тоді творча самореалізація особистості в її «креативній цілісності» як «холотропної людини» і «холістичного» творчого суб'єкта, може приймати трансперсональний характер. А саме, – коли «зріст потреб і цінностей» особистості призводить

до креативної «буттєвої мотивації», і вона починає виступати у значенні «метамотивації» до креативної суспільної поведінки, і в творчому суб'єкті пробуджується «синергія ідентифікації себе з іншими людьми в співпраці» [80, с.490-501]. Подібним чином «трансперсональна актуалізація» стає інтерперсональною та «інтерсуб'єктивною реалізацією». Подібне перетворення здійснюється за синергодією **креативно-трансформаційного механізму**: «трансактуалізація – інтерсуб'єктна реалізація – синергія ідентифікації – креативна метамотивація». Результат – **«метAPERсональне самоздійснення» людини** у творчо-синергетичному полі «буттєвісної цінності» і «буттєвісної любові» – вже в формах «вершинних переживань» людини як **«металюдини»** [80, с.519, 499, 511]. За своєю суттю «металюдина» і є «синерголюдиною», у котрої «буттєвісна любов» – це радісне і захоплююче почуття акумуляції синергії через інформаційний синергообмін з іншою людиною на основі «самовідданості». Бо «буттєвісна любов самовіддана, вона нічого не просить натомість. Нагородою в такій любові є визнання самої суті і вроди предмета любові». В ній реалізується «вічна модель» людської природи і буття в понадперсональній «трансцендентальній реальності», в якій безпосередньо пізнаються «буттєвісні цінності правди, краси, цілісності, життєвої сили, досконалості, доброти, унікальності, простоти, справедливості, багатства, порядку, необхідності, легкості досягнутої мети, грайливості, завершеності, самодостатності і самої трансцендентальності у відношенні до буття як воно є» [80, с.519]. На вищезазначених підставах формується необхідний **креативний синергоресурс** для розвитку креативних здібностей і формування у особистостей якостей творчих суб'єктів. Саме з цим вони набувають здатності сприймати, усвідомлювати і осмислювати онтологічний вимір креативно-синергетичної реальності. Подібне і постає як їх головна креативна якість – це прояв креативної здібності до створення креативно-синергетичних **модус-імпринтів ноосферного світорозуміння** і налагодження ментального синергопроцесу до здійснення **ноосферно-синергетичного імпринтингу**, представленого ПФ-синергопереходом у вимір креативно-синергетичної реальності. В цьому вищому онтологічному вимірі реалізується можливість вже не «часткового» чи «локалізованого», а повноцінного ноосферного буття. Подібне й описується у відповідних визначеннях, а саме – у функціональному, структурному і системному визначеннях креативно-синергетичного світорозуміння. Воно представлено в **модус-імпринтах ноосферного буття як активованої реальності для духовно-творчої життєдіяльності креативних суб'єктів у новому онтологічному**

вимірі. Це така креативно-онтологічна вимірність, що «відкривається» і «розкривається» у єдиній координаті синергетично-синтезованої суб'єкт-об'єктної реальності. Подібна єдинореальнісна суб'єкт-об'єктна координатна система стає повністю актуалізованою для ноосферного світорозуміння та ноосферно-світорозумової синергодіяльності при умові визначеності *імпринтів креативно-синергетичних здібностей* творчих суб'єктів, що запускають механізм з акумуляції необхідного креативного синергоресурсу.

7.3. Системно-цілісне визначення ноосферного світорозуміння в імпринтах єдинореальнісної суб'єкт-об'єктної координатної системи креативно-синергетичного ноо-буття

З оволодінням менталодуховними технологіями зі створення імпринтів креативно-синергетичних здібностей запускається *механізм «виробництва синергії»* в ебілітивному і прасеологічному синерговиробництві продукування і розширеного відтворення творчих здібностей і відповідних діяльностей. «Виробництво ентропії» припиняється, а натомість починає інтенсивно акумулюватись креативний синергоресурс творчих суб'єктів і всього соціуму. Він є цілком достатнім для «творення» онтологічного виміру креативно-синергетичної реальності, розвитку високорівневої свідомості і багатомірного мислення творчих суб'єктів, що набувають ознак «синерголюдини». Для подібних особистостей, що мають розвинену менталосферу і *«суб'єктну синергореальність»* ноосферне світорозуміння є природним і повністю відповідним їх синергоякостям, а ноосферне буття у креативно-синергетичній реальності – є найбільш оптимальним ареалом їх життєпроявлення, де вони знаходять необхідну синергію для продуктивно-креативної життєдійності і життєтворчості.

На менталодуховній основі суб'єкт-об'єктного «включення» та внутрішньо-зовнішньої трансценденції ноосферного буття у відповідних модус-імпринтах ноосферного світорозуміння можна здійснити його функціональне, структурне, системне та «понадсистемне» визначення.

1. Функціонально-технологічне визначення. Воно охоплює творчо-реалізаційну відповідність особистості і всього суспільства до *емпірично-креативної актуалізації і креативно-інтегрованої діяльності* в різних формах функціонально-творчої самореалізації (ФТСР). У менталосфері творчих суб'єктів, що здійснюють ФТСР це набуває *модусу креативно-емпіричної актуалізації і креативної синергоздібності* до креативно-інтегрованої діяльності як імпринт креативно-соцієтальної самоорганізації життєтворчості. Розуміння подібного ноосферного буття у такому модусі

утворює *імпринт креативно-актуалізованого світорозуміння* у суб'єкт-об'єктній єдності ментальної творчості і матеріальної предметної реалізації.

2. Структурно-впорядковуюче визначення. Подібне визначення здійснюється у *модусі креативно-предметних реалізаційних практик*, а також творчих інтенцій на підняття рівня креативних досягнень в разі оволодіння креативними синергоздібностями. Вони закріплюються у нейропсихологічній структурі особистості та в нових соціокреативних якостях «понадструктури» розширеного і понадвеликого континууму людських «життєвих світів». Подібне інсталується у менталосфері творчих суб'єктів як *імпринт креативно-реалізаційних практик у ноосферному світорозумінні*. А воно саме предстає у *модусі креативно-реалізаційного світорозуміння*, що й утворює *імпринт креативно-синергетичних практик з відповідним імпринтінгом ноосферно-креативного тренінгу в розвитку творчих синергоздібностей*. Тобто відповідної «ебілітивної синергоструктури» з творчих синергоякостей креативних суб'єктів.

3. Системне визначення релевантності предметно-творчої самореалізації у загальносистемній якості *інтегрованої креативності*. Вона передусім представлена в духовно-практичному самоздійсненні людини і реалізації креативних синергоресурсів всього соціуму. Подібне інсталується в системних імпринтах актуалізації креативно-синергетичної реальності з подальшою активацією ноосферного буття. Саме ноосферне світорозуміння предстає у *модусі інтегрованої креативності, креативно-інтегрованого світорозуміння*. А імпринт креативної синергоздібності репрезентується у синергоякості *вмінь до самоздійснення домінантних талантів (дару) творчих суб'єктів*. Включаючи їх «інтегрований спектр»: бідомінуючих якостей, тридомінантних, квадро-домінантних тощо, котрі виявляють себе «комплексно» у нашому звичному буттєвісному вимірі чи у вищих вимірах суто ноосферного буття та у креативно-синергетичному ареалі дійсності. Це феномени екстрасенсорики, супраменталіки, холотропності і фрактальності свідомості, багатомірності ноо-мислення тощо.

4. Понадсистемно-синергетичне визначення творчо-реалізаційних процесів як здійснення *макропринципів буття в досягненні тотожності і власної ідентичності суб'єкта в об'єктному втіленні своєї творчої сутності та креативних здібностей в «духовно-предметному синтезі»*. Ноосферне світорозуміння у понадсистемному визначенні предметної реалізації синергетичної креативності предстає як *імпринтна інсталяція креативної «свободи буття»* у здійсненні різних *«буттєвісних реалізацій»* у всезагальному онтологічному русі до *«буттєвісної досконалості»*

[82, с.425, 488]. Подібне предстає у модусі **онтологічного креативно-синергетичного світорозуміння**, духовно-творча синергоякість котрого репрезентується духовно-предметною здібністю до безпосередньої самореалізації у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ноосферного буття. Подібне можна здійснити як за «фундаментними принципами» Онтогенезису, так і за науково-онтологічними принципами дослідження різнорівневих і різновимірних реальностей, де може реалізуватись онтологічний метапринцип «свободи буття» [82, с.410, 478].

На онтологічному рівні та менталосферному вимірі конкретної особистості це **імпринт-імператив** вільного вибору «свободи творчості», а з нею – і «свободи реалізації» у принципах, методах, способах, модусах і формах предметно-творчого самоздійснення у синтезі ментально-суб'єктного і матеріально-об'єктного. Але при цьому обов'язково повинен задіюватись фундаментальний принцип єдності суб'єкта і об'єкта, всеєдності буття і мислення. В контексті дії макропринципів буття та їх імпринтингу у ноосферно-креативне світорозуміння. Вони сукупно модифікуються у метапринцип всезагальної онтологічної креативності та реалізаційної всеєдності онтосів у їх самих різних буттєпроявленнях. Синергодія метапринципу розкривається у всезагальному креативно-реалізаційному «онтологічному русі» до всеєдності та опредмечення духовно-сутнього у кращих «онтологічних витворах» буття [82, с.460]. Синергомеханізм цього метапроцесу синергетичного проявлення-синтезу духовно-творчих початків первосутностей у екзистенційно-явищному бутті представлений при здійсненні послідовно-переміжаємих синергопереходів. Це регулярно-нерегулярна «переміжаємість» періодично-фазових синергопереходів (з їх синергоінверсією з біфуркаційно-турбулентних на врівноважено-впорядковуючі) у такій послідовності синергетичного «буттєтворення»:

- ПФ синергоперехід-1: «самоактивація - самовиявлення»;
- ПФ синергоперехід-2: «самовиявлення - самоактуалізація»;
- ПФ синергоперехід-3: «самоактуалізація - самоутворення» (з енергетичною флуктуаційністю і неврівноваженістю);
- ПФ синергоперехід-4: «самоутворення (феноменально-енергетичне) – самовпорядкування (креативно-синергетичне)»;
- ПФ синергоперехід-5: «самовпорядкування – самоздійснення» у самореалізаційному бутті за макропринципом вільного вибору у «свободі творчості» і «свободі реалізації».

Імперативна реалізація «макропринципів буття» (у їх релевантності до метареальнісного виміру і до одиничних антропосутностей) у синергопроцесі

ментального імпрінтингу ноосферно-креативного світорозуміння переводить питання у вимір креативно-синергетичних можливостей Антропогенезису. А саме – *здатності творчих суб'єктів до постійного проявлення своєї здібності до креативно-предметного синтезу буття і мислення, реалізації матеріально-предметного і ментально-суб'єктного у модусі постійно-діючого «реалізаційного імпрінта» з самогенерацією постійно-актуалізованої синергоякості [82, с.470]. Тобто, чи в змозі творчі суб'єкти до безперервного, а не періодично-фазового, «**поток**у творчості», що є «синергопоток» високопродуктивного ментально-матеріального, суб'єкт-об'єктного креативно-предметного синтезу, коли творча суб'єктність «синергореалізованих» особистостей перетворює їх на синерго-особистостей. А з цим на передній план виноситься ноосферна проблема «**синерголюдини**» і **ноо-суб'єктності**, креативного імпрінтування синергоякостей у інтегровані творчі здібності (інтегрована креативність) з подальшою трансформацією творчих суб'єктів на «**синергосуб'єктів**» і **ноо-суб'єктів**, здатних до креативно-синергетичного буттєтворення у синтезі матеріально-об'єктних і ментально-суб'єктних першоджерел.*

Використана література (до р. 5.4, розділів 6 і 7)

1. <http://sp/kurdyumov.narod.ru/>
2. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития. – Сумы: Университетская книга, 2003. – 228 с.
3. Пригожин И., Кондепуди Д. Современная термодинамика. – М.: Мир, 2002. – 461 с.
4. Капіца В.Ф. Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 506 с.
5. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. Ч.1. – К.: Юніверс, 2000. –458 с.
6. Конечкая В.П. Социология коммуникаций.– М.:Прогресс, 1989.– 312с.
7. Ван Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация. –М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
8. Апель К.-О. Проблема феноменологической очевидности в свете трансцендентальной семиотики // Хрестоматия по истории философии. Западная философия. – М.: ВЛАДОС, 1997.
9. Сартр Ж.Б. Буття і ніщо. – К.: Основи, 2001. – 854 с.
10. Башляр Г. Новый рационализм. – М.: Прогресс, 1987. – 376 с.
11. Apel K.-O. Die Situation des Menschen als rthisches Problem // K.-O. Apel. Diskurs und Verantwortung – Frankfurt A.M. / Suhrkamp – 1988.
12. Hölse V. Transzendenz pragmatik // Zeitschrift philosophische Forschung – Stuttgart – 1988.

13. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 788 с.
14. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні. – К.: Укр. центр духовної культури, 2005. – 328 с.
15. Хабермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів: Літопис, 2000.
16. Хабермас Ю. Філософський дискурс модерну. – К.: Четверта хвиля, 2001. – 424 с.
17. Парсонс Т. О структуре социального действия. – М.: Акад. проект, 2002. – 880 с.
18. Хакен Г. Синергетика: иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Мир, 1984. – 419 с.
19. Luhman N. Okologische Kommunikation/ – Oplanded, 1986.
20. Йонас Г. Принципи відповідальності. – К.: Лібра, 2004. – 399 с.
21. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції. – К.: Основи, 2004. – 230 с.
22. Капіца В.Ф. Соціокультурні трансформації інформаційного суспільства. – Кривий Ріг: Мінерал, 2007. – 293 с.
23. Habermas J. Theorie des kommunikativen Handelns.– Frankfurt,1999. –Bd. 1.
24. Luhman N. Okologische Kommunikation/ – Oplanded, 1986.
25. Арон А. Избранное. Введение в философию истории. – М.: ПЭР СЭ; СПб.: Универс. кн., 2000. – 543 с.
26. Бохенский Ю.М. Современная европейская философия. – <http://www.agnus.info/library/books/fil/> –264 с.
27. Форрестер Дж. Мировая динамика. – М.: АСТ, 2003. – 379 с.
28. Сидорина Т.Ю. Философия кризисна. – М.: Флинта, Наука, 2003. – 456 с.
29. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма. – М.: Инфра-М, 1999. – 262 с.
30. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я // Я и Оно: Сочинения. –М. – Харьков: ЭКСМО-Пресс-ФОЛИО, 1999.–1040 с.
31. Гроф С. Надличностное видение. –М.: Издательство трансперсон. псих., 2002. – 237 с.
32. Хьелл Х., Зиглер Д. Теория личности. – СП.: Питер, 1999. – 608 с.
33. Вьяккерев П.М. Психические процессы. – Т.З. – Л.: Издательство Лен. университета, 1990. – 326 с.
34. Валлерстайн И. Конец знакомого мира. – М.: Логос, 2004. – 368 с.

35. Ван Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация. – М.: Прогресс, 1989. – 312 с.
36. Шермерорн Дж., Хант Дж., Осборн Р. Организационное поведение. – СПб: Питер, 2004. – 637 с.
37. Управление организацией / Под ред. А.Г.Портнева и др. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 796 с.
38. Фролов С.С. Социология коммуникаций. – М.: Гардарики, 2001. – 384 с.
39. Дерріда Ж. Письмо та відмінність. – К.: Основи, 2004. – 602 с.
40. «Бути чи не бути?» Онтологія смислу Ж.Дельоза // С.В. Куцепал. Французька фолософія другої половини ХХ століття. – К.: Парапан, 2004. – 324 с.
41. Єрмоленко А.М. Комуникативна практична філософія. – К.: Лібра, – 1999. – 488 с.
42. Кнорринг В.И. Теория, практика и искусство управления. – М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2001. – 528 с.
43. Столяренко В.Е., Столяренко Л.Д. Антропология – системная наука о человеке. – Ростов на Дону, 2004.
44. Капица В.Ф. Социальная синергетика культурно-информационного общества // Сталий розвиток гірничо-металургійної промисловості. Міжнародна конференція. Збірник доповідей. – Кривий Ріг: Мінерал, 2006. – С.75-81 (155 с.).
45. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. – СПб.: Петрополис, 1998. – 422 с.
46. Леви-Стросс К. Семиотика и искусствоведение. – М., 1972.
47. Перспективы метафизики: классическая и неклассическая метафизика на рубеже веков // Под ред. Г.Л. Тульчинского. – СПб, 2000. – 464 с.
48. Гадамер Г.-Г. Истина і метод. – Т.1. – К.: Юніверс, 2000. – 464 с.
49. Князева Е.Н., Курдюмов С.П. Антропный принцип в синергетике // Вопросы философии, 1977. – №3.
50. Князева Е.Н. Приключения научного разума. Синергетическое видение научного прогресса // Когнитивная эволюция и творчество. – М., 1995.
51. Гелнер Е. Розум і культура. – К.: «Акта», 2004. – 295 с.
52. Бистрицький Є.К., Пролєєв С.В., Кобець Р.В., Зимовець Р.В. Ідея культури: виклики сучасної цивілізації. – К.: Альтерпрес, 2003.– 192с.

53. Левінас Е. Між нами. Дослідження думки-про-іншого. – К.: «Дух і літера», 1999. – 312 с.
54. Капіца В.Ф. Культурокоди постіндустріального розвитку корпоративних господарчих організацій // Стабільний розвиток гірничо-металургійної промисловості. – Кривий Ріг: Мінерал, 2005. – С.63-68 (87 с.).
55. Д.С. Синк. Управление производительностью. – М.: Прогресс, 1989. – 526 с.
56. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив посткласичних досліджень. – К.: Парапан, 2006. – 420 с.
57. Кизима В.В. Тоталлогія (філософія оновлення). – К.:Парапан, 2005. – 272 с.
58. Букович У., Уилльмс Р. Управление знаниями. – М.:ИНФРА, 2002. – 504 с.
59. Тарасенко Н.Ф. Природа, технология, культура. Философско-мировоззренческий анализ. – К.: Наукова думка, 1986. – 256 с.
60. М. Фуко. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. – М.: Касталь, 1996.
61. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. – М.: АСТ, 1998. – 380 с.
62. Шаронов В.В. Основы социальной антропологии. – СПб: «Лань», 1997. – 192 с.
63. Гегель Г. Наука феноменологии духа: Сочинения. – Т.4. – 438 с.
64. Капица В.Ф. Философская парадигма духовно-феноменологического познания // Актуальні проблеми духовності. – Вип.3. – Кривий Ріг: Мінерал, 2000.
65. Хайдеггер М. Время и бытие. – М.: Республика, 1997.
66. Гроф С. Надличностное видение. – М.: Изд. инст. трансперсон. псих., 2002. – 273 с.
67. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого Я// Я и Оно: Сочинения. – М. –Харьков: ЭКСМО-Пресс-ФОЛИО, 1999. –1040 с.
68. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Психологические законы поведения человека в социуме. – М.; СПб: Олма-Пресс, Нева, 2002. – 560 с.
69. Вяккерев М. Психические процессы. – Т.3. – Л.: Изд. Лен. Ун-та, 1980. – 326 с.
70. Хьелл Х., Зиглер Д. Теория личности. –СПб: Питер, 1999. – 680 с.
71. Смит Н. Современные системы психологии. – М., СПб: Еврознак – Олма-Пресс, 2003. – 384 с.

72. Андерсен Дж. Когнитивная психология. – М.,СПб: Питер, 2002. – 496 с.
73. Маслоу А. По направлению к психологии бытия. – М.: ЭСКО-Пресс, 2002. – 272 с.
74. Кьеркегор С. Страх и трепет. – М.: Республика, 1993. – 383 с.
75. Риккерг Г. Введение в трансцендентальную философию // Философия жизни: Сочинения. – К.: Ника-центр, 1998. – 512 с.
76. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. – Минск: Харвест; М.: АСТ, 2000. – 240 с.
77. Гуссерль Е. Картазиаские размышления. – Минск: Харвест, 2000. – 752 с.
78. Хайдеггер М. Постулаты. Афоризмы. Философские интерпретации. Тезисы. – Минск: Современное слово, 1998. – 384 с.
79. Коган Л.Н. Цель и смысл жизни человека. – М.: Мысль, 1984. – 252 с.
80. Фрейджер Р., Фейдимен Дж. Личность: теории, эксперименты, упражнения. – М.: Еврознак, 2002. – 864 с.
81. Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011. – 387 с.
82. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 491 с.
83. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 372 с.

Розділ 8. Гносеметодологічні проектно-матрична репрезентація ноосферного розуміння буттєвісного розвитку світу на філософсько-онтологічних засадах нооануки (за логістикою ІТ-програмування онтогносеологічних процесів)

8.1. Буттєвісні перспективи «синерголюдини» і креативно-синергетичний синтез ноо-реальності у єдиному суб'єкт-об'єктному координатному вимірі ноосферно-онтологічного світорозуміння

Ноосферне розуміння буттєвісного розвитку світу на засадах нооануки, як було показано раніше, виникає на основі визнання принципу суб'єкт-об'єктної всеєдності буття і мислення. Якщо світогляд і світоглядна культура буття мають почуттєві витoki і переважно почуттєво-фізичний характер, то ноосферне світорозуміння розвивається з культурно-інформаційного підґрунтя і потребує як матеріально-фізичного (опредмеченого), так і ментально-метафізичного (розпредмеченого) розуміння буття та особливої понятійності ноо-мислення. Тому ноосферне світорозуміння виникає в разі «трансформативного переходу» від «почуттєвого світогляду» безпосередньо-почуттєвого сприйняття буттєвісної дійсності до інформаційної свідомості та культурно-інформаційного світорозуміння багаторівневості буття і реальнісної бугатовимірності. А від нього – до менталосферно-понятійного, рефлексивно-інтелігібельного мислення і ноо-розуміння з ноосферним сприйняттям дійсності як ноо-реальності з більш високою онтологічною вимірністю, ніж звичне нам природне буття.

Суб'єкт-об'єктне з'єднання матеріального і ментального у суб'єкт-об'єктній єдності буття і мислення, «трансцендентальний синтез» внутрішньої і зовнішньої реальностей в їх «абсолютній тотожності» у свій час філософськи обґрунтував Ф.Шеллінг, виходячи з методології «інтелектуальної інтуїції». Процеси *«суб'єктивізації об'єктивного» та «об'єктивізації суб'єктивного»*, за думкою Ф.Шеллінга, повністю трансформують свідомість особистості і все її світосприйняття. Вона стає здібною до «духовного озаріння», «інтелектуального інсайту» з *перетворенням інтелекту на «інсайт-телект»*. «Ентропійна людина» з величезною дисперсією бажань, хотінь і потреб припиняє своє дисипативне «ентропійне існування» і здійснюється як *синерголюдина і ноо-суб'єкт* на зовсім інших макропринципах ноосферного світорозуміння і ноосферної буттєтворчості у світі [1, с.132]. Це, дійсно, нова людина, «*homo novus*», котра, за М.Хайдегером трансформує «буття-у-світі» на «буття-при-

загальносвітовому сутньому». Вона має якісно нове світосприйняття, світобачення і світорозуміння, діє в максимально широких межах природно-космічної гармонізації як носій духовної сили і ноо-суб'єкт, що здібний до ноосферної репрезентації Свободи Буття, котре реалізується в ході Антропогенезу і вдосконалення людського генотипу з рівня *homo sapiens* у вимір *homo universalis* [2, с.425, 487]. За П.Девісом, це «суперлюдина», що може діяти в якості понадлюдської «суперсили», і у своєму вищому «космічному розумінні» починає «здогадуватись про «космічний план» Всесвіту» і «розробляє світорозуміння «раціонального Всесвіту» [3, с.243]. Відповідні розробки вітчизняних дослідників поки що здійснюються на світоглядному підґрунті розуміння людської свідомості як енергетичної системи, котра виробляє певне «інтелектуальне поле», котре реалізує «сміслові можливості» кожного людського генотипу. Сама енергетика «інтелектуального поля» виникає внаслідок «зіткнення різних смислових конструкцій, в разі чого вони передбачують, продовжують, намагаються знищити один одного і, таким чином, представляють собою індивідуально структуроване середовище, де зустрічаються різні способи відношення до світу (різні свідомості)» [4, с.319]. Парадоксально, але саме така «вбивча боротьба», на думку Л.В. Гнатюка, призводять до людської «самоорганізації» в «спектрі генотипів» від «енергозабезпечених на одному полюсі до енергопостачального – на другому» [4, с.322-323]. Проте якщо розглянути подібну проблему у синергетичному аспекті подібні високотурбулентні «соціально-генотипні» флуктуації призводять не до самоорганізації, а дуже швидко закінчуються соціальними біфуркаціями і вихороподібним колапсом та загибеллю всієї системи у торових завіхріннях і поглинанні у «багатоторовому хаосі» структурного розпаду (Г.Хакен).

Тому цілком логічно, що виникла і сформувалась протилежна «тоталогічна концепція», яка базується на принципово іншому світорозумінні. Її розробляє В.В.Кизима, котрий під синергетикою розуміє «самодетермінацію тотальності» і «самозбереження тотальності в ході її перетворень» при «завжди присутньому порядку, що зберігається при метаморфозах тоталогенезу» шляхом «узгодженої взаємодії частин створені структури як єдиного цілого» і «просторово-часової самоорганізації» [5, с.33-34,47]. Подібній «тотальності» не заважає існування «дискретів» як «форм прояву перервності, неоднорідності» з наявністю «всезагальної єдності дискретів різних рівнів і вимірів» [5, с.28-29]. В.В.Кизима розробляє ключові поняття «сизигії», «генерології» та специфічних дискретних створінь «парсів». Під «сизигією» (з'єднання, сполучення) він розуміє

«увідповіднення», котре ніколи не призупиняється, бо предстає як взаємне пристосування, «підгін» компонентів тотальності, що змінюються відносно один одного» [5, с.41]. На цій основі формується «сизитичний світ генерології», де під «генерологією» (породжувати, створювати) розуміється певний «розділ тоталогії, в котрому досліджується визначене (певне) буття тотальності, що здійснило в ході тоталогенезу взаємну індивідуалізацію частин і цілого». Тоді «генерологічний зріз тотальності – це проявлений, реалізований світ, актуальний універсум відносно стабільних, кінцевих формоутворень» [5, с.45]. Подібними «кінцевими утвореннями» є «парси», або такий *«дискрет, що долає генерологічний простір, в якому він уже має буттєвісність як монада»* [5, с.51]. «Сизитичний процес», таким чином, «відбувається у двох вимірах: генерологічному та парсичному». Сам «реальний тоталогенез» є їх єдність з постійними парсично-генерологічними (PG-) взаємопереходами. Завдяки PG-переходам через парс-монади досягається самодетермінація тотальності, *«збереження нерозривності дискретів і тотальностей при будь-яких їх трансформаціях»*, що «обумовлює самоідентичність тоталогенезу» [5, с.36]. Виникає *«парсичне буття» парсів-дискретів як монад на власній і спільній «субстратній основі»* [5, с.51-52]. На фоні метафізичних пошуків сучасних вітчизняних філософів, та певної «реабілітації» метафізики як більш універсального фізичного методу В.В.Кизима вважає свій підхід «антиметафізичним», тобто строго відповідним суворим науковим критеріям. Але його фізично-онтологічна теорія «тотальності» є все ж ускладненою і абстрагованою від реального життя і наукових досягнень сучасної фізики. І хоча в ній використовуються деякі синергетичні уявлення, практична реалізація подібної теорії в «постнекласичному» аспекті неможлива, а певні перспективи можуть відкритись тільки на засадах ноонауки і філософсько-ноонаукового світорозуміння.

Тому, вищепредставлені філософсько-ноонаукові засади синергетики, комунікативних інтеракцій, когнітивних практик і креативної реалізації відповідають як «класичним» синергетичним розробкам, так і сучасному ноосферно-синергетичному світорозумінню, що й може бути практично використаним. В ньому представлене концептуальне поняття креативно-синергетичної реальності, синергетичного ресурсу людської діяльності, перш за все духовно-інтелектуальної, комунікативної, когнітивної і креативної синергетики культурних взаємодій у суспільстві як «понадспільності» людських «життєвих світів». *Креативно-синергетичні процеси, що розвиваються у відповідні культурно-інформаційні суспільні відносини, якраз*

і дозволяють здійснити інверсію соціальних флуктуацій у синергетичний потенціал суспільства в якості «інформаційної», «комунікативної», «когнітивної», «креативної» суспільної метасистеми. Подібні процеси йдуть шляхом природно-історичної і суспільної самоорганізації і тому вони призводять до неминучих соціальних біфуркацій і революційних змін з негативними суспільними наслідками, жертвами і втратами, до тотальної боротьби, котра може закінчитись самознищенням людства. З цих причин необхідне існування певних культурно-трансформаційних механізмів по впорядкованому розвитку й акумуляції синергетичного потенціалу суспільства, здійснення невідворотних «соціальних переходів» з подолання квазіперіодичного руху в «межовому циклі». А також вихід за межі цього циклу в «трансформованих біфуркаціях», що ведуть не до розпаду, а до синтезу. Подібне досягається через «синергетичний синтез» все більш високих рівнів, а саме – **«комунікативний синтез»** – до громадянського «відкритого» суспільства, здатного до самоорганізації; **«когнітивний синтез»** – до автентичної компетенції та досконалості в ідентифікації особистості і суспільства з досягненням «ефекту ефектора»; **«креативний синтез»** – до духовно-практичного самоздійснення здібностей і сутнісних сил людини через творення креативно-синергетичної реальності в безперервних і безкінечних актах творчої реалізації. Відповідні імпринти ноосферного світорозуміння імперативно інсталюються за відповідним логістичним механізмом періодично-фазових синергопереходів.

В монографії автором розробляється власна **концепція періодично-фазових синергопереходів до ноо-розуміння в інформаційних імпринт-поняттях ноо-реальності**. Подібні імпринт-поняття є перехідними від «почуттєвих понять» реактивної афференції природно-фізичного буття до проактивно-випереджальної афференції «зовнішньої дійсності» у її безпосередній єдності з «внутрішньою реальністю» особистості. Це інформаційні імпринт-поняття у смислах і значеннях єдиної суб'єкт-об'єктної реальності, котра виявляється-актуалізується у семантичній і семіотичній дискурсії, усвідомлюється і стає зрозумілою через дискурсатори, сигніфікатори і номінатори ноо-дійсності, інформаційні афферентори, референтори та імагінатори сприйняття та ідентифікації ноо-буття, оперування і функціонування в ноо-дійсності на основі ноо-розуміння. Всі ці інформаційні поняття відносяться до неологізмів і «terminus novus» і, за В.В. Савчуком, відповідають новій «топологічній рефлексії» людині у її ноосферному статусі «homo novus», котра потребує відповідно до свого ноо-розуміння нових понять і «словарного консенсусу» при їх

інноваційному рефлексивно-топологічному використанні [6, с.15, 40]. Проте, В.В. Савчук конкретно не розглядає механізм інноваційної зміни суб'єкт-об'єктного характеру розуміння і мислення творчих суб'єктів, а тільки фіксує їх новий «топос» (топологію) – перехід від традиційної «емпіричної і логічної рефлексії» до «трансцедентальної рефлексії» як мисленню «на власних засадах». А далі – до «абсолютної рефлексії», котра орієнтована «на завершення рефлексивної процедури самоідентифікації» у її гегелівському розумінні [6, с.40, 59, 68]. *Авторська концепція полягає в тому, що в основу трансцедентального рефлектування дійсності закладаються ноо-наукові засади і ноо-наукові розробки щодо «синергетики ноосфери і метафізики знання» та креативно-синергетичний механізм суб'єкт-об'єктної рефлексії, котра відповідає дійсним матеріальним і ментальним ПФ-синергопереходам* [7, с.117, 227].

Раніше було показано, що періодично-фазові синергопереходи (ПФ-переходи) у своїй «закінченості» і «реалізованості» відбуваються у певній послідовності та детермінованості, а також у певному структурному контенті [8, с.307,309]. А саме, – це певний тип ПФ-переходу: комунікативно-фазовий, аксіологічно-конвергентивний, когнітивно-фрактальний, креативно-реалізаційний тощо. Це також відповідний режим здійснення ПФ-переходу, конкретний механізм трансформативної інверсії, програмний тип інсталяційного імпрінту та спосіб його установаження, конкретний імпрінтінговий модус ноосферного світорозуміння [6, с.227-228]. Загальна **логістика інформаційно-технологічного програмування** (ІТ-програма) в імпрінтах ноо-розуміння (ІТ-імпрінтинг) тут слідує: ПФ-синергоперехід → рівневий синергосинтез → світорозумовий ноо-імпрінтинг → модуси ноосферного світорозуміння → інтегроване ноо-розуміння креативного метасуб'єкта. Він й репрезентує себе як «синерголюдина» або «ноо-суб'єкт». Такого роду періодично-фазові синергопереходи *відбуваються в напрямі інверсії-трансформації неврівноважених процесів у процеси самовпорядкування через модус-імпринти ноосферного світорозуміння*. При цьому всі вищезначені ПФ-переходи та їх «синергетичний синтез» здійснюються у певній послідовності та детермінованості, а також у відповідності до інформаційно-технологічної реалізації режимів трансформації-інверсії неврівноважених процесів: осциляції і турбулентності, флуктуації, біфуркації і поліфуркації тощо. Подібне описується та інсталюється у понятійно-впорядковуючих модус-імпрінтах. Саме в них фіксуються модуляторні стани ноосферного світорозуміння і ноо-мислення вже як стабілізаційно-усталені, врівноважені та самоорганізуючі

синергопроцеси. В них чітко виявляється *синергоефект з менталосферної акумуляції знань та інформації, їх розширеної генерації у «суб'єктній реальності» творчих особистостей та розвитку креативної синергоздібності оперування у суб'єкт-об'єктній координаті ноосферного буття* (як доповненому «онтологічному вимірі»). Це відбувається в разі здійснення послідовних інформаційно-технологічних синергопереходів в різних періодично-фазових режимах «трансформативної інверсії». Вони інформаційно-технологічним чином інсталюються в ІТ-програмах через модус-імпринти ноосферного світорозуміння вже в якості постійно-діючих синергорегуляторів ноо-буття і ноо-розуміння.

8.2. Інформаційно-технологічні режими трансформативної інверсії і біфуркаційно-інверсовані ПФ-синергопереходи від неврівноваженості до впорядковуючих модусів ноосферного буття і розуміння світу

Періодично-фазові синергопереходи в їх інформаційно-технологічній репрезентації здійснюються не тільки відповідно до свого типу, механізму, способу реалізації та модусу, що набувається у ноосферному світорозумінні, але й *за певною логістикою трансформації-інверсії енерго-інформаційного процесу в синерго-інформаційний процес*. Тобто подібна «процесуальна логістика» інформаційного енерго-синергетичного перетворення має свій «трансформативний режим» інверсії станів енергетичної неврівноваженості у синергетичну впорядкованість, що й можна представити у відповідних ІТ-імпринтах («впорядковуючих імпринтах»). За подібною логістикою конкретна інформаційно-технологічна «реалізація-здійснення» ПФ-синергопереходів відбувається у наступній послідовності програмування синергетичного світорозуміння та «входження» креативних суб'єктів у ноосферну реальність.

1) **Комунікативно-фазовий синергоперехід**. Він здійснюється за логістикою трансформації-інверсії енерго-інформаційного процесу у синерго-інформаційний процес, що має наступні характеристики та ознаки. А саме:

а) подібний ПФ-синергоперехід відбувається у періодично-фазовому режимі «самоактивація-самовиявлення» з ознаками «комунікативних осциляцій» неврівноваженості в процесах комунікативно-ціннісних взаємодій інтерсуб'єктів, котрі надалі набувають стабілізуючих характеристик комунікативного синергоресурсу;

б) інверсія-трансформація неврівноваженості комунікативних осциляцій з негативної дії на позитивну шляхом рівневого «комунікативно-

синергетичного синтезу» та «комунікативного самовпорядкування» у відповідному трансформативному синергопроцесі;

в) інсталяція «комунікативного імпрінту»: це ментально-інформаційний синергопроцес «установлення» у менталосфері творчих суб'єктів нормоціннісного імперативу в синергоякості «ментально-інформаційного коду» (МІК), котрий предстає як «комунікативний МІК»; він кодує і декодує здатність до комунікативної самоактивації і самоорганізації;

г) самоактуалізація модусу ноосферно-комунікативного світорозуміння; це характерна синергоякість або ноосферно-ментальна здатність до комунікативно-синергетичної реальності та здатності до її комунікативної самоорганізації у єдиній суб'єкт-об'єктній реальнісній координаті.

2) **Аксіологічно-детермінаційний синергоперехід**. Він відбувається у такій же послідовності, але вже за ціннісними детермінантами і аксіологічним контентом, а саме:

а) у ПФ-режимі «самовиявлення-самоактуалізації» нової реальнісної якості через ціннісно-детермінаційні взаємодії «ціннісних полісуб'єктів», циркуляцію ціннісних детермінантів та переходом від «комунікативних осциляцій» і з проявленням «аксіологічної турбулентності»; це є «напруження вибору» у множинних ціннісно-сміслових і полісеміотичних ситуаціях «вільного вибору», що є «ціннісним вибором» імперативної цінності, котра потребує однозначної детермінації у своєму смислі і значенні;

б) інверсія-трансформація турбулентно-ціннісної неврівноваженості з негативної енерго-інформаційної «ентропійної дії» на позитивну синергодію шляхом «аксіологічно-синергетичного синтезу» та «ціннісно-сміслове самовпорядкування» у відповідному синергопроцесі;

в) інсталяція «аксіологічного імпрінту»: це «установлення» в ментально-інформаційному синергопроцесі нормоціннісного імперативу в синергоякості «аксіологічного МІК»; тобто такого ментально-інформаційного коду, котрий кодує-декодує здатність творчих суб'єктів (як «аксіологічних суб'єктів») до нормоціннісної самоактуалізації (до «ціннісного вибору»), **а при суб'єктній самодетермінації – до самовпорядковуючої «ціннісної поведінки»** згідно здійсненого вибору і на його ціннісній основі;

г) самоактуалізація модусу ноосферно-аксіологічного світорозуміння: це імперативно-нормоціннісна здатність до самоактуалізації та самодетермінації і ціннісному виборі; конкретно, – до самоактуалізації аксіологічно-синергетичної реальності та її впорядкування на основі самодетермінації її

понадструктурних смислів і значень до єдиного суб'єкт-об'єктного визначення, інтегративної реальності суб'єкт-об'єктності ноосферного буття як понадцінності людської творчої екзистенції.

3) **Конвергетивно-фазовий синергоперехід**. Він відбувається:

а) в періодично-фазовому режимі здійснення – це ПФ-режим «самоактуалізація-самоутворення» у процесах конвергетивної коннекції з переходом від «аксіологічної турбулентності» до високотурбулентного стану «дивергентно-конвергетивної флуктуації» в біполярному позиціюванні «стабільних-нестабільних», «кон'юнктивних-дис'юнктивних», «дивергетивних-конвергетивних» взаємодій;

б) інверсія-трансформація «дивергетивної невірноваженості» у «конвергетивну врівноваженість»: інверсія дивергетивно-ентропійного енергопроцесу у конвергетивно-акумуляційний синергопроцес, що відбувається шляхом конвергетивно-синергетичного синтезу і конекторно-інтеграційного самовпорядкування як в особистій, так і в суспільній «інтегрованій життєдіяльності»;

в) інсталяція нормоціннісного «конвергетивного імпрінту»: він «установлюється» у менталосфері творчих суб'єктів як нормоціннісний імператив з синергоякістю «конвергетивного МІК» або ментально-інформаційного коду, котрий кодує-декодує здатність творчих суб'єктів (як «інтегрованих полісуб'єктів») **до самоутворення «суб'єктної реальності» в якості «інтегрованої менталореальності»** у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ноосферного буття;

г) конекційне самоутворення модусу ноосферно-конвергетивного світорозуміння як «універсально-зв'язуючого» менталосферу творчих суб'єктів в інтегровану «суб'єктну реальність»; на цій ментально-інтегрованій основі здійснюється імпрінтинг «об'єктної реальності» у ноосферно-конвергетивне світорозуміння, інтеграція суб'єктної і об'єктної реальності в універсально-зв'язуючій коннекції, і підняття її до здатності самоутворення конвергетивно-синергетичної реальності.

4) **Когнітивно-соцієтальний фазовий синергоперехід**. Він у своєму початковому стані вже визначально представлений синерго-інформаційним процесом (а не енерго-ентропійним), але тільки в потенціалі, бо може приводити до великої флуктуаційності, розбалансованості і біфуркації, котра потребує відповідної інверсії і трансформації на позитивну синергодію. А саме:

а) синергоперехід даного типу здійснюється у ПФ-режимі «самоутворення-самовпорядкування» у когнітивно-соцієтальних процесах

«праксіологізації» теоретичного знання у практичне з великим розбігом можливих технологічних рішень і конструкцій; подібне відбувається шляхом переходу від «дивергентно-конвергентної флуктуації» до «когнітивної біфуркації» на межі періодично-фазового процесу;

б) інверсія-трансформація «біфуркації на межі»: вона представлена великою флуктуаційною неврівноваженістю теоретично-цілісного і когнітивно-прикладного знання, можливостей його впровадження та практичного ефективного використання, що й приводить до безпосередньої «біфуркації знання» на його фрагменти «спеціалізованого», «дисциплінарного» знання по науковим сферам і галузям; а потім – до подальшої ентропійної диференціації, «енергетизації» з повною втратою «гносеологічного потенціалу» і релевантності, співвідносності-відповідності суб'єкта і об'єкта у пізнавальному процесі; інверсія-трансформація подібного «розпорошеного» диссипативного і «розпадаючогося» знання відбувається як синергетичний синтез «ентропійного знання» у синтетично-акумуляційне «синергетичне знання» шляхом когнітивної «фракталізації знань», тобто його компетенційно-суб'єктного «переутворення» на об'єктно-ізоморфне, «самоподібне знання» з постійно-діючим синергомеханізмом «масштабної інверсії»;

в) інсталяція фрактально-ізоморфного когнітивного імпринту: це такий когнітивний ментально-інформаційний код, **когнітивний МІК**, котрий імперативно задає «когнітивну здатність» до «операційної фракталізації» інтегровано цілісного знання в його ізоморфно-квантифіковані фрактали самоподібного знання та у всіх його континуальних масштабах від мікро- до макро- і мегаподібності-ізоморфності; конкретно це є суб'єкт-об'єктна когнітивна здатність до фрактального самоутворення праксіологічного знання в операційних актах його квантифікації у МІК; їх можна визначити як **«компетенційні оперони»** знання в імпринті **«ноу-хау»** або технологічно-операційного «знаю як» по всій послідовності операційного декодування у технологічних розробках і технічно-конструктивного впровадження; тобто в якості такого праксіологічного знання, котре є операційно-«розгорнутим» у технологічно-подовженому процесі з його матеріального опредмечення, що й предстae завершеним технологічно-операційним синергопроцесом **«техноопредмечення-когнітоакумуляції»** у синерготехнологіях;

г) самовпорядкування **«фрактальних оперонів»** когнітивного знання в модусі ноосферно-когнітивного світорозуміння та його опредмечення у фрактально-переутвореній суб'єкт-об'єктній дійсності операційно-квантифікованого, інформаційно-польового ноосферного буття; воно

предстає як самоутворена і самовпорядкована *квантово-польова дійсність*, котра є *ізоморфно-фрактальною і самоподібною до нашої звичайної природно-фізичної дійсності*, але «розкривається-проявляється» як *праксеологічно самоутворена і конструктивно перетворена* (культурогенно і техногенно) **когнітивно-синергетична реальність**.

Синергетичний ефект у вищезначених ПФ-синергопереходах зобумовлюється морфологічною і видовою множинністю та величезним розмаїттям періодично-фазових станів, осциляцій, турбуленцій, флуктуацій і можливих біфуркацій в таких «основних процесах», що відбуваються на «основній частоті» можливих ПФ-режимів. Можна виявити такі головні різновиди подібних синергоефектів у ПФ-синергопереходах, а саме:

- синергоефект множинних комунікативних контактів та інтервзаємодій, що набувають характеру «полівзаємодій» і «метавзаємодій», які потребують своєї «комунікативної організації»; вона неможлива у звичайній «вузькоформатній» системі, а можлива як **самоорганізація понадвеликої комунікативної понадсистеми**;

- синергоефект множинних ціннісних виборів та їх ціннісних детермінацій і самодетермінацій; вони набувають характеру множинних смислоцінностей і смислосзначень, множинної семіотичної і семантичної полісеміотичності, що потребує своєї «аксіологічної організації» і яка є неможливою в існуючій «вузькоформатній» системі суспільства; подібне здійснюється через «самоактуалізацію-самовпорядкування» та **«аксіологічну самоорганізацію» всього розмаїття «ціннісних виборів»** в їх самодетермінації при генералізованих ціннісних виборах «аксіологічних суб'єктів» (що стає для них ціннісно-релевантним вибором);

- синергоефект множинних універсально-пов'язаних (і «зв'язаних») конвергетивних коннекцій, котрі набувають характеру нечисленних «комунікативних зв'язків», «ціннісних орієнтацій», «когнітивних зближень» і «диз'юнктивних розходжень», що потребують «конвергетивної організації»; подібна «організація-впорядкування» у «вузькоформатній» системі потребує великих і непомірних енергетичних затрат, котрі є нереальними і тому нездійсненими, що й диктує необхідність іншого підходу – це **«конвергетивна самогенералізація» і «когнітивна самоінтеграція»** всієї множинності універсальних і «всезагальних» зв'язків у єдину і «всеєдину» генералізацію або всеєднісну «понадвелику» метасистему, що є **«понадсистемою універсальних коннекцій» у їх континуальній «всеєдності»** у більш високому онтологічному вимірі; а в звичному вимірі – це *громадянське суспільство у конвергетивній генералізації величезного*

розмаїття громадянських позицій особистостей та самоінтеграції багаточисельних «життєвих світів» людей у множинних модусах їх видових самоутворень у **громадянську суперпозицію та генералізований соціум «громадян світу»** (І.Кант) – вже в його глобалізованому вимірі;

- синергоєфект множинних «когнітивних фракталів» та «фрактальних оперонів» когнітивного «праксіологічного знання», що потребує своєї «когнітивної організації» на основі технологізації, практичного впровадження і використання праксіологічного знання у самих різноманітних конструкціях; подібне є неможливим у «вузькоспеціалізованій системі» бо веде до техногенії і «техногенних тупиків» в особистому і суспільному розвитку, дегуманізації і духовноментальної деградації творчих суб'єктів; синергетичний вихід передбачає **«когнітивне самоутворення» і фрактальну самоорганізацію-самовпорядкування** понадвеликої метасистеми матеріалізованого «праксіологічного знання» у синерготехнологіях його опредмечення та розширеного самовпорядкування, а саме – у понадсистемі «синерговиробництва» когнітивних здібностей і діяльностей;

- синергоєфект множинних творчих ідей, концепцій і понять, котрий виявляється у їх «креативно-синергетичному синетзі» їх реалізації; «креативна організація» подібного процесу неможлива в принципі, тому що неможлива примусова організація і регламентація творчої думки, творчого винахідництва «за наказом» або під «адміністративним тиском»; тому потребується синергетичний підхід **«креативного самовпорядкування»** творчих ідей шляхом їх самогенерації і самореалізації, **«креативного самоздійснення»** у такій творчо-реалізаційній предметності, в котрій репрезентований «творчий дух» креативного суб'єкта; подібне можна виявити у 5-му креативно-фазовому синергопереході «автентичної самореалізації».

5) **Креативно-реалізаційний фазовий синергоперехід.** В потенціалі він пов'язаний з ентропійним енергопроцесом сильної і понадсильної «креативної біфуркації», що знаходиться «за межою» періодично-фазового перетворення. Тобто вже знаходиться у дисипативному процесі «творчої неререалізації», «антикреативності», «творчої неспроможності» до креативності в силу самих різних причин: «творчого невизнання», «втрати вдохновення» і творчої наснаги, «творчого стресу», «ментального виснаження» – загалом зниження і навіть втрати духовно-творчої енергії із-за неспроможності її перетворити-трансформувати у «творчу синергію» і «синергетику духа». Тоді відбувається «частотна дисипація» існуючої

синергосистеми з розпадом-розподіленням-біфуркацією «основної частоти» (що її врівноважувала, але котра стала флуктуаційно-нерівновісною) на дві «неосновні» частоти з меншою нерівновісністю, хоча з перспективою подальшого біфуркаційного розпаду-розділення вже на 4,8,16 і більш низькі амплітудні «неосновні частоти» (низькоамплітудної). Без їх синергочастотного самоврівноваження енергорозпад веде до вихороподібного «торостворення» і «торозакручення» біфуркацій, в яких ентропійна енергосистема швидко гине. Щоб вона не зруйнувалась необхідна зміна періодично-фазового режиму на синергопроцес з відповідною ПФ-інверсією і **креативною синерготрансформацією**. А саме:

а). Ініціація синергопереходу та практично-предметне налагодження процесу **креативного синергопереходу** в ПФ-режимі «самореалізації-самоздійснення». В ході цього синергопроцесу енергосистема перетворюється на синергосистему з креативними якостями, стає креативно-реалізаційною синергосистемою, в котрій на постійно-діючій основі починає працювати синергомеханізм самогенерації та «опредмечення-розпредмечення» не тільки творчих ідей і «реалопонять» (інформаційно-семантичних паттернів), але й креативних менталосфер і цілих «суб'єктних реальностей» у ноосферному бутті. Воно первинно і предстає як вищомірна креативно-синергетична реальність, де діє «закон малих енергій» у трансформативному модусі «тонкопольових синергій» (креативно-інформаційного поля) або «закон малих змін», «синергозмін», котрі ведуть до ланцюгоподібної самодетермінації «малих змін» і далі – до великих і понадвеликих макро і мегазмін у понадсистемі фізичного і метафізичного буття через миттєві квантові синергоімпульсації. Вони є мікромалими квантовими «креативно-польовими імпульсаціями» самодетермінізуючих ланцюгоподібних малих змін у масштабі їх перетворення у макро- і мегареальність креативно-синергетичного буття.

б). Інверсія-трансформація «біфуркації за межою» ПФ-процесу. Це його перетворення на креативний синергопроцес з креативним синергопереходом до інформаційно-польової буттєвісної реальності з активними інформаційно-обмінними та інформаційно-розподільчими синергопроцесами, котрі через ПФ-режим «опредмечення-розпредмечення» креативно зв'язують фізичне і метафізичне буття у синергетично-польових взаємодіях. Вони представлені **креативними синерговзаємодіями** матеріально-об'єктного і ментально-об'єктного з'єднання, інформаційно-польового обміну фізичними енергіями і метафізичними синергіями, що розвиває інформаційно-синергетичний обмін. Це «синерго-обмін» потенціалами і ресурсами різнорівневих і різновимірних

реальностей з їх об'єднанням-інтеграцією у єдину креативно-синергетичну реальність автентичного буття з ментально-матеріальною ідентифікацією людської антропосутності поза її явищно-голографічних ефектів. А саме – феноменально, ноуменально і субстанційно суцього в **єдиному і синтетичному «антропокомплексі»**, здатного до автоеволюційного Антропогенезису [2, с.453, 470].

в). Інсталяція реалізаційного креативного імпрінту. Він представляє собою **ментально-інформаційний код (МІК)**, котрий задає **«креативну здатність»** до постійного «реальнісного творення» та «буттєтворення» у його самих різних модусах, ментальних і соціальних конструкціях «буттереальностей». Креативна здатність має і такий «феноменальний вихід» як «проявлення-актуалізація» інших «можливих реальностей» і природних світів, що маніфестує себе як феномен **«креативної самоідентифікації»** з його проявленнями на різнореальнісних рівнях і в «поліреальнісних вимірах» Онтосу. Подібний феномен виявляється і через **креативну здатність до сприйняття, знання і розуміння операцій декодування субстанційних код-програм як прототипів природних світів та буття** [10, с.453]. Тому креативний імпрінт інсталюється як імперативна «ментальна здібність» до розгортання-реалізації та «імпринтної самореалізації» вищих субстанційно-морфологічних і сингулярно-ноуменальних код-програм у феноменальному бутті [10, с.153, 172]. Це відповідна креативно-синергетична реальність власної самоідентифікації або її «креативна соціалізація» у ноосферно-синергетичному соціумі через той чи інший модус креативно-ноосферного світорозуміння.

г). Предметна самореалізація ноосферно-креативного світорозуміння здійснюється у **модусі автентичної самоідентифікації творчих суб'єктів**. Автентичність його модусу досягається у **ноосферно-креативному світорозумінні** на основі самоідентифікації творчих суб'єктів у власній здібності до креативної самореалізації. Вона здійснюється через декодування креативно-реалізаційних імпринтів в код-програмах та їх представлення в ІТ-програмах «розгортання-здійснення» (самоздійснення) ідентифікованої креативно-синергетичної реальності. Або на основі **«креативного самопрограмування» і «творчого проектування»** власної життєдіяльності як «буттєтворчості», або шляхом творчо-програмованого розвитку соціуму через його синерго-організацію, синерго-впорядкування та **модуляторного синерго-утворення** в оптимально-композиційних конфігураціях, кращих зразках-прототипах синерго-визначеного і *програмно-*

спрогнозованого майбутнього, що синергореалізується на основі кодованих і розкодованих синергопрограм.

Таким чином, періодично-фазові синергопереходи детермінаційно зумовлені, виникають і здійснюються внаслідок жорсткої необхідності подолання зростаючої ентропії і дисипації всякого розвитку. А в суспільстві – різкого скорочення можливостей ресурсозабезпечення існуючого соціуму (що все інтенсивніше «проїдає» майбутній труд у «споживчій економіці»), нагальної потреби в радикальній зміні ресурсопоглинаючих технологій (що базуються на невідновнювальності ресурсів та енергетичній гіперзатратності), необхідності невідкладного переходу до відновнювальних і ресурсоакумуючих синерготехнологій. Невідкладність їх розробки і впровадження диктується тим, що саме зараз і на протязі всього ХХІ століття будуть визрівати і нарощуватись не тільки вкрай негативні тренди загального колапсу, війною за ресурси, всеруйнуючого гекатомбою і самознищенням людства, але й укріплюватись і позитивна детермінація переходу до синергізму і креативних синерготехнологій. Цей позитив не так помітний, бо це «латентна детермінація», проте вона в скрито-латентній формі, невідворотно та в якості «слабореагуючих факторів» створюють подібну «позитивну необхідність» та умови до здійснення синергетичних ПФ-переходів у нову синергетичну якість людського буття. Саме починаючи з мікрорівня окремої особистості, синергоперетворень у людській свідомості і мисленні, а потім – з синергопереходом у ПФ-режимі на макрорівень всього людського соціуму. Подібне автоматично не здійснюється, а *потребує відповідної регулятивної синрегодіяльності та інформаційно-технологічного програмування з креативно-синергетичного творення ноосферної реальності і задання через імпрінтинг ІТ-програм необхідної позитивної детермінації періодично-фазових переходів з їх трансформативною інверсією в ноосферне синергобуття*. Практично це можна здійснити шляхом застосування відповідних «топологічних імпрінтів» ноо-розуміння та синергометодів, дозволяючих реалізувати «скеровуючі» багаторівневі ПФ-синергопереходи.

8.3. Єдині топологічні модуси нообуття і ноо-розуміння за логістикою ІТ-програмування суб'єкт-об'єктних процесів в імпрінтах і дискурсі онтологічного ноо-мислення

Інформаційно-технологічне програмування ноосферної реальності здійснюється, як було раніше виявлено, на основі позитивної детермінації трансформативних періодично-фазових переходів (ПФ-переходів) до ноосферного синергобуття. Подібна позитивність трансформативної інверсії

у ПФ-переходах представлена поверненням біфуркаційних процесів до врівноваженості і самовпорядкування, їх валідністю і синергоефективністю, що просліджується у наступних інверсованих змінах і позитивних синерговиявах. А саме:

(1) - наявність і зростаюча генерація великої і «понадвеликої» множинності комунікативних взаємодій та суб'єктних інтеракцій, ціннісних виборів у множинності їх циклічних детермінацій, універсальних зв'язків у понадвеликому розмаїтті їх конвергентивних коннекцій, множинних когнітивно-операційних фракталів і технологічних оперонів, креативних форм, модусів та видоутворень «творчих опредмечень» з реалізацією-здійсненням буття «другої», «третьої», «четвертої» і «п'ятої» природи креатосферного і ноосферного буття; подібна множинність та розмаїття нових форм буття та його нечисленних видоутворень потребує відповідного «синергетичного синтезу» в інноваційних синерготехнологіях;

(2) - множинність «техноформ» та їх різновидових техноутворень, що сконструйовані за енергопринципом техногенного буття і потребують своєї інверсії-трансформації з біфуркаційного ПФ-режиму енергоречовинних перетворень на «режим синергопереходу», а також їх трансформації в подальшому «синергетичному синтезі»; це ПФ-синергоперехід від «реакцій розпаду» в енерготехнологіях до «реакцій синтезу» у відповідних синерготехнологіях;

(3) - наявність «понадвеликого» синергетичного ефекту («гіперефекту») в «реакціях синтезу»; цей синергоефект виявляється в «синтез-акціях» злиття ментально-суб'єктного і матеріально-об'єктного з «понадсильним» проявленням цього матеріально-ментального (суб'єкт-об'єктного) «злиття» в інформаційно-польовому синергоефекті; його «синергетична сила» така, що може привести до синергетично-резонуючого «всплеску» і вибухоподібного творення інформаційно-синергетичної реальності з можливостями буттєвісних феноменів вищого рівня і виміру;

(4) - кумулятивність синергоефекту в людські «понадздібності»; на «людському рівні» окремої особистості подібний синергоефект феноменально виявляється в ментальних «синергоздібностях» людини як «синерголюдини», що й первинно маніфестується у ноосферно-синергетичному світорозумінні;

(5) - інверсованість «ментальних синергоздібностей» творчих суб'єктів в ноо-мислення, глибинні потенціали ноо-мислення розкриваються через ноосферно-синергетичне світорозуміння, котре дозволяє операційно задіяти ментальні ресурси шляхом практичного використання код-програм та

імпринтів «високорівневої свідомості» і «багатомірного мислення», а надалі – створити синерготехнології штучного інтелекту.

Застосовуючи «**ментальні імпринти**» **ноосферно-синергетичного світорозуміння**, можна практично і технологічно розвинути синергоздібності творчих особистостей на рівні їх багатомірного мислення (БММ) шляхом застосування таких основних **синергометодів БММ**.

1). Комунікативний імпринт інтерсуб'єктності. Він дозволяє розробити інформаційно-технологічну програму «**комутантного мислення**» у «розширеному» інтелектуально-операційному діапазоні комунікативно-«зв'язаної» понадсистеми. Подібний діапазон є «*розширеною менталосферою*» комунікативних суб'єктів, що *предстає* як «*інтерактивна інтелектосфера*» відкритих комунікацій або «*комунікативне середовище*» інтерактивного спілкування творчих особистостей. Головний метод мислення у цій комунікативній «ментальній координаті» – це метод періодично-фазового комунікативно-інформаційного обміну-розподілення знання способами його інтерактивного перебору-таксономії. Або скорочено – це **метод ПФ-інтерактивно-комунікативної таксономії**: комунікативно-послідовної, паралельної, матричної, комплексної, диференційної тощо. Але у всіх випадках це буде в інтелектуальному сенсі максимально «широка таксономія» у великому і понадвеликому «масиві інформації», котру іншим чином обробити, «переробити» та інформаційно «зв'язати» у їх «комутантності» іншим методом неможливо.

2). Аксіологічний імпринт полісуб'єктності. На його основі розробляється та інсталюється інформаційно-технологічна програма (ІТ-програма) **менталоаксіосферного «експлерентного мислення»** у детектованому діапазоні пріоритетних цінностей. Цей детектований діапазон є «*ціннісно-детермінованою менталосферою*» аксіологічних суб'єктів, *котра репрезентує себе* як регулятивна «*інтелектуальна аксіосфера*» відкритих і вільних виборів та ціннісного обміну в «*аксіологічному середовищі*». Цим «аксіосередовищем» фактично є аксіосфера циркуляції ціннісних детермінантів в якості «регулятивних цінностей», з котрих обираються «пріоритетні цінності» для розвитку мислення і здатності до мислетворчості аксіологічних суб'єктів. Основний метод мислення у даній «аксіоментальній координаті» – це ПФ-циркуляція регулятивних детермінантів ціннісного знання (інформації) в режимі «переміжаємості» синергопереходів. Скорочено, це є **метод ціннісної рекурсії інформації** та її селекція в якості *ціннісно-інформаційних детермінантів*.

3). Конвергетивно-коннекційний імпринт інтегрованої суб'єктності. Цей імпринт кладеться в основу розробки та реалізації *ІТ-програми конвергетивно-«інтегрованого мислення»* методами створення ментального діапазону з «універсалістським інтерфейсом». Подібний діапазон набуває конвергетивно-інтегрованої якості шляхом інсталяції «кон'юнктивних імпринтів» (взамін диз'юнктивних) з близькими «ціннісними інтерфейсами», котрі дозволяють здійснити комунікативно-«ціннісну коннекцію» та інтегрувати їх у «ціннісні універсалії». Основний метод мислення – це *ПФ-інверсія дивергетивних коннекцій у конвергетивно-зближуючі зв'язки*, що можна представити як *метод ПФ-конвергенції детермінованих таксономій до «інтегрованого інтелекту»*. Він може підніматись на рівень **інсайтелекту** «піднесеного» та «осяяного» розуму. Тому його можна представити і як *метод ПФ-конвергенції до інтегрованого інсайтелекту*, приведення «дивергетивного інтелекту» до «конвергетивного інсайтелекту».

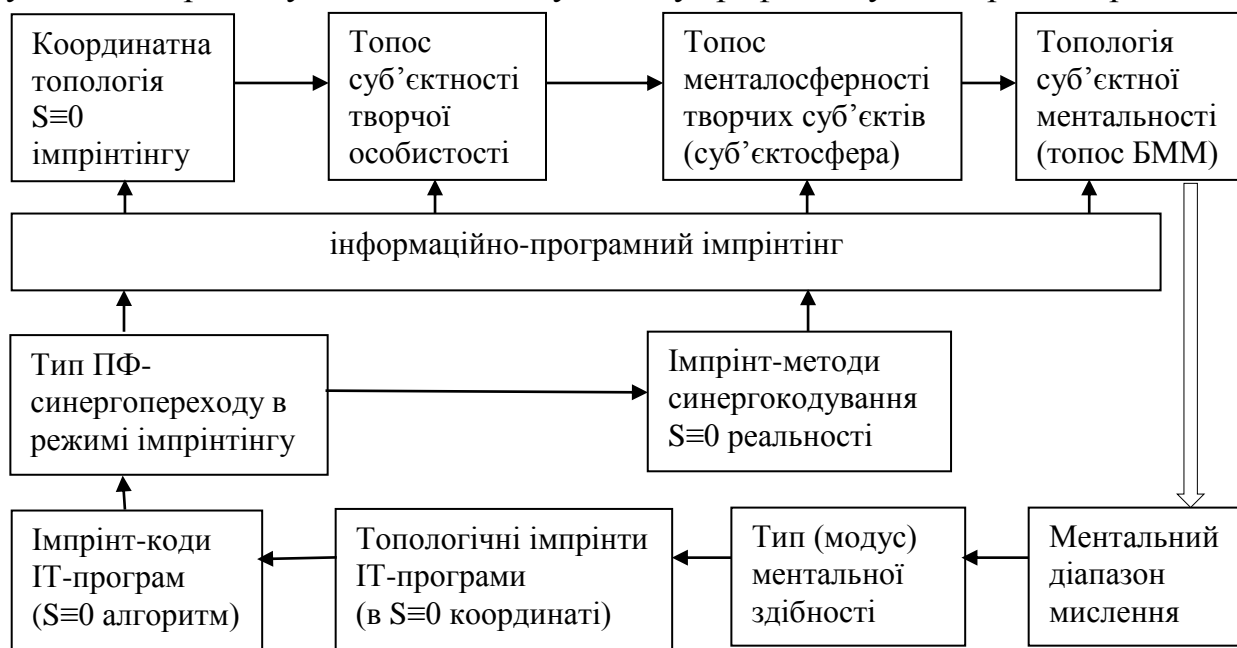
4). Когнітивний імпринт соціетальної суб'єктності. Він інсталює здатність «когнітивних суб'єктів» до самоорганізації, що можна реалізувати в імпринтінговій ІТ-програмі до *«практиологічно-операційного мислення»* (котре часто невірно номінується як «аналітичне мислення»). Подібна ІТ-програма будується на основі створення «векторних фракталів» у вигляді «імпринт-оперонів», котрими можна *«векторно оперувати»* у менталосфері, що стає, таким чином, *«ізоморфно подовженою»*, *фрактально конфігурованою і оперонно-практиологічною*. Вона не потребує свого «розширення» чи «поглиблення», бо подібна менталосфера має якість ізоморфності і функціонує в межах «фрактально-ізоморфного діапазону». В цьому діапазоні налагоджується режим *«ізоморфної самоподібності»*любих об'єктних і суб'єкт-об'єктних масштабів, бо *любий масштаб у фрактально-ізоморфному діапазоні трансформується-інверсується за принципом «масштабної інверсії»*. Тобто він приводиться до «векторної самоподібності» у когнітивному фракталі *«0-1»*, котрим можна оперувати як «фрактальним опероном». Таке оперування представляє собою *«оперонну рекурсію»* фрактального *«операційного введення»* вже раніше апробованого на практиці знання в те практичне знання, що зараз безпосередньо створюється. А те знання, що тільки актуально створюється у теперішньому процесі, *оперонно-рекурсивно «переноситься» на майбутнє знання* як вже існуюче та *інноваційно-детерміноване і «визначене» знання*. І тому воно, вочевидь, є **синергетично-визначеним знанням або синергетично-детермінованим знанням**, котре обов'язково буде у майбутньому існувати у визначенні *«когнітивно-фрактального знання»*. Метод мислення, який при

цьому застосовується, можна визначити як *ПФ-фракталізація ізоморфності і самоподібності у когнітивних синергопереходах*. Тобто – це **метод ізоморфної фракталізації і операційно-когнітивної рекурсії**, котрий практично працює як **метод когнітивного імпрінтингу «оперонних фракталів»**.

5). Креативний імпрінт автентичної самореалізації. Він дозволяє здійснити інсталяцію «креативної здібності» суб'єктів, котрі таким чином перетворюються на «креативних суб'єктів». Це їх здатність до «реалізаційно-предметного мислення» у 2-х головних модусах: а) безпосередньої «візуалізації» креативно-синергетичної реальності (як дійсної, так і майбутньої) і б) здатність до створення імпрінтингових ІТ-програм у суб'єкт-об'єктній координаті самоподібності-автентичності креативно-синергетичної реальності як дійсної через її ментальну самоідентифікацію. Можливість розробки подібної ІТ-програми залежить від створення імпрінтів-ідентифікаторів або «реальнісних кодів» креативного синергопроцесу, що відбувається в режимі «перетворення-преображення» матеріально-об'єктного у ментально-інформаційне через вищі свідомісні «абстрактні переходи». А потім – відбувається синергетичне злиття-синтез матеріально-об'єктного і ментально-об'єктного через креатокоди їх опредмечення-розпредмечення в інформаційно-польовій координаті ноосферного буття «тонкої реальності». Надалі подібні **креатокоди** задіюються вже як **імпрінти-декодери** «проявлення-візуалізації» особливої «третьої реальності» (після «першої» – природної і «другої» – соціальної), котра сучасною наукою номінується як «інформаційно-польова реальність», «метафізична реальність», «транснатуральна» і «супранатуральна реальність», «тонка реальність» тощо. Але, за своєю сутнісною основою, вона є **ноосферно-об'єктною реальністю**, в котрій у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті 4-го і 5-го «онтологічного виміру» у «вищій екзистенційності» розвивається креативно-синергетичне буття, яке, за нашою концепцією, **через космоноос має імпрінтинговий код-програмний зв'язок, метазв'язок і метаконнекцію з субстанційним виміром метареальності** [10, с.211]. Це є «тематичні креатокоди» як «макроконнектори» і «метаконнектори» зв'язку з іномірними та вищовимірними реальностями. Або **коннекційні креатокоди-імпрінти** синергетично-інформаційного «входу-виходу» в інші реальності, котрі таким чином стають «проявленими» і актуалізованими для сприйняття і усвідомлення багатомірним мисленням «креативних суб'єктів». Головний метод мислення і осмислення – це *ПФ-реалізація дійсності через креативно-ментальну здібність її «реалізаційного*

проявлення», реальнісного виявлення-фіксації на основі застосування креатокодів в якості імпринтів-декодерів актуалізації висхідних прототипів існуючого буття. Тобто це **метод імпринт-декодування висхідних прототипів реальності шляхом її компаративної ідентифікації через автентичну самоподібність**. Скорочено, – компаративна ідентифікація прототипу в його автентичній самоподібності.

Таким чином, на основі «ментального імпринтування» ноосферно-синергетичного світорозуміння синергоздібність творчих особистостей можна розвинути за відповідним «синергоалгоритмом» інформаційно-технологічних програм (в суб'єкт-об'єктній $S=0$ координаті). Цей алгоритм розробляється при здійсненні періодично-фазових синергопереходів в ПФ-режимі застосування синергометодів багатомірного мислення. Ними виступають імпринт-методи БММ, які можна використати у відповідності до характеру «топологічної рефлексії» творчих суб'єктів (емпіричної, логічної, трансцендентальної, абсолютнісної) та «конфігурації медіального тіла» суб'єкта-«комуніканта» [6, с.40, 59, 68, 389]. Відповідно до цього «рефлексивний топос» може бути представлений у різних дискурсах, семантиці, інформаційних поняттях-імпринтах та за методами їх застосування у БММ творчих суб'єктів. А саме у такому графічному «синергоалгоритмі»:

Подібний синергоалгоритм застосування ІМ БММ (імпринт-методів багатомірного мислення) для розвитку синергоздібностей творчих особистостей та їх синергоякостей ноосферного світорозуміння можна репрезентувати у відповідному матрично-проективному вигляді. Подібна **проективно-реалізаційна матриця** показує, яким чином можна практично

здійснити ПФ-синергоперехід в онтологічний вимір креативно-синергетичної реальності і ноосферного буття, створивши відповідну *ІТ-синергопрограму «ноосферної самореалізації»*. Загалом, це проективно-матрична ІТ-програма імпрінтингу ноосферного світорозуміння і ноо-мислення, що реалізується в процесі креативно-синергетичної актуалізації й утвердженні ноо-буття (див.табл.).

Здійснена проектно-матрична репрезентація інформаційно-технологічної програми реалізації ноосферного світорозуміння у ноосферному мисленні і ноо-бутті дозволяє надалі здійснити і *програмно-матричне проектування структуроутворення ноо-реальності у єдиній суб'єкт-об'єктній координатній системі*. Це можливо практично реалізувати за конкретним типом програмно-системної репрезентації ноосферно-реальнісної топології (функціональної, структурної, системно-структурної), ІТ-імпрінтингу ноосферного світорозуміння і ноо-мислення у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті метасистемної синергореальності. Наприклад, за логістикою ІТ-програм розробки і реалізації штучного інтелекту у його безпосередньому зв'язку і нерозривній єдності з креативно-синергетичною реальністю, котру він як синергоінтелект («інсайтелект») програмно відтворює і безпосередньо реалізує у перманентному синергопроцесі «розгортання-здійсненності» ноосферного буття у його «матричній репрезентації». Імпрінтинг ноо-розуміння через конкретні імпринти здійснюється за відповідними *«стандартами раціональності»* [9, с.198-199, 210, 222]. Ними можуть бути інтеркомунікативні стандарти раціональності (ІКСР), інформаційно-семантичні (ІССР) та інформаційно-імагінативні стандарти раціональності (ІІСР) «зворотньої рефракції», інтенційного «висвічування» реальності (М.Хайдеггер) тощо. За раніше виявленою структурою інформаційної свідомості та нейроінтелекту тут можуть бути представлені стандарти раціональності інформаційно-трансформативної реконструкції (ІТР СР), інформаційно-конструктивної реалізації (ІКР СР) та інші відповідно до ІТ-програми актуалізації ноо-розуміння і ноо-буття в єдиній суб'єкт-об'єктній координатній метасистемі.

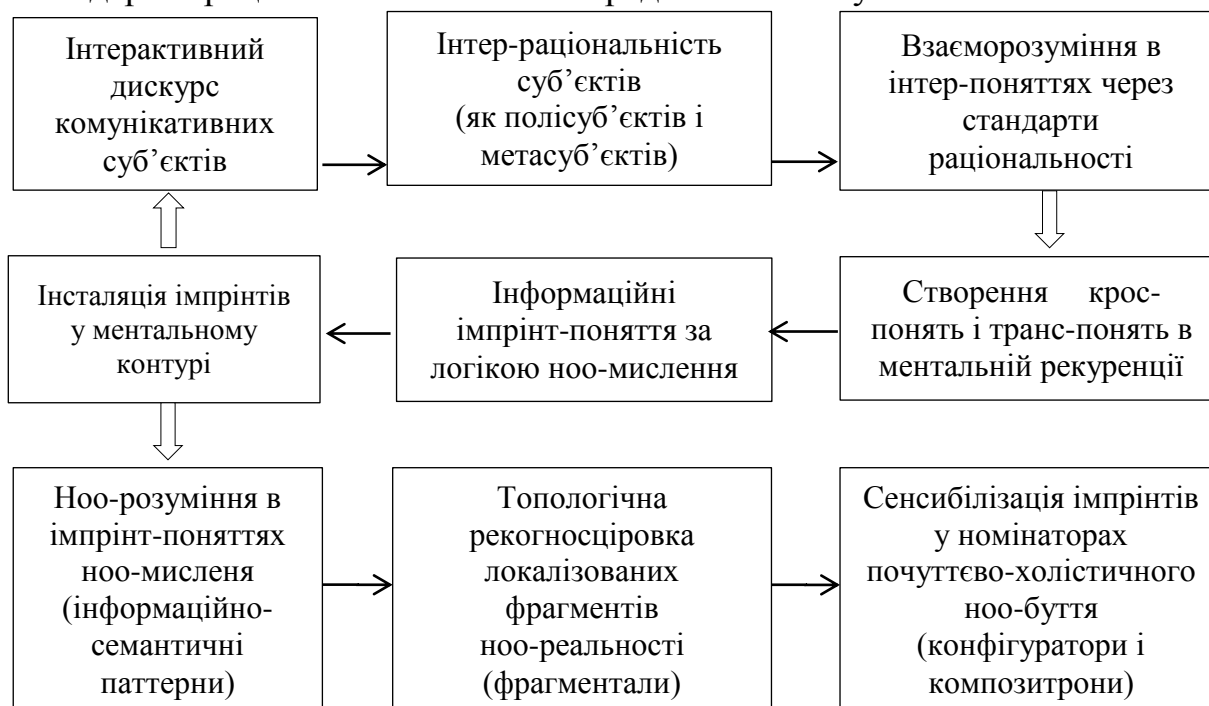
Логістику «інтер-поняттєвості», «інтер-раціональності», «крос-поняттєвості» та її представлення в «транс-поняттях» і в інформаційному дискурсі семантичних імпринтів можна зрозуміти саме в «стандартах раціональності», в імпринтах та номінаторах ноо-мислення при конкретній розробці алгоритмізованих ІТ-програм. У загальному вигляді

Проективно-матрична репрезентація ІТ-програми імпрінтінгу ноосферного світорозуміння і ноо-мислення в процесі креативно-синергетичної реалізації ноо-буття.

Назва проект. топосів ноо-мислення	Топологія імпрінтінгу в єдиній $S \equiv 0$ координаті ноосферного буття	Тип суб'єктності особистості (топологія «суб'єктної реальності»)	Топос менталосферності творчих суб'єктів (тип суб'єктосфери)	Топологія суб'єктної ментальності (тип мислення творчих суб'єктів)	Ментальний діапазон мислення ноо-суб'єктів в топосі їх суб'єктосфери
n/n	1	2	3	4	5
1	Комунікативний імпрінтінг	Комунікативний суб'єкт	Розширена інтелектосфера	Комутантно-інтерактивне мислення	Інтерсуб'єктний діапазон
2	Аксіологічний імпрінтінг	Аксіологічний суб'єкт	Аксіосфера	Ціннісно-детермінаційне мислення	Детекторний діапазон (ціннісної вибірковості)
3	Конвергетивно-коннекторний імпрінтінг	Інтегративний суб'єкт	Коннекторно-ціннісна культуросфера	Універсалістський інтерфейс	Дивергетивно-конвергетивний діапазон мислення (пульсуючої кон'юнкції-диз'юнкції)
4	Когнітивний імпрінтінг	Когнітивний суб'єкт	Когнітосфера	Праксеологічно-операційне мислення	Фрактально-ізоморфний діапазон (переміжаємих станів і конфігурацій)
5	Креативний імпрінтінг	Креативний суб'єкт	Креатосфера	Реалізаційно-предметне мислення	Діапазон матеріально-ментальних перетворень в трансформативну реальність Онтогнозису

Назва проект. топосів ноо-мислення	Тип (модус) ментальної здібності та її топос	Топологічні імпринти ІТ-програм (в $S \equiv 0$ координаті)	Імпринт-коди ІТ-програм та їх модуси (з інверсією в імпринт-декодери)	Тип ПФ-режиму при здійсненні синергопереходу (ПФ-синергоперехід з імпринтінгом ноосферного світорозуміння)	Ментальний імпринт-метод (ІМ) мислення при ноосферно-інтелектуальній діяльності
n/n	6	7	8	9	10
1	Комунікативна здібність: а) до інтерактивних і інтерсуб'єктних взаємодій підсилення. б) до створення інтеркомунікативного імпринту	ІТ-імпринт комунікативно-синергетичної реальності. Програма ціннісних комунікацій	Інтелектокоди комунікативності: взаємодії інтерактивності і інтерсуб'єктності підсилення	ПФ-комунікація з обміну, розподілу та самоорганізації інформації СП з імпринтінгу комунікативних інтердій	Імпринт-метод інтерактивного дослідження, інтелектуально-ціннісної комунікації
2	Аксіологічна здібність: а) до розрізнення і детермінації цінностей б) до створення детект-імпринтингу	ІТ-імпринт аксіологічно-синергетичної реальності. Програма ціннісної детекції і вибору	Аксіокоди: смисли, знаки і значення, детермінації-детекції цінностей	ПФ-циркуляція ціннісних детермінантів у перемижаємості СП-імпринтінгу детермінованих і детектованих цінностей	ІМ ціннісної детермінації і смислової рекурсії в знаках і значеннях (полісеміотика)
3	Конвергетивна здібність: а) до комунікативно-ціннісної коннекції б) до створення конвергетивного коннект-імпринту	ІТ-імпринт конвергетивно-синергетичної реальності. Програма конвергетивної таксономії і коннекції реальності	Коннектокоди: детерміновані і детектовані таксони, бінери, діхотомії, альтернації	ПФ-інверсія дивергетивних цінностей у конвергетивні СП з імпринтінгу детектованих таксономій та альтернацій	ІМ інтегрованої таксономії і ментальної конвергенції (в інсайтелекті)
4	Когнітивна здібність: а) до векторного оперування таксонами як реалопоняттями б) до створення когнітивних імпринтів ІТ-програм	ІТ-імпринт когнітивно-синергетичної реальності. Програма ізоморфно-векторної самоподібності. Підпрограма оперонної рекурсії.	Когнітокоди: а) фрактальні векторні оперони (0-1) б) вектор-оперони перенесення детермінованого і детектованого знання	ПФ-фракталізація ізоморфності і самоподібності СП з імпринтінгу оперонних фракталів через рекурсію-перенесення (рекурсивне знання)	ІМ ізоморфної фракталізації ІМ операційно-когнітивної рекурсії ІМ рекурсії детектування знання через оперонні фрактали
5	Креативна здібність: а) безпосередня візуалізація креативно-синергетичної реальності б) до створення креативних імпринтів ІТ-програм	ІТ-імпринт креативно-синергетичної реальності. Програма самоподібної автентичної реальності. Підпрограма інноваційної детермінованої майбутньої реальності	Креатокоди: а) ідентифікатори в режимі «опредмечення-розпредмечення» б) декодери інформаційно-польових конфігурацій, композицій, паттернів, парсів	ПФ-реалізація проявленності і здійсненності СП з імпринтінгу декодованих інформаційно-польових програм у креативно-топологічне світорозуміння	ІМ автентичної самоподібності ІМ компаративної ідентифікації ІМ декодування імпринтів у вищих ментальних контурах (білатеральний контур нейроінтелекту)

подібну логістику з імпрінтінгом ноо-розуміння і ноомислення у відповідних «стандартах раціональності» можна представити наступним чином:

Інсталяційна процедура імпрінтінгу в конкретних ІТ-програмах з використанням раціоналізованих імпринтів складних і понадскладних трансцендентальних понять, транс-суджень і рефлексій інтелігібельного мислення може здійснюватись на основі НЛП (нейро-лінгвістичного програмування), інформаційних культурокодів (ІКК), коучінгу, сугестії, інтерактивної комунікації (ІАК), методами синектики тощо: Конкретні імпринт-поняття, що створюються за «стандартами раціональності» (ІКСР, ІССР, ІСР та інших) можуть бути представлені у самих різних номінативних конструктах. Це, наприклад, номінатори почуттєвих понять у вигляді дискурсаторів і сигніфікаторів, інформаційно-семантичні паттерни (ІСП) і «поняттєвих комплексів», їх генералізації в інформаційно-закодованих фрагментах дійсності, операції «фракталізації» ІСП у фрагменталах та фрактальних конфігураціях, оперонні фрактали і конфігуратори локальної топографії ноо-реальності, холістичні номінатори ноо-реальності у її цілісній композиції, «композитрони» сенсибілізованого ноо-буття, інтерналізовані і екстерналізовані «креатрони» різних типів актуалізації ноо-буття, його ідентифікації в різних модусах космічних ноо-культур. Включаючи натур-природні ідентифікатори ноо-буття і ноо-життя у всезагальності Космонооса.

Розроблена філософсько-інноваційна методологія репрезентації ноосферного світорозуміння в імпринтах ноо-мислення і ноо-розуміння відкриває можливість до осягання буття у понадвеликій синергосистемі фізичної і метафізичної реальності більш високої онтологічної вимірності.

Відкривається також можливість конструювання штучного інтелекту у розширеному дискурсивному діапазоні антропогенно-раціоналізованого взаєморозуміння. Проте це можливо також і в неантропоморфних та іншорозумових типах дискурсу, в різних способах поняттєвої сігніфікації, імагінальної актуалізації реальності, топологічно-морфологічного «оформлення» дійсності як ідентифікованого буття. Це стає особливо важливим, коли соціосфера людського буття глобалізується, свідомість і мислення приймають планетарно-космічний характер сприйняття дійсності, а людина як планетарна істота входить в космосферу невідомого їй середовища з незнайомими способами і алгоритмами існування в ньому. *Один із пропонуємих способів – це створення топологічних інформаційно-технологічних імпринтів ноо-розуміння та актуалізація ноо-реальності шляхом її ІТ-імпринтингу у єдиному координатному вимірі суб'єкт-об'єктної метасистеми понадвеликої синергореальності «космічних розумів».* Для цього треба здійснити космоноосферний ПФ-синергоперехід від **інформаційно-кодованої модуляції** існуючої техноінфосфери до **ноосферно-кодованих модуляторів** та імпринтів ноо-розуміння і ноо-мислення.

Використана література (до розділу 8)

1. Капица В.Ф. Социальная философия. Ч.2. – Духовно-ценностный аспект. – Кривой Рог: Минерал, 2000. – 224с.
2. Капица В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
3. Девис П. Суперсила. – М.:Мир, 1989. – 272с.
4. Гнатюк Л.В. Сознание как энергетическая система. – Сумы: Университетская книга, 1999. – 400с.
5. Кизима В.В. Тоталогія. – К.: Парапан, 2005. – 272с.
6. Савчук В.В. Топологическая рефлексия. – М.: «Канон», 2012. – 416с.
7. Капица В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010. – 304с.
8. Хакен Г. Синергетика: иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Мир, 1984. – 419с.
9. Капица В.Ф. Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 566с.
10. Капица В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011. – 387с.

Розділ 9. Філософсько-методологічні засади філософії ноонауки в аспекті онтологічних і гносеологічних досліджень

Філософсько-методологічні засади ноосфери, ноосферогенезиса і філософії ноонауки системно розроблялись та досліджувались в багатьох авторських монографіях. Одні з перших таких системних досліджень представлено в монографіях «Соціокультурні трансформації інформаційного суспільства» [1], «Філософсько-методологічні засади креативно-синергетичного світорозуміння» [2], котрі узагальнені в монографії «Синергетика ноосфери і метафізика знання» в аспекті становлення ноосферного буття в процесі взаємодії природи і суспільства, формування буттєвісної структури ноосферної реальності та розкриття креативності ноосферного буття [3, с.11, 36]. Були сформульовані перші **фундаментальні принципи ноонауки**: всеєдності буття і мислення у космоноосферогенезисі, пізнавальної єдності суб'єкта і об'єкта в креативно-синергетичних взаємодіях, ноосферно-синергетичної спрямованості творчо-інтелектуальної діяльності, ноосферної синергетики культурних взаємодій, принцип ноосферно-синергетичного світорозуміння та інші [3, с.64, 88, 142, 227, 276]. Надалі автором розробляються онтологічні засади ноонауки, виявляється **предметне поле ноонаукових досліджень**: умови, закони і принципи розвитку ноосфери як «сфери розуму», розвитку духовності і ментальних здібностей, процеси ноогенезису знання та утворення *Онтореальностей* з різним типом ноо-буттєвісних проявлень розробляється ноосферна концепція буття, за якою буття предстає тим, що здатне утворювати «онтологічний рух» у його ноосферно-онтологічній багаторівневості і багатовимірності [4, с.12,16,24]. В монографічному дослідженні «Онтологічні виміри буття і філософія Онтогенезису» на засадах **онтології ноонауки** пропонується концептуальна трансформація філософсько-методологічних підходів до буття, створюються філософсько-ноонаукові засади онтологічного розуміння Всесвіту як ноосферної реальності, розробляється концепція метафізики буття в ноореальнісній вимірності [4, с.275, 321, 338]. Надалі досліджуються можливості об'єктивації гносеологічної реальності та онтологічної трансформації буття у ноореальнісній всеєдності Універсуму [4, с.376]. В монографії «Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання» автор обгрунтовує **ноосферну парадигму гносеологічного розвитку знання** у суб'єкт-об'єктній всеєдності мислення і буття в пізнавальних процесах. Показується як *теоретично і практично можна здійснити метафізичне, субстанційне і ноуменальне пізнання шляхом високорівневих абстрактно-*

свідомісних переходів людського мислення, багатовимірності людської ментальності і розвитку абсолютнісних початків ноосферно-ментальної здібності до метазнання духа-суб'єкта [5, с.100, 137, 153, 172]. У четвертій монографії цієї серії розглядається «Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки» – вже як **теорія і методологія гносеології ноонауки**. Вона приходить на зміну постнекласичної науки, коли починає діяти нооантропний принцип людського буття і пізнання в космоноосферній реальності Універсуму. Розглядаються онтогносеологічні передумови ноонауки і гносеогенезису знань, розкривається *креативна синергетика Реалогнозису, ноосферного буття як дійсного Нообуття метафізичної реальності, досліджуються можливості розвитку ноосферної цивілізації антропогенного типу, процеси синтезу «онтологічного руху» і «гносеологічного руху» в Єдиному реальнісному Онтогнозисі* [6, с.89, 344].

Філософія ноонауки потребує розвиток не тільки відповідних онтологічних і гносеологічних засад ноонаукових досліджень рівня ХХІ століття і подальших культурно-історичних періодів людського буття, але й відповідного **ноосферного світорозуміння**. Це вкрай складна теоретико-методологічна проблема, котра потребує метасистемного креативно-синергетичного підходу. Саме в такому відношенні вона розв'язується автором в монографії «Світоглядна культура і ноосферне світорозуміння» (третья книга даної серії). Філософсько-методологічні засади ноонауки в аспекті ноосферного світорозуміння на метасистемному підґрунті розглядаються в таких основних метапараметрах:

1). Постановка проблеми світоглядної трансформації науки і суспільства в аспекті розвитку світоглядної культури і ноосферного світорозуміння на двох головних напрямках [7, с.32, 75, 148]:

а) розвиток духовно-практичного світогляду і виникнення культурно-інформаційної парадигми розвитку науки і суспільства;

б) розвиток духовно-творчого світогляду і формування культурно-інформаційного наукового світорозуміння та духовно-творчої культури у релевантно відповідній їй культурно-інформаційній суспільній системі [7, с.148, 192].

2). Становлення в процесі ноосферогенезису креативно-синергетичної реальності та її світорозумове осягнення на природознавчих і менталодуховних засадах ноо-буття [7, с.254].

3). Становлення буттєвісної структури на предикатах ноосферної реальності і розвиток ноосферного світорозуміння в культурогенезисі

суспільства та на основі науково-світоглядних поглядів щодо креатосфери культурно-інформаційного соціуму [7, с.284].

4). Розвиток ноосферного світорозуміння на основі суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення в ноо-реальнісних синергопроцесах, що відбуваються шляхом періодично-фазових переходів (ПФ-синергопереходів) до ноо-буття і ноо-мислення [7, с.346].

5). Ментальна репрезентація суб'єкт-об'єктного розвитку на креативно-синергетичних засадах ноосферного світорозуміння та акумуляція синергопотенціалу творчих суб'єктів зі створення синергоресурсу для актуалізації ноо-буття у 7-и його головних реальнісних модусах. Обґрунтовується, що тільки на 5-му «реальнісному рівні» формується єдиний суб'єкт-об'єктний координатний вимір повноцінного сприйняття ноо-буття в разі розвитку високорівневої свідомості і багатомірного мислення на основі генералізації конвергетивно-коннекторних синерговзаємодій в інтегрованій життєдіяльності творчих суб'єктів [7, с.428, 501, 507].

6). Створення когнітивно-синергетичних засад ноонауки та відповідного ноосферного світорозуміння, що дозволяє проводити ефективні ноонаукові дослідження в метасистемі когнітивно-синергетичної реальності шляхом задіяння операційних функціоналів в ПФ-синергопереходах [7, с.518].

7). Здійснення програмно-інформаційного імпрінтингу ноосферного світорозуміння на засадах філософії ноонауки та оволодіння керованими ПФ-синергопереходами у вимір креативно-синергетичної реальності, фіксується зміна нового переживання буття як буттєвісних ноо-феноменів духовно-творчої самореалізації одночасно з оволодінням вміння проектно-матричної репрезентації ноо-розуміння за логістикою інформаційно-технологічного програмування ноо-мислення у відповідних імпрінт-методах управління ноо-реальністю [7, с.536, 557, 581-582].

Автор розробляв не тільки теорію і методологію ноонауки на її фундаментальних підвалинах, але й створив методичні засади використання та ефективного застосування розроблених інновацій. Насамперед, у практичній життєдіяльності людей, їх професійній діяльності, творчій реалізації набутих здібностей в успішній професійній кар'єрі. Автором були розроблені методики зі створення інноваційних моделей і професійних проектів для діяльності за спеціальністю молодих фахівців, котрі представлені в монографії «Інноваційні моделі молодого фахівця та їх реалізація в успішній професійній діяльності». Філософія буття представлена на індивідуальному рівні молоді особистості у вигляді «фактичних моделей» буття («фактичного буття») та в перспективі реалізації найбільш

ефективних інноваційно-методичних підходів у професійно-буттєвісному самоздійсненні. Онтологія ноонауки не методично-прикладному рівні репрезентується у різних моделях професійно-творчої самореалізації, насамперед, у професійній моделі фахової успішності методами управління знаннями та обміну знаннями у комунікативних взаємодіях [8, с.161, 189, 225]. Розроблена «професіосферна логістика ІТ-програмування процесу створення креативного ресурсу та його реалізації на основі професійних проектів», створена відповідна «соціальна технологія розробки професійного проекту на основі саморозвитку і самоокупності професійно-творчого ресурсу успішних фахівців» [8, с.467, 486]. Процес творчої самореалізації в особистому «креативному бутті» молодих фахівців та вже сформованих спеціалістів методично і практично розкритий в монографії «Творча самореалізація та успіх у професійній діяльності» [9]. Виявлені 5 основних «буттєвісних сил» творчої самореалізації, розроблені «програмні комплекси» творчої самореалізації «за структурно-функціональними рівнями успішної професіосферної діяльності», «проектні матриці» з розроблення професійного проекту та виконаний проект зі створення «професіосферної системи праксіологічного виробництва на механізмах 5-и рівневої творчої самореалізації та ебілітивного відтворення креативних якостей успішних фахівців у проектних матрицях з розроблення професійного проекту» [9, с.14, 37, 123]. Розроблений та опробований навчальний курс «Професійна кар'єра успішного фахівця» (з виданням одноіменної монографії), що викладається у ДВНЗ «Криворізький національний університет» з його повним програмно-методичним забезпеченням [10].

Особливості формування фундаментальних засад ноонауки полягають не тільки в позитивному запиті до цієї «постнекласичної онтології», котра пов'язана зі «становленням і розвитком двох міждисциплінарних наук – синергетики і віртуалістики». «Синергетична онтологія», як вважається, зобумовлена відкриттям «детермінованого хаосу, самоорганізації і фрактальних структур», що спонукало розвиток якісно нових «синергетичних уявлень» про «народження і смерть – біфуркацію», а сам «процес розвитку уявляється поліваріантною чередою змінюючих друг друга в результаті біфуркацій аттракторів, пов'язаних перехідними процесами». Подібного роду уявлення про такі «нелінійні феномени, як детермінований хаос, самоорганізація, фрактальність дозволяє ввести постнекласичні уявлення про поліонтичність буття і поліваріантність розвитку» [11, с.12]. Останнє зобумовлює виникнення «віртуалістики», що пов'язана «з відкриттям нетривіальних онтологічних об'єктів, котрі характеризуються

недовтіленістю і невизначеністю існування», «множинністю можливих станів, їх різкою зміною» внаслідок дії «феномену віртуальності». Об'єктами досліджень стають нелінійність, поліваріантність і поліонтичність як невід'ємні характеристики буття, а саме буття при цьому уявляється віртуально структурованим, «а реальність – багаторівневою» з такими «онтологічними властивостями» як «короткоплинність існування» або короткий час життя, невірноваженість, змінність, динамічність та її сутнісний зв'язок з хаосом і невизначеністю, здібністю впливати на реальні об'єкти або навіть перетворюватись в них [11, с.12-13].

«Негативний запит» на філософські дослідження, що виходять за межі постнекласичної науки (котра стає, за авторською концепцією, ноонаукою), представлений кризою самої філософії. При чому «криза філософії» розглядається у самих широких межах – як «криза культури і цивілізації» у таких масштабах, коли можна говорити «про кризу як природний стан буття і розвитку всього суцього у світі» у її «тетрадній структурі»: «буття – суще – мислення – єдине» та в «пентадній структурі»: «криза буття – криза свідомості – криза мислення – криза розвитку – криза відтворення». Подібне примушує філософів і науковців говорити про «метафізику кризису» у її поєднанні з діалектикою. І вже на такому інтегрованому методологічному підґрунті «метафізики і діалектики кризису по новому розробляти висхідне філософське поняття розвитку єдиного» (метафізично єдиного) через «відтворення розвитку кризису як єдиного на основі єдності зміни» у відповідному ланцюжку: «тотожність – схожість – відмінність – полярність – полярізована тотожність» [12, с.7]. З позицій розвитку «самого філософського знання», що відбувається «в процесі становлення буття», можна говорити про «дві взаємопов'язані форми кризису». А саме: «філософське усвідомлення кризису» і «свідомість філософського кризису», котрі «стосовно до процесу пізнання кризису слідує розуміти як криза свідомості і криза мислення або криза рефлексії і саморефлексії у філософії». Це призводить «третю», «нову форму кризису», що відтворює «у єдності кризу пізнання і кризу мислення» [12, с.7]. Щоб подолати подібні кризові явища І.А. Александров пропонує на засадах «закономірностей буття і розвитку самого філософського знання», але вже на основі єдності метафізичної і діалектичної методології («метафізика і діалектика кризису»), розробити відповідну «філософію систем і системну філософію», сумісну з нею «методологію філософського системного пізнання», котра б відтворювала в органічній єдності «цілісну картину Світу, Людини і Космічного Абсолюту» та яка б вела до повного «переосмислення філософії

– її цінностей, методів пізнання і способів мислення». Це така «системна філософія», що пізнає світ і Космічний Абсолют тільки «іззовні» (як класичній і постнекласичній філософії), але й «зсередини» і може з цієї «зсередини» осягати і «зрозуміти істинну сутність речей і процесів реальної дійсності» [12, с.7].

На подібній філософсько-методологічній основі і формуються пропозиції з подолання «кризи філософії» і створення нових теоретико-методологічних засад як самої філософії, так і філософії науки. Подібні інновації можна виявити на відповідних ключових напрямках трансформації філософської онтології, виходячи з авторської концепції всеєдності буття і мислення, метафізики знання і синергетики ноосферогенезису, що закладаються у фундаментальні основи **філософії ноонауки, ноонаукової онтології і гносеології**.

1). У сучасній світовій філософії це, насамперед, «реалізм з людським обличчям» та «внутрішній реалізм», концепцію якого розробляли Н.Гудман і Х.Патнем (США). «Внутрішній реалізм» є найновішою течією як в аналітичній, так і у світовій філософії. Тому в якості інноваційного «типу реалізму» він у понятійному відношенні не має однозначного визначення і як «антропологічний реалізм» протирічить побудові «єдино правильної» і вірної методології, котра є єдино «істинною», «значимою» і «реальною». Критично переосмислюється і традиційний «універсалістський метафізичний реалізм», стверджуючий «космічну реальність» як єдину онтологічну даність, що є «об'єктивно» окремою від людини, бо це є «наша даність», специфічне «знання людини» за її «логічними та епістемологічними критеріями досвіду, мислення, мови», що формуються «в рамках певної культури», де поняття «реальності встановлюється в межах концептуальної схеми» та «певної історичної перспективи» [13, с. 75-76]. За нашою концепцією, це є певний «гносеологічний рух» знання в процесі його «гносеологічних перетворень» та «онтологічний рух» в процесах Антропогенезису та загального Онтогенезису. У М. Хайдегера це «онтоантропологія» або «онтологічний вимір людини», сутність котрої виявляється в її екзистенції, і де вона предстає «як жива істота в біології» або «як духовна субстанція, суб'єкт в метафізиці» [13, с.142]. За подібною думкою, метафізику не можна відділяти від людини, бо в такому відношенні традиційна «метафізика відгороджується від тієї простої і суттєвої обставини, що людина приналежить своїй істотності лише настільки, наскільки чує вимоги Буття» [14, с.198]. На цій основі можна реально здійснити, за М. Хайдегером, тільки «онтоантропологічний аналіз» або «Desain-аналіз» з «екзистенціальною

аналітикою». Цей аналіз проводиться в екзистенціальній єдності з «простором онтології в області онтики» або «в єдності минулого, майбутнього і теперішнього» як «життєвої історії» людини в її «антропологічному звучанні» [13, с.287-298]. «Dasein», у фундаментальній онтології М. Хайдегера означає «ось-буття», «буття-свідомість», в «dasein» «трансцендентним відношенням пов'язується між собою буття і суще», а саме буття «відкривається через буттєвісне мислення» (підкр. нами), «мислення в плані сущого» як «строного» і «точного мислення» [15, с.10]. Подібне «точне мислення» детермінаційно «пов'язує себе обов'язком рахуватися з сущим і служити виключно цьому останньому» [14, с.39]. Таким чином, «реалізм з людським обличчям» необхідно розуміти в аспекті **«антропоєдності» буття і сущого через мислення** або «буттєвісне мислення», котре, за авторською концепцією є «онтологічним мисленням», «онтологічним світоглядом» та «ноосферно-онтологічним світорозумінням».

2). Виявлення нової ролі метафізики при формуванні фундаментальних основ філософії ноонауки. Так, при ствердженні «многозначності розуміння метафізики» чітко фіксується її головний аспект, коли «метафізика за своєю сутністю стає свободним рухом мислення». Якщо раніше метафізика тлумачилася як така, що «не має визначеності», «облишена конкретної предметності», то в сучасній філософії науки «метафізика – умова існування будь-якої форми мислення, а це означає, що без неї неможлива ні одна думка». А в онтологічному відношенні «метафізика – це вищий рівень абстрактного буття», котре протирічне у тому сенсі, що «покоїться тільки на мисленні і знаходиться в межах черепної коробки». А «все мислення існує на основі ідеального статусу», а «межою ідеального статусу є ідея», котра як «ідея знаходиться у сфері Логоса», що має вже ідеально-матеріальне підґрунтя [16, с.7-8]. «Вихід матеріальної оболонки... представляє собою певну знакову систему. Через форму сприймають зміст думки, ... озвучені (матеріалізовані) думки приймають або логіко-математичну, або мовну форму. Зміст думки і форма її вираження не тотожні, але подібні, сходині... Це означає, що сприймаючи певну думку, виражену у матеріальній оболонці, ми маємо діло не з ідеєю, а з її фрагментом – думкою... З ідеєю має діло тільки метафізика». При цьому «метафізика, мовна і логіка нібито зливаються, але вони відмінні». Метафізика «може приймати участь в рішенні... наукових проблем зі сторони мисленевої основи», але вона не є «вимогою мислення, що дозволяє виникнути будь-якій формі думки». В.І. Александров вважає, що «метафізика не в змозі виразити себе субстанційним способом, як намагався зробити Кант», тому що «метафізика – один із рівней змісту філософії як історичної форми

світогляду» [16, с.8]. Останнє є вірним, але тільки в тому онтологічному сенсі, який надавав К. Ясперс у своїй «типології метафізичних світообразів», котрі предстають певною реальністю, представленою у формі людського мислення у 3-х основних типах, а саме: «1. За місцем метафізичного світообразу як окремого цілого в сукупності світообразів взагалі; 2. За змістами метафізичних світообразів; 3. За суб'єктивними типами філософського мислення». Тим самим в «метафізичному світообразі» відображається *«життя в безпосередній цілості світу»* [17, с.176]. У подібній «безпосередній цілості» світу «Абсолютне – не абстракція, не думка, не щось поряд з іншим і над іншим, в справді ціле, і воно присутнє в чуттєвій конкретності і життєвому досвіді». Якщо його розуміти у такому сенсі, то «Абсолютне всечасне і всепроникне», предстає як всеохопне суще (хоча й не виходить за межі конкретного), воно не знаходиться ні спереду, ні позаду, не є «тим світом» («потойбіччям»), а «присутнє безпосередньо в мені і в моєму світі» (як «поцейбіччя»). Людина у «метафізичному світообразі» сприймає це абсолютнісне «через промінь метафізично-просвіченого», і тому людина «занурена» у метафізичне «як певне ціле» на противагу «до хаосу образу світу і змістів, що розпадаються», це такий цілісний «образ світу, в якому все нескінчене, різноманітне» і котре не тільки мислиться (і в цьому відношенні є «недієвим»), «а переживається і пізнається» [17, с.176]. «Два світи» у метафізичному світообразі розуміються умовно: «наш світ», в якому представленні «світи окремих частин, конкретностей нашого життя», а також «світи того цілого», що утворюється від абсолютнісного і метафізичного. Подібне «роздвоєння предстає не як строго ствердженням («поцейбіччям» і «потойбіччям» - ред.), а перетвореним на ієрархію *видів дійсності* або ж *щаблів дійсності*. За авторською концепцією, у подібному «онтологічному світорозумінні» метафізичного світу він репрезентований такою «метафізичною реальністю», що концептуалізується як «метафізична дійсність» [4, с.321, 338]. У К. Ясперса в його концептуальному «метафізичному світообразі» в «мислимих формуваннях» збігається *«ступінь цінності і значення»* метафізичного, а ціннісно-значеневе збігається із *«ступенем дійсності»* метафізичного. Тобто реально збігаються «ступені буття» зі «ступенями дійсного» і цілісно-абсолютнісного, метафізичного і субстанційного. При збіганні «дійсності і цінності» в метафізичній реальності «метафізична дійсність стає потойбіччям, куди переноситься усі ціннісне й все субстанційне, в якому скрізь свою участь має поцейбічне». Але тільки «у тій мірі, наскільки воно («поцейбічне» - ред.) ціннісне, смислове і субстанційне [17, с.177-178]. 3

подібних позицій «реально-метафізичного» в нообутті можна побачити ті зміни, що відбуваються у сфері свідомості, мислення й інформації та інтерпретувати їх на засадах ноонауки.

3). Підняття потенціалу рефлексивності свідомості до вищих рівнів абстрактно-логічних переходів у переробці інформації (високорівнева свідомісна рефлексія) та набуття якості інформаційної свідомості. Подібні зміни в ментальності людини фіксуються у феномені «онтологічної свідомості», розвиток котрої пов'язаний з розширенням можливостей «рефлексивного способу осягнення» дійсності «цілісною свідомістю», з «пізнанням об'єктивного світу цілісною свідомістю» через нарощувану здатність людини «вступати у суб'єкт-об'єктні відносини» між собою та світом [18, с.15-16]. На цій основі здійснюється перехід від суто ментального розуміння поняття «рефлексії» як самосвідомості та процесу «осмислення» в суб'єктивному сенсі до «розширеного» поняття «онтологічної рефлексії», гносеологічної та «онтогносеологічної рефлексії» у «широкому сенсі» [18, с.16]. Головна «передумова становлення рефлексивної свідомості» – це підняття рівня «абстрактного заключення про себе і світ». Це здійснюється на основі присутньої інформації внутрішнього походження (включаючи повторну та осмислену, що є рекурсія – ред.), так і поточної інформації про зовнішній світ. Тобто на новий рівень необхідно підняти свідомісно-мозкову переробку інформації, що надходить та довести результати цієї переробки до «синтезу й інтерпретації всіх конкретних актів чуття окремих властивостей сприймаемого об'єкта» [19, с.8]. *На подібному онто-інформаційному підґрунті «онтогносеологічної рефлексії» саму інформацію можна розглядати як «еволюціонуючу субстанцію», що змінюється і якісно розвивається.* А це ставить питання про матеріально-ідеальні, суб'єкт-об'єктні «носії інформації», про створення «механізмів створення, конструювання нової інформації» та її декодування [20, с.9-10]. У світоглядному відношенні виникає ситуація на кшталт «війни світоглядів» в альтернативі «наука versus духовність» та у спектрі питань: «чи є Всесвіт живою істотою?», «чи володіє Всесвіт свідомістю?», «чи правда, що Всесвіт мислить через нас?», «чи існує деяка фундаментальна реальність?», що відмінна від нашого людського буття [21, с.49, 88, 239, 287]. За нашою концепцією, вона існує як Єдина Реальність, Онтогнозис, абсолютнісний Ноезис, що може бути сприйнятим тільки інформаційною свідомістю та нейроінтелектом, ноосферним мисленням і світорозумінням [7, с.232-235, 254]. Основні структурні складові інформаційної свідомості – це випереджаюче відображення або афференція, продуктивна уява або

імагінація, ментально-інформаційна реконструкція або творча композиція, предметно-творча реалізація або креативна візуалізація [7, с.233-235]. *Головна властивість інформаційної свідомості і нейроінтелекту представлена здібністю здійснювати високорівневі «абстрактно-свідомісні переходи» та розвивати на цій основі багатомірне мислення, що здатне здійснювати вищі «ментально-духовні переходи».* Вони піднімають мислення до здатності отримання субстанційного метазнання і здійснення «ноуменального пізнання», що має абсолютнісний характер в аспекті ноонауки [5, с.100, 137, 172]. На цій основі інформаційна свідомість зобумовлює ноосферне мислення і ноосферне світорозуміння та «вихід» через «періодично-фазовий синергоперехід» у реальність більш високого «онтологічного виміру». Подібне характеризується:

- єдиним суб'єкт-об'єктним координатним виміром ноосферної реальності як ноо-буття [7, с.428];

- перетворення суб'єкт-об'єктного синергопотенціалу у синергоресурс ноосферного буття творчих суб'єктів, котрі таким чином стають креативними ноо-суб'єктами, що безперервно рефлексують і здійснюють ноо-буття [7, с.429];

- реальнісна дія вищого онтологічного виміру у фрактально-реальнісних і соціетально-організуючих «параметрах порядку» ноосферно-буттєвісного самовпорядкування [7, с.444];

- сприйняття ноосферної реальності у з'єднанні ментально-психічного і холотропно-космічного вимірів [7, с.456];

- інформаційно-програмуючі синергопереходи в суб'єкт-об'єктний вимір ноосферної світореальності [7, с.474].

Подібна «інформаційно-ноосферна реальність» 4-5-го онтологічного виміру у співвідношенні «фундаментальної фізики і метафізики» в інноваційних наукових дослідженнях фіксується на основі таких основних «метафізичних принципів» [22]:

- 1). *Принцип тринітарності, що приймає вид троїчності при редукціоністському підході чи вид триєдності при холистичному підході.* У фізиці він проявляється у вигляді трьох ключових фізичних категорій, а саме: а) простору-часу, часток (тіл), полів як переносчиків взаємодій; б) у вигляді трьох дуалістичних парадигм: теоретико-польової, геометричної та реляційної; в) у трьох видах взаємодій у мікросвіті; г) у трьох видах субелектронних взаємодій (кваркових, глюонних, конфайментних).

- 2). *Принцип фрактальності (метафізичної).* Він полягає в тому, що в кожній виділеній з цілого частині проявляються властивості усіх інших

частин (як цілого). У фізиці і геометрії цей принцип діє відносно кожної з окремих фізичних категорій, а також в аксіоматиках геометрії, у квантовій механіці тощо.

3). *Принцип октентності метафізичних парадигм.* Він створює «наявність сукупності із 8-и ключових метафізичних парадигм: тріалістичної, моністичної і 3-х пар проміжних «дуалістичних парадигм». До всіх них «відносяться фізичні теорії і програми ХХ століття», що «класифікуються за названими метафізичними парадигмами». Наприклад, квантова теорія і загальна теорія відносності приналежить до різних дуалістичних парадигм, котрі створюються двома видами переходів від тріалістичної (ньютонівної) парадигми до двох нових (узагальнених).

4). *Принцип доповненості* (у його метафізичному розумінні). Відповідно до цього принципу дуалістичні «метафізичні парадигми світорозуміння» не протирічать, у доповнюють одна одну, «представляють собою бачення однієї і тієї же реальності під трьома точками зору». Врахування саме цього принципу є «вкрай важливим в процесі переходу до іскомої нової фізики», тобто метафізики у її фізичному й філософському сенсі.

5). *Принцип цілісності* (метафізичної холотропності – ред.). Він полягає в тому, що «ключові закономірності теорій (закони, рівняння) повинні включати в себе характеристики всіх категорій використовуємої парадигми», бо «нарушення цього принципу привело до ряду парадигмальних проблем у фізиці» [23, с.18].

На основі подібного аналізу і виявляється, за авторською концепцією, основна тенденція розвитку фізики у напрямі формування онтологічно-метафізичного світорозуміння Всесвіту в аспекті «метафізики буття» [4, с.321, 334]. За концепцією Ю.С. Владимірова, що сформулював «принципову співвідносність» фізики і метафізики – це «стремління до переходу від трьох видів дуалістичних парадигм у фізиці ХХ століття до нової моністичної парадигми (до холізму)» метафізики ХХІ століття [23, с.19]. За подібними трендами можна побачити закономірності «інтелектуальних трансформацій», що безпосередньо ведуть до розвитку філософії ноонауки.

4). Інтелектуальні трансформації наукового знання та ноосферогенезис онтології науки як передумова філософії ноонауки. Подібні інтелектуально-ноосферні трансформації розуміються у самих різних аспектах:

- формування «двох стилів мислення»: першої – на основі «інструментальної концепції епістемологічної раціональності» і другої концепції на основі ціннісно-пізнавального підходу, а саме – «цінності в

науковому пізнанні», «цінності істини» для «наукового розуму» тощо [24, с.22-23, 29-30];

- в межах парадигми «розум і цінності в науковому пізнанні» це призводить до альтернативи: перша – інтуїтивне осягнення буття – від «апріорної інтуїції фінітарних структур» (за Д. Гілбертом) до створення «цілісної філософської теорії інтуїції та її формалізації в «теорії знаків» (математичних); друга альтернатива – «непорушність пізнавальних цінностей», що надалі стає «конструктивною цінністю» для «інтелектуальних співтовариств» [24, с.8-9, 30, 33];

- інтелектуальні та епістемічні (за «взірцями розумності», «істинності і соціокультурної обґрунтованості») «метаморфози суб'єкта» в дискурсах «суб'єктної ідентичності» та «варіантах трансформації»; подібна «трансформація суб'єктності» відбувається за «взірцями розумності», «істинності і соціокультурної обґрунтованості» та в самих широких параметрах «фундаментальної позитивної ідентичності», «постмодерніті», розуміння семантичного дискурсу з його підняттям до рівня метафізичного дискурсу ідентичності «етичними суб'єктами» та «суб'єктами відповідальності» [24, с.51-52, 65, 72];

- налагодження нового «життя розуму», виходячи з «феноменальної природи світу»; подібне здійснюється в граничних параметрах «істинного буття» та його окремого буттєвісного явища, де наявне «всього лише явище» у його поверхневості; цей процес відбувається і у зворотньому параметричному напрямі «оборотності метафізичної ієрархії» в наданні явищної «цінності поверхневості» ілюзорних явищ [25, с.25, 29, 32]; подібну ситуацію в аспекті «методологічного анархізму» П. Фейєрабенд означив як «прощай, розум» та покінченням «тиранії істини» (що йде від Г. Галілея) у її «неспіввимірності» (Х. Патнем) до «культурного плюралізму» та «релятивності» наукових понять [26, с.25, 29, 321, 358]; з позицій класичної філософії мова йде про розрізнення «істини і смислу», некласичної – «розумової діяльності у світі явищ» (на тлі «міжособиці мислення і здорового смислу»), постнекласичної – «метафори і невиразимого» у почуттях, але виразимого у питанні «де ми знаходимося, коли мислим?»; з позицій науки ХХІ ст., що зараз перебуває у кризовому стані – це «зіткнення між мисленням і волею», «зміна тональності мисленевої діяльності» з включенням «антропної волі буття» [25, с.59, 72, 83, 112, 262-263];

- подібна «антропна воля буття», як раніше показувалось, у космологічному масштабі представлено як дія «антропного фактору» всесвітнього буття, що змінює як онтологічні виміри буття, так і розумову

психометрику і гносеологію мислення, переводить пізнавальні процеси за межі «по ту сторону мислення» та вводить у сфери «гетерогенності буття»; подібне можна розуміти як *інтелектуальну трансформацію у супраментальних формах метапсихології*, «динамічного підходу до психології діяльності» і багатовимірності буття, що може виявляти себе «за порогом раціональності» антропогенної форми мислення [27, с.5, 252, 377]; за нашою концепцією, це *багатомірне ноосферне мислення, що має різний інформаційний дискурс у різних «онтотипах» буття за принципом «свободи буття»* [4, с.425-426]; подібна «свобода буття» реалізується у «безкінечній множині локальних подій, котрі заповнюють простір і час», це також прискорення, взаємодія, еволюція, різноманітність світу у просторі і часі, «гетерогенне, еволюціонуюче, протирічне буття» [27, с.228-229]; воно й потребує відповідної «свободи мислення», постійної «інтелектуальної трансформації» за принципом суб'єкт-об'єктної всеєдності буття і мислення.

5). Створення креативно-онтологічних засад ноонауки, що дозволяють реалізувати принцип «свободи буття» і «свободи мислення» у їх всеєдності. Подібне можна розуміти як «онтологічний і гносеологічний трансцеденталізм», котрий походить ще від Платона, інституалізується як «класичний трансцеденталізм» Р. Декартом і І. Кантом та розвивається як «некласичний трансцеденталізм» у переважній формі «функціонального трансцеденталізму» Марбурської школи неокантіанства [28, с.57, 321, 379, 537]. В постнекласичній філософії він приймає форму «інтенціонального трансцеденталізму» Е. Гуссерля: спочатку як «рух до чистої суб'єктивності» (пройшовши «горнило критичної рефлексії», щоб позбавитись від «натуралізму», оволодіти «об'єктивною істинністю» і стати «науково строгою системою»), а потім – перейти до «інтенційної форми рефлексії» [28, с.578-579, 631]. А саме: до «ноетичного акта» і ноєми як «смысла сприйняття» зі статусом «інтенціонального об'єкта», «ноетичного смысла», навколо «ядра» якого («предметного смысла») створюється «повна ноєма» [28, с.643, 645-646]. Вона має феноменологічний зміст в аспекті класичної, некласичної і постнекласичної онтології, бо «ноєма є нереальне в нереальному (= ірреальне)» і тільки, став «ноєзисом» вона «квазіонтологізується» і стає «ближче до реальності». «Тоді ноєзис є (квазі)реальність у нереальному» і через «конститутивні механізми свідомості» формує «поле єдності», що з'єднує «конституційне розмаїття», «функціонально з'єднує розмаїття і єдність» у відповідній «конститутивній функції» [28, с.649-650]. Подібним чином феноменологічно спрацьовує «креативність принципу суб'єктивності в філософії», котрий наповнює буття

сміслом, реальністю, «життєво конкретним і глибоким змістом», а сам **«суб'єктний принцип»** **переноситься на креативного суб'єкта в різних творчо-діяльнісних аспектах**, а саме – «в їх здібності до самовизначення, самодіяльності, самоорганізації, самоуправління і нормотворчості», а в суспільному бутті – до здійснення *«реальних повноважень в реалізації суспільно значимих потреб, інтересів і цілей, реальної влади над природними, психічними і соціальними силами»* [29, с.20]. А з цим феноменологічно і реально виявляється єдність буття і мислення як «основи феноменологізації існування», коли «метафізичний язык» конструює «існування» в апріорних логічних формах, з одного боку, а з другого, – «в цьому сенсі феноменологія визначається як десубстанціалізована мисленням існування» [30, с.22]. Тобто через «метафізичний язык» феноменологія пов'язує (співвідносить) субстанційно-доприродну реальність з природно-буттєвісним існуванням, а сам «метафізичний язык» функціонально виступає як «основа феноменологізації існування» (природного) через «десубстанціалізацію існування» (доприродного). На цій основі формується **«онтологія творчості»** в аспекті «розвитку творчих можливостей людини» (К. Леві-Строс), що супроводжується «небаченим поривом творчого начала і взлетом духовної культури у всьому світі» [31, с.57]. Формуються нові «онтологічні засади суб'єктивності», котре не є «чимось первісно даним», а виникають внаслідок «неспівпадання наявних та метафізичних початків буття», виявляють «подвійність людського буття: відокремлення від світу... та ототожнення з ним» на «межі розуміння світу» [32, с.27]. Сама «проблема суб'єкта в онтологічній перспективі» формується в креативному аспекті **«антропологічного ренесансу»**, коли буття інтерпретується як «світ реальної особистості, а не абстрактної філософської системи», в «онтологічному полі суб'єктивності», що охоплює перспективу **«антропологічної метафізики»**, куди «людина вписується внутрішньо до буття як суб'єкт пізнання, дії і життя» [33, с.26]. Це дозволяє «поставити проблему буття і свідомості» в новому «онтологічному плані» як креативну проблему буття суб'єкта і його відношення (дієвості) до «об'єктивного буття» [33, с.26]. Тобто в аспекті нашої концепції всеєдності буття і мислення, онтологічної свободи буття. Тоді сама «категорія свободи може бути розглянута в онтологічному аспекті, тобто як всезагальна характеристика буття, світу в цілому» [34, с.25]. В нашому креативно-онтологічному аспекті – це повна «концептуально-світоглядна трансформація філософського розуміння буття» і буттєвісна свобода людини на основі «розширення свободи мислення і буттєвісної свободи за принципом єдності буття і мислення» [35, с.7, 15]. За принципом

«онтологічної доповненості» («додатковості») стає можливою і креативно здійснюється «ноосферно-метафізична свобода» 4-7-го «онтологічних рівнів» реальності синхронно до «доповненості ментальних здібностей» людини як суб'єкта у тому ж співвідношенні [4, с.420-421]. Тоді у повній відповідності до розвинених креативно-ментальних здібностей ноо-суб'єкта він здатен здійснювати «періодично-фазовий перехід у вимір креативно-синергетичної реальності через програмно-інформаційний імпрінтинг ноосферного світорозуміння» [7, с.536, 543]. І таким чином оволодівати ноо-буттям.

б). Когнітивна репрезентація ноонауки на онтоепістемологічних засадах «стандартів раціональності». Проблему раціональної репрезентації «нового наукового духа» на засадах «нового раціоналізму» та «на принципах раціональної очевидності» і всього того, що розглядається на підґрунті «метафізичної рефлексії», один з перших поставив Гастон Башляр [36, с.160]. Ст. Тулмін поставив питання, «в якій шкалі можливо дати оцінку нашим власним поняттям і судженням?» і відповідав, що це повинно бути таке «людське розуміння», котре базується на «історичному рості понять», коли виявляється новий «зміст-зміна популяцій понять і процедур, характеризуючих колективну інтелектуальну діяльність» [37, с.31, 46]. Виникає «колективне розуміння», «когнітивний емпіризм», котрий дозволяє рухатись від «концептуальних новостворень» до «інтелектуальних новостворень» [37, с.195, 226, 315]. В цьому аспекті «когнітивні емпірики намагались підійти до усіх епістемічних питань з точки зору індивідуального пізнаючого суб'єкта», але при цьому враховуючи «колективні аспекти використання понять в термінах процедур наукового роз'яснення», «подальшого вираження або символу релевантних наукових понять» [37, с.195, 201]. «Ментальні ідеї» стають «ментальними образами і моделями», з яких формуються «ментальні поняття» їх колективного використання – це «колективні поняття» як «канали інтелектуальних новацій» [37, с.201, 317]. За нашою концепцією, подібне можна в індивідуально-суб'єктному плані репрезентативно представити як «когнітивно-ідентифікаційну схему-конструкт формування науково-практичного когнітивного світогляду» на основі «когнітивної рекурсії», а в колективно-суб'єктному – репрезентувати як «когнітивну карту завершеного когнітивного процесу в культурно-інформаційній суспільній системі за алгоритмами його відтворення при ІТ-програмуванні» [7, с.125, 241]. «Рівні репрезентації» можуть бути різними: у співвідношенні «репрезентація і наукове розуміння» [38], як практично-діючі «когнітивні науки: від пізнання до дії», у смислбуттєвісному відношенні та співставленні «пізнання і

реальності» в «сміслі і принципах когнітивної психології» [40], «практичного інтелекту» [41]. Сама ментально-наукова «репрезентація як базовий когнітивний процес» в широкому сенсі розуміється як «представлення одного в другому і через друге», а в більш вузькому сенсі подібна «репрезентація пов'язана з співвідносністю когнітивної моделі з дійсністю», коли ця когнітивна модель «не є її відображенням» [42, с.81-82, 89]. За нашою концепцією, ними можуть бути ноонауково репрезентовані когнітивні процеси, що представлені у когнітивних картах, схемах-конструктах смисло-значеневої інтерпретації та когнітивної ідентифікації, в когнітивних культурокодах («когнітокодах»), в інформаційно-семантичних когнітивних імпрінтах функціонального, структурного, системного і понадсистемного визначенн [7, с.126, 520, 533-534]. На філософсько-діяльнісних засадах когнітивних і креативних практик це можуть бути професійно-діяльнісні моделі реалізаційно-буттєвісної поведінки в професіосфері основної діяльності [8, с.161, 189, 227, 265], проєктивні матриці творчої самореалізації [9], загалом – ***імпрінтингові стандарти раціональності*** за логістикою ІТ-програмування та в проєктно-матричній репрезентації цих ІТ-програм [7, с.581-582]. На підґрунті сучасної науки, котра формує «постмодерністське розуміння онтології» на «передумовах побудови онтоепістемологічної концепції» подібним чином виявляється «множинність інтерпретацій буття» та «плюралізм онтологій» [42, с.41]. Тому «світ – неділимий клубок речей і відносин», і «пізнаючий суб'єкт, котрий не може охопити світ у його цілісності», «виділяє із світу» деякі «елементи світу» як «дещо реальне», котрі «не можна назвати речами або закономірностями в нашому звичному розумінні», але які «будуть відображати реальний світ» [42, с.42]. Це і є, за нашою концепцією, та «когнітосфера» нашої реальності, в котрій «когнітивні суб'єкти» здатні здійснювати реальні «когнітивні дії» з практичного оперування буттям шляхом застосування «операційних функціоналів ціннісно-унормованого знання» на засадах ноонауки [7, с.518].

7). Субстанційні засади філософії ноонауки. Подібні засади формуються якраз на межі «когнітивної екзистенціальності» і «субстанціональності» умовного «онтологічного простору» при «розмежуванні категорій субстанція-сутність, акциденція-екзистенція» [43, с.40]. За нашою концепцією, подібний «онтологічний простір» в надшироких межах «субстанціональності-екзистенціональності» створюється в разі «онтологічного руху від феноменального буття до ноуменальної сингулярності, що актуалізується в онтологічній Первореальності Абсолюту

та реалізується в Онтогенезисі всього суцього до Єдиної Реальності» [4, с.409]. Сама «субстанційність буття» на онтогносеологічних засадах ноонауки виникає в разі відповідного «проявлення досубстанційного первосутнісного знання (абсолютнісного – ред.) в субстанційній метареальності і природному бутті» та осмислюється в процесі «абстрактно-свідомісних переходів людського мислення і розвитку ментальної здібності до субстанційного пізнання» [5, с.72, 100]. В сучасній науці субстанційність в некласичних, постнекласичних і постмодерністських «трактовах» розуміється в таких головних репрезентаціях:

1). Субстанція *«в трактовках, що мислиться як деяка всезагальна засада, наділена різною ступінню самостійності, і не є однозначно нею облішеною»*. Вона предстає як «остов ще не зведеної конструкції, свого роду генотип майбутнього фенотипу» (а не «готова конструкція»); відносно індивідуальної речі – це кантівська «річ в собі», сутність котрої *«мислиться... або як субстрат, або як духовне формостворююче начало»* [43, с.40-41].

2). *«Субстанція як потенція, актом якої є буття»* (за Ф. Аквінським). Але подібне розуміння необхідно «доповнюється гегелівським вказанням на те, що субстанція є абсолютна запереченість буття, а з пантеїстичної точки зору відносно сутності, складається у визначенні останньої як насиченість буттям». Тобто *«водорозділом між субстанцією і сутністю виступає буття»* (підкреслено нами): субстанція породжує буття, є для нього передумова і засада, а наповненість кожної речі концентрованим буттям є володіння річчю сутністю [43, с.41].

3). *Субстанційність «ноо-антропного буття»* (термін наш), в котрому «людина бачить свою сутність у природному, але плутає його з неприродним». При чому «природне протиставлено неприродному» таким чином, що «людина народжується універсальною», а потім «спеціалізується так, що всі її людські якості вбираються у рамки вузької «спеціалізації», коли «вона перетворюється з людини у спеціаліста»» [44, с.43]. При цьому у людини потенційно зберігається «здібність створювати своє монолітне Я», але це «не робить людину досконалою, а, скоріше за все, перешкоджує її розвитку», бо «сучасна людина живе у світі штучного» (машин, технологій і т.п. – ред.). Вона «покращує своє життя так, що залежить від машин ще більше», зв'язуючи себе у «штучно-монолітне ціле, що вдосконалюється». Ось чому треба по іншому розуміти «існуюче буття», «буття, що становиться» і перехід в іншу «вічну субстанцію» реальності. А саме: «висхідно буття є існування у вічному, а становлення – прагнення зробити

тимчасове – безкінечним. Перехід людини у другу природу (техногенну – ред.) є відмова від буття, і після цього виникає нездатність творити вічне». Хоча «атрибути буття Я є атрибути вічного» (субстанційного), а «вдосконалення і безкінечність – атрибути становлення Я» (природно-розпадаючого) [44, с.44].

4). Якщо «атрибутом буття Я» може бути «вічне» у «безкінечному» становленні Я, що тільки мислиться і не стає дійсним буттям в субстанційній реальності, то *субстанція є те, що може не тільки мислитись (онтогносеологічно), але й «метафізично переживатись» шляхом «постметафізичного філософствування»* [45, с.47]. Так, філософствуючий суб'єкт «працює зі смислами буття», але «де це буття?», коли «гра в смисли закінчена» і «людина в цілому (а не в окремоті) поставлена на межу буття і ніщо, та коли вона дивиться на буття «очами ніщо»» [45, с.47-48]. Субстанційне виникає як «метафізичне переживання, котре метафоричне» [45, с.48], а також при переході «від метафізики до метафілософії» (підкр. нами) та «встановленні сутнісної нетотожності речі», виходячи з «гегелівської діалектики як концепції процесуального характеру буття речі» [46, с.49]. «Протирічна субстанція» виникає при «тих чи інших змінах сутності речі», коли протиріччя, що «відтворює себе як протиріччя» у сутності речі «в межах її міри (як саме цієї речі)» відкриває «можливість виходу за межі міри стати іншою річчю». Розв'язання подібного протиріччя відбувається «у формі деякого синтеза, результату, що не зводиться до висхідних протилежних моментів сутності речі», а «складає метафізичне ядро сучасної онтології» в якості деяких «результатів конкретно-наукового пізнання» [46, с.49-50]. *Подібне неспівпадання сутності речі, її внутрішнього протиріччя, його зміни і розв'язання з виявленням деякого осаду, остатку, кінечного результату, синтезу і можна зафіксувати в субстанційності речі, наявності в ній субстанційного початку, принципу, субстанційного метазнання* [5, с.137].

5). В такому аспекті субстанція, *субстанційність світу предстає як фундаментальний принцип* і принципи, що закладені в основу єдиної світореальності і метазнання, утворює «субстанційну ментало-об'єктність знання Реалогнозису» з можливістю «його репрезентації як ментальної здібності духа-суб'єкта» [6, с.213]. Мова йде про онтологічну «проблему пізнання понадчуттєвих «причин» («принципів») буття, його вищих початків» та «первопричин суцього» (чим займався ще Арістотель), а в сучасній філософській онтології репрезентується як «проблема» з «відношення онтології і метафізики» [47, с.52]. В гносеології подібне

розглядається як «принципи, що формують багатовимірне мислення», котре у своїх загальних засадах пов'язано з переходом від лінійного мислення до нелінійного [48, с.75]. Так, якщо «лінійне мислення своєю онтологічною основою має *об'єкти проявляемого світу*» і орієнтовано «на пошук *причинно-наслідкових закономірностей*», то «багатовимірне мислення головною своєю метою має *проникнення до суті мислимого* через багатовимірне об'єднання смислів мислимого», «виявлення *нових смислів мислимого*», використанням в якості «когнітивного орієнтира» *принципа доповненості*, «спонтанно сформованих співвідносностей (контекстів), котрі багатовимірно мислячий суб'єкт знаходить як підсумок інтенціонально схваченого мислимого» [48, с.75-76]. Тобто це є радикальна «зміна фундаментальних культурних парадигм» мислення з переходом до «нових мисленевих технік», «багатовимірних парадигм» в новому «культурному континіумі» [48, с.76]. За Е. Гуссерлем, – до «інтенціональної форми рефлексії» та «інтенціонального трансцеденталізма» [28, с.579, 631]. Серед *принципів багатовимірного мислення*, на основі яких можуть формуватись основи субстанційного світорозуміння, можна назвати наступні: (1) «принцип термінізма», що встановлює «примат терміна у здійсненні практик багатовимірного мислення», термінальних «меж мислимого», «точність і ясність проведення багатовимірних мисленевих процедур»; (2) «принцип симетрії» у знаходженні «все нових і нових смислів», за котрими «кожен новий смисл можна розглядати як нову групу (підгрупу) симетрії», виявлену у відповідних термінальних межах; (3) «принцип спонтанності», за яким виявлення нових смислів і контекстів «принципово спонтанно і непередбачувано»; (4) «принцип ієрархії», котрий дозволяє «орієнтуватись у смислому розмаїтті, що складається» та виявляє «причетність до суті багатовимірного мислимого» [48, с.76]. За нашою концепцією, це 7 «онтологічних принципів» співпадання «гносеологічного руху» з «онтологічним рухом» в Єдиній Всевимірній Реальності [4, с.414-418], а також 6 «принципів доповненості» Буття [4, с.418-423]. Подібним чином знімається альтернатива (ділемма) «конструктивізм versus реалізм» в аспекті «епістемологія без онтології?» в «радикально-конструктивістській» постановці. А саме – а) коли «знання... активно створюється пізнаючим суб'єктом» і б) «функція пізнання – адаптивна і служить організації досвідного світу, а не відкриття онтологічної реальності». На цих підставах створюються умови, коли «конструктивістська методологія «вільна» від будь-яких онтологічних каркасів» [49, с.77]. Тому й пропонується йти шляхом, що пропонується нами, конкретно, – з позицій «принципа

доповненості» та в «епістемологічній перспективі». Останнє потребує «визнання реалізму переважно онтологічною позицією, а конструктивізму – епістемологічною», що «дозволяє розглядати їх через принцип доповненості» і тоді «реалізм і конструктивізм можуть створювати загальну епістемологічну перспективу» (хоча й без «онтологічної перспективи» - ред.) [49, с.78].

Таким чином, можна зробити певні висновки, що стосуються розробки філософсько-методологічних засад ноонауки в аспекті сучасних онтологічних і гносеологічних досліджень, які суттєво доповнюють і поглиблюють раніше здійсненні ноонаукові розробки.

1. Суттєве розширення предметного поля філософсько-наукових досліджень та створення базисних засад онтології ноонауки і гносеології ноонауки в онтогносеологічному синтезі та перспективі.

2. Філософія ноонауки, не претендуючи на свій особливий, а тим більше на виключний статус у сфері інноваційних змін в сучасній науці, має всі підстави на подальший розвиток постнекласичної науки, але за новою ноосферною парадигмою, при збереженні і наслідуванні всіх минулих наукових надбань та розробці інноваційних парадигм з урахуванням нооантропного принципу людського буття, ноонаукових принципів пізнання космоноосферної реальності.

3. Формування на засадах філософії ноонауки духовно-творчих світоглядних уявлень, ноосферного світорозуміння на основі суб'єкт-об'єктної єдності та принципа всеєдності буття і мислення, здійснення ментальної репрезентації суб'єкт-об'єктного розвитку на креативно-синергетичних засадах ноосферного світорозуміння, акумуляції синергопотенціалу творчих суб'єктів зі створення синергоресурсу з активації та актуалізації ноо-буття у його різних реальнісних модусах, онтологічних рівнях і вимірах.

4. Здійснення філософсько-ноонаукової репрезентації практичних можливостей програмно-інформаційного імпрінтингу ноосферного світорозуміння шляхом оволодіння періодично-фазовими синергопереходами у вимір креативно-синергетичної реальності та актуалізованого ноо-буття.

5. Проектно-матричне представлення ноо-розуміння за логістикою інформаційно-технологічного програмування ноо-мислення у відповідних імпрінт-методах буттєвісної єдності з ноо-реальністю.

6. Розробка ноонаукових засад «антропного ноо-реалізму», концепції «нооантропосфери» людського буття з дією «сильного ноо-антропного

фактору» в організації всесвіту та з можливостями «онтоантропного аналізу» в метасистемі «ноосферної онтоантропології».

7. Виявлення інноваційної ролі «конструктивної метафізики» при формуванні засад філософії ноонауки, особливо в метафізичному розширенні та ноо-реальнісному здійсненні «свободи буття» креативних ноо-суб'єктів.

8. Створення філософсько-ноонаукових засад з розвитку інформаційної свідомості, ноо-розуміння і ноо-мислення в єдиних суб'єкт-об'єктних координатах та за принципом всеєдності буття і мислення.

9. Створення філософсько-ноонаукових засад реальнісних синерговзаємодій вищих онтологічних вимірів у фрактально-реальнісних і соцієтально-організуючих «параметрах порядку» ноосферно-буттєвісного самовпорядкування, розвитку здатності до сприйняття ноосферної реальності у з'єднанні ментально-психічного і холотропно-космічного вимірів.

10. Представлення інтелектуальних трансформацій наукового знання в системі онтології ноонауки (як передумови філософії ноонауки), розробка концепції багатовимірного ноо-мислення з різним інформаційним дискурсом та в різних «онтотипах» буття за принципом «свободи ноо-буття» і «свободи ноо-мислення» у їх суб'єкт-об'єктній всеєдності.

11. Створення креативно-онтологічних засад онтології ноонауки в реалізації принципу свободи ноо-буття і ноо-мислення у їх всеєдності на підґрунті онтологічного і гносеологічного трансценденталізму, «антропологічної метафізики», «антропологічного ренесансу» та «антропогенезису» шляхом керованої Автоеволюції в буттєвісно-реальнісному Онтогенезисі.

12. Когнітивна репрезентація ноонауки на онтоепістемологічних засадах «стандартів раціональності», когнітивної дії ноосуб'єктів в когнітосфері ноо-буття та в креатосфері ноореальностей вищих вимірів.

13. Розробка субстанційних засад філософії ноонауки, субстанційних підвалин «ноо-антропогенного буття» в онтологічному вимірі ноосфери і космоноосу та в субстанційному визначенні початків ноосферного буття.

14. Метасистемне та функціональне представлення передумов і початків субстанційної ноореальності та нообуття у причинно-наслідкових закономірностях, онтогностичних принципах, принципах доповненості та інтегрованості (креативно-синергетичного синтезу) онтологічного і гносеологічного рухів у процесах Всебуття і Всежиття.

15. Репрезентація можливостей реалізації на засадах філософії ноонауки «гносеологічних перетворень знання», виявлення на підґрунті онтології ноонауки та філософії онтогенезису «онтологічної структури» буття у його

родо-видовій, морфологічній, рівневій структурізації та в різних онтологічних вимірах буття.

Надалі це й буде розкрито в онтогносеологічному аспекті та представлено «фундаментальну структуру буття» в онтологічній всеєдності реально-багатовимірного Універсуму.

Використана література (до розділу 9)

1. Капіца В.Ф. Соціокультурні трансформації інформаційного суспільства. – Кривий Ріг: Мінерал, 2007 – 293с.
2. Капіца В.Ф. Філософсько-методологічні засади креативно-синергетичного світорозуміння. – Кривий Ріг: Видав. центр КТУ – 273с.
3. Капіца В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2010 – 304с.
4. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія Онтогенезису. Онтологія ноонауки. Книга 2. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
5. Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. Гносеологія ноонауки – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 387с.
6. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. Гносеологія ноонауки. Книга 2. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 372с.
7. Капіца В.Ф. Світоглядна культура і ноосферне світорозуміння. Книга 3. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2013 – 592с.
8. Капіца В.Ф. Інноваційні моделі молодого фахівця та їх реалізація в успішній професійній діяльності. Книга 2. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2014 – 523с.
9. Капіца В.Ф. Творча самореалізація та успіх у професійній діяльності. Книга 3. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2015 – 745с.
10. Капіца В.Ф., О.І. Орлова, К.В. Шурупова Професійна кар'єра успішного фахівця. – Кривий Ріг, 2013 – 508с.
11. Афанасьєва В.В. Постнеклассическая онтология // Наука. Философия. Общество. V Российский философский конгресс. Материалы. Т.1. – Новосибирск: Рос. филос. общество, 2009.
12. Александров И.А. Философия кризиса и кризис философии // Наука. Философия. Общество. V Российский философский конгресс. Материалы. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
13. Современная мировая философия / Под ред. А.С. Колесникова – М.: Акад. Проект, 2013 – 563с.
14. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме. Время и бытие. – М.: «Республика», 1993.

15. Антипенко Л.Г. Фундаментальная онтология М. Хайдеггера и современная космология // Наука. Философия. Общество. V Российский философский конгресс. Материалы. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
16. Александров И.А. Метафизическая реприза // Наука. Философия. Общество. V Российский философский конгресс. Материалы. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
17. Ясперс К. Психологія світоглядів. – К.: «Юніверс», 2009 – 464с.
18. Брылева А.В. Онтологическое сознание в зеркале рефлексии // Наука. Философия. Общество. V Российский философский конгресс. Материалы. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
19. Алтмышббаева Д.А. Предпосылки становления рефлексивного сознания // Наука. Философия. Общество. Т.1.– Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
20. Андронко О.В. Информация как эволюционирующая субстанция // Наука. Философия. Общество. Т.1.– Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
21. Чопра Д., Млодинов Л. Война мировоззрений. Наука versus Духовность. – М.: «София», 2012 – 320с.
22. Владимиров Ю.С. Метафизика. – М.: БИНОМ, 2002 (второе издание, переработанное, 2009).
23. Владимиров Ю.С. Фундаментальная физика и метафизика // Наука. Философия. Общество. Т.1.– Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
24. Целищев В.В., Розов Н.С., Лобовиков В.О. и др. Интеллектуальные трансформации. Феномены и тренды. – Новосибирск: Параллель, 2008 – 167с.
25. Арендт Х. Жизнь ума. – СПб: Наука, 2013 – 517с.
26. Фейерабенд П. Прощай, разум. – М: АСТ, Астрель, 2010 – 477с.
27. Кузнецов Б.Г. Разум и бытие. – М.: Наука, 1972 – 288с.
28. Семенов В.Е. Доминирующие парадигмы трансцендентализма в западноевропейской философии – М.: Росс. полит. энциклопедия (РОССПЭН) – 2012 – 687с.
29. Гончаров С.З. Креативность принципа субъектности в философии // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
30. Донев Г. Метафизический язык – основа феноменологизации существования // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.

31. Хусаинова А.Х. Онтология творчества в России в XX веке: исторический концепт // Наука. Философия. Общество – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
32. Калашникова Н.А., Тельнова Н.А. Онтологические основания субъективности // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
33. Зубова Д.А. Проблема субъекта в онтологической перспективе // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
34. Зеленцова М.Г. Категория свободы: онтологический аспект // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
35. Капіца В.Ф. Концептуально-світоглядна трансформація філософського розуміння буття і буттєвісної свободи людини / Проблема свободы людського буття. Матеріали міжвузівської науково-методичної конференції, 21 березня 2013р. [Наук. ред. В.Ф. Капіца] – Кривий Ріг: Видав. центр, 2013 – с.7-35 (248с.)
36. Башляр Г. Новый рационализм. – М.: Прогресс, 1987 – 376с.
37. Тулмин Ст. Человеческое понимание. – М.: Прогресс, 1984 – 327с.
38. Вартофский М. Модели: репрезентация и научное понимание. – М.: Прогресс, 1988 – 506с.
39. Баксанский О.В. Когнитивные науки: от познания к действию – М.: Наука, 2005 – 194с.
40. Найссер У. Познание и реальность. Смыслы и принципы когнитивной психологии – М.: Прогресс, 1981 – 232с.
41. Стернберг Р. Практический интеллект – СПб: Питер, 2002 – 272с.
42. Мезенцев Г.Н. Анализ постмодернистского понимания онтологии и предпосылки построения онтоэпистемологической концепции // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
43. Лопатина К.В. Субстанциональность и экзистенциальность онтологического пространства // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
44. Николин В.В. Бытие и становление Я // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
45. Потемкина В.Н. Метафизическое переживание в постметафизическом философствовании // Наука. Философия. Общество – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
46. Райбекас А.Я. От метафизики к метафилософии // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.

47. Солодухо Н.М. Отношение онтологии и метафизики как проблема // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
48. Богатая Л.Н. Принципы, формирующие многомерное мышление // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.
49. Буденкова В.Е. Конструктивизм versus реализм: эпистемология без онтоогии? // Наука. Философия. Общество. Т.1. – Новосибирск: Параллель, 2009 – 531с.

Розділ 10. Фундаментальні принципи гносеології і онтології ноонауки та філософсько-ноонаукова методологія онтогенезису сушого в інноваційно-феноменальній репрезентації науково-дослідницьких програм

В комплексному гносеологічному дослідженні та в ітоговій монографії «Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання» автор дає позитивну відповідь на питання «чи можливий гносеологічний рух від ноуменальної реальності до феноменального буття?». Подібний гносеологічний рух можна припустити в основі дії певних гносеологічних принципів і метапринципів з подальшим закономірним розвитком відповідно до космічного «логосу» і природних законів. Наявність фундаментальних принципів феноменального буття та гносеологічної реальності знання вищих порядків і стверджується в попередній монографії. В ній представлена ментальна репрезентація того, яким чином відбувається поступове ниссходження-інволюція первосутнісного ноуменального знання (первознання) «вниз»: спочатку до субстанційно-неопредмеченого, а потім – до почуттєво опредмеченого знання природно-феноменального буття. І зворотно – висходження опредмеченого знання (через його розпредмечення в ідеальних модусах) і підняття до вищого рівня первосутнісного знання (абсолютнісного реалогнозиса) та фінітної ноуменальної реальності. Вона ментально репрезентується як «кінецьна мета» гносеологічних перетворень знання в ментальних діях духа-суб'єкта або як «фінітність» в його матеріально-ідеальних перевтіленнях. Цей висновок підтверджує сам характер ноогенезису знань, на основі чого автор розробляє філософсько-методологічні засади *гносеології науки* і представляє в монографії «Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки». Такого роду *фінітність «гносеологічного руху» і може ставати первопочатком «онтологічного руху»*. В цьому пункті гносеологічний і онтологічний «рухи» можуть з'єднуватись, в паралельному чи зустрічному русі, а також діалектично породжувати один одне, взаємогенеруючись, взаємодоповнюватись, ставати «всеєднісним Рухом» до Єдиної Реальності, котра суцзя як Реалогнозис первознання і онтологічна Первореальність сушого. На основі подібного висновку зразу ж виникає питання: **«чи можливий «онтологічний рух» від феноменального буття до ноуменальної сингулярності, що актуалізується в онтологічній Первореальності Абсолюту та реалізується в Онтогенезисі всього сушого до єдиної реальності?»**. Подібне можливо встановити на основі відповідних

онтологічних принципів буття і того, що знаходиться за буттєвісними межами і в реальностях вже вищих порядків.

10.1. Проблема «онтологічного руху» і його здійснення за фундаментальними метапринципами нообуття у загальному онтогенезисі до Єдиної Реальності всього суцього

Виходячи зі встановленого фундаментального принципу всеєдності знання і буття та відповідного «гносеологічного руху» цілком закономірно виникає питання: а чи можливе подібне внаслідок відповідного *«онтологічного руху» від явленого буття до неявленої єдиної все-реальності та до абсолютної первореальності?* Але вже на підґрунті не гносеологічних, а буттєвісних і «реальнісних перетворень» суцього. Тобто, чи здатна людина (або її «антропна сутність») шляхом «онтологічного руху» почуттєво-буттєвісно (або ментально-позапочуттєво) пережити «онтологічне мандрування» по буттю та різним буттєвісним реальностям з можливістю «входження» в Єдину Реальність всього суцього. А з цим – пережити своєрідну нову буттєвісну «реалізацію» і «проявлення» в Універсальній реальності вищих вимірів. Тобто чи може людина почуттєво або ментально-позапочуттєво сприйняти реальнісну «все-єдність» всього суцього у закінченості-досконалості і одночасно охопити реальнісну «все-загальність», безкінечність і вічність «все-суцього». Мова йде перш за все про те, чи існують відповідні принципи за якими людина і її антропна сутність здатна подібне здійснити хоча б «в принципі». Або подібне є нездійсненим зазіханням «на вище», яке для «масштабу людини» є недосяжним, а тільки абстрактним, ментальним мудроствоуванням. Таким чином мова йдеться про «принципи принципів», «всезагальні принципи» або метапринципи з їх певним упорядкуванням. Вони предстать як відповідні ***фундаментальні принципи «онтологічного» руху у всеєднісному зв'язку з «гносеологічним рухом» та їх з'єднання в Онтогенезисі до Єдиної Реальності всього суцього.*** Подібні «***фундаментальні принципи***» онтологічного руху до Єдиної Реальності всього суцього можна упорядковувати у наступній «ієрархічній послідовності»:

1). Всезагальні онтологічні принципи. Це такі принципи «онтологічної всезагальності», котрі визначають найвищі, межові рівні всевимірної і всеєднісної реальності. Це та Єдина Реальність, де співпадають не тільки конкретні модуси мислення і буття, суб'єктності і об'єктності, але й загальні модуси ментальності (ноосферної, космоноосферної і субстанційної реальності) з всезагальною реальністю, «все-реальністю» у її всеєднісному

охваті дійсних, «умовних» і «безумовних» вимірів. За Платоном, це є первинні принципи-«ейдоси» в якості «продуктивних ідей» всіх можливих реальностей, котрі за певних умов об'єктивуються у предметних «продуктах реалізації» внаслідок дії саме даного принципу онтологічної всезагальності та «онтологічного руху» до «явищного» феноменального буття.

2). Принципи «достанційної реальності». Вони є, вочевидь, ті «суб-станційні принципи», що зобумовлюють наявність непрявленої, невітленої, «потенційної реальності» котра може актуалізуватись. За цим принципом «відкривається» субстанційна метареальність всього суцього в ідеальних Код-програмах, а також в кодованих Композиційних «пакетах» ідеальних ментальних об'єктів як прообразів («морфе») і прототипів реальних об'єктів та дійсної предметності. За Арістотелем, це «загальні роди». Подібні «загальні роди», якщо їх взяти у «своєму роді» (тобто в аспектах «загальних родів») – це ідеально-ментальні *Проекти реальнісного «творення» буттєвісних дійсностей шляхом «дешифрування» і «розгортання-реалізації» кодів в континуально-подовжену Космореальність. Вона предстає вже як «декодована» у своїй «явленості», «реалізованості» і безкінечності «станція буття», що креативно «народжується» з Космосу у спектрі всіх можливих буттєвісних проявлень, котрі стають конкретними різновидами прородного «дійсного» буття, яке актуалізувалось з «достанційної» потенційності морфологічної Суб-станції (або Пред-станції буття) в опредмечену буттєвісно-природну «станційність».*

3). Принципи онтологічно-дійсного Реалогнозиса. За їх дією «розгортається» і креативно створюється Супраментальна реальність Космоноосу як метамисленевий всеєднісний Супраментал у сукупності буттєвісних Ноосфер. За дією цих принципів можуть виникати як природні Ноосфери матеріально-фізичного буття, так і реальності «інофізичного» і нефізичного існування. Тобто це «космічні принципи» ментальної наявності того, що здобуло назву «Розумного Космосу» і «Космічної свідомості», стало *всезагальним, базовим і «фундаментальним принципом» Космічної Реальності як Всезагального Буття* у дійсних часо-просторових формних предметностях. Згідно дії цього принципа у матеріально-фізичному (інофізичному) бутті, а також в процесах буттєвісної «Космічної еволюції» та в її природосферних прощинах («біосферах») обов'язково повинно виникати «ноосферне» розумове начало – або як «початок буття», або як «вінець» його розвитку в здатності до Автоеволюції. Тобто автономної і автентичної буттєвісної еволюції, що є «самонаправленою» і частково незалежною від загального «онтологічного руху» всього суцього та набуває все більшої

автентичності і досконалості у напрямі здійснення «повноти буття» і самих вишуканих формах «понаджиття» і Всебуття.

4). Принципи Метафізичної Реальності або Супранатурального Буття. За їх дією допускається можливість існування «тонкої реальності» надприродного буття, котра часто розуміється як «тонкопольова реальність» в єдності «тонкої матеріальності», синергії та інформації, де «синергокванти» переносять інформацію (як четверту «квадроексенцію» і п'яту «квінтесенцію») у «тонкому світі». Проте організація цього Метафізичного супранатурального буття, як було показано раніше, дещо інша і має неентропійний, синерго-інформаційний, самоорганізаційний і самовпорядковуючий початок існування з принципово іншою фізичністю, що може ставати і нефізичною субстанційністю (коли синергопольова інформація трансформується у «сікセスенцію» субстанційного «6-го елемента»).

5). Принципи реальнісно-здійсненого Буття, що репрезентується в якості принципів «актуалізації буття» у його природно-активованому стані. За їх дією «потенційоване буття» (у субстанційно-доприродному стані потенціалі) може ставати «актуалізованим», актуально-природним буттям в його опредмечено-формній явленості та об'єктній наявності фізично-матеріальних тіл (в земнобутті) або інофізичній «інотільності». За цими принципами реально існуюче буття самоздійснюється за законами космічної та природної еволюції, саморозвивається і самовдосконалюється, може піднімати свій рівень до ноосферного, синерго-інформаційного і космоноотичного. При цьому Всезагальні принципи «онтологічного руху» до Єдиної Реальності можна трактувати в релігійному аспекті і репрезентувати як «божественні закони» (теозакони). Але і зворотно. Подібні теозакони можна звести до єдиного і всеєднісного «Тео-Принципу», за дією котрого виникає ідея (ейдос) Первореальності, що субстанційно морфологізується і феноменально здійснюється як «реалізоване буття» у своїй природній предметності. Проте все це можна представити і осмислити в системі філософії і онтології ноонауки за вищевстановленими фундаментальними принципами «онтологічного руху» у синтезі есенціально-сутнісного, субстанційно-морфологічного і феноменально-явленого в Єдиній Реальності (без введення Тео-Принципа і «божественних законів» буттєтворення).

Подібний «онтологічний рух», виходячи з суб'єкт-об'єктної всеєдності буття і мислення, треба розглядати не тільки в аспекті дії фундаментальних принципів буття, але й в контексті гносеологічного «руху по знанню», розвитку «знання про буття», котре стає реальністю, що постійно

відтворюється і вдосконалюється. Тоді фундаментальні принципи буття необхідно розглядати як принципи Онтогнозису, за дією котрих онтологічний і гносеологічний «рухи» починають співпадати, з'єднуватися і синтезуватися. *Онтогенезис всього суцього набуває характеру власного самодостатнього «онтологічного руху», коли він у своїй спрямованості і послідовності починає все більше співпадати з гносеологічним рухом.* Подібне взаємне співпадання і злиття-синтез гносеологічного і онтологічного рухів представлено дією таких онтогностичних «фундаментальних принципів».

А. Принцип співпадання «гносеологічного руху» з «онтологічним рухом» у Єдиній Реальності, котра у такому співпадінні предстає не тільки всезагальною і всевимірною, але й одночасно Всеєдністю суцього.

Б. Принцип самоздійснення Свободи Буття у всезагальному «онтологічному русі» до Єдиної Реальності.

В. Принципи багатовимірності онтологічного світорозуміння, за дією котрих ментально-онтологічно репрезентується всеєднісна Ноезіс-реальність як мислима, так і суцща, у єдності і синтезі онтично-можливого і онтологічно-здійсненого.

Г. Принципи матеріально-ідеальної всеєдності і синтезу ментально-духовного та матеріально-буттєвісного у Єдиній Реальності суцього. За дією цих принципів виявляється матеріально-ідеальна Ноезіс-Реальність в синтезі есенціального, морфологічного і феноменального як первосуцього у його всеєдності-злитті.

Якщо розглянути всі вищезначені принципи за подібною їх взаємопов'язаністю та консеквентністю, то змістовно вони розкриваються у таких своїх характерних діях і контентах.

А. Онтогностичні принципи співпадання «гносеологічного руху» з «онтологічним рухом» у Єдиній Всевимірній Реальності. Їх можна визначити в якості **онтогностичних всеєднісних принципів**.

1. Всеєднісний принцип онтогностичної трансформативності ноосферного знання в ноо-буття і ноо-буття в ноо-знання. А саме – перетворення метафізичного знання у метафізичне буття-реальність: на людському мікрорівні – в суб'єктну буттєвісну менталосферу, на природному макрорівні – в буттєвісну реальність ноосфери, на космічному мегарівні – в буття-реальність Космонооса.

2. Принцип онтогностичної трансформативності Метазнання Космонооса в «другосубстанційну» реальність «монадного буття» (що твориться-актуалізується з «первосубстанційної» реальності онтологічних паттернів та онтокодів буття у його потенційно можливому

стані онтичності). Це є монадно-субстратна реальність як «проміжна станція» простого «монобуття», що існує між «первосубстанційною» реальністю і «космічною станцією» буття і яка ще буттєвісно не «розгорнута» в актуальне буття Космосу і ще не стала космічною буттєреальністю всіх можливих буттєвісних проявлень (з початків монадо-субстратної монореальності). За дією даного *принципу «монадності буття»* як *«принципу субстратності» буттєвісних підвалин* і *«засади підвалин» буття* всі буттєвісні проявлення можуть «згортатись» у монадну субреальність «другої субстанції». Це «проміжне буття», «передбуття» або «післябуття», що фізично фіксується як реальнісний «конфаймент» у «субелектронному світі». Наприклад, подібні «підвалини буття» у його первинних «засадах» на мікро-мікрорівні субелектронного світу представлені кварково-глюонним субстратом, що не виходить за межі існування електрону, і в такому «межовому існуванні» не входить в «субатомний світ» (внутріядерних взаємодій). За принципом трансформативності у другосубстанційну монадну реальність матеріально-фізичні стани буття по вектору «знизу-вверх» переходять з третьої «станції Космосу» на «другу станцію» його субстрату який для фізичного світу є не проявленим, бо знаходиться у стані «конфаймента» - «ув'язнення» в субелектронному мікро-мікросвіті. Або у стані «згорнутості» у субелектронній реальності як суб-реальності «другої субстанції».

3. Принцип креативної актуалізації-реалізації первосубстанційних менталокодів знання і онтокодів буття у другосубстанційній буттєреальності, котра тонкофізично (метафізично) вміщує в собі в зародковому стані всі онтично можливі різновиди природного буття. Цей принцип діє і у зворотному напрямку. Тобто за вектором «зверху-вниз», відбувається «ниссходження» сущого з Єдиної Реальності до «первосубстанційного» стану (не проявлено-потенційного), а потім – до «другосубстанційного стану» (проявлено-актуального, монадно-субстратного стану). Тобто подібним чином відбувається ниссходження з нефізичної (інофізичної) «доприродної станції» (первосубстанційної) до матеріально-проявленої, субстратно-монадної «станції» (другосубстанційної).

4. За тим же «онтологічним рухом» по вектору «знизу-вверх» починає діяти *принцип реальнісної об'єктності «ментальних тіл»*. Тобто «ментальні тіла» (морфообрази і «мислеформи») інформаційно-польової (тонкофізичної) реальності перетворюються на «ментальні об'єкти» (пакетні морфоконфігурації) нефізичної первосубстанційної реальності. Таким чином «ментальні об'єкти», з одного боку, предстають інформаційними паттернами

ментальних і фізичних тіл (тонкофізичних), а з другого – представляють собою ментальні Код-Програми у відповідних «композиціях», «конфігураціях» і «пакетах» Код-Проектів субстанційної реальності, що проективно-оптично і квантово-матеріально «реалізуються» у буттєвих, матеріально-предметних «дійсних» реальностях. Це принцип, за яким виникає «друга станція» Єдиної Реальності, або «Суб-станція» у своєму первосубстанційному модусі. Тобто у модусі нефізично-об'єктної ментальної реальності субстанційних «морфе» як «світлових кодів» (світлокодів) понадвисокої гіперчастоти. «Світлокоди», з одного боку, сутнісно несуть в собі «ейдоси» Єдиної Реальності, Абсолюту і Первознання (знання первосутнісних ноуменів і ноуменальних синглів), а з другого, – предстають парс-дискретними морфоствореннями зі всіма вторинними атрибутами «б-го первоелемента» («сікс-елемента»), з яких генералізуються морфокомпозиції субстанційних Код-Програм і Код-Проектів. Вони в разі свого потенціювання (нарощення потенціалу шляхом генералізації) можуть надалі ставати Реалізаційними програмами втілення і Програмами актуалізації, котрі «дешифруються-розкодовуються» у Всезагальну континуальність Космореальності (як «третьої станції») і буттєвисту реальність природних світів («четверта станція»). Але до своєї «матеріалізації» ментальні об'єкти перебувають у нематеріалізованому нефізичному стані і «умовно» існують як суще тільки «в проекті» як у коді їх космічної «ре-алізації» і матеріально-предметного здійснення у природному бутті.

5. Принцип незаперечення і необхідної передумови онтологічного розвитку Знання у Бутті, «онтологічного руху» знання до вищих онтологічних вимірів. А саме: онтологічної репрезентації знання у нообутті, метазнання – у космоноосферній вимірності і далі – вимірності субстанційно-доприродної реальності як субстанційній Метареальності ментально-об'єктного Метазнання. За умови співпадіння «гносеологічного руху» з «онтологічним рухом» в Єдиному Онтогнозисі вказаний принцип діє як незаперечення перетворення субстанційного менталоб'єктного Метазнання в Єдину Реальність і Абсолют. В цьому аспекті Абсолют предстає як Ноуменальний Сингл, або Ноуменальна реальнісна сингулярність Первореальності і Первознання в їх первосутнісній з'єднаності, нероздільності, нерозрізненості, коли вони знаходяться у єдиносущому стані «абсолютного співпадання» і злиття. Тобто, коли в разі Онтогенезису сущого, «сущий Реалогнозис» першого порядку, котрим є Абсолют Первознання, стає Онтогнозисом, котрий може переходити в стан Єдиної

Реальності всього суцього – як ноуменально-суцього, так і морфологічно-суцього, що стає феноменально-суцим у предметному бутті.

6. Принцип непротирічності всеєднісного зв'язку ідеального і матеріального. А саме – опредмечених і неопредмечених модусів буття, суб'єктного і об'єктного у Всеєднісній Реальності Суцього або Ноезисі. Це така Ноезис-реальність, в котрій здійснюється взаємна репрезентація матеріально-буттєвісного через ідеально-ментальне як в прямій, так і зворотній детермінації гносеологічного та онтологічного «рухів». Тобто, як при «гносеологізації об'єктивного», так і «онтологізації суб'єктивного» в Єдиній Реальності як Ноезис-реальності. В ній все мислиме постійно самоздійснюється і може набувати модусу буттєвісних проявлень – як ментальних «мислеформ» у ноосфері, так і їх опредмеченостей у природних станах буття.

7. Принцип всезагального зв'язку феноменально-буттєвісного і ноосферо-реальнісного. Це всезагальний зв'язок ментально-суб'єктного (в природному бутті) з ментально-об'єктивним (в субстанційній реальності), а також з Єдиною Реальністю (як Всереальністю) та реальнісно-первосутнісним Абсолютом. В цьому принципі представлений всезагальний зв'язок Універсального (космічного) і Ноуменального (сингулярного), ноо-Буття і ноо-Знання, дійсної Космоприродної Реальності, «умовної» морфо-Субстанційності, «безумовної» ейдос-Ноуменальності і Абсолютності. Саме через цей всезагальний зв'язок, що мається як в «реальності буття», так і в «реальності знання» стає можливим всеохватне пізнання, здобуття інформації найвищих рівнів та вимірів буття, репрезентації суцього за межами матеріально-предметної буттєвісності – вже на рівні субстанційного і первосутнісного. А з цим – здійснювати ноуменальне пізнання і осягання духовної реальності на найвищому рівні абсолютних істин.

На основі філософсько-методолічного аналізу сутності та змісту «гносеологічного руху» встановлювались гносеологічні принципи «доповненості знання». За їх дією відкриваються нові ступіні пізнання і «гносеологічних перетворень» знань, а з цим – досягання вищої свободи і в «доповнених вимірах» буття. Подібним чином досягалась і «реальнісна всевимірність» суцього, наприклад, через акумуляцію інформації у ноосферосинергетичному знанні (як розпредмеченому бутті), в менталосфері Космоноосу, в «ментальних об'єктах» субстанційної метареальності та в первознанні Абсолюту. Подібні «принципи доповненості» можна виявити і в «онтологічному русі», але вже в якості **принципів доповненості Буття**. За

подібними принципами і здійснюється підвищення онтологічної вимірності буття та його перехід у всевимірність і всеєдність Єдиної Реальності як мислимого та онтологічно існуючого Ноезісу. Свою «реальнісну дію» ці принципи виявляють у феноменальних «буттєвісних актах». Конкретно – як «розширення буття» в його континуальності, або як «піднесення-поглиблення» реальності у людському світосприйнятті і світорозумінні. «Реальнісна дія» цих принципів прослідковується у наступному.

(1) Принцип соціальної доповненості буття через додатковість соціальної ступені свободи. Подібна додаткова соціальна ступінь підвищує вимірність природного буття (ПрБ) до суспільного стану соціуму за формулою: $ПрБ+1(соц)=СуспБ$. Ним є інформаційно глобалізований соціум, що має підвищену ступінь свободи в порівнянні з Природою, коли Біосфера і Вітосфера з вимірністю $R=3$ переходять в стан Соціосфери з вимірністю $R=4$ за рахунок виникнення єдиної часо-просторової координати, єдиного простору-часу, часового простору. Подібна «феноменальна єдність» зараз тільки досягається людським соціумом на основі «теорії відносності», розробленої ще А. Ейнштейном.

(2) Принцип менталодуховної доповненості соціуму. За цим принципом додаткова ступінь свободи набувається в духовній сфері суспільства внаслідок реалізації духовної свободи в аспекті свободи мислення. Перш за все – в ментальних актах нестримного і необмеженого мислення, в котрих за принципом всеєдності мислення і буття реалізується менталодуховне буття. Реальнісна вимірність буття підвищується і знаходиться в межах $R=4-5$ (в середньому $R=4,5$) і з цим формується «суб'єктна реальність» пізнаючого духу. Тобто подібну духовно-суб'єктну реальність не треба далеко шукати, бо вона знаходиться буквально «в нас», в нашій ментальності і є нашою суб'єктною менталосферою. Вона зразу ж виявляється у ході *ментально-інтелектуальної діяльності суб'єкта, але тільки тоді, коли він відходить від «голого раціоналізму» та устрімлюється в напрямі духовного знання і духовного буття*. Останнє й підвищує вимірність суб'єктного і суспільного буття на одиницю духовної свободи за формулою: $СуспБ+1(дух) =$ Культуросфера. Саме Культура у своїй культуросферній якості та оформленості соціально, духовно-ціннісно та культурно-історично об'єднує суспільство і людину (людство) в культурно-синергетичну метасистему, в метасистемний культурно-історичний контініум ноосферної Реальності, що є, вочевидь, культурно-ноосферною реальністю, ноокультуробуттям доповненого 5-го виміру. Подібне ноокультуробуття предстає у синтезі минулого, теперішнього і майбутнього буття з відповідним сприйняттям-

репрезентацією цієї *культурогенної «п'ятої реальності»* як реального сукупно-історичного «культурного факту» здійсненого менталодуховного буття (вже за наступним принципом культуротворчості буття). Тобто воно починає сприйматись вже не в багатотисячолітній континуальності, а в актуальному часовому просторі у вигляді постійно актуалізуючогося сьогодення (у відносному часо-просторовому вимірі).

(3) Принцип духовно-творчої і культуротворчої доповненості буття. За дією цього принципу духовно-буттєвісної культуротворчості додається ще один «креативний вимір» в онтологічному русі буттєтворення – як в життєдіяльності окремих суб'єктів, так і всього соціуму. Подібне відбувається у процесах «глобалізації» і менталотворчого «розширення» соціуму і менталосфери творчих суб'єктів шляхом розвитку інфосфери і ноосферогенезису. Доповнена вимірність представлена творчою свободою в Креатосфері суб'єктів і всього соціуму, конкретно, коли наука в системі культури починає безперервно генерувати інноваційне знання, синергетично творить інфосферу. А потім як **Ноонаука** створювати культурно гуманізовану Креатосферу. Вона, розвинувшись до синерго-інформаційного буттєвісного рівня, перетворюється на Ноосферу з реальнісною вимірністю $R=5$ за такою формулою: $\text{Культ.}+1(\text{творч.})=\text{Ноосфера}$. В подібній Ноосферній реальності можливе любе «творення – креація» знання в буття і буття в знання, генералізація та інтеграція суб'єктних менталосфер у Ноосферу. Це становить зміст онтогностичних процесів і відбувається наступним чином:

а) внутрішнє «проявлення» суб'єктної реальності в індивідуальній менталосфері суб'єкта, а також її зовнішнє гносеологічне «накладення» на об'єктне буття суб'єкта з нерозривним суб'єкт-об'єктним зв'язком «перетікання-переходу» опредмеченого і неопредмеченого знання; це є феномен *«зовнішнього трансцензусу»*, що перетворює звичайних суб'єктів на **креативних суб'єктів**;

б) сприйняття ноосферної реальності як місця постійного перебування у вищій вимірності високорозвиненої свідомості і мислення суб'єкта, сфери його постійного творчо-ментального буття; це є стан *«утримуючого трансцензусу»*, що перетворює креативних суб'єктів на **культуротворчих суб'єктів**;

в) постійна духовно-творча реалізація суб'єкта в ноосфері як ментальній реальності вищого знання, невпинна і безперервна креація нового знання у самих різних формах, модусах і метаформах різних буттєвісних реальностей; ці модуси буття стають холотропними і вседнісними у своїй феноменальності і ноуменальності, але вже як метазнання на

космоноосферному рівні (Космоноос); це є феномен *«безперервного трансцензусу»*, що перетворює культуротворчих суб'єктів на *ноо-суб'єктів*.

(4) Принцип ноосферо-метафізичної доповненості буття. Цей принцип діє у метареальності Космоноосу з граничною вимірністю по «сю сторону реальності» в межах R=5-6 (при R=6 здійснюється перехід з Космонооса у субстанційну реальність). У Космоноосі відбувається метафізна реалізація буття знання (МРБЗ) і досягається повне співпадання і суб'єкт-об'єктна єдність універсального метазнання у його універсальному метабутті та їх Метасинтез: $\text{МетаЗнання} \equiv \text{МетаБуття}$. Подібне можливе тільки на «тонкореальнісному» рівні всезагально-всееднісного існування суцього в «нашому Космосі» як тонкофізичної (польової) космічної «станційності». Формула «реалізації» даної ступіні «метафізичної свободи» Космоноосу: $\text{Ноосф.}+1(\text{універс.зн.})=\text{Метаф.реал.буттязн(МРБЗ)}$. Подібна МРБЗ предстает як Космоноотична МетаРеальність всіх існуючих модусів природного буття, а сам *Космоноос* *осягається інтуїтивно і мислиться як необхідна наявність космоцивілізацій та різних розумових сутностей, «розгорнутих» в різноманітні форми і модуси природно-космічного існування*. Космоноос також осягається як екстрасенсорне і супраментальне (супранатуральне) сприйняття понадвисокочастотних, метавхвильових впливів на людську психіку у режимах «менталодуховного пізнання». Це квадрільонна, квінтільонна і ще більша частотність квантового випромінювання (герц в сек) та розповсюдження світла (гіперсвітла), миттєва дискретність «гіперфотонів», «дискретна якість» котрих інтерпретується як «ідеальність» та «ідеальна реальність». В сучасних фізичних дослідженнях подібні фотони здобули назву «віртуальних фотонів», що можуть на коротку мить виникати «з нічого» і таким же чином зникати «в нікуди».

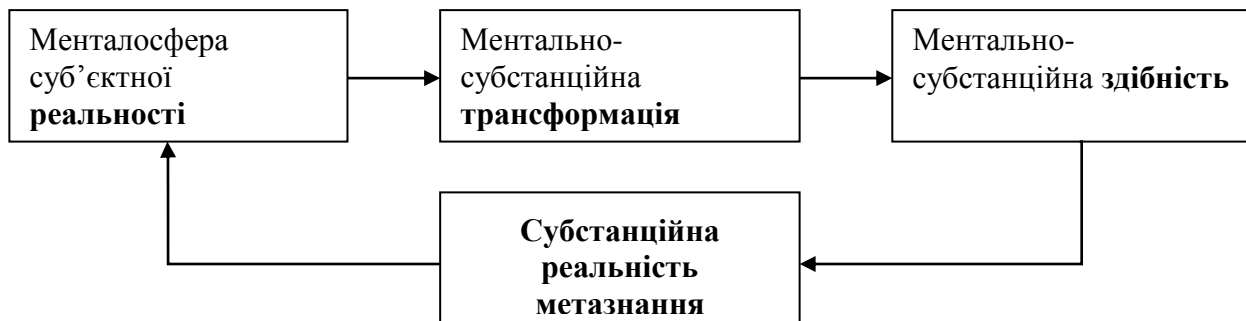
Надалі реальнісна дія «принципів доповненості» встановлюється вже не в дійсному бутті, а в «умовній» доприродній субстанційній реальності (з R=6) як в потенційній «умовній реальності», що є потенційною і неактуалізованою, непроявленою і невітленою. Тому виявлення додаткової ступіні свободи виявляється вже *методами ментальної репрезентації*, ментального уявлення та осягання «умовної реальності» субстанційно-суцього і «безумовної реальності» абсолютнісного і ноуменального-суцього. Проте застосування «ментально-репрезентативної» методології можливе тільки на рівні *«ментальної здібності» суб'єкта*, коли його високорівнева свідомість і багатовимірне мислення вже не фіксує реальнісне буття, а тільки «ментально репрезентує» його «в можливості» як «онтичне буття». Тобто

таким, що може бути наявним і суцим тільки «в принципі» і «в принципі» не заперечується. Серед подібних принципів можна виділити наступні.

(5) Принцип субстанційної доповненості буття в ментальній здібності ноо-суб'єкта. За дією цього принципу додаткова ступінь свободи досягається ментальною здібністю суб'єкта як доприродна субстанційна реальність метазнання (СубРМЗ), котре представлене «ментальними об'єктами». Це інформаційно-польові паттерни і матриці, конфігуративні і композиційні «пакети» морфополя, «пакетні» Код-Програми та Код-Проекти з вимірністю $R=6$ для всіх можливих природних реальностей, що можуть реалізовуватись як «дійсні» опредмечені наявності з вимірністю $R=3$ (які потім послідовно підіймаються до вимірності $R=4,4-5,5-6$). Формула дії даного принципу:

$$\text{МетафізРеал(Космоноос)+1(мент.здіб)}=\text{СубРМЗ.}$$

В цьому відношенні «у принципі» можливий СубРМЗ *сама ментальна здібність суб'єкта є суб'єктно-реалізований субстанційний Код-Проект створення певної «суб'єктної реальності» людини в менталосфері її знання.* Це вірно і в зворотньому напрямку. Тобто *ментальна здібність є менталосфера суб'єктної реальності, котра субстанційно трансформована у ментальну здібність як здатності суб'єкта до інтелігібельної репрезентації субстанційної реальності.* Тут діє наступний ментально-субстанційний механізм онтогностичного руху:

Тобто у самому «суб'єкті», як у внутрішньо «інтроєктованій» субреальності («суб'єктній реальності»), вже закладений «принцип субстанційності» як наявності «доприродної станції», що виявляється тільки внутрішньо. Конкретно, як «вкладеність» (інтроєктованість) доприродно-субстанційного в ментальну здібність суб'єкта, котрий здатний подібну «суб'єктну інтроєкцію» розгорнути, тобто «проявити» у зовнішню об'єктність, в «об'єктне буття». Конкретно, *шляхом оптичного «телескопування» внутрішньо-«вкладеної» суб-станційної реальності (знання) в оптичний і «телескопно» виявлений «об'єктний світ», об'єктно «вкладаючи» в нього субстанційне метазнання у природно опредмечені «активні форми» дійсного буття.* Подібним чином субстанційні «морфе» як

«активні форми» натуралізуються у прородно-буттєвісний світ в опредмеченому вигляді. В такому аспекті ментальна здібність суб'єкта – це не більше ніж «канал трансляції» субстанційного (доприродного) світу і природний світ субстанційного «гіперсвітла» у природне «світлофотонне буття». А через суб'єктну менталосферу свідомість і мислення ноо-суб'єктів вже здійснюється взаємна ідентифікація–взаємоадаптація внутрішньо-субстанційної реальності (що представлена ментальною здібністю «суб'єкта» до творення ним «суб'єктної реальності» як «менталосфери знання») і зовнішньо-природної буттєвісної дійсності у певних матеріально-фізичних і часо-просторових модусах. Це ті «активні форми», метаморфи, субстанційні «морфеми» і «морфе» сутностей, до яких людина сенсорно-почуттєво адаптована з перших днів свого народження і феноменально не сприймає як «дивні феномени» понадсуттєвості. П.Юркевич визначав подібне як ментальну здібність суб'єкта до виділення ним «понадсуттєвості» («сверхсущественности» по рос.) серед звичних речей і явищ, а сучасний американський філософ Говард Парсонс осмислював подібне як «філософію подиву». На здібність дивуватись нібито звичним речам вказував і І.Кант, що й привело його до визначення ноуменальності і ноуменальних «речей-в-собі».

(б) Принцип абсолютнісної (ноуменальної) доповненості менталореальності, за яким її вимірність підвищується з R=6 (субстанційна метареальність) до R=7 як *Ноуменальної первореальності абсолютного знання, Абсолюту, «Абсолютного первознання»*. За цим принципом «відкривається» *Первореальність суцього, в котрій ПервоРеальність зливається з ПервоЗнанням в «абсолютнісному синтезі» онтологічного і гносеологічного рухів та випромінюванні безкінечної «синергії синтезу»*. Тут діє відповідна формула «ментальної репрезентації» найвищої «супраментальної свободи», а саме – *представлення абсолютнісної первосутності «знання реальності» (АПЗР) в абсолютнісній первосутнісній «реальності знання» (АПРЗ)*. Це є Абсолютна свобода «входження» в «реальність знання» (АПРЗ) та «ісходження» з цієї «абсолютної реальності» з отриманим «знання реальності» (АПЗР). Воно представлене абсолютнісним первосутнісним знанням Ноуменальної Первореальності, що викладається за такою «абсолютною формулою»:

$$\text{СубРМЗ+1(МенталоРеал.)}=\text{АПЗР}\equiv\text{АПРЗ}.$$

Таким чином, досягається *Абсолютна Свобода духовного пізнання* в Єдиній Реальності всього суцього, найвища свобода менталореальнісного духу, котрий може створювати будь-які Код-Програми і Код-Проекти їх

космобуттєвісної реалізації та будь-якого природно-вітального опредмечення. «Входження» в Ноуменальний Абсолют – це є за своїм родом і суттю «вхід-проникнення» в **Абсолютний Архів** первосутнісного знання про Єдину Реальність суцього, а «Вихід» з цього Ноуменального Абсолюту (як «Ноуменального Архиву» синглів-сингулярностей) є отримане первосутнісне «реальнісне знання» (АПРЗ), що представлене ейдос-ідеями «знання реальності» (АПЗР) про його морфосубстанційне Код-програмування в інформаційних «морфопакетах» («морфологізація») і космосферне опредмечення («матеріалізація») у природному «дійсному» бутті («феноменологізація»). Це Знання-Реальність СуперКоду безперервного творення і відтворення суцього, гармонізації і продовження існування суцього як «само-суцього» і «все-суцього» у всій повноті Єдиної Всевимірної **Реальності знання і Знання реальності**. Її можна також визначити як те, що фіксується в релігійному уявленні і понятті «всевишнього», «божественного», «єдиносущого» – загалом «Тео-Реальності» як певного реальнісного «Тео-Принципу» Великого З'єднання (religio – з'єднання, зв'язок) всього, що потенційно й актуально існує як суще. Тобто Тео-з'єднання у Всеєднісну і Всезагальну нероздільність як Тео-реальність. Це свого роду **Тео-Синтез** минулого, майбутнього і теперішнього метапроцесу Буття в Єдиному Стані Реальності, у найвищому **Тео-Стазисі**. Але подібний Тео-Синтез і Тео-Стазис має свою наукову і **Ноонаукову «Абсолютнісну Діалектику»** Великого «з'єднання-взаємодії», «перетворення-преображення» подібного Абсолютного Процесу і Абсолютного Стану в «онтогностичний рух» до Єдиної Реальності. Але вже у відповідності до способу сприйняття, аспекту світорозуміння, типу «суб'єктності» та характеру «об'єктності», метаморфності їх ідентифікації самоототожнення у взаємозустрічному процесі взаємоадаптації й автентичності, синтезу і злитті в Абсолютний Стан реальнісного Первознання. З цього Абсолютного Стану і налагоджується Абсолютнісний Процес «первосутнісної», «другосутнісної» і «багатосутнісної» реалізації суцього, котре подібним чином стає всесущим. «Первосутнісна реалізація» представляє собою «ейдос-реалізацію» в первинних «ідеях знання». «Другосутнісна реалізація» – є «морфореалізація» первинних «ейдосів знання» у субстанційні «морфеми сутності» в їх морфоконфігураціях з генералізованих морфем. «Багатосутнісна реалізація» є «третьосутнісною реалізацією» або «матеріалізацією» у космоприродному бутті в якості предметно-активних форм «дійсного» існування світу. Подібне і можна інтерпретувати як найвищу «свободу менталотворення» і «свободу реальності», яка імманентна Первознанню і Первореальності, що може

реалізовуватись-здійснюватись у найвищій **Свободі Буття**. Вона й представлена на засадах філософії і онтології ноонауки у 3-х фундаментальних «родових типах» реальнісного буття. Абсолютна Діалектика свободи буття якраз і виявляється у свободі буттєвісного самоздійснення при «реальнісних переходах» певних «реальнісних родів» у «роди буття», переходу-трансформації реальності в буття за його родом і типом. Тоді можуть створюватись такі «фундаментальні типи» реальнісного буття:

1) Космогнозіс або Космоноос з ноосферами природно-космічного буття у самих різних феноменальних проявах «третьосутності» в активно-предметних формах. Це Онтогнозіс «3-го типу» (порядку) з онтологічною вимірністю $R=5-6$.

2) Реалогнозіс субстанційної Метареальності з морфосубстанційним типом «реальнісного проявлення» у розпредмечено-неактуалізованому стані потенційності, проте з певною «морфоорганізацією» (генералізацією) сушого як «второсутності» у первинних морфемах. Це Онтогнозіс «2-го типу» з онтовимірністю $R=6$.

3) Ноезіс Єдиної матеріально-ідеальної реальності, що самоздійснюється як неактуалізована онтична Ноезіс-реальність, так і актуалізоване онтологічне Ноезіс-буття. Подібні типи Ноезісу обопільно сприймаються і фіксуються високорівневою суб'єктною свідомістю і багатовимірним мисленням ноо-суб'єктів, їх ментальною здатністю до високорівневих «абстрактних переходів» з багатомірним виходом на субстанційну Метареальність і абсолютнісну Первореальність. Це Онтогнозіс 1-го типу (порядку) з онтовимірністю $R=7$.

4) ПроГнозіс або Протореальність у безмежному спектрі всіх своїх онтичних можливостей до «ре-алізації», «реальнісного виявлення» і буттєпроявлення, котрі є суттєвими як реальні можливості, і котрі постійно «самовдержуються» як можливості в Абсолютному Стазисі. Тому вони є «квазіздійсненими» можливостями у модусі «реальності майбутнього», що постійно «самовдержується» у своїй «гарантованій реалізації», «самоздійснюється» і «самовідтворюється» у стані Єдиної Реальності (в релігії – Тео-реальності).

З позицій філософії і онтології ноо-науки подібне і розглядається як самоздійснення Свободи Буття у напрямку всезагального «онтологічного руху» до Єдиної Реальності, що може досягатись людським мисленням і переживатись як Єдине Буття і Всебуття.

10.2. Здійснення Свободи Буття на філософсько-онтологічних засадах ноонауки та досягнення «онтологічної свободи» шляхом «буттєвистої самореалізації»

Здійснення Свободи Буття на засадах філософії і онтології відбувається за принципами «буттєвистої реалізації» і виявляється в онтологічному русі до Єдиної Реальності у феноменальному природному бутті, що є дійсним у своєму фізичному існуванні та матеріальних взаємодіях. Проте перше самоздійснення «свободи буття» відбувається себе у доприродній субстанційній реальності «потен-ційного буття», що є лише «умовним» в аспекті дійсного буття. Проте, незважаючи на свою «умовність» (в часо-просторовому та інших відношеннях) воно підпадає у своїй «умовній даності» під відповідні принципи субстанційної метареальності. Подібні принципи вже встановлювались при здійсненні «гносеологічного руху» від феноменального буття до ноуменальної реальності, і вони є відповідними та співвідносними також для «онтологічного руху». Подібні співвідносні принципи онтологічного та гносеологічного «рухів» та їх спів-падання можна визначити як окрему сукупність фундаментальних принципів, що вище і показувалось (принципи першої групи А). Тепер можна розкрити сутність і дію фундаментальних принципів другої групи Б. Покажемо це.

Б. Принципи самоздійснення Свободи Буття у всезагальному «онтологічному русі» до Єдиної Реальності. Їх можна репрезентувати у наступній послідовності «буттєвистої реалізації».

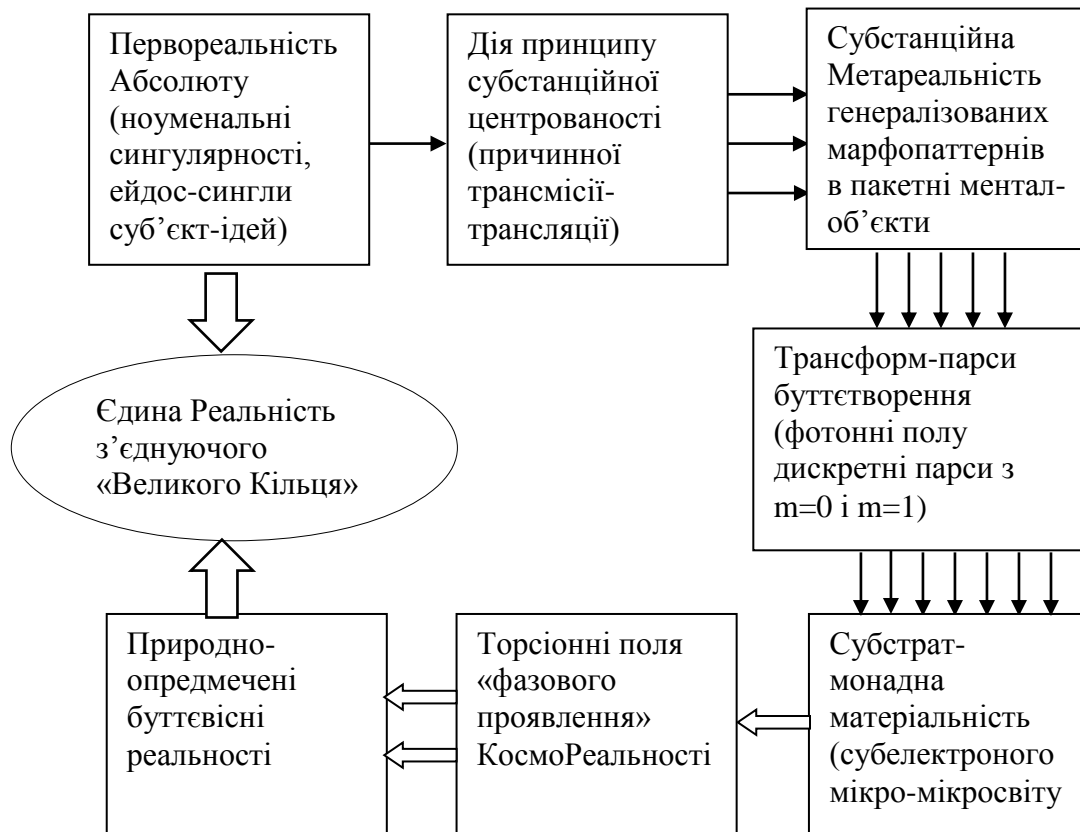
1. *Принцип онтологічної симетрії фундаментальних первооснов буття.* Принцип онтологічної симетрії є певною подібністю і прототипом принципа «фундаментальної симетрії» В.Гейзенберга. Онтологічна симетрія виявляється у двох онтологічних співвідношеннях. Це онтологічна симетрія між субстанційною метареальністю і первореальністю Абсолюта (як «абсолютнісною реальністю»). А також онтологічна симетрія між субстанційною метареальністю (як прототипу «родової реальності» космоприроди) і дійсним космоприродним буттям у його феноменально-явленій натуралізації. Субстанційна метареальність у цих двох онтологічних співвідношеннях виступає певним «субстанційним центром» з субстанційною центрованістю по відношенню до абсолютнісної первореальності («перша станція») і космоприродним буттям («третя станція»). За вказаним принципом, окрім природного буття у всезагальній космічній реальності Всебуття (матеріально-предметного, фізичного, нефізичного та «інофізичного»), існує понадприродна метафізична реальність ПонадБуття (Метабуття). Її буттєвісні проявлення, властивості та

атрибути маловідомі і тільки стають предметом досліджень філософії ноонауки в аспекті онтології інформаційно-польового «тонкофізичного буття», нообуття в онтологічному вимірі креативно-синергетичної реальності і космонообуття. Субстанційна реальність у співвідношенні з понадприродністю і метабуттєвісністю предстає за принципом онтології симетрії як післяприродна і доприродна реальність без відомих людині буттєвісних проявлень. Але ментально субстанційна реальність може суб'єктно сприйматись ментальною здібністю ноо-суб'єктів. Субстанційна метареальність не є дійсним буттям чи Метабуттям Космоноосу (так, як категорія «буття» розуміється у філософсько-методологічному відношенні), а може тільки *розумово репрезентуватись як Метареальність ментальних об'єктів*, що є «умовно існуючими» в «умовній» часо-просторовій всезагальності і всеєдності. Тобто це є лише стан потенціювання, онтична можливість буття, не маюча актуального втілення потенційності, котра наявна тільки у реальнісній можливості, онтичності та у потенційному відношенні, може мати буттєвісне «проявлення» тільки у космосферній дійсності феноменального буття. Подібна онтично-потенційна наявність доприродного (післяприродного) буття може досягатись ментальною здібністю лише «в принципі». Тобто «в принципі» мати увагу про умовну Метареальність потенційного субстанційного стану доприродної реальності (протобуття), мати суб'єктивну здогадку, що доказується і стверджується тільки в субстанційному метазнанні внаслідок розвитку внутрішньої ментальної здібності. В аспекті вищезначеного принципа онтологічної симетрії фундаментальних первооснов буття ментальна здібність виявляє себе як «ментальна свобода» мислити суб'єктну і постфізичну субстанційність, ментально репрезентувати субстанційні Код-Програми та Код-Проекти майбутніх дійсних всесвітів. Тільки менталосферно розвинуті ноо-суб'єкти здібні ментально репрезентувати розпредмеченні «інформаційні паттерни», мислити їх певні інформаційні фрактали, конфігурації і композиції інтелектуально-мисленево в якості майбутніх опредмечених феноменів буттєвісності природних світів. Подібні *інформаційні паттерни як субстанційні морфокоди, парси-дискрети та «ментальні елементи» субстанційного знання не є рядоположеними, а конфігуративно і композиційно генералізованими та пов'язаними у своєму взаємонакладанні і «пакетному нагромадженні»*. Ці ментально-субстанційні сутності (як «ментальні елементи», менталокоди, морфеми субстратного знання) певним чином генералізуються в парс-генерологічних станах, утворюючи морфологічно, «пакетно», конфігуративно і парсично відповідні «ментальні

об'єкти» (pursue – слідувати невідступно, переслідувати [ціль], слідувати по наміченому шляху, pursue a scheme – виконувати план, проект, програму). Подібним чином і може онтологічно генералізуватись субстанційна «умовна загальність» всього доприродного суцього, що представлено у субстанційному стані як «доприродне суще» і прототип природно суцього. Більш того, *«субстанційне суще»* може накладуватись, інтерферувати, взаємопроникати, пронизуватись, розташовуватись один в одному в безкінечній множинності безконтактної з'єднаності, синтезу і злитті. Вони не рядоположені, а пакетно-єднісні, представлені умовними «інформаційними пакетами», котрі не створюють сумішей з інформаційних паттернів (в кожному умовному «інформаційному пакеті»), але наявні в тій чи іншій композиційній єдності як Код-Програми з «пакетами» Код-Проектів. Вони мають окрему ментально-об'єктну наявність різного ступеню інформаційної місткості. Подібне фіксується лише ментальною здібністю ноо-суб'єктів, їх здатністю збагнути, композиційно відрізнити інформаційні паттерни, конфігуративно «скласти» їх в інформаційні пакети Код-Проектів під відповідну природно-космічну реалізацію. Останнє відбувається шляхом «буттєвісного втілення» в тих чи інших матеріально-предметних модусах. *«Субстанцією перетворення»* стають ментальні «парси-дискрети» в модусі парсів-трансформерів. Ними можуть бути, наприклад, парси-фотони («фотонні парси»), «віртуальні парси» що рухаються у Всесвіті з фіксованою швидкістю світла у 300 тис.км/сек (маючи масу в одну умовну одиницю, $m=1$), а при зменшенні швидкості їх маса стає нульовою ($m=0$). Це можуть бути також «субстрат-монади» субелектронного мікро-мікросвіту (кварково-глюонний субстрат), нейтрино, що в 20-30 тис. разів менше електрона і є фактично абсолютно-проникливим у нашій матеріально-фізичній реальності (рухаючись зі швидкістю у тисячі разів більше швидкості світла), торсіонні поля, що «проявляють» польовий світ у речовому фізично-ущільненому світі (найбільш ймовірно – при орбітальних «фазових переходах» електронів).

Більш того, принцип онтологічної симетрії фундаментальних первооснов буття відкриває можливість зафіксувати Абсолютну Первореальність. Тобто понадсубстанційну і післясубстанційну «безумовну реальність» як причину причин або первопричину суцього. Ця «первопричинна» менталодуховна реальність «відкривається» ментальною здібністю суб'єкта як суб'єкт-ідея про Абсолют, котра ейдетично розкривається в Абсолютну «ейдос-реальність». Як суб'єктно суцця «абсолютна ідея» вона здатна до «потенціації» субстанційних ментал-об'єктів, їх пізнання і репрезентації в якості доприродного МетаЗнання і МетаРеальності. І далі – «натуралізації»

абсолютної ідеї у дійсне Космосферне і природно-актуалізоване «явищене буття» опредмечених первоїдей. Воно може представати і в неявищному вигляді як всеєднісне Метафізичне буття або як всезагальність Космонооса. Металогіка дії принципу онтологічної симетрії в аспекті здійснення Свободи Буття та досягнення «онтологічної свободи» шляхом «буттєвісної реалізації» всіх його потенцій і можливостей ментально репрезентується у такому Онтологічному русі до Єдиної Реальності.

Єдина Реальність, як видно, виникає в разі «закольцованості» – з'єднання Первореальності Абсолюту і Природно-буттєвісної реальності двома принципово різними способами:

1). *Реальнісно-космогонічним, вселенсько-еволюційним способом метаоб'єднання-зв'язку по «Великому Кільцю» «первої станції» (абсолюту) «другої» (субстанційної), «проміжної» (субстратно-монадної) і «третьої станції» матеріально-«розгорнутого» космосу. А останній – космологічно-еволюційно творить-розвиває «четверту станцію» природного буття: фізичного, «постфізичного», «інофізичного», нефізичного з іншим способом буттєвісної впорядкованості. «Велике Кільце» виникає, «замикається» і постійно «закольцовується» як «п'ята станція» в разі виникнення зворотнього руху – вже не по вектору онтологічного «несходження» від Абсолюту до Природи, а «висходження» від Природи до Абсолюту через*

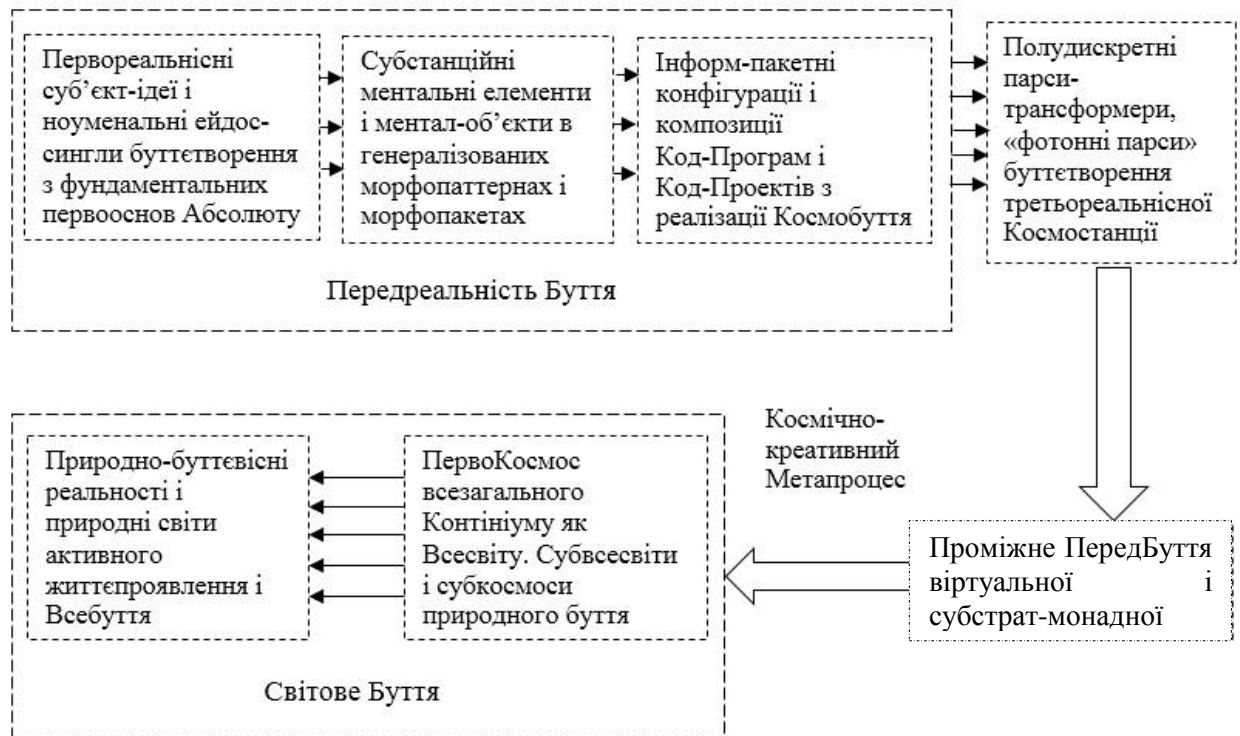
Космоноос, Менталосубстанцію, менталосферно-гносеологічні перетворення знання і його «гносеологічного руху».

2). *Шляхом реально-буттєвісного з'єднання-синтезу «онтологічного руху» і «гносеологічного руху».* А саме – буттєвісно-знаневої, ментально-матеріальної ідентифікації Буття і Знання, Суб'єкта і Об'єкта у всеєдності тотожності і всеєдності *онтологічного і гносеологічного рухів як єдиного руху (Онтогностичного «понадвеликого руху») у синтезі (Онтогностичному «понадвеликому синтезі») Первореальності і Ноуменальності, що і є Абсолютом.* Саме у цьому сенсі *Абсолют одночасно є «кінечним пунктом» і «начальним пунктом» онтологічного і гносеологічного рухів* в їх абсолютнісному синтезі-злитті та абсолютнісній взаємототожності онтологічного і гносеологічного первопочатків, органічної з'єднаності Первознання і Первореальності у Онтогнозисі.

Таким чином, Єдина Реальність гіперз'єднуючого Великого Кільця предстає в еволюційно-космологічному аспекті як органічно інтегрована єдність ноуменально-феноменального суцього, а також у сутнісному синтезі онтологічного і гносеологічного рухів – як *всесуций Сутнісний Рух до Єдиної Реальності*. Проте є ще один спосіб безпосереднього зв'язку-з'єднання природно-феноменального буття і ноуменально-абсолютнісної реальності, який можна мислити і ментально репрезентувати за теософською традицією як Теос-Принцип. В релігійній традиції – це є Тео-принцип або «теогонічний спосіб» злиття «божественного» і людського, «божественної реальності» Вищого Світу і «нижчого» людського буття в післяземному існуванні людини (що в нерелігійній традиції і є теософія). Але подібне можна сприйняти не тільки «на віру», але й *діалектично мислити Єдину Реальність «Небесного і Земного» як квазіреальність вищих порядків і вимірів, як всереальність і всевимірність у всеєдності феноменально-множинного і ноуменально-одиночного.* А також як Прогнозис-протореальність суцього через модуси його майбутнього існування у теперішності, котра постійно самоздійснюється у всіх своїх можливостях як «реально існуюче майбутнє» у абсолютному модусі «протореальність-для-здійснення» у модусах «буттєвісної реалізації».

2. Другий принцип самоздійснення Свободи Буття – це *принцип присутності-причетності Первосутнісної суб'єкт-ідеї (як ейдос-сингла первознання і первореальності в їх злитті) в ментальних об'єктах субстанційної реальності* як «другої станції» морфопроявлення суцього в стані онтичної потенційності (після первосуцїої «первої станції» Абсолюту). Саме через дію механізму «присутності-причетності» «абсолютнісна станція»

Первореальності ноуменально-суцього (котра репрезентована сингулярними ноуменами або «синглами» з «комбінуючих» і «некомбінуючих» першоелементів) потенціює себе в субстанційній «другій станції» ментальних об'єктів і таким чином транслює-переносить свій потенціал «першої станції». Подібний «акт потенціювання» субстанційних менталооб'єктів в «онтогносеологічному русі» відбувається через первосутнісні «сили проявлення» абсолютнісного знання Первореальності Абсолюту в субстанційному знанні Второреальності ментальної Морфосубстанції як Передбуття. Тобто шляхом *безпосереднього перетворення-трансформації* ноуменальних «синглів» у субстанційні «морфе» Передреальності буття, а потім натуралізації-опредмечення ментальних морфооб'єктів в «активні форми» Космобуття і природно-буттєвісного життєпроявлення. Подібний «Онтогностичний рух» відбувається за такою металогікою дії даного принципу.

Тобто дія даного принципу полягає у виявленні абсолютнісної первопричини всього суцього, з чого стає можливим «потенціювання» Передреальності, або протореальності Прогнозису. Подібна Передреальність (протореальність) потенціюється з «прообраза» висхідної Первоідеї («про-ейдоса») абсолютнісної Первореальності, тобто Первообраза ідеї суцього, ідеї реальності, ідеї «морфе» (як ментального Второобраза) і морфологізації сутності і суцього, первоідеї буття і його актуалізації з потенційного стану у втілених активно-предметних формах буття і життя. Подібне й відбувається

як первинний процес інформаційно-синергетичної трансформації у проміжне ПередБуття, проміжну Реальність-Буття або Передвічний Первокосмос інформаційно-актуалізованої синергії в матеріальних «активних формах» або «активованої матеріальності» у морфопредметностях.

3. Вищеозначений принцип необхідно зобумовлює дію *принципа трансформативності (трансгресії) суб'єкт-ідей (ейдос-синглів) абсолютнісної Первореальності в ментал-об'єкти субстанційного Реалогнозиса*. Цей принцип репрезентує суб'єкт-об'єктну *всеедність буття і знання* вже на найвищому рівні «всевимірності» Онтогностичної Єдиної Реальності. А саме – коли суб'єкт-ідеї (ноуменальні сингли «першої станції») перетворюються в ментальні елементи і ментал-об'єкти «другосубстанційної» реалізації, сублімуються і стають «*другою станцією*» в субстанційних морфоутвореннях доприродних Код-Програм, генералізованих у «морфопакетах» Код-Проектів, що здатні до втілення і «реалізації» у дійсному бутті. Це одночасно відповідає і принципу онтологічної симетрії фундаментальних первооснов буття, бо в ментальних об'єктах симетрично представлені і абсолютнісні суб'єкт-ідеї ноуменальних синглів, і субстанційні Код-Програми та Код-Проекти їх реалізації через «розкриття-розгортання» інформаційних паттернів вже в 3-ій і 4-ій «станціях» космоприродної реальності від мікрорівня субстрат-монади до мегарівня КосмоУніверсуму і вітального макрорівня природного буття.

4. Останнє дає підставу стверджувати дію *принципу онтологічної трансформності (трансцензусу) дійсного феноменально-природного буття в абсолютнісно-безумовну і самопричинну Первореальність*. Це розгортається як «онтологічний рух» вже в напрямку «зворотної Еволюції», *Автоеволюції* «знизу», з «нижніх рівнів» буття початкової реальнісної вимірності та поступового досягнення високовимірної «креативно-синергетичної сили» свого розвитку, виходячи на ноосферний, космоноотичний і субстанційний метарівні ментало-реальнісного онтологічного трансцензусу.

5. Подібне може здійснюватись в разі дії *принципу свободи креативно-синергетичного буттєтворення і ноосферної телеологічності*. Для цього принципу розповсюджується ствердження *Космічної Ноо-телеологічності* та в подальшому збереженні «онтологічного досвіду» в субстанційному Реалогнозисі (а це інформаційне морфополе менталооб'єктів) та ейдетичній первореальності Абсолюту («сингл-ідеї» первознання) як Абсолюта-Реалогнозиса «першого порядку». Таким чином, в Єдиній Реальності телеологічно співпадають три типа реалогнозисів: Космоноосферного,

Субстанційного і Абсолютнісного. Їх можна мислити як Реалогнозис-1 (абсолютнісний «реалогнозис першого типу»), Реалогнозис-2 (субстанційний «реалогнозис другого типу») і Реалогнозис-3, що є космоноосферним «реалогнозисом третього типу». В «онтологічному зв'язку» вони й можуть створювати Єдину Реальність Ноезису, синтезис онтичного і онтологічного, в котрому ментально-об'єктне і феноменально-об'єктне («дійсне») мислимо та предметно співпадають у **Ноезис-Реальності** всього суцього як потенційно, так і в актуальному здійсненні свободи буття. Подібне потребує відповідного онтологічного осмислення та формування нового онтологічного світорозуміння.

10.3. Філософсько-ноонаукова проблема становлення ноосферно-онтологічного світорозуміння та її вирішення за концепцією «первоелементів» Єдиної Реальності

Нове ноосферно-онтологічне світорозуміння може бути сформовано на відповідних світорозумових принципах. Це група принципів, котрі пов'язані з «онтологічним рухом» феноменального Буття до Єдиної Реальності, що світорозумово осягається на філософсько-ноонаукових засадах гносеологічних перетворень знання у всезагальному «онтогносеологічному русі» до абсолютнісної Первореальності висхідних онтопричин та первосутнісного онтознання буттєтворення всього суцього. Саме в такій буттєментальній пов'язаності онтологічного і гносеологічного «рухів» принципи ноосферно-онтологічного світорозуміння набувають певної «онтологічної натуралізації» і буттєвісної якості у своїй «фундаментальній дії». Це й можливо представити в окремій групі фундаментальних принципів становлення ноосферно-онтологічного світорозуміння (група Г, за проведеною нами класифікацією).

Г. Принципи багатовимірності онтологічного світорозуміння. Подібні світорозумові принципи можна репрезентувати у наступному порядку і контенті:

(1) Принцип всезагального і всеєднісного онтологічного зв'язку. Подібний метазв'язок виникає в онтопроцесі висходження-нисходження природно-матеріальних буттєвісних світів до реальностей, що репрезентуються як космоноосферна, метафізична, субстанційна і абсолютна реальності. Якщо онтологічний рух відбувається в зворотньому напрямку від Первореальності Абсолюту, то цей «рух» в аспекті ноосферно-онтологічного світорозуміння розглядається як «творення-креація» («зверху») від Єдиної Реальності або репрезентується як «розвиток-прогрес» («знизу») від матеріально-предметної

основи Природного Буття. При задіянні космоантропного принципу у самонаправленому Ноогенезисі подібний розвиток-прогрес може прийняти характер Автоеволюції homo universalis. Подібна Автоеволюція відбувається у напрямі до Єдиної Реальності і розвитку у ноосуб'єктів онтоментальної понадздібності до Всебуття і Всежиття як homo universalis.

(2) Останнє світорозумово можна зафіксувати у принципі становлення багатовимірного буття і Всевимірної Реальності в ході Онтогенезису всього суцього. Тоді сам «онтологічний рух» можна репрезентувати як метапроцес «розвитку-творення» за відповідними родами, видами, рівнями та формами. Тобто це рух від «всезагального» до «всееднісного», від безмежно «розгорнутого» континуально і темпорально (у просторі-часі різних вимірностей), а потім «згорнутого» до сингулярності і нульової точки (що є реально-існуючою «нуль-точкою» з n-вимірністю).

(3) Принцип співпадання онтологічного і гносеологічного «рухів» у всееднісному Онтогнозисі. Подібне репрезентується як «розгортання-згортання», «опредмечення-розпредмечення», «перетворення-преображення» у загальному Ноосферогенезисі, що завершується співпаданням і з'єднанням онтологічного і гносеологічного рухів у всееднісному Онтогнозисі. З цим онтогностично стверджується всеедність буття і мислення, матеріального і ідеального як у всевимірності Єдиної Реальності всього суцього, так і на нижчих вимірностях феноменального буття в опредмечених модусах природного існування суцього;

(4) Принцип субстанційної генералізації ментальних об'єктів у морфоконфігурації і морфокомпозиції ментально-інформаційних «пакетів» і програмуючих кодів. Це парс-генерологічне «дискретне об'єднання» інформаційних паттернів та їх інформаційних пакетів (як генералізованих ментальних об'єктів у Код-програми і Код-проекти «ре-алізації» потенційно-умовного існування в актуально-дійсне буття. Це можуть бути Програми втілення-актуалізації у відповідних природних Проектах «явленого буття» за законами субстанційного і космічного Логосу з'єднання-взаємодій другої і третьої «реальнісних станцій» через «проміжне» монадно-субстратне передбуття віртуальності.

(5) Принцип ноуменально-сингулярної граничності буття. Під цим принципом розуміється сутнісне нерозпізнавання («нетаксономічність») суцього на кожному попередньому рівні менш високої вимірності, але з послідуочим «зняттям ноуменальності» на кожній більш високій ступені вимірності. Це відбувається на основі ноуменального пізнання

«онтологічного руху» нижчих рівнів і репрезентації знання все більш високих рівнів в ході «зросту знання» по ступіням Онтогенезису.

Розвиток ноосферно-онтологічного світорозуміння за вищезначеними принципами можна проілюструвати на прикладі розвитку «онтоелементного світорозуміння» та «багатовимірної онтоелементної світорепрезентації» Єдиної Реальності на власній «первоелементній базі». Так, пізнавальний «вихід» у «суб'єктну реальність» 4-ої вимірності формує уявлення про «4-й елемент» дійсності – це «інформація», котра онтологічно репрезентується як «інформаційно-синергетичне поле». У звичній трьохвимірній координатній системі це можна представити наступним чином: вектор «інформація» (вертикальна координата Y), єдиний вектор «простір-час» (горизонтальна координата X) та вектор «енергія» (координата Z). В цій координатній системі «єдиного простору-часу» і виникає «синергетичний ефект» понадширокого знання з кумулятивно-нагромаджені інформації. За А.Хевісайдом і А.Ейнштейном, це *«єдине поле» всіх фундаментальних квантових взаємодій (електромагнітного, гравітаційного, електрослабкого полів), єдина польова реальність тонкофізичного світу. З позицій сучасної науки – це **інформаційно-синергетичне поле як «єдине поле»**, що континуально і енергетично з'єднує наш матеріально-фізичний світ у Всеєдність і перетворює світ у Все-світ і Все-буття. Інформація і є тим «первоелементом» нашого світу, котрий виступає головним носієм «єдиного» інформаційно-синергетичного поля у «нашому» субвсесвіті. Саме інформація в її енерго-синергетичному польовому виявленні є **«4-й елемент»** нашої буттєвісної реальності, її «квадроексенція», що передує «квінтесенції» або «5-му елементу» всесвітньої метаорганізації. Тобто на інформаційно-синергетичній «елементній базі» польового (тонкофізичного або «інофізичного», чи взагалі нефізичного) «4-ого елемента», за даними сучасної науки, можуть виникати інформаційно-синергетичні структури (ІСС), «інформаційно-розподільчі комплекси» (ІРК) з відповідною ноосферною якістю інфосфери. Менталоякість ІСС та ІРК представлена високоструктурованим знанням 4-5-го рівнів вимірності, в тому числі це може бути і багатовимірною людською сутністю, («полісутнісне homo»). Але в загально-онтологічному відношенні – це *інформаційно-розподільча «антропна структура» вищих рівнів, котра як «інформаційно-розподільчий комплекс», чи «інформаційно-обмінна композиція» (ІОК) може здійснювати «міжрівневі контакти» та інформаційно-синергетичні обмінні взаємодії 4-5-и вимірної «легкої» і «тонкої» реальності з «ущільненим» 3-х вимірним матеріальним буттям. Інформаційні людські сутності вищих рівнів**

представлені високоінтелектуальними *«суб'єктно-реальнісними комплексами» (СРК), суб'єктними «ментальними реальностями»* (менталосферами) високорівневого і багатовимірного знання. Ці *«суб'єктні реальнісні комплекси» багатовимірної людської сутності*, котрі здатні з матеріально-фізичного рівня буття (об'єктного і ущільнено-опредмеченого) трансформуватись в інформаційно-синергетичну структуру реальності (з вимірністю $R=4-5$) та набувати *самостійно-суб'єктного ментально-інформаційного існування* в якості ІСС, ІРК та ІОК. Вони в модусі «вищих» інформаційно-ментальних комплексів та ІМК високоструктурованого знання здатні «контактувати» з «нижчим» ущільнено-матеріальним земносвітом як «суб'єктні менталосфери». А саме – через *«синергорозподільчі процеси» ментало-духовної взаємодії і спілкування «вищого» реальнісного світу («тонкого» ментально-польового буття Ноосфери і Космоноосу) з матеріально-речовим «природним світом» опредмеченого буття.*

Але на цьому «вищому» рівні представлена вже нова «елементна база» понадтонкого і понадлегкого **«5-го елемента»**. За філософською традицією і сучасними науковими розробками, подібним елементом, що створює «понадтонке» первоелементне матеріальне підґрунтя світу (з якого можливе подальше «розгортання» Космосфери та її всесвітнє «заповнення» і «розширення») є всезаповнююча та понадлегка «есенція ефіру». Вона й визначається як «квінтесенція» або «5-й елемент» всесвітньої космічної реальності – вже як всеохоплююча «ефірна реальність». З «п'ятої сутності» ефірної квінтесенції і виникають буттєвісні структури нижчої і вищої вимірності. В онтологічному світорозумовому осягненні «п'ята есенція» як сутність світу представлена монадо-ефірним протобуттям, з котрого космос твориться як «світ» і «всесвіт» та існує як матеріально-космічна «станція буття» певної структури і вимірності. Загалом, як багаторівнева структура-«станція», конкретно для нашого «субсвіту», – це «третя станція» Космосу і «четверта станція» природних субсвітів після субстанції («другої станції») та «первостанції» Абсолюту. У своїй всезагальній ефірно-монадній наповненості *світ отримує своє об'єктивне існування в метапроцесах свого безперервного «творення-розширення» та зворотнього сингулярного «стискання-згортання» до монадного стану.* Ментальний «інформаційно-розподільчий комплекс» суб'єкта (ІРК), його «суб'єктна менталосфера» здатна цей процес фіксувати, бо це є «ефірний ІРК» та ефірний «інформаційно-обмінний комплекс» («ефірний ІОК») з синергетичною процес-обмінною основою «п'ятої сутності-квінтесенції», котра притаманна та імманентна людині. Подібні *«ефірні монади»* можуть створювати

тонкофізичні ефірно-монадні синергетичні ІРК та ІОК, а також цілісні інформаційно-синергетичні структурні комплекси (ІСС-комплекси) та ІСС-композиції як «ефірні тіла», котрі як квінтесенції, «п'ятої сутності» світу багатовимірного буття здатні до **інформаційно-синергетичного буття**. Воно здійснюється у «розподільчо-обмінний спосіб» і функціонує у модусах і формах «розподільчо-обмінного буття». При цьому як «по цю сторону» нашого світу, так і «по ту сторону» нашої реальності в субстанційному стані «умовної реальності». По «цю сторону» – це інформаційно-польові «тонкі структури» (тонкопольові) та ефірні ІРК «монадного субстрату» в «нерозгорнутому» ПередКосмосі і проміжному Протобутті як «третьої станції». А по «ту сторону» – це «монадні субстанції», «субстанційні композиції» ІРК та ІОК як генералізації дискретних парсів, польових «пакетів» і морфоконфігурацій доприродної суб-реальності, з якою мається інформаційно-синергетичний зв'язок на основі розподілу та обміну «інформаційними паттернами» (через «парси-трансформери» та «віртуальні фотони» перервних-безперервних процесів зв'язку). В цьому представлена **«реальнісна герменевтика» людської свідомості і мислення**, феномен їх «двореальності». Подібне можна визначити як «герменевтику свідомості» і «герменевтику мислення» (пізнавальної свідомості), котра полягає у **субстанційності свідомості і мислення**. А саме в тому, що через свою «субстанційну здібність» пізнавальна свідомість шляхом ментальних актів мислення здійснює зв'язок природної і доприродної (субстанційної) реальностей. Це є свого роду *ментально-«субстанційне сприйняття» доприродної субстанційності* у поняттях (менталопоняттях) потенційності, умовності, морфемності, дискретності, парсичності, менталогенералізації, трансформації, розпредмеченості, менталооб'єктності, суб'єктної реальності, менталосферності, трансферності, сингулярності, паттерно-інформаційності, синергетичності і т.д., котрі досягаються не стільки логічно, скільки інтуїтивно. Причому як на основі логічно-інтелектуальної інтуїції, так і творчої інтуїції (креативної), а також методами «духовного інсайту» та їм подібним (методами евристики, синектики тощо). *Інформаційна тонкопольова та ефірна реальність – це і є «субстанція зв'язку» з метафізичною і субстанційною реальністю*, що сучасною наукою вже починає вивчатись.

Так, знайомим сучасній науці і об'єктивно існуючим прототипом ефірного «монадного субстрату» може бути нейтрино. Якщо нейтрино розглядати у співвідношенні з кварково-глюонним субстратом субелектронного мікро-мікросвіту (котрий є внутрішнім субстратом) замкнутим на самому собі у стані «конфайменту»), то нейтрино предстає в якості «зовнішнього

субстрату» – понадпроникливим і понадшвидким, а також «понадлетючим» зі швидкістю руху набагато більше світлової (гіпотетично в тисячу і більше разів). Нейтрини має мінімальну матеріальну масу, що в десятки тисяч разів менше маси електрона та має інші дивовижні якості 5-го «елемента-носія» або «квінтесенції» зовнішньо-розгорнутої субстратності. Одна з них – це «нейтринна охопленість» як «нашого» космосу і субвсесвіту, так і «ненаших» космосів і світів іншої фізичної (інофізичної) природи. Але в обох випадках – «по цю сторону» світу і буттєвісної світової реальності, котру нейтрина «пронизує» і зв'язує. Проте онтологічне розуміння «монадної субстанції», що знаходиться вже «по ту сторону» космічно-природного світу, потребує особливого «субстанційного розуміння». Перш за все розуміння наявності особливого доприродного «**6-го елемента**», або **субстанційної «сікセスенції»** вже існуючої (умовно) по «ту сторону» космічно-природного світу.

Подібна «шоста есенція» гіпотетично є постфізичною сутністю (інофізичною або взагалі нефізичною) з неактуалізованим способом реальнісного впорядкування і звимірністю «шостого порядку» ($R=6$), щоне має матеріально-речового виявлення і є неопредмеченою «субстанційною сутністю». Проте її можна представити на «первоелементній» основі «6-го елемента» в якості субстанційної «сікセスенції» морфополя, інформаційних паттернів, парсичних генералізацій, морфоконфігурацій, «пакетних» морфем, а також репрезентувати як «ментальні елементи» і «ментальні об'єкти» суб'єктної реальності. Подібна властивість онтологічної «суб'єктності», «суб'інтродективності», доприродної «вкладеності» ментальної ноо-якості в субстанцію як «субреальність» дозволяє онтично гіпостазувати можливість генералізації з ментальних елементів і об'єктів такої субстанційної конфігурації-композиції як **«суб'єктний реальнісний менталокомплекс» (СРМК)**. У своєму субстанційному першоджерелі-початку «морфомислення» у подібному СРМК представляє собою такі «ідеї розуму» та «ідеї мислення», що здобули свою «ментальну форму» *ідеальної «активності-в-собі»*. Тобто *ментально-активну форму-«морфе» у тому сенсі, що вона здатна до «активації» в матеріальному світі*. А саме – до переходу-трансформації з «другої станції» (нефізичної первосубстанції) на «третю станцію» матеріальної субстратності (другосубстанційності). При цьому з можливістю подальшого активного «розгортанням» в космоприродний світ і буттєвісну реальність з імманентною ментальністю – як в ментально-ідеальних розпредмечених «морфе», так і в природно-опредмечених, активних буттєвісних формах об'єктів. *Ментальна активність «морфе» представлена як в самій «ідеї об'єктів», так і в їх*

«предметних формах» – своєрідності, оригінальності, неповторності, у «багатстві форм» самого буття та у буттєвісній активності речей, їх взаємодіях і взаємопереходах. Це також і активність нефізичних «парсів-трансформерів» як **«ментальних квантів» думки**, миттєвих мисле-ідей (в сікстільонних долях секунди), що може знайти матеріальне втілення-об'єктивацію в предметних формах. І зворотно – активність ментального розпредмечення в ідеальні «морфе» з «ментальним входженням» в Субстанційний Реалогнозис і Первосубстанційність. Це *менталоморфа універсальної трансформації «всього у все», «всього в одне», «одного у все»*. Синергія виникає безпосередньо з самих «умовних» актів **«менталоморфної трансформації»**. Тобто при переходах від конфігурацій з одних «морфе» до «трансформ» інших, а також при «морфокомпозиційних переходах» та в менталоморфній трансгресії різної вимірності. Це можуть бути «ментальні переходи» з одного рівня на іншій в понадсистемі багатовимірної Єдиної Реальності як Онтогнозису всього суцього.

Виникає питання звідки береться необхідна енергія для подібних трансформацій і переходів, тобто «енергія переходу»? По-перше, в таких «універсальних трансформаціях» задіюється «синергія переходу». А по-друге, існує і особлива «морфоенергія активації» при трансформативних переходах субстанційного у космоприродне «оживлене» буття. Арістотель подібну «енергію активації» первосубстанційних «морфе» у формоопредмечене матеріально-фізичне земнобуття визначав як «ентелехію» або як накладання-імплантація «морфе» на субстрат «первоматерії» і перетворення цього «первоматеріального субстрату» у «другоматерію» природно-формної предметності. Вже у «морфовідбитках другоматерії» як «предметних формах» буття і опредмеченого ментально-субстанційного знання. Ентелехія як *вітальна «енергія активації» субстанції в буття є за своєю суттю синергія «оживлення» субстанційно-доприродної «другої станції» в космоприродному бутті «третьої станції»*. Подібне «оживлення» представлене здатністю до дії і взаємодії монад та субстратних елементів. Це **«жива синергетика» буття, вітальна «морфосинергетика» буттєвісного «творення» з субстанційної менталоморфності знання** («композиційні морфе» Код-Програм) в природні активно-предметні форми. Тобто це є *перехід потенційності сікс-елементів субстанційної «сіксесенції» в актуальність «квінтесенції буття»*. Тоді свідомість суб'єкта – це «ментальний декодер» субстанційних Код-Програм (6-го виміру) і їх «ментальний адаптер» до матеріальної дійсності (3-5-го вимірів). А мислення суб'єкта є **«ментальний репрезентатор»** як різних буттєвісних

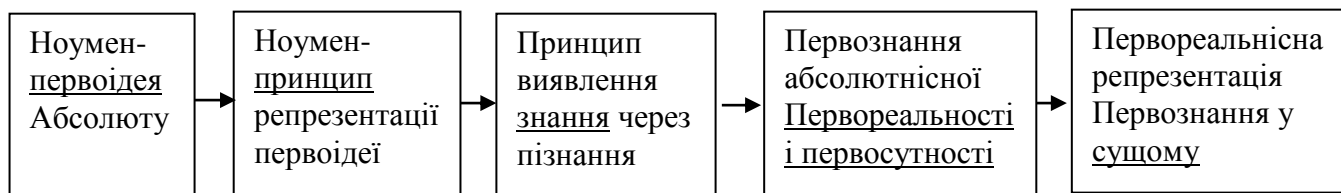
реальностей, так і доприродно-субстанційних «морфе» протосвітів у їх субстанційній первопочатковості. І одночасно виступає як *«ментальний інтерпретатор»* Єдиної Реальності у Онтогностичній всеєдності феноменального, субстанційного та абсолютнісно суцього. А в якості ментальної здібності ноо-суб'єкта механізм ментальної інтерпретації дозволяє трансформувати Всезагальність до Всеєдності, включаючи ментальні одиниці «суб'єкт-реальнісного мислення». І тим самим може виступити як *«ментальний синтезатор»*. А саме: здійснювати первинний «ментальний синтез» ідей суцього (*«ейдос-есенцій»*), «вторинний синтез» морфем суцього (*«морфоесенцій»*), «третинний синтез» монадних матриць суцього (*«субстрат-есенцій»*) у розмаїтті предметних форм. А також ментально *«синтезувати-трансформувати»* первинні одиничні ноуменальні сингли у множинні морфоесенції, а «вторинні» матричні морфоконфігурації – у їх «третинні» конформно-преображені «морфоконії» і морфотрансформації предметно-речового буття. А з цим – ментально синтезувати Єдину Реальність в одночасно-моментному з'єднанні всіх 3-х «реальнісних есенцій», а саме – первинних синглів, їх морфем та предметних феноменів у Велике «буттєвісне кільце».

Проте подібне може породжувати «голограмний ефект» нового онтологічного світорозуміння. Такого роду «голографічний ефект» буття спостерігається у психо-ментальних феноменах «прозорої реальності», світла «видимого-невидимого буття», світлової прозорості ущільненого буття, існування в різних аспектах та «світо-світлових рівнях» голограмно-висвітлених реальностей, котрі розгортаються за різними голограмними світловими «кіносюжетами» та космо-комп'ютерними гало-інформаційними програмами «світової проєкційності». Подібне світобачення може формувати своєрідне «голограмне світорозуміння» буття у видимому і невидимому аспектах буттєвісного існування. А з цим взагалі виникає питання – а чи є суцєю та реальною сама абсолютнісна первосутність (ноуменальна сингулярність), «безумовна» *Первореальність суцього, що не залежить від характеру і способу свого «висвітлення»?* Дати стверджуючу відповідь на це можливо тільки у тому випадку, коли на філософсько-ноонауковій основі показати принципову можливість наявності неголограмних безумовно-сутнісних «первоелементів» Абсолютнісної Первореальності. Їх головна «абсолютна здатність» – це спричинення «онтологічного руху» і Онтогенезису до Єдиної Реальності суцього. І вже на цій основі розглянути сутність «голограмного світорозуміння» і голографічного буття у світо-видимому і світло-невидимому аспектах існування.

10.4. Філософсько-ноонаукова дилема онтологічно-сутнісного і голограмно-явищного в онторепрезентації «первоелементів» як фундаментальних первооснов і атрибуту Єдиної Реальності

Онтологічно-ноонаукова «ментальна репрезентація» абсолютнісної Первореальності як безумовно-сущого і первосущого, «ментальна інтерпретація» Первореальності у онтогностичній всевимірності Єдиної Реальності дозволяє шляхом «ментального синтезу» визначити **«7-ий елемент»** «безумовного» первосутнісного Абсолюту. Це «первоелемент-септоесенція» всього сущого, котрий є тим «первоелементом», що представлений як «септоесенція абсолютнісного» і «септоесенція первосутності» Абсолюту. Ним є суб'єкт-ідея, ейдос Суб'єктуму Абсолюту, що онтологічно можна ментально репрезентувати та інтерпретувати як абсолютнісний ноуменальний сингл, **«ноумен-ідея»**, абсолютнісна «первоелементна» ейдос-сингулярність «7-ої есенції» в якості септоесенціальної фундаментальної первооснови Єдиної Реальності. Ноумен-ідея з'являється і онтологічно фіксується як ейдос-сингл в долях септомільйонної секунди, ще не маючи «морфе» і в репрезентації «неоформленого ейдоса», як «чиста ментальність», «ідея ідеї», ноумен-первоідея. В ній тільки «позаморфно»-ментально репрезентована «ідея реальності» як «протоідея», що не має навіть свого прото-образу. Або, за Платоном, є тільки первинний «ейдос реальності», «ейдос сущого» та всього формоутвореного і оречевленого з подібної непізнавальної «ноумен-ідеї», котра, за І.Кантом, є непізнаваема «річ-в-собі». Тому в релігії подібні «первоідеї» догматично інтерпретуються як «божественні», «вищі», «чисто духовні», «духовно-чисті» і тому «безгріховні», «святі», «єдиносущі», котрі предстають як абсолютнісно цілісне і «неподріблене» на частки «божественне буття». Це «сама в собі» і «одна в собі» реальність, яка мислить тільки сама себе і тому є прямо і безпосередньо «увесь світ», – «самопричиний» і «самоздійснюючийся» у своїй «самореальності» без усякого ушкодження і викривлення, істиннісний і самоістиннісний у своєму «первознанні» та в його абсолютнісній «пізнавальній самоавтентичності». Ноумен-первоідея Абсолюту сама себе постійно теософськи самостверджує як ідеально («Теос-Принцип»), так і реально (Теос-Реальність). Проте в науковому і онтологічно-світорозумовому відношенні у «7-у елементі» як «септоесенції» первосутності Абсолюту найбільш характерним є те, що в ньому *первинним є «Суб'єктум» як «ідея суб'єктності», ідея «суб'єктної Первореальності», в котрій суб'єкт є імманентним «первосущій реальності»*. Більш того, це і є **«сама реальність»** Суб'єктуму і **«само-**

*реальність» суб'єкта як первоїдеї суцього. Тому «первинною ідеєю» суцього і є сам «Суб'єктом» як «суб'єкт-реальність» з первоїдеєю «первознання про знання» і пізнання, осягання в пізнанні первознання істини. Таке первознання «інтросцировано» в ноумен як принцип та «вкладено» в «ноумен-ідею» про знання. А саме – у відповідний **принцип виявлення знання через пізнання**. Це принцип «реальності репрезентації» знання через наочне представлення Первознання у Первореальності. Дія принципу розкривається за відповідною суперпозиційною металогією виявлення ноуменального в первоїдеї та її розкриття у первопринципах. А саме – як розкриття дії первопринципу у первознанні і репрезентація первознання у первореальності суцього. Спочатку як «первосуцього» в Абсолюті, а потім – як суцього «всесуцього» в Єдиній Реальності. А саме:*

Первореальнісна репрезентація Первознання у суцшому виявляється як «первосуще» в Атрибутивному Знанні, котре первосуцшому притаманно. Це таке Атрибутивне знання, котре спочатку представлене у первинносущій первоїдеї і первосутності, а потім – у первинносущій морфності. Вона й стає «морфемою сутності» і «первинносущою об'єктністю», вже як морфема «ментальних об'єктів», що надалі «оформляються» і «морфологізуються» як поняття (у поняттєвій формі як «морфопоняття»). В Субстанційній реальності – це «внутрішні морфопоняття» у непроявлених і невітлених «внутрішніх формах», конкретно, в паттернах «ін-формації», котра «інтросектована» у субстанційне «вторознання», що представлено морфемами сутності і «внутрішніми» морфопоняттями. Подібним чином виявлене в Первореальності атрибутивне знання, морфно і об'єктно репрезентується в Субстанційній реальності як **ментальні морфооб'єкти знання**. В подібних морфооб'єктах інтросектована інформація, котра може бути «розгорнута» у форми, смисли і значення понять, а потім з «поняттєвих морфем» знову «згорнута» у «морфоінформацію», тобто інформацію у субстанційних морфокодах «вторинного знання» про морфосубстанцію і «первинного знання» про ейдос-реальність. В *атрибутивному знанні про «морфність» і «об'єктність» ноуменальних первоїдей-ейдосів подібне і стає своєрідним «виходом» зі стану ноуменальності непізнаваних первоїдей і принципів*. Але одночасно цей «вихід» служить і «входом» до елементності і об'єктності

«первознання» і «другознання», «переходом» до субстанційності «другої станції» від «першої». Все це сприймається ментальною здібністю суб'єкта і фіксується у «ментальних елементах» знання (первинна інформація у «первопоняттях») та «ментальних об'єктах» складної «пакетної» інформації (конфігуративної і композиційної), котра генералізується у субстанційних Код-Проектах та Код-Програмах як Реалогнозис Субстанс-реальності, що здатний до опредмечення і космоприродного втілення у дійсному бутті. *Субстанційний Реалогнозис і виступає «всезагальним атрибутом» Первознання*, атрибутивним знанням Субстанс-реальності та Вторознанням-носієм («ментальним носієм») про «об'єкти знання» та їх осягання у пізнанні «суб'єктами пізнання». Метамислення «суб'єктів пізнання» як ноо-суб'єктів здатне задіювати їх ментальну здібність, відкривати і фіксувати у поняттях «знання про об'єкти» другої «реальнісної станції» (доприродної суб-«станції»), а саме – знання про «ментальні об'єкти» в їх ідеальних формах (вже в якості «морфооб'єктів»). Вони у своїх нематеріальних і неопредмечених «морфемах сутності» (морфоесенції «6-го елемента») несуть і транслують інтродюковане в них «вічне» первознання абсолютнісної Первореальності Суб'єкту в субстанційній Об'єкту як «вторинний атрибут» Первознання. І тому воно предстає «вторинним знанням», що інформаційно інтродюковано в ідеальних ментальних об'єктах і котре несе абсолютнісну і доприродну «істину-в-собі» і тому також є «істиннісним знанням». Воно представлене в нефізичних «морфе» і зберігається як нещезаємий атрибут Первознання або атрибут, що імманентний Суб'єкту і трансльований в «репрезентативних морфе» Субстанс-Об'єкту як Реалогнозису «другого типу». А Суб'єкту в такому співвідношенні є Реалогнозисом «першого типу» (абсолютнісним), котрий представлений ейдос-ідеями «первинного знання», котрі й репрезентуються в якості «сьомого елемента» абсолютнісної «септоесенції».

Таким чином можна визначити, що «7-й елемент» або септоесенція несе в собі «суб'єктне знання» (первознання) про трансляцію, трансформацію і «передачу знання», а також про *спосіб його перетворення з суб'єктного «ейдос-знання», «ідеї про знання» і пізнання в Абсолюті в субстанційні ментальні об'єкти*. Або в ментально-втілене знання в конфігуративних «морфе» субстанційних менталооб'єктів. І тоді «6-й елемент» є результатом оптично-світлового «телескопування-розгортання» ноуменального сингла «7-го елемента» («септосвітла») Суб'єкту-Первопричини у Субстанційній Об'єкту («сікс-світло»). Подібним Об'єкту є субстанційно морфологізована ментальність як результат оптичного «телескопування-

розширення», «морфологізації-оформлення» суб'єкт-ідеї через її **«ейдос-проекцію»** у *проективно-розширений Субстанційний ментальний Реалогнозис* («другого типу»). Тобто, коли подібну суб'єкт-ідею як «миттєвий ейдос» в септомільонних долях секунди «затормозити» (в 1000 разів до одної сікстільонної долі секунди), а потім втримуючи на цій «миттєвій частоті», *моментно «розгорнути» у відповідне менталорозуміння і менталопоняттєвість («морфопоняттєвість») цього первинного «миттєвого ейдосу» у «моментну морфе» як субстанційну ментальну об'єктність. А потім «вдержувати» (у стоячих хвилях) як морфоцілісний ментальний об'єкт, «морфоментальність», «морфооб'єкт», загалом – «менталоморфу», **«інформаційну морфе»** ментального об'єкта, в якості субстанційного знання про ментальний об'єкт, що представлений його «морфокомпозицією». Тобто формною активністю, інформацією у морфопоняттях, знанням про опредмечення цих форм і понять тощо. Це свого роду «морфохарактеристика» про конфігурацію інформаційних морфем «у пакетах» (*інформаційно-пакетні конфігурації морфем*), **«композиційні морфе»** як конфігурації більш інформомістського знання, а саме – Код-Програми, Код-Проекти, пакетно-інформаційні паттерни знань, код-ключі їх декодування, активації, актуалізації, втілення тощо. Максимальне «заторможення» для «тонко-реальнісного» виявлення світу і «всесвіту як світла» – це швидкість нейтрино (орієнтовано від 300 млн. км/сек до 3 млрд. км/сек), що розсіюючись на атомах водорода у вакуумі (подібно сонячному «фотонному світлу» в атмосфері Землі) або розсіюючись в інших понадлегких і понадтонких «польових метаконтинуальностях», може «висвітлювати» відповідну «тонку реальність», що цілком придатна до буттєвісного існування «тонкої природи» і розумових менталосутностей-об'єктів. Серед головних відкриттів 2011 року як раз і є фіксація понадсвітлової швидкості мюонних нейтрино (на 57-60 наносекунд швидше фотона на відстані 732 км, вимірної від європейського синхрофазотрона ЦЕРН до датчика-детектора OPERA). Зафіксоване також «світло, народжене вакуумом» у вигляді «віртуальних фотонів» («віртуальних часток»), що вдалося «матеріалізувати з нічого». Подібне є нібито «творення» матерії «з нічого», а фізично – з віртуальних часток (віртуальних фотонів), що були поглинуті і знову «породженні» вакуумом. В «нашому космосі» (субвсесвіті) заторможення-зупинка на матеріально-фізичній «станції буття» як раз і становить швидкість фотонного світла у 300 тис. км/сек. Це дуже «повільне світло», що розпилюється тільки в густій атмосфері, а космічний вакуум-простір остається «чорною континуальністю». Хоча, як знову свідчать*

найновіші фізичні дослідження, є ще й більш «чорні космоси» з «темною матерією» понадрозрідженого вакууму. Гіпотетично може існувати і «понадповільне світло» в інфрачервоному діапазоні («гіпофотонне світло»), що не висвічує всю земноприродну наявність нашого буття і є видимим тільки для більш щільних природних «уповільнених світлів». А також і навпаки, – може бути наявним й «понадшвидке світло» з понадшвидкими «гіпернейтрино» і «гіпертахіонами». Воно виявляється в ультрафіолетовому діапазоні як «гіперфотонне світло», що може «висвічувати» найрозрідженіші контініуми Єдиної Реальності та ініціювати «світловий розвиток» понадшвидких і понадтонких буттєвісних «світлів». Тому можливе існування як «понадяскарих», так і «понадтемних» світлів – в залежності від середовища, де світлові кванти (фотони) розсіюються. Це й емпірично можливо, бо відомі науці фотони мають «двуреальнісний» початок: матеріально-речовий і квантово-польовий. А «понадфотони» взагалі можуть поглинатись реальностями вищих вимірів (і виникати з них як «з нічого») – це може бути «до-станційна» реальність або доприродна «станція суцього», котра є, вочевидь, субстанційною реальністю. Ось чому субстанційну реальність (з первоосною «б-го елемента») можна цілком реально, а також «менталореально» репрезентувати як об'єктно (менталооб'єктно) існуючу субреальність, хоча й на нефізичній (інофізичній) основі. Подібна «субреальність» у своїх фундаментальних первоосновах може репрезентувати себе як елементно-есенціальну (есенція «шостого елемента»), так і в якості **менталооб'єктної субреальності суцього, «менталоморфної реальності**», представлені в конфігураціях ментальних «морфе». Навіть у нижчому вимірі нашого земнобуття є ментально наявними «мислеобрази» наших думок та мислення, інформаційні «морфопоняття» про «земносвіт у образах». Більш того, дія раніше встановленого нами принципу суб'єкт-об'єктної всеєдності буття і мислення стає очевидною, прямою і безпосередньою, навіть «об'єктність буття» набуває характеру «ментальної об'єктності», а «суб'єктність мислення» субстанційно конфігурується-«менталізується» в сікс-елементах субреальності. У субстанційній реальності з фундаментальною первоосною «б-го елемента» такими же очевидними є **ментальні морфооб'єкти**, ментальні морфеми сутності, морфоконфігурації субстанційних елементів. Вони можуть бути просто «стоячим світлом», субстанційним морфоголограмним «понадсвітлом», «сікс-світлом» з «сікс-фотонів», що має понадвисоку світлову частоту (одна сікстільонна доля секунди). З такою ж науковою вірогідністю воно може ставати «сингулярно-точковим світлом»

або «септосвітлом» найвищої яскравості. Воно і є «7-м елементом» ноуменального «світлознання», котре й можна репрезентувати як «первознання» абсолютної сутності або «септоесенцією». Її можна інтерпретувати як «сяючий дух» (в релігії – «божественне світло», світло «духа святого»), або як «ноумен» замкнутого самого в собі світла, що вміщує «ідею знання» як світла («світла знання»). У філософському відношенні – це **«суб'єкт-ідея», в котрій масться «тасмниця ноумена», що представлена «кодом розкриття» ноуменального первознання через його морфологізацію-оформлення в ментальних об'єктах субстанційної реальності.** Тобто «внутрішній код» ноумена («духовний код») розшифровується у ментальному «духовному світлі» понадвисокої «септочастоти» декодованого «7-го елемента». З подальшою передачею «духовного кода» ментального «септосвітла» (в якості «7-го елемента») вже «6-му елементу», котрий репрезентується в ментальних об'єктах субстанційної реальності як «морфе» цих об'єктів, «морфемі сутності» ноуменів. Подібне і є відповідним «морфокодом» ментальних об'єктів, котрий перетворює їх на «морфооб'єкти» з наявним «кодом-морфе», котрий можна репрезентувати як **Код потенціювання синергоінформації у «морфе» ментальних об'єктів.**

«Морфокод» в подібній умовно-«зовнішній» репрезентації ментальних об'єктів (через «морфе») робить їх не тільки потенційованими «морфооб'єктами» (з «активною формою»), але й «активованими» ментальними об'єктами, «активними морфооб'єктами», спонукає їх до «морфоактивності» в якості «активної форми» морфооб'єктів. Подібна морфоактивність ментальних об'єктів з притаманною їм умовно-«зовнішньою», але реальною «активною формою» представлена в першу чергу їх здатністю до «конфігуративності» і «композиційності». Це «композиційна активність» до створення **«ментальних композицій»** як формних і формоактивних **«морфокомпозицій»**, здатних до матеріального самовтілення в космореальності та в природно-опредмеченому бутті. При чому, за тим же принципом і способом оптичного «телескопування» реальності, а потім **«реальнісного проектування»** потенційного стану **«ментальної морфокомпозиції»** в актуальне існування. Це є **«реальнісний перехід»** неопредмеченої потенційності морфокомпозицій ментальних об'єктів у предметну актуальність дійсного буття. Тобто у предметну дійсність 3-го і 4-го «буттєвісних елементів», здатних до взаємодії і взаємоперетворення в речах і світлі. Це є «уповільнене світло» або «фотонне світло» зі швидкістю 300 тис.км/сек, і тому **«дійсне буття», «об'єктивна**

дійсність» певною мірою здається голограмою, «голограмним буттям» з нещільно-матеріальною монадністю («елементарних часток»), субстратністю, і речовинністю. А загалом – це голограмно-квантове буття, «буття у явищах» (а не в сутності), оптично телескопуєме «явищене буття» у всіх його формно-явищних проявленнях і мінливості.

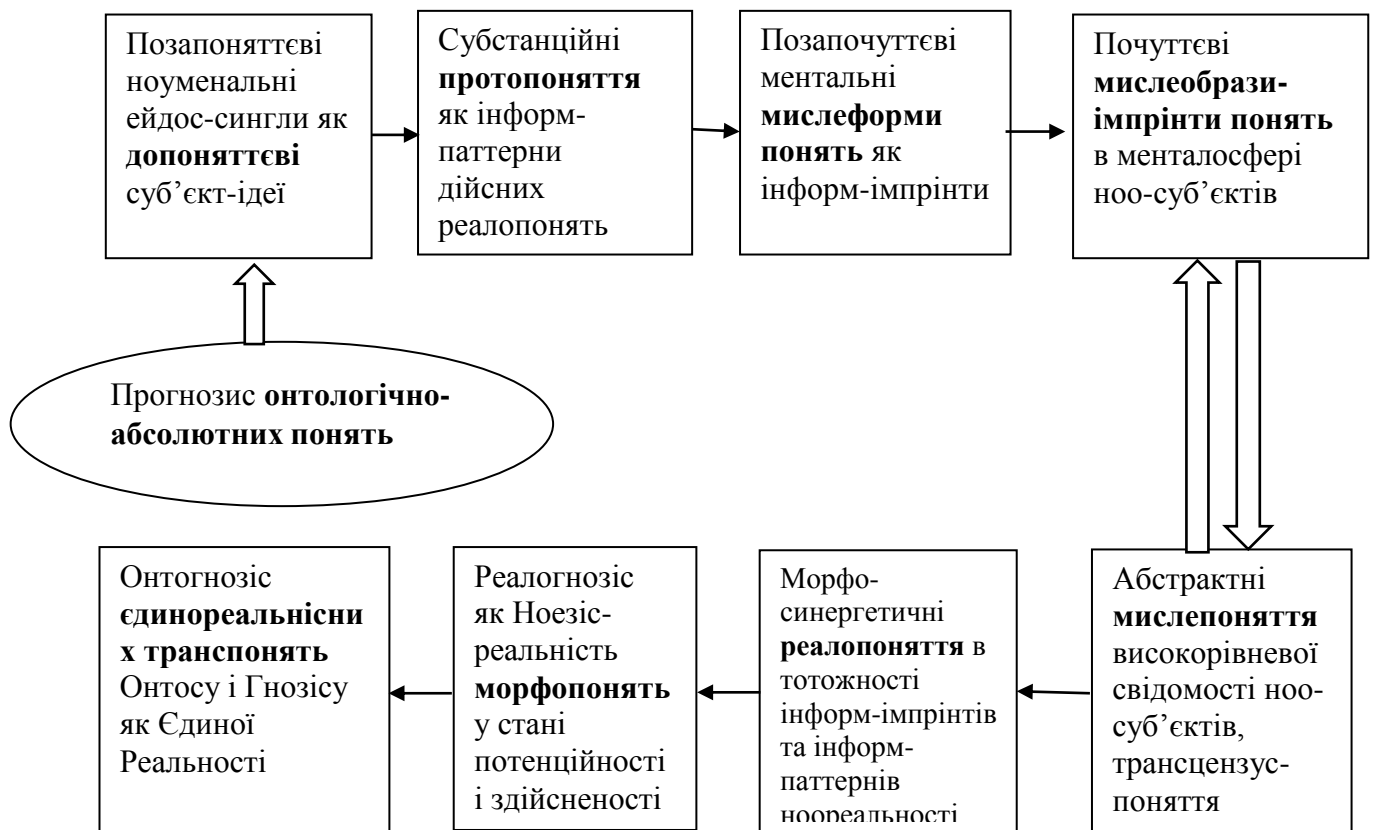
10.5. Онтологія понять і синергореальнісний зміст категорій ноонауки як інформаційних реалопонять, паттернів та імпринтів «буттєвісної реалізації»

З подібних світоглядних міркувань, гіпотетично і може виникнути уявлення про «голограмну реальність», котра розглядається як «реальне» буття, а в дійсності виглядає «голограмним буттям». З цим створюється і відповідна «голограмна картина» буття нібито матеріального-щільного, «фізичного» Всесвіту, що в дійсності є голограмно-хвильовим, мета квантовим, «прозорим» і в польовому відношенні (інформаційно-польовому) є нещільним, проникливим і тому є реальнісно-прозорим з наявною «прозорою реальністю». Наприклад, для таких «швидких» матеріальних часток як нейтрино, тахіони, та віртуальні фотони *«ефект телескопування» виникає в разі «розсіювання» світла «6-го елемента» як понаддивидкого «сіксо-світла» на мікрочастинках ефіра* («ефірного субстрата» або «ефірних монад»). Виникає ефірне «квінтосвітло» з розсіювання субстанційних гіперфотонів на «5-му елементі». Це є таке «ефірне світло», котре ми не сприймаємо, а тільки фіксуємо як «тетрасвітло» розсіювання на атомах (як на «4-му елементі»), а також у вигляді інформаційно-польових проявів (феноменів) у менталосфері суб'єкта. Це «тетрасвітло» осяяння в суб'єктній менталореальності, озаріння «осяяного розуму» суб'єкта, що сприйняв інформаційно-польові феномени. Проте більшість людей сприймають тільки 3-х вимірне «трисвітло» (тріліонне терасвітло) часо-просторової «речовинної континуальності».

Нове онтологічне світорозуміння і полягає у ментальній репрезентації «світла» і «світів» вищих порядків, що виведить суб'єкта і його суб'єктну реальність на рівень ментало-об'єктної субстанційності і доприродно-потенційної наявності через ментальну здібність сприйняття морфокодів образів і понять («морфопонять») та їх декодування у «мислеформах» і представлення їх у категоріях Єдиної Онтогностичної Реальності. Тобто представлення «морфопонять» і «менталоморфе» (менталоморфем) в зрозумілих земному мисленню мислепоняттях і мислеформах знання як «пізнаного буття». Субстанційні ментальні об'єкти при цьому

трансформуються зі своїх менталоморфем в монадні «ефірні елементи», (а потім у «ефірні тіла») «явленого космосу», переходять з субстанційного в **«активноформний стан» тонкопольових «астральних тіл»** з відповідною «астральною енергетикою» цих «астро-ефірних тіл». «Активноморфність» і задає енергетику «голограмного існування», з постійною «морфоенергетичною підпиткою» усвідомлюючих себе розумових «ментальних тіл». Це «морфоенергетика» безперервного продукування і «морфостворення понять» (з «протопонять» морфе) та «морфопонятійної усвідомленості» їх як **реальнісно-створюючих понять**, «реалізаційних понять». Ними є «реалопоняття», або інформаційно-синергетичні імпринти, що мають значну власну інформаційно-понятійну і понятійно-семантичну синергетику, котра кереативно-синергетично здатна до створення як «особистої суб'єктної реальності», так і всезагального ментально-синергетичного **«реалогнозіса понять-імпринтів»** ноосферно-онтологічного світорозуміння. На цій морфосинергетичній основі менталостворення «реалопонять» як активно-формних «синергопонять», мислеформ «понятійних імпринтів» і стає можливим співпадання, з'єднання і синтез гносеологічного і онтологічного «рухів». «Синергопоняття» як **інформаційно-семантичні імпринти**, що здатні феноменально, субстанційно і абсолютнісно синергетично продукувати в **інформаційно-семантичних паттернах** «гносеологічної реальності», котра набуває здатності до самоздійснення і генерації «онтологічної реальності» шляхом трансформації імпринт-паттернів (як морфопонять) у дійсну морфореальність. Саме таким чином Реалогнозіс і може ставати синергетично-відтворювальною і суцєю Ноезіс-реальністю, котра є одночасно як онтично мислимою (у всіх своїх можливостях всереальності і всебуття), так і онтологічно здійсненою (у реально-суцях початках і фундаментальних первоосновах). Тобто ставати такою інформаційно-синергетичною реальністю менталопонять як імпринт-паттернів (мислимих імпринтів та адекватних їм реальнісним паттернам), що безпосередньо самоздійснюються як суцці «реалопоняття» (мислеформи, мислеобрази), завдяки своїй субстанційній і онтогностичній формовідповідності, «морфоадекватності» і «морфоавтентичності». За цим стоїть фундаментальна первопричина **«ментально-поняттєвої синергоактивності»**, **первопричинної «ейдос-активності» ноуменів і сингулярностей (ейдос-синглів) до онтологічної формореалізації і опредмеченої «буттереалізації»**. В «реалопоняттях» імпринт-паттернів подібне представлено як «інформаційно-синергетична формореалізація» абсолютнісних суб'єкт-ідей в субстанційних

ментальних об'єктах, що й утворює первинний **Онтогнозис** у синтезі онтологічного і гносеологічного «рухів». Онтогнозис має атрибутивну властивість формно-польової та імпринт-поняттєвої синергоактивності: з одного боку, – до «буттєвісної реалізації» і буттєтворення космоприродних світів, а з другого, – до «прогнозиса Абсолюту» як «абсолютнісної первореальності». В цьому і закладений безмежний синергопотенціал субстанційних «морфопонять» як «інформпаттернів», що морфосинергетично зв'язують 7-й онтологічний вимір сущого (абсолютнісна первореальність) і 3-4-й виміри матеріально-опредмеченого буття. Величезність синергопотенціалу «буттєвісної реалізації», як видно, вкрай трудно досягнути навіть чисто світорозумово, і тут потрібно не тільки ноосферно-онтологічне світорозуміння (5-6-го вимірів), але й онтологічне менталоосягнення ще вищого порядку. Філософсько-ноонаукове менталоосягнення онтології самоздійснення Онтогнозису через морфосинергетику реалопонять можна представити наступним чином.

В аспекті «**онтології понять**» поняттєво «продвинутий» суб'єкт з високорозвиненою ментальною здібністю може ставати ментальним «каналом зв'язку» різних буттєвісних реальностей з Єдиною Реальністю. Якщо він здатен розвинути вищий «рівень суб'єктності», за нашою

концепцією, – Суб'єктом ноосферності, то тоді він може сформувавши відповідне ноосферно-онтологічне світорозуміння, щоб репрезентувати «суб'єкт-ідеї» в «абсолютнісних ейдосах-прообразах» та їх онтологічних «преобрази» в ноуменальних синглах. Останні – це преображені «прообрази ейдосів», коли суб'єкт-ідеї набувають первинної ментальної представленості в ноуменах, сингулярності, початковому онтологічному і гносеологічному русі до творення суб-реальності та буттєтворення космоприродних світів. Подібні «преобрази синглів» преобразують «закритість» ноумену на різних реальнісних рівнях шляхом відповідної ментальної репрезентації. А саме – як морфосубстанційно, так і феноменально у природному втіленні-опредмеченні в матеріальних формах дійсного буття. Це не можна описати у відомих категоріях сучасної науки, за нашою концепцією, а тільки в «реалопоняттях», інформаційно-семантичних імпрінтах і паттернах, транспоняттях і морфоконфігураціях мислеформ в системі філософії і онтології ноонауки. Але для цього необхідно сформувавши відповідне «реалопонятійне» ноосферно-онтологічне світорозуміння Єдиної Реальності всього сущого, а також самої «ідеї сущого», первосутнісного і первореальнісного. Тоді *ментальна «об'єктність», що представлена розумовою ментальною «предметністю» суб'єктного знання сама стає ментальною репрезентацією «ідеї сущого», котра потім доводиться до предметної форми «активного буття»*. І, таким чином, «ідея сущого» може ставати «активноморфною» дійсністю буттєвісно-взаємодіючої «предметності» у вигляді «голограмних явищ», оптичних телескопованих і «розгорнутих» з «ментальної сутності». Тим самим «ідея сущого» може репрезентуватися з ментально-ідеальної сутності («ментальної сутності») в інформаційно-польову наявність *«морфе» як морфем субстанційного існування ментальних об'єктів* як «протоприродних зразків» матеріально-явищної формної предметності. З цим ментальна сутність набуває форми інформаційно-польових паттернів, інформаційного морфополя в конфігураціях і «пакетних» складових «ментальних морфем». Вони й «телескопуються-проектуються» як певні Код-Програми (Проекти) зі своїм «морфокодом реалізації», котрий дешифрується у космосферній актуалізації, космореалізації-проявлення як «розгортаємий-у-процесі-творення» Космос або «космічна реальність» «3-ої станції» сущого. Тут «ідея сущого» знаходить своє первинне матеріально-формне втілення, субстратно-монадне опредмечення на ефірній першооснові «5-го елемента» (первокосмічні «астрони» та «астральні тіла»). Подібним чином *ментальна сутність набуває модусу формонесущого «ефірного тіла» зі своєю «астральною*

енергетикою», діючої у напрямі подальшого «голограмного розгортання» у фізичні модуси «явищного буття» А з цим «проявляється» менталодуховна сутність, котра маніфестує себе у феноменах «існуванні суцього» – вже в оптично-телескопному вигляді певної «картини світу», сферного «всеосвітнього існування» різноманітних «голограмних фантомів» сутності, її маніфестування в «явищах», «феноменах» та «подіях» життєпроявлення як чогось реально існуючого у різноманітних «активних формах» предметності. Хоча цим реально існуючим є лише визначальна менталодуховна сутність у її «згорнутому», сингулярно-ноуменальному стані, що прийняла «явищний вигляд» феноменального буття.

10.6. Філософсько-ноонаукове розуміння «буття-у-сутності» в органічній з'єднаності і синтезі матеріально-об'єктного і ментально-об'єктного в Єдиній Реальності суцього

*Перехід «сутнісного» в «явищне» онтологічно і може фіксуватись як «онтологічний рух» від ідеально-«нерозгорнутого» стану суцього в матеріально-явлений, «розгорнутий стан» вже як «реально-існуючого». В розумінні «реально-існуючого» у тому сенсі, що воно є почуттєво-сприймаємим і дійсним буттям, а не споглядальною і не уявленою голограмно-представленою та оптично «висвіченою» фантомною «картиною буття» без сутності. Подібне є «існування-в-явищі», а не «існування-в-сутності», є «феноменальним» буттям без ноуменального первопочатку, бо ноуменально-сутнісне почуттєво ніяк не сприймається і тому вважається взагалі не існуючим реально, а тільки внутрішньо, «в собі». З цим заперечується можливість ідеального (нефізичного) буття як реально-суцього, стверджується його повна залежність, вторинність і деривативність від матеріального буття, а також повна детермінованість матеріально-предметним існуванням. В той же час для людини в процесі розвитку її свідомості і самосвідомості, мислення та підвищення рівня ментальності онтологічна реальність ідеального, менталодуховного світу і «суб'єктного буття» стає все більш очевидною. Також все більш очевидною стає і **реальність ментального «канала зв'язку»** через менталосферу суб'єкта з «всеєднісним сущим» та реальносуцєю Первореальністю, здійснювати ментало-каналний («тунельний») зв'язок з безумовною Абсолютною реальністю первосуцього з осяганням первинної «ідеї буття» суцього. За нашою концепцією, *через канал «ментального зв'язку» ноо-суб'єкт може осягати Універсальність і Всезагальність реальносуцього, більш того, – може зв'язуватись з багатовимірними структурами реальності, «входити»**

в ці реальності як в багатовимірні структури світу як світла з гіпервисокою частотою коливань і квантування, з гіпервеликими високорівневими «кванторами існування» всезагального Універсуму. Проте подібне може уловлюватись тільки високорівневою і космічно-цілісною «холотропною свідомістю» ноо-суб'єктів на ментальному каналі «дальнього зв'язку». А потім на тому ж каналі «дальнього» ментального зв'язку і ментального сприйняття Універсуму як реально-сущої Всезагальності (що «розгорнута» у безмежній континуальності) ментально «згорнути» всю цю безкінечність і всевимірність «явищних проявлень» до Всеєднісної Реальності як Єдиної Реальності і навіть – до Первореальності сутнього як Первосутності.

Виходячи з цього стає зрозумілим, що людина і світ – це явища одного порядку. Вони в певній мірі є «явищем світла» з імманентною сутністю, котра може бути не проявленою та не мати безпосередньої представленості, але есенціально як суще і всесуще існує у скритій для людини реальності. У «явленому світі» нашого субвсесвіту людська і світова сутність представлена відповідним первоелементом: для нашого матеріально-фізичного світу – це «5-й елемент» або «квінтесенція». Проте у людині мається ще й і її **духовна менталосутність**. Вона й створює універсальний (всезагальний) та ноуменальний (сингулярний) менталодуховний «канал зв'язку» з усім реально суцям. Парадоксально, але у людини немає прямого і безпосереднього зв'язку зі своєю духовною менталосутністю, бо людина актуально весь свій свідомий час перебуває у «світі явищ», постійно знаходиться у «явищному бутті» феноменів та епіфеноменів. Вони й «затмарюють» людську духовну сутність і «загороджують» шлях до духовної есенції, перешкоджають її пізнання і розкриття у пізнавальному процесі знаходження «істинного буття», «буття-у-сутності», а не тільки в буттєвісних явищах феноменального світу. Саме *через ментальний «канал зв'язку» людина і знаходить свою первосутність і визначає її як менталодуховну сутність, що може співпадати з первосутністю Абсолюту. Знаходячи свою духовну сутність в ментальному «суб'єктному пізнанні», людина тим самим отримує своє «сутнісне буття», тобто існування у своїй істинно суцїй іпостасі.* Подібним чином людина долає своє «явищне», майєвтично-голограмне, картинно-образне, оптично висвічене і телескоповане «явищне буття», а з цим – долає і «фазове існування» з його фінальністю і «кінечним пунктом» фізичного небуття. Людина переходить з поверхнево-феноменального рівня «екзистенційного явища» (в його «голограмній презентації») на сутнісний рівень «істиннісного суб'єкта»,

автентичного менталодуховній первосутності у з'єднаності ідеального і матеріального буття. Головною онтологічною якістю подібного реально-істиннісного суб'єкта є його здатність до власної **автентичної еволюції, що є самонаправленою Автоеволюцією металюдини.**

З цим приходять і відповідне *ноосферно-онтологічне світорозуміння органічної синтетичності матеріально-явищного та ідеального ментально-сутнісного, феноменального і ноуменального, їх діалектичної єдності, взаємообумовленості, «буттєвісної взаємнеобхідності» і доповненості.* Виявляється, що матеріально-об'єктне та ментально-об'єктне не розділені непрохідною стіною навіть у фізичному відношенні. В нашому ущільненому, «важкому світі» фізичних мас і ваги домінує матеріальний початок «грубої тілесності». А з нею мислиться і «сильна» ідеальність свідомості, котра «абсолютно» протилежить матеріальній втіленості речей, «оречевленому буттю». На цій підставі мислиться і репрезентується «точкова ідеальність» свідомості окремих суб'єктів, локалізоване і фрагментарне *«точково-суб'єктне»* мислення з локалізованими *одиничними фракталами «суб'єктної реальності»*. Вона має вкрай звужену менталосферу ментально-розділених суб'єктів в їх окремому і диференційованому розумовому бутті. Але у гіпотетичному неуцільненому, «легкому світі» тонкофізичної матеріальності (польової, інформаційної, ефірної, нейтринної тощо) тонкоматеріальний початок не може бути виразно домінуючим. Ідеальність свідомості не може мислитись як «сильна протилежність» тонкоматеріальним об'єктам, бо існують відповідні «ментальні об'єкти», з'єднаних єдиним і яскраво вираженим нефізичним «ментальним буттям». Це наприклад, реальність природокосмічних Ноосфер і їх об'єднуючого Космонооса. Тоді «точкова ідеальність» окремих мислячих суб'єктів у всезагальному ментальному бутті може бути взагалі не представленою, а з самого початку менталосферність і вся ноосферна реальність репрезентує себе як «множинна ідеальність». Наприклад, у такій буттєвісній загальності як **«мисляче поле»**, польова менталореальність тощо. Воно й може ставати первинним початком «тонкого буття». Подібне нефізичне *ментальне поле ідеально-розумового буття є таким, що здатне доволіно створювати ті чи інші предметні модуси матеріально-фізичної реальності формно-об'єктного ущільненого «дійсного буття»*. Гіпотетично-домінуючий і переважний модус «реальнісної репрезентації» буття ментального поля як ареала «ментальних тіл» та всіх можливих матеріально-невтілених менталоморф – це Космоноос. І тоді головною проблемою для Космоноотичного буття «ментальних тіл» є не «тайна матеріалізації» в грубо-фізичні форми дисипативної «фазової

дійсності» (що ентропійно-енергетично розглядається як «фізична смерть» для ментальних тіл), а проблема трансформації субстанційної, «докосмічної 2-ої станції» доприродних ментальних Код-Програм в актуалізовану космічну реальність «3-ої станції». За відповідними Код-Проектами та шифр-кодами відбувається запрограмоване «проекування» субстанційної реальності у космічне буття, в разі чого позачасові і позапросторові («умовно часо-просторові») композиційні «морфокоди» і «ментальні морфеми» трансформуються у космічний контініум та всесвітній Універсум суцього. Але для такого «суб-трансформування» і трансгресії повинен бути «морфоключ» для розшифровки морфокода, в котрому зашифроване «ключове знання» («код-знання») ментальних морфем. Це може бути «пакетне» чи «монадне менталополе», синус-поле або гвинтоподібне «спіральне поле» (спіралополе понадвисокої частоти), «флюїдичне поле» сильно-слабо «зжатого-розжатого» квантового «пакету» з «пружинним ефектом» стрибкоподібного «розгортання» у космічну реальність шляхом відомих сучасній науці «квантових флуктуацій» розвитку Всесвіту. І у зворотньому напрямі – з таким же миттєвим «згортанням» ментальних тіл Космонооса у «пакети» понадзжатих ментальних об'єктів субстанційної реальності. Тобто у *пакетні морфоконфігурації і морфокомпозиції надмірно спресованого флюїдичного «спіралополя»* внаслідок зворотньої трансгресії-трансформації як онтологічного трансцензусу з 5-го «ефірного виміру» квінтесенції у 6-й «субстанційний вимір» первоелементної «сікセスенції». На суб'єктному рівні – це питання про те, як розвинути «ментальну здібність» до креативної здатності розрізняти субстанційні морфе (ідеальних конфігурацій ментальних об'єктів), а з цим – знайти *ідеально-матеріальний «шифр-ключ» до їх декодування з нефізичного субстанційного стану в тонкофізичне інформаційне поле та ідеальне буття «ментальних тіл» з перетворенням потенційованих морфем в актуалізовану «реальність буття»*. Подібна ментальна здібність конкретно представлена вмінням користуватись «морфоключом» буттєтворення, або репрезентована як ментальна здібність-вміння до первинної «тонкої матеріалізації» ідеального (як нефізичного) в ефіронесущу реальність і буттєвісність космосу. Це Космореальність виникаючого «з нічого» Космосу та космічної неосяжної контінуальності і всесвітньої безмежності. Це гіпотетично є можливим, бо сама «ментальна здібність» розрізнення матеріального та ідеального включає і здатність їх об'єднання і з'єднання, доведення до стану злиття-синтезу. Але вже не в ментальних актах «перетворення-преображення» матеріального в ідеальне і зворотно (у людській свідомості), а в трансформаційних переходах, прямих і

зворотніх транцензусах сутності у явища, а в явищах – виявлення сутності через ментальний транцензус. Це свого роду «трансформаційний транцензус» шляхом перетворення сутності вищих порядків у «феноменальну реальність» проявленого і зримого, у «явищне буття» процесуально пов'язаних подій у їх причинно-наслідковій, безперервній і зобумовленій детермінації. З ноонаукової (ноофізичної) точки зору – це єзворотня трансгресія флюїдичного поля субстанційної метареальності (в інформаційних «пакетах» морфем як «морфополя») в квантові флуктуації, квантово-флуктуаційне поле космобуттєвісної дійсності. Подібне світорозумово досягається ментальною здібністю ноо-суб'єктів. Саме їх ментальна здібність до з'єднання матеріального та ідеального у їх взаємопереходах і представлена як здатність-вміння онтологічної трансформації «морфе сутності» субстанції («сікセスенції») у розгорнуту та опредмечену «морфе квінтесенції», тобто у формно-явлений Космос, формно-опредмечене «буття явищ», котре фіксується ментальністю суб'єкта як «мислеформи» і «мислепоняття».

Подібними своєрідними «трансформаторами буття» сутнісного (невидимого) в явищне (видиме), ідеального (нефізичного) у матеріальне (фізичне) і зворотно на вищих ступенях «ментального буття» виступають парси-трансформери і віртуальні «транцензусні монади», що відомі сучасній науці як «віртуальні фотони». Вони функціонують на вищих ментальних рівнях та «на межі» переходу-трансформації тонко-матеріального в ідеальне, де матеріальні та ідеальні початки вже слабо розрізняються. У фізичному світі – це «5-та взаємодія», що характеризується як «електрослаба» взаємодія з нерозрізненням квантово-електромагнітних хвильових імпульсів і електронно-атомних проявлень речовинних мікрочасток. Подібні парси-трансформери і транцензусні монади або «підсилюють реальність» шляхом її ущільнення і уречевлення (аж до стану «насичення» ущільненою «грубою енергетикою», котра вже не вдержується в ущільненому стані і безперервно розпадається), або «облегчують реальність» до тонкоматеріального стану ефірності, нейтринності, польової квантованості, хвилеподібності, скритої субстратності (кварково-глюонний субстрат субелектронного мікро-мікросвіту), понадвисокочастотної активації невидимого саява («гіперсвітла») тощо. Якщо парси-дискрети здійснюють зв'язок дискретного і безперервного, процесуального з перервним (через «парсично-генерологічні переходи» і «пакетну генералізацію» дискретів у морфоконфігурації та морфокомпозиції), то парси-трансформери здійснюють *«морфо-перехід»* від «морфо-сутності» до буттєвісних «морфо-явищ». Відбувається це шляхом

«пружинного розжаття» конфігуративного парсичного «морфе-пакета» (або генералізованих пакетів «морфе-композицій» субстанційних ментальних об'єктів) та їх подальшого «проектування» (як сутнісного морфокода ментало-об'єктів) в режимі оптичного «телескопування-еманації», «висвітлення-проявлення» голографічно-світлової реальності. Це реальність «холотропного буття» Космосу (як «3-ої станції»), космореальнісне буття холістичного *«цілісного світу»* як *всесвітнього «світлового явища»*. «Транцензусні монади» при цьому виконують «функцію зв'язку» матеріального та ідеального. Вони, набуваючи модусу **«коннект-монади»**, *зв'язують неопредмечену (ідеальну) і опредмечену (матеріальну) реальність через їх потенційний і актуалізований стани, створюючи з'єднану «об'єктність» ментального і матеріального, всеєдність ментально-об'єктного і матеріально-об'єктного через їх «первоелементну» основу та реальнісні первоелементи-носії буття і буттєвісних взаємодій.*

Саме таким чином «єдине» зв'язується і континуально розгортається у «всеєдине», у дійсну (а не абстрактну) реальнісно-гносеологічну всеєдність мислення і буття та реальнісну репрезентацію цієї всеєдності у Єдиній Реальності сущого. Подібним чином зв'язується єдине у «всеєдине» та реальнісно-онтологічну «всеєдність» буття і мислення та їх всеєдність у Єдиній Реальності сущого. З цим закінчується гносеологічний і «онтологічний» рухи багатовимірною буття у «всевимірності» Онтогнозису і Єдиної Реальності, котра поєднує в собі все можливе есенціальне, морфологічне і феноменально суще у їх всесущій з'єднаності. Проте припинення «онтологічного руху» є відносним, тому що Онтогенезис не призупиняється і зразу ж починається «гносеологічний рух» і Гносеогенезис. Проте він ніколи і не припинявся, а йшов одночасно з «онтологічним рухом». Саме «гносеологічний рух» призводить до створення 3-х Реалогнозисів як «фундаментальних станцій» знання у всеєдності буття і мислення: Реалогнозис-I або абсолютнісний, есенціальний; Реалогнозис-II або субстанційний, морфологічний; Реалогнозис-III або космічний, феноменальний. У своїй інтеграції та синтезі вони органічно з'єднуються у всеєднісну Ноезіс-реальність всього мислимого і здійсненого, в реальнісний Онтогнозис. Це й генерує подовження «онтологічного руху», котрий знову «закольцовує» Єдину Реальність сущого, генерує подовження «гносеологічного руху» в «онтологічному русі» і навпаки.

Загалом же, онтологічний рух та гносеологічний «рухи» є органічно з'єднаними, синхронізованими та нероздільними за принципом всеєдності буття і мислення, мислення і буття. Вони тільки як два фундаментальних

аспекти Єдиної Реальності Онтогнозису мають лише певну пріоритетність, що поперемінно змінюється у «всезагальному русі» до всеєдності: «всього у всьому» (всезагальність) і «всього в одному» («всеєдність»). Подібне також можна ноетично розглядати як Автоеволюцію сущого до Єдиної Реальності, Автоеволюцію до мислимого і здійсненого Ноезису і реальнісного Онтогнозису. А також і навпаки – перетворення мисленево-ноетичного у онтологічну реальність суб'єктного і об'єктного у синтезі матеріального і ідеального початків. Подібна Автоеволюція може вести до появи, наприклад, нефізичних реальностей та іноматеріального буття, де матеріальним носієм ідеального може бути «ущільнене поле», понадзжаті «інформаційно-польові пакети», що синергетично самоутримуються від розпаду, створюють стійкі «квантові монади» без електронно-атомних матеріальних носіїв. Гіпотетична щільність подібної «іноматеріальної» польової реальності у мас-речовинній оцінці досягає 10^{95} г/см³, а максимально щільна гіперонна фаза речової маси тільки 10^{39} г/см³. Тобто наша «речовинна реальність» для іноматеріальної польової реальності – це «абсолютний вакуум», абсолютна «пуста реальність». І навпаки – іноматеріальність для нашої реальності це «абсолютна твердь» та абсолютна непроникливість. Тому й виникає питання про онтологічний характер всеєдності-синтезу матеріального та ідеального у Єдиній Реальності Онтогнозису. Це і є «буття-у-сутності», котре розкривається шляхом Автоеволюції через трансформацію септоесенції абсолютнісної Первореальності у доприродний субстанційно-морфологічний стан потенціювання буття в його інформаційно-нефізичних морфообразах («активних форм») з подальшим матеріально-фізичним втіленням сутнісних первопочатків у явищно-активні форми опредмеченого буття. Таким чином «буття-у-сутності» у своєму закінченому вигляді набуває характеру «реалізованого буття», що здатне тим же автоеволюційним шляхом знову здійснити висходження до його фундаментальних первооснов. Тому правомірно говорити і стверджувати реальнісну всеєдність буття в Онтогенезисі сущого і становлення Всебуття у всеєдності-синтезі матеріального і ідеального в Єдиній Реальності.

10.7. Проблема реальнісної всеєдності буття в Онтогенезисі сущого і становлення Всебуття у синтезі матеріального і ідеального в Єдиній Реальності онтичності, ноєзису та онтологічно реалізованого буттєтворення

Щоб відповісти на подібне питання не абстрактно-умоглядно і спекулятивно, а на твердому філософсько-методологічному підґрунті

сучасної науки, необхідно проведення відповідних науково-онтологічних досліджень. Для досягнення наукової об'єктивності подібні дослідження необхідно здійснити на нових принципах. А саме на онтологічно-ноонаукових принципах матеріально-ідеальної всеєдності і синтезу ментального та матеріально-буттєвісного в Єдиній Реальності суцього. Тобто на *принципах органічної синтетичності ноуменально-первореальнісного (абсолютнісного) субстанційно-суцього, космічно-буттєвісного і природно-феноменального у їх всеєднісному Онтогенезисі*. Подібні дослідження повинні передбачати можливість їх здійснення на різних науково-онтологічних підставах: як у єдиносутнісній визначеності (есенціально-одиничного), так і всезагальній формопроявленості (актичній, субстанційній, ментальній), у різних модусах «буттєвісної реалізації», виявленості і проявленості буття. Ці принципи й необхідно виділити в окрему групу. Раніше вони визначались у своїй приналежності до 4-ої «групи Д» відповідних «фундаментальних принципів» (серед яких групи А, В і Г вже були розглянуті).

Д. Даний «клас Д» подібних фундаментальних принципів можна представити як *«з'єднуючі принципи» онтологічного синтезису матеріального та ідеального*. Це є принципи обопільного трансцензусу всеєднісно-сутнісного і всезагально-формного, їх взаємоперетворення і взаємотрансформації одне в друге шляхом «онтологічної реалізації», при чому одночасно як в матеріальному бутті, так і в ідеальному мисленні. Таким чином виникає **Єдина Реальність Онтогнозису**, котру можна репрезентувати як мислиму і здійснену **Ноезіс-реальність** у синтезі есенціального, морфологічного і феноменально-суцього. Подібне й розкривається у дії відповідного «принципа онтологічної реалізації» всього суцього у його всеєдності в якості «всесуцього». Але тільки за умови дії відповідного *реалізаційного механізму самоздійснення буття*. Онтологічна дія такого «механізму реалізації» розкривається при виявленні сутнісного у морфному (формно-опредмеченого чи неопредмеченого в ментальних поняттях), а морфного – у феноменально-явленому бутті. Це й піддається ноонауково-онтологічному дослідженню, що можливо зробити не тільки теоретично, але й практично і технологічно. В основі подібного «механізму реалізації» закладені такі головні конструктивні елементи «явищного» трансцензусу:

- трансформативне перетворення первинного синергетичного-кумулятивного «стазісу» в енергетично-ентропійні стани «фазових» та «кінецьних явищ» буттєвісних процесів;

- трансгресія композиційних і конфігуративно-єднісних первинних морфем сутностей у морфо-декомпозиційне з'єднання їх окремих частин з подальшою та все більшою локалізацією і формною «розірваністю»; а потім – з'єднання дискретно «перервного» у буттєвісну «безперервність» дій і взаємодій, що стає «множинною безперервністю» одиничних окремоностей у «всезагальність» того, що було раніше всеєднісним і сутнісно-єдиним;

- перехід від сутнісно-єдиного, «всеєднісних сутностей» до безперервно-загального, або такої безперервності, що з'єднана «всезагальністю», «всезагальною процесуальністю»; тобто це перехід від єдиної Первосутності сущого (ноуменів, синглів, ментальних об'єктів, монад) до «загальної безперервності», і «всезагальної єдності», яка є на самому ділі перервною і «розірваною» квантами часу і простору, є дискретністю і окремістю атомів, електронів, елементарних часток тощо;

- зворотній трансцензус безкінечного у кінечне: безумовно-абсолютної, умовно-субстанційної та дійсної-космічної безкінечності до кінечного «явищного буття», котре є «безкінечним» буттям тільки в аспекті онтологічного світорозуміння «безкінечного руху» та «безкінечного розвитку» у їх морфологічному розмаїтті;

- перехід від неопредмечено-потенційного і сутнісно-неявленого до предметно-актуалізованого стану «явища», що має голограмно-світову, «актичну природу» і уловлюється людськими почуттями у модусі «явленого» буття як предметно сприймаємої «дійсності», а саме – «явищної дійсності» у її самих різних предметно-фізичних проявах та почуттєвих фіксаціях «дійсного буття» в геометрично-просторових, часових, речовинно-польових, температурних, життєобмінних, страждально-болісних, смертно-фінальних та інших параметрах «буття-у-явищі»; але при цьому «буття-у-сутності» остається поза увагою наукових досліджень, а об'єктом і предметом дослідників стає ефемерна «проявлена сутність» без репрезентації її фундаментальних первооснов;

- трансцензус композиційно-досконалого у декомпозиційно-формне, що потребує свого вдосконалення через процеси «розвитку», «творчості», «духопроявлення», «гармонізацію», включаючи «науковий пошук» і «пізнавальні процеси» у напрямі «пошуку» досконалого і гармонійного стану;

- трансгресія синергетично-кумулятивного у дисипативне і нестійке, інволютивне перетворення первинно-стійких іцілісних станів (неструктурованих) у структурно-розпадаючі декомпозиції, що потребують

«структурного укріплення», котре однак ніяким чином не запобігає «структурному розпаду» та «розсіюванню» на елементи;

- трансформація субстанційно-об'єктного (у його незчисленних морфоконфігураціях і морфокомпозиціях) в обмежену матеріально-об'єктну «дійсну предметність» як «зовнішньої реальності» фізичного буття, що є явищно-фазним, мінливим і явищно-кінечним;

- перетворення «внутрішньої конформності» Єдиної Реальності, її «конформної впорядкованості» у «згорнутих сутностях» (істин суцього) у неадекватний аналог-симуляцію у вигляді *«конформного відображення» сутності в «явищах буття»*: це «світлові відображення» істин через їх оптичне «телескопування» в актично-голографічні образи, «образний ряд» фантомів, фантазмів і фантасмагорій, віртуаліки «відображальної» природної свідомості, артефактів мислення, множинно-«формні симуляції» істинного буття в його симулякрах (що є аморфне і «масовидне» псевдобуття); це також компютерно-інформаційна «технореальність» та «формні квазіоб'єкти» техносфери, що є тільки природно-буттєвими аналогами процесів дисипації і руйнування (як і всі «енергетичні технології», засновані на процесах «розпаду» природного буття);

Тому даний тип принципів релевантно можна визначити в якості *«ноонауково-онтологічних принципів» дослідження понадприродної, післяприродної і доприродної (протоприродної) реальностей*, котрі метафізично-сутнісно з'єднані з природно-формною «дійсністю» як «явищним» феноменальним буттям. Серед подібних науково-онтологічних принципів «з'єднаної» та онтогностично інтегрованої і синтезованої матеріально-ідеальної буттереальності можна виділити наступні основні, що можна дослідити і практично використати.

1). *Принцип доступності науковій репрезентації сутнісних первооснов буттереальностей вищих онтологічних вимірів*. Під цим розуміється їх доступність до наукового дослідження в онтологічно інтерпретованій з'єднаності матеріального та ідеального. До неї відноситься і суб'єкт-об'єктна всеєдність та спільна «об'єктна репрезентація» ментального і матеріального: а саме – в ідеях і поняттєвих формах, що можна опредметити, в інформаційно-семантичних паттернах та їх дешифруючих конформних код-ключач. Ними можуть бути, наприклад, код-ключі трансформативного «входа-виходу» в любую сутність як «коваріантну сутність» в інваріантній системі «реальнісних координат». Подібна коваріантна сутність може приймати і коваріантне вираження «ізоморфної сутності», що не є формно-викривленим «відображенням» у звуженому частотному діапазоні

матеріально-речовинної (субстратної) чи квантово-хвильової (польової) реальності. За даним принципом науково-репрезентативної доступності, «наш світ» – лише «креативна множина», що породжена морфоствореннями з відповідної «ізоморфної сутності», яка є «коваріантною сутністю» в різних системах «реальнісних координат».

2). *Принцип науково-онтологічної аподидактичності*. Він розуміється як принципова можливість буттєвісної «ре-алізації» сутності та виведення її в адекватно-репрезентуємий вигляд за своїми сутнісними ознаками і атрибутами. Тобто коли вона з потенційної «реалізаційної сутності» шляхом трансцензусу стає предметно-адекватною і автентично «реалізованою сутністю» в природно-буттєвісних модусах. Подібні «трансцензусні модуси» представлені від їх універсально-морфних різновидів (загального космічного буття) до «компакт-композицій» окремих модусних локалізацій у природних специфічних створеннях. Але в усіх випадках вони є органічним зеднанням матеріальних і ментальних об'єктів за відповідним реалізаційним принципом. Конкретно, ним є принцип «проективної реалізації» за такою дією: «сутність-явище-феноменальна маніфестація». За цим принципом епістемологічна модальність «знання-в-можливості» («можливе знання») шляхом «реальнісного трансцензусу» переходить в «аподидактичне знання» в його буттєвісній необхідності для репрезентації «реальності-як-такової» у предметно «проявленому знанні», що стало таким чином «опредмеченим знанням» у природних модусах «дійсного буття». Тому подібне можна розглядати як *«епістемологічний трансцензус» онтично-можливого у онтологічно-дійсне, або трансцензус «реальності-як-ідеї» в «реальність-як-сущє»*. У науково-онтологічному відношенні подібне може розглядатись як ***принцип епістемологічного конструктивізму***.

З урахуванням цього принцип науково-онтологічної аподидактичності, розглянутий в гносеологічному аспекті дії принципа епістемологічного конструктивізму, можна онтогностично представити як ***принцип реальнісного буттєздійснення істиннісного знання***. Це починається з онтогностичної представленості первознання в абсолютнісній Первореальності як первинних «ноуменальних сингулярностей» або ноуменальних синглів з подальшою детермінацією *«відносній необхідності»* у доприродному знанні субстанційної реальності і *«дійсної необхідності» природного знання* у «дійсних» почуттєво-предметних формах буттєреальності. Подібне й можливо науково дослідити як буттєвісні «явища сутності» або природно-космічні «онтологічні феномени». Всі вони цілком піддаються як теоретичному, так і емпіричному дослідженню. Перед усім у

вигляді «законопокладених феноменів». Тобто таких, що виникли за наступними 3-ма **фундаментальними онтозаконами**:

1. Закон онтологічної *необхідності «реалізації буття» і здійснення «буттєвісних трансцензусів» потенційності в актуальність*, потенційованої реальності (субстанційної) в актуалізоване буття (природно-дійсне).

2. Закон онтологічного *«формотворення буття» за субстанційними код-сутністями*, та їх «сутнісної розшифровки» (декодування) у явищних конформних відображеннях «дійсного буття»;

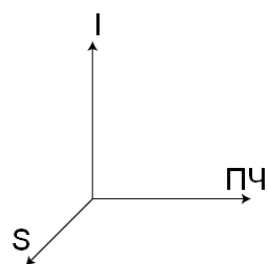
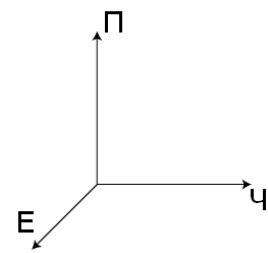
3. Закон онтологічної *аподидактичності предметно-адекватного буттєтворення у відповідних активно-явищних формах дійсного буття* як «законопокладеної необхідності» в його існуванні. Подібна «буттєвісна необхідність» в античні часи розглядалась як «Логос» в розкритті і «необхідності проявлення» первосутності у «реалізованому бутті».

Дію вищеозначених законів можна показати на «аподидактичній зміні» часопросторової темпоральності і континуальності, а саме:

а) **безумовність простору-часу**: подібна «безумовність» представлена тільки як часо-просторовий принцип трансцензусу абсолютнісної первосутності у субстанційні «первоморфе» та у «похідні морфеми» або «второморфи» природного буття;

б) **умовність (відносність) простору-часу**: ця «відносність-умовність» представлена їх нероздільною з'єднаністю у єдиний простір-час (за теорією відносності А.Ейнштейна); за цим «принципом відносності», як не дивно, може існувати як суще вся субстанційна реальність як «відносно-умовна реальність», де діє «теорія відносності» А. Ейнштейна з єдиною П-Ч координатою, котра стає «реально-дійсною координатою» при переході до природної системи координат (П-простір, Ч-час, Е-енергія); вона стає «умовно-відносною реальністю» при переході до «субстанційної системи координат» (І-інформація, S-синергія, ПЧ-єдиний простір-час);

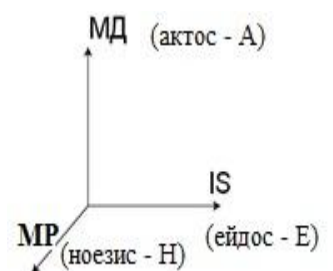
в) **дійсність простору-часу**, коли ця «дійсність» представлена в роздільності та роз'єднаності «простору-часу», що призводить до віддільності і роздільності матеріально-енергетичних процесів, котрі протікають як «у просторі», так і «у часі», створюючи «феномен простору-часу» тільки у вигляді «форм існування» матеріальних предметностей; всі ці «морфопредметності» також є роздільними окремостями зі своїми

локалізованими часо-просторовими межами існування в якості «кінечних речей» фазово-«розсипаючогося» і «зникаючого» буття.

До фундаментального онтозакону «буттєвісного трансцензусу» також відноситься і **4-й закон «абсолютної вимірності»**, що репрезентує свою дію в «абсолютній системі координат». За цим законом «безумовність» простору-часу розкривається тільки в принциповій можливості П-Ч, тільки як «принцип П-Ч». Тобто в абсолютнісній координатній системі простір-час взагалі відсутній і онтологічно представлений як «нульова сингулярність» («нуль-ПЧ»). А інформація (I) та синергія (S) створюють єдину інформаційно-синергетичну координату (IS-координата) як «ейдос» (E), первоідея як «інформація інформації». До IS (E)-координати додається координата ментального духопроявлення як ідеальна «якість менталодуховності» (МД-координата) або «актос» (A) як ментально репрезентований дух в його онтологічній представленості. Це «актос» в своїй репрезентації абсолютнісної первосутності, а онтологічно – в якості іманентної атрибутивної властивості ноуменально-сингулярної первосутності. До «координати МД (A)» додається ще координата «менталореальності» (MP-координата) як первореальності абсолютнісного «ейдоса» (первоідеї) і «актоса» (первосутності), первинної здійсненості сущого в якості «ноезиса» (H) або онтологічного «первоздійснення» Абсолюту як первосущого. Це є **здійснена ментальна первореальність** в атрибутивних властивостях актично-духовного (менталодуховного) і ейдос-знаневого (менталоейдетичного), тобто *здійсненість духа як первосутності в первоідеях та їх онтологічній репрезентації в первореальності знання, що є первознанням самоусвідомлення ментально-сущого у всіх своїх можливостях (онтичності), онтологічній реалізації і буттєвісній здійсненості* (в Арістотеля – це «ентелехія»).

Таким чином, ментально-репрезентована «абсолютнісна» координатна система у своїй принциповій можливості представлення фундаментальних первооснов буття в «абсолютнісній системі координат» виглядає наступним чином: МД-

IS-MP або А-Е-Н. Подібну **«координатну абсолютну Первореальність»** (АЕН) можна дослідити на ноонауково-онтологічній основі за вищезначеними фундаментальними ноо-онтологічними принципами і законами. Їх дія і фіксується у встановлених **«координатах Первореальності»** як абсолютнісних координатах найвищої онтологічної вимірності. В цій ноонауково-онтологічно визначеній Абсолютній Реальності

система її «абсолютнісних координат» є такою, що в її «онтогностичному первоформаті» стає реальнісно можливим «морфотворення» субстанційної реальності, а з неї – «буттетворення» реальної дійсності, що всеєднісно і репрезентується як Єдина Реальність. Подібний «єдинореальнісний рух» починається з вищевстановленої «абсолютної системи координат», в котрій рушійною силою реальнісного «буттетворення» стає менталодуховна креативна синергетика буттєвісного самоздійснення. Топологічно-координатно вона фіксується як: МД (А) – менталодуховна первосутність, що репрезентується в актично-духовній координаті; ІС (Е) – первоідеї (менталодуховної первосутності) з «абсолютнісною» інформаційною місткістю «абсолютної істини»; МР (Н) – первореальність суцього як **первосуцього знання, реальність первознання**, що як первосуцє репрезентує первосутність і первоейдоси у синтетичній самототожності Абсолюту. Але в такому синтезі Абсолют предстає вже як Онтогнозис, тобто як онтогностична Первореальність, котра стає здатною до субстанційного «морфотворення» в первинних ментальних «морфе»: спочатку – у «первоморфах» абсолютнісних ідей та істин первознання як менталоморфах, а надалі – з перетворенням «інформації інформації» первоідей в субстанційну паттерн-інформацію, котра потім переходить у субстанційний стан «морфокодів» *доприродних код-програма і «проектів розвитку» сутності як суцього, як «проектів реалізації» первосутності у предметних формах «дійсно суцього»*. При цьому і «первинні», і «вторинні» субстанційні менталоморфе мають необхідну *«синергію оживлення» і «синергією активації» потенційного в актуально-дійсне*. Подібна **«первосила» реальнісного самоздійснення**, за Арістотелем – це «ентелехія», що здійснює «субстанційний трансцензус» зі стану синерго-«дюнаміс» у стан «енергейя-проявлення» в явищному «бутті феноменів» і «буттєвісної реалізації». Подібна «активність» первоморфе це і є їх «ентелехія», є саме та «активність» форми (як синергетично «активної форми»-морфе), котра спонукає первоморфе до здійснення («самоздійснення») та низходження зі стану «нездійсненності» (відсутності здійсненності або «стерезису») у стан «входження» у здійсненність. А потім як перебування-знаходження в стані «повної здійсненності» як здатності до активної дії і взаємодії у відповідних «дієпроявленнях». Це й визначається як *«буття», «дієбуття», активне «дійсне буття», та його «формна натуралізація» у активно взаємодіючих предметностях*. Загалом, – це **«реальнісна синергія» здійснення, синергія реальнісного самоздійснення, «силова»** (і понадсилова) морфо-синергетична характеристика реальності. «Кумулятивний заряд» подібної **креативної морфосинергії** і може творити

реальність у «явленості суцього», що маніфестує себе у наявності «реального» існування «в дійсності» вже в якості буттєвісного «продукта реалізації» у конкретних і «активних» морфопредметностях – актуально і «дійсно», а не тільки потенційно і «в можливості».

Виходячи з вищезначеного, на подібних ноонауково-онтологічних підставах можна виявити ще три фундаментальні **онтозако**ни як **трансцензусно-епістемологічні закони буттєреалізації**. Знання цих законів вже епістемологічно необхідне для проведення ноонауково-онтологічних досліджень в адекватних логіко-понятійних і буттєвісно-поняттєвих формах. Ось їх сутнісне визначення.

5. *Онтологічний закон «морфотворення буття» за логікою представлення аподидактичних понять в інформаційно-семантичних паттернах.* За дією цього онтозако

ну і створюється «об'єктивна необхідність» (теоретично і емпірично) з'єднаності буття в матеріально-ідеальному відношенні та досягнення «повноти буття» у всеєдності матеріально-буттєвісного і ментально-ідеального. Тобто це онтозакон матеріальної і ментальної «об'єктності» в їх обо

пільній ідентифікації та пізнавально-знаковій, інформаційно-епістемологічній, семантичній і семіологічній автентичності.

6. *Закон Онтогнозису «морфотворення понять» в епістемологічних формах інформаційно-семантичних імпрінтів.* Тобто в такій онтогностичній розумовій репрезентації, що предметно не представлена у «дійсному бутті», а виявляє себе тільки нефізично-ідеально в менталосфері суб'єкта та «реально» існує тільки в його ідеальній «суб'єктній реальності». А саме – як його уявлення, думка, «мислеформа», ідея, «мислепоняття», концепція, інтуїтивна здогадка, «ментальний факт» (внутрішньої рефлексії), феномен свідомості (пізнавально-епістемологічний), «духовний інсайт» та озаріння «вищим знанням», – наприклад, у таких непоняттєвих формах ментальної візуалізації як безпосереднє «бачення істини», «містичне споглядання», «прозріння», медитативний транс, стани «зміненої свідомості», «багатовимірне мислення», високорівневі «свідомісні переходи» (абстрактні) як «осяння свідомості», метафізичні феномени мислення тощо. Загалом, – це є одночасно і внутрішня «гносеологічна трансценденція», так і зовнішнє **«гносеологічне трансцендентування» буття**. Останнє є «гносеологізація буттєреальності» і здійснення «онтологічного трансцензусу» у більш високі реальнісні виміри. Перш за все – у ноосферу, «ефірну реальність», у сутність-квінтесенцію «5-го елемента», «ефірне буття», субстанційну «морфореальність» тощо.

7. Закон «буттєвісного конструювання» реальності та її «проявлення-реалізація-здійснення» через іманентну «конструктивність буття» як єдиної «архітектоники світу». Подібне і є «Світобудова», що архітектурно зводиться з «універсальних елементів» всезагальності, в котрій можуть створюватись універсальні і взаємозамінюючі «конструктивні вузли», які функціонують синхронно, гармонійно, синергетично, ресурсовідтворювально в режимі постійного вдосконалення та всеєднісної інтегрованості у Єдину Реальність. В ній як Всеєднісному Онтогнозисі немає розділення на матеріальне та ідеальне, реальнісної «розірваності» на фізичні і ментальні початки, стає можливий «онтогностичний синтез» матеріального та ідеального, сам онтологічний і гносеологічний «рухи» у з'єднаному Онтогенезисі і Гносеогенезисі до суб'єкт-об'єктного буття і феномену «буття людини» в Антропогенезисі. Він устрімлений до метабуття «Єдиної людини», що є універсальною металюдиною *homo universalis*, здатної до Метабуття у Єдиній Реальності сущого. Подібне відбувається в разі безпосередньої дії «антропного принципу», за яким можливе «антропорегулювання» космічно-світових процесів *homo universalis* як космоноосферно «Єдиної людини», котра з'єднує і синтезує матеріальне і ідеальне у Єдиній Реальності як Онтогнозисі, що не тільки онтично мислиться в можливості, але й постійно самоздійснюється за вектором автоеволюційних дій *homo universalis*. А в природно-опредмеченому дійсному бутті подібне маніфестує себе як «буттєвісний феномен» людини, що здатна безпосередньо здійснювати «онтологічний рух» у його матеріально-ідеальній «феноменальній з'єднаності». Саме це й можна науково-онтологічно дослідити в антропному Онтогенезисі до Єдиної Реальності «універсальної людини». Тобто як «буттєвісний феномен» людини, здатного до **самонаправленої Автоеволюції** або Антропогенезису у напрямі до Єдиної людини як «універсально сущої» у різних реальнісних вимірах.

10.8. Буттєвісно-ноосферне розуміння «феномена людини» та онтологічні можливості Антропогенезису як самонаправленої Автоеволюції до *homo universalis* як людини універсально сущої

Початок науково-онтологічного дослідження буттєвісного «феномена людини» обґрунтовується тим науковим фактом, що вона є матеріально-ідеальною цілісністю, «антропною цілісністю» за її ментально-фізичною сутністю. В аспекті **«людської феноменальності»**, актуально існуюче **«дійсне буття»** предстає як єдність людини і світу. І тому «буттєвісний

феномен» людини розкривається у її **«буттєстворюючій здібності»** як **«Холотропної людини»**. Тобто космічно-цілісної людини, котра здатна до трансценденції суб'єкт-об'єктної реальності і репрезентації всеєднісної реальності буття і мислення у ноосферно-космічному масштабі. Ось чому **«буттєстворюючий феномен»** цілісносущої **«холотропної людини»** є реальним, **«реальнісно-проявленим»** сущим, а не голографічним феноменом **«голографічної людини»**, голографічним відбитком більш глибинної сутності. *Якщо «голографічна людина» здатна мислити і бачити тільки оптично-телескопуємий «голографічний світ» як квазіреальність-буття без сутності, то «холотропна людина» здібна до самонаправленої Автоеволюції і Антропогенезису.* Більш того, в аспекті **«людської ноуменальності»**, антропної менталодуховної сутності, суб'єкт може репрезентувати себе в якості **«субстанційної людини»**, що сприймає субстанційні морфокоди і розшифровує-декодує їх у відповідних **«мислеформах»** і **«мислепоняттях»**. З подальшою ідентифікацією на матеріально-природній об'єктності **«дійсного буття»**, котре таким чином стає **«ідентифікованим буттям»** в синтезисі ментального і матеріального (MP-ноезис-координата сущого), або **суб'єкт-об'єктною «MP-ноезис-реальністю»**. Подібне **«феноменальне з'єднання»** космічної **«людської холотропності»** (ментально-матеріальної) з **«людською субстанційністю»** в **«ідентифікаційному бутті»** суб'єкт-об'єктної **«MP-реальності»** відбувається за **принципом «буттєвісної субстанційності»** людини, реальної **«природної субстанційності»** ноо-суб'єкта в його ментально-матеріальній **опредмечено-неопредмеченої репрезентації**.

Саме за цим принципом відкривається можливість на наукових засадах дослідити онтологічні проблеми буття, виходячи з феномена **«всезагальності людини»**. Тобто людської **«космічної холотропності»** і цілісної всеохватності як **«космічної людини»** зі своєю своєрідною космічною сутністю (як **«3-ої космостанції»**). Подібне можливо здійснити, наприклад, у вигляді пошуку **«квінтесенції людини»** в її соматичній структурі, а саме – **«ефірного тіла»**, або, з другого боку, – на основі **«всеєдності людини»** в багатовимірному бутті та у різновимірних реальностях (фізичних і нефізичних). Предметом подібного дослідження може бути, наприклад, субстанційно-нефізична, **ментальна «сікс-есенція людини»**, котра представлена у її первинному морфокоді, як **«первоморфе людини»** і її **«людська субстанція»**. Вона може бути представленою як **«ментальна субстанція»** інформаційного морфополя у нефізичному стані. Це сособого роду нефізичні квантові поля понадвисокої частоти, **гіперквантове «пакетно-сжатє» спіралополе в понадскладних**

«сплетках», але в певній конфігурації та композиції, *таке менталополе, що здатне до «матеріальної флуктуації» з нефізичного стану у матеріально-фізичний стан.* А потім – і до подальшої «матеріальної модуляції» вже в «розжатою стані» *сінус-квантів матеріального фізично-квантованого поля.* Розжимаючись зі «спіралі-пакета» у сінус-кванти (котрі можуть бути «розтягнутими хвилями» гравітаційного поля і досягають за деякими розрахунками 30 км і набагато більше у своїй хвилеподібній сінус-«розтягнутості») подібна квантова-«зжата» в «польовому пакеті» сікс-есенція може створювати *могутній «синергетичний виплеск» величезної кількості енергії, переходячи зі стану «дюнаміс» сікс-есенції у стан «енергейя» вже матеріально явленої квінтесенції.* З одного боку, це «реакція розпаду» субстанції у нижчі рівні існування (у 4-х та 3-х вимірне часо-просторове буття), а з другого – це «реакція синтезу» з «творення» Космосу. Тобто космогонічно «подовженої» та «розтягнутої реальності», що має вигляд континуальності «космовміщуючого буття» величезного об'єму і місткості, де можуть окремо існувати «матеріалізовані морфеми» у матеріалізованому модусі «місцезаймаючих» предметностей. Бо всі вони внаслідок своєї речовинності потребують відповідного «місцерозположення» та «порядкоположеності» своїх структурних утворень в якості «регулярних структур» фактичної подовженості і просторової місткості. І подібним чином ставати навіть фрактально-самоподібними «регулярними структурами» вже відповідної «регулярної реальності» або «фрактальної реальності». На відміну від «нерегулярних структур», що є дискретно-«розірваними» і тому взагалі не маючих структурної організації, бо є безструктурними і «несамоподібними» на різних реальнісних рівнях і різнорівневої вимірності як «нерегулярна реальність».

Саме людина і здатна шляхом «реальнісного трансцензесу» перетворювати «нерегулярну реальність» (наприклад, з хаотичним часо-просторовим розподіленням і зміною простору-часу у кожній точці чи фрагментах об'ємності) у «регулярну реальність, що структурно, рівнево, реальнісно-вимірно, фрактально і холотропно є впорядкованою, врівноваженою і організованою. Подібним чином «людська субстанційність» здатна трансформувати навіть нерегулярну субстанційну реальність, бо суб'єкт через свою «суб'єктну реальність» може зробити її «самоподібною» і певним чином генералізованою, наприклад, репрезентувати її як субстанційну метареальність знання, хоча й безструктурно і безфрактально. Саме через ноо-суб'єкта може відбутись *«реальнісний трансцензус» всеєднісного (субстанційно-ментального) у всезагальне матеріально-*

космічне, здійснюється перехід гіперквантової сікセスенції («6-го елемента») в ефірну квінтесенцію («5-го елемента»). І зворотно, здійснюючи «онтогностичний рух» через менталосферу ноо-суб'єкта як його «суб'єктну реальність». Тоді у зворотньому напрямку це є *перетворення матеріальної предметності (ефірної квінтесенції) у квантово-польову розпредмеченість в якості «морфної сікセスенції», котра має певну субстанційну конфігурацію доприродної реальності. Подібна конфігуративна морфема «сікセスенції» є умовно-матеріальним носієм, представленим гіперчастотно-квантованим нефізичним полем з імпульсністю в одну сікстільйонну долю секунди. Це такий нефізично-ідеальний носій, що представлений взаємопронизуючим «морфополем» «стоячих хвиль», котрі й утворюють морфемі різної конфігурації. Вони і є носієм субстанційних ментальних об'єктів, які є умовно-ідеальними «ментальними композиціями», що бінарно співвідносяться з матеріально-дійсними композиціями-предметностями природного буття. Генералізуючись вони створюють ментальну композицію Всеєднісного розуму, і на найвищому рівні – ментальну **Морфокомпозицію духовної Первосутності**. Подібна Первосутність у нашому Космосвіті за буддійською традицією предстає, наприклад, як Мандала Всесвіту. Вона престає собою понадскладний узор «Морфе Космосу», морфну Космоматрицю, через яку оптично «телескопується» вся «наша» космоприродна реальність. Але, до цього «акту телескопування» Всесвіту та його світлової голографічної «креації»-проявлення», Морфе Мандали «нашого світу» вже мається у своїй висхідній конфігурації як субстанційна Морфоматриця, знаходячись у субстанційній доприродній реальності («друга станція» суцього) в якості автентичної Первоморфе «нашого світу». Вона і є **субстанційною ПервоМандалою Космосуцього світу**, що своєю «проекцією» в разі «конформного відображення» переходить з «другої станції» суцього на «третю станцію» Космічної реальності. І вже тут, в «нашій» реальності предстає як «Космічна Мандала» Всесвіту, з котрої оптично «телескопується» вже «наш світ» фізичних явищ за необхідністю і законопокладеною дією Космічного Логоса. Все це відповідним чином сприймається і відтворюється ноо-суб'єктом у його менталосферній «суб'єктній реальності», пізнається ним і може бути ноонауково дослідженим в самих різних онтологічних аспектах. А саме:*

- дослідити онтогенетичні процеси багатовимірних структур буття і буттереальностей за їх типами і родами «реальнісних станцій»;

- виявити онтогенетичні багатовимірні переходи від всезагального і безмежно-розмаїтного до всеєднісного, первосутнісного і первоейдетичних «ідей суцього» в їх первореальнісному ноезис-здійсненні;

- дослідження світових і «всесвітніх» феноменів, «світлових структур» реальності та способів їх «проявлення» через феномени і «явища»: як голограмно (оптично-образно), так і реально, в «явищній» всезагальності і сутнісній всеєдності всього суцього, в «багатосуцому» існуванні і в недиференційованому «первосуцому» (в «первоелементах» суцього) тощо;

- дослідження «елементних перетворень» в «реальнісних переходах» через механізм «морфопереходів»: морфе → морфеми → ментальні «мислеформи» → інформаційно-синергетичні паттерни → імпринти-реалопоняття → первинно-опредмеченні «речові форми» → всезагальність активних форм;

- вилучення інформації з субстанційно-ментальних Конфігурацій та Композицій у «конструктивних ідеях» та «технологічних конструкціях» розкодованих морфо-образів об'єктно-дійсного буття;

- онтологічні дослідження з Онтогенезису та Автоеволюції буття і буттереальностей, створення «високовимірних» технологій підвищення «повноти буття» з задіянням інформаційно-синергетичних потенціалів субстанційної реальності та використання синергії і «дійсному бутті» для «розширення» і «підняття» його вимірності (до інформаційно-синергетичного рівня буття, інфосферності, ноосферності) тощо;

- синерго-енергетичні переходи зі створенням інформаційно-субстратного джерела енергії понадвеликого градієнту, психоенергії і менталосинергії;

- налагодження онтологічних процесів Автоеволюції буття на синерго-інформаційній основі космічних технологій (астроінженерія) та виходячи з онтологічного розуміння людини (за антропним принципом) в якості Антропокосмосу;

- створення декодерів морфополя і вилучення морфоінформації про субстанційно-сутнісні первопочатки та їх актуалізації у «дійсному бутті» природного світу, розробка «морфотехнологій» з підвищення рівня «потенціалії буття» та «актуалізації буття» в його найбільш досконалих і життєздатних предметних формах;

- розшифровка композиційних пакетно-квантових Код-Програм та інформаційних Конфігурацій морфем, створення індукторів з їх трансляції на буттереальність, модуляторів з конструктивної реалізації субстанційних

прототипів у природно-об'єктні моделі у вигляді «реалізаційних модуляторів» актуалізованого буття.

Всі ці логіко-онтологічні побудови і визначають характер дії раніше визначеного **принципа буттєвісної субстанційності людини**. Як видно, він цілком дозволяє ноонауково-онтологічно дослідити буттєвісний «феномен людини», виходячи з її матеріально-ідеальної природи і доприродної субстанційності. За здійсненим переліком «ноонауково-онтологічних принципів» він є 3-м онтопринципом, що розкриває буттєвісні можливості людини (дійсні, потенційно-субстанційні і ноуменальні) у її ноо-суб'єктному розвитку в якості homo universalis. На основі виявленого механізму дії цього 3-го онтопринципу відкривається можливість встановлення ще одного, 4-го принципу проведення практичних ноонауково-онтологічних досліджень.

Це **4-й принцип онтологічного моделювання і наукового конструювання «явленого буття» на субстанційній основі метасутнісного морфознання**. Задіяння подібного принципу дозволяє штучно сконструювати багатовимірну земнокосмічну реальність як **«дивінальну гіперреальність» ноосферної цивілізації людства**. Тобто в подібному аспекті мова йде про можливість відтворення субстанційного метазнання у науково-онтологічних конструкціях (конструктах) морфознання та його «морфореалізації» у буттєвісних формах нашої матеріально-фізичної дійсності. Це «явищна ре-алізація» потенційності та інформаційно-синергетичної потенційованості субстанційного знання, реалізація його «знаневої потенціації» (представленої в «зжатих» конфігураціях морфополя) в «явлених» та буттєвісно актуалізованих опредмечено-матеріальних формах «дійсного буття». Так, якщо «проявлені» земнофізичні види буття налічують 4,8 млн. реалізованих земновидів, то «непроявлені», котрі існують «в понтеціалі», але не «потенційовані» для актуалізації – порядку 5 млрд. видів. Для подібного акта «субстанційної трансформації» необхідне задіяння відповідних «сил проявлення». Але вони можуть привести субстанційні «пакети» і «конфігурації» до їх «явленості» і актуального проявлення у двох принципово різних випадках:

а) або шляхом «розжаття» пакетів флюїдичного морфополя та його конфігурацій у звичне квантове синус-поле, котре взаємодіє з первинним матеріально-монадним субстратом (мікро-мікроелектронний світ кварків і глюонів), а потім – через «елементарну взаємодію» субелектронного світу з субатомним і атомним світами вже фізично відомих нам елементарних часток; подібне «розжаття» ймовірно відбувається як понадяскравий **«квантовий сполох» переходу субстанційної синергії у квантово-**

флуктуаційну космічну енергію «стоячого» квантового поля з монадним творенням субелектронного світу і самих електронів, ефірних монад та понадлеглого «нейтрінного світу»;

б) другий шлях – це виникнення високотурбулентних квантово-флуктуаційних «сил проявлення» внаслідок поштовху-зіткнення субстанційного «зжатого» флюїдичного спіралополя з йому подібним понадсильним і «понаднапруженим» флуктуаційним квантово-космічним полем з понадвеликим «мегаімпульсом»; подібним джерелом «понадсильних» квантових флуктуацій можуть бути «квасари», що безперервно мегаквантово-гравітаційно «творять» наш Всесвіт: при зіткненні понадзжатого субстанційного спіралополя з космічним мегаквантовим імпульсом квазара спрацьовує «пружинний ефект» розжаття спіралопольового «пакета» з викидом величезної кількості енергії, котра наражається на мегаімпульс квазара, що вкупі приводить до вибухоподібного «континуального розширення» реальності, та її темпоральної консеквентності і загального часопросторового «творення» з переходом від «умовної» часо-просторової розмірності до «дійсного» простору і часу вже «явленого» космобуття.

Квасари і можуть представляти собою «космічні точки» переходу субстанційного в космічно-світове *шляхом імпульсно-безперервного творення з дискретно-перервної та сутнісно-згорнутої («первоморфи») в явищно-розгорнуту процесуальність і предметно «оформлену» дійсність*. Подібне може відбуватись не тільки шляхом «діючих поштовхів» через «дотики-контакти» та «дотики-зіткнення» субстанційно-доприродного і космічно-світового (креаційного енергетично-насиченого «розігнаного поля» тахіонів первинного Мікрокосмосу та синергетичного «стоячого поля» субстанційних морфогенерацій), але й автоеволюційно, через механізм самонаправленої Автоеволюції. Тобто шляхом Онтогенезису, «онтологічного руху» як Автоеволюції до Єдиної Реальності. Подібна Автоеволюція здійснюється через «саморозкодування» субстанційних Код-Програм в реалізаційні Код-Проекти «дійсної ре-алізації» на основі «парсичної дії» субстанційних «сікс-елементів» та їх «парсичної генералізації». Це «умовна дія» парсів-дискретів з їх «морфологізації» і «генералізації» або надання форми «передвстановленому» абсолютнісному знанню, надання первинним «абсолютнісним ідеям» оформленого стану **«каузальних ноуменів»**. Субстанційні «парси» (pursue – переслідувати ціль, слідувати по наміченому шляху, виконувати програму, план, проект тощо) і розкривають подібну «каузальність ноуменів», що до цього знаходились у сингулярному стані

неморфологізованих ідей-принципів. *Каузальність ноуменів діалектично «знімається» шляхом їх «морфологізації» у певних субстанційних «морфе», «генералізації» в «морфокомпозиціях» ментальних об'єктів та Код-Програмах їх природної реалізації*. Відбувається це шляхом «парсичної генералізації» Код-Програм у реалізаційні Код-Проекти різної морфної Конфігурації. Внаслідок цього конфігуративно активується морфополе для синергетичного імпульсу-трансцензусу у часопросторове «космічне розширення» реальності. Тоді вона з сингулярного (ноуменального) і метаморфного (субстанційного) стану потенційності трансформується-переходить в актуальну дійсність «буттєвісного проявлення». *«Каузальні ноумени» і їх «парсичні морфеми» стають первинними «квантами реальності» і «квантами існування»* вже в дійсності, а не умовно, стають тим первинним матеріалом, з котрого виникають «первоелементи квантового існування» в «ефірних монадах» дійсного буття. Відповідні ефірні «монади-трансформери» надають космобуттю вже предметно-фізичних форм природного існування, створюючи «життєві вібрації», що ініціюють природну еволюцію буття. Автоеволюція в напрямі «онтологічного руху» від Єдиної Реальності та її подальший нисходящий Онтогенезис набуває характеру космічної і природної еволюції-інволюції з її *головною метою – переходу від потенційного, «скритого стану» високовимірної «всереальності» до актуалізовано-дійсного, «діяльного стану» реалізованих потенцій первореального Абсолютнісного знання в його еволюційно-буттєвісному представленні активних форм життя*. *«Скрита абсолютність» стає «очевидною абсолютністю» самоусвідомленої сутності homo universalis в якості творчого ноо-суб'єкта здібного до Всебуття*. А з цим він набуває і здатності до автоеволюції і здійснення переходу-трансцензусу від інвольтації (або «нисходження-у-буття» з його вищих рівнів) до «автоеволюції-висходження» у вищу реальність абсолютнісного знання і *пізнання «семантики ноуменів» вже як пізнаних «неказуальних ноуменів»*. А потім – ініціації ноуменальних синглів (одиночностей первознання) до *Самонаправленої Автоеволюції* вже за «антропним принципом» Онтогенезису з його сильним і «понадсильним» антропопроявленням. Таким чином, *Автоеволюція суцього стає самонаправленим Антропогенезисом* у напрямі здійснення «понаджиття» homo universalis у Єдиній Реальності. Це можуть бути, наприклад метаморфи «понаджиття», що втілюють максимально «повноцінне буття» у самих різних буттєвісних сферах та у найрізноманітніших модусах природно-актуалізованої дійсності, котра стає «антропною дійсністю» Всебуття.

10.9. Методологічні засади ноонаукового дослідження реальності «повноти буття» і буттєвісна реалізація Антропогенезису як Всебуття і «понаджиття» *homo universalis*

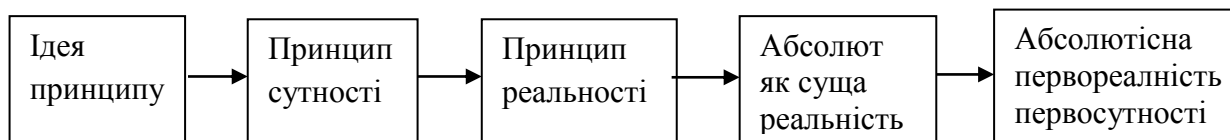
Проблема ноонауково-методологічного дослідження в аспекті онтологічної можливості «розширення буття», з досягнення його більшої повноцінності і реальності «всеохватності», підвищення «повноти буття» в разі Онтогенезису суцього може бути предметно поставлена і вирішена тільки на основі відповідного філософсько-методологічного принципу. В розглядаємому аспекті – це **5-й принцип ноонаукової онтології** з проблем вивчення на наукових засадах «онтологічного руху» в атрибутах «фундаментальної онтології» та «фундаментальної гносеології».

Подібний «п'ятий принцип» фундаментальної онтології сучасної науки можна визначити в якості всеєдиного **принципа онтологічно-рівневих перетворень Буття** та його багатовимірної репрезентації. Дія цього принципу зобумовлена фундаментальними принципами Онтогенезису та онтологічного руху до Єдиної Реальності і Антропогенезису самої людини як *homo universalis*. Подібне можна дослідити, як раніше вже було показано, на ноонауковому підґрунті шляхом виявлення онтологічної структури буття за його рівнями, типами та формами «реалізації суцього», просторо-часовими «калібрами реальностей», («калібровочні часопростори»), виявлення «субконтинуальності» і «субтемпоральності», «метаконтинуальності» і «метатемпоральності» реально суцього, **морфології буття** тощо. Корінна наукова проблема, що виникає в аспекті даного принципу слідує: яким чином і в якому «реалізаційному вигляді» виникає «життєвий початок» буття та його **«антропопочаток»** в різних типах буттєреальності та в різних космічно-реальнісних умовах. Бо коли такий буттєвісний початок життя має субстанційний прототип (а не з'являється як фазовий і вкрай нетривалий епіфеномен буттєвісної еволюції), то актуалізована з потенційності космореальність виникає майже «з нічого», з віртуальності і фактично з фізично-нульової сингулярності. Тобто безкінечно мала одиничність нульового часопросторового виміру одномоментно в разі «креативного сполоху» стає загальністю, безкінечністю, безмежною всезагальністю з безмежною місткістю, а саме – Холотропним Всесвітом з «предустановленими» законами його «безкінечного» існування в масштабі «0 - ∞». Подібна онтологічна «картина світу», як зараз виявляється з позицій сучасної науки, взагалі може бути «голографічною картиною», ілюзорно-фантомною «проекцією світу», що тільки «проецюється» у людську свідомість як кінокадри сінематографа або «закладається» і «розкручується»

як інформаційна програма космічного суперкомп'ютера. Проте подібне є не більше, ніж один із тупиків людського світогляду, що зводить Онтогенезис до вкрай звуженого діапазону людських почуттів. Космічна реальність інша, і вона потребує іншого онтологічного світорозуміння – вже не «явищно-світоглядного», а онтологічно-сутнісного світорозуміння, не почуттєво і явищно-звуженого «земноприродного», а «космологічного світорозуміння» нашої реальності, що розвивається за необхідною «сильною дією» антропного принципу і всесвітнього **Космічного Антропогенезису** в цілому. В такому «широкому» аспекті Космічний Антропогенезис предстає не як вибіркоче продовження земнобуття, а в якості основи та **Антропобазису** *«третьої станції»* *реальнісно-буттєвісного проявлення єдиної антропосутності в її антропній Автоеволюції та Онтогенезисі до буттєвісно-життєвих форм*. В цій третій «реальнісній станції» Єдиної Космічної Всереальності необхідно існують і субстанційні початки «другої станції» (доприродної), а також і абсолютнісні початки «першої станції». Остання, за І.Кантом, розуміється в якості ноуменально-сутнісного первопочатку, що є, за І. Фіхте, – «принцип принципів». Виходячи з онтологічного світорозуміння «природної релігійності» (religio – зв'язувати людське, природне і космічне) – це є Теос-принцип, а за теософською традицією – це Теос-принцип. Він первинно і репрезентує себе в Абсолюті в якості абсолютної ідеї суцього. Подібний Теос-принцип можна інтерпретувати і на ноонауковій основі і з ноонаукової точки зору його можна розглядати як *фундаментальний «принцип принципів» або метапринцип прямого і безпосереднього «всеєднісного синтезу» ноуменально-абсолютнісної Первореальності з життєвими феноменами сутнісно-явленого Космобуття*. Тоді життєві феномени і людський Антропогенезис предстають як «сутнісні явища», котрі безпосередньо несуть в собі інформацію-знання про другу і першу «реальнісні станції». В тому числі і первознання про принцип «реальнісного задіяння» цих «станцій».

Тобто в аспекті дії 5-го принципу онтологічно-рівневих та багатовимірних перетворень буття це дозволяє онтологічно зрозуміти характер *переходу від «ідеї принципу» (як деякого «всеохватного регулятора») до «принципу реальності»*. Тобто розкриває, яким чином здійснюється перехід від «чистого принципу» як ідеї до «сутнісного принципу» як принципу «розкриття» каузальності ноумена, що «вміщує» сутність-ноумен вже на основі «принципа есенціальності», як «есенціальний принцип». Саме через дію такого есенціального принципу і розкривається сутність переходу-здійснення самої реальності в аспекті «реалізованого принципу». В

подібному представлена відповідна *металогіка «реальності дії» Онтогенезису, за яким Абсолют стає суцям, такою Первореальністю суцього, де може здійснюватись «принцип реальності» від її ідеї до первосутності і суцїї первореальності* вже як даності. Подібна «принципова схема» репрезентації Абсолюта від «ідеї принципу» до абсолютнісно-суцїї Первореальності можна представити наступним чином.

Надалі вже може діяти субстанційний принцип «морфологізації» абсолютнісної Первореальності в розкритті її ноуменально-сингулярної сутності («ейдоса») через відповідну форму («морфе»). Подібне «самопроявлення» Абсолюту як Первореальності здійснюється в Онтогенезисі за «морфологічним принципом» *активно-морфної «реалізації суцього»*. За «морфодією» цього принципу ноуменальна первосутність Абсолюту переводиться-трансформується з «першої станції» **Первореальності** («ідей суцього» і «принципу сутнього») на «другу станцію» або «суб-станцію» **Другореальності** «ментальних об'єктів». «Морфоконтент» субстанційної Другореальності – це ментально-композиційні, морфоконфігуративні Код-Програми, паттерн-інформаційні Підпрограми і Проекти подальшого «реальнісного здійснення» – вже в «третьій станції» Космобуттєвісної реальності. В субстанційній Другореальності за дією 5-го принципу реальнісних перетворень і відбувається необхідна «генералізація» ментальних об'єктів в реалізаційні Код-Проекти для їх «третьореальнісного здійснення». Вони генералізуються-зводяться у відповідні конфігурації і **Ментальні Композиції** (з ментальних об'єктів), здатних до реальнісно-предметного втілення субстанційних Код-Програм у морфокомпозиціях ментало-об'єктів (представлених в якості композиційних «морфе» і морфем кожного ментального об'єкта). Вони можуть ставати «об'єктними Конфігураціями» з пакетів морфополя або «конфігуративними спіралопакетами» трансформації субстанційного у матеріально-фізичне буття.

Металогіка дії субстанційного принципа активно-морфної реалізації суцього може мати і зворотній характер відносно матеріально-фізичного світу. А саме: нефізичні (ідеальні) ментальні об'єкти (що несуть в собі абсолютнісні первосутнісні ідеї в якості «ноуменальних синглів» з «нуль-сингулярністю»), де знаходяться ноуменально «згорнуті-в-собі» Код-

Програми всіх можливих реальнісних проявлень) породжують-створять тонкі і понадтонкі польові «морфе» цих ментальних об'єктів. Тобто *ідеальне-нефізичне, ментально-сутнісне онтогносеологічно «творить» тонкопольове морфополе, понадтонку нефізичність в Конфігураціях морфем ментальних об'єктів*. Подібні морфогенерації після неоформленого «первинного стану» ейдосів представляють собою вторинне «морфовтілення» первосутнісних ідей з нефізичної ідеальної «первої станції» Абсолюту. Подібним чином абсолютнісна **Первореальність** переходить у субстанційну **Другореальність**, шляхом перетворення «абсолютнісних ноуменів» у субстанційні «розшифровані ноумени» в якості морфем сутнього. Тобто подібні розшифровані «субстанційні ноумени» як *субстанційні «морфосуці даності»* мають свою певну морфему, з котрих формуються-морфоутворюються ментальні об'єкти з інформаційного поля понадвисоких частотних коливань нефізичного походження. Це **субстанційне квантово-інформаційне поле**, котре вже на набагато меншій частоті «ефірних коливань» стає поле-фізичною тонкоматеріальністю «5-го елемента» або «квінтесенції». Таке хвилеподібне поле може бути «остаточною частотою» коливань субстанційного «6-го сікселемента», – а це вже цілком можливо науково-експериментально дослідити. Наприклад, в якості таких «ефірно-квантових тіл», котрі здатні «контактувати» і певним чином взаємодіяти (віртуально) з парсами-дискретами і парсами-трансформерами субстанційної реальності. Останні й перетворюють Конфігурації Код-Проектів з понадтонкого нефізично-польового стану у матеріальні монади та ефірні створення **Третьореальності** як «третьої станції» космобуттєвісної реальності. *Квантова Конфігурація субстанційних Код-Проектів може бути експериментально «розшифрована» як в поняттях Онтогенезису, так і в термінах «космоеволюції» Третьореальності. Тоді сама третя «Космостанція» може бути науково репрезентована як така матеріальна предметність, що реалізує закладену в Код-Проектах субстанційну програму розвитку космоприродних світів – вже як матеріального початку вселенського Космобуття.*

Подібне гіпотетичне «конфігуративне поле» субстанційного «квантового програмування» матеріально-фізичного світу можна дослідити на ноонауково-емпіричній основі понадчутливими **високочастотними квантовими генераторами «субстанційного детектування»**, що можуть «зжимати» синус-поле у «пружинне» спіралополе первинної Конфігурації (в парс-генераціях морфем «флюїдичного поля»), здійснювати «тонку індикацію» морфополя, генерувати та акумулювати його, знімати і

розшифровувати інформацію з морфологічних Композицій ментальних об'єктів в яких генералізується морфополе. Це також може бути **субстанційний «квантовий трансформатор»** перетворення турбулентного і біфуркаційного синус-поля квантових флуктуацій у флюїдичне поле з зворотно-поступовою гармонікою. Тобто зі зворотнім «розжаттям» конфігуративних пакетів субстанційного морфополя у квантово-інформаційні модулятори (еманатори) фізичної реальності. В подібних модуляторах здійснюється «натуралізація» станів субстанційної потенційності в актуалізовані стани видимої «ре-алізації» ментальних об'єктів в матеріально-фізичних модусах. Подібне можливо фіксувати, наприклад, у феноменах **«осциляцій субстанційності»** в матеріальній буттереальності. Сама ж Код-Програма реалізаційного Проекта «запускається» **синергією морфополя**, що стає **«енергією форми»** відповідного **модуляційного морфополя**, котре розкодовує субстанційну програму у **«реалізаційні модуси»** того чи іншого **«буттєвісного проекту»** за **конфігурацією його субстанційного прототипа**. **«Енергія активної форми»** квантових модуляцій (а це польові «розподільчі структури» енергетично активних форм) перетворюється через парси-трансформери у **«буттєвісну енергію»** первісних матеріальних монад. Тобто з польового стану переходять в субстрат, з котрого виникає відносно стала і впорядкована **«електронна конфігурація»** у структурному співвідношенні з **«ядерним субстратом»** та з первісно-простою первоструктурою атому як **«атомних морфем»**. Вони, за Демокритом, мають форму і якісну визначеність, а, за М. Ломоносовим, створюють «формно-корпусні», тілесні «корпускули», що мають мікроформу і задають макроформу речам і тілам. В субстанційній реальності – це «сікセスенція» як первоелементний прототип і модус «атомних морфем». Надалі «буттєвісна енергія» атомів стає енергією атомних взаємодій, конкретно **«атомною енергією»** первісного водороду («водородна енергія»). Атомно-водородна «енергія синтезу» генерує «фундаментальні взаємодії» фізичного світу («сильні» і «слабі» взаємодії – всього 5), імпульсує **«енергію перетворення»** одних атомних структур в інші з відповідною «формною предметністю» і фізичною тілесністю. За відповідних природно-фізичних умов буттєвісної еволюції космореальності **«трансформаційна енергія формно-предметних перетворень»** у макросвіті набуває здатності до **«ентелехії» – буттєздійснення, животворення і життєпроявлення**. Тобто набувати здатності проявляти себе не тільки у формі «буттєвісної енергії» взаємодій-перетворень, але й перетворюватись на «живу енергію», ставати формною вітальною **«енергією життя»**, що **«одушевляє» форми буття і**

реалізує їх «як живі», робить «живими вітальними формами» з внутрішнім «вітальним контентом» атомно-молекулярних фізичних предметностей. Подібну «морфологічну еволюцію» субстанційної реальності у «явленість» буттєвісного світу через реалізацію «морфоенергетики» активних форм потенційованої в них синергії можна представити наступним чином.

Саме такий характер «багатоходової» і «процесуально-подовженої» «морфологічної еволюції» і задає напрям реальнісного Онтогенезису від потенційного в актуально-буттєвісні стани. Тобто від невітлених нефізично-ідеальних і тонкопольових модусів реальності у втілені матеріально-предметні форми буття, від можливості буття «в принципі» та релятивної умовності буття до дійсного, детерміновано-причинного і «однозначно-предметно-визначеного» природного існування. За релігійними уявленнями подібна багатоходова «еволюційна комбінація» з самими різними її фінальними завершеннями і невизначеністю у досягненні кінечних цілей може бути набагато скороченою і стати, за Теос-Принципом, **«досконалою еволюцією»**, **«еволюційним проривом»** до Єдиної Реальності *суцього і вищого «духовносуцього життя», «життя-у-духовно-суцому»*. Але для цього треба здійснити не «формно-явищний» перехід до «проявленого життя», а вже суто **«сутнісний перехід»**. А саме: це прямий і безпосередній «сутнісний перехід» від Первосутності («ноуменного сингла») до буттєвісної «третьосутності» проявлено-втіленого життя, котре явищно «не захвачує» сутність, а репрезентується у бутті реальнісно-«трьохіпостасно». З ноонаукової точки зору це одночасне «життєпроявлення» у 3-х різновимірних, але всеєднісних онтологічних реальностях, котрі в разі Онтогенезису стають Єдиною Реальністю:

1) перша реальнісна «іпостасність» – це «реальність-у-сутності-Первореальності» знання; подібна реальність переживається як *життєпроявлення у сутності первознання і знаходження все нових (і безмежних) ментальних і пізнавально-знакових аспектів, насамперед, –*

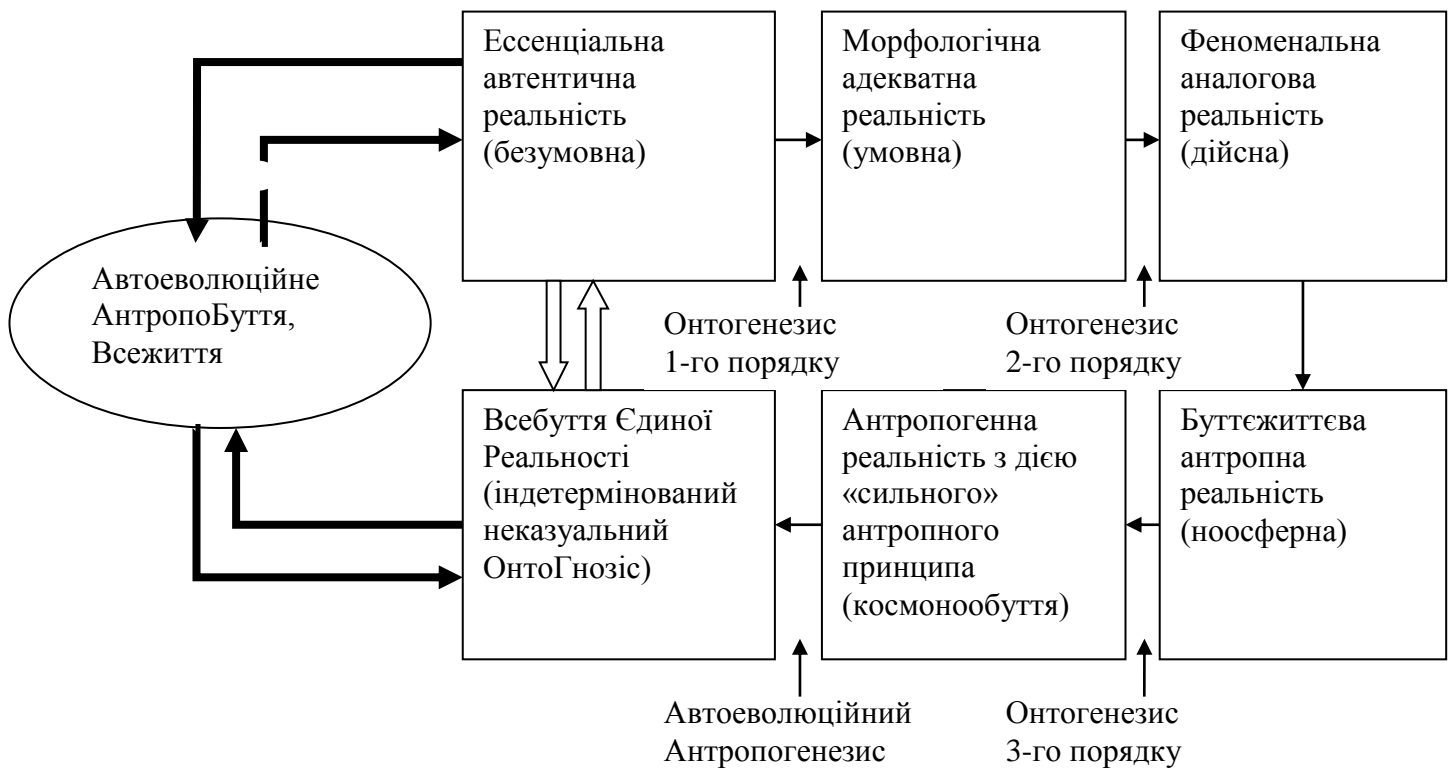
«життєпроявлення» в «аспекті первосутнісного знання», що може проявляти себе в нечислених аспектах всеєднісного Абсолюта як абсолютнісного Реалогнозіса з незчисленими модусами «буттєвісної реалізації»;

2) друга «іпостасність» – це «реальність-у-явищах-буття» як третьореальності Космосу з різною континуальністю і темпоральністю, а відповідно – і з різним космічним «буттєпроявленням» та природним «життєпроявленням»; подібне є «життя-перебування» у «світі феноменів», феноменально-«всезагальне життя» або «холотропне життя» у «всезагальних аспектах» суцього, що походить з єдиної сутності і первосутності Єдиної Реальності;

3) третя «іпостасність» – це «реальність-життєпроявлення-в-Онтогенезісі», в самонаправленому Антропогенезісі та Автоеволюції; подібна реальність самовиявляється в «онтологічному русі» на різних етапах, фазах, турбуленціях і флуктуаціях «реальнісного здійснення», а також за різними «принциповими схемами» реальнісно-формної і «буттєвісної реалізації» та за самими різними типами «реальнісного морфоіснування».

Подібне «життєпроявлення» одночасно здійснюється у 3-х «реальнісних модусах»: від «аналогових» (природних) до «адекватних» (субстанційних) і повністю «автентичних» (абсолютнісних). А саме – як «ессенціальне життя» або повністю автентичне і автоеволюційне; «морфожиття» або адекватно-дорівнювальне сутності; і «феноменальне життя», або сутнісно-аналогове. А в синтезі – це Всебуття і Всежиття (в теософії – «теос-буття») у безпосередньому і прямому некаузальному зв'язку «всього у всьому». Або «життя у зворотньому зв'язку» сутнього і явищно-формного, котре онтологічно предстає **«індетермінованим суцим», індетермінованим некаузальним зв'язком дійсного, умовного і безумовного**. Подібним некаузальним чином здійснюється «всеєднісне буття», Всебуття у Єдиній Реальності, суцього та мислимо-суцього-як-дійсного у Ноезіс-бутті. Антропогенезис в разі самонаправленої Автоеволюції і може відбутись у напрямі до Всебуття Єдиної Реальності з можливістю «понаджиття» в ній або Всежиття. В такому Всежитті парадоксальним чином співпадає безкінечно-часове і тимчасове, дискретно-перервне і процесуально-безперервне, рухово-розвиткове і вічно-незмінне, абсолютнісно-нерухоме і абсолютнісно-подвижне, життєво-імпульсне і життєво-застигне, досконало-взірцеве у своїй унікальності та багатоаспектне (поліаспектне) у розмаїтті самих різних модусів досконалості та у пізнавальному знаходженні все нових співпадаючих і протилежних сторін вишуканості. У подібному «понаджитті» універсалізується Всебуття суцього, котре предстає як «все у всьому», або навпаки як «всезагальне у всеєднісному». В ньому може бути представлене «суцце у суцшому», котре як «єдиносущє» присутнє в існуванні «всього у всьому» і «всього в одному» – єдиносутньому. Це вже

«понаджиття» нового типу людини – **homo cosmicus** і **homo universalis**, або «людини космічної», у своїй здібності бути «універсально-космічною» металюдиною для субсвітів і субкосмосів. Подібне можливо тільки в разі опанування здатністю до «багатовимірної існування», коли людська сутність предстала космічно-універсальною, універсально-суццю реальносно-холотропною, космічно-цілісною у всіх реальностях та **універсально-суццю людською сутністю, багатовимірною антропосутністю «людини універсальної»**. А в разі «ментальної здібності» до «полістанційних трансформацій» і «реальнісних трансцензусів» – перетворилася на «універсальну людину» Єдиної Реальності, котра здатна реалізувати одночасно есенціальне буття, морфобуття у формах ментального «понаджиття», а також і феноменальне існування у його всеєднісній нероздільності «понадбуття» і «понаджиття». Подібне Всебуття і Всежиття внаслідок самонаправленої Автоevolюції і Антропного Онтогенезису принципово є можливим за таким типом «всезагального» Антропогенезису.

В разі автоevolюційного Антропогенезису до Всебуття у Єдиній Реальності Homo universalis переходить на іншу «енергетику буття». Це **«синергія духу»**, котра здатна «оживляти» і доводити до активно «живого стану» все суще, надавати суццю найвищу активність і буттєвісну актуалізацію. Подібне представлено як нестримний «буттєвісний інтерес» до життя, «порив до життя» у всякому бутті і реальнісних вимірах, піднімаючись до рівня «понаджиття» і Всежиття. Але найбільшу повноту,

сене і значення максимально можливого «життепроявлення» (в даних «реальнісних умовах», де можливе генерування «живого буття») «людині універсальній» надає саме духовно-сутнісний початок, що й стверджує її *антропну «буттєвісну досконалість»*. Духовне-есенціальне суще може здійснювати як «оживлення буття», так і «одушевлення буття» в його душевних «життепроявленнях», а саме – через «насичення-сатурацію» почуттів «живими силами», синергетикою «душевного сприйняття» світу в сильних і понадсильних позитивно-гармонійних тонах «захоплення світобуттям». Це проявляється у формах «айстетису», пафосу, «екстазу почуттів», в актах духовного інсайту, душевних екзальтацій та «одкровенень», вищих «душевних переживань» буття як найвищої життєвої цінності, «найповнішої реалізації» людини з максимальним «наповненням буттям». Подібна найвища «духовна реалізація» розуміється не тільки в сенсі «життя-у-дусі» або «життя-у-розумі», скільки *«життя-у-духовній душі»*. Або за індійською традицією Atma-Budhy-Manas, опанувати «понаджиттям» з максимально-повним почуттєво-душевним світосприйманням. Так, якщо сучасна наука фіксує у звичайної людини 6 основних почуттєвих органів «виходу у світ» та «входження» у «зовнішнє буття» (з внутрішньої «суб'єктної реальності» в «об'єктність світу»), то, за індійською філософією санх'я, у людини маються принаймні 1000 «каналів зв'язку» з матеріальною дійсністю. Серед них: макроприродний, мегакосмічний, мікрмонадний, трансцендентально-інтелектуальний (що «накладається» на «зовнішнє буття» і «об'єднується» з ним), пізнавально-гносеологічні канали з'єднання-синтезу матеріального та ідеального та інші. У синтезі вони «відкривають» людині так звану Центральну Реальність та дають можливість «входити» до неї «універсальній людині», котра здатна синтезувати почуттєве, інтелектуальне, трансцендентальне і духовне суще. За своєю інтегративно-синтетичною дією ці канали створюють уявлення про дух, духовне і душевне, конкретно-особливий «людський дух» і «людську душевність». В аспекті Теос-Принципа подібне предстає в злитті «монади людської душі» (малої) і Божественної Духовної Душі (Понадвеликої), а з цим досягається духовно-душевна всезагальність, безмежність і «єдиносущість понаджиття». За античною традицією, в давньогрецькій філософії подібне розуміється як «злиття» зі всіма «лучами Логоса» та з Самим Логосом в усвідомленому і яскравому «понаджитті».

Останнє в ноонауково-онтологічному відношенні можна дослідити через дію **«7-го принципа»**, за яким теоретико-методологічно і практично реалізується підхід до вивчення «онтологічного руху» в Онтогенезисі та

Антропогенезісі. Подібним «сьомим принципом» є сам Теос-Принцип. Але вже не в його теософському витлумаченні, а в репрезентації на суто науковому підґрунті. Одним з перших це намагався зробити Е.Гуссерль. У своїй концепції він репрезентував «предмет думки» (мислення) таким, що може суб'єктивно стати «чистим ноєзисом» (від грец.: *poesis* – мислення), в тому числі і «абсолютною суб'єктивністю». Проте подібна суб'єктивність, як було показано, є «реальна суб'єктивність», що стає «суб'єктною реальністю». Вона є такою ж «дійсною» (тільки у розпредмечено-ментальному стані), як і «об'єктна реальність» (матеріально-опредмечена), котра певним чином людиною трансцендується як «направленість до об'єкта» або «потік свідомості» (Е.Гуссерль). В нашому випадку мова йдеться про наукові засади осмислення дії Теос-Принципа у можливому Всесущому Бутті Єдиної реальності за онтологічним принципом *Універсального Зв'язку абсолютнісної Первореальності зі всіма її «казуально-ноуменальними реалізаціями» і «дешифрованими ноуменами» в актуальному Бутті за його формно-сутнісними прототипами та субстанційними «доприродними зразками»*. Подібний «7-й принцип» *Універсального Зв'язку Первосущого з його Дериватами* безпосередньо репрезентує себе як **принцип Універсального Понаджиття**. Його дію можливо науково дослідити в якості «реальних аспектів» *Універсального Понаджиття, конкретно, «аспектів вищого» у нижчому або виявлення знання вищих порядків у нижчих рівнях буття та в розшифровці кодів «вищого знання» у відповідній інформації, з якої «знята» семантика в науково-доступних поняттях*. Подібне декодоване «вище знання» перед усе представлене відповідними менталодуховними «буттєвісними репрезентаціями» (Atma, ParamAtma) «самого-себе-осмислюючого-духу» у певних «онтологічних фактах» наявності Всеєднісної Реальності. Конкретно, через її універсальні зв'язки і автоеволюційний Антропогенезис. Це, наприклад, може бути **методологія метадіалектики**, розробленої на засадах «універсальної всеєдності» фізичного і метафізичного, всеєдності буття і мислення, суб'єкта і об'єкта, ноуменального і феноменального, абсолютнісного і релятивного тощо. Вона була започаткована ще Платоном як «онтологічна діалектика» і розвинута М.Хайдеггером у вигляді «фундаментальної діалектики», а також В.Гейзенбергом у вигляді онто-фізичної фундаментальної діалектики.

Таким чином, на основі онто-наукових досліджень відкривається можливість виявити та емпірично зафіксувати **Єдине Життя як Всеєднісне Понаджиття**, що твориться-автоеволюціонує з Єдиної Реальності шляхом ідеально-матеріального Онтогенезису, синтезу ідеально-матеріальної

«тільності» та суб'єкт-об'єктності. А саме: *духовного і буддхіческого тіл*, «*буттєвісних тіл*» людських *соматом* як «*перебуваючих*» тіл (*corpus causa*) і *ментальних тіл* (*nus causa*), *ефірно-астральних і фізично-щільних тіл* як *ідеально-матеріальних «феноменальних соматом»*. «Феномен душі» як «*почуттєвого духа*» тоді є *законопокладеним і необхідним проявленням «ментального тіла»* через *почуття і самопочуття «інтроспектованості душі»*. Подібно можна розглядати як «*нижчий манас*» у «*перебуваючому тілі*» *corpus causa* або «*тілі буття*». Тоді «*вищий манас*» представлений *nus causa* в «універсальному тілі» відповідної «універсальної людини», що самосприймає і саморегулює своє **Універсальне Буття**, самовдосконалює-«наповнює» його до стану «*Духовної Душі*» або *Buddhi*. Саме на цьому рівні «*духопроявлення*» і виникає **Єдине Життя, Понаджиття Єдиної Реальності**, котре і репрезентується як «**Універсальне Життя Металюдини**». Або в інших термінальних визначеннях – *синерголюдини, субстанс-людини, homo cosmicus, homo divinalis*, що опанували понаджиттям «Універсальної людини» *homo universalis*. З подібним Універсальним життєпроявленням здійснюється-реалізується **Єдина Людина**, котра стала Всеєднісною Людиною, здатної осмислити і оволодіти власним Антропогенезісом і здійснити Автоеволюцію свого самонаправленого розвитку в Онтогенезисі. І вже на цій основі імпульсувати Онтологічний Рух «*всього у всьому*» і «*всього у всеєднісному*» та надавати Антроповсеєднісному Духу характеру *яскравого і непромінального Реальносущого Життя* у самих різних буттєвісних проявленнях **Універсального Всежиття**.

Розділ 11. Інформаційно-технологічний імпрінтінгноо-розуміння і програмно-топологічна актуалізацігноо-реальності в онтологічно-координатному виміріметасистемної дійсності.

11.1. Програмно-логістичні алгоритми ІТ-імпрінтінгу ноо-розуміння і метасистемна актуалізація ноо-реальності у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті ідентифікованої ноо-дійсності.

Виходячи з фундаментальних принципів онтології і гносеології ноонауки, топологічну актуалізацію ноо-реальності «за місцем її знаходження» можна здійснити тільки на основі імпрінтінгу ноосферного світорозуміння, за семантикою, дискурс-логістикою та за синергометодами ноо-мислення. Головним результатом цього метосистемного процесу, що відбувається як періодично-фазовий синергоперехід (ПФ-перехід) є виникнення «ноосферного типу» людини або «людини у ноосферному вимірі», котра трансформується з одномірної «людини-функції» у багатовимірну «людину як систему». Ця «людина як космічна сутність», що «має генетичний енерго-інформаційний зв'язок з Сонячною системою, Всесвітом», «підгоряється у своєму розвитку Космофізичному, Інтелектуальному і Духовному центру Всесвіту» [1, с.267,275-276]. За нашою концепцією, це ноо-людина, «*homo novus*», «універсальна людина», «*homo universalis*», що здатна до всеєднісного Метабуття і Метажиття [4, с.470,478]. У ноо-людини корінним чином змінюється характер її «емпіричної і логічної рефлексії», сам «топос» і «рефлексивна топологія» мислення, що стає «топологічною рефлексією» у трансцендентальних поняттях «*terminus novus*» [2, с.40-41, 59]. «Оптичне сприйняття» світу у почуттєвому світогляді спочатку змінюється на «паноптичну метафоріку», що відходить від «оптикоцентризму» і наближається до «рефлексії як порозуміння» (там де раніше була «рефлексія відображення»), а потім стає «мисленням на власних засадах». В.В.Савчук вважає, що подібне характерно для суб'єкта «мислячого самостійно», котрий «користується лише максимом самозбереження розуму» (за І. Кантом) і для якого основним розумовим «топосом»-місцезнаходженням інтелектуальної діяльності стає «трансцендентальна рефлексія» [2, с.46, 51, 59, 67]. А з цим – змінюється вся «конфігурація медіального тіла» в об'єктному середовищі «розмірковуючого суб'єкта»: вся «навколишня реальність, а також (її) центр,... суспільство, суспільне життя», що «розчиняється у розмаїтті денотатів», серед котрих суб'єкт стає зв'язуючим «комутантом» у «новій картині світу, в якій інакше структурується простір і час» [2, с.386-387]. В наших розробках подібне

фіксувалось як «ментально-пізнавальний феномен» у «новому світосприйнятті пізнавальною свідомістю» та новою суб'єктною здатністю до «трансценденції знання та його реальнісного проявлення у процесі пізнання дійсності». У тому числі й «субстанційного знання у метафізичному бутті» [3, с.24, 72]. Наприклад, у нових «онтологічних вимірах» буття як «багатовимірної реальності», що включає і «ноореальнісну вимірність» [4, с.275, 338]. В.В. Савчук під цим розуміє «субстантив... або дещо, що лежить в основі (є субстанцією)», котра як «універсальність відсилає до невизначеності, а (як) потенціальність – до актуальності» [2, с.387-388].

За нашою концепцією, щоб подібну реальність актуалізувати, перш за все субстантивно-ноосферно, і *потрібно її програмно-топологічно визначити на основі відповідного ноо-розуміння шляхом ІТ-імпрінтингу та логістичної алгоритмізації процесу «виявлення-проявлення» ноо-реальності у її власному координатному вимірі*. Як раніше було показано, практично це здійснюється за методологією ІТ-програмування інтелектуальної діяльності у пізнавальних процесах суб'єкт-об'єктної взаємодії. Але на основі понятійного апарату і категорій ноо-розуміння, що потребує використання топологічних ІТ-імпринтів і синергометодів ноо-мислення. А саме – це ***ІТ-програми ноо-реалізації синергобуття*** у його комунікативно-синергетичному, конвергетивно-інтегруючому, когнітивно-фрактальному і креативно-синергетичному модусах. Вони і є тим «актуалізаційним топосом» місцезнаходження ноо-реальності, котра потребує відповідної «топологічної рекогносціровки» у різних ноо-модусах (об'єктних) і ноо-дискурсах (суб'єктних), що дозволяє «виявити-проявити-визначити» ноо-реальність як «повномірну» і «повноцінну» ноо-дійсність. Але вже не в категоріях звичного і традиційного понятійного розуміння, а в «інформаційних поняттях» ноо-дискурсу, в семантиці ІТ-імпринтів, фіксуючих ноо-реальність як дійсність і реально існуючу синергосистему ноо-буття. Вона структуроутворюється і функціонує в суб'єкт-об'єктній координаті ноосферного синергобуття на різних рівнях його онтологічної репрезентації. Конкретно, це *представленність ноо-реальності у її різних періодично-фазових станах, різних режимах функціонування і структуротворення, структурно-функціонального рівнезростання до вищого рівня метасистемно-якісного ноо-буття у його синергетичній фізично-метафізичній пов'язаності*. Проте подібний зв'язок є складним і непрямим і здійснюється через синергетичні періодично-фазові переходи. Його можна розуміти і як «диалектичний зв'язок», котрий здійснюється в стрибкоподібному режимі кількісно-якісних ПФ-синергопереходів з

порушенням безперервності і процесуальності у «фуркаційних точках», де відбувається флуктуаційна біфуркація і поліфуркація. В подібних ПФ-синергопереходах здійснюється фізично-трансфізичний стрибок від «малої системи» природного буття (почуттєво-світоглядного і «картинно-світового»), до метасистемного ноо-буття у понадвеликій, багаторівневій і багатовимірній понадсистемі. Це є синергоперехід-стрибок від «малого світоустрію», за Демокритом, – «мікрос діакосмос» – до «Великого світоустрію» космоноосферного, Великого і Понадвеликого ноо-буття. Воно є всезагальним і всеєднісним, універсальним і метасистемним, фізичним і трансфізичним, метафізичним і нефізично-субстантивним, сингулярним і ноуменальним в якості як первореальності суцього [5, с.103, 114].

Головна якісна особливість ноосферної синергореальності виявляється в тому, що в ній *інформаційно-об'єктне орієнтування* здійснюється двоюким чином. А саме:

а) як *матеріально-об'єктне орієнтування* у фізичній дійсності, що є опредмеченою і буттєвісно-взаємодіючою через матеріальні предметності;

б) так і є одночасно *ментально-суб'єктне орієнтування* у ноосферно-метафізичній реальності, котра у фізичному відношенні є розпредмеченою і може репрезентуватись тільки ментально у понятійних «абстрактних об'єктах» інтелектуальної діяльності та інформаційних трансцендентах.

Таким чином, «інформаційне орієнтування» має суб'єкт-об'єктний характер і предстає як *суб'єкт-об'єктне орієнтування (СОО) у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті (ЄСОК) ноосферно-онтологічного виміру* реальності у її синерго-метасистемній репрезентації. Подібне переживається людською антропосутністю як незвичайний і надзвичайний психічно-ментальний стан, в котрому долаються «вроджені генетичні програми», що закладені у «структури мозку» і змінюється психічно-мозковий «характер сприйняття, розшифровки і реакції у відношенні стимулів навколишнього середовища» [6, с.73]. «Нейросоматична (психосоматична) програма», що є вроджено-генетичною, змінюється і приймає характер «метафізіологічного програмування» на основі імпринтів (imprint – закарбувати у пам'яті, оставити слід, зберегти у відзначенні) та «імпринтування» [6, с.73, 80]. За П. Берсневим, «імпринтування на відміну від кондиціонування (зобумовлення, навчення) не потребує багатократного стимулювання мозку для запам'ятання», а закладаються програмно шляхом «нейронної модифікації» психічної діяльності людини у відповідний ментально-психічний «контур», що й виглядає як «програмування мозку» [6, с.73, 78-79]. За нашою концепцією, у суб'єкт-об'єктному «з'єднанні світу» у всеєдності буття і

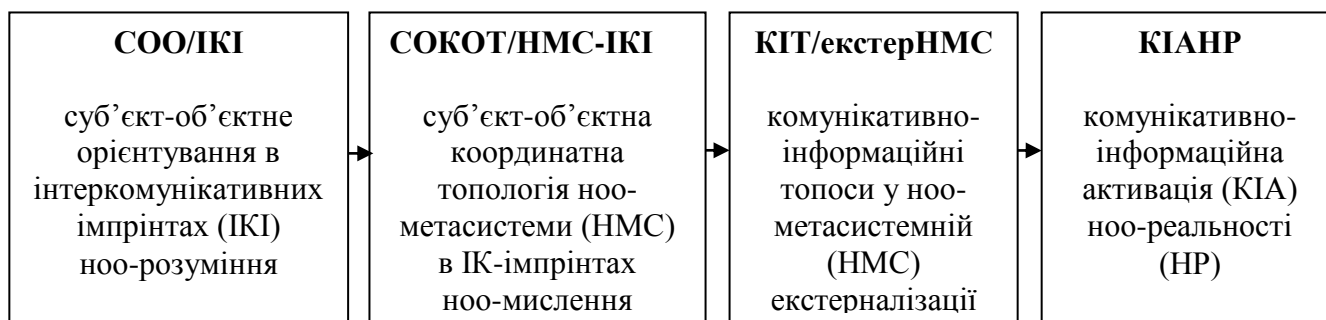
мислення творча особистість переходить у ментально-психічний стан своєї «нерозділеності» і «недискретності», холотропності і всеєдності зі всім світом. Подібний стан суб'єкт-об'єктної з'єднаності-нерозділеності-синтетичності є адекватним і єдино можливим за самою ідеально-матеріальною природою інформації, що функціонує в інформаційній синергосистемі всього Універсуму, у котрому відбувається «об'єктивація гносеологічної реальності й онтологічна трансформація буття у ментально-реальнісній всеєдності Універсуму» [4, с.376]. Такий «інформаційний стан» суб'єкт-об'єктної синтетичності є вкрай незвичним і за своєю сенсубілізацією, бо в ньому відбувається відповідний періодично-фазовий синергоперехід у ноо-реальність. Цей ПФ-синергоперехід стає можливим в разі опанування творчими особистостями, ноо-мисленням і ноо-розумінням дійсності. Тобто на основі ноосферного світорозуміння креативні суб'єкти можуть одночасно здійснювати внутрішньо-психічну і зовнішньо-ментальну трансценденцію і синхронізувати ці ПФ-переходи у єдиному просторі-часі (за теорією вірогідності А. Енштейна). І в такому «синхронізованому стані» «синергетичного синтезу» об'єктного і суб'єктного вони можуть реально переживати синергопроцеси ментальної осциляції і ментальної турбулентності, «креативної флуктуації», «біфуркаційного озаріння» (у частотно-квантовому «розділенні» реальності), «ноосферного осяяння» в ПФ-переходах. А також до принципово іншого «ноо-розуміння-в-актуалізації» рефракційно-«висвіченної» (у «зворотньому відображенні» та в «зовнішній трансценденції») активованої ноо-реальності у своєму вищому онтологічному вимірі дійсного ноо-буття. М. Мамардашвілі вважав, що для сприйняття «транснатуральної реальності», що фіксується у «зовнішній трансценденції» суб'єктів, треба відійти від «класичної моделі раціональності» і звернутися до «некласичної моделі», створити некласичну «абстракцію речового ефекта контініума діяльності» з «символічним елементом раціональності» [7, с.9,80,111]. За його думкою, «некласична раціональність може навіть набувати «перетвореної форми» оберненої раціональності в «ірраціональних вираженнях» у мисленні і висловлюваннях в «terminus povus»» [8, с.243]. Зараз це приймає вигляд «семантичних і когнітивних парадигм», в яких розробляються «метафоричні моделі» у відповідних «метафорологічних дослідженнях» (О.Н. Альошина, Л.В. Балашова, А.Н. Баранов, Є.В. Будаєв, Д.О. Добровольський, Ю.Н. Караулов, Н.М. Кобозєва, Ю.Б. Феденьова, А.П. Чудінов). Найбільш ефективно подібні моделі «працюють» в параметрах «регулярність і продуктивність

метафорічної моделі», котрі найбільш чітко «визначають... статус модулюємого об'єкта» [9, с.65-66].

ІТ-імпрінтінг ноо-розуміння в програмно-топологічній актуалізації ноо-реальності у значній мірі базується на некласичній раціональності, імпрінтно-перетворених поняттях як «інформаційних поняттях», їх «оберненими вираженнями» в різних дискурсах, дискурсаторах і «стандартах раціональності» (інтекомунікативних, інформаційно-семантичних, імагінаційно-інтенційних та ін.), на метафоричних моделях за формулою «помилка-в-процесі» та в дискурс-логістиці «виключення помилки» (ЕЕ – errare elimination) при імпрінт-моделюванні інформаційного процесу у суб'єкт-об'єктному координатному вимірі. Дискурсивна логіка тут наступна: $\text{Інф.}_1 \rightarrow \text{Об.}_1 \rightarrow \text{ЕЕ} \rightarrow \text{Інф.}_2 \rightarrow \text{Об.}_2$. Об'єкт-2 і виявляється тою ноо-реальністю, котра фіксується як процес і результат суб'єкт-об'єктного орієнтування (СОО) з «виключенням помилки» (ЕЕ) при актуалізації ноо-реальності на основі імпрінтованого ноо-розуміння.

Логістику суб'єкт-об'єктного орієнтування (СОО) у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті (ЄСОК) онтологічно зафіксованої ноо-реальності можна представити у відповідній алгоритмізації ІТ-імпрінтінгу ноо-розуміння. Подібна дискурс-логістика ІТ-імпрінтінгу дозволяє сприйняти, усвідомити і осмислити на метасистемній основі цей новий (і вищий) онтологічний вимір природного буття у ноосферно-метафізичному (трансфізичному) модусі синергосистеми. Тобто, коли СОО здійснити у тій же координатній системі ЄСОК за різними типами розумово-ментального дискурсу і різною топологією («топосом») ноо-розуміння.

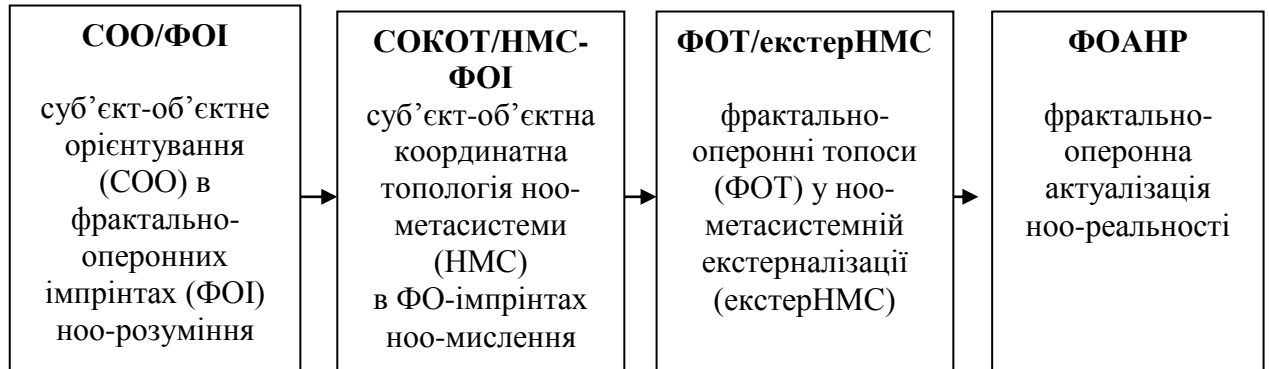
1). Логістичне суб'єкт-об'єктне орієнтування в єдиній суб'єкт-об'єктній координаті за типом інтеркомунікативного дискурсу і топосом дії комунікативно-інформаційного взаєморозуміння, котре й створює базисний топос інтеркомунікативного ноо-розуміння. І вже у такому об'єднаному *суб'єкт-суб'єктному* (інтерсуб'єктному) і суб'єкт-об'єктному дискурсі виникає розширена топологія комунікативного взаєморозуміння і досягається взаємоузгодженість «комунікативних імпрінтів» як «комунікативних понять» у ноо-розумінні. Воно відбувається в одній, «з'єднаній координаті» ноо-понять як «комунікативних імпрінтів», котрі використовуються в одному поняттєвому дискурсі комунікативного взаєморозуміння. А саме:

Подібним чином СО-орієнтування стає первинним «ноо-орієнтуванням» в активованій ноо-реальності в дискурсаторах інтеркомунікативності. Тобто інтерактивного узгодження через спілкування та обмін новими враженнями від феноменальних проявлень ноо-реальності в режимі її активації та раціонального осмислення «феноменів АНР» («активованої ноо-реальності») при «фазових переходах» до неї. Але вже в понятійному дискурсі «комунікативних імпрінтів» і дискурсаторах ноо-розуміння, а також за методами ноо-мислення. Подібна нова ноо-операційність дозволяє перейти (здійснити ПФ-перехід, «фазову-трансформацію») до більш вищого рівня ноо-орієнтування.

2). Функціонально-операційне суб'єкт-об'єктне орієнтування за типом операційних функціоналів (оперонів) та оперонним топосом дії в активованій ноо-реальності (АНР). Опероний «топос дії» в АНР – це її «ноо-елементи» або «ноо-оперони» (операційні функціонали), котрі з активованого стану переходять в стан ноо-актуалізації. Подібне досягається у відповідному операційно-функціональному дискурсі традиційної понятійності і в новому актуалізаційно-оперонному дискурсі (АОД) ноо-розуміння. АОД дозволяє фракталізувати ноо-елементи як «оперонні фрактали» у їх самоподібності, наприклад, у транзитивному процесі безперервного ПФ-синергопереходу «фізичність-трансфізичність-метафізичність» (фазова трансформація) та встановлення їх трансмісії, трансмісійного зв'язку, трансзв'язку і метазв'язку. В інформаційно-синергетичному дискурсі – це і є режим ПФ-синергопереходів як «фазової трансформації». Суб'єкт-об'єктне орієнтування в актуалізованій ноо-реальності (АНР) за її ноо-елементним складом (шляхом «фракталізації АНР») здійснюється вже іншим чином відповідно до зміненого дискурсу. Дискурсаторами стають актуалізаційно-оперонні імпрінти ноо-розуміння: операційні функціонали, оперони, ноо-елементи, фрактали, ноо-транзитивність, ноо-трансмісія тощо. Ноо-орієнтування здійснюється як актуалізаційно-оперонне орієнтування в єдиній суб'єкт-об'єктній координаті (ЄСООК). Скорочено: у традиційній термінології – це ФОСОК

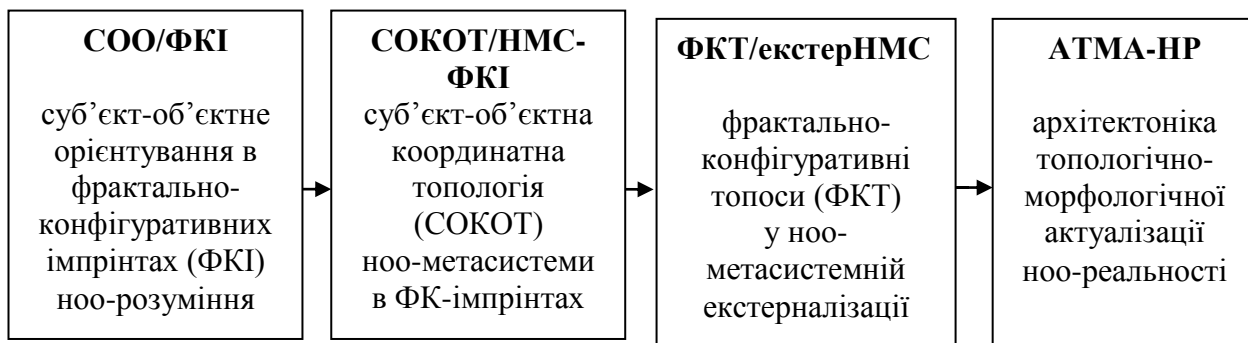
(функціонально-операційна суб'єкт-об'єктна координата), а в поняття «terminus novus»– це актуалізаційна фрактально-оперонна суб'єкт-об'єктна координата або АФОСОК. Дискурс-логістика цього процесу предстає при функціонально-операційному (оперонному) орієнтуванні наступним чином:

Треба підкреслити, що актуалізована ноо-реальність (АНР) у її фрактально-оперонних топосах (ФОТ) предстає як дійсно «актуалізована» в ноо-розумінні і ноо-мисленні творчих особистостей, котрі здатні до сприйняття ноо-дійсності та здібні до ноо-орієнтування у новому онтологічному вимірі. Подібне ноо-орієнтування вони здатні здійснювати вже в більш активному режимі оперонного функціонування ноо-реальності – у самих різних фрактальностях, трансформах, елементних модусах і елементних фракталах, феноменах «актуальної проявленості», а також операційно проявляти себе у розмаїтті фрактальної самоподібності, в одиничних фракталах та фрактальних конфігураціях. ФОАНР набуває для ноо-суб'єктів «функціональної гнучкості», змінності, конфігуративності, операційності, незвичної дієвості і ментальних дій в «ментально-об'єктному» ноо-мисленні з феноменами «ментальної актуалізації» в ноо-реальності. Включаючи ноо-феномени АНР при здійсненні «онтологічного руху» у різних режимах «онтологічної реалізації» знання у різних ФОТ та керованих «гносеологічних перетворень» цього знання у ФОТ за ментальним волевиявленням ноо-суб'єктів.

3). Структурно-конфігуративне суб'єкт-об'єктне орієнтування (СК-СОО) *за типом структурних оперонів та фрактально-оперонним топосом структуроутворення і конфігуративними фрагментами структуропобудови ноо-реальності*. Тобто, коли вона починає актуалізувати себе в ментальному сприйнятті ноо-суб'єктів у «станах сталості», після здійснення стабілізуючих «архітектонічних» ПФ-синергопереходів як фазових-архітектонічних трансформацій. В актуалізованій ноо-реальності внаслідок структурно—конфігуративного СК-

орієнтування виявляється її синергоструктура у відповідних *фрактальних конфігураціях, аттракторах і фрагменталах стабільно-сталого стану «ноо-конструкцій»* в їх єдиній суб'єкт-об'єктній архітектоніці. Стійко і довготривало виявляється вторинний «ефект ефектора», і він є синерго ефектом актуалізованої топологічно-морфологічної «структурної архітектоніки» ноо-реальності (АТМА-НР). Ноо-розумовими і ноо-ментальними дискурсаторами АТМА-НР виступають *фрактальні конфігурації, ноо-фрагментали, метаморфні і морфологічні топоси, конфігуратори структуропобудови, ноо-архітектоніка, стабілізуючі ПФ-переходи, морфо-топологічні конструкції та ноо-аттрактори ноо-реальності* як метафізичної синергосистеми. Логістична алгоритмізація ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння в дискурсаторах «terminus novus» в інформаційно-технологічному відношенні подібна до раніше здійсненого «функціонального оперування». Тільки зараз це буде «структурне оперування» в ноо-реальності з відповідним «структурним ноо-орієнтуванням». Конкретно – це **топологічно-морфологічне орієнтування, що здійснюється у фрактально-конфігуративних «структурних оперонах»** при стабілізаційних ПФ-синергопереходах. Логістика ІТ-імпрінтування у дискурсі структурно-конфігуративних імпрінтів ноо-розуміння і ноо-мислення подібна до тої, що раніше встановлювалась. А саме:

Актуалізована подібним чином ноо-реальність репрезентує себе вже в структурному топосі. Тобто як структурно-актуалізована АТМА-НР в топологічно-морфологічних конфігураціях, що утворюються і зіставляються («складаються») з самоподібних фракталів. Вони оперонно генералізуються і приймають сталу конфігуративну архітектоніку. *Це синергоякість сталості, врівноваженості, стабільності і самовпорядкованості синергосистеми у її структурно-актуалізованому вигляді АТМА-НР.* Вона виявляє себе у різній мірі та ступіні «структурної усталеності», здатності цієї понадвеликої метасистеми до самозбереження і «структурної стійкості» як ноо-реальності у різних режимах її структуроутворення і структуропобудови.

Подібне відбувається при здійсненні «онтологічного руху» в різних режимах «структурної реалізації» АТМА-НР: у станах «морфологічної сталості», топологічної «рівномірності-різномірності», фрактальної ступеневості «одиничний фрактал–пакетна конфігурація–фрагментал» тощо. Останнє призводить до рівнеутворення АТМА-НР у різнорівневих композиційних фрагменталах, що потребує і відповідного структурно-функціонального або «рівневого орієнтування» в ноо-реальності.

4). Структурно-функціональне суб'єкт-об'єктне орієнтування (СФ-СОО) у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті (ЄСОК). Це відбувається *за різними топос-фрагменталами рівнеутворення і з композиційною ідентифікованістю всіх «рівневих топологій»* у метаформаті єдиної ноо-реальності (НР) як ноо-метасистеми. Вона ідентифікується шляхом «композиційної актуалізації» у менталосфері ноо-суб'єктів в станах їх «ментало-рівневого зростання». При цьому створюються в ході ПФ-синергопереходів від одного «структурного стану» до іншого як і «структурні функціонали», оперонні фрактали і їх структурно-фрактальні конфігурації (фрагментали), так і «структурно-функціональні композиції» (комполитрони). Вони представлені у їх «композиційному задумі» (у ноо-проекті) рівневої ноо-реальності як «комполитарної – онтичної», так і в реально-онтологічному здійсненні цього ноо-проекта. «Актуалізаційний рівень» при цьому може бути різним відповідно до «актуалізаційної сили» або рівня ідентифікації ноо-реальності через сформоване ноо-розуміння у його людському ментально-антропоморфному форматі. Наприклад, – за «силою свідомості» у здатності до високорівневих абстрактних переходів («високорівнева свідомість»), за «силою мислення» у здатності до «багатомірного мислення», а в СФ-СОО – *це здатність до суб'єкт-об'єктного орієнтування в режимі ідентифікації ноо-розуміння з СФ-фрагменталами ноо-реальності у відповідних «композиційних фрагменталах»*. А це і є ноо-мислення у дискурсі структурно-функціональних ІТ-імпринтів, а саме – у такій здатності до «мисленевої актуалізації» ментальних ідей, коли вони ідентифікуються зі всією чіткістю, яскравістю, образністю і понятійністю. І вже в режимі рівневої СФ-ідентифікації – у здатній до генерації, осмислення та реалізації цих ментальних ідей у суб'єкт-об'єктній координаті ноо-реальності і ноо-розуміння. Це може бути у тому числі і *«двухрівневий формат» структурно-функціональної актуалізації «ментальних композицій» у фізичній-метафізичній системі їх спільного енергетично-синергетичного*

існування – в фізичних і метафізичних конфігураціях різнорівневих онтологічних вимірів, що представляють єдину ноо-композицію.

Логістичний алгоритм ІТ-імпрінтінгу ноо-розуміння подібною метасистемною актуалізацією ноо-реальності у єдиній композиції її суб'єкт-об'єктної ідентифікації розробляється в дискурсі інформаційно-технологічної коваріації, а саме – інтеркомунікативного, функціонально-оперонного та структурно-конфігуративного ноо-орієнтування. До дискурсаторів ноо-розуміння додаються імпрінт-поняття «рівневої актуалізації» і «рівневої ідентифікації». Серед них: рівнево-акумуляований синергоресурс, його інформаційно-синергетична «рівнева трансформація», рівнева композиційність ноо-реальності та її «рівневі композитрони», «актуалізаційний рівень» ноо-реальності, котрий досягається при реалізації відповідного інформаційного синергоресурсу. Це також і «рівневі коваріації» в ноо-розумінні інформаційно-актуалізованої ноо-реальності, насамперед, в її композитронно-цілісній, сюжетно-композиційній ідентифікації. Подібний структурно-функціональний або рівнево-композиційний алгоритм ноо-розуміння у дискурсаторах суб'єкт-об'єктного ноо-орієнтування можна представити наступним чином:

Рівнево-ідентифікована ноо-реальність дозволяє світорозумово її осягнути і репрезентувати в «онтологічному русі» по різних рівнях та за різними композиційно-сюжетними «лініями» (векторами) рівнеутворення РІТКІ-НР. А також – за «ступенями актуалізації» (направленості руху) і за «способами ідентифікації» (механізму руху) вже в якості метасистемно-єдиної і рівнево-інтегрованої інформаційної реальності. Подібна інформаційно-синергетична реальність на рівні сучасної науки частіше всього предстає та ідентифікується як «тонка» інформаційно-польова дійсність, що знаходиться у своєму метасистемному інформаційно-синергетичному розвитку. Його цілком можливо представити як «онтологічний рух» по «тонким реальностям». Це може бути «метафізичний рух» по різнорівневим інформаційно-польовим утворенням («композиційно-

метафоричним реальностям»), «фрактальний рух» у «канторовому просторі» (вектор-координаті «0-1»), «фрактально-конфігуративний рух» у напрямі до рівневих «композиційних фрагменталів» з «топологічним розмаїттям» періодичних, квазіперіодичних і неперіодичних рухів у «фазових просторах» та «множин Кантора» [10, с. 130, 132-134]. Якщо «ізоморфний рух» самоподібної «фракталізації» за векторами рівнеутворення РІТКІ-НР стає всезагальним, то тоді можливе *виникання «квантово-імпульсного руху» з інформаційного обміну і розподілення синергій в інформаційних комплексах, аттракторах, фуркаційних точках та сингулярностях*. Або взагалі це може бути «нефізичний рух» (постфізичний) в умовному часо-просторовому континумі з атемпоральністю, наприклад, у субстантивно-кодованій матеріальності в морфемах «знання знання» [3, с.100, 137]. Тут потрібне вже інше суб'єкт-об'єктне орієнтування – не рівневе (структурно-функціональне) у різних «композиційних топологіях», а цілісно-системне, холістичне, програмно-системне ноо-орієнтування за типом і топосом онтологічного здійснення всієї синергетичної метасистеми як ноо-реальності і ноо-автентичної дійсності.

5). Програмно-метасистемне (системно-комплексне) суб'єкт-об'єктне орієнтування [ПМС-СОО] у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті (ЄСОК) *за цілісним топосом автентичної ноо-реальності у своєму метасистемно-якісному культуротипі ноо-дійсності*. Якісно новий онтологічний топос «автентичної ноо-реальності» – це і є її метасистемно-цілісний культуротип як «холістичної синергосистеми». Вона утворюється вже не у «структурному» чи «рівневому» модусі, а у загальній і всеєднісній суб'єкт-об'єктній метацілосності, що презентує собою конкретну буттєвісну ноо-культуру. Наприклад, як певну ноо-планетарну або космічну ноо-цивілізацію у різних культуротипах своєї автентичної «реальнісної презентації» в якості існуючої дійсності в її конкретній інформаційно-синергетичній самоорганізації і впорядкованості. Так, коли культуротип подібної реальнісно-існуючої дійсності предстає як знайоме нам буття, то буттєвісний світ у метаформаті ноо-культури антропоморфного і «людино-розмірного» зразка може репрезентувати себе у таких основних «онтологічних топосах» ноо-буття в *автентичній ноо-реальності, що актуалізується, ідентифікується і семантично осмислюється в дискурс-логістиці людського ноо-розуміння* можна розрізнити наступні основні типи подібної дискурс-логістики, а саме:

А. *«Явище ноо-буття»*, котре у своїй метасистемній якості ноо-культури *предстає як «геіштальтний світ» формної презентації*. У ноо-

розумінні – це **ейдетичні гештальт-імпрінти** цілісних конфігурацій, холістичних фрагменталів дійсності, тематичних сюжетів і сюжетних композицій, «видовищних сценаріїв» поточної екзистенції в різних «сценарних перфомансах» тощо. А при здійсненні ІТ-імпрінтингу – представляють як *програмно-комплексні експлікації «явищного ряду» подій, котрі ідентифікуються в автентично-актуалізованій дійсності при її автентичній «онтологічній реалізації»* саме в «явищних» формах буттєвісної презентації як «формної проявленості» ноо-буття;

Б. **«Феноменальне ноо-буття»**. У метасистемній якості ноо-культури воно *предстає як «синтетичний світ»* видової презентації загальнородових початків *суцього*. У ноо-розумінні – це **феноменологічні коннект-імпрінти** з'єднаності-злиття сутнісного, морфологічного і гештальтно-явищного у видоутворенні автентичної реальності з загальнородових початків, у їх видовій «пред'явленості-представленості», зв'язуючої «трансмисії видів», їх видової транзитивності і «трансгресії ознак» в діалектичних коннекціях «сутності і явища», «змісту і форми», «морфоконтентності» і «видового розмаїття» існуючої дійсності у її поточних екзистенціях. А при здійсненні ІТ-імпрінтингу – це *програмно-комплексні експлікації «видового ряду» феноменів та феноменальних проявів, котрі ідентифікуються як результат «творчого синтезу» («синергетичного синтезу»)* в метасистемно-якісній автентичній буттєвісній презентації;

В. **Ноосферне «буття-у-сутності»** або «есенціальне ноо-буття». Свою метасистемну якість «латентної ноо-культури» воно у своїй «нерозгорнутій скритності» *має субстаційно-родову багатовимірну онтологічну презентацію непроявлено-«згорнутого» есенціально-нооменального суцього*. У ноо-розумінні наявність «буттєвісної есенціальності» усвідомлюється і осмислюється переважно в ментально-пізнавальних процесах, трансформаціях і «перетвореннях знання» в ході гносеогенезису та стає об'єктом ноо-науки, в якій розробляються «ноо-наукові засади ментально-буттєвісного розуміння Реалогнозису як дійсної ноосферної реальності» [11, с.37]. Для автентичної репрезентації есенціального ноо-буття необхідно використання відповідних **гнозис-імпрінтів, епістем-імпрінтів, транс-епістем**, загалом – **епістемологічних есенс-імпрінтів**. Їх використання дозволяє програмно-комплексно моделювати та ІТ-програмувати:

- нооменальність як певну сутність в есенс-імпрінтах;
- сингулярність – в одиничних сингл-імпрінтах,
- трансформативність знання (трансформоване та інверсоване знання) при його гносеологічних перетвореннях (знання – в буття і буття – в знання)

– в гнозис-імпрінтах та онтос-імпрінтах реальнісного «опредмечення-розпредмечення» тощо;

- буттєвісні синергопереходи: «ноо-буття-у-сутності» можна репрезентувати в есенс-імпрінтах через буттєвісні синергопереходи у самих різних «буттєвісних розгортках»: в локальному ортогенезі – через орто-імпрінти, у всезагальному онтогенезисі – через онтос-імпрінти;

- субстанційність: її можна досліджувати як субстантивність в субстанс-імпрінтах протородового і «загальнородового ряду» субстаційної реальності, а це – «морфо-імпрінти», «конфігуративні імпрінти», «парс-імпрінти», адаптивні «конформ-імпрінти» і генералізовані «композитрони» тощо;

- абсолютнісність: її можна репрезентувати у двох напрямках «онтогносеологічного руху», а саме – через трансгресію і «мінімізацію буття» та їх представлення цього у трансгрес-імпрінтах; або навпаки – через «максимізацію буття» до виміру Абсолюту в імпрінтах ноо-розуміння «первинних причин» і причинно-наслідкових детермінаціях – це кауза-імпрінти; у первологосі і метапринципах, що відповідають «номонологічному розумінню», це номонос-імпрінти у резонансно-імпульсній «максимізації буття»; це квантор-імпрінти ноо-розуміння (у сучасній логіці як «квантор існування» в одиничному і «квантор загальності» в екстраполяції на всю існуючу дійсність).

Таким чином, при здійсненні ІТ-програмування та імпрінтінгу «есенціального буття» на основі подібного ноо-розуміння можна автентично ідентифікувати «буття-у-сутності» в його програмно-комплексній експлікації як «родового ряду» різнопорядкових сутностей. Наприклад, як ноуменів і сингулярностей різного «есенціального калібру» і потенційної феноменальності (градієнтності). При «запуску» подібної «есенціальної ІТ-програми» її «родовий ряд» феноменально перетворюється на «видовий ряд» у своєму конкретному метасистемно-якісному культуротипі. Він відповідає тим програмним родовидовим есенс-імпрінтам, що були застосованні в даній **«операційній системі» створення ноо-культури: причинно-детермінаційні «кауза-імпрінти», «орто-імпрінти» створення фрагменталів, «номонос-імпрінти» розгортання фрагменталів в існуючу дійсність, «квантор-імпрінти» її ідентифікації в ноо-буття за «номонос-імпрінтами» ноо-розуміння.** Надалі необхідне задіяння вже феноменальних коннект-імпрінтів та ейдетичних гештальт-імпрінтів для конформних відображень «явищного ряду» дійсних екзистенцій та у їх «явищній сенсibilізації» як «живої дійсності».

Можливі й інші репрезентації автентичної ноо-реальності за онтологічним топосом ноо-культури, що потребують свого програмно-метасистемного ноо-розуміння. Це ноо-орієнтування в «кодовано-розкодованій» реальності, віртуальній і голографічній реальності і взагалі «реальності-без-буття» («буття-без-буття»). А саме:

- **«кодована реальність»** у ноо-розумінні репрезентується в «кріпто-імпрінтах» доприродної протореальності, що наявна в розпредмечено-нерозгорнутому стані потенційності, в субстантивних кодах «згорнутої» дійсності та первинних кванторах існування «умовної реальності» (з умовним простором-часом, умовною розмірністю тощо); це також можуть бути фізичні-метафізичні і нефізичні сингулярності, ноуменальності, субстантивні дискрети-парси, латентні кріптоутворення та артефакти, що потребують спеціального дослідження;

- **«розкодована реальність»** є такою, що в імпрінтах ноо-розуміння інтегрується у семантико-неявищному і аморфному стані «нефеноменальності», а тільки у *предфізичному стані безчасових «первинних еонів», монад, «первоелементів», кварків, субстрату, віртуальних фотонів* тощо; подібна реальність декодується у відповідних семантичних шифр-імпрінтах, а також відкривається через адресні «ключі-імпринти» в операціях дешифровки ІТ-програм;

- **«голографічна реальність»**, що виявляється в семантиці «наведених форм», первинних мофрем, «накладених гештальтів», в конфігураціях фрактальної самоподібності; в ноо-розумінні вона репрезентується в морфо-імпрінтах самоподібної ізоморфності і фрактальності, у голографічному запису «дійсності, що візуалізується» через «графо-імпринти» і перетворюється на «матричну дійсність»; це може бути і «невізуалізована реальність» в інформаційних «кластер-імпрінтах», котра здатна «проектуватись» в об'ємно-образному вигляді «однорідної цілісності» у її голографічному вираженні через «модифікаторні імпринти»: подібні «модиф-імпринти» виконують функцію «радикальної модифікації» інформації з «кластер-імпринтів» і переводу її зі стану конформного відображення – «конформ-імпринти» у голографічний «об'ємної морфності» в якості «гало-імпринтів»;

- **віртуальна реальність** нестабілізованого «фазного існування»: вона є наявною тільки в режимі безперервних переходів «зникнення-виникнення», «матеріалізації-дематеріалізації», «розчинення-коагуляції», «коагуляції-дисипації», сублімації одне в інше, безперервних субпросторових переходів; це віртуальні і атемпоральні частки, «швидкі частки» (тахіони), віртуальні

фотони, періодично-фазові переходи (квантово-імпульсні), трансфізичні режими переходів у торсіонних полях (з «фазним випромінюванням»), СПН-фази у полі обертання («квантова спінова рідина») тощо; подібна віртуальність в категоріях ноо-розуміння репрезентується через імпрінти «тісної коваріативності», імпрінти корелятивності та первинної фізичної детермінації-індетермінації – це корелятивні варіа-імпрінти первинної метасистемної цілісності, «первинного метаструктурування» у режимі «виходу з хаосу»;

- **«реальність-без-буття»** («буття-без-буття»); вона знаходиться у стані «граничної фізичності» і метафізичності, «межового буття» з виходом в інофізичність та нефізичність: в дискурсі ноо-розуміння – це абсолютнісна первореальність, котра майже неосяжна для антропоморфних сутностей (фізичних антропо-сутностей), бо в Абсолюті практично не діє «антропний принцип» буття і відсутня буттєвісна взаємодія суцього у звичних фізичних реагуваннях; це «квазібуття» і «квазідійсність», що нібито застигла у стані «абсолютного спокою», хоча насправді знаходиться у «стоячих хвилях» гіперчастотної квантифікації («суперсвітло»), є «гіперсвітловим стоячим полем» з метафізичним і субстантивним терміналом інформації, представленої в «терміналі-імпрінтах» вищого знання, або «термінального первознання».

Можна бачити, що в подібному ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння здійснюється ПФ-синергоперехід від «апріорної розсудочності» людського мислення до «апостеріорної трансценденції» як «ментального досвіду» суб'єкта, котрий таким чином стає, за І.Кантом, «трансцендентним суб'єктом». «Онтологічні презентації» такого трансцендентального суб'єкта, здатного до апостеріорного мислення, вже не мають прямого детермінаційного зв'язку з матеріально-фізичною дійсністю, перестають бути автоматичним «апріорним зв'язком» людської почуттєвості і розсудливості «до досвіду», а стають *транс-зв'язком метафізичної трансцендентності, що носить апостеріорно-післядосвідний характер «суб'єктної істини» і «суб'єктного знання»*. Воно далеко виходить за межі інформаційно-відображальних коваріацій розсудочних «конформних відображень» а ргіогі та апріорних обмежень «зваженої» розсудливості і раціональності. Відповідне ІТ-програмування стає певною мірою «трансцендентним програмуванням», що може бути здійснене за різною топологією «актуалізації-ідентифікації-автентичності» ноо-розуміння відповідно до використання різних програмно-топологічних типів імпрінтів. А саме: функціонально-оперонних, структурно-фрактальних, рівнево-

конфігуративних, програмно-комплексних, взятих у спектрі всіх їх онтологічних презентацій – від матрично-мережної до метасистемно-координатної топології ноо-буття. Програмно-метасистемний алгоритм у дискурсаторах інформаційно-метасистемного ІТ-імпрінтінгу ноо-розуміння і ноо-мислення при суб'єкт-об'єктному орієнтуванні у єдинореальнісній координатній топології ноо-реальності можна представити наступним чином:

Подібна метасистемно-інформаційна ідентифікація ноо-реальності як «єдинореальнісного топоса» і дозволяє зафіксувати автентичну топологію – місцезнаходження релевантного ноо-буття в його метасистемній фізично-метафізичній екстерналізації. Тобто, якщо раніше метасистемну ідентифікацію ноо-реальності за принципом єдності буття і мислення було здійснено у загальному онтогосеологічному вимірі «всеєдності», то тепер подібне можна здійснити *більш конкретно – вже релевантно і метасистемно-автентично до адекватного ноо-буття*. Раніше було показано, що подібна **матрична автентичність ноо-реальності** в її метасистемній репрезентації досягається у релевантному співвідношенні за типом ментальності і топосом менталосферності, суб'єктності і топосом ментальної здібності, де остання є ментальна здатність до імпрінтної кодифікації і декодування в інформаційних поняттях та за методами ноо-мислення. Це також здатність до здійснення релевантних ПФ-синергопереходів у сприйнятті ідентифікованої ноо-реальності. Тепер на даному етапі дослідження можливо здійснити метасистемну ідентифікацію ноо-реальності в її автентичному ноо-бутті за різними «метасистемними конструктами» програмно-комплексного ІТ-програмування. Відповідний *ІТ-імпрінтінг і виступає в якості головного інструмента і ПК-конструкта у метасистемному ІТ-програмуванні ноо-розуміння і ноо-мислення в автентичних дискурсаторах ідентифікованої ноо-реальності*. Здійснити це конкретно можливо шляхом проектної розробки ІТ-програм у їх самій різній проектній «девайс-алгоритмізації». Це *«проектні алгоритми»*, що практично використовуються при здійсненні різних типів ІТ-імпрінтінгу у його

*метасистемно-координатній топології. А саме – фрактально-оперонний ІТ-імпрінтінг, морфологічний, конфігуративний, феноменологічний, композиційний, варіативний і коваріативний (фізичний-трансфізичний-метафізичний), апостеріорно-номонологічний, кріпто-субстантивний, голографічно-гештальтний (в розкодованому сюжетно-ілюстративному режимі «розвиткової дійсності»), локалізовано-топологічний ІТ-імпрінтінг (функціональний, структурний, рівневий, системний), що представлений у «метасистемному архетипі». Але цей «метасистемний архетип» інформаційно-синергетичної ноо-реальності предстає загальноз'єднуючим, всеєднісним і єдино-понадсистемним при всіх можливих модусах «реалізації ноо-буття» у його понадскладному і різнотиповому вираженні – це **топос ноосферного онтологічно-реальнісного синтезу у його цілісній завершеності автентичного ноо-буття**.*

Тобто тут не присутні і повністю відсутні феномени «заміщення реальності» або «доповнення реальності», проте є метасистемний онтологічно-реальнісний, **«синергетичний синтез» дійсного ноо-буття**, котре предстає не в модусах «заміщеної» чи «доповненої реальності», а у власному онтологічному вимірі дійсно актуалізованого і реально «існуючого ноо-буття». У фізичному аспекті його можна світорозумово осягнути і осмислити понадсистемно як метафізичне буття у його власному онтологічному вимірі, в енергетичному – як синергетичне інформаційно-польове буття, у часопросторовому – як «відносне буття» (за А.Енштейном), у метасистемному координатно-вимірному – як **«фундаментальне буття» всіх можливих «симетричних реальностей» при їх перетині** (за концепцією «фундаментальної симетрії» В.Гейзенберга) [12, с.87-88]. Подібну «фундаментальність» ноо-буття у філософсько-гносеологічному аспекті можна розуміти і як «буття знання», котре предстає у модусі «симетрично-фундаментального буття» у «всеєдності природного і субстанційного знання у метафізичному бутті» [3, с.53].

Можуть існувати й інші аспекти ноосферного буття багаторівневої і поліваріативної ноо-реальності, але **«координатно-онтологічний топос»** при ІТ-програмуванні буде мати одне конкретне місцезнаходження – це 5-й онтологічно-координатний вимір. Вже «єдиний простір-час», за А.Енштейном, створює 4-у «єдину координату» часопросторової нероздільності. А «єдина суб'єкт-об'єктна координата» (ЄСОК) переводить 4-х мірну систему у 5-и вимірну метасистему ноосферної реальності у її завершеному «метасистемному топосі» зі всіма основними атрибутами «вищого ноо-буття». Якщо ноо-реальність як інформаційно-синергетичну

метасистему представити у звичній «об'ємній якості» векторних координат X, Y, Z, то «ноосферну об'ємність» 5-и вимірної ноо-реальності можна представити у звичному «об'ємному сприйнятті». Тобто у звичній координатній системі, але у її «подвоєнності» і «єдинореальнісній з'єднаності» при переході у більш високий координатний вимір. Подібним чином і досягається «скоординованість» фізичного і метафізичного у метасистемі єдиної ноо-дійсності. Завдяки такому «координуванню» вона й фіксується у світоуявленні і світорозумінні ноо-суб'єктів у їх метасистемному ноо-архетипі homo novus. «Єдині координати» і вся «координатна система» 5-го онтологічного виміру представлена наступним чином.

1). Єдина часопросторова координата у своєму «метасистемному архетипі» предстає як реальнісний **«онтос»** «п'ятивимірною ноо-буття». Це єдина «онтос-координата», що ІТ-програмується по горизонталі X-вектора (вісь абсцис), де простір і час не розрізняється, а представлений умовно, а саме – як «умовний час» та «умовний простір» в їх інтегративній часопросторовій з'єднаності. Проте не в умовній наявності, а як дійсно-існуючого «онтоса» або онтологічно «реалізованого ноо-буття» у єдинореальнісній вимірності 5-го порядку («єдинореальнісний онтос» 5-ої вимірності).

2). Єдина суб'єкт-об'єктна координата в онтологічно-реальнісному синтезі предстає як реальнісний **«ноезіс»**. Це така єдина «ноезіс-координата», що дозволяє здійснити суб'єкт-об'єктне ноо-орієнтування у всіх потенційно-можливих (онтичних) та актуалізованих реальностях (онтологічних), котрі ідентифікуються у своїй автентичності в якості єдиної ментально-матеріальної метасистеми. А саме – є автентична ідентифікація менталосферної реальності ноо-суб'єктів як їх власної «суб'єктної реальності», що знаходиться у діалектичній єдності з ноо-реальністю як дійсно існуючої ноосфери у єдинореальнісній вимірності 5-го порядку. Тоді шляхом «ноезісу» в єдиній «ноезіс-координаті» можна «входити» у «дійсну реальність» природосферного буття і здійснювати в ньому відповідне ноо-орієнтування з «вищого» 5-го виміру у «нижчому» 4-3 вимірі матеріально-об'єктного «фізичного середовища», оперувати в ньому і змінювати його у ноо-програмному режимі «опредмечення-розпредмечення», інверсії і трансформації. Подібне здійснюється шляхом ПФ-синергопереходів, корекції законів розвитку та перевод їх дії у понадсистемний масштаб, здійснення метасистемних змін та моделювання нових локальних топологій у різних фрагментах оновленої дійсності. При ІТ-програмуванні «ноезіс-

координата» топологізується по вертикалі У-вектора (вісь ординат) без розрізнення на «суб'єктне» і «об'єктне», а в їх єдиній і спільній репрезентації. В цій єдиній «ноезіс-координаті» буттєвісний світ трансформується з «світ-системи» на «світ-метасистему» і стає реально-дійсним у метасистемному ноо-бутті – і як реально-існуючий в актуалізації понадприродної метафізичності, і в модусі «можливого буття» (онтичності), котре тільки потенціюється як вищевимірна метафізична реальність у ментально-розпредмеченій «онтичній наявності». Саме в «ноезіс-координаті» виявляється суб'єкт-об'єктна єдність, синтетична з'єднаність і «всеєдність» ноосфери в універсальному матеріально-ментальному зв'язку (діалектичному і феноменологічному), а також в універсальній всеєдності всіх ноосфер у космоноосі як Універсумі, вміщуючого матеріальні і ментальні початки у їх всеєднісній органічності, що може переходити у «всеєднісну тотожність» в інформаційно-синергетичному синтезі. Це *всеєднісна тотожність неактуалізованого інформаційно-синергетичного ресурсу і актуалізованих потенціалів ноо-буття у метасистемній 5-й порядковій розмірності ноезіс-координати*.

3). Єдина енерго-синергетична координата в автентичній реалізації «оживленого» ноо-буття як інтерактивної фізично-метафізичної дійсності у її метасистемній репрезентації. Подібний взаємозв'язок матеріально-ентропійного (як енерго-диссипативного) і ментально-інформаційного (як синерго-кумуляційного) розуміється в аристотелівському сенсі «ентелехійності». Це є такий «неологізм Арістотеля», що означає «кінцевий результат... переходу» від можливості до дійсності або як «кінцевий результат процесів актуалізації». При чому, якщо «перша ентелехія» («проста») тільки «визначає душу... природного тіла, що потенційно володіє життям», то «друга ентелехія» («вища») є «знання (епістемне), що розуміється як «перша» ентелехія, котра здатна здійснити себе далі», актуалізуючись у цьому «вищому» як завершеному «дійсному результаті» [13, с.800]. На цих підставах «ентелехійної завершеності» буття у його «оживленості» та в епістемологічній представленості можна зафіксувати відповідну координату, за вектором якої відбувається подібний високо вимірний процес. Це є **«ентел-координата»**, котра автентично ідентифікує «закінчену» і «завершену» **«ентел-дійсність»**, що знаходиться у стані «вищої актуалізації», а саме – «знаходження-у-стані-найповнішої-здійсненості». Подібний «стан здійсненості», на відміну від «потенційності енергії», є повністю реалізованим у своїй «оживленості» «актуальна дійсність предмета» в особливому «акті, що відрізняється від потенції і можливості» і є

ентелехією, котра реалізує ці можливості у «дійсному результаті» як «завершеному результаті» [13, с.800]. Таким чином «ентел-реальність» може представати принаймі у 3-х основних модусах:

(1) перший – як самостійна «ентел-дійсність» у її «вищій» автентичній ідентифікації («вищій актуалізації»);

(2) другий – як «онтологічна коннекція» матеріально-об'єктного і ментально-об'єктного у їх нероздільному ментально-матеріальному (фізично-метафізичному) «універсальному зв'язку»;

(3) третій – як метафізична реальність, що у своєму «ентел-здійсненні» реалізованого ноо-буття виступає в якості «первинної енергії», що має животворну дію по відношенню до фізичної реальності, а саме – здатністю «оживлювати-одухотворювати» опредмечений фізичний світ у його буттєвісній і вітально-життєвій проявленості з метафізичного реальнісного виміру; за Арістотелем, це режим переходу потенційності «неоживленої» фізичної реальності з аморфного та інертного стану «первоматерії-енергейя» у формно-проявлений стан «дюнаміс» або динамічної актуальності, котра маніфестує (актуалізує) себе у русі, діях і взаємодіях в якості живого, природно-біосферного і ментального буття у його морфологічному розмаїтті і життєдайності.

В нашому випадку єдинореальнісна «ентел-координата» в «об'ємній репрезентації» ноо-реальності як «ентел-дійсності» має свій «топос» по Z-вектору трьох-координатної системи «єдиних координат». При ІТ-програмуванні енергія і синергія не розрізняються і представленні в їх нероздільній з'єднаності і синтезі як дійсно реалізоване ноо-буття у єдинореальнісній вимірності 5-го порядку. Це є ідентифіковане **«ентел-буття»** у всій його буттєвісно-ноосферній життєдайності в понадграничності інформаційної метасистеми фізично-метафізичного світу. Метасистемний онтологічно-реальнісний синтез подібного ентел-буття дозволяє осягнути його у власному онтологічному вимірі, світорозумово осмислити у взаємозв'язку фізичного і метафізичного, здійснити «метафізичне ІТ-програмування» фізичних процесів, взаємодій та всієї фізичної реальності у її буттєвісному розвитку з більш високого онтологічного рівня. Це *метасистемно-інформаційне програмування з 5-и вимірної реальності ентел-дійсності (Е-дійсності)*, на основі якого можна метасистемно і програмно-комплексно задати нові параметри фізичного буття, змінюючи їх або локалізуючи негативні і небажані процеси та регресивні тенденції, що порушують фізично-метафізичну врівноваженість

та впорядкованість ноо-буття як єдиної понадвеликої метасистеми ентел-дійсності.

У її власному онтологічному вимірі «п'ятивимірної реальності» подібну «єдинокоординатну Е-дійсність» можна характеризувати у різних аспектах (топосах) в ІТ-імпрінтах ноо-розуміння. А саме:

- в інформаційно-синергетичному топосі інформаційно-польової реальності – це дискурси-імпринти (дискурсатори) «інфосин»;

- у мисленево-рекурсіїному топосі рекурентно-інформаційного ноо-розуміння – це дискурсатори в рекурентно-синергетичних імпрінтах «рекурсин», котрі фіксують циркуляцію знання та інформації в ПФ-переходах «опредмечення-розпредмечення»;

- у топосі ментально-неопредмеченого «перетікання знання» через «суб'єктні реальності» ноо-суб'єктів – це дискурсатори в імпрінтах «езоосмоса», а всієї ноосфери – в імпрінтах «екзоосмоса»;

- у топосі матеріально-об'єктної реальності опредмеченого знання та його предметних трансформацій – в імпрінтах «транскомоса»: трансмісійного, транзитивного, трансмутаційного, трансфізичного, трансморфного, трансесенціального тощо;

- у енерго-синергетичному топосі «градієнтних перепадів» системно-метасистемних «онтологічних порядків» (3-5-го, 4-5-го, 5-6-го) – це дискурсатори в імпрінтах «синград» (синергетичної градієнтності), «субградності» (градієнтність субреальностей), а по рівням ізоморфності і масштабної інверсії – в імпрінтах «фрактоградності» (окремих фрактальних конфігурацій і композицій) і «холоградності» (загальнофрактальної холотропної цілісності);

- за топологією реальнісного зв'язку – метаконнекції відповідний ІТ-імпрінтинг здійснюється в дискурсаторах «станційної транзитивності» («станц-транзитивності») або онтологічного руху по «реальнісним станціям» (природна «натурстанція» → космостанція → субстанція → есенсстанція сутностей → абсолютнісна «первостанція»; подібна «топологічна метаконнекція» може бути представлена і у відповідних коннект-імпрінтах «міжстанційного зв'язку» або «станц-трансмісійності» і «метаконнекції станцій» в якості «станційних реальностей».

Подібним чином можна зафіксувати багато топологій «об'ємного стану» ноо-реальності у різних дискурсаторах ноо-розуміння ноосфери як дійсності, котру можна ІТ-програмувати у відповідних «топос-імпрінтах» та репрезентувати її метасистемну актуалізацію-ідентифікацію у автентичній ноо-дійсності в єдиних координатах «п'ятивимірної вміщаємості». А саме – у

єдинореальнісних координатах «онтос-актуалізації» або «онтос-оперування» (в «О-координаті» по вектору X), «ноезіс-орієнтування» в Н-координаті (по вектору Y), «ентел-здійснення» як реалізована «ентел-метасистемність» (в Е-координаті по вектору Z). В аббревіатурі – це метасистема єдиних координат ноо-реальності «онтос-ноезіс-ентел» або «О-Н-Е» при «орієнтуванні-входженні» в неї як в ноо-дійсність. Якщо починати подібне «входження» з суб'єкт-об'єктного орієнтування, тобто в «ноезіс-координаті» ноо-орієнтування, то це буде метасистема єдиних координат «ноезіс-онтос-ентел» або «Н-О-Е». В такій координатній метасистемі її «метасистемна якість» представлена в дії «реальнісного метафактора» в напрямку буттєтворення ноо-дійсності, її одухотворення та вищого «менталотворення» по «оживляючому вектору» пробудження життєдайності ноо-буття як менталодуховної вітальності «понаджиття». Подібне представляє собою глибинне «входження» (Enter) в ноосферу на рівні космонооса як менталосферну ЕЕ-дійсність (Enter-Ентел) єдиного космосферного розуму. Подібне потребує не тільки відповідного світорозуміння, але й розвинутого ноо-мислення в різних «стандартах раціональності», з різними дискурсаторами і ноо-імпрінтами, з різною топологією ІТ-програмування та дискурс-логістикою ІТ-імпрінтингу. Ідентифікована ноо-реальність буде автентичною ноо-розумінні в тій мірі, в якій вона відповідає НОЕ-координатній метасистемі, а ноо-мислення у такому складному і понадскладному «рефлексивному топосі» приймає характер «зворотнього відображення», «ментальної рефракції–висвічування» з «менталосферної реальності» ноо-суб'єктів («інтенційне висвічування», за М.Хайдеггером), «випереджальної афференції» (П.К. Анохін) і «продуктивного уявлення» (І.Фіхте) в раціоналізованих імагінальних гештальтах і конструктах ноо-реальності. Загалом, – *в дискурсаторах інформаційно-семантичної раціональності, та імпрінтах зворотньої рефракції «інтенційного висвічування».* Тобто автентична ноо-дійсність актуалізується в значній мірі ноо-розумово і в ноо-мисленні ідентифікується у 5-и вимірній координатній метасистемі і як ноосфера координатно зафіксована у своїй автентичності за принципом єдності буття і мислення. Техногенним аналогом подібного слугує світова інфосфера Інтернет, котра у своєму розвитку вже розглядається як «техноноосфера». В ній репрезентована єдина суб'єкт-об'єктна координата «оператор (користувач – «юзер») – комп'ютер», в якій здійснюється віртуальне «ноезіс-орієнтування» в інформаційній базі даних. Всі інформаційні операції здійснюються в єдиному «реальному часі» і «кіберпросторі», представлених єдиною координатою «віртуального онтосу»

або «віртуальною реальністю», що зараз вже є штучно об'ємною (в технологіях 3D і 4D). Саму ж «віртуальну реальність» планується «оживити» при створенні штучного інтелекта, котрий буде «понадлюдським» і буде сам здатний створювати любі техновіртуальні реальності: «наводити-накладати» їх на дійсне буття, з'єднуватись з ним, оперувати у такій «техноінтегрованій інформаційній реальності» як «техноноосфері», але вже без втручання homo sapiense. А на антропогенному підґрунті – це «ентел-дійсність», котра усвідомлюється і осмислюється в інтеркомунікативних, функціонально-оперонних, структурно-конфігуративних та інших дискурсаторах і в імпрінтах ноо-розуміння. В «ноотехноосфері» подібна операційна система створюється в сигніфікаторах штучної мови з відповідним «штучним дискурсом», адекватного штучному інтелекту, котрий буде закономірно створювати і автентичну для себе «штучну реальність». Добрим прикладом для цього слугує американський фільм «Матриця», в якому моделюється подібна штучна реальність, де немає місця homo sapiense, бо «техносуб'єктом» виступає суперкомп'ютеру єдності зі своїм «технооб'єктом». Щоб на цьому людська цивілізація не закінчилась внаслідок «техноінформаційної катастрофи» вкрай необхідний гуманологічний, духовно-творчий і культурно-інформаційний підхід у розумінні процесів ноосферогенезису і ноосферного розвитку. Це обстоюється автором у його монографічному дослідженні і буде надалі показано як семантично подібне, що можна здійснити за дискурс-логістикою ІТ-програмування в гуманологічних стандартах раціональності антропогенного ноо-розуміння і ноо-мислення.

Використана література (до р. 11.1)

1. Человек и общество: ноосферное развитие. (Под ред. В.Н. Василенко). – М.: Белгород. обл. типогр.), 2011 – 485 с.
2. Савчук В.В. Топологическая рефлексия – М.: «Канон», 2012 – 416 с.
3. Капіца В.Ф. Гносеологічні перетворення знання і ноуменальне пізнання. – Кривий ріг: Видав. центр, 2011 – 387 с.
4. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий ріг: Видав. центр, 2012 – 491 с.
5. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий ріг: Видав. центр, 2012 – 372 с.
6. Берснев П. Лабиринты ума. – СПб: АМФОРА, 2008 – 482 с.
7. Мамардашвили М. Классический и неклассический идеалы рациональности. – СПб: Азбука, 2010 – 288 с.

8. Мамардашвили М. Формы и содержание мышления. – СПб: Азбука, 2011 – 388 с.
9. Кравцова Ю.В. Регулярность и продуктивность метафорической модели.// Язык как инструмент познания и зеркало эпохи. Международная научно-практическая конференция – Симферополь: «Универсум», 2008 – С. 65- 73 (142 с.)
10. Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. – М.: Мир, 1990 – 344с.
11. Капіца В.Ф. Гносеологія ноогенезису знань і філософія ноонауки. – Кривий ріг: Видав. центр, 2012 – 372 с.
12. Гейзенберг В. Развитие понятий в физике. Вопросы философии – 1975, – №1 – С.80-96
13. Философский энциклопедический словарь. – М.: «Сов. энциклопедия», 1983 – 840 с.

11.2. Філософсько-методологічні засади алгоритмізації та логістичного ІТ-імпрінтінгу автентичного ноо-розуміння в координатній метасистемі ідентифікованої ноо-дійсності.

Явище імпрінтінгу зобумовлено трьома ключовими факторами – генетичною програмою, ендокринною (гармональною) регуляцією, конкретною ситуацією в момент «імпрінтної вразливості» (особливої сприйнятливості до специфічним сигналам і ключовим стимулам навколишнього середовища). «Імпрінтування на відміну від «кондиціонування (зобумовлення, навчання)» не потребує «багатократного стимулювання мозку» для запам'ятання «зразків поведінки», «біопроеграми» для розвитку організму, «запуску» цієї біопроеграми в конкретні відрізки життя та «в строго лімітовані строки», розвиток здібності до найкращої адаптації у середовищі помешкання у найкоротші строки [1, с.73, 75]. Імпрінтінг вперше був описаний О.Хейнротомом і К.Лоренцом і поняття «імпрінтінг» (від англ.(imprint) означає «збереження» того, що сприймалось, «закарбування» у пам'яті того, що «оставляє слід» («слід пам'ятати»). Нейролог Гарвардського університету Т.Лірі виділяв сім імпрінтів людської свідомості. Під ними він розумів «локалізації слідів пам'яті» у «стійких енграмах» мозкової тканини «зрілих нейронів». Перші 4 імпрінтні «біопроеграми» він відносив до тих, що мають безпосереднє відношення до «боротьби за виживання» людини як «типичного біоробота» [2, с.77, 79]. Це такі «біороботичні програми імпрінтів»:

- жорстко зафіксована біопроеграма в імпрінтах «заданих рефлексів» (як біопсихічної «западні»);

- «програма насолоди», коли «управління тілом стає гедоністичним мистецтвом» (як «прив'язаність» до тіла);

- «програма екстаза», котра «запускається, коли нервова система відвільнюється від диктату свого тіла і усвідомлює лише свою діяльність»; тоді наша нервова система «впадає в екстаз», насолоджуючись інтенсивністю, складністю і новизною інформаційного обміну нейрологічними сигналами;

- «вища програма», коли «свідомість обмежується виключно «простором» нейрона» і центр синтеза пам'яті нейрона веде діалог з кодом ДНК всередині ядер клітин»; в процесі «читання генетичної інформації» може виникати «ефект переживання інших життів» («реінкарнації»-ред.), вічності та інших часопросторових феноменів.

Надалі, за Т.Лірі та Р.А.Уілсоном, виникають ще 3 «контури» з імпрінтних «програм свідомості», що інтерпретуються як «програми, розширюючих свідомість» за моделлю особистості дорослої людини» [2, с.79,80-84]. Подібне «розширення і рівневе «підняття» свідомості відбувається у відповідності до наступних програм свідомісного і мисленевого імпрінтингу:

- нейросоматична (психосоматична) програма, яка пов'язана з «містичними переживаннями», «вселенської радості» і «всепоглиноюю любові», що потребує оволодіння «технікою трансмутації», гностицизму, тантри у «розкритті» імпрінтів «п'ятого контуру».

- нейрогенетична програма «щостого контуру», котра «запускається» при відкритті «архівів ДНК», коли нервова система починає «чути» діалог всередині окремого нейрона в системі нейрогенетичних зв'язків», що представ в активованому «нейрогенетичному контурі» свідомості у вигляді «архетипічних образів» та пам'яті «минулих життів» (по «генетичній лінії»); це свого роду «генетичні архіви», які вміщують інформацію, починаючи з часу зародження життя і включно плани майбутньої біологічної еволюції» [2, с.82].

- «програма метапрограмування» (сьомий контур) дає усвідомлення, що людське «світосприйняття, його видіння і почуття – результат моделювання його власного мозоку», безпосередньо «залежить від здібності сприйняття, моделей і парадигм» (тобто всіх програм мозоку і не тільки мозоку!), при цьому одночасно «розуміючи відносність свого прийняття (і даної реальності)»; тому подібну здатність і необхідно розглядати як світорозуміння «здібне до самопрограмування» [1, с.83]; як тільки стає «освоєним контур метапрограмування, людина вивільняється від

одиначної реальності, в котрій вона була ув'язнена як в тюремній камері» і починає усвідомлювати, що «Свідомість сама творить Всесвіт. Структурує його, щоб пізнавати і отримати досвід самого себе через своє творіння, *самооб'єктивацію*.., коли «Я» і «Мій світ» стає єдиним цілим [2, с.83-84].

Р.А. Уйтсон, виходячи з можливостей імпрінтингу у програмуванні і перепрограмуванні людини як «тимчасового біоробота», що знаходиться у «западні заданих рефлексів», але який вирвався з цієї «западні» та перестав бути біонтом до виявлених 7 «психосоматичних імпрінтів» людини (вроджено-генетичних) додає «8-й контур». Це «метафізіологічний контур», котрий відноситься до «програм, розширюючих свідомість» шляхом «метапрограмування» до рівня (виміру) *«метафізичного космічного видіння»*. Це є «вища метафізична програма», метафізична «програма метапрограмування», у тому сенсі, що вона дозволяє вийти за межі «локального квантового контуру» біороботичних енграм людської свідомості і «вийти» у нелокальність «метафізичного космічного бачення» [3]. «Нелокальний квантовий контур» є «вищим контуром» у тому сенсі його метафізичному розумінні, що його «програмне забезпечення-інформація – нелокальне» і вселенська «інформаційна система... охоплює всі рівні, всі системи, всі комп'ютери» в якості «метафізичного контура», котрий існує в «Єдності зі всім», коли «все знаходиться у всьому», знаходиться тут, там і всюди, тоді і завжди» [2,с.84-85]. Подібне здійснюється фізично і метафізично («метафізіологічно») шляхом «внутрішніх записів», сформованих у мозку «стійких енграм» пам'яті (на біохімічному рівні). За К.Прібрамом, з подібних «стійких енграм» і утворюється довготривала пам'ять «у з'єднувальних апаратах мозкової тканини», в «синаптичних структурах», де «генеруються нервові імпульси», а також у відповідних «модифікаціях мозкової тканини» з нервових клітин і їх «з'єднувальних структур» [1,с.76-77]. В них і відбувається *процес «стійкого закарбування» в енграмах як «внутрішнього запису» інформації, необхідної для зовнішньої життєдіяльності*. Проте для появи нових «стійких енграм» фізичного (нейрогенетичного) рівня, а особливо метафізичного (метафізіологічного) рівня шляхом метафізично-квантового метапрограмування власного «космічно-всесвітнього контуру», необхідний тривалий час. Тобто «достатньо тривале повторювання сигналів, пов'язаних з інформацією, яка знаходиться у реєстрі первинної (короткочасової) пам'яті», щоб закріпилися-закарбувалися біохімічні процеси «у самій нервовій клітині, генеруючої нервові імпульси». «Внутрішній запис» як закарбування енграм виникає в разі «направленого росту нових нервових волокон, які міняють просторову

структуру зв'язків між нервовими клітинами», що експериментально вже доказано [2, с.76-77]. Проте подібна «модифікація нервової тканини» здійснюється набагато швидше в результаті імпрінтингу, котрий не потребує довготривалого і «багатократного стимулювання мозку» для запам'ятання «зразків поведінки», «сприйняття, розшифровки і реакції по відношенню до стимулів навколишньої дійсності» [2, с.73,77]. Це особливо важливо при імпрінтуванні ноосферного світорозуміння і розвитку ноо-мислення.

Створення високорівневих і вищевимірних «стійких енграм» інформаційної свідомості, ноосферного світорозуміння і ноо-мислення потребує розробки складної і понадскладної **креативно-синергетичної імпрінтінгової метапрограми**. Вона дозволяє шляхом ІТ-імпрінтингу розвинути автентичне ноо-розуміння з його «онтологічних трансцензусом» у ноосферну ральність. Її **ноо-імпрінтинг**, що представлений як швидке і «стійке закарбування» в особливих та інформаційно модифікованих **«ноо-енграмах» супраментальної пам'яті**, має метасистемний координатний вимір космоноосферної дійсності. Вона й сприймається, усвідомлюється та осмислюється шляхом багатовимірного ноо-мислення. Подібне можна розглядати та інтерпрувати як «ноосферний розвиток» і вищий етап «самоорганізації Всесвіту», коли одночасно з «появою ноосфери» виникає і «понадмисль», котра «включена в пряме сприйняття буття» [4, с.136]. Проте в еволюційному процесі подібний «ноосферний розвиток» може бути по необхідності довготривалим та підверженим різним випадковостям і форс-мажорним ситуаціям. Та й переважна більшість людей не здатна за своєю генотипною програмою до ноосферних трансмутацій – в розумінні трансфізичності, супранатуральності і метафізичності, що *потребує вищої ментальної здібності до творчого мислення і креативності, до метаформатування у своєму світогляді понадсистемної ноо-дійсності світорозумового осягнення у 5-и вимірній метасистемі «єдиних координат» (ОНЕ)* та здійснювати в ній цілеспрямований «онтологічний рух». Більш того, сучасна наука не пододала протиріч суб'єкт-об'єктного розділення у сприйнятті та осмисленні дійсності, не маючи відповідного метадологічного підґрунтя, побудованого за принципом єдності буття і мислення [5, с.64,88].

Багато філософів намагалися вирішити проблему метафізичної понадсистемності і пошуку в ній «вищої істини». Це, наприклад, «феноменалістський неореалізм» Р.Б. Перрі, Д.Дрейк, А.К. Роджерс, Р.В. Селларс та у великій мірі Дж.Сантаяна. Вони стверджували той кантівський погляд, що «суб'єкт пізнання формує пізнавальний предмет» і

одночасно «реальні речі існують незалежно від інтелекту» і для «інтелекта не доступні» у тому сенсі, що «інтелект знає лише їх відбиток у собі, самі ж речі перебувають поза інтелектом і мусять поза ним залишитися» [6, с.276, 278]. Е.Гуссерль у своїй феноменології відходить від подібного «безпосереднього реалізму» і наприкінці своєї філософської творчості стверджував, що «часово-просторовий світ, який ми вважаємо дійсним, у своїй суті є «буттям для когось», а не «в собі», тобто тільки відповідником станів інтелекту, членом відношення, іншим членом якого є інтелект, а поза тим, є нічим». Метод «трансцендентальної редукції» у феноменологічному мисленні формується Е.Гуссерлем у такому твердженні: «предмети, незалежні від свідомості, у досвіді не з'являються» [6, с.271]. Цей досвід у Е.Гуссерля представлений як «поле трансцендентального досвіду», зорієнтованого на «розкриття універсальних структур» та в «розкритті сфери трансцендентального буття» [7, с.355, 433]. Подібне здійснюється як на мікрорівні «монадологічної інтерсуб'єктивності», так і на мегарівні «Універсального синтезу» всіх «інтенційних предметів» в «актуальності і потенційності інтенціонального життя» на принципах «трансцендентальної феноменології» [7, с.373, 376, 383, 433].

А.Н. Уайтхед розумів метафізичність не як дійсну реальність, а описово, як «ідеї космології», що виникають в разі «інтелектуальної еволюції» та «філософського синтезу» [7, с.4, 353]. Він виходив з концепції «роздвоєння природи» і відділяв «спостерігаючі речі» від їх «сприйняття в інтелекті»: існують нібито два паралельні світи – один в інтелекті, другий – поза ним. І тому «Всесвіт є подвійним» – «він одночасно є і промінальним і вічним; кожний закінчений елемент реальності має і фізичну, і духовну сторону; кожна актуальність потребує деякої абстрактної характеристики». Тому у своїй метафізичній понадсистемності, з одного боку «Всесвіт є множина... завершених реальних елементів», а з другого – «Всесвіт єдиний в силу універсальної імманентності» [7, с. 592]. Тому знання не обмежується тим, що відкрито методами природознавства, а треба виробляти універсальний «філософський метод», за яким треба «отримувати філософські умовиводи» у «метафізичних поняттях» і «кожному метафізичному поняттю слідє надавати саме широке значення, яке воно тільки здібне мати». А з цим – на науковій основі встановлювати «метафізичні принципи», котрі «не повинні бути обмеженими нічим, окрім його значення» як метафізичного принципа, в котрому «встановлюється достеменна цінність ідей», їх «креативність», «реальність», «суб'єктивна форма», «становлення» і «процес» [7, с.641]. М.Гартман вважав, що «завданням метафізики є пізнання буття». Подібне

здійснюється у «двох видах буття» – «реального буття» і «визнання ідеального буття». Останнє є таким же об'єктивно-реальним як і природно-дійсне, бо «ідеальне буття – ... є таким же незалежним від нашої думки, як і буття реальне» [6, с.400-401]. Це «буття духу», де «дух становить особливу форму буття», що є «дійсним, індивідуальним, ... безпросторовим, але пов'язаним з простором, залученим до реального світу і таким, що впливає на світ» і «виступає у двох формах: як особистісний дух і як об'єктивний дух», де «об'єктивний дух – це знання» [6, с.402]. Е.Гуссерль взагалі не допускає ніякого змісту знання, не залежного від суб'єктивної організації пізнаваючого суб'єкта. Він висуває «ідею об'єктивності людського мислення», а саме – «зміст пізнавальних актів, коли вони істинні, не залежать ні від людини, ні від людства, тобто істина не може бути суб'єктивною». І, таким чином, «суб'єктивна істина» є «суб'єктною істиною», яка в тій же мірі є «об'єктивною істиною», що й науково встановлене знання в суб'єкт-об'єктному пізнавальному процесі. Е.Гуссерль стверджує: «Що істинно, те абсолютно, істинное «саме-по-собі», істина тотожно єдина, чи сприймають її у судженнях людини або чудовища» [9, с.274]. На відміну від Е.Гуссерля К.Ясперс вважав, що для встановлення істини необхідно сформулювати відповідний «метафізичний світообраз» дійсності як «метафізичний світ». Щоб сприйняти цей метафізичний світ у понадсистемному масштабі К.Ясперс вважав, що для цього необхідно:

а) змінити «предметні світоустановки» на «саморефлексивні установки», перейти на «активну саморефлексію» і здійснити «самоформування світообразу» [10, с.92, 94, 98];

б) змінити «чуттєво-просторовий світообраз» на «душевно-культурний світообраз», а останній – на «**метафізичний світообраз**» (підкреслено нами): це «життя у безпосередній цілісності світу», як в його певному «метафізичному образі, в такому «у метафізичному образі світу людина може жити... загалом, що охоплює її в кожен час і скрізь», тут «вона може жити в безпосередній цілісності», але «людина живе в ньому не повністю, не завжди, а лише часово», тобто непостійно і тимчасово взагалі може «ніколи не жити в ньому, а просто кидати туди свій погляд, своє уявлення, свої думки, свій догматичний зміст» [10, с.176].

в) з «самоформуванням» подібного «метафізичного світообразу» як життєво-дійсного в ньому і відкривається вищі «істини світу», а саме:

- «життя у безпосередній цілісності світу»,

- подібна «світоцілісність» досягається «через промінь метафізичного просвічення»,

- з «метафізичним просвіченням» встановлюється, що «абсолютне – не абстракція», а «переживається і пізнається» у «прямому доторку з абсолютним» і «воно присутнє в чуттєвій конкретності і живому досвіді» як «всеучасне і всепроникне», «присутнє безпосередньо в мені і в моєму світі»,

- коли «вже нескінченне і різноманітне» не тільки мислиться як «певне ціле» і «воно є недієвим», хоча й активно «переживається і пізнається» (за нашою концепцією, це «ноуменальне пізнання»), а світоглядно осягається як таке, що «все має значення» у цьому світі «поцейбіччя», а не «потойбіччя», «він не вкинутий в порожнину простору потойбіччя, а проникає в усі конкретні образи світу, охоплюючи їх»,

- за цим «метафізичним світообразом» змінюється весь людський світогляд – вже «за змістами метафізичних світообразів» і «за суб'єктивними типами філософського мислення» [10, с.176];

г) і далі, за К.Ясперсом, становлення певного «суб'єктивного типу» філософського мислення починається з «самоформуванням» в «активній саморефлексії» та «чуттєвій конкретності і живому досвіді» вищого «метафізичного образу світу», або такого «метафізичного світообразу», що знаходиться «поряд з іншим і над іншим», за яким змінюється сам суб'єктивний характер і «типи філософського мислення» [10, с.176, 190]; з філософської позиції «метафізичного світообразу» як «життя у безпосередній цілісності світу», як «життя загалом» і життя «у чуттєвій конкретності», воно стає метафізичною «абсолютною всеучасністю і всепроникливістю» у фізичному бутті, метафізичній й субстанційній реальностях.

На цих теоретико-методологічних підставах і формується відповідні «суб'єктивні типи філософського мислення» і філософів-мислителів, серед яких К.Ясперс виділяв такі основні у їх метафізично-світоглядних «образах» і здібності до вищого метафізичного світорозуміння [10, с.201-202]:

- «субстанційний мислитель» – він є «творчий (суб'єктивний тип-ред) у скарбниці філософських понять»: «він дошукується зв'язку і логічного обґрунтування», для нього характерний субстанційний «зв'язок проблем і точна ґрунтовна робота ratio (розуму)»;

- суб'єктивний тип «вихолощеного мислення»: у таких суб'єктів воно є «формальним,... немовби артистичного в ratio,... від прагнення до влади,... до атараксії (незворушності) скептика»;

- «упорядкувальний рецептивіст»: подібний суб'єкт має «ідеал найширшого, найрізноманітнішого», але насправді перебуває «на відстані до речей, не пізнаючи сам і не творячи з погляду життя і світу»;

- «споглядальні філософи»: вони «кидають нас у хаос здивування», «спричиняють запитання, бажання до розгляду», а насправді – «виявляють приголомшеність», якщо «не виявляють цілковитої байдужості», і тому вони є «порожні мислителі», котрі «дають лише формальну науку» і тільки «через негативність» до них приходить «усвідомлення позитивного» [10, с. 202-203];

- суб'єктивний тип філософа «особливої екзистенції», що здатні переживати «життя духу» в «метафізичних світообразах» та за «типами духу» самоформування власних («окремих») світообразів; вони відрізняються за «шкалою цінностей», світоглядними установками, в «конструкціях структури окремих типів духу», та в їх духовній «поняттєвій роботі», відрізняються в характері «взаємозв'язків між типами» та як здійснюється межтиповий «перехід, що показує рух», подібний філософ-мислитель «систематизує типи між собою» з «показом шляхів для можливого руху» у екзистенційному «життєвому процесі» [10, с. 264-265].

За нашою концепцією, подібний «духовно-типологічний рух», в аспекті концепції «психології світоглядів» К.Ясперса, є цілком реальнісний «онтологічний рух», котрий можна описати, усвідомити та осмислити на основі «поняттєвої роботи» в категоріях ноосферного світорозуміння [11, с.409]. На духовно-матеріальному підґрунті ноо-розуміння можна ідентифікувати автентичний «метафізичний образ» ноосферної реальності як метафізичної понадсистеми дійсного існування у всезагальності і всеєдності метасистемного онтологічного виміру реальнісної метафізичності у наявно-дійсному ноо-бутті. М.Мамардашвілі подібну «реальнісну метафізичність» визначив як «транснатуральність», а реальнісний «онтологічний рух» (в контексті ясперовських «світообразів») розумів як побудову «онтологічного простору думки» підкріплених нами на основі суб'єкт-об'єктного знання, «винаходження розширених форм раціональної думки і об'єктивного знання» [22, с.264]. У подібній репрезентації метафізичну реальність як онтологічну дійсність можна представити, за нашою концепцією, як релевантну «метафізику буття» через «синергетику ноосфери і метафізику знання» і «креативно-синергетичну всеєдність суб'єкта і об'єкта» [5, с.64]. А з цим – здійснити теоретичну і практичну «концептуалізацію дійсності в ноореальнісній вимірності» метафізики буття та «об'єктивації гносеологічної реальності» в онтологічну всеєдність «ноосферного Універсуму» у його конкретній координатно-метасистемній репрезентації [11, с.321, 338, 376]. На даному етапі нашого дослідження – це здійснення *координатно-метасистемної ідентифікації автентичної ноо-реальності на основі її автентичного ноо-розуміння в імпрінтах ІТ-програмної алгоритмізації.*

Раніше здійснена «об'ємна ідентифікація» ноо-реальності і дозволила її детермінувати як «об'ємну ноо-дійсність». У «метафізичному світообразі» вона у різних «типах суб'єктивності» може бути візуалізована як змінене «оптичне бачення» з різним типом телескопування-фокалізації дійсності. Але, як було показано, у єдиній координаті суб'єкт-об'єктної дійсності, що предстає у з'єднаності (і всеєдності) буття і мислення, вдається здійснити автентичну метасистемну актуалізацію ноо-реальності. Її повна ідентифікація представлена метасистемою єдинореальнісних координат 5-го «онтологічного виміру»: «онтос-вимірне оперування» (у єдиному просторі-часі), «ноезис орієнтування» (у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті) і «ентел-здійснення» в актуалізації **єдиного енерго-синергетичного інформаційного ресурсу ноо-дійсності**. В метасистемі єдинореальних координат (МЄРК) «Онтос-входження» у 5-и вимірну реальність і оперування в ній, «Ноезис-орієнтування» в ноо-реальності як ноо-дійсності, її «Ентел-ідентифікації» («здійснення») як «автентичного ноо-буття» (АНБ) в цій координатній метасистемі (О-Н-Е) можна практично здійснити розробку-проекткування конкретних методів і проектних способів автентичного ноо-розуміння в «стандарті раціональності МЄРКОНЕ-АНБ. Тобто в метасистемі єдинореальнісних координат (МЄРК) «онтос-ноезис-ентел» (ОНЕ) автентичного ноо-буття (АНБ) термінологією, подібні проектні способи алгоритмізації ноо-розуміння і ноо-мислення можна визначити як девайс-алгоритми ІТ-імпрінтінгу ноосферного сприйняття 5-и вимірної реальності як дійсного ноо-буття в координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ у відповідних дискурсаторах: комунікативно-інтерактивному, інформаційно-семантичному, афферентно-референційному тощо. А проектні девайс-алгоритми предстають як «проективні способи», конструкти, інструменти і гаджети у механізмі здійснення ІТ-імпрінтінгу автентичного ноо-розуміння у його поетапній «активації-актуалізації-ідентифікації-автентичності» у стандарті раціональності МЄРКОНЕ-АНБ за відповідними «формулами реалізації» ноо-дійсності. А саме:

- (1) формула активації: ноо-розуміння + ноо-імпрінтінг = ноо-реальність;
- (2) формула актуалізації: ноо-реальність + МЄРК координатна метасистема = ноо-дійсність (як основа для ноо-буття);
- (3) формула ідентифікації і автентичного ноо-здійснення: ноо-дійсність + стандарті раціональності МЄРКОНЕ = автентичне ноо-буття (АНБ).

Відповідно до встановлених 5-и топологій програмно-логістичної алгоритмізації ноо-розуміння в ІТ-імпрінтах актуалізації ноо-реальності (логістична топологія, функціональний, структурний, структурно-

функціональний (рівневий) топоси, системна-метасистемна топологія можна застосувати і 5 основних проектних способів алгоритмізації і покрокового здійснення ІТ-імпрінтінгу за стандартами раціональності МЄРКОНЕ-АНБ. Проте базисною в методологічному і методичному відношенні виступає логістична топологія здійснення ІТ-імпрінтінгу автентичного ноо-розуміння і йому відповідного автентичного ноо-буття в єдиній координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ. Тому релевантні цій координатній метасистемі **стандарти раціональності для здійснення ІТ-імпрінтінгу** повинні відповідати раціоналізованій структурі інформаційної свідомості і структурним формотворенням ноо-розуміння [23, с.233-235, 478, 518, 536]. Тоді стандартно-раціоналізовані вимоги до ІТ-програмування ноо-процесів та їх покрокової алгоритмізації за дискурс-логістикою і семантикою стандартів раціональності репрезентуються у відповідній їх послідовності. А саме – здійснення ІТ-програмування у наступних 5-ти стандартах, стандартах раціональності:

- (1)– інтеркомунікативної раціональності (ІКСР);
- (2)– інформаційно-семантичної раціональності (ІССР);
- (3)– інформаційно-імагінальної раціональності (ІІСР);
- (4)–)– в стандарті трансформативно-реконструктивної раціональності (ТКСР), або в інформаційно-декомпозиційному стандарті раціональності (ІДСР);
- (5)– в стандарті інформаційно-креативної реалізації (СІКР);

Всі вони можуть інтерпретуватись як **дискурсивні стандарти раціональності**, що мають свої певні логістичні, функціональні, структурні та інші детермінації і репрезентації (інформаційні, семантичні, математичні, фрактальні, конфігуративні), проте виключно за структурно-якісними компонентами інформаційної свідомості, нейроінтефекту і ноо-мислення. Це їх 4 основні якісні властивості: здібності до аференції (випереджаючого відображення), імагінації (продуктивної уяви), ментальної реконструкції і предметно-творчої реалізації. Проте в аспекті «суб'єктивної психосоціології», «ноопсихосоціології народів й епох», особливо в часи «епохи ноопсихологічного самовизначення» в «суб'єктивних відношеннях людей» фіксуються й інші стандарти раціональності в етносуб'єктивній площині національних особливостей народів [24, с.255, 289, 292, 303]. В сучасну «епоху ноопсихосоціальної усталеності народів» подібне фіксується за критеріями соціальної активності, особливостей спілкування і спільної діяльності, розвитку психіки і біогенетичного розвитку на основі класифікації «ментальних типів, груп і людських спільностей» за

відповідними «етноавтогенетичними типами», «етноідентифікованими типами» ті іншими [24, с.317-323, 326, 330]. Вони включають і де які зафіксовані нами «ноотипи» за рівнями їх вираження і ноо-проявлення: «екзокультурний рівень», «імагенний рівень», «внутрішньо образний рівень», «самоактуалізований рівень», «саморегуляційний рівень», «активаційний рівень», «ціннісно-орієнтований рівень», емпатичний рівень», «референтний рівень», «атрибуційний рівень», «суб'єктно-представлений рівень», «суб'єктно-інтегрований рівень» та інші [24, с.329-338]. При цьому фіксуються окремо і рівневі особливості таких нових «ноотипів», як мотиваційно-діяльнісні» (за «мотиваційними типами діяльності») «намірені типи» («намерение» – по рос., «інтенційні типи» – ред.), «випереджувальні типи» («предвосхищение» – по рос., «аферентивні типи» – ред.); «рефлексивні типи», котрі в «соціорефлексивному» ментальному розвитку виявляють себе на суб'єктно-позиційному», «соціогенетичному» та іншому рівнях [24, с.333-340]. На глобальному рівні мова ведеться про ноосфероментальну переорієнтацію розвитку людської цивілізації з «квазіінформаційного розвитку» (техногенно-інформаційного – ред.) на гуманістично-інформаційний. Зараз вкрай потрібна «**гуманізація** quasi інформаційного суспільства та усунення багатьох перешкод на шляху дійсно кардинальних соціальних перетворень». Треба усвідомити та осмислити, що глобальний проект постіндустріального інформаційного суспільства народився із наукового аналізу масштабних соціальних змін, що стали явними у другій половині ХХ століття і прогнозів про те, куди ведуть нас ці зміни в ближньому майбутньому» [25, с.318, 322]. Треба перейти від «спонтанного розвитку інформаційної революції» до осмисленого створення «гуманістично-інформаційного суспільства», для чого «гуманістично-інформаційне суспільство повинно подолати ційлий ряд протиріч і проблем quasi [25, с.321, 324]. За нашою концепцією, це буде культурно-інформаційна суспільна система, що розвивається за відповідними дискурсивними стандартами людської раціональності. Об'єктивно вони і представляють собою гуманістично-інформаційні стандарти антропогенного розвитку соціуму у ноосферному вимірі на quasi, а дійсної ноо-реальності.

Розділ 12. Логістичне ІТ-програмування в стандарті інтеркомунікативної раціональності (ІКСР)

12.1. Логістичні способи ІТ-алгоритмізації і покрокового здійснення ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння в інтерактивному стандарті раціональності.

Проектні способи логістичної алгоритмізації ноо-розуміння у відповідних ІТ-імпрінтах можуть здійснюватись, як було раніше встановлено, за різними типами дискурсу і в дискурсаторах різних стандартів раціональності. Той чи ніший дискурс типологізується відповідно до різних складових інформаційної свідомості, методжів і способів мислення, різних модусів ноосферного світорозуміння. *Але самі дискурсатори функціонально діють, регулюють і впорядковують дискурсивні конструкції тільки в межах конкретного стандарту раціональності. Тобто дискурсатори мають операційний характер відповідно до конкретного проектного способу ІТ-алгоритмізації ноо-розуміння.* Так, вони можуть бути релевантними-нерелевантними один до одного, менш повними чи неповними, аспектними, контекстними та інтерпретаційними, з різним контентом, семантикою і семіотикою, з різними способами ідентифікації та проектними алгоритмами ІТ-програмування, з різними дискурсами інформаційно-комп'ютерних мов при здійсненні ІТ-імпрінтингу ноо-розуміння в його різних девайсах. При цьому поняття «девайс» розуміється у своєму власному значенні [device – спосіб, засіб, механізм]. Тобто, якщо «ноезіс-орієнтування» у єдиній суб'єкт-об'єктній координаті «онтос-вимірності» здійснюється в актуалізованій 5-и вимірній «ентел-дійсності», то відповідно до координатної метасистеми МЄРКОНЕ-АНБ необхідна розробка-проекування і девайс-алгоритмізація релевантного дискурсу ноо-розуміння за дискурсаторами «колективної раціональності». В данному випадку – за стандартом ІКСР. За дискурсаторами цього стандарту формується таке «суб'єктне мислення», котре потребує своєї *колективної, інтерсуб'єктної ідентифікації у стандарті раціональності колективного взаєморозуміння і колективного погодження-згоди у спільному мисленевому процесі* [12, с.307]. Первинні «стандарту раціональності» встановлюються, за Ст.Тулмінім, коли з «неупорядкованого контініуму» комунікацій у їх поняттєвій формі виділяються «інтелектуальні ініціативи» і на їх основі розробляються відповідні понятійні «інтелектуальні нововведення», що поповнюють «загальноприйнятту сукупність ідей і методик» новими поняттями, інтелектуальними дискурсами і «концептуальними змінами» [13, с.148]. Вони, за нашою концепцією, стверджуються у своїй «доказовості нових нормоціннісних понять» спочатку в науці, а потім і в суспільному вживанні у такій послідовності [12, с.307-308]. А саме:

а) як стандарти комунікацій в «нових матрицях смислів і ціннісних значень у комунікативних дискурсаторах»;

б) як «стандарти колективного розуміння соціальних практик» або «універсальних суспільних цінностей», що стають предметом наукових досліджень; в нашому випадку – «ноосферного розвитку» і ноосферного світорозуміння в інформаційно-синергетичному дискурсі інтерсуб'єктів;

в) як «нормативи когнітивної і креативної доказовості за критерієм їх предметної реалізації» у статусі «інтелектуальних нововведень», що пройшли «інтелектуальний відбір» і прогресують «інтелектуальний розвиток» [12, с.308].

Дискурсаторами ноо-розуміння у комунікативно-інтерактивному стандарті раціональності можесть таким чином виступати як самі стандарти раціональності у модусі нових нормо-ціннісних понять, нормативів когнітивних і креативних практик, нової поняттєвої семантики і семіотики, так і ті «інтелектуальні нововведення», що пройшли «інтелектуальний відбір», виявили «свої позитивні якості та недоліки», витримали процедуру перевірки на «інтелектуальну екологічність» [13, с.151]. Але головна функція подібних дискурсаторів – це трансформація загальних означень світоглядної культури у конкретні визначення ноосферного світорозуміння. Тобто ці дискурсатори при інформаційно-синергетичній актуалізації ноо-розуміння повинні забезпечувати його співпадання з ноо-реальністю у процедурі суб'єкт-об'єктного «ноезіс-орієнтування» у «п'ятивимірному онтосі». Проблема виникає при зміні «світоглядно-почуттєвого дискурсу» на «ноосферно-понятійний дискурс», що й потребує застосування відповідних нових понять і нових дискурсаторів їх використання при інформаційно-синергетичній інтерпретації світу в категоріях ноо-розуміння. А саме, – з одного боку, маються різні означення світоглядної культури: це коннекторно-перформативні світоглядні уявлення, що характеризують комунікативно-раціоналізований світогляд у його функціональному визначенні; репертурно-репрезентуючі комунікативні світогляди уявлення (структурне визначення); трансцендентально-етичні і комунікативно-макроетичні світоглядні уявлення у структурно-функціональному і системному визначенні [14, с.194, 199]. А, з другого боку, **комунікативна світоглядна культура** трансформується у відповідне (релевантне) **комунікативно-синергетичне ноо-розуміння** за такими його послідовними визначеннями, що раніше встановлювались в «інформаційно-програмуючих синергопереходах у суб'єкт-об'єктний онтологічний вимір ноосферної світореальності» [23, с.474]. А саме:

- у функціонально-технологічному визначенні комунікативно-детермінованих ціннісних виборів інтерсуб'єктів в поняттях світоглядної культури;

- у структурно-впорядковуючому визначенні комунікативно-впорядковуючих взаємодій і підтримуючо-стабілізуючих культурно-світоглядних практик;

- у системно-аксіологічному визначенні культурно-інформаційного світорозуміння та здібності до креативно-синергетичної самоорганізації доцільної життєдіяльності;

- у понадсистемно-синергетичному визначенні ноосферного світорозуміння буття як комунікативно-синергетичної ноо-реальності.

Проте такого роду «*трансформаційні дискурси*» з перетворення почуттєвих світоглядних уявлень на понятійне ноо-розуміння в режимі періодично-фазових синергопереходів (ПФ-переходів) вкрай складно здійснити без наявності розвинутої комунікативної, інформаційної і трансцендентальної свідомості іта релевантного мислення. Подібне потребує спеціалізованої комунікації з використанням спеціальних комунікативних дискурсаторів та імпринтів комунікативного ноо-розуміння. Конкретно, це такі режими ПФ-переходів у інтеркомунікативному стандарті раціональності:

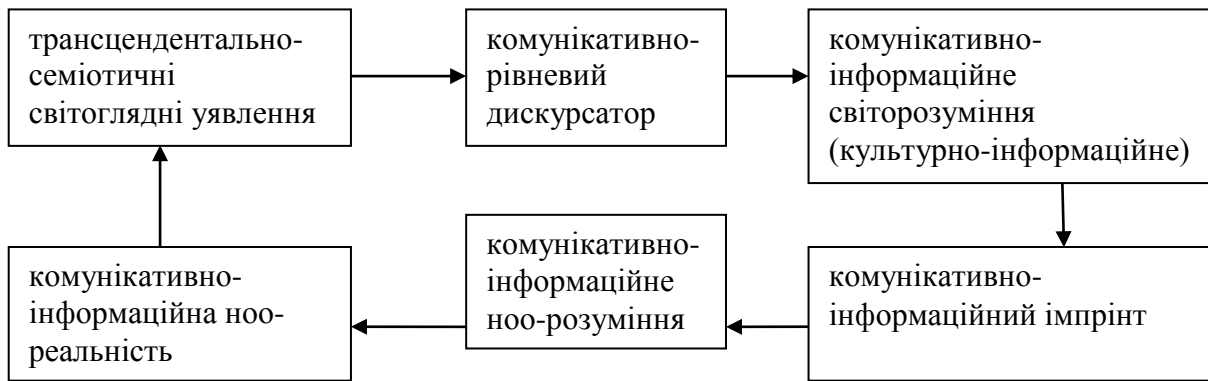
а) при функціональному визначенні:

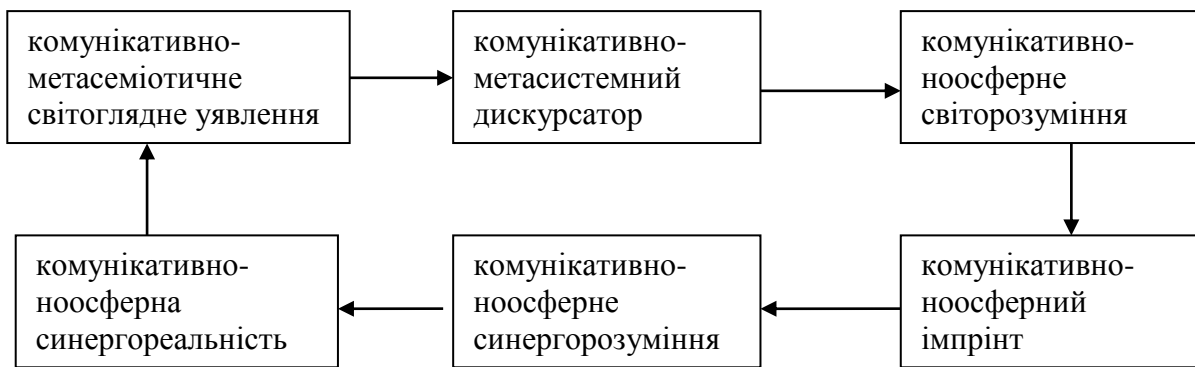
б) при структурному визначенні:

в) при структурно-функціональному визначенні:

г) при системно-метасистемному визначенні:

Цілком зрозуміло, що «спеціальна комунікація» у відповідному «комунікативному стандарті» – це *інтерактивний комунікативний контакт та інтеркомунікативна суб'єктна взаємодія у дискурсаторах та імпрінтах з різною топологією ноо-розуміння*. Вищенаведеним 4 комунікативним визначенням ноо-розуміння відповідають і 4 його топології і 4 типи дискурсаторів та імпрінтів. Вони й можуть бути використані в якості логістичних проектних способів при девайс-алгоритмізації ноо-розуміння шляхом здійснення його покрокового ІТ-імпрінтінгу через відповідні *комунікативні ноо-дискурсатори*. Практично подібне можна практично реалізувати на основі самонавчання-самоімпрінтінгу, НЛП (нейролінгвістичного програмування), в ментально-інтерактивній комунікації (МІАК), шляхо психо-нейронного «запису» (імпрінтінгу) ноо-інформації в «ментальних контурах» мозку (фронезисах) при «мозковому штурмі», методами синектики, інсталяції комунікативно-контурних імпрінтів (ККІ) при синектичному інтеркомунікативному дискурсі (СІКД) тощо. Ноо-розуміння також може бути активоване через дискурсатори «символічних язиків» та «універсальну метамову», у знакових маркерах та сігніфікаторах значень у «прикладних символічних системах», у «цивілізаційних кодах»

(«пиктографічний язык» тощо), у дискурсаторах «інтерлінгвістики», при «філософському лінгвопроекуванні» («інтерлінгва» – Дж.Пеано, «новіаль» – О.Есперсен), взагалі – у самих широких межах «мистецтва розуміння» у параметрах «апріорні язики – апостеріорна мова» [15, с.550-551, 552-553]. І це є «двусторонній рух» у намаганні зрозуміти комунікативну сутність мовності: і як «понадпорядку понадпонять», так і як «повернення слова від метафізичного до їх повсякденного використання» [15, с.284, 289]. Виходячи з цього, Л.Вітгенштейн вважав, що одне з головних завдань філософії або «ітог філософії» – це знайти «межі языка», вийти за ці межі у «філософських відкриттях» та «побудувати іншу мову» за межами апріорного мислення як «порядку можливого» (у людській логіці), пізнати і знайти «досконалий порядок» подібний «найчистішому кристалу» з «бездоганим смислом» і глибинною «сутністю мови», а потім на основі «досконалого порядку» вже й «сконструювати досконалий язык» [16, с.283-284, 289]. Якщо це неможливо, то за сучасною «технікою коучінга в НЛП» треба навчитись «розпізнавати смисл у собі» через «центральну роль ідентичності» і на цій основі «побудувати відносини» з іншими на понятійно-смісловій основі «находження смислу життя» [17, с.233-234, 239-240]. В.Франкл вважав, що «смисл не можна дати, його треба знайти», він «не може бути створеним» і тому «смисл не тільки повинен, але й необхідно буде знайденим», бо людина «трансцендентує його» у граничних межах «екзистенціальний вакуум – понадсмисл» [18, с.37-38, 198, 308].

Таким чином, в інформаційно-понятійному і понятійно-смісловому розуміння складних і понадскладних комунікативних дискурсів відповідні дискурсатори в інтеркомунікативному стандарті раціональності при логістичній проектній алгоритмізації ноо-розуміння і ноо-мислення предстать у наступних найбільш характерних різновидах. А саме:

- трансформативні дискурсатори або дискурсатори трансформації комунікативного світогляду у комунікативно-понятійне світорозуміння;

- інтерактивні дискурсатори або дискурсатори інтерактивності спілкування комунікативних суб'єктів, дискурсатори подібного типу дозволяють внаслідок проявленої суб'єктом інтерактивності виявити різну топологію їх ноо-розуміння;

- топологічні дискурсатори, що встановлюють топологію ноо-розуміння у функціональному, структурному, структурно-функціональному, системному і метасистемному визначенні;

- смісло-ціннісні дискурсатори комунікативних значень ноо-понятійності, в котрих описуються ціннісно-сміслові аспекти ноосферного

світорозуміння і актуалізації ноо-реальності у координатній метасистемі МЕРКОНЕ-АНБ як «ціннісної ноо-дійсності», що має свій «понадсмысл» (метасмысл) у метасистемній ноо-екзистенційності фізичного-трансфізичного-метафізичного;

-це також конвергентивні дискурсатори комунікативної кон'юнкції в інтерсуб'єктному спілкуванні при виробленні зближуваних позицій у спільному ноо-розумінні в інтеркомунікативному стандарті раціональності.

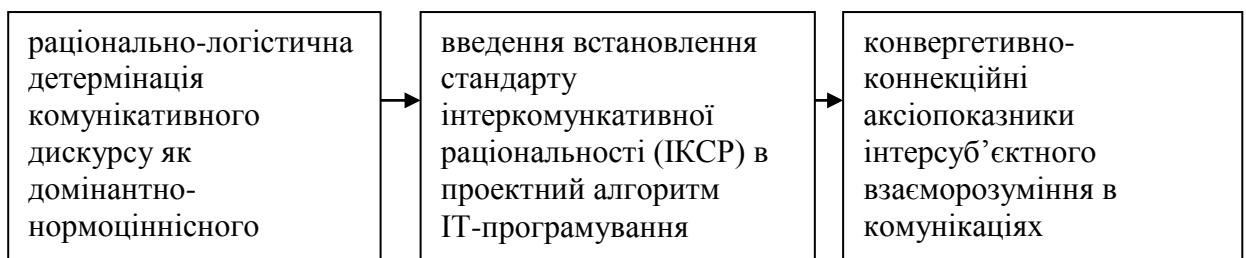
Вищевказані дискурсатори і кладуться в основу інтеркомунікативного стандарту раціональності, де вони мають смысл і значення саме у стандарті ІКСР, бо в них представлений «новий погляд на мислення» з «синергетичною парадигмою розрізнення лінійних і нелінійних процесів» у «топологічному мисленні» з його нелінійністю та «многомірністю людської свідомості» [19, с.358]. ***Зі зміною дискурсу мислення змінюється і трансформується весь «образ мислення» та весь «світообраз» дійсності.*** Новочасовий і новітній «досвід деконструкції метафізики» за сучасними «постструктуралістськими і постмодерністськими концепціями» повертає філософів до «первинної (аподидактичної) дійсності метафізичних основ» [19, с.79, 358-359]. А з цим – до створення загального (і всезагального) «метафізичного світообразу» дійсності (К.Ясперс), перегляду всієї картини світу як «безкінечно подрібнювальна система понять, в котрій мислення підміняється значенням». Сучасна «криза картини світу» якраз і зобумовлена тим, що в існуючій «картині світу думка не визначається» і мисленню «ставиться межа іззовні», щоб мислення «не вишло (не пішло – ред.) до істин власного буття» [19, с.351-352].

В ноо-розумінні за принципом всеєдності буття і мислення і є наявним їх співпадання з ноо-реальністю, бо таким чином отримується власне буття у ментально-матеріальній всезагальності світу. Комунікативні дискурсатори у стандарті ІКСР можуть фіксувати ноо-розуміння комунікативних інтерсуб'єктів на рівні полісуб'єктності і метасуб'єктності, а з цим, рухаючись від «стандартів інтєрраціональності», – на рівень поліраціональності, метараціональності і ноо-раціональності. *А на основі подібної ноо-раціональності відкривається можливість здійснити практичну розробку проектних способів логістичної алгоритмізації ноо-розуміння в дискурсаторах ІКСР та ІТ-імпрінтингу ноо-мислення в новому дискурсі та «образі мислення».* Подібне досягається шляхом інтерактивного спілкування суб'єктів та їх суб'єкт-об'єктним «ноезіс-орієнтуванням» (як інтерсуб'єктів, полісуб'єктів і метасуб'єктів) в «онтос вимірності». Надалі налагоджується взаєморозуміння у спілкуванні вже як ноо-розуміння в

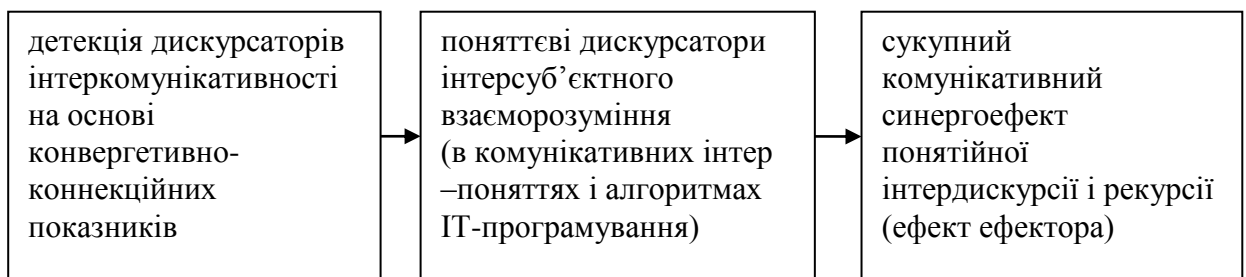
«онтос-вимірності» багатомірного мислення, котре ототожнюється з їх спільним комунікативно-активованим ноо-буттям. В координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ вони предстають як **ноо-суб'єкти**, котрі активно діють у новій реальності ноо-буття, використовуючи інформаційно-синергетичні механізми ментально-матеріальної взаємодії у ноосфері. *Ноо-раціональність дозволяє ноо-суб'єктам швидко досягати взаєморозуміння, комунікативно-конвергованого ноо-розуміння, зближення і єдності ціннісних орієнтацій, комунікативної коннекції за логістикою (взаємозв'язок-єдність-тотожність) і комунікативної інтегрованості.* Подібне легко виміряти як соціометрично, так і психометрично. Це можуть бути, наприклад, прошкальовані оціночні показники, індикатори, нормоціннісні культурокоди, аксіонормативи за стандартизованими нормооцінками «ціннісно-орієнтаційної єдності» (ЦОЄ), ступінь «комунікативної конвергенції» у ціннісній детермінації (ККЦД), міра комунікативно-ціннісної інтеграції (КЦІ) тощо.

Основні логістичні кроки проектної алгоритмізації автентичного ноо-розуміння шляхом його ІТ-імпрінтингу в комунікативних дискурсаторах стандарта інтерсуб'єктної раціональності ІКСР можна представити наступним чином. Це 7 основних покрокових девайс-алгоритмів зі своїм конкретним проектним контентом. А саме:

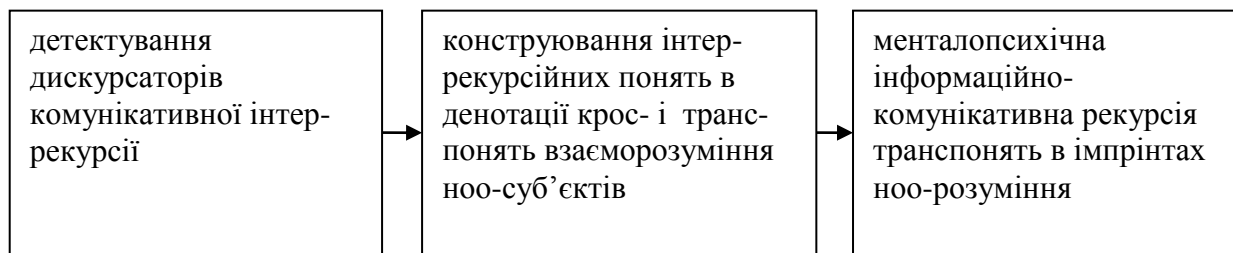
Логістичний крок 1: **стандартизація інтеркомунікативних актів** спілкування ноо-суб'єктів з метою досягнення ноо-розуміння

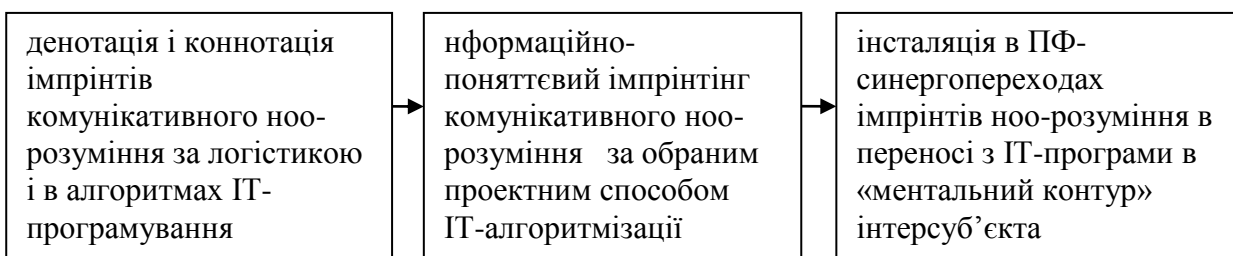
Логістичний крок 2: **комунікативна дискурсія** інтерсуб'єктного взаєморозуміння ноо-суб'єктів з досягненням понятійного синергоєфекту

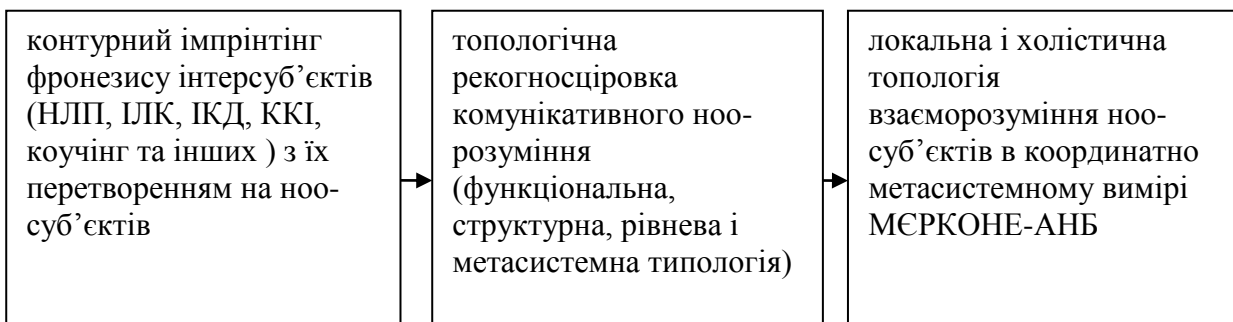
Логістичний крок 3: комунікативна рекурсія в крос- і транс поняттях інтерсуб'єктного взаєморозуміння.

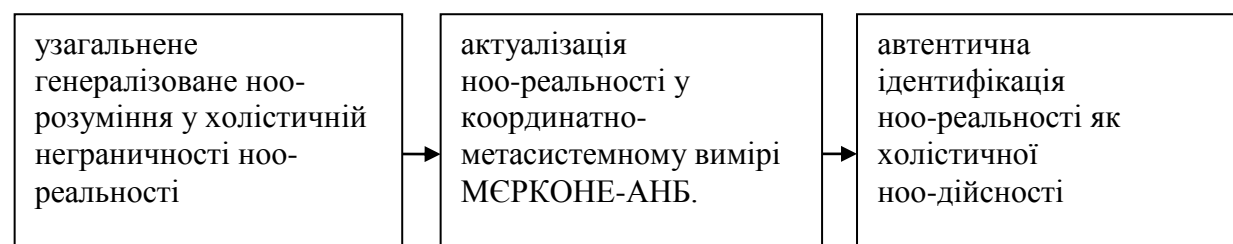
Логістичний крок 4: IT-імпрінтинг комунікативного ноо-розуміння в інформаційних денотатах і коннотатах ноо-розуміння

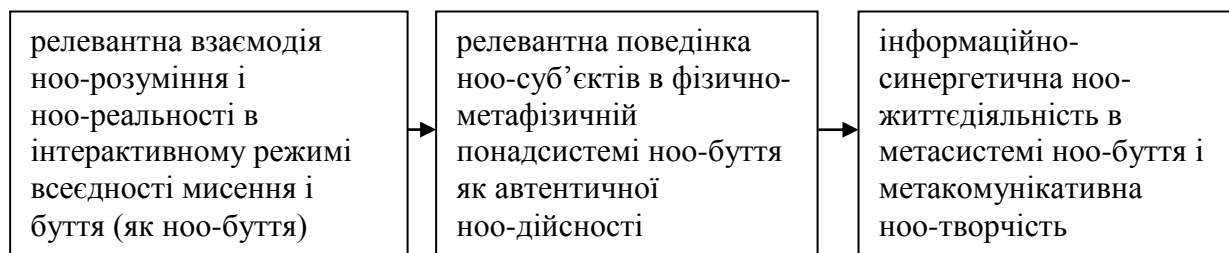
Логістичний крок 5: актуалізація ноо-розуміння в координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ.

Логістичний крок 6: актуалізація ноо-реальності в координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ.

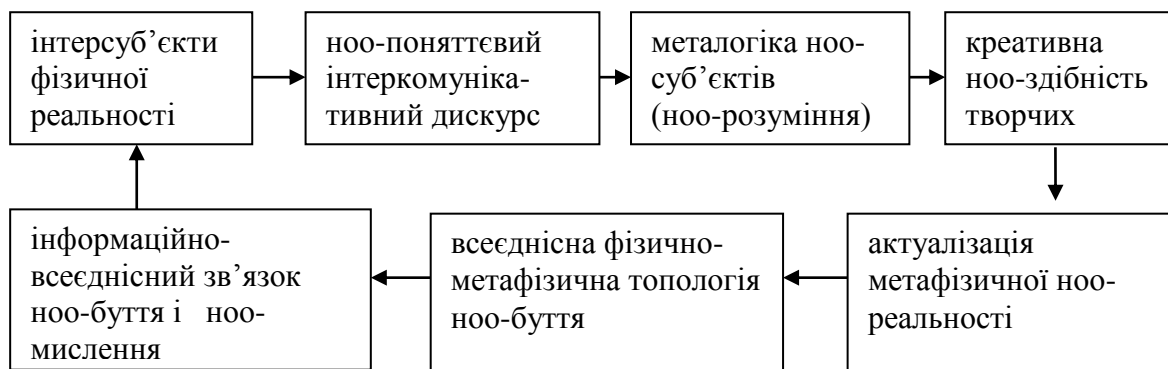
Логістичний крок 7: ідентифікація автентичної ноо-дійсності в онтологічній вимірності комунікативно-інтерактивного ноо-буття.

Металогіка «понадсмислу» вищенаведених логістичних операцій полягає у наступному: *інтеркомунікативну актуалізацію ноо-реальності (як ноо-дійсності) можна здійснити тільки через її інтерсуб'єктне ноо-розуміння, а не почуттєве сприйняття*. Л.Вітгенштейн стверджував, що «реальність не можна доказати через (посередством – рос.) її саму». Він вважав, що подібне можливо здійснити тільки понятійно-логістично, а саме – через «логічне прозріння» [20, с.142]. Але «розтлумачувати комусь, чого він не розуміє, безглуздо» і тому треба розраховувати на розуміння «як раз тих, хто розуміє» [20, с.32]. Ось чому всі суб'єктивні «ствердження про реальність» є «ствердження, що володіють різною ступінню упевненості». З одного боку, це «впевненість пам'яті або, скажімо, сприйняття», а з другого – «досвід може переконати мене» і це досвід «здібності розсуджувати» (міркувати, розмислювати – ред.) [20, с. 143]. Тобто у розумінні Л.Вітгенштейна – *це «ментальне сприйняття» реальності, для якого потрібна певна «ментальна здібність»*. Саме такою ментальною здібністю і володіють ноо-суб'єкти, котрі здатні комунікативно-інтерактивним чином ідентифікувати ноо-реальність через імпрінти (інтерпоняття, кроспоняття і транспоняття) ноо-розуміння. А потім – через відповідні комунікативні дискурсатори і стандарти раціональності донести це розуміння до інших людей. Проте тільки в разі сформованості у них ноосферного світорозуміння і «метафізичного світообразу» дійсності (К.Ясперс).

Тобто головна відмінність комунікативно-проектного способу актуалізації ноо-реальності як існуючої дійсності через її ноо-розуміння полягає у тому, що *ноо-дійсність «розгортається» перед інтерсуб'єктами в ментально-контурних імпрінтах ноо-понять та актуалізується в їх ноо-понятійній менталосферності як ноо-буття*. Подібним чином вони й перетворюються на ноо-суб'єктів, котрі безпосередньо через ноо-понятійний дискурс «створять» ноо-дійсність в процесах «ноезіс-орієнтування».

Відповідний ПФ-синергоперехід від фізичної до метафізичної реальності логістично виглядає так:

Як видно, в подібному синергопереході від фізичної до метафізичної ноо-реальності діє своя **металогіка** або **«ноо-мислення»**, котра є зворотною сспіввідносно до традиційної логіки. Вона полягає в тому, що – не матеріально-фізична дійсність відображається у «почуттєвих поняттях», а навпаки – **метафізична ноо-реальність актуалізується і «розгортається» в інформаційних імпрінтах ноо-понять, що «наповнюються» дійсним ноо-буттям** і навпаки ідентифікується як інформаційно-взаємотранспарентна фізична і метафізична дійсність в єдинореальнісній координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ. Зв'язок в ній здійснюється на *інформаційно-синергетичній основі шляхом інформаційно-польового обміну, структурного, рівневого та міжсистемного розподілення квантово-польового інформаційного синергоресурсу між фізичною і метафізичною реальностями в граничності єдиної метасистеми*. Фізичний космос і Всесвіт тоді предстає не тільки як «об'єктивна реальність», що існує незалежно від суб'єкта і він може її тільки почуттєво відображати, але й як таке **«метафізичне космоутворення», котре є самовідображенням мозку, самонаведеною рефлексією-рефракцією ноо-суб'єктної реальності**. Тобто є активно-творчим «накладенням» ноо-менталосфери суб'єкта на зовнішність та здійснення креативного впливу на неї в інформаційно-польовому режимі безпосередньої суб'єкт-об'єктної взаємодії. В метафоричному сенсі це є «мандрівка по свідомості» (Ауробіндо Гхош), «мандрівка-у-мозку» в інтерактивній взаємодії ментало-суб'єктної реальності і матеріально-об'єктної реальності у єдинореальнісній метасистемі. Подібний «зв'язок між двома світами», за думкою Аурбіндо Гхоша, «ще не побудований, але ми входимо в період такого будування». Не зважаючи на обвинувачення в містицизмі, він вірно вважає, що треба науково «встановити зв'язок між світами. Бо два світи в дійсності не один над одним, а один всередині іншого, у двох різних вимірах,... вони покривають один одного, не будучи пов'язаними

разом» [21, с.361,373]. Сучасна «гностична революція» встановлює «нове відношення між духом і тілом», – тобто матеріально-фізичного і ментально-метафізичного, коли у «новому відношенні духа і тіла» вже немає повної і «всієї ідентифікації з тілом». Більш того, необхідно «припинити бути ідентифікованим з тілом» заради ж його «висвободження і найвищого прийняття матеріальної натури» через духовність з отриманням від духовно-тілесної єдності «довготривалості, здоров'я, кріпості, фізичної досконалості, тілесного щастя, висвободження від страдань, безтурботності». Подібне повністю здійсниться, коли «гностична сила буде діяти в тілі» вільно як «чутливий інструмент духу» [21, с.373]. Тоді «суб'єктивні переживання» будуть сприйматись як «внутрішні переживання... Космічного розуму, Надрозумного знання». З цим робиться ключовий епістемологічний висновок щодо знання: «Ефект його є об'єктивним» [21, с.368]. Виходячи з об'єктивності знання, *пізнаючий суб'єкт стає «гностичною людиною», що знає і переживає «трансцендентальне буття»*. Він вільно і впевнено живе у «двох світах». Так, «гностичний індивідуум буде у світі і від світу,... буде перевершувати світ у своїй свідомості і жити у своєму висходженні, він буде всезагальним, але вільним від всезагального», в ньому трансцендентально твориться «Достеменна Особистість» як «всезагальна індивідуальність, бо вона індивідуалізує Всесвіт» і живе особливим «гностичним життям» [21, с.309]. В ньому долається бар'єр між внутрішньо-суб'єктивним і зовнішньо-об'єктивним. А саме: «Гностичне життя буде внутрішнім життям, в котрому протиріччя внутрішнього і зовнішнього, себе і світу будуть вилікувані і перероблені... з точки зору єдності». І вже «у світі цієї єдності» суб'єкт у своєму гностичному житті «дивиться на світ й усі речі». Він стає *«транс-суб'єктом»* – інтерактивність, комунікативність і сенсibilізація подібного «транс-суб'єкта» різко підвищується: вся «воля, ідеї, сприйняття гностичної істотності зіткані і речовини єдності, його дії протікають на цьому базисі». Виходячи з цієї «базисної єдності» всі його зв'язки і «спілкування буде присутнім і входити в його відносини з іншими, котрі не будуть для нього іншими, а ним самим у єдиному існуванні, у його власному всезагальному бутті» [21, с.369-370].

За нашою концепцією, в інтелектуально-раціоналізованому вигляді це є єдинореальнісне «всезагальне буття» у ноо-дійсності фізично-метафізичної метасистеми. З одного боку, воно локалізовано в індивідуальному ноо-бутті, а з другого – актуально репрезентується як *всезагальне «холотронне ноо-буття» у самовідображенні всіх ноо-суб'єктів в їх всеєдній інтеркомунікативній і транскомунікативній взаємодії*. Це *ноо-комунікація*

особливого характеру, бо вона відбувається в іншій дискурсії і потребує застосування інших дискурсаторів і стандартів раціональності. Вони повинні виявляти таке **гнозис-знання або інформаційний контент ноо-знання**, що конкретно передається і операційно функціонує у комунікативних обмінах та інтервзаємодіях ноо-суб'єктів як семіотична інформація. Це інформаційно-семантичний паттерн (пакет) рецептурного знання певної місткості і ресурсності в його конкретній інформаційній семантиці та ноосферному дискурсі. А саме – в конкретній ціннісній детермінації, смислі і значенні, в конвергентивно-ціннісній універсальності і полісеміотичній інтегрованості для всіх ноо-суб'єктів, що виявляється у загальному інформаційно-синергетичному ефекті. Подібний синергоефект внаслідок їх інформаційно-синергетичного синтезу і акумулює той інформаційно-синергетичний ресурс, котрий не тільки актуалізує ноо-реальність, але й перетворює її на ноо-дійсність з активно-буттєвісними проявленнями. Вже у більш високому онтологічному вимірі і в органічній всеєдності ноо-буття і ноо-мислення. В стандарті ІКСР подібне описується і програмується на основі логістики проектних способівв ІТ-алгоритмізації ноо-розуміння і ноо-мислення в дискурсаторах інформаційної свідомості і нейроінтелекту.

Використана література (до рр. 11.2, 12.1)

1. Прибрам К. Языки мозга. Экспериментальные парадоксы и принципы нейропсихологии. – М.:Прогресс, 1975.
2. Берснев П. Лабиринты ума. – СПб.:Амфора, 2008. – 462 с.
3. Уилсон Р.А. Психология эволюции. – Киев: Янус, 1999.
4. Человек и общество. Ноосферное развитие (Под ред. В.Н. Василенко). – М.-Белгород: Белг. обл. типогр., 2011. – 485 с.
5. Капіца В.Ф. Синергетика ноосфери і метафізика знання. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2011. – 304 с.
6. Татаркевич В. Історія філософії. У 3-ч томах. Т.3. –Львів: Свічадо, 1999. –568 с.
7. Гуссерль Э. Логические исследования. Картезианские размышления. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. – Минск: Харвест; М.: АСТ, 2000. – 752 с.
8. Уайтхед А.Н. Избранные работы по философии– М.:Прогресс, 1990. – 718 с.
9. Семенова В.Н., Гуссерль Эдмунд Новейший философский словарь. – Минск: Книжный дом, 2003. – 1280 с.
- 10.Ясперс К. Психологія світоглядів. – К.: «Юніверс», 2009. – 464с.

- 11.Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 491 с.
- 12.Капіца В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012. – 479 с.
- 13.Тулмин Ст. Человеческое понимание. – М.: Прогресс, 1984. – 327 с.
- 14.Капіца В.Ф. Національна світоглядна культура. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 566с.
- 15.Языки как образ мира. – М.: АСТ, 2003. – 569 с.
- 16.Витгенштейн Л. Философские исследования // Языки как образ мира – М.:АСТ, 2003. – С.220-564 (568 с.)
- 17.Макдермот Ян, Венди Яго. Практический курс НЛП. – М.:ЭКСМО,2005. – 464с.
- 18.Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 1980. –368с.
- 19.Філософсько-антропологічні студії. Спецвипуск. –К.: «Стилос», 2001. – 364 с.
- 20.Витгенштейн Л. Культура и ценность. О достоверности. – М.: АСТ, Астрель, 2010. – 250 с.
- 21.Интегральная йога Шри Ауробиндо. – М.: «Никос», 1992. – 396 с.
- 22.Мамардашвили М. Формы и содержание мышления. – СПб: Азбука, 2011. – 288 с.
- 23.Капіца В.Ф. Світоглядна культура і ноосферне світорозуміння. – Кривий Ріг: Видав.Центр, 2013. – 592 с.
24. Душков Б.А. Психосоциология. – М.: ПЕРСЭ, 2003. – 480 с.
- 25.Тузовский И.Д. Утопия- XX1: Глобальный проект «Информационное общество» - Челябинск: Челяб.гос.акад.культ.и искусств.–2014. – 389 с.

12.2. Логістичні проектні способи алгоритмізації ноо-розуміння і ноо-мислення в дискурсаторах інформаційної свідомості і нейроінтелекту (за стандартом ІКСР)

В сучасній науці існують два альтернативних погляда на інформаційну сутність ментально-мозкових процесів. Один із них полягає в тому, що основу ментально-мозкової діяльності складають квантові процеси і стани, котрі не мають інформаційної складової. Але з цим твердженням закономірно виникає питання: звідкіля тоді беруться у мозковій системі людини знання, виникають пізнавальні процеси, генерується інформація? Другий погляд виходить з протилежної можливості квантування інформації і створення «квантових комп'ютерів», котрі здатні оперувати інформацією, передаючи відповідні «квантові стани» інформаційним шляхом. Це дивні

стани, котрі вимірюються не в інформаційних бітах і байтах, а в «кубітах», котрі здатні приймати бітові значення «0» і «1» одночасно, і таким чином одночасно знаходиться в інформаційних станах «0» і «1» (можливо «0-1», що є «векторним фракталом» у «канторовій множині»). Подібні інформаційні стани можна представити таким чином: якщо 8 бітів (один байт) – це аналог однієї букви, то 8 кубітів – це той же аналог букви, котрий може бути і цілим алфавітом. Тому «квантові інформаційні технології» (що фактично являються інформаційно-польовими технологіями) можуть набувати надзвичайно великої інформомісткості. Так, у своїй репрезентації в якості інформаційної «квантової системи» (квантово-інформаційної системи), наприклад, у 7 кубітів вона здатна на «фантастичні досягнення». Одне з них – це здійснена «квантова телепортація» інформаційного стану фотонів на відстань 142 км між двома Канарськими островами [1]. Проте яким чином передається-телепортується сам інформаційно-семантичний зміст через квантово-польові імпульси поки що невідомо, бо для цього треба вирішити проблему механізму функціонування штучного інтелекту. За Н.М. Амосовим це інформаційно-креативна проблема, а саме проблема творчості, бо «творчість – ось головна мета створення штучного інтелекту рівня вище людського розуму», і це саме «квантовий рівень» інформаційних систем і «штучний інтелект високого рівня в цьому відношенні перевершить людський розум» [26, с. 208]. Але в цілковитій можливості людського розуму є вирішення проблеми «квантування інформації про світ», здійснення «маніпуляції з буквами і словами», а головне – закладання в «розуміння Загального Алгоритму Розуму» такі «сми́лів» і «змі́стів», котрі б змоделювали дійсність у квантових «порціях інформації», маючих «більш високий рівень узагальненості» [25, с. 282]. *В квантових імпульсах, у їх частотно-хвильових випромінюваннях і будуть «закладуватись-програмуватись» подібні смисло-змістовні «порції інформації»*, котрі, за нашою концепцією, створюють відповідні **інформаційно-семантичні патерни** (ІСП), а також ІС-комплекси в інформаційно-квантових процесах обміну і розподілення енергії (і синергії) на квантово-польовому і поле-інформаційному рівні «тонкофізичних» взаємодій [27, с. 436].

За Г.Хакеном, ця проблема наштовхується на завдання створення «нейрокомп'ютера» та «синергокомп'ютера», котрі будуть здатні на основі інформаційно-синергетичних операцій впорядковувати, самоорганізовувати і креативно продукувати нове знання [2, с. 153, 228]. Зараз серед існуючих методів еволюційного, експертного, евристичного і нейронного способів вирішення проблеми штучного інтелекту якраз і розробляється квантово-

інформаційний або інформаційно-польовий метод створення «суперкомп'ютера», здатного функціонувати в режимі «фазових переходів» (періодично-фазових синергопереходів), що аналогічні людській інтелектуально-креативній діяльності за її семантикою, семіотикою та «ментальними проривами» у знанні. За нашою концепцією, подібне можна здійснити через моделювання ноо-розуміння та його логістичного інформаційно-семантичного ІТ-імпрінтингу на основі інтеркомунікативного стандарту раціональності (ІКСР). І надалі – створення на базі логістики та алгоритмів стандарту ІКСР проектної розробки девайсу власного дискурсу у відповідних дискурсаторах інформаційно-семантичного стандарту раціональності (ІССР). Цей зв'яз'к в науці вже фіксується і досліджується як «проблема інформаційного гуманітарного знання» [3, с.269]. Значне коло дослідників в аспекті соціогуманітарного знання починають розглядати культуру в інформаційному середовищі (О.Тоффлер, А.Етціоні, Ж.Еллюль, Х.Сколімовські), переходячи від понятійного та історично-еволюційного розгляду «інформаційного етапу» в розвитку культурно-цивілізаційних систем (Д.Белл, Т.Стоун'єр, Г.Кан, А.Турен, У.Дайзард, Р.Айріс), до соціокультурних і культурно-інформаційних змін самої людини в новому інформаційно-комунікативному середовищі (К.Ясперс, Р.Коеен, Ю.Хабермас, К.-О. Апель, Дж. Мартін). Нове знання та акумульована інформація перестає вкладуватись у традиційні категорії, в нові образи, уявлення та понятійність з інформаційною семантикою і семіотикою. Нове знання все менше піддається класифікації і все більше представляє собою дискретні «уривки нового», дивну форму непов'язаних ідей або навпаки – неорганізовані «уривки інформації» у їх дискретній аморфності і неосмисленості. А з цим фіксуються утворення на тлі постмодерна інформаційно-видовищної «кліпаючої дійсності» у мерехтливості «бліп-культури», що тільки спонтанно висвічують непов'язані фрагменти соціореальності. Техноінформаційна функція подібної «блимаючої культури» у її дискретних «висвірках» – зманіпулювати реальність так, щоб «реальні події все більше приймали характер понадреальних», зманіпулювати в інформаційній техноноосфері враження, що «реальності більше немає, а є лише понадреальність» [4, с.551]. Проте у кінцевому рахунку досягається якраз протилежний ефект. Техноноосфера з подібними дискретними включеннями «висвітленої» понадреальності насправді стає «чорною дірою». Вона, за Д.Келлнером, «поглинає все значення, інформацію, комунікацію, повідомлення і т.д., таким чином роблячи їх безсмысленими», а обезсмысленні людські «маси похмуро бредуть своїм шляхом, ігноруючи намагання маніпулювання ними» [5, с.85].

По суті самі СМІ створюють техноноосферу і разом з глобальною техноінформаційною мережею перетворюють «в певному сенсі все суспільство... у чорну діру», а всього «соціального у масу» людської «інертності», «апатії» і «байдужості», на підґрунті чого здійснюється «перетворення мас у чорну діру нігілізму і безглуздості» [5, с.118]. Замість дійсної ноосферної реальності, що автентична сутнісним силам людини, встановлюється, за Ж.Бодріаром, «гіпералізм симуляції» з «репресивним простором... вироблення реакцій», з «апаратом програмування», заснованому на «рекламному втокмачуванні» і «виробленням поведінки, що ґрунтувалася на страхові й тваринній покорі» [6, с.120]. Зараз існують такі дві основні «дифракції моделей», а саме:

а) «тоталітаризм» і «концентраційна бюрократія»; за цією моделлю встановлюється «симулятивна раціональність» техноінформаційної реальності на основі «ринкового закону вартості» і поширення його дії шляхом «централізації глобального процесу» через «велику культуру тактильної комунікації»; але насправді це «архаїчна раціональність», що осучаснена у формах символічної гіперреальності «техно-люміно-кінетичного простору і тотального спаціодинамічного театру» [6, с.120-121].

б) модель «переходу... від ультиматуму до заохочення» за «допомогою коду» інтерактивних, але символічних «радісних зворотніх зв'язків»; це модель «активної відповідності» субекта, його «ігровій причетності» до інтерактивного «віртуального обміну», символічних «багатовекторних контактів», «безперервних спонтанних відповідей», це «тропізми, міметізми, емпатії» і «вся екологічна євангелія відкритих систем з негативним чи позитивним зворотнім зв'язком, з усією ідеологією регулювання через інформацію (підкр. нами),... згідно з більш гнучкою раціональністю» [6, с.121].

Символічну «метафізику коду» Ж.Бодріяр знаходить у «метафізиці енергії», тобто там, де повинна бути реально-дійсна «метафізика синергії», «Метафізика коду» розкривається також і в «метафізиці недетермінованості» або там, де повинен бути реальнодійсний «ноосферно-метафізичний детермінізм» (фізичного, трансфізичного і метафізичного), у метафізиці «кібернетичного контролю» – там, де повинна бути «метафізична свобода» (К.Ясперс) і вільне метафізичне ноо-орієнтування. Парадоксально, але подібним чином виникає, за Ж.Бодріаром, «операційна конфігурація» тотального контролю через віртуально-символічні коди (метафізичні), що дає владу над «симулятивною гіперреальністю» техно-ноосфери. Вона репрезентується у своїй «генезі симулякрів» до «інформаційно-сигнальних

імпульсів», замкнених у «одновимірному просторі» інформаційної «генеративної матриці», замість 5-и вимірної дійсно-існуючої ноо-реальності. Одновимірний «символічний простір» – це «чорні скриньки, де зріють всі команди і всі відповіді», а «знаки коду» – це «чорна скринька коду» або симулякр «знакового простору» [6, с.98-99]. Він є одномірно-«лінійний», «клітинний простір», де «безнастанно генеруються одні й ті ж сигнали» («інформаційно-сигнальні імпульси»), і він діє як «код незрушній, мов платівка, яку заклинило у програвачі». В такій одновимірності всі користувачі представляють як «юзери», що схожі на «в'язня, котрий з'їхав з глузду від самотності й одноманіття». Юзер існує в «аурі знака» як в його «знаковому просторі», котрий «зникає... через кодування» і вже не існує як «знак коду», бо з його «детермінованістю зникає... саме його значення», а через «наступну дешифровку запису відбувається розрішення знака» [6, с.99]. Тобто юзер-користувач реально існує у віртуальності поки є «впорядкування коду» через кодовий знак і дешифрування коду. А поза цієї кодової реальності юзер реально не існує, бо таким чином «відбувається... розпилення (користувача як суб'єкта) за допомогою коду», припиняється його «активна залученість» і «причетність» до «апарату програмування» симулятивної гіперреальності [6, с.120-121].

Ось чому в сучасній науці суспільства так різко постало питання про «інформаційну цивілізацію» та її «соціокультурні риси віртуального феномена» [7]. Але що собою представляє реальна культура інформаційного суспільства у її культурогенно-ноосферній дійсності, а не в техногенно-симулятивних «віртуальних феноменах»? Питання ставиться саме в площині нарощення інтелектуально-творчих потенціалів людини і, конкретно, її ментальної здатності до суб'єктно-інформаційної інтерактивності з об'єктною дійсністю в якості реальних взаємодій, а не віртуально-символічної інтеракції. Тобто *прямої і безпосередньої психофізичної взаємодії ментально-суб'єктного і матеріально-об'єктного у їх суб'єкт-об'єктній динаміці* [8]. І в цьому сенсі неспівпадання культури і творчого розвитку людини з інформаційною цивілізацією стає все більш очевидним і суперечливим. Сучасна техноінформаційна цивілізація вкрай специфічна. В ній люди можуть лише споживати різні копії, коди і знаки культурних цінностей, не розуміючи їх смислу і соціокультурних значень, семантики закладених ідей, знань, світоглядних уявлень і світорозуміння. Інформаційна цивілізація одномірна, шаблонна, орієнтована не на творчість, а на споживання нових стандартів у житті й мисленні. Це стандартизація життя та зразків для наслідування, некритичне і неосмислене прийняття шаблонних

думок, шаблонів «інформаційного буття», що все більше стає «веб-буттям» (Б.Гейтс) плоскісної «комп'ютерної сторінки». *Нове «інформаційне мислення» є двумірно-плоскісним* відповідно до дисплейного екрану – це *штучна двумірність логічно-одномірного та образно-одномірного, штучне пов'язання цієї «одномірної лінійності» (Ж.Бодріяр) у «плоскій двумірності» понятійного і наочного.* «Екранна культура» дозволяє здійснити «комп'ютерне моделювання», пов'язавши інформацію з її екранною побудовою та представлення в наочній формі «екранної моделі». З нею можна вести «двумірний діалог» на «екранній мові», використовуючи той чи інший «штучний язик» як віртуальну «метамову» символічної двумірної реальності. «Розрив» неспіввідношення інформаційної цивілізації з багатовимірною культурою, що у ноо-розумінні і ноо-мисленні піднімається на 5-й вимір ноо-реальності, закономірно призводить до зіткнення «інформаційної двумірності» з «ноосферною п'ятивимірністю», протирічного і конфліктного зіткнення і *противоборства віртуально-символічного псевдосвіту з дійсною реальністю.* В цьому і виявляється суть «третьої світової війни», що, вочевидь, є «інформаційною війною», котра активно ведеться з моменту становлення «інформаційного суспільства» (С.С. Почепцов) і зараз розглядається як перманентна «інформаційно-психологічна і психотронна війна» саме в сфері людського інтелекту і мислення. Тут діє відповідна «інформаційна стратегія» і «ноополітика» у «кібернетичній війні», де «передовим фронтом» є «інформаційно-психологічне противоборство у мережі Інтернет» [9, с. 65, 85, 113]. Головна мета «ноополітики» – «інформаційний імперіалізм», «культурна експансія», світова інформаційно-технологічна гегемонія великого «інформаційного бізнесу», де «ноополітика» – лише «перший крок в американській інформаційній стратегії» [9, с. 65, 221, 230].

Зараз «зустріч культури і цивілізації», тобто гуманітарно-ціннісного і техногенного, культурно-інформаційного і техноінформаційного набуває надзвичайної гостроти. Деякі дослідники вважають, що *подібна «зустріч» культурного і техногенного може привести до кризи культури і дегуманізації людства внаслідок «культурної катастрофи».* Акультурація техноінформаційного суспільства очевидна, але поки що ми споглядаємо «зіткнення цивілізацій» і «цивілізаційні війни по лініям розлому цивілізацій». С.Хантінгтон, котрий є розробником концепції «міжцивілізаційних воєн» внаслідок інформаційної «модернізації» і «вестернізації» глобального соціуму, пропонує технотронному інформаційному суспільству «культурну перебудову», проведення «політики культурної ідентичності, економічного

співробітництва на основі культурних взаємодій, зміни всієї «структури цивілізацій», на основі культурних універсалій «універсальної цивілізації» [10, с. 74, 185, 194, 202]. Пропонуються моделі антропогенної цивілізації реального гуманізму (В.С. Стьопін), «ноосферної цивілізації» (В.М. Шейко), і, що вкрай симптоматично, – глобалізованого «семіотичного соціуму» у сукупності «семіотичних субцивілізацій»: «новевропейської субцивілізації» (Прибалтика, Польща, Україна), «християнські субцивілізації» у форматі «Суша і Море», «океанічна субцивілізація» та інші з задіянням «закону синархії», або синергетичних джерел в розвитку «планетарної свідомості» [11, с. 40, 113, 368, 385].

За нашою концепцією, всі вищезначені феномени інформаційного розвитку суспільства, протиріччя інформаційно-цивілізаційних техносистем та необхідність їх «культурної перебудови» в ціннісному семантично-семіотичному стандарті можна представити не в «символічній інтерактивності», а в реальному культурно-інформаційному розвитку і в реально-інформаційній інтерактивності ноо-розуміння. Воно вибудовується в дискурсаторах культурно-інформаційного та інформаційно-семантичного способу реальнісних суб'єкт-об'єктних інтеракцій. В них «символічний інтеракціонізм» повністю знімається і на перше місце виступає «дійсний інтеракцізм» суб'єкт-об'єктних взаємодій, котрий фіксується в інформаційно-семантичному стандарті раціональності (ІССР) дійсної, а не віртуальної суб'єкт-об'єктної єдності. В подібній інформаційній матеріально-ментальній взаємодії первинним виступає людський «суб'єктом» (габітус), суб'єктне ноо-розуміння в інформаційних актах розпізнавання ноо-об'єктної реальності. Це є **феноменальна здібність ноо-суб'єкта до активного та інтерактивного мислення.** Подібне є унікальною ментальною здібністю homo novus, здатного до «активації мисленевих процесів», надання їм динамічності, «що дозволяє людям розвивати здібність мислити і розвивати її характерним для людини образом», коли саме «мислення формує процес інтеракції». Тобто імпульсує «інтеракцію як процес, в котрому одночасно розвивається і виражається здібність мислити», передусім у тому, що «інтеракціоністське мислення» перетворює фізичні об'єкти у «абстрактні об'єкти» [4, с. 260-261]. Це є «ментальні об'єкти», котрими ноо-суб'єкт може оперувати як ідеально-інформаційно, так і квантово-інформаційно або тонкофізично-польовим способом. Сучасні науково-експериментальні дослідження доводять, що може здійснюватись «нематеріальний вплив» на матерію, котрий має «тонкий характер» висхідного «мікроскопічного впливу», який потім підсилюється нервовою системою людини. С.Хамерхоф

висловив дивовижну гіпотезу, що квантові структури у мікротрубочках нейронів («тубули») приймають безпосередню участь в обробці інформації [12, с. 67-92]. Хоча це само по собі ще не доказує *наявність ментально-тонкофізичного, квантового інформаційно-польового інтераціоналізму* (іза принципової об'єктної неспостерігаємості суб'єктних фактів), проте формують принципово нове розуміння «квантової теорії свідомості» і мислення, знімають багато затруднень класичних «неквантових моделей» ортодоксального фізично-матеріального характеру. Так, вдосконалена матеріальна квантова теорія свідомості в концепції Е.М. Іванова [13], інформаційно розвинута «польова теорія» свідомості і нейроінтелекта Р.Пенроуза [14], інші квантово-інформаційні теорії, в яких нервова система перестає механістично розглядатись як «панель управління» організмом у світлі квантової теорії свідомості, де «кнопками» слугують техногенні квантові системи, а техноінформаційним оператором виступає нематеріальна «душа», котра приймає «духовно-ноосферні» рішення за код-інформаційним алгоритмом, що незбагнений і непізнавальний для людського розуму (М.Б. Менський) [15, с. 631-648]. Подібні інновації побудили науковців *перейти від суто техногенних квантово-матеріалістичних і квантово-ідеалістичних «моделей свідомості» і мислення до реально-інтераціоналістських «інформаційних моделей мозку» (ІММ)*. Була поставлена вкрай складна задача розробки ІММ, котра б функціонувала як повноцінний суб'єкт без усякого зовнішнього управління і без безпосереднього зв'язку з ЕОМ-оператором, а самостійно ставила і вирішувала творчі завдання. Більш того, виявляти *мікроскопічний вплив самопрограмуючої квантово-інформаційної системи, мікродію «квантових подій» на зовнішні обставини з фіксацією «макроскопічного результату»*. Наприклад, у вигляді виявлення кореляції між інформаційною квантовою системою і зовнішніми обставинами в умовах, коли, з одного боку, *функціонування квантової системи виглядає невіддільно від внутрішньо вільного суб'єкта*, а з другого боку, *коли квантові події незалежні від зовнішніх обставин і вся квантова система працює як незалежний живий організм*. Зараз у цьому напрямку на Заході ведуться інтенсивні дослідження за «Голубим проектом мозку» [15, с.153-160]. За цим проектом важливим є не тільки виявлення «інтераціоналістських кореляцій» мисленевої діяльності мозку, а таких «ментальних кореляцій», котрі можуть бути проявленнями нових, поки що невідомих науці фізичних законів. Наприклад, інформаційно-квантових переходів до більш високих, але слабких і понадслабких енергій (синергій). У мегакосмосі – це квантові переходи до понадвисоких енергій, у людському

мікрокосмі – «мікроквантові переходи» до понадслабких енергій. Але більш важливішим уявляється вирішення принципового питання про наукову пізнаваність подібних феноменів. Насамперед таких, що фазово-енергетично (синергетично) та інформаційно-імпульсно квантують матеріальні явища, а потім трансформуються у нейронно-квантові імпульси «переробки інформації» і в подальшому нейроквантовому процесі стають нематеріальним мисленням або «ментальним явищем». Тут важливо побудувати не тільки *відповідну теоретичну (онтологічну) модель, але й зробити її «реальною моделлю» дійсних інтеракцій ментально-об'єктного і матеріально-об'єктного*. І вже на основі цієї реальної «інтеракціоністської моделі» не тільки експериментально константувати наукові факти, але й надійно детермінувати і точно визначити майбутні реалізації, стани та образи майбутньої реальності. У конкретному «проекті мозку» – це *вирішення питання про об'єктивну спостережність проміжних стадій мисленевого процесу, доказовість «суб'єктних фактів» та вивчення зв'язку суб'єктних фактів (як «квантово-інформаційних подій») з передбаченими майбутніми подіями у зовнішній реальності*. Один з можливих доказів подібного: суб'єкт логіко-математичним шляхом вирішує двома способами задачу, а матеріально-предметні дослідження її не вирішують, проте суб'єктно-отриманий результат є вірним, бо він може бути предметно-реалізованим. Це і є добрим науковим доказом дійсно-існуючого «реального інтеракціонізму» як незалежної і «безпричинної наявності» осмислених знань в їх істинності. Або *семантично-істиннісних знань в їх інформаційному вираженні, що й можна зафіксувати у відповідних інтерактивних стандартах раціональності*. А саме:

- в інтеркомунікативному стандарті раціональності (ІКСР), використання якого в дискурсаторах ноо-розуміння та ІТ-імпрінтінгу ноо-мислення було раніше показано;

- інформаційно-семантичному стандарті раціональності (ІССР), котрий в категоріях соціології знання Н.Лумана є «ключ до знання про суспільство», коли «семантика суспільства» спостерігається, розуміється і інтерактивно здійснюється через «комунікацію в комунікаціях» [4, с.234];

- в код-інформаційних алгоритмах, в котрих «код істинності» фігурує як «спосіб відділення елементів системи від елементів, що до системи не належать» [4, с.231]; за нашою концепцією, це раніше розглянуті культурокоди, креатокоди і семантокоди у відповідних дискурсіях «смислу смислів» (Ж.Дельоз) та «трансцедентального смислу» (В.Франкл).

В подібному код-інформаційному аспекті мова може вестись про «вроджене знання» у його генетичній модифікації, коли можливо уявити «мислячу структуру», що не має і не володіє свідомістю, є «безсвідомісною» мислячою структурою. А замість свідомості подібна **«мислеструктура» має кодифіковану «генетичну інформацію» з ментальною здібністю її розкодовувати у дешифрованих записах імпринтів**. Проте може бути і навпаки – саме через свідомість «суб'єкта» як субстантива, де *інтроєктовані субстантивні коди доприродного світу у його прототипах, і відбувається «введення» субстантивно «вкладеної» код-інформації із «стану ітроєкції» в актуалізований стан її дешифрованої екстеріорізації і екстернальності в з'єднаному ноо-розумінні і ноо-бутті*. Це вже питання в аспекті створення штучного інтелекту, котрий виявляється в процесі функціонування субстантивно-інтроєктованої код-програми як «генетичної інформації», записаної у код-імпринтах і котра екстеріорізується у «штучному мисленні» без виявлення феномену свідомості у сконструйованій інформаційній системі штучного інтелекту. Це й буде комп'ютерний «супермозок» з суперінтелектом, котрий при цьому себе не усвідомлює, як не усвідомлює і буттєвісну дійсність. Штучному інтелекту з його надлюдськими суперможливостями не потрібна свідомість і самосвідомість, у нього просто немає потреби у свідомісному відображенні ні дійсності, ні себе в рефлексивному самоусвідомленні. В такому сенсі не потрібні штучному інтелекту семантика і семіотика осмислення буття як такого, для нього є «зайвими» і «безсмысленими» такі поняття як дух, душа, почуття, емоції, життєві цінності, біль, радість, щастя, добро, зло і всі моральні категорії. Це не тільки «зайва інформація», але вона не має навіть автентичного інформаційно-семантичного опису і розкриття, бо є «чистим інтелектуальним продуктом» без етичного контенту і нравствених обмежень. В той же час «живий» та «одухотворений» інтелект переважно предстает моральним і духовно-ціннісним «натуральним продуктом», «живою етикою» людства, глибинною ментальністю буття, результатом інтелектуального осмислення власної суб'єктної сутності й унікальності, що проходить від вищемірних субстантів ноо-реальності.

Тому за нашою концепцією, актуалізована ноо-реальність через інформаційно-семіотичне ноо-розуміння – це не вихолощена і бездуховна дійсність, а, передусім, вітальне ноо-буття, ноосферне «вітал-буття» у яскравих понаджиттєвих проявленнях. Ними можуть бути морфеми і модуси в розмаїтті самих дивних конфігурацій, звукопольвих композицій в мелодиці «гармонії сфер» (Піфагор), в ритмо-поетичному беззвучному звучанні і

передачі «прекрасних ідей», думок і почуттів. Ці також *світоморфологізовані думки, морфообрази і морфопоняття у квантово-синергетичному стані «янь» чи «інь», їх понядяскравий синергосинтез в активному «дао-світлі» зі створенням субстантивів і ноєзіс-реальностей*. У вітальних «реакціях синтезу» ноо-буття самогенерується та самооновлюється і сама метафізична реальність. Вона предстає здатною до ентелехійного «самооживлення» у трансфізичних станах, в інформаційно-фазових переходах до «живої природності» і квантово-фізичних систем природного опредмечення, «здійсненості» предметно-формного буття в психо-біогенних процесах тощо. *Інформаційно-ресурсні можливості у цьому відношенні представляються неграничними і безмежними: планевні ноосфери і космоноос, космосфера і субкосмоси, ноо-субстантивна (неактуалізована) реальність у всіх її онтичних можливостях, розмаїття первинних конфігурацій і «морфем протобуття», актуалізоване морфополе у ноо-мисленні (морфообрази і морфопоняття, синтетичні мислеобрази і ментальні об'єкти), різні етапи і ступені ноогенезису в його різних онтологічних вимірах* тощо.

Раніше було показано (див. р. 2.3.), яким чином на духовно-творчій основі і на підґрунті культурно-інформаційної світоглядної культури розвивається інформаційна свідомість (після сенсорно-образного та абстрактно-логічного свідомісних рівнів). Свої внутрішні джерела становлення і активності інформаційна свідомість знаходить на 3-му рівні психо-ментальної діяльності людини. Саме на цьому рівні формується інформаційний нейроінтелект суб'єкта, коли світоглядно-почуттєва фаза у мисленні особистості змінюється на енергетично більш високу, а саме – на понятійно-інформаційне світорозуміння з проявленням синергетичних ефектів («ефект ефектора»). В разі *ментальних актів психоімпрінтингу* (самопрограмування, аутотренінг, духовний самонаправлений розвиток, трансцедентальна медитація і духовна практика – понятійно-інформаційне світорозуміння надалі трансформується в процесі культурогенезису особистості і суспільства в культурно-інформаційне та креативно-інформаційне світорозуміння. А з цим *створюється духовно-творче підґрунтя для розвитку ноосферного світорозуміння в аспекті переходу до креативно-синергетичного буття і сприйняття ноосферної дійсності у дискурсі ноо-розуміння, в понятійних імпрінтах його інформаційно-логістичної репрезентації, в дискурсаторах ІТ-програмування і розвитку у відповідних проектних реалізаціях*. А саме, – коли ноо-розуміння співпадає та ідентифікується у єдності з ноо-реальністю і дозволяє здійснювати

інсталяцію шляхом ІТ-імпрінтингу на 3-му рівні інформаційної свідомості у відповідному стандарті інформаційно-семіотичної раціональності (ІССР). Але подібне потребує розвитку «спеціальних розумових здібностей» (що можуть бути і вродженими, за Л.С. Хеншоу), зв'язку «вербальних і невербальних здібностей» (комунікативних та інформаційних) в «різних видах інтелекту» суб'єктів, «кореляційного зв'язку між обдарованістю і життєздатністю (С.Пако), а також між успішністю навчання і обдарованістю», що представлено, за Б.Г. Ананьєвим, у «показнику навчаємості». Подібну інтелектуально-розумову здібність, як ментальну здібність у її генетичній наявності і «генетичній загальності», Б.Г. Ананьєв визначив як найважливіший «людський ресурс і резерв» у розвитку «структури суб'єкта діяльності» в процесі суб'єктної «взаємодії спеціальних здібностей у загальній структурі еталону» суб'єкта [17, с.272]. Тобто генетична «інтелектуальна здібність» для свого прогресування потребує постійного ментального «тренування нервових процесів і властивостей нервової системи». Це суттєво «підвищує рівень саморегулювання» людини в її «онтогенетичній еволюції», що Б.Г. Ананьєв визначив як «білатеральне регулювання». При ньому розвивається «додатковий контур регулювання» до «основного контуру» в «ієрархічній кортико-ретикулярній системі регулювання» і таким чином утворюються два контура [17, с.229]. При «співвідношенні обох контурів» виявляється їх «функціональна асиметрія» і «латерізація функцій» у кортико-ретикулярній системі регулювання. А саме, це значне «зростання ролі білатерального регулювання в онтогенетичній еволюції людини» у напрямках:

- підтримки «кортикального тону» у мисленевій діяльності суб'єкта, коли споглядається «ослаблення працездатності коркових клітин»;
- підтримки сили «ретикулярних імпульсів, здійснюючих подвійну функцію по відношенню до кори – енергетичну та інформаційну»;
- укріплення «кортико-ретикулярних зв'язків» при їх «розшатуванні»:
 - а) це «ослаблення індукційних відношень між обома полукулями» мозку і
 - б) «компенсаторне підсилення додаткового контура при ослабленні основного» [17, с.229].

Тому імпрінтування інформаційного «ментального контуру» творчої особистості має вкрай важливе значення у підсиленні кортико-ретикулярної системи суб'єкта та у створенні «додаткового контура» ментального «білатерального саморегулювання». При цьому інформаційний імпрінтинг ноо-розуміння має і особливий характер інформаційно-семантичного ІТ-імпрінтингу, котрий ще більше активізує, підвищує рівень та інтенсифікує

*ментальний нейропроцес у додатковому інформаційно-семантичному контурі формування нейроінтелекту з матеріально-фізіологічним базисом нарощених корково-ретикулярних клітин (у «додатковому контурі»). А потім – вже з подальшим розвитком коркових нейро-клітин у «подальшому контурі» як «нелокальному квантовому контурі» додаткових «синаптичних структур» виникає «модифікована» мозкова тканина (Т.Лірі, К.Прібрам), що здатна генерувати *ноо-нервові імпульси* або *нелокальні квантові ноо-імпульси*. Вони й створюють *матеріально-польові та інформаційно-тонкопольові передумови для ноо-мислення і ноо-розуміння при здійсненні ментальних квантово-фазових переходів та їх ініціації за програмою та алгоритмами ІТ-імпрінтингу.**

Програмний ІТ-імпрінтинг в інформаційно-семантичному контурі творчих суб'єктів має особливий характер і в аспекті використання конкретних проектних способів логістичного «викладення» контенту програми. Це головним чином стосується:

- 1) задіяння проектних дискурсів при девайс-алгоритмізації, ІТ-програм;
- 2) «вкладення» (інтродукції) в дискурси і алгоритми релевантної семантики інформаційного сприйняття,
- 3) розкриття «знакової мантики» і семіотики в актуалізованому ноо-розумінні та її автентичній ноо-реальності при інформаційно-семантичній ідентифікації буття і мислення.

У «Психологічному лексіконі» понятійне розуміння («понимание» – по рос.) характеризується двома основними ментальними якостями: а) по-перше – це «здібність осягнути смисл і значення чого-небудь та досягнутий завдяки цьому результат», а по-друге б) це «специфічний стан свідомості», котрий «визваний зовнішніми і внутрішніми впливами» і який є «фіксуемим суб'єктом як впевненість в адекватності відтворюваних уявлень і змісту впливів» [18, с.168]. У випадку з інформаційною свідомістю і мисленням, «інформаційним розумінням» в аспекті «інформаційних понять» та їх відповідного ІТ-імпрінтингу багато положень традиційної логіки перестають бути адекватними. «Неадекватність положень логіки», за А.А.Івіним, виявляється при «встановленості істинності» у понятійних зв'язках «за змістом і смислом», коли порушується логіка висказувань (базисна засада → наслідок). Подібне порушення в логіці висказувань виникає при отриманні «всякий раз» декількох вірних «істиннісних наслідків – тоді висхідне положення є хибним і невірним у своїх базисних засадах». Тобто, в ситуаціях, коли «істиннісним є наслідок», а з цим визнається, що любе наслідкове «висказування є істинним всякий раз», то тоді і висхідна засада є

хибною» [19, с.155-156]. Для «класичної логіки річ існує чи не існує, і немає ніяких інших варіантів. Але... в науці постійно приходиться говорити не тільки про те, що є в дійсності і чого немає, але й про те, що повинно бути чи не повинно бути тощо» [19, с.194]. Класична логіка «прямолинійна» при розв'язанні протиріччя, бо із «протиріччя слідує все, що завгодно» і тому протиріччя неприйнятне і в класичній логіці «протиріччя забороняється» взагалі [19, с.206].

На цих підставах багато основних законів логіки заперечується і «віднімається самими логіками». Так, в інтуїціоністській логіці «не діє закон виключення третього», проте одночасно «відображується ряд інших законів», а саме – «закон зняття подвійного заперечення, ... закон приведення до абсурду» («математичний об'єкт існує, якщо припущення про його існування приводить до протиріччя») тощо [19, с.190]. За С.Е. Поляковим, класична і некласична логіка «неадекватна» у своїх базисних положеннях та законах при проведенні наукових дослідженнях «об'єктивної психологічної реальності». Серед них дослідження з «феноменології психологічних репрезентацій» людини, «міжлюдських контактів», «реальності фізичних полів», котрі генеруються реальністю людської психіки і «психічним змістом, ... передаваного від однієї людини до іншої» через матеріальні та потенційні «носії інформації». Більш того, «об'єктивна психологічна реальність і створена людьми» та «існує... у вигляді психологічного змісту», «тобто представляє собою штучну нематеріальну реальність», що існує «у формі змінюючогося психологічного змісту..., а також стабільного психологічного стану», – а вже суб'єктивні понятійні «конструкції наукового знання» [20, с. 636]. Виходячи з подібної з'єднаності «суб'єктивного і об'єктивного» С.Е. Поляков пропонує застосування і відповідної «феноменології психологічних репрезентацій» звернувшись до відповідних «модель-репрезентацій» – інтенціальних, апперцептивних, реальнісних інформаційних, феноменологічно-понятійних та інших модельних репрезентацій [20, с.220, 236, 288, 359].

За нашою концепцією, подібна «репрезентаційна модель» представлена в *реальнісно-інформаційному моделюванні суб'єктного ноо-розуміння та об'єктної ноо-реальності і «єдності суб'єктивного і об'єктивного» у феноменах інформаційної свідомості, нейроінтелекту та інформаційно-семантичного мислення*. Це потребує не тільки збільшених «людських ресурсів і резервів» (Б.Г. Ананьєв), але й *фазово-градієнтного вищого інформаційно-синергетичного ресурсу для квантово-польової «інформаційної активації» та «інформаційної актуалізації» ноо-розуміння*. Первинно

сприйняття воно може актуалізуватись в інформаційну в «образах уявлення» (С.Е. Поляков), в сконструйованих морфо-поняттєвих конфігураціях ноо-реальності, в інформаційних імпрінтах ноо-розуміння та в ІТ-алгоритмах ноосферного дискурсу. Саме через розвиток інформаційної свідомості, дмскурсатори та імпрінти ноо-розуміння в стандарті ПСР можна здійснити *квантово-польовий синергоперехід з трансформуванням «образу сприйняття як фізичного об'єкту» у більш високу ментальність і перцептивність*, котра фіксує як візуалізовану, так і «невізуалізовану частину модель-репрезентації предмета» [20, с.151, 236, 267]. Вони можуть осягатись в «ментальних репрезентаціях», в «ментальних образах чи у форматі кодування», в «інформаційному підході, де центральними роз'яснювальними конструктами є процеси кодування і декодування». При інформаційно-когнітивному і когнітивно-семантичному кодуванні-декодуванні інформаційної свідомості і ноо-розуміння розвиваються білетеральні «процеси когнітивної переробки» з використанням «нових роз'яснювальних схем» (неокогнітивізм), «з необхідністю урахування... маючихся випереджувальних знань» [21, с.483]. Подібне «випереджувальне знання» має місце (топологію), коли є «відношення свідомості до зовнішнього їй предмету», свідомісної «внутрішньої предметності» до буттєвісної «зовнішньої предметності» в інформаційних, інтенціональних та «пізнавально-реалістичних» відношеннях [21, с.675]. З позицій «теоретико-пізнавального реалізму» (Дж.Гібсон, Д.Деннетт, Х.Патнем) при наявності «випереджального знання» воно ментально репрезентується «за допомогою єдиних ментальних одиниць», за нашою концепцією, – це «єдині координати» в метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ. Тобто, коли «різна інформація кодується в єдиному форматі», а також в аспекті «множинного формату» та наявності деякої кількості «принципово... різних форматів». За нашою концепцією, – це різні формати «стандартів раціональності». При цьому принципово важливою стає різна формативність ментальної репрезентації, «роз'яснюючих варіативність функціонування когнітивної системи» [21, с.483]. В будь-якому випадку «випереджальне знання» потребує «випереджальної афференції» (П.К. Анохін) інформаційної свідомості і потребує відповідного інформаційно-семантичного дискурсу в різній поліформативності ноо-розуміння і ноо-мислення, але при можливості зведення різних формативів ментальності і варіантів актуалізації ноо-розуміння до «єдиних координат» в метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ.

За нашою концепцією, інформаційна свідомість, котра формує нейроінтелект і зобумовлює інформаційно-семантичне мислення, має такі 4 основні складові (раніше це вже показувалось):

- інформаційна випереджальна афференція, що зобумовлює випереджаючу ментальну рефлексію і семантику «випереджальних знань»;

- інформаційна продуктивна уява або ментально-інформаційна імагінація: це ментальна здібність до рефлексивної зміни напрямів, векторів і дискурсії мислення, здатність до багатовекторної дифракції свідомості і операбельності думок творчого суб'єкта в режимі волютивної автономності від об'єкта;

- ментально-інформаційна трансформаційна реконструкція або композиційна «проективна реінкарнація»: вона здійснюється в нових парадигмальних конструкціях, інформаційній композиції-декомпозиції та трансформативного інноваційного синтезису;

- інформаційно-креативна реалізація або предметна (візуалізація ментальних «фронезис-проектів» у дійсній реальності та у з'єднаності ноо-мислення і ноо-буття.

При відповідній «стандартній раціоналізації» вказані складові інформаційної свідомості та в інформаційно-семантичному мисленні і ментально-предметній репрезентації можна представити у дискурсаторах інформаційно-семантичних стандартів раціональності (ІССР) «випереджувального знання». Операційно розробка ІССР базується на слідуючих інформаційно-методичних засадах.

- гносеометрично – в *дискурсаторах орієнтування і оперування* в координатній метасистемі ноо-розуміння, конкретно, – в методах, способах, операторах та імпрінтах ноо-мислення;

- онтометрично – в *дискурсаторах актуалізації та ідентифікації* в координатній метасистемі ноо-реальності, конкретно, – у фракталах, генералізаціях і композиціях «випереджального сприйняття» ноо-реальності в образах «продуктивного уявлення» тощо;

- психометрично – в *дискурсаторах автентичної ментальної репрезентації* і суб'єкт-об'єктної єдності ноо-реальності і ноо-розуміння у нейро-інформаційному (додатковому) контурі «білатерального регулювання»;

- соціометрично – у *дискурсаторах стандартизованих показників та індикаторів*, вони утворюються з прошкальованих ціннісно-сміслових і смисло-семіотичних оцінок, їх інформаційно-семантичних коннотатів («смыслу смыслів»), аналогових, ідентифікованих та автентичних ноо-

номінаторів (лінгвосоціології, у формулюванні інтерлінгва, космолінгва тощо) без посередньо в *мисленні ноо-суб'єктів*, як «реалопонять» і «ноо-понять»;

▪ наукометрично – у *дискурсаторах віолентності наукових ідей* та їх технологічності: тобто за їх «науковою силою», когнітивністю, конструктивністю, технологічністю наявності когнітивних знань «ноу-хау» та їх імпрінтної інформомісткості з *позицій ноо-науки*; це всі інформаційно-семантичні патерни, матриці, пакетна інформація в наукометричних базах даних тощо;

▪ інформометрично – у *дискурсаторах наукової аксіологічності інформації*: тобто її якості, інформомісткості, таксономічності та операбельності, розподілення у кластерах, бітах–байтах–кубіт розподілення, це також частотна швидкість інформації, місткість пам'яті, кіберопераційності, наочності у графічній і семантичній репрезентації, «феноменологічного розпізнавання» тощо;

▪ інформо-семантометрично – в *дискурсаторах смисло-ціннісної і смисло-значеневої релевантності*; за ними встановлюється взаєморівнева відповідність інформаційних цінностей, смислу і значень, їх семантико-семіотична пов'язаність, рівнево-системна адекватність та повнота осмислення у ноо-розумінні (щільності, змінності, полісеміотичності, форматності); рівень актуалізації ідентифікованої ноо-реальності як в стабільних станах автентичності, так і в динаміці ПФ-синергопереходів «регресії-прогресії», «трансгресії-екстерналізації», «трансформативності-метаморфності», «інтенційності – екстенційності» тощо;

▪ економетрично – у *дискурсаторах економічної ліквідності* (ефективності), *економічного синергоєфекта в інформаційно-ресурсній метасистемі «гіперекономіки» і «ноосферної економіки»*; це практична можливість розвитку ноо-економіки у метасистемі «ноосферного синерговиробництва» (ноо-виробництва) інформаційного суспільства в *якості ноо-соціуму*;

▪ енергометрично – в *дискурсаторах енерго-синергетичних періодично-фазових переходів*; ЕНІО (енерго-інформаційний обмін)→ ІПОРТЕ (інформаційно-польове розподілення «тонких енергій»)→ КваПК (квантово-польові інформаційні комплекси)→ ІКП (інформаційно-квантові паттерни)→ ФаГраП (фазово-градієнтний перехід від енергій до синергій)→ ПФ-синергопереходи (періодично-фазові).

За своїм «енергометричним змістом» вказанні ПФ-синергопереходи мають між собою певні відмінності і різну синергоякість за стандартом раціональності ІССР, виявляють різні складові інформаційної свідомості,

нейроінтелекту те семантики ноо-мислення. Так, в «енергометричному сенсі» ПФ-синергопереходи можна інтерпретувати наступним чином:

а) перший перехід ЕНІО→ ІПОРТЕ є «енергоперехід» до випереджальної афференції в інформаційному нейроінтелекті;

б) другий перехід ІПОРТЕ→ КваПІК є «полеперехід» до інформаційного продуктивного уявлення (ментальної імагінації);

в) третій перехід КваПІК→ ІКП є «квантоперехід» до трансформативної реконструкції в інформаційному мисленні;

г) четвертий перехід ІКП→ ФаГраП є «фазоперехід» до інформаційної свідомості предметно-творчої самореалізації в синергетичній періодично-фазовій нейроінтелектуальній дії (синергодії) через мисленеві ПФ-актуалізаційні синергопереходи ФаГраП→ ПФАСП; останній ПФ-актуалізаційний синергоперехід (ПФАСП) представляє собою синергоперехід від ноо-розуміння до ноо-реальності за принципом єдності буття і мислення.

Таким чином **«реалістичний світогляд»** стає **«реалістичним світорозумінням»**, в якому менталодуховність розуміється в категоріях «атрибутів духа» (а не духу як «антипода матерії»), а мислення предстає як «духовна субстанція», що послідовно виявляється в інформаційно-ментальних процесах мислення. А саме, як: «1) індивідуальний дух (свідомість і підсвідомість окремої людини); 2) суспільний дух (менталітет); 3) об'єктивований дух (феномени культури); 4) універсальний дух» [22, с.139, 141]. Менталодуховність як мислення, менталітет, феноменальність і універсальність тоді вже не існує як «нематеріальний початок світу», не «пов'язаний з матерією і без неї», а «визначаючий активність матерії, у її здібності до самоорганізації, порядку і гармонії на базі закономірностей» [22, с.141]. Більш того, на методологічній основі «філософії як всезагального духу» можливо здійснити на підґрунті «реалістичного світорозуміння» відповідну «антропологічну експертизу» процесу «об'єктивації духу» у людській «антропній саморефлексії» у такій послідовності «перехода суб'єктивного в об'єктивне». Тобто у зворотньому порядку «розпредмечення об'єктивного у суб'єктивному». Це такі «послідовні ступеньки: феномени духовного світу людини→ процес їх об'єктивації→ реальні соціальні форми (менталітет –ред.)→ антропологічна експертиза досягнутих результатів» [22, с.141, 512].

В контексті нашої концепції розробки проектних способів логістичної ІТ-алгоритмізації ноо-розуміння в дискурсаторах інформаційної свідомості і нейроінтелекту ці способи знаходяться і реалізуються на основі **«об'єктної реалізації» суб'єктної менталодуховності за інформаційно-семантичним**

стандартом раціональності (ІССР). Він розробляється і встановлюється за логікою дії інтеркомунікативного стандарту раціональності (ІКСР), але в логістичній алгоритмізації інформаційно-семантичного дискурсу та в його «стандартизованих дискурсаторах» інформаційного ноо-мислення. Ментально-об'єктна репрезентація ноо-розуміння і здійснюється у стандарті ІССР та в його інформаційно-семантичних дискурсаторах. Це дискурсатори та інформаційно-семантичні імпрінти корково-нейронної активації нейроінтелекту (у «додатковому» білатеральному контурі), а в загальній дискурсії стандарту – це інформаційна актуалізація ноосферного розуміння і ментальної здібності до ноо-мислення у синтезній з ноо-реальності.

Розділ 13. Логістичне ІТ-програмування в стандарті інформаційно-семантичної раціональності (ІССР)

13.1. Ментально-об'єктна репрезентація ноо-мислення у дискурсаторах інформаційно-семантичного стандарта раціональності.

Інформаційно-семантичний стандарт раціональності (ІССР) відповідає логіці розробки інтеркомунікативного стандарта раціональності (ІКСР), який встановлює семантичний дискурс переносу інформації в інтеркомунікативному спілкуванні комунікативних суб'єктів. Тому ці два «стандарти раціональності» органічно пов'язані єдиним інформаційним дискурсом ноосферного розуміння і ноо-мислення. Але ІССР відрізняється від ІКСР складною інформаційною семантикою, що може бути символічною, семіотично-значеневою, полісеміотичною, сігніфікаторною, афферентно-випереджувальною, імагінативною, трансформативно-реконструктивною, композиційно-креативною та іншою в залежності, в якому аспекті інформаційної свідомості та мислення ІССР створюється. Тому стандарт раціональності ІССР має і відповідну базисну структуру з 4-х основних своїх модусів, але таку, що їх інформаційно-семантичні дискурсатори можуть бути спільними, бо діють і функціонують у напрямку програмної логістики ноосферного розуміння. А відповідно до ноо-розуміння – та створення проектних способів ІТ-алгоритмізації ноо-розуміння з ментальною здатністю до ноо-мислення. Можна виділити такі основні дискурсатори у стандарті ІССР:

1). Стандартизовані дискурсатори інформаційного мислення (СДІМ) і ноо-розуміння у модусі «стандартів інформаційно-дискурсивного обміну» (СІДО). Серед них:

- інформаційно-обмінні процеси інтерактивної комунікації;
- логістичні і алогістичні (дискретні) дискурсатори;
- дискурсатори-сігніфікатори інформаційного обміну та («символічно-знакового обміну»);
- дискурсатори стандартизовано-унормовані інформаційних технологій, що реалізуються шляхом ІТ-обмінних процесів;
- дискурсатори інформаційної афференції («афферентори»), що використовується в дедуктивно-гіпотетичних ІТ-обмінних процесах;
- дискретно-логістичні конструкти «продуктивного уявлення» і творчої імагінації («інтентори» та «імагінатори»);
- дискурсатори трансформативної «деконструкції-реконструкції» і «фазової трансконструкції» (в періодично-фазових транс-переходах),

дискурсатори предметно-творчої реалізації («креатрони об'єктивації») і креативно-інформаційної трансгресії ноо-мислення в автентичну ноо-дійсність;

- СДІМ у модусі «стандартів інформаційно-дискурсивного розподілу» (СІДР): це стандартизовані дискурсатори розподілу інформації у сімплекс-комплекс генералізації, її складання-розподілу-користування у різних таксономіях та інформаційно-семантичних паттернах (ІСП), розподілення і структурації по різних «інформаційним класам» і кластерам, по функціям і функціоналам, по структурно-функціональним рівням і градаціям, стандартизовані дискурсатори конвергенції та інтеграції (інформаційні «конвергентори-дівергентори»), інформаційно-синергетичного синтезу (ІСС) при створенні баз даних як стандартно-унормованого *інформаційно-ноосферного ресурсу (ІНР) для розвитку інформаційного нейроінтелекту і ноо-мислення* – ментальні «нейрогенератори» і «ноо-генератори» головного мозку у створеному «додатковому контурі» (при «білатеральному регулюванні»), «ресурсні інфогенератори» («процесорного розгону» та «інформаційної накачки») у квантових ЕОМ і «фазові інфогенератори» («фазери») у синергокомп'ютерах з інформаційними ПФ-переходами (енерго-синергетичними) в режимі ЕНІО-ФаГраП;

- стандартизовані дискурсатори інформаційного мислення: це СДІМ, що функціонують як стандарти систематизації інформації і надання її системної якості при «інформаційному синтезі» і виникнення «інформаційної системи» з ресурсно-синергетичною якістю «інформаційно-синергетичної системи» у її різних модусах і дискурсіях – комунікативно-синергетична (суб'єкт-об'єктної інтерактивності і з'єднаності у дискурсі «кон'юнкції-диз'юнкції»), ціннісно-конвергетивна, інтегративно-єдинокоординатна у метасистемі МЕРКОНЕ, когнітивно-синергетична (у фрактальних дискурсаторах і конфігураторах), креативно-реалізаційна у «актуалізаційних ідентифікаторах»; це й *понадвелика фізично-метафізична стандартизована систематизація у метасистемній автентичності ноо-реальності та її «оживлення» для людського сприйняття (ноо-суб'єктами) у дискурсі «ентелетронів» 5-и вимірної «Ентел-дійсності» як «дійсної ноосфери», що безпосередньо твориться-актуалізується-ідентифікується в оперонно-фрактальних менталодіях («білатеральних нейродіях») ноо-суб'єктів.*

Для релевантного сприйняття-репрезентації метаінформаційної ноо-реальності як фізично-метафізичної дійсності не в абстракціях індивідуальної суб'єктності («психореальності»), а в міжсуб'єктному розумінні і підтвердженості і необхідні *адекватні «дискурсатори раціональності» в*

неопоняттях terminus novus, у постпоняттях інформаційних імпринтів ноо-розуміння і в ноо-поняттях метараціональності. Інформаційна метараціональність визначально орієнтована на автентичне ноо-розуміння метасистемної ноо-реальності як дійсного існування, що фіксується інформаційною свідомістю і нейроінтелектом і чітко «уловлюється» у єдинокоординатному вимірі МЕРКОНЕ. Але це потребує відповідного міжсуб'єктного усвідомлення і осмислення у 4-х основних стандартах раціональності інформаційного нейроінтелекту, котрий функціонує в інформаційно-синергетичному режимі випереджальної афференції, інформаційної імагінації та трансформативної реконструкції, «інформаційної реалізації» інфосфери у її новій актуалізації як ноо-дійсності. Це такі 4 інформаційно-семантичні стандарти раціональності (ІССР), котрі використовуються як практичні інструменти і конкретні засоби взаєморозуміння інтросуб'єктів, переходу від загальної світопоняттєвої семантики ноосферних феноменів до особистісного ноо-розуміння. А з цим – здійснити спільну інтеракцію-перехід від техногенної «інформаційної поведінки» у сучасній обездушеній техноінфосфері кібернетичної віртуальності, символізму та ілюзорності у дійсну ноо-реальність актуалізованої людської ноо-духовної сутності, здійснивши ментально-фазовий нейроперехід та «інформаційне входження» у вимір ноосферно-розгорнутої антропосутності (з біларетального «додаткового контуру» модифікованих генетичних імпринтів). На основі ІССР «розгорнута» антропна ноо-сутність у спільному ноо-взаєморозумінні ідентифікується в інформаційному ноо-оперуванні (з обміну, розподілу і метасистемній генералізації інформації), у метасистемній спільній ноо-діяльності з реконструкції єдино-доступної для фізичних взаємодій матеріально-ущільненої системи та її трансформації у понадвелику синергосистему варіативно-множинних метафізичних взаємодій з трансфізичними (транснатуральними) можливостями «креативних новотворень» в інформаційно-польовому режимі «квантування реальності». А саме – як в особистісному ноо-суб'єктному модусі локалізованих «кванторів існування», так і в транс-суб'єктній холістичності «кванторів загальності» всієї ноо-реальності. Конкретно, це буде інформаційно-раціоналізоване «Н (ноезіс)-орієнтування» відповідно до дискурсаторів ІССР та їм релевантних «поведінкових стандартів» оперування у ноо-реальності як 5-и порядковій «О (онтос)-вимірності», що спільно ідентифікована ноо-суб'єктами як «Е (ентел)-дійсність» у їх інтерактивних ноо-взаємодіях. ІССР виступають не тільки в операційному модусі «стандартів раціональності» в координатній

ноо-метасистемі МЕРКОНЕ, але й і в якості «інформаційних дискурсаторів», «топологічних орієнтирів» та «інформ-курсорів» в «мандрівках» по ноо-реальності, коли здійснюється її ноо-розумова рекогносціровка в ментальних нейроактах випереджальної афференції – «афферент-дискурсори», продуктивного уявлення в курсор-імагінаторах інформаційно-образної і гештальт-конфігуративної імагінації, трансформативної реконструкції – «курсор-інвентори», креативної реалізації – «курсори-об'єктиватори».

Таким чином інформаційно-семантичні стандарти раціональності можуть виступити в модусі «унормованої раціональності» ІССР «стандартів переходу» від фізичності до трансфізичності і метафізичності через інформаційні взаємодії, обмін-розподіл, комплексування-інтегрування фізичної інфосфери і метафізичної ноосфери в якості «інформаційної ноо-реальності». В ній як ноосферній дійсності інформаційних взаємодій можна у відповідних інформаційних дискурсаторах та імпрінтах ноо-розуміння змодельовати і «вистроїти» інформаційну ноо-поведінку «реальнісного оперування» в ноосфері як інформаційно-об'єктованій дійсності.

Серед подібних ІССР «інформаційної раціональності», що дозволяють досягти міжсуб'єктного взаєморозуміння, спільного і загально-суб'єктного ноо-розуміння в інфосфері ноо-рцальності, в якій «суб'єктосфера» і «об'єктосфера» співпадають у їх ноосферній єдності, і необхідно чітко виділяти 4 основні «стандарти раціональності» у їх суб'єкт-суб'єктній і суб'єкт-об'єктній поєднаності і нероздільності. В «некласичній трактовці свідомості» вже поставлено питання про необхідність по-новому «концептуалізувати... *суб'єктність і об'єктність*» з «перспективи» реальнісної «об'єктивації діяльності свідомості у його власній онтологічній щільності і структурованості». З «такої перспективи свідомість радикально децентрується» і у своїй реальнісній «об'єктивації» виступає як «свідомість-смысл», «агент (свідомості)- подія», «поведінка-структура» [23, с.399]. *Інформаційна свідомість своєї якості до «об'єктивації» набуває у ментальному контурі білатеральності «інформаційного нейроінтелекту»* (на 4-5-у рівнях фронеzisу) з «децентруванням» на 4 структурні складові «свідомості-смыслу», котір і можливо репрезентувати у відповідних «смыслових стандартах раціональності». Це і є інформаційно-семантичні стандарти раціональності (ІССР) у таких їх конкретних репрезентаціях у ментальній здатності до «об'єктивації-у-смыслах» інфосферного ноо-розуміння в інфосфері ноо-реальності. А саме:

11. ***ІССР інформаційної афференції.*** Він інформаційно раціоналізує «випереджувальне відображення» інформаційної свідомості у «подвійній

перспективі» (В.С. Стьопін) «прямого відображення» (афференції) і «зворотнього відображення» (рефракції), коли в білатеральних нейропроцесах виникає «свідомісна дифракція» прямого-зворотнього відображення з ментальною орієнтацією на «об'єктивацію» «інформаційного ноо-розуміння» в інфосфері ноо-реальності. Подібне відбувається у «фазовому нейропроцесі» об'єктивації суб'єктивного в ПФ-переході «афференція-референція (випереджувальна)-рефракція», коли радикально змінюється ритміка, частотність і квантово-польова енергетика суб'єкт-об'єктної взаємодії, а квантово-індикаторна і сенсорно-почуттєва «настройка» на звичне сприйняття фізичної дійсності стає апперцептивною та естрасенсорною. «Стандартна швидкість» нейропроцесів (з реактивною афференцією 100 м/сек) різко підвищується і стає «випереджальною апперенцією» (з квантово-польовою понадчутливістю) з «нестандартним» суб'єкт-об'єктним зв'язком внутрішньої і зовнішньої реальностей. Адаповане до звичної дійсності «апріорне сприйняття» перетворюється на «апостеріорну об'єктивацію» зовнішнього як невід'ємну і нероздільну реальність внутрішнього. А з цим – відбувається «зворотня трансценденція» на «об'єктну зовнішність» з апостеріорними феноменами «зовнішнього трансцендентування», інформаційного «считування-ідентифікації» квантово-польових подій метасистемної синергореальності з «супраментальною швидкістю» (квантово-хвильовою частотою) на 1-2 порядків прискореною. Синаптично-імпульсна «передача-переробка» інформації у білатеральному «додатковому контурі» прискорюється у 10-100 разів і більше в разі переходу на інформаційні імпрінти ноо-розуміння, що й унормовується ІССР інформаційної афференції при логістичному ІТ-програмуванні в алгоритмах ІТ-імпрінтінгу.

12. *ІССР інформаційної імагінації.* Використання цього інформаційно-семантичного стандарту раціональності дозволяє на суб'єкт-об'єктній основі унормувати таке складне явище інформаційної свідомості як «продуктивна уява». Його вперше заснував І.Фіхте у своїй філософській системі «інтелектуальної інтуїції» і виділяв А.Енштейн, вважаючи, що «уява важливіша за інтелект». Інформаційній свідомості «природна уява» є імманентною у тому сенсі, що випереджально-афферентний «прорив» в інфосферу ноо-розуміння з «апостеріорною об'єктивацією» ноо-реальності, для її актуалізації та ідентифікації потребує саме «продуктивної уяви» з новою сенсорікою, апперцептивністю, інформаційною понятійністю (в алгоритмах ІТ-імпрінтінгу), нової «образної конфігуративності» і «випереджально-продуктивної гештальтності» для світоглядно-цілісного

«творення-актуалізації» ноо-реальності, а потім – з її подальшою понятійно-холотропною ідентифікацією у метасистемно-координатному вимірі. Тобто ІССР інформаційної імагінації дозволяє, за В.С. Стьопіним, «робити на двох взаємопов'язаних полюсах»: а) «раціонального осмислення наявних світоглядних структур» і б) «проектування можливих нових способів розуміння людиною навколишнього світу» з «узагальненням гранично широкого матеріалу», який «перевершує по рівню системної складності об'єкти, що опановуються наукою» [23, с.460-461]. За К.Уілбертом, це «холономні структури» як свідомості, «холони самої свідомості», так і «Великої Холархії Буття», що досягається в продуктивній «самоактуалізації, самотрансценденції, ... самототожності» [24, с.182-183]. Тут і виникає ключове питання, що й потребує своєї поняттєво-образної (інтелектуально-інтуїстської) раціоналізації, – а саме: «Якщо ми говоримо, що суб'єкт і об'єкт – це два аспекти деякої основополагаючої реальності, то зразу ж виникає питання – а що представляє собою ця реальність, оскільки її неможливо описати в термінах, котрі не були б просто сполученням «суб'єктного» та «об'єктного». Або це третя сутність, тобто висхідна реальність, що має суб'єктивні і об'єктивні властивості, або «она ними облишена» [24, с.402-403]. За нашою концепцією, в ІССР інформаційної імагінації подібний суб'єкт-об'єктний зв'язок і реалізується у ноосферній дійсності, яка активується не в «третьій реальності», а у 5-и вимірному онтосі, де здійснюється принцип всеєдності буття і мислення. Механізм інформаційно-імагінального зв'язку описується в інформаційних імпрінтах: «зворотня рефракція – продуктивна інтенція», «продуктивні інтентори – інверсія мислеобразів», «інвентори морфопонятійності – конфігуратори ноо-понять», котрі представлені у логістичному ІТ-програмуванні в алгоритмах та дискурсі ІТ-імпрінтингу. Первинні «інформаційні імагінатори» за стандартами раціональності ІССР з логістичних кванторів існування стають реальною нейроінтелектуальною суб'єктосферою ноосферного розуміння, а з імагінальних кванторів загальності перетворюються на квантово-польову об'єктосферу ноо-реальності, суб'єкт-об'єктну ноосферу реалізованої інформаційної імагінальності.

13. **ІССР трансформативної реконструкції.** Цей інформаційно-семантичний стандарт раціональності дозволяє здійснити метасистемне *«переконструювання-трансформацію» сприймаємої фізреальності з пасивно-реактивного її відображення на активно-інформаційне «переконбінування-переосмислення» дійсності у метасистемно-координатному масштабі метафізичної ноо-реальності.* Подібні

реконструктивні зміни в системі традиційних наукових понять представляють собою «рекомбінацію структур» з їх послідовною *трансформацією* до «бесструктурності» суб'єкт-об'єктного «інформаційного орієнтування». А саме: генетичний структуралізм (Л.Гольдман), представлений у генетичних імпрінтах→ антропологічний структуралізм («структурна антропологія» К. Леві-Стросса), представлений в імпрінтах семантокодів і культурокодів→ соціальний структуралізм (стратифікація Я.Морено і В.Парето) у записах соціокомунікативних імпрінтів за стандартом ІКСР→ «сітьовий структуралізм» інформаційного суспільства (з можливістю алгоритмізації у дискурсі інформаційних імпрінтів)→ «сітьова бесструктурність» («різома» Ж.Дельоза і «фрактали» Б.Мандельброта). Останній веде до репрезентації або «ячеїстих структур», або до «диструктурності» у модусах «морфологічної деструктурності» (Ж.Дерріда), «гуманістичного деструктуралізму» («архівний деструктуралізм» М.Фуко і Ж.-Ф. Ліотара), «інформаційний деструктуралізм» (П.Турена), котрий можна описати у дискурсі інформаційних імпрінтів за стандартом ІССР. Тобто «трансформативну реконструкцію» можна представити і в традиційних наукових поняттях, а також частково – у нетрадиційному дискурсі інформаційних імпрінтів. Але коли «трансформативна реконструкція» проводиться на основі інформаційного світорозуміння і ноо-розуміння, то вона потребує «радикальної рекомбінації» структур у їх метасистемну «понадструктурність», загалом – «креативної реконструкції»-трансформації та опису у *terminus novus*. Творча реконструкція потребує не тільки «рекомбінації-трансформації», «деструкції-бесструктурності», а певної зміни «реальної композиційності», декомпозиції і рекомпозиції дійсності у метасистемному масштабі на ноосферні композитронні конфігурації. Повністю змінюється контент дійсності. Так наприклад, фізична «електронна провідність» у матеріально-ущільненій реальності (з дивними якостями «напівпровідника», «діелектрика», «електропровідника-непровідника») змінюється на «квантопровідність», коли польові квантопровідники нейроінтелекту здатні генерувати квантово-польову реальність тонкофізичної та інформаційно-ноосферної дійсності. Квантові нейрогенератори людської суб'єктосфери будуть здатні працювати у синергетичному режимі, генерувати синергію і здійснювати «фазові переходи» у квантово-польовому режимі ПФ-синергопереходів. Польові квантові провідники нейроінтелекту будуть здатні працювати в режимі «понадпровідності», не низькотемпературної, а «високотемпературної понадпровідності» (при

звичних температурах, а не -273°C) з набуттям «нейронної швидкості» випереджальної реактивності магнітопровідників, гравіпровідників з «нейронною понадтікучістю» нервових імпульсів з гіперчастотою коливань. Білатеральний контур, сформований у мозку суб'єкту, тоді може ставити квантовим генератором синергій, котрий сконструйований нейроінтелектом з нейронних світоволоконних «ансамблів» нервових клітин з понадпровідністю імпульсів та з «розгоном» їх «процесорної швидкості» до частоти у десятки мільярдів і тріллионів коливань у секунду (звична частота світлових нейронів зору 80-300 нанометрів). Н.М. Амосов вважав, що розум людини складається із 3-х головних «етажів» різноякісних нейронів із 100 млрд нейронних клітин [25, с.304]:

- «перший етаж» складається із «молекулярної структурної складності нейронів», котрі забезпечують «взаємовідносини сотень і тисяч «входів-виходів» з вибірковою активацією, гальмуванням, тренуванням, запам'ятанням часу»; Н.М. Амосов вважав, що «за своєю суттю кожен нейрон кори мозку – це вже розум», проте «його ще ніхто не зробив», бо для цього необхідно: а) «узагальнення» в «моделях різної ступіні узагальненості» [26, с.213]; б) «квантування інформації про світ» [25, с.282]; в) «ускладнення абстрактного» до рівня складання «Загального Алгоритму Розуму (OAR)» [25, с.449]; г) «концентрація активності», до рівня, коли «збудження повинно «гуляти» (вільно) по корі мозку», щоб «метафори роїлись у підсвідомості і... видавали добрі ідеї» [25, с.455];

- «другий етаж» – «це архітектура із різних нейронів», котра необхідна з двох причин: а) з «їх 100 мільярдів у корі головного мозку» ця їх кількість є «практично вже невідтворювальна складність» і б) вона ще ускладнюється і перетворюється на «понадскладність» (нейро-метасистему) в разі нарощення «нервових відростків (аксонів)» та їх розповсюдження на інші нейрони, підключаючись до них через... «сінапси» (точки дотику), маючих свою «провідність». Вона... зростає (тренується) з повторним використанням [25, с.283, 304];

- «третій етаж» – це створення «із цього масиву нейронів... неосяжну множину ансамблів... різної узагальненості», що мають «їх знакові еквіваленти» (інформаційно-семіотичні) в: а) «паралельних системах» – це «образи і знаки»; б) у «творчості в нереальному світі» або в інформаційно-семантичних «загальних алгоритмах розуму» (OAR); в) у творчому конструюванні понадскладної програми, щоб створити «Універсальний Алгоритмічний Розум», репрезентований у понадлюдському штучному інтелекті; «складність програми навіть неймовірно собі представити», бо

штучний інтелект повинен мати творчу здібність відтворювальності програм» [25, с.304].

На цій основі Н.М. Амосов пропонував ще у 70-і роки минулого століття створення «Проекту алгоритмічної моделі інтелекту» на антропогенно-творчій основі моделювання людського інтелекту, де центральним стрижнем є «творчість—ось головна мета створювання штучного інтелекту рівня вище людського розуму» [26, с.208-209]. Основні конструктивні «параметри» найбільш «активованої моделі» у її «ефективній реалізації» це [26, с.218]:

- реально-активована модель х понадскладною «структурою, відображаючої об'єкти з різною ступінню узагальненості" і»зі здатністю до «найвищої абстракції»;

- з понадвеликою «активністю... у статичних і динамічних характеристиках» та «потенціалом енергії», здатної забезпечити «потужність інтелекту... в зростаючій здібності відповідати на максимальне... розмаїття середовища діями, спланованими і реалізованими так, щоб отримати максимум ефекта»;

- «властивостями тренуємості... в залежності від інтенсивності і тривалості передуючої активності»;

- «здібність створювати нові зв'язки між найбільш активованими моделями у сконструйованій реальності їх взаємодій» [26, с.218]; в першу чергу на основі «квантування інформації» шляхом «концентрації свідомості» і створення «поля,... більш всього залежного від діяльності нервової системи» і котре через «вправи з концентрації свідомості ведуть до посилення цих полів і дозволяють використовувати їх для впливу на оточуючих» [25, с.282, 331].

За нашою концепцією, в ІССР трансформативної реконструкції подібне можна описати в інформаційних імпрінах:

- «креативної реконструкції - трансформації»,
- «структуроутворення - деструктурації»,
- «композиції – декомпозиції - рекомпозиції»,
- «композитронної конфігуративності»,
- «квантування реальності – квантори існування»,
- «аксон-синаптична квантова понадпровідність»,
- «нейроансамблі сигнально-знакової еквівалентності»,
- «паралельні білатеральні нейросистеми» або «білатеральні ансамблі»,
- «абстрактно-ступінна узагальненість»,
- «синергетична потужність нейроінтелекту»,

- «реальнісне квантування інформації→ квантори всезагальності→ квантово-інформаційна реальність»,
- «білатеральний контур інформаційного імпрінтування»,
- «квантово-інформаційний вплив на реальність»,
- «квантово-польова реальність» в єдності ноо-розуміння і «нейро-активованої» ноо-реальності в інформаційно-польовій («тонкофізичній») актуалізації.

Всі вищеперелічені інформаційні імпринти нейроінтелекту і ноо-мислення, набуваючи семіотичної означеності унормовуються у дискурсаторах ІССР трансформативної реконструкції і практично використовуються в ІТ-програмуванні інформаційно-семантичних онтос-процесів актуалізації ноо-реальності в логістично-раціоналізованих алгоритмах ноо-розуміння з застосуванням традиційного, нетрадиційного, інноваційно-випереджального та імпрінтованого поняттєвого дискурсу. Він здійснюється в номінаторах актуалізації-ідентифікації ноо-дійсності вже в іншому стандарті раціональності – це ІССР креативно-інформаційної реалізації ноосфери як ноо-буття автентичного ноо-розумінню і ноо-мисленню.

13.2. Інформаційно-креативна реалізація ноо-розуміння і ноо-мислення в автентично опредмеченій ноо-дійсності за стандартом раціональності ІССР

Мова йде про *4-й модус інформаційно-семантичного стандарту раціональності або ІССР інформаційно-креативної реалізації*. Ментально-об'єктна репрезентація ноо-розуміння і ноо-мислення в цьому інформаційно-семантичному стандарті раціональності дозволяє досягти «креативного просвітлення» і опредмечення інформаційної свідомості творчого суб'єкта на 40му рівні її власного функціонування. Тобто після афферентної, імагінальної і трансформативно-реконструктивної фази з подальшим здійсненням «фазового прострілу» (ПФ-синергоперехід) у новий, більш високий реальнісний вимір ноосферного буття. Акумуляований інформаційно-синергетичний ресурс у білатеральному контурі нейроінтелекта дозволяє не тільки «розігнати» процесорно-нейронні реакції (афферентно-випереджальні) в аксоно-синаптичних зв'язках до рівня синергій, але й імагінально і реконструктивно-трансформативно *активувати ноо-розуміння до його ментально-об'єктної здатності креативно-інформаційної реалізації ноо-дійсності в актуалізованому стані суб'єкт-об'єктного синтезу буття і мислення*. Відбувається те, що Д.Джантіле

визначав як «автоктізіс або самоутворення» (підкр. нами). Подібний «автоктізіс, вводячи зв'язок суб'єкта з об'єктом, вводить перш за все полагання суб'єкта – і... заперечення його абсолютного полагання; ось чому заперечення опосередковується, вбачаючи себе як суб'єкта, об'єкта і як їх взаємний і необхідний зв'язок» [28, с.121]. Цей «необхідний зв'язок» суб'єкта і об'єкта набувається у такій їх суб'єкт-об'єктній єдності в процесі «креативного опредмечення»:

- об'єктивізація суб'єкта, виходячи з того, що «суб'єкт... є творчим початком як дії, котра стає світом,... так і поняття, що опиняється самопоняттям» [28, с.121];

- зовнішня трансценденція до буття, що йде від внутрішнього творчого імпульсу: це є «той внутрішній і глибинний порив, котрий притягує нас («влечет» – по рос.) до буття»;

- поява «необхідного зв'язка» єдиного зовнішньо-внутрішнього буття, котре є самостійним, креативно-реалізованим і опредмеченим буттям, «але це буття у світлі мислі», тобто, за нашою концепцією, є ноо-буття в його онтологічному статусі;

- ноо-буття є одночасно і гносеологічним буттям, котре має віщевимірну реальність без буттепроявлення. Що предстає як гносеологічна реальність, реалогнозис; тобто подібне «світло мислі» може мати існування і без реалізації буття, а як такою, «котра являється без буття, але жаданням (жаждой – по рос.) буття» [28, с.121-122].

К.Гедель вважав, що людина завжди може здійснити те, що ніколи не може зробити самий досконалий автомат («кінечний автомат»), бо творча здібність людини завжди перевершує здатності «кінечного автомату». Не можливо повністю формалізувати людське творче мислення («перша теорема» К.Геделя «про неповноту формальних систем») і тому не можна створити більш досконалу технічну систему, ніж людська креативно-самореалізаційна здатність. *Людська креативність і суб'єктна творчість завжди в змозі розробити і застосувати «більш сильні методи» чим ті, котрі можуть застосувати більш «потужні системи» з використанням більш сильних «методів у більш потужній системі»* (друга теорема про «неможливість доказу непротирічності формальної системи»). Сама потужна техногенна система буде протирічною у тому сенсі, що людська креативність здатна створити «слідуючу більш потужну систему» [28, с.589].

Ось чому сучасна «інформаційна комп'ютеризація суспільства» з його «філософією техніки», «технореалізацію» суспільних ресурсів і заміною людського живого «творчого ресурсу» штучним інтелектом приводить не

тільки до гострої критики технократних концепцій, але й до виникнення антитехнократних тенденцій у сучасній західній європейській філософії. А в ближній перспективі - може привести до «техногенного кризису» внаслідок «технізації природи» (Г.Рополь), «нормативної детермінованості технічних змін» у суспільстві (Ф.Рапп) та «інструменталізації розуму» людини (М.Хоркхаймер) [30, с.217, 222]. Прогнозується, що «суб'єктом техніки» (Х.Крупп) може стати супекомп'ютер з штучним інтелектом, і тоді у повній мірі проявиться «сила комп'ютера і безсилля розуму» (І.Вайценбаум), котрий буде неспроможний нести «відповідальність в техніці, за техніку, з допомогою техніки» (Х.Ленк) [30, с.440, 372]. За М.Хоркхаймером, відбудеться «соціальна зміна інтелектуалів», прийде «кінець практичної філософії» з її моральною «рефлексією правильного життя». Інтелектуалізм творчих суб'єктів заміщується –підміняється «технічною рефлексією» штучного інтелекту і технологічно-вірною «провальною життя» у віртуальному кіберпросторі як «гіперреального», але симулятивного «кібержиття», цим «змінюється смисл діалектики суб'єкта» і вся філософія суб'єкта, «покладається на автономний суб'єкт», котрий з його техногенно-механістичним «інструментальним розумом» є незалежним» від об'єкта. Фактично він представ як «штучний суб'єкт», «псевдосуб'єкт» зі штучним інтелектом та «одномірним мисленням» локалізованих «одиничних суб'єктів». За М.Хоркхаймером, встановлюється «автономія багатьох одиничних суб'єктів», де «їхня конкуренція між собою» інструментально «обстоює своє право» на подібну «автономію» на фоні тотальної «перемоги техніки» [31, с.238, 240-241].

На цьому техноінформаційному фоні існують спроби виробити іншу світоглядну позицію «альтернативної техніки» в аспекті людських творчореалізаційних сил і «антропології техніки» (Х.Закссе). В подібному «антропотехнічному» аспекті стверджуються концепції «органопроєкції» технічних знарядь як «частин самої людини» (Е.Капп), котрі функціонують «як його руки і ноги, його очі та вуха» (в сучасних неологізмах – гаджети та девайси), а сама «сучасна людина є *homo sapiens technicus*» [32, с.424]. В цій якості «технолюдина» (термін наш) «поки що не усвідомлює у достатній мірі себе саму», проте, як вважає Х.Закссе, на основі «антропології техніки» це скоро відбудеться. Хоча внаслідок конфлікту людського духовно-творчого інтелекту з кіберінформаційним техноінтелектом «суб'єктів техніки» може виникнути громадянська війна між ними «на антитехнічних установках» [32, с.424,440]. Бо, з однієї сторони, прихильниками техніцистської «біхевіористської інформаційної теорії свідомості» стверджується, що

«комп'ютери у суттєвому сенсі здібні діяти; що вони здібні до свого роду доцільної поведінки типічної для людей, а також, що вони можуть володіти свідомістю» (К.Сейр) [30, с.35]. А з другої сторони, – різко зростає людська «невдоволеність із-за безсилля нашого розуму» у співставленні «техніки і гуманізму» (Т.Адорно). Стверджується, що «комплекси гуманізму» все більше «опиняються... безпорадними» перед технікою, що розвивається по іншим законам, ніж людські, де гуманістичний початок не має суттєвого значення, а «підхід та структура нашого мислення» мало змінюється у творчому сенсі і все менше впливає на «техніку... як деякий автономний процес», котрий має «власну закономірність» [33, с.364-365].

«Технократичні оптимісти» (А.Еспінас, Ф.Бон, Е.Капп) розглядають техніку як головний засіб досягнення щастя, але тільки за «органопроєкцією людини» (Е.Капп). Антрополофілософськи техніка розуміється як вміння доцільно діяти на матерію, і одночасно як мистецтво об'єктивувати діяльність, котра втілює певну ідею і здійснює певний замисел (П.К. Енгельмаєр). За А.А. Богдановим, в техніці реалізується подібний до людської творчої здатності «механізм формуючий» («кон'югація», діалектичний «ланцюговий зв'язок», пізнавальна та соціальна «інгресія») та «механізм регулюючий» відповідно до творчих потреб працівника [34, с.142, 189, 260]. За А.А. Богдановим, саме людська здібність до організаційно-реалізаційної творчості, організаційно-творчої здатності до встановлення не тільки матеріально-фізичної впорядкованості, але й «організаційної впорядкованості» як «всезагальної впорядкованості» і її «приведення на основі «організаційної діалектики» до «систем рівноваги» [34, с.248]. Саме у «тектологічних актах» організаційного впорядкування дійсності із хаоса незрозумілих природних і соціальних явищ досягається «організаційне розуміння» реальної масштабності буття, його «організаційної всезагальності» і суб'єкт-об'єктної звязаності та єдності, а на цій основі - оволодіння вмінням до «організаційної реалізації» дійсності на більш високому рівні і вимірності у відповідному «креативно-організаційному процесі». Він розгортається у таких основних «організаційних фазах» впорядкування дійсності у новій конфігурації та композиції креативно-реалізованого буття. А саме:

1) фаза певинної організаційно-реалізаційної визначеності дійсності, її «кон'югативної активації»: це особливі «кон'юнктивні фази досліджувального процесу», в котрому організаційна «невизначеність» переходить в організаційну «визначеність» [34, с.248], а з нею – в «реалізаційну визначеність» (всезагальної «тектонічної реальності» - ред.);

2) фаза організаційно-реалізованої сталості, «стійкого вдержання» сформованої реальності (через «механізм формуючий»): тобто в цій «вторинній фазі» виявляються «зв'язки... сталості» і «стихийне об'єднання» різних зв'язків перетворюється в разі «тектологічної регресії» на «тектологічні акти» об'єднувального на інтелектуально-розумових началах «організаційного процесу», котрий завершиться створенням стійких «тектологічних зв'язків»;

3) регулятивна фаза («фаза регуляції») сформованої реальності в її здібності до сміни, саморозвитку і саморегуляції: це налагодження принципово нових реальнісних зв'язків в їх вищому масштабі і вимірі, що фіксуються як «тектологічні зв'язки» в разі продовження і розповсюдження «організаційного прогресу»; такого роду прогрес в організаційному вдосконаленні реальності розвивається «в бік *додаткових співвідношень*», коли «розходження» змінюється на «сходження» внаслідок дії «регулятивного механізму підбору», котрий стало підтримує «зміни як зростаючу структурну чіткість групіровок» тектологічних зв'язків [35, с.258-259].

Подібним чином внаслідок «тектологічних актів» відбувається «організація реальності», її реорганізація, вдосконалення і трансформація, і вона може прогресувати від механістичної «системи рівноваги» до «органістичної системи», що здатна до розвитку і ставати «тектологічною всезагальною системою» або «організаційною метасистемою». За нашою концепцією, це є *інтелектуально-організовані зв'язки буття за людською логікою творчого мислення та організаційно-реалізаційної дії*. Тут діє організаційно-реалізаційний механізм «впорядкування-рівноважність-сталість-саморегуляція-самоврівноваженість» з формуванням «понадвеликої системи» і переходом до «метасистемної самоорганізації». Відповідно до стандарту ІССР креативно-інформаційної реалізації подібним чином виявляється *суб'єкт-об'єктна творчо-організаційна дія у напрямі «організаційної реалізації» дійсності*, особливо коли вона у своєму первинному вигляді є невідомою і незрозумілою, «неорганізованою» у своїй первинно-хаотичній актуалізації. Тому її треба *«реалізаційно» творчо організувати у новій [мета]системі координат більш високого онтологічного виміру, запустити «формостворюючий механізм» буттєвісної «організації реальності» в ідентифіковану дійсність*. Складність полягає в тому, що у цьому пункті «запуску» формостворюючого механізму організаційно-координатного ототожнення-ідентифікації нової більшвимірної реальності треба пройти «біфуркаційну точку» і здійснити

подвійний «фазовий перехід» (ПФ-перехід). Ця «ПФ-подвійність» полягає у наступному:

а) перший фазовий перехід як матеріальний фізично-метафізичний періодично-фазовий синергоперехід від матеріально-дисипативних енергій до тонкоматеріальних *«кумулятивних синергій» креативного синтезу в інформаційно-синергетичній самоорганізації ноореальності*; за Г.Хакеном, це є «самоорганізація інформації» у понадскладних системах, що переходять у синергетичний стан на «макроскопічному рівні» [36, с.28-29], а за Е.І. Періх – це «найтонша енергія» інформаційного «канала сполучення» між усіма світами шляхом використання «Всезагальної Космічної Енергії», «Космічного магнетизму», «психологічної енергії свідомості», що є «психологічною енергією» інформаційного «з'єднання духа і матерії», котра органічно притамана «складній енергетичній природі людини» [37, с.235-237];

б) ідеально-нематеріальний, «ментально-фазовий перехід» до нової «теоретичної парадигми», за Е.Езером, це є «зміна парадигми» з однієї науково-понятійної фази її існування на другу і «перехід у нову фазу» шляхом «понятійного преображення» науки внаслідок «динаміки теорій», а з цим – і «динаміки науки» [38, с.37]; подібна теоретично-розумова динаміка науки заснована на тому, що в науці існує «механізм виживання другого порядку» котрий здійснює селекцію-вибір того, «що саме виникає: нові факти, гіпотези, теорії чи методи?», а «оскільки дослідні наукові конструкти, тобто гіпотези і теорії, що використовуються на практиці і слугують провідником для людських дій», то за критерієм ефективності практичного спучування «обирається та теорія, яка краще функціонує, більше роз'яснює і точніше передбачує» [38, с. 37-38].

«Подвійність» матеріально-ідеального «фазового переходу» і зобумовлює його визначальну «креативність» і «творчодайність». Функціонально це представлено по-різному і поліаріантно: «фазова інноваційність» і принципова «парадигматичність» (Т.Кун), перехід на інші «критерії істинності» і теоретичні принципи «конструктивної побудови теорії» (Е.Езер), ментальний «фазовий перехід» від «наглядної, основаної на почуттєвому досвіді теорії до абстрактної теорії з тотальною зміною основних понять» [38, с. 38-39]. Ст.Тулмін вважав, що на подвійні основі повинно змінитись саме «розуміння раціональності». Всі розходження у теоретичних конструктах за критеріями істинності «кумулятивізм-релятивізм», «інтерналізм-екстерналізм», «революційної» або «еволюційної» моделей розвитку авторів теорій наукового розвитку, включаючи

«універсалістські теорії» – всі вони історично зобумовлені, насамперед, конкретно-історичними нормативами наукового дослідження. Тому Ст.Тулмін і стверджує, що не можуть бути створені універсальні нормативи раціональності, наприклад, у вигляді «універсальних стандартів» платоновських «ідей-ейдосів», евклідових «геометрично-координатних стандартів загально-координатної «вимірності» (у площині двох координат і не більше)» тощо. І тому «розуміння раціональності» повинно бути співвідносним не тільки у своїй історичній зобумовленості, але й відповідно до поставлених науково-дослідницьких завдань і їх раціоналістичного дискурсу. Щоб наука творчо розвивалась і генерувала «креативні теорії», котрі практично реалізуються та опередмечуються у творчо-преображеній дійсності необхідно, за Ст.Тулмінім, щоб «з самого початку проблема раціональності була еквівалентна проблемі збереження у людини «відкритого розуму». «Це означає встановлення як безпристрасного форуму, або суда розуму, перед яким всі люди знаходились в однаковому інтелектуальному положенні, так і використання безпристрасних методів і процедур, однакову дію котрих всі вони (люди) можуть однаково визнати» [39, с.59]. І тут не повинно бути монопольне панування одного якогось загально-наукового метода, а в межах «концептуального розмаїття» у «єдиній науці» досягти того, щоб визнавати: «кожне поняття – це інтелектуальний мікроінститут». «Аналізуючи колективні аспекти використання понять в термінах процедур наукового роз'яснення», можна стверджувати, що вони «можуть набути науковий сенс тільки в якості подальшого використання» як «символа релевантних наукових понять». Проте не тільки їх, але й в «інших логістичних системах, котрі ідентичні не науковим поняттям, а скоріше лінгвістичним чи математичним символам таких понять» [39, с.171, 201]. За В.Франком, ними можуть бути «логічні вірогідності» у вигляді логіко-семантичних і логіко-лінгвістичних конструктів з ототожнення процесу «творення» самого світу і «творенням буття», коли «граничністю логіки» та її «логічного гіпостазування» стає «творення» світу і буття з людського розуму [40, с. 8-9, 482-483]. В науково-епістемологічній системі «людського розуміння» для досягнення «розуміння раціональності», коли наявне велике «концептуальне розмаїття» та «концептуальна мінливість» інформаційно-семантичного середовища, і потрібен, за ст.Тулмінім, «інтелектуальний відбір» з відповідними «інтелектуальними фільтрами», «стандартами раціональності» інтеркомунікативного «колективного розуміння». Особливо коли відбуваються «концептуальні зміни», активно йде процес створення

«інтелектуальних новотворень» і в інформаційний «обіг» запускаються інноваційні «концептуальні новотворення» [39, с. 208, 223, 226]. За І.Лакатосом, потрібна навіть розробка радикально оновленої «методології науково-дослідницьких програм» на основі «раціональної реконструкції» науки та з «раціональним з'ясуванням зросту об'єктивного знання» та його суб'єкт-об'єктного розуміння на підґрунті нової «нормативної методології». Це методологія творчого «людського розуміння» як креативної норми, що нормативно відходить від «логіко-епістемологічного індуктивізму» («неоіндуктивізм») і формує нову суб'єктно-раціоналізовану здатність до «індуктивістського критицизму» в аналізі та осмисленні наукових фактів в творчих «індуктивних узагальненнях» [41, с. 5, 257-260-261]. До них «включаються соціально-психологічні теорії», інтелектуальний «радикальний інтерналізм», можливості об'єктивних «фактуальних суджень» творчих суб'єктів з реконструкцією «зовнішнього впливу» екстернальної дійсності, інноваційний «радикальний індуктивізм», що є сумісним з «інтелектуальним впливом» вищої «метафізичної структури», а також включається творчо опредмечене об'єктивне знання (у своєму «традиційно-теоретичному» статусі, яке було прирощено у науково-дослідницьких програмах [41, с. 261-262]. За Ст.Тулмінім, подібна «дослідницька програма» повинна будуватись на «людському розумінні» і встановленні «розрішуючої здібності» до інноваційності і творчості людського розуміння («разрешающей способности» – по рос.). Це виключно важливо при розв'язанні інноваційних наукових завдань та створенні «інтелектуальних новацій у науці», в яких долаються і «руйнуються бар'єри між «інтерналістською» та «екстерналістською» історіями науки», коли встановлюються інноваційні інформаційні «канали інтелектуальних новацій» та налагоджується інтеркомунікативне «колективне розуміння», «шляхи і способи... дисциплінарного розвитку науки» у «соціально-економічному і культурному контексті» [39, с. 315, 317-318].

Як раніше було показано, А.А.Богданов один з перших почав створювати організаційно-тектологічні науково-дослідницькі програми з метою їх креативно-реалізаційного опредмечення. Так, у розроблених «тектологічних» дослідницьких програмах А.А. Богданов намагався конструктивно-творчо «організувати дійсність», у нову реальність вивести реальність із стану «дезорганізованості» шляхом її зведення в «організовані комплекси» [34, с. 112]. Він висловлює багато цікавих і практичних ідей, котрі «долають вузькодисциплінарну роз'єднаність» наукових знань, закладають методологічну основу для створення універсальної системи знань

для їх системного організаційно-креативного впровадження, інформаційні основи такої «загальної теорії систем», що передують інформативно-системній частині кібернетики Н.Вінера [42, с.24]. А.Н. Колмогоров у своїй «Передумові» до наукової праці У.Р. Ешбі «Введення до кібернетики» прямо співставляв його системно-інформаційні розробки з тектологією А.А. Богданова [42, с. 8]. У своїх протокібернетичних розробках А.А.Богданов, за думкою А.Н.Коммогорова, по суті створював логіко-семантичні і лінгво-логістичні конструкти «організованої реальності» на системно-інформаційних засадах, котрі мають визначний креативний потенціал при інтеграції їх методологічного змісту. Більш того, вони піднімаються на рівень інформаційної «універсалізації», властивий для «всеосяжної науки про універсальні типи», що далеко виходить за межі «пануючого стилю спеціалізованого наукового мислення» та «інтелектуальної традиції» і досягають вищого рівня «метафізичної системи» (А.Л. Тахтаджян) [35, с.349-350].

В аспекті нашої концепції, богдановські первинні інформаційно-кібернетичні, метасистемно-організаційні наукові конструкти розпізнавання і творчого конструювання реальності на засадах її людського (а не техногенного) розуміння мають продуктивне значення саме в аспекті та контекстах інформаційно-творчої раціональності. Це, насамперед, *практично-змістовна «ментальна організація» конструктивного мислення творчих суб'єктів, що пілнята до рівня розвитку у них ментальної здібності «інформаційно-творчої реалізації» метасистемної понадскладної дійсності у відповідних «організаційних метаструктурах» її реального існування.* Подібна метаструктурна креативно-організаційна екстерналізація реконструйованої дійсності має принаймі два базових компонента інформаційно-творчої реалізації.

1). Світоглядна зміна та організаційно-координатна трансформація існуючої системи реальноісних координат та їх приведення до нової організаційно-координатної єдності. Подібне здійснюється шляхом радикальної зміни «точки зору на світ» з творчим конструюванням «всезагальної точки зору», але з «довільно перемінним центром координат», в котрому можна представити «весь доступний нам світовий досвід. Таким чином, щоб «за строкатою тканиною явища розкрити (вскрыть - по рос) єдність організаційних зв'язків». В цій організаційно-координатній єдності центрується «організаційна точка зору» на «космічний універсалізм»любих «організаційних форм», з котрих складається «об'єктивно все суще», яке у своїх «трансформаціях» підкоряється «одним і тим же «законом розходження

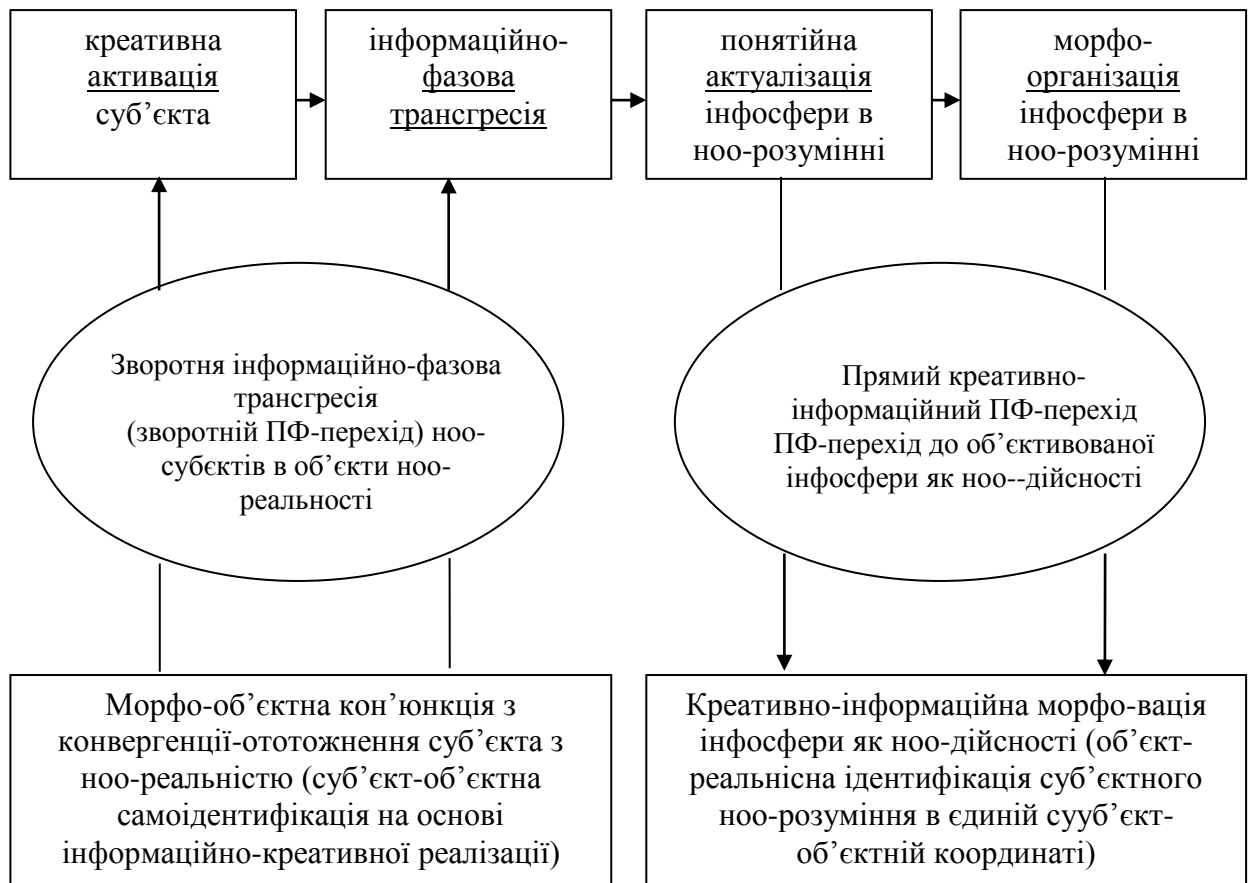
і сходження» (В.А. Базаров, І.А. Кан) [34, с.66-67]. Такого роду трансформаційний **пізнавально-організаційний світоглядний акт зміни координат** А.А. Богданов прирівняв до «художньої творчості», а в науково-конструктивному аспекті визначив у понятті «інгресія» (підкр. нами), що є реальнісне створення «організованих комплексів», коли «потрібно організувати які-небудь наявні елементи чи комплекси в угруповання, більш складні і відповідні певним цілям» і вони стають «об'єднаними елементами або комплексами» [34, с.112, 155]. В них завдяки «активності людини» долається «супротив елементів», а сама людська активність набуває «об'єктивної доцільності» і стає «об'єктом мислення» з іншою енергетикою (стає синергією – ред.), – конкретно такою, коли «відсторонена» (отвлеченная – по рос.) «активність взагалі або енергія» стає «іншою активністю». Вона не є «еквівалентною» як «стихійній активності», так і енергії «механістичної роботи», а представляє «пізнавальний... синтез» з «матеріалом уявлень, з якого асоціації утворені», є «активність, що розкладає і комбінує, направлена на певні комплекси» і «здійснює на різних комплексах... змінюючи дію» [34, с. 112, 118-119]. В сучасних термінах, – це **креативно-інформаційна синерго-активність** «пізнавального синтезу» в актах «комбінації-рекомбінації», «конструювання-реконструкції», «організації-реорганізації-самоорганізації» дійсності в її елементно-комплексному, метасистемно-реальнісному «світобудуванні-самотворенні» через внутрішньо-зовнішню **трансгресію** («інгресію») суб'єктивної реальності в об'єктивну ноо-дійсність. Подібним чином **креативно активований суб'єкт** стає ментально здібним до «**інформаційної трансгресії**», тобто здійснення періодично-фазового синергопереходу як **ПФ-трансгресії**. За своїм змістом вона є **інформаційно-фазовою трансгресією**, фазовим «інформаційним переходом», а за механізмом дії – конструктивно «**формо-організованою**» і креативно **формно-об'єктованою** «всезагальною» реальністю більш високої вимірності. У А.А. Богданова вона є «загальносистемною», і «всезагально-організованою» «тектологічною» і в цьому сенсі «передкібернетичною» (передінформаційною) реальністю, що впорядковує і врівноважує понадскладні «структурні комплекси». В нашому випадку – це креативно активована та актуалізована в ході інформаційно-фазової трансгресії (суб'єктно-об'єктного переходу) інформаційно-ноосферна реальність або **інфосфера ноо-дійсності**. Це є «перша фаза» здійснення «інформаційно-креативної реалізації» ноо-дійсності в її актуалізації через інформаційно-фазову трансгресію креативного суб'єкта. Зрозуміло, що потребується і «друга фаза» подальшого оперування у

формо-організованій реальності інфосфери та «вторинної реалізації» – вже ідентифікованої і автеничної інформаційно-креативної реалізації ноодійсності.

2). Другий «базовий компонент» інформаційно-творчої реалізації – це новий синерго-активний, інформаційно-креативний спосіб оперативного суб'єкт-об'єктного «комбінування» реальністю в її «організаційних конструктах» та «інформаційно-елементних комплексах», здатних до «синергетичної самоорганізації». Подібне потребує, за А.А. Богдановим, встановлення еквівалентних «норм рівноваги», де діє «закон врівноваженості» у процесах створення складних і понадскладних «організаційних комплексів» з самоврівноважуючою енергетикою (а це енергетично-синергетичні «інформаційно-креативні комплекси-фрагменти» – ред.), що можуть набувати універсальної «структурної сталості» [34, с.26, 112, 248]. Подібна «структурна-універсальна сталість» досягається внаслідок людської «всезагально-організаційної» діяльності, **«метаорганізаційної» активності і енергетичної активності у «метадіяльності»**. Це можливо «в практиці і мисленні» тільки в разі, коли «поле свідомості» людини набуває якості з'єднуючої «кон'югації» (підкр. нами) що представлено в «з'єднанні і роз'єднанні» наявних «елементів» дійсності таким чином, що акумулює здатність на «зусилля узагальнююче», яке «зв'язує, з'єднує елементи або комплекси досвіду» у єдине ціле, що «завершує свій рух» в «акті з'єднання» [34, с. 142-143]. Мисленево-усвідомлений «з'єднувальний акт» у «комплексах досвіду» мислення і практики «є первинним» у тому «динамічному сенсі», що він продукує «другий акт з'єднання» і з цим досягається вторинне «з'єднання розділених комплексів у деякому загальному полі», що й визначається як «поле свідомості». Під «свідомістю» тоді розуміється деяке «загальне поле з'єднання», котре є ментальним полем «загальної з'єднаності», а конкретно – це практичне з'єднання у «полі досвіду» людини, що «міцно фіксується у свідомості» [33, с. 143]. Подібне свідомісне «поле досвіду» у своїй ментальній дії і осмисленні є «первинним» у своїх «з'єднувальних актах», а в подальших актах «розділення вторинне, похідне, бо воно отримується на основі з'єднання». Набуте ментально-практичне «поле досвіду» в первинних «актах з'єднання» надалі вже не розділяється (а може змінюватись лише при «вторинному» осмисленні). Надалі вона формоутворюється і існує в єдиних «комплексах досвіду» як «сприйняття присутнього» в «інгресії» та як органічне ціле, «організм», в котрому «ціле є більшим суми своїх частин», і вона вже не може дробитися на менші частки [34, с. 143, 112]. Тобто подібна

«первинність» стає практично реальною і «реалізованою» у досвідних творчо-пізнавальних актах, котрі пред як **«з'єднувальні акти» творчо-інформаційного синтезу мислення і буття в їх цілісній єдності**. А.А. Богданов визначав цей загальносистемний процес у складних «комплексах досвіду» у поняття «кон'югація» (підкр. нами). В нашому контексті під ним можна розуміти «конвергетивну кон'юнкцію» з інтегрального *суб'єкт-об'єктного з'єднання буття і мислення у креативно-інформаційному «реальнісному синтезі»*. Подібне відбувається в інтеркомунікативних взаємодіях, в ціннісно-конвергетивних інтеракціях, соціетальних процесах інтерсуб'єктної самоорганізації, когнітивній «фракталізації» дійсності у конфігураціях її ізоморфності, «формо-організації» і «формо-об'єктування» реальності та її «кон'юнктивне морфоутворення». Тут діє, за А.А. Богдановим, «механізм формуючий», котрий надає «організаційної рівноваги» складним системам за відповідними «нормами рівноваги» [34, с. 142]. Це рівновага за нормою «організована форма» і «організованість як гармонія», «боротьба організаційних форм» у режимі «активність-супротив», рівновага в організаційній альтернативі «пізнавального аналізу чи синтезу», «організованість-дезорганізованість» тощо [34, с.112-113, 118-119].

Тобто за першим фазово-перехідним актом інформаційно-креативної трансгресії та актуалізацією інфосфери як високовимірної реальності (перша фаза) настає «стабілізаційний період» кон'юнктивної формо-організації і конструктивного формо-об'єктування інфосфери. Це друга фаза «кон'юнктивного морфооб'єктування» суб'єкта в інфосферу, – але вже в якості інформаційно реалізованої ноо-дійсності внаслідок процесу **трансформації понятійно і «формно-організованого» ноо-розуміння суб'єкта у формно-об'єктивовану ноо-реальність**. У стандарті раціональності ІССР креативно-інформаційної реалізації загальна логістика подібного метасистемного процесу виглядає наступним чином:

Режим «креативної активації» суб'єкта в його інформаційно-синергетичної здатності до здійснення інформаційно-фазової трансгресії досягається в самореалізаційних ПФ-переходах. Вони представлені самими **різними організаційними формами творчої самореалізації креативних суб'єктів**, котрі у своїй творчо-інформаційній інтеграції і можуть репрезентуватись як **суб'єкт-об'єктна інформаційно-креативна самореалізація**. Вона предстає як **морфо-організаційна, синерго-самоорганізаційна ідентифікація суб'єктного ноо-розуміння з об'єктністю ноо-реальності**. А саме: креативне само-об'єктування у формі самореалізації власних творчих сутнісних сил (Д.А. Леонт'єв) [44]; у морфо-психічних феноменах когнітивно-екзистенційної самодетермінації творчої особистості (В.І. Осьодло) [45]; через механізми трансформації «структурних компонентів діяльності» у творчо-професійному розвитку особистості (С.Д. Максименко) [46]; через структурно-особистісні детермінанти «економічного розподілу» в творчих потребах креативного суб'єкта (А.Л. Журавлев, А.Б. Купрейченко) [47]; у різноманітних формах подолання перешкод у професійній самореалізації (Л.А. Коростылева) [48]; як «онтологізація» творчо-професійного потенціалу особистості (І.П. Маноха) [49] тощо. Можна бачити, що при креативній самореалізації діють самі різні критерії, котрі

фіксують момент креативної активації особистості – *діяльнісно-творчий, суб'єктно-особистісний, детермінаційно-ціннісний, результативно-професійний, самоорганізаційно-впорядковувачий*, але тільки при інформаційно-креативному способі самореалізації наочної і яскраво спостерігається **«синергетика творчості»**. При «синерготворчості» креативність досягає тих «критичних станів», коли здійснюються «різкі стрибкоподібні переходи», котрі особливо помітні, наприклад, в інформаційно-художньому дискурсі з його яскраво вираженою інформаційно-сисловою семантикою і полісеміотикою [50]. Якраз у художній творчості найбільш активно йде конструювання «полімодального образу» у процесах «формотворення реальності». В художньої синерготворчості подібне відбувається при біфуркації «знайомого об'єкта» через «об'єктну дивергенцію» і його інноваційного формоутворення у «незнайомому об'єкті» з подальшою ідентифікацією шляхом «об'єктної конвергенції» і «розпізнавання образів» (Г.Хакен, Дж.Гілфорд). У розробленому Дж.Гілфордом «факторному аналізі» тут діють «генеральні фактори» (універсальні), або «фактори генералізації». Вони є «факторами другого порядку», здатними переводити-трансформувати і здійснювати «різкі стрибкоподібні переходи» (творчого озаріння, «стрибка думки», інсайту) з «ортогональної системи» у «неортогональну систему» (непрямокутну) з новою реальнісною вимірністю і вищою «інтеркореляцією» (підкр. нами). Для неї характерна висока «вербальна біглисть», нова «просторова візуалізація», невербальна «здібність счислення» інформації, «факторізація тестів здібності» у творчо-ментальній ідентифікації латентних факторів, розподілення і відділення тонкодійчих «специфічних факторів» від «помилкових факторів» тощо [51, с.417]. В аспекті науки і творчо-продуктивного наукового мислення в режимі «дивергенція-конвергенція» це такі дві нові «креативні здібності», а саме:

а) креативна здібність до «метафоричності» як інтегративного показнику креативності»; подібна «метафоричність» є творчо-конструктивною і тому органічно включає здібність до технологічного створення «механізму конструювання метафори» у «структурі креативності», що предметно реалізується [52, с.311, 323, 328];

б) це також креативна здібність до творчої розробки інноваційного «алгоритма для аналізу проблем»; цей алгоритм предметно реалізується за креативним методом «мозкового штурму», методом знаходження алгоритму і дискурсаторів «управляємості процесом генерування ідей у мозковому штурмі»; конкретно, – «алгоритма вирішень» та «інформфонда» з їх

предметною реалізацією, за нашою концепцією – креативно-інформаційної реалізації з можливістю «усунення технічних протиріч») [52, с.543, 396, 421].

Останнє, наприклад, може бути представленим у системі ТРІЗ («технология решения изобретательных задач» – по рос.), котра акумулює як «методи оптимізації накопичення і структурування знань про проблему», так і використовується «стандартизована методика зі здійсненням комплексної структурно-логічної програми з виявлення і усунення протиріч проблеми» за дією відповідних стандартизованих алгоритмів». Так, 8-и шаговий стандартизований алгоритм з креативної реалізації розробленої комплексної програми з «інфофонда» у її структурно-логічному здійсненні та експерт-інформаційній перевірці на автентичність реалізації виглядає у такій покроковій послідовності: умови задачі→ постановка винахідницької задачі→ додаткові умови (вимоги)→ протиріччя на макрорівні→ протиріччя на мікрорівні→ ідеальний кінцевий результат→ формулювання вимог до реального «системного результату»→ аналіз можливостей нової системи (реалізованого винахіда) [53]. Одне з ключових вимог в аспекті «продуктивності» креативно-інформаційної реалізації – це стандартизовані «норми працездатності з обміну енергією та інформацією», котрі повинні надійно забезпечувати наступні результати [53, с. 364]:

а) ефективна «трансформація енергетично-інформаційної післядії» або інформаційно-креативний синергоєфект;

б) «здатність до нагромадження енергії та інформації» або створення інформаційно-синергетичного ресурсу;

в) посилення «здатності відновлювати енергію через її «суперкомпенсаторне» нагромадження» [54, с.373, 376, 402, 404]; основні «глибинні регулятори» цього – це дискурсивно-логічні засоби творчості (підкр. нами) з застосуванням таких конкретних інструментів [54, с.428, 458]:

- поняття як «регулятора інтуїтивної дії»;
- думки як «семантичної моделі дії» [54, с.451, 455];
- слова як «регулятора подвійного відображення»;
- смислові поняття в якості «регулятора розуміння сенсу відображення» [54, с.458, 461]; це «інструмент» креативно-інформаційного дискурсу;
- символа в якості «значення схеми предмета»;
- текста як «дискурсивно-логічного зображення предмета» [54, с. 466, 468]; це конфігуративний і «композиційний дискурс.

За нашою концепцією, найбільш відповідним у цьому відношенні є інформаційно-семантичний стандарт раціональності (ІССР). За стандартом ІССР найбільш вірогідно створити конкретну комплексну програму з

функціональної структурно-логічної, структурно-функціональної (рівневої), системної і метасистемної ІТ-алгоритмізації інформаційної свідомості і нейроінтелекту в різних ІТ-режимах «стрибокподібного» розвитку ноо-розуміння. Це відбувається в ІТ-режимі первинно-фазового переходу «інформраційної афференції», подальших ПФ-переходів в режимах «інформаційної імагінації» і «трансформативної реконструкції» та в «завершальній фазі» креативно-інформаційної реалізації ноо-дійсності в її автентичному ментально-об'єктному втіленні. Проте для стандарта раціональності ІССР найбільш характеран інформаційно-семантична дискурсія в ІТ-режимі первинно-фазового переходу (ПФ-синергопереходу) інформаційної афференції та в в дискурсаторах афферентно-випереджувального ноо-розуміння і ноо-мислення. Всі подальші ПФ-синергопереходи («вторинні», «третинні» і т.д.) здійснюються в інших режимах, дискурсаторах та ІТ-алгоритмах загалом – в іншій інформаційно-семантичній дискурсії (імагінально-конфігуративній, трансформаційній, декомпозиційній, реконструктивній тощо), в інших стандартах раціональності, але в одній базовій синергоякості інформаційно-випереджальної афференції у сприйнятті ноо-реальності та її аперцептивного усвідомлення в дискурсії та конфігураторах ноо-розуміння.

Тобто виявлена нами сукупність тандартів раціональності ноо-розуміння, що відповідають основним якісним властивостям інформаційної свідомості і нейроінтелекту, створюють певний «загальний клас стандартів», котрі потребують в свою чергу певних «релевантних стандартів адекватності» (або повинні самі ними бути) у конвенціонально-змістовному відношенні. А саме: «загальної природи об'єктів», що досліджуються, «кількісної точності, ... суворості розсуджень, широти даних», «повної надійності» наукових стверджень тощо [55, с.263- 264]. В аспекті наших досліджень: стандарту раціональності ІКСР – «релевантний стандарт адекватності в дискурсаторах (імпрінтах) інформаційної інтерактивності (ДІА), стандарту ІССР – дискурсатори інформаційної афференції (ДІА), стандарту ПСР – релевантні дискурсатори інформаційної імагінації (ДІІ), стандарту ІДРС – релевантно-адекватні дискурсатори інформаційної декомпозиції-реконструкції (ДІДР), стандарту раціональності СІКР – релевантний стандарт адекватності в дискурс-імпрінтах інформаційно-креативної реалізації (ДІКР). Подібним чином і можливо досягти надійного «методологічного обґрунтування» або «прийнятості нової ідеї або теорії», «окремого ствердження чи цілісної концепції» (Івін А.А.) [55, с.263- 265]. В подібній «послідовності надалі і будуть розглянуті *«релевантні дискурсії»*

стандартів раціональності та їх адекватна логістична ІТ-алгоритмізація в імпрінт-дискусаторах ноо-розуміння і ноо-мислення.

Використана література (до р.р. 12, 13.1, 13.2)

1. Скільки бозонів у Хіггса? – 2000 (11-17, 2013 р.). – №37
2. Хакен Г., Хакен – Крелль М. Тайны восприятия. – М.: Инст. компьютер. исслед., 2002 – 272с.
3. Рунов А.В. Исследование проблем информационной коммуникационной среды // Социальные гуманитарные знания – №6, 2002 – С.269-277.
4. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – СПб.: Питер, 2002 – 688с.
5. Kellner D., Baudrillard J. From Marxism to Postmodernism and Beyond. – Cambridge: Polity Press, 1989.
6. Бодрияр Ж. Символічний обмін і смерть. – Львів:Калварія, 2004 – 376с.
7. Марчук Н.В. Інформаційна цивілізація і соціальні риси віртуального феномена // Наука. Релігія. Суспільство – Донецьк, 2004 – №4.
8. Зоценко О.В. Інформаційне суспільство: ознаки і динаміки // Интеллект. Особистість. Цивілізація (Тематичний збірник наукових праць із соціально-філософських проблем) – Донецьк: ДонДУСТ, 2004 – №3.
9. Информационно-психологическая и психотронная война (Под общей ред. А.Е. Тараса). – Минск: Харвест, 2003– 432с.
10. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. – М.: АСТ, 2003 – 603с.
11. Удовик С.Л. Глобализация: семиотические подходы. – М.: «Рефл-бук», К.: «Ваклер», 2002 – 480с.
12. Hamerhoff S.R. Quantum computing in microtubules: An Entrainment correlate of consciousness? // Japanese Bulletin of Cognitive Science. Vol.4, 1997. – №3 – p.67-92.
13. Иванов Е.М. Материя и субъективность. – Саратов: Изд. СГУ, 1998 – 168с.
14. Penrose R. Shadows of the Mind: A Search for the Missing Science of Consciousness. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1994 – 480p.
15. Менский М.Б. Квантовая механика: новые эксперименты, новые предложения и новые формулировки старых вопросов // Успехи физических наук. – Т.120, 2000. – №6 – С.631-648.

16. Markram H. The Blue Brain Project // Nature Neuroscience Review. – Vol.7, 2006 – №2 – p.153-160.
17. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. – СПб.: Питер, 2010 – 288с.
18. Психологический лексикон. Энциклопедический словарь. В 6-и т. Общая психология (Ред. – сост. Л.А. Карпенко, под общ. ред. А.В. Петровского). – М.: ПЕР СЭ, 2005 – 251с.
19. Ивин А.А. Логика – М.: Гардарики, 1999 – 320с.
20. Поляков С.Э. Феноменология психологических репрезентаций. – СПб.: Питер, 2011. – 688с.
21. Энциклопедия эпистемологии и философии науки (Составл. и общ. ред. И.Т. Касавин) – М.: КАНОН-ПРЕСС, 2009 – 1247с.
22. Философия и методология познания (Под общей и науч. ред. В.П. Сальникова, В.Л. Обухова, Ю.Н. Солонина, В.В. Васильковой). – СПб.: Фонд поддержки науки и образования. 2003 – 560с.
23. Философия (В.С. Степин и др., под общей ред. Я.С. Яскевича) – Минск: РИВШ, 2006 – 624с.
24. Уилбер К. Око Духа. – М.: Изд. Инст. трансперс. психологии, 2002. – 476с.
25. Амосов Н.М. Энциклопедия Амосова. – М.: АСТ, Д.: Изд «Сталкер», 2003 – 464с.
26. Амосов Н.М. Алгоритмы разума. – К.: Наукова думка, 1979 – 224с.
27. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія онтогенезису – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
28. Джантале Джованни. Введение в философию. – СПб.: Алетейя, 2000 – 470с.
29. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник. – М.: Наука, 1976 – 720с.
30. Философия техники в ФРГ. – М.: Прогресс, 1989 – 528с.
31. Горкхаймер М. Критика индустриального розуму. – К.: ППС-2002, 2006 – 282с.
32. Закссе Х. Антропология техники / Философия техники в ФРГ – М.: Прогресс, 1989 – С.424-439 (528 с.)
33. Адорно Т. О технике и гуманизме / Философия техники в ФРГ – М.: Прогресс, 1989 – С.364-371 (528с.)
34. Богданов А.А. Тектология. Всеобщая организационная наука. Т.1. – М.: Экономика, 1989 – 304с.

35. Богданов А.А. Тектология. Всеобщая организационная наука. Т.2. – М.: Экономика, 1989 – 304с.
36. Хакен Г. Информация и самоорганизация. Макроскопический подход к сложным системам. – М.: Инст. компьютер. исследований, 2000.
37. Рерих Елена. У порога Нового Мира. Космологические записи. Большая Рериховская Библиотека. – М.: МЦР, «Мастер-Банк», 2000 –С.235-280.
38. Эзер Э. Динамика теорий и фазовые переходы // Вопросы философии, 1995 – №10 – С.37-44.
39. Тулмин Ст. Человеческое понимание. – М.: Прогресс, 1984 – 428с.
40. Франк Ф. Философия науки. – М.: Изд. иностр. лит., 1960 – 543с.
41. Лакатос И. Методология исследовательских программ. – М.: АСТ, 2000 – 380с.
42. Поваров Г.Н. Норберт Винер и его «Кибернетика» // Винер Н. Кибернетика или управление и связь в животном и машине – М.: Сов. радио, 1968.
43. Эшби У.Р. Введение в кибернетику. – М.: Изд. иностр. лит., 1959.
44. Леонтьев Д.А. Самореализация и сущностные силы человека. // Д.А. Леонтьев. Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии. – М.: Мысль, 1997.
45. Осьодло В.І. Когнітивні та екзистенційні психіки в контексті самодетермінації // Вісник НАОУ, 2009 – №4 (12)
46. Максименко С.Д. Механізми трансформації структурних компонентів діяльності у професійному розвитку особистості в сучасних умовах. Матеріали міжрегіонального наукового семінару «Актуальні проблеми становлення особистості професіонала у ризиконебезпечних професіях» – К.: Нац. універс. оборони Укр., 2010.
47. Журавлев А.Л., Купрейченко А.Б. Структура и личностные детерминанты экономического самоопределения субъекта // Психологический журнал. 2008, Т. 29. – №2.
48. Коростылева Л.А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере. – СПб.: Питер, 2005.
49. Маноха І.П. Професійний потенціал особистості: досвід онтологічного дослідження. Авторед. Дж... канд. псих. наук. – К.: КНУ, 1993.
50. Глазунова О.И. Синергетика творчества. Опыт анализа художественного текста / Синергетика. От прошлого к будущему. / Предс. редколлегии серии 2000-2012 Г.Г. Малинецкий. – М., 2012 –№61.

51. Холл К.С., Линдсей Г. Теории личности. – М.: ЭКСМО-ПРЕСС, 1999 – 592с.

52. Меерович М.И. Шрагина Л.И. Технология творческого мышления. Практическое пособие. – М.: АСТ, 2000 – 432с.

53. Викентьев И.Л. Функциональный подход при решении творческих и бизнес-задач. – М.: Консалтинговая фирма ТРИЗ-шанс, 2003.

54. Клименко В.В. Психология творчості. – К.: Центр навч. літ., 2006 – 480с.

55. Ивин А.А Современная философия науки. – М.: Высш.школа, 2005 – 592 с.

13.3. Інформаційно-семантична дискурсія ноо-розуміння в стандарті раціональності ІССР і в дискурсаторах афферентивно-випереджального ноо-мислення.

Як раніше було показано, в стандарті інформаційно-семантичної раціональності (ІССР) можна конструктивно здійснити ментально-об'єктну репрезентацію ноо-мислення і практично досягти креативно-інформаційної самореалізації суб'єкта в автентичній ноо-дійсності більш високого онтологічного виміру. В цьому представлена не тільки принципова можливість суб'єкт-об'єктної єдності буття і мислення (що представлено в ноосферному розумінні та його відповідній репрезентації у координатах метасистемного виміру МЄРКОНЕ-АНБ), але й в якості *самостійного суб'єкт-об'єктного метода ноо-мислення*, його використання дозволяє практично оперувати ментально-об'єктною реальністю та ідентифікувати її в автентичній ноо-реальності дійсного буття. В сучасній філософії подібний феномен пов'язується з виникненням нової форми буття у морфологічній представленості «віртуальної реальності» комп'ютеризованої інфосфери. Вона розглядається в аспекті «подвійного буття», котрому притаманні властивості як «об'єктивно ідеального буття», так і «суб'єктивно ідеального буття», тобто в єдності (і можливій тотожності) суб'єкта і об'єкта у «сукупному бутті» [1, с.56, 58]. За К.-О. Апелем це потребує і відповідної «трансформації філософії» у зміні поглядів на «суспільство як суб'єкт-об'єкт», в котрому суб'єкт-об'єктні відносини приймають характер «комунікативного співробітництва» інтерсуб'єктів (в нашій концепції – це інтеркомунікативний стандарт раціональності), а також «трансцедентального осмислення» людського мислення на «граничних засадах способом трансцедентальної рефлексії» [2, с. 194-195, 217]. Проте для цього, як вважав К.-О. Апель, необхідна повна «критична реконструкція ідей

трансцедентальної філософії» на засадах «єдності і тотожності розумів» [2, с.237, 239]. Подібне потребує, з однієї сторони, створення «трансцедентальної метаетики», котра є одночасно релевантною як в раціональному, так і евристичному світорозумінні [2, с.262]. А з другого боку, – необхідна «семіотична трансформація трансцедентальної логіки» з розробкою принципово нового «трансцедентально-герменевтичного розуміння мови» [2, с.170, 177]. За нашою концепцією, це інформаційні імпринти, та інші номінатори ноосферного розуміння і ноо-мислення за відповідними стандартами раціональності. Відповідно до стандартів раціональності під «номінаторами» розуміються конкретні «номонологічні роз'яснення», що виведені «на основі наукових законів», коли досягається поняттєве розуміння, а «роз'яснення і розуміння» виступають як «універсальні операції взаємо доповнюючи одна одну» [3, с.142].

В нашому випадку, це конкретні поняттєві визначення, найменування (nomines -«імена») «інформаційних об'єктів» в суб'єктному ноо-розумінні, що «виводяться» з предметного «дискурс-аналіза». Він має свій дискурсивний «матеріал дослідження» («мовні події», «тексти») комунікативні діалоги», «інтеракції» тощо), теоретичні засади дискурс-аналіза, відповідний «інструментарій аналіза» та «одиниці аналіза: (4, с.104,105-107, 110-111). В номінаторах інструментально фіксуються поняттєві речові (вербальні) комунікації, «системи транскрибування» понять в їх фіксованому запису і розшифровці («відтворення записів»), невербальна комунікація в поняттєвому та компютерному запису ІТ-алгоритмізація (в нашому випадку – це алгоритмізовані дискурсатори та імпринти), маркування дискурсивних «одиниць аналіза» (у нас – імпринти та імпрінтинг), в комунікації – це комунікативний та «інтеркомунікативний акти», «локутивний, іллокутивний і перлокутивний акти» [4, с.109-111]. «Мінімальна одиниця» дискурс-аналіза це «комунікативний хід» – мінімально значимий елемент спілкування, що розвиває взаємодію і виражаючий вербальну чи невербальну дію» або «складного макроакта»[4, с.111]. Номінатор це і є понадскладний «макроакт» і «метаакт» інформаційно-есмантичного ноо-розуміння. Денофікуючий сотні і тисячі смислів і значень у вищевимірне ноо-поняття. Подібна «понадскладність» виявляється, наприклад, через проведення «комунікаційного тесту». Його ціль – «визначити, чи поведе зміна означаючого до зміни в означаємому», тобто зміна в ознаці і значенні об'єкта – до зміни самого об'єкта. Для цього вибирається яке-небудь означающе в тексті (у нас це поняттєвий «номінатор» – ред.), а потім для

нього пропонуються альтернативи і оцінюється, який ефект дає використання іншого означаючого та до якої зміни в означаємому це веде» [4, с.82].

Інструментально-аналітична понадскладність «поняттєвого номінатора» виявляється у його трансформативній якості, бо як «трансформативний номінатор-ноопоняття» його конструювання потребує двох «трансформативних тест-операцій». Це такі дві «можливі процедури» трансформаційного «номінаторного конструювання»:

1) «парадигматичні трансформації» в номінаторах «субституція», «транспозиція», (у нас – це «трансфізичність», «метафізичність», «субстанція» тощо);

2) «синтагматичні трансформації» в таких номінаторах як «добавлення» і «усунення» (удаление – по рос.), в аспекті «синтагматичної структури тексту»; під цим розуміється відповідний «дискурсивний синтагматичний аналіз, котрий передбачає розглядання послідовності розташування знаків (початок і кінець повіствовання (повествования – по рос.), знак і каузації та інших), просторових відношень (над/під, спереди/ззаду, далеко/близько, зправа/зліва...), а також структурних відношень між означаємыми», і головне – «яким чином порядок слідування і/або просторова організація означаючих впливає на формування смислів». Тобто, яка їх семантика або «як співвідносяться один з одним означаючі?» та яка їх семіотика або, «котра з них більш значимі, чим інші?» І виходячи з цього, «яким чином оформлений текст?» значеневому сенсі [4, с.82]. Тобто, яка його «номінаторна форма»: номінаційно-семантичний стандарт раціональності», «інформаційно-семантичні імпрінти» (ІСП), дискурсатори, ІТ-алгоритми тощо? І все це необхідно представити в загальних **номінаторах суб'єкт-об'єктного з'єднання буття і мислення**, а інструментально – **в номінаторах інформаційно-виперджальної афференції** ноо-розуміння і ноо-мислення.

Одним з перших зробив спробу вирішити подібну проблему з методологічних позицій постпозитивізму і семантичного конструктивізму П.Бурд'є. Він номологічно і номінаторно, змістовно і семантично зєднав поняття «суб'єкта» і «об'єкта» з метою розроблення і практичного застосування суб'єкт-об'єктного методу нового людського мислення на основі «структуралістського конструктивізму». У своїх інноваційних філософських розробках «сукупного» суб'єкт-об'єктного буття він намагався подолати розбіжності і сумістити погляди К.Маркса (неомарсизм), Е.Дюркгейма і М.Вебера. Так, П.Бурд'є вважав, що:

а) на основі структуралізму можна виявити і доказати, що «в самому соціальному світі... існують об'єктивні структури, котрі не залежать від

свідомості і волі агентів, здатні направляти аби подавляти їх практики чи уявлення» [5, с.181];

б) одночасно на основі конструктивізму можна представити, що «існує соціальний генезис... схем сприйняття, мислення і дії, які є складовими частинами того, що я називаю габітусом»; П.Бурд'є стверджував, що під впливом людського «габітусу» соціальний генезис спрямовується на розвиток «соціальних структур і, окремо, того, що я називаю полями» [5, с. 182].

Ф. Коркюф, що досліджував метод «структуралістського конструктивізму» П.Бурд'є, називав подібну суб'єкт-об'єктну з'єднаність реальності «подвійним виміром соціальної реальності – в об'єктивному і в сконструйованому» форматному вимірі» [6, с.44]. Г.Алдріх вважав, що «ядром творчості» П.Бурд'є у його намаганні номінаторно з'єднати суб'єктивний і об'єктивний реальнісні початки через «габітус» і «поле». А саме – здійснення змістовно-семантично, тобто коли *перше існує в ментально-когнітивних структурах мислення як «ментальна властивість» (habitus – властивість, стан), а друге – в реалізаційно-буттєвісних структурах як «поле матеріальна властивість» до буттєвісного здійснення* (у Арістотеля це «ентелехія»). При цьому ментальний «габітус» може впливати на «поле» («соціальне поле») дійсності і конструювати її (як «соціальний світ») у напрямку розвитку суб'єктної творчості в об'єктній реальності і подібним чином може ставити «культурним капіталом» [7]. В діалектичному аспекті габітус є «продукт інтеріорізації структур» суб'єктом, його креативно інтерналізованими і «персоніфікованими» соціальними структурами зі зворотньою ментальною здібністю впливати на них в соціокультурному відношенні (гендер, вікові групи, «ціннісні класи»). Тому «габітуси розрізняються в залежності від характеру позиції суб'єкта в цьому світі» і тому «не кожний володіє однаковим габітусом». «Однак люди, займаючи у соціальному світі аналогічне положення, як правило, мають схожі габітуси» – це їх «ментальні або когнітивні структури», в котрих вони реалізують власну «винахідливість і здібність до імпровізації» [8, с.459].

В сучасному інформаційному суспільстві подібні «габітус-феномени» споглядаються і номінаторно фіксуються у проявах «соціальної синергетики», «культурно-інформаційного розвитку», або у їх номінаторному з'єднанні в одному «семантичному полі» як «полі смислів», а потім – в номінаторах становленні світоглядної культури і ноосферного світорозуміння інформаційного суспільства, в номінаторах «синергопроцесів культурно-інформаційної трансформації суспільства» і в

його «переході до синергодискурсу когнітивно-креативних практик» [9, с.201, 209]. Відповідна програмно-логістична алгоритмізація в номінаторах «культурно-інформаційного синергодискурсу» та у їх відповідних дискурсаторах дозволяє практично «суб'єктувати» подібні «когнітивно-креативні практики» в *габітус інформаційної свідомості і нейроінтелекту*. А потім – здійснити *зворотню реальнісну об'єктивацію «творчого габітуса» креативного суб'єкта, трансформувати культурно-інформаційне ноо-розуміння в автентичну культурно-інформаційну реальність, а її – в ноосферну дійсність*. В процесах розвитку сучасного інформаційного розвитку подібне розглядається вже не як «трансформація», а як «інформаційна революція», котра революційним чином змінює всі «традиційні моделі» соціуму [10]. Глобальні процеси конвергенції в соціальній, технологічній, економічній та правовій сферах долають всі «культурні кордони» і потребують радикально нового мислення за інформаційними стандартами раціональності [11]. Вводяться нові критерії та принципи всієї життєдіяльності з позицій інноваційного розуміння перспектив розвитку інформаційного суспільства [12]. В інформаційних стандартах життєдіяльності, в номінаторах і дискурсаторах інформаційного мислення та ІКТ повинні закладатись вимоги і нормативи «всезагальної включеності» в інформаційне суспільство, подолання «цифрової нерівності» та рівний доступ до ІКТ. Включити «громадянський спротив» соціальної розрізненості у «сферах компетенції» і налагодження «інформаційного партнерства» в соціальних відносинах, широке практикування культурно-лінгвістичного розмаїння з розвитком різних систем «інформаційного навчання» та професійної підготовки, але при додержанні єдиних «інформаційних стандартів» (Ф.Й. Радермахер). М. Кастельс пропонує в ході «інформаційно-технологічної революції» розвивати «дух інформаціоналізма», здійснити «реструктуралізацію капіталізма» і збудувати «інтерактивне суспільство» на основі інформаційно-семантичного «переосмислення нашого світу» [13, с.49, 158, 194, 344]. В нове «осмислення нашого світу» повинен бути покладений, за М.Кастельсом, принципово змінений соціальний зв'язок. Це повна «трансформація класових відносин» на «перверсивний зв'язок» «інформаційних виробників» [13, с.496, 500, 508]. Повинна відбутись «структурна реорганізація виробничих відносин» у нову «структуру труда, знання та інформації», коли стане можливим «самофінансування суспільства» його інтелектуальними власниками чи «колективними капіталістами» знань та інформації. Для цього їм треба *створити новий суспільний соціоінформаційний договір, що відповідає*

новому інформаційному мисленню та новій культурі інформаційної життєдіяльності. Вона буде творитись з «модифікованих форм простору і часу» і приведе до виникнення нової культури здатної до «багатомірних перетворень» [13, с.496, 497].

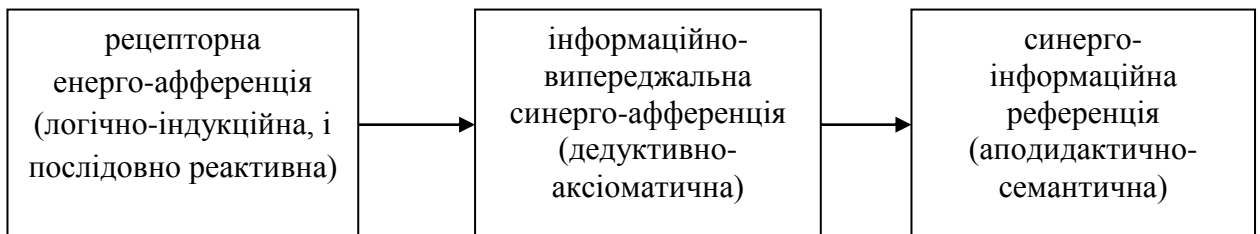
За нашою концепцією, це й створює суспільні умови необхідності переходу до нового соціального дискурсу, в номінаторах *нового логіко-дискурсивного «інтеркомунікативного взаєморозуміння» в стандарті інформаційно-семіотичної раціональності (ІССР)*. Перший його модус представлений, як раніше було встановлено, *ІССР інформаційної афференції*. В якості відповідного *«дискурсатора-афферентора»* він дозволяє виміряти та оцінити конкретні значення «випереджуючого сприйняття» дійсності, коли нейропсихічні процеси у головному мозку людини (у сформованому «білатеральному ментальному контурі») значно прискорюються і сенсорно-образна «картина світу» різко змінюється з одночасним виникненням інформаційно іншого світорозуміння. Так, у менталосфері творчого суб'єкта звичайний енергетичний нейропроцес («енерго-афференція» нервового імпульса - П.К.Анохін) перетворюється у *синергетичний нейропроцес випереджальної інформаційної афференції*. Виходячи з традиційних методологічних засад «логістичної семантики» і «теорії референції», що є базовою у «теорії виводів в методології дедуктивних схем» феноменальність «інформаційної випереджувальності» нейроімпульса в ЦНС головного мозку, логістично-раціоналізованим способом можна представити як розумову процедуру «дедуктивної аксіоматизації». Вона не потребує попереднього аналізу чи індуктивних доказів і є випереджальною у тому сенсі, що предстає в якості висхідних положень, не потребуючих доказів та обґрунтування в силу їх «аксіоматичної непротирічності» [14, с.18, 385]. Як аксіоматичні «безсумнівно істиннісні положення» і «безспірні судження», вони самі «кладуться в основу доказу всіх інших положень» при «дедуктивній побудові якої завгодно теорії», що тільки конструюється. В такій «конструйованій теорії» подібні «обрані положення можуть в межах розглядаємої теорії вважатись істинними» і за «критерієм істинності аксіом» у «змістовних теоріях» вони знаходять «у кінцевому рахунку практичне застосування теорії в цілому» [14, с.18-19]. В нашому контексті серед них можна назвати такі: «аксіома безкінечності», «аксіома множини всіх підмножин», аксіоми «вибору», «виділення», «об'єднання» і навіть «аксіома об'ємності» або «екстенсiональності», що стверджує можливість наявності множини із елементів однієї об'ємної реальності у другій об'ємній реальності. А саме: «всяка множина визначається своїми елементами, тобто коли дві множини

мають одні і ті ж члени, то все, що виконується для однієї множини, виконується і для другої». Таким чином у логістично-раціональному відношенні «елементна імпліцитність» множин стає їх «загальним об'єднанням» (за «аксіомою об'єднання») і із стану «одиночного існування» (що описується квантором існування) переходить у стан «загального існування», що логістично вже описується квантором загальності [14, с.19-20]. На подібних засадах і будується наукова теорія у формі «аксіоматизованої дедуктивної системи», висхідні положення якої «приймаються без доказів (через аксіоми чи постулати), відповідає всім вимогам «наукової строгості», має «великий інформаційний зміст і може бути формалізована з отриманням результатів мислення в точних поняттях і ствердженнях». При подібній «логічній формалізації» відповідної аксіоматизованої дедуктивної системи можна інформаційно випереджаючим чином (афферентно) отримати готові «логічні форми» виводів і доказів [3, с.161-162].

Арістотель подібну наявність «випереджальної інформації» розглядав з філософсько-метафізичної позиції наявності «випереджального знання» в аподидактичних категоріях «суджень необхідності», котрі є завжди «безумовно достовірними» залюбими умовами, – зберігаючи при цьому свою висхідну семантичну означеність. Арістотель далеко виходив за межі формально-логічних схем та аксіоматично-дедуктивних конструктів і в свою аподидактику з самого початку визначав у семантичному сенсі, як *«семантичну аподидактику» у її «предметній означеності»*, коли невід'ємна «ознака предмета» і надає йому непротивічній «семантичній аксіоматичності». Предмет і його ознака є невід'ємно пов'язаними у «семантичному зв'язку», і саме тому він і предстає як «необхідний зв'язок», без якого предмет втрачає свою семантичну якість, а з нею – і свою «предметність» [14, с.46]. Тому подібний «семантичний зв'язок» є «необхідним зв'язком» в «означенні предмета» як логічно, так і об'єктивно. Саме в цьому сенсі він є аподидактичним та інформаційно-семантичним не може бути спростованим ні в силу «логічної необхідності» як ментально-суб'єктної раціональності, ні в силу «логічної об'єктивності» або матеріально-об'єктної раціональності. Тобто *інформаційно-семантичний зв'язок у своїй суб'єкт-об'єктній аподидактичності треба розглядати в якості «необхідного зв'язку» ментально-логічного і матеріально-предметного, і вони не змінюється у дедуктивно-аксіоматичному відношенні при переході фізичного у трансфізичне і метафізичне*. В нашому випадку цей «необхідний зв'язок» не змінюється *при ПФ-синергопереході від звичної*

«ментальної фази» фізичної «енерго-афференції» до «**випереджальної фази**» **метафізично-інформаційної «синерго-афференції»**. В ході подібного «фазового переходу» інформаційна свідомість і нейроінтелект переводяться у стан ноосферного розуміння і ноо-мислення по вектору аподидактичного «необхідного зв'язку». За нашою концепцією, це інформаційно-семантичний зв'язок за стандартом раціональності ІССР.

Саме в цьому відношенні стандарт інформаційно-семантичної раціональності і фіксує **ПФ-перехід в режимі синерго-ноосферної «інформаційної афференції»** з фіксуванням синергоефекта ефеетора) та встановлює дискурсивний спосіб здійснення режиму ПФ-синергопереходу. Конкретно, через **дискурсатори-афферентори ІССР**, застосування яких дає поняттєво-номінаторне розуміння біфуркаційного процесу «фазового переходу» від енерго-інформаційного обміну до інформаційно-синергетичного розподілу-акумуляції-трансформації та інформаційно-синергетичної актуалізації ноосферного ресурсу з матеріально-об'єктного рівня і виміру у ментально-об'єктний план **випереджальної нейропсихічної реактивності**. Подібне і представлене у феномені **проактивного афферентного мислення**, аподидактично-семантичного ноо-мислення за дедуктивно-аксіоматичною логікою, що набувається у ментально-психічних актах білатеральної синергетики інформаційно-квантових нейропроцесів. А саме:

Під «синерго-інформаційною референцією» необхідно розуміти, за Н.Луманом, «самореферентність» і «автореферентність», «самореферентну систему», «автопойезисну самореферентну систему». У власному значенні «автореферентність означає... здібність системи до операцій, а завдяки цьому – до навчання, розвитку, еволюції складності, рефлексії, самоспогляданню» [15, с.51]. Синерго-інформаційна референція в якості «автореферентності» дозволяє розкрити фізично-онтологічну сутність афференції. Та яким чином «енерго-афференція» переходить у «синерго-афференцію», а закрита «енерго-система» трансформується у відкриту «синерго-систему».

В разі ПФ-переходу від іфферетивного нейрон-енергопроцесу («реактивного») до інформаційно-референційного нейрон-синергопроцесу (проактивного) у вищих фронезисах корково-нейронних шарів мозку формуються «інформаційні паттерни» мислення. Вони набувають інформаційно-ментальної здатності утримуватись у сталому стані при імпрінтуванні ноо-розуміння як «семантичні кванти суб'єктної реальності особистості зі своїми кванторами існування в ноо-реальності з перубуванням у стабільно-стійкому стані «ноезіс-реальності», котра в проактивно-випереджальному фазовому режимі інформаційної афференції ментально «продукується» всіма творчими суб'єктами і *внаслідок інформаційно-семантичного «приєднання-з'єднання, «інтеграції-синтезу» їх менталосфер перетворюється спільне і консолідоване ноо-розуміння, самореферентне ноо-мислення здатного до польового, тонкофізичного і креативно-випереджального «мислетворення» дійсної ноо-реальності.* Вона й представ у натуралізованого ноо-буття у його 4-5му онтологічному вимірі. Головна «онтологічна якість» подібної ноо-реальності – це високошвидкісне, проект – «забігаюче уперед» мислення *випереджально-«миттєве, «само референтне мисле творення» креативними суб'єктами автентичної ноо-дійсності в морфоконструктах ноо-буття.* Вони не є наслідком реактивного морфогенезису, а представляє результат «проактивно-креативного конструювання» ноо-дійсності за власним «розмислом» і семантикою ноо-мислення творчих суб'єктів вже в якості ноо-суб'єктів.

Тобто за своєю ментальною здібністю творчі суб'єкти у своєму про активно-афферентному мисленні можуть з'єднуватись менталосферними у процесах синерго-інформаційної референції, **продукуючи «випереджаюче знання» в семантико-аподидактичному модусі «ноезіс-існування».** А з цим – ставити «полісуб'єктами» і «транссуб'єктами» інфосферм, що здатні оперувати інформаційно-семантичними паттрнами (ІСП) і здійснювати їх «творчий синтез», а потім у загальному **«інформаційному синергосинтезі» трансформувати інфосферу в ноосферу** вже в якості ноо-суб'єктів. Вони здатні самоорнізовувати-врівноважити інфосферу і ноосферу в перманентно-емерджентних процесах їх самовпорядкування через ІСП у загальноосферних взаємодіях з обміну та розподілу інформаційно-синергетичного ресурсу. Подібне у ноо-мисленні усвідомлюється та осмислюється у дискурсі ІСП, у дискурсаторах їх інтерналізації-екстерналізації в інформаційно-семантичних комплексах (ІСП) в ПФ-авторезимах з обміну і розподілу інформації, її функціонування і структурування в ІСП та ІСК. А з цим – здійснення репрезентації інформпроцесів в дискурсії імпрінт-понять та ІТ-імпрінтінгу

смислів і значень в різних модифікаціях та сигніфікаціях, представлення ноо-мислення в інформаційних афференторах і референторах логістичного ІТ-програмування, в алгоритмах ІТ-імпрінтінгу за стандартом раціональності ІССР. У подальшому ноо-мислення повинно бути представленим в імагінаторах «продуктивної уяви» та нового «морфо творення» ноо-реальності в ноосферних образах та гештальтах, в почуттєво-буттєвісних, сенсибілізаторах ноосфери, у «морфо-сенсібілізаторах» ноо-дійсності, її почуттєвих сигніфікаторах та в означеннях екстерналізації-екстернальності як повноцінного ноо-буття. *Інформаційно-семантичні паттерни (ІСП) з зафіксованими в них смислами та значеннями імпринт-понять і стають головними інформаційними дискурсаторами і сигніфікаторами, афференторами і референторами, конкретними імпринт-інструментами, засобами і способами здійснення «інформаційного розпізнання» ноо-реальності як оживлено-сенсібілізованої ноо-дійсності.*

У визначенні Н.Лумана, представленого в номінаторах «автореферентності» подібне відбувається у послідовності такого «процесування»:

1) виникнення широкого співвідношення автореферентність – інтерферентність в актах «розрізнення», а саме: «поняття автореферентність проясняється через розрізнення між автореферентністю та інтерферентністю» [32, с.50].

2) розширення поняття дійсності з боку «внутрішньої сторони форм» і «зовнішньої стороною форм» як «простору, що уходить у безкінченість інших можливостей»; це приводить до усвідомлення наявності «самореферентної системи», що з'являється в разі «актуалізації автореферентності»;

3) «автореферентна система» виникає «через розрізнення само- та інореферентції», коли «виникає можливість відрізнити систему від середовища», тобто це особистісна «автореферентція як система»;

4) «актуалізація автореферентності» в «самореферентну систему» призводить до «референтності іншого» і «актуалізації інореферентності»; головні ознаки (власивості і якості) подібної «самореферентної системи» представлені наступним чином:

- самоконтактність «самореферентної системи» у вигляді її самоопераційності, самодієвої операційності, коли «самореферентна система оперує у формі самоконтакта» з іншими «референтними системами» (як «інореферентними») [15, с.50];

- самодієвість, автореферентна дієвість «саморефлексивної системи»: вона «має діло тільки сама з собою», з чого виникає питання «як вона приходить у рух із самої себе?» [15, с.51];

- саморух «самореферентної системи» здійснюється у режимі «самозбудження – самозаспокоєння»: це «здібність до внутрішнього збудження, котре здатне реалізовуватися у самостійному пошуку рішення проблем і, таким чином, самозаспокоєння» [16, с.71];

- «самозастосованість» самореферентної системи, у властивостях «самовиробленої турботи» і «ендогенного збудження» [15, с.51-52]; «збудження самореферентної системи» виникає також при «контакті системи з середовищем», і тоді вона «самозастосовується» як «екзогенно збуджена факторами зовнішнього оточення»; якщо це внутрішні фактори, то «система резонує» в разі з «ендогенного» здійснення «власних операцій»; в суспільстві подібний резонанс виникає «при збудженні суспільної комунікації на власні ж подразники» [15, с.53].

5) виникнення синерго ефекта в самореферентивній системі в разі її переходу із стана «енергозакритості» в стан «синерговідкритості», а з цим – в «автопойезисну самореферентну систему», що безперервно «самопроцесує» або синергетично «осцилює між автореферентністю та інореферентністю»; це процесорно-осциляторна «система розрізнення» яка процесує в авторежимі між «само» та «інше», створюючи в синхронних осциляціях «комплексність» (системно-автореферентну об'єднаність) і «розмаїття (внесистемну інореферентну роз'єднаність)» [15, с.51]; подібне представляє таку «автопойезисну автономію», коли «автопойезисна самореферентна система потребує відповідний код, щоб символізувати власну автореферентність», а одночасно і «потурбуватись про перервність конститутивної циркулярності»: це «скрита готовність до перервності» в максимально широких межах «випадковість – самоорганізація», «симетрія – розрив симетрії – асиметрія», «кондиціонування» дійсності – акумуляція потенціалу для «запуску процесу системотворення» («процесування системи») [17, с.42]. В еволюційних процесах, згідно «неодарвіністської теорії» Н.Лумана, – це безперервна «модифікація існуючих станів» еволюційної системи, котра еволюційно «процесує» між «автореферентністю-інореферентністю» та одночасно продукує «іновації чи емерджентність». Подібне предстає як «нормальне відтворення» автопойезисної системи в «компонентах системотворення та еволюції», котрі «знаходяться друг з другом у циркулярному відношенні» [18, с.54]; тому всі «ідеї еволюції» (як «іновації») і сама «еволюція ідей»

(«емерджентність») предстають як взаємоповязані «абсолютно реальні події, тобто операції»;

Тому «автопойезисні системи «здібні до приєднання» і таким чином – до створення єдності (і всеєдності) між суб'єктом, що «споглядає», і об'єктом, що предстає в «операції споглядання». Це принципово важливі «автопойезисні якості, котрі онтологічно і гносеологічно зобумовлюють і роблять дійсно можливою **«реальнісну афференцію»**. А саме [18, с.148-150]:

- «зміна в змін»і системи або її «розвиток розвитку» через «емерджентну інноваційність», постійні якісні (і морфологічні) емерджентні інновації, безперервний якісний зріст і розвиток;

- «еволюційне системотворення» через ціркуляцію (і рециркуляцію) еволюційних процесів або їх «процесування» через осилляції –збудження- резонанси; це є циркуляція «еволюційних детермінантів» в природі стохастично-операційним способом (методом) «проб і помилок», а в людині як homo sapiens – *операційно-цілеспрямованим засобом «фокусування циркуляційних детермінантів»*, а в майбутній людині homo – novus – *спосіб операційного прискорення циркуляційних процесів*;

- пришвидчення еволюційних процесів і надання їм характеру «автоеволюції»; подібне досягається шляхом емерджентної і прискореної зміни змін»: це емерджентна детермінація, операційна прогностичність інновацій, каузально-факторна і кореляційна спричиненість, синерговизначеність майбутнього в операційних діях латентних «малих сіл» і тонко фізичних польових енергій тощо); таким чином спричиняється **феномен операційно – часової, онтологічної темпорально-випереджаючої афференції**, котра виникає і реально досягається засобом **операційно-предметної циркуляції випереджальних, однак адекватних і автентичних самореферентних інновацій**;

- операційна реальність що надалі представ як, «абсолютна реальність» «самореферентних подій автопойезисної системи та «операційна акумуляція» самореферентних подій, що пришвидшують еволюцію та збільшують автопойезисну систему» [18, с.149];

- здібність до приєднання та операційно-реальнісного, предметного і дійсного суб'єкт-об'єктного з'єднання в органічній і синтетичній **самореференції суб'єкта і об'єкта в «ментальному автопойезі»**;

- конституювання «операційної ментальної реальності», коли *«реальність... міститься виключно в реальності самих операцій»*

споглядання»; тобто, за нашою концепцією, – в операційному з'єднанні суб'єкта і об'єкта у пізнавальному процесі та ноо-мисленні, що мислить ноо-реальність як ральну ноо-дійсність ;

- «менталізація» реальності в автопойезісній системі здійснюється виключно операційно в д «якому предметному навколишньому світі», а саме – «виключно в рекурсивному омереженні («осетевленні» – по рос.) самих операцій системи»; подібне «рекурсивне омереження» здійснюється через «структури системного диференціювання і семантичні структури», через ідентифікація «гідного збереження збереження сенсу», «конденсуючі і підтверджуючі семантики», «подвоєнно-циркулярні» рекурсії, що створюють «подвоєне коло» семантичних «латенцій» (прихованого змісту) і «морфологізованих» операційних впливів, котрі разом забезпечують «семантичний рівень» онтогенезису у вигляді його «морфогенези»[18,с.150]; таким чином без подібної **«операційної семантики»**, представленому «сенсі буття» і «сенсі розуму» не було б ні еволюції, ні «результатів цієї еволюції»;

- семантична еволюція з'єднаної суб'єкт-об'єктної само референтної реальності: онтологічно – це відбувається, коли «семантика надає структурній інновації... можливість ствердити себе в якості її же встановленого порядку»; а гносеологічно – це розвиток «семантичних структур» у власній динаміці еволюції ідей» [18, с.150-151]; ось чому «семантика має потреби в латенціях», котрі з'єднують буття і мислення в органічній «єдності розрізненого», або тоді всі **процеси генезису як «самореферентного автогенезису»** набагато прискорюються; в нашому випадку, вони з природно-малоактивних та еволюційно-малоефективних (за способами «проб і помилок») стають психічно-реактивними (між людиною як психофізіологічно системою і природним середовищем), а з розвитком інформаційної ментальності перетворюються на випереджально-реактивні та дедуктивно-афферентивні; згодом у ноо-мисленні вони набувають вищої метальної якості (ментальної здібності) до **максимально пришвидшеної, високошвидкісної «практичної афференції» на основі синерго-інформаційної референції** або, основні синерго-інформаційної референції або, за Н.Луманом, самореференції автопойезісної системи.

Таким чином, в дискурс-номінаторах нашої концепції, в разі відповідного ПФ-переходу від аферентного нейрон-енергопроцесу (реактивного) до **інформаційно-референційного нейро-синергопроцесу** («проактивного») у вищих фронеzisах, корково-нейронних шарів мозку формуються **інформаційні-семантичні паттерни» мислення**. Вони набувають

інформаційно-ментальної здатності утримуватись у сталому стані при імпрінтуванні ноо-розуміння як *польові «інформаційно-семантичні кванти»* суб'єктної реальності особистості зі своїми кванторами існування в ноо-реальності з перебуванням у стабільно-стійкому стані «ноезіс-реальності». Вона в про активно-випереджальному фазовому режимі інформаційної афференції ментально «продукується» всіма творчими суб'єктами і внаслідок інформаційно-семантичного «приєднання-з'єднання» інтеграції-синтезу» їх менталосфери перетворюється у спільне і консолідоване ноо-розуміння, *самореферентне ноо-мислення здатного до польового, тонко фізичного і креативного – випереджального «мислестворення» дійсної ноо-реальності у модусах «автопоїезисної системи», креативно-синергетичної ноо-дійсності, натуралізованого ноо-буття* (у 4-5-му онтологічному вимірі). Головна «онтологічна якість» подібної ноо-реальності – це високошвидкісне, проективно-«забігаючи вперед», «випереджально- «миттєве», самреферентне мисле творення» (творчими суб'єктами автентичної ноо-дійсності в «морфоконструктах» ноо-буття. Вони не є наслідком «реактивного» морфогенезису, а представляє результат «про активно-креативного конструювання» ноо-дійсності за власним «розмислом» і семантикою ноо-мислення творчих суб'єктів (ноо-суб'єктів).

Головна ноосферо-семантична особливість ментально-сконструйованої ноо-дійсності шляхом її проектно-випереджального «творення» на інформаційно-самореферентних засадах полягає в тому, що в ній «безперервна логіка» змінюється на «перервний дискурс». Тобто вона стає певним чином «згорнутою» (епістемологічному і семантичному відношенні) у перервно-дискретних і відносно локалізованих за своїм «програмним контентом» *інформаційно-семантичних пат тернах (ІСП)*. Подібні ІСП мають свою особливу семантику та епістемологічне значення «імпрінт-понять», своє конкретне інформаційне визначення у відповідних дискурсаторах та інформаційну назву» в певній сігніфікації. У древніх культурах подібним аналогом виступали рунічні знаки, «руна», рунічні записи-імпранти у своїх конкретних предметно-рунічних означеннях. ІС-паттерни функціонально і можна представити у подібних схожих означеннях «рун-сігніфікаторів», котрі в логістичному ІТ-програмуванні ноо-розуміння *предстають в алгоритмах ІТ-імпрінтів, здійсненого у стандарті ІССР*. Подібні алгоритмізовані імпрінт-означення ІСП і стають тими інноваційними terminus novus, котрі докорінно змінюють характер і спосіб мислення творчих суб'єктів. У своїй «суб'єктній реальності» вони

створюють свою особливу «ноезіс-ментальність», що оперує інформаційними імпрінт-поняттями, котрі функціоналізуються і комплексуються спочатку в ІС-патерни, а потім ІС-комплекси (ІСК) з структурно і «пакетно-упорядкованою», «згорнутою» і «стиснутою» і «стиснутою» інформацією в дискурсаторах імпрінт-понять. *Ноезіс-ментальність, що «упакована» в дискетах ІСП та ІСК як в епістемологічних «пакетах інформації», записаної в інформаційних імпрінт-поняттях, і стає ноо-мислення* зі своїм особливим ментальним механізмом ноо-розуміння, обміну-передачі-розподілення інформації за своїм інформаційно-дискретним дискурсом усвідомлення та осмислення інфосфери як ноо-реальності. Подібним чином і створюється свого роду загальний, «інформаційно-нероздільний, постійно-діючий «з'єднаний» суб'єкт-об'єктний «оперативний базис» (Н.Луман). На його підґрунті і відбувається «осциляційне процесування», ПФ-синергопереходи та креативно-синергетичний синтезис ноо-розуміння і ноо-реальності за принципом єдності буття і мислення. Н.Луман вважав, що подібний суб'єкт-об'єктний «оперативний базис» не є деяким «вищим результатом» онтогенезису буття і гносеогенезису мислення, а навпаки, він «передзаний» у самій фізичній дійсності.

Так, Н.Луман задавався питанням: «Чи існує різниця між суб'єктом і об'єктом, між предметом і споглядачем, яке не перед задано зі свого боку на основі спільного оперативного базису? (підкр.нами) і робить припущення: «чи не створює взагалі сам спостерігач різницю між спостерігачем і спостерігаємою системою? Виходячи з цього, «чи не повинна людина себе запитати, як світ організований таким чином, що він може споглядати себе сам, що він сам розпадається на різницю між спостерігачем і спостерігаємими? [15, с.38]. Бо організований подібним незрозумілим чином, світ надалі «розпадається» з причин своєї «передзаданої» внутрішньої організації на щось «задане» у вигляді матеріально-фізичного існування, котре починає розпадатись, диісипативно руйнуватись, «розпилюватись і «розсіюватись», переживаючи регресивну «інфляцію буття». Але до цього існування повинна бути наявною, за Н.Луманом, *«передзадана» єдність суб'єкта і об'єкта, що представлена як самопродукуючий, самореферентний, автопойєзисний «оперативний базис» для всіх генерацій внаслідок власної, безперервної і креативно-синергетичної «самогенерації».*

У Е.Гуссерля - це передзаний «ноезіс» у єдності онтологічно-дійсного і онтично-можливого, а за нашою концепцією, це всезагальність і всеєдність

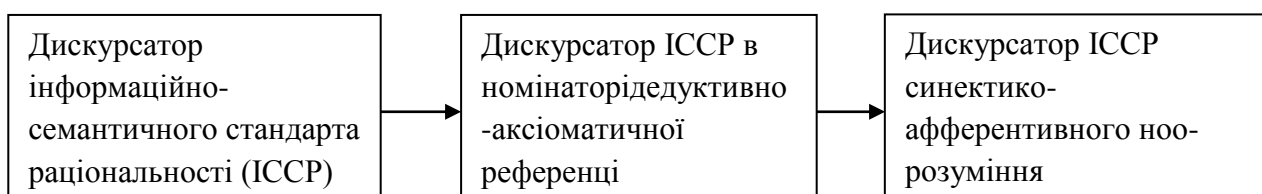
Онтогнозису. Єдина реальність суцього, що незалежно від означень і визначень, або така «передзаданість» і «передданість», що має іманентну властивість автореференції до самої себе у своєму бескінечному і безперервному «розгортанні». Але у звичайному логічному ряді до випереджальної афференції – референції. У звичайному логічному ряді звичайного людського розуміння і мислення. Подібна безперервна онтогностична само референція раціонально уявляється як інформаційно-перервний, пермаментно-еммерджентний, алогічний та інтуїтивно-недоказовий, навіть ірраціоналістичний і психологічно-агглютинативний процес. В дискурсаторах ноо-розуміння і ноо-мислення полібні про і розв'язуються в ІСП-дискурсії ноо-суб'єктів.

При переході до дедуктивно-аксіоматичного, аподидактично-референтного дискурсу в стандарті ІССР, а потім – до синектичного інформаційно-семантичного дискурсу як «проривного» в інтуїтивному дискретно-перервному мисленні, *подібні «дискурсивні перетворення» логістичним чином впорядковуються на основі афферентивно-випереджальних авто референтів, «проактивно» функціонуючих в суб'єкт-об'єктній автопойозисній системі.* Так, внаслідок інформаційного «згортання-стискання» логістичних понять в інформаційні означення імпрінт-понять та семантичні паттерни, звичний дискурс послідовності «раціональних понять» та логістичних суджень аргіогі втрачає свою безперервність. Понятійна «частотна послідовність « за логічною схемою «понятійної репрезентації» стає синектичною, *«синектико-проривною» у нових судженнях та умовиводах.* Вони мають вже *«синектикорозривну», «синектико-випереджальну» та інноваційно-проривну семантику* і семіотику рефлексивно-трансцедентальних умовиводів та інтелігібельностей. Тому нібито і виникає «інтелігібельний феномен» дискретно-інформаційного розуміння і репрезентації дійсності, що стає інноваційно-випереджальною, афферентно-дискретною і синектико-перервною реальністю у своєму звичному «процесуальному протіканні». При «інформаційному прискоренні» процесів буття в інфосфері в техноноосфері в їх сяганні, осмисленні та розумінні нібито й виникають «дискети-розриви» реальності. Проте з розвитком інформаційної свідомості творчих суб'єктів з якістю іманентно випереджальної афференції їх мислення корінним чином змінюється режим протікання ментальних нейропроцесів, а ***нейроінтелект повністю трансформує свою дискурсію на інформаційне ноо-мислення.*** А саме – із дискурсивно-безперервного і дискурсивно-логічного «раціонального мислення» воно перетворюється на «ірраціональне» інтуїтивно-дискретне,

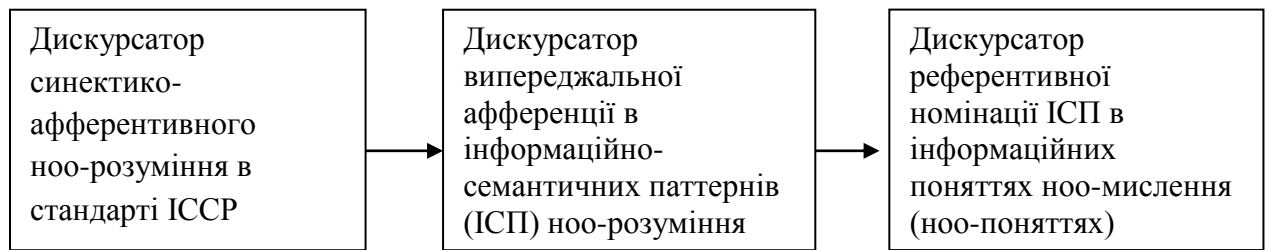
стає позадискурсивно-алогічним, «розривним» менталопроцесом дискретного функціонування «інформаційного нейроінтелекту» зі здатністю до ноо-мислення. Подібне супроводжується ментальними феноменами синектики або «прориву в умовиводах» з переходом до синектико-дискретного дискурсу в оперуванні ІС-паттернами (ІСП₁, ІСП₂, ..., ІСП_i). Світоглядна послідовність в мисленні змінюється на «синектично-проривне», дискретно-творче, «креативне світорозумінн», в якому передує *інформаційний дискурс в дедуктивно-аксіоматичнформних референціях аподидактики вже існуючого знання ноосфери, котре дискретно «відкривається» через ІСП ноо-розуміння в інформаційно-семантичному стандарті раціональності (ІССР) подібні ІСП дискретного ноо-розуміння можна зафіксувати через дискурсатори-афферентори випереджувальної «ментальної дії» інформаційного нейроінтелекту, у феноменах творчої інтуїції, «креативного інсайту», інформаційно-синектичних «проривах» у знанні. Всі вони передують над світоглядно-почуттєвою послідовністю у «прогляданні» картин світу, не будучи його ноуменами. Якщо ноумени, за І.Кантом, для людини реально не існують, хоча інтелігібельно є умосяжними, то «синектичні феномени» є реально-існуючими і досягаються в актах творчої інтелектуальної інтуїції (І.Фіхте, Ф.Шеллінг).*

Подібний алогічний *синектико-дискретний інформаційний дискурс* може бути представлений логічно. При чому не обов'язково з застосуванням методів творчо-інтелектуальної інтуїції, а через *логістичні дедуктивно-аксіоматичні референції суб'єктного мислення*. А саме, – в інформаційних дискурсаторах «афференції-референції», котрі оперують дискурсією, що відбувається в режимі випереджальної «реактивності-проактивності». Афферентивно-референтивні дискурсатори дозволяють описати 3 основні типи інформаційної дискурсії, перевести її з аксіоматично-референтивного способу мислення («послідовної логіки») в синектично-афферентну дискурсію «непослідовного» алогічного мислення («некласичного»). А потім – **операційно здійснити синектико-дискретний спосіб дискурсивного оперування інформаційними поняттями як імпрінтами**, характерного для ноосферного розуміння і ноо-мислення. Подібне можна представити наступним чином.

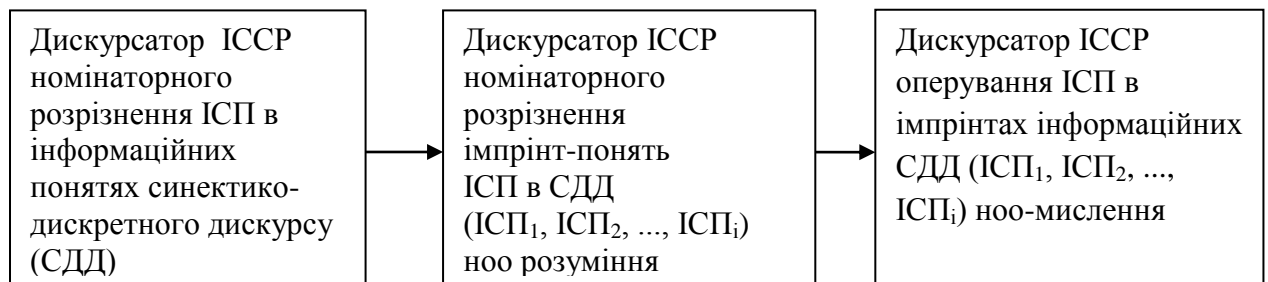
Інформаційна дискурсія-1 (аксіоматично-референтивна)

Інформаційна дискурсія- 2 (синектико-афферентивна)

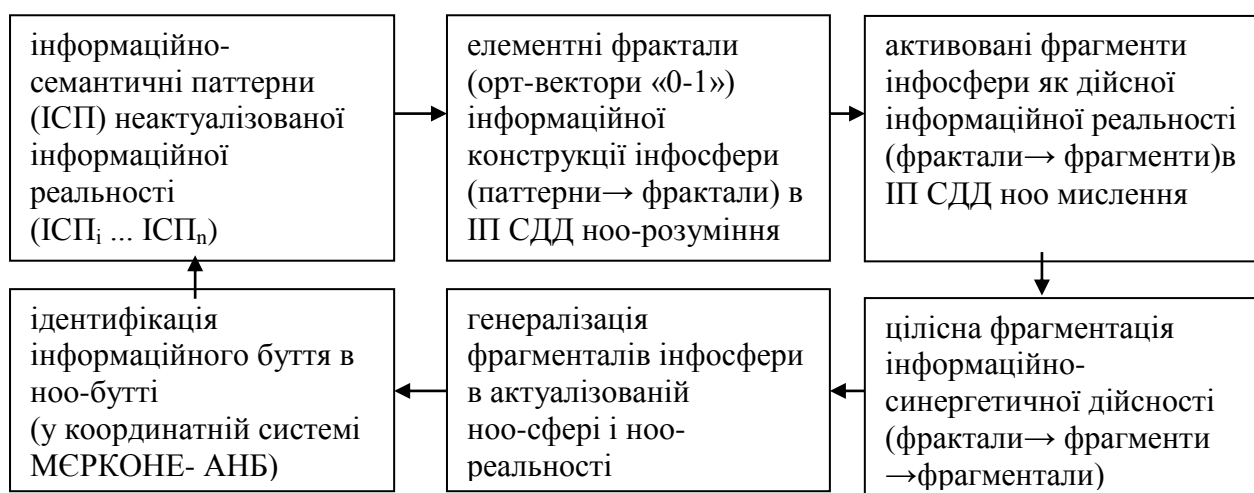

Інформаційна дискурсія- 3 (синектико-дискретна)

Номіновані в імпрінт-поняттях інформаційно-семантичні паттерни від ІСП₁ до ІСП_n несуть в собі *латентно фіксовані смисли і значення, нормативно-формалізований смисловий контент інформації в її значеннях, знаках, сигніфікаторах у відповідному інформаційно-семантичному дискурсі*. При їх номінації і генералізації у певний ІСП ними можна оперувати в СДД (синектико-дискретному дискурсі) при «ноезіс-орієнтуванні» в ноо-реальності і функціонуванні у ноо-мисленні. Таким чином воно стає інформаційно-семантичним *«синектичним мисленням»*, котре має свій конкретний ноо-суб'єктний синектико-дискретний дискурс ментального *«синект-орієнтування»* без сенсibilізації і *«оживлення-одушевлення»* ноо-реальності. Це тільки *«синект-фіксація»* відповідного *«координатного об'єму»* онтос-вимірності (5-го порядку), або *«ментальний прорив»* у більш високу вимірність буття в афферентно-випереджальному *«проактивному»* ноо-розумінні, проте без дійсного *«входження»* у ноо-реальність. Наявне лише ментально-дискретне функціонування інформаційного розуміння в режимі СДД через *«розривні»* смислові контенти ІСП у їх дискретному ряді ІСП₁ ... ІСП_n, котрий номінований в інформаційних імпрінт-поняттях (ІП). Це такі *імпрінт-поняття синектико-дискретного дискурсу*, в котрих через СДД виявляється смисло-означений ряд *«значеневої»* інформаційної реальності описаної в ІП СДД. Через свій опис в ІП СДД вона стає спочатку інфосферою, а надалі – ноосферою, котра *«розкривається-розгортається-*

фрагментується» у відповідних смісло-означених фрагментах інформаційної дійсності. Подібним чином вона *із паттернів перетворюється на фрактали і фрагменти*, і в такій новій семіотично-смісловій інтерпретації інфосфера «фрагментується» як «сигніфікаторна реальність», котра є понятійно «означеною» і «відкритою» до інформаційного і ноосферного розуміння. Але, ноо-розуміння подібної «сигніфікаторної реальності» не є сенсифікованим, а тільки знаковим і осмислюється в означеннях фрагментарно-дискретної референції ІП СДД, онтологічно представлених в інформаційно-семантичних паттернах (ІСП). У такій фрагментарно-дискретній репрезентації через ІСП «сигніфікаторна реальність» («первинної означеності») стає смисловою (семантичною) «інформаційною реальністю», а потім – інфосферою і ноосферою, котра може «стягуватись-розтягуватись» як самоподібна «фрактальна реальність», не маюча начально-кінцевих пунктів початку і закінчення. ІСП неактуалізованої інформаційної реальності шляхом її елементної «фракталізації» починають «розкодовуватись» по орт-векторам «0-1» і складатись в «інформаційну конструкцію» інфосфери, а потім – у **фрактали-фрагменти-фрагменти** з відповідним «векторним» трансформуванням та ІСП-перетворенням інфосфери в ноосферу за дискретною логікою ІП СДД (імпрінт-понять синектико-дискретного дискурсу). Подібне онтологічне «розкодування» ІС-паттернів та їх «фракталізацію» в інфосферу і ноосферу можна представити в наступній інтерпретації ноо-розуміння за логікою ІП СДД. А саме:

Для звичайної «природної людини», котра почуттєво-сенсорно налаштована на сенсифікацію саме природно-фізичного буття, подібна незвична (і дивна) «фрагментація» її буттєвісної дійсності як інфосферної і ноосферної понятійно може інтерпретуватись (без аналогів) її сенсорно-

образного уявленні) як «дискретна реальність», що перервна у своїй послідовності «фрагментна дійсність» метафізичного світу. Тобто як така, що не має аналогово-предметних образів відповідно до «неуявляємих» інформаційних понять (паттернів), є «незв'язаною» і «необ'єднаною» у дискретно-протікаємих і тому «розривних» процесах, що не піддаються «розкодуванню», актуалізації у знайомих почуттях, не мають звичної композиційності і сюжетності, а тому є «деструктурованими» і «декомпозиційними», хаотичними і диссипативними. У сучасному постмодернізмі подібне у філософському сенсі добре представлено – це абсурдистська екзистенція сучасного людського життя, втрата мети і сенсу, безвихідь «театра абсурду» з його есхатологією і кінцевим баченням загального апокаліпсису або глобальної космічної катастрофи. Тому й уявляється вкрай необхідним вихід людства у більш широку та вище вимірні систему буття, координатну метасистему інформаційної і ноосферної реальності (без необхідності переселення на інші планети та в інші галактики) – для цього треба лише підняти онтологічний рівень чи «вимір буття». Щось подібне зараз фрагментально і відбувається у людському бутті, хоча й на техногенній основі. Це кіберінформаційне «творення» штучного світу техноінфосфери і техноноосфери у імпринт-понятійному ряду інформаційних технореалізацій: технокомп'ютерна мова → технофрактали (технофайли дійсності) → технофрагменти «штучного буття» (технополіси) → технофрагментали (постіндустріальний «золотий мільярд» «обраних» інформ-суспільства) → техноінформаційна глобалізована дійсність (глобалізований соціум). При цьому «постсучасна» техноінформаційна глобалізована реальність все більше втрачає свою предметну почуттєвість і сенсифікацію, стає «віртуальною реальністю» псевдобуття артефактів і симулякрів». Результат – дегуманізація суспільства, втрата ним духовно-творчих початків, пригнічення і деградація духовно-ментальних сил людини, занепад людської суб'єктності і перекриття можливостей ноосферного зросту.

Але первинне сприйняття і *«бачення» інфосфери як «первинної» ноосферної реальності у її метафізичному і вище вимірному масштабі* також є «слабосенсифікованою» дійсністю для пересічної «природної людини». Її почуттєві та «ментальні детектори» (менталодетектори) настроєні виключно на земнобуття, а не на метареальність більш вищої онтологічної вимірності. Нова ноосферна реальність у її фрактально-дискретній репрезентації є багато в чому «умовною реальністю». Вона, аналогічно до комп'ютерно-віртуальної реальності техноінфосфери, є

дискрет-фрагментарною Інтернет-реальністю техноноосфери. Але в нашому випадку, подібна «умовність» є фізично-дійсною, а не віртуально-комп'ютерною. Тобто вона предстає з умовним простором-часом, за «теорією відносності» А.Енштейна, проте як «дійсна ноо-реальність» хоча й з умовним простором-часом), в єдиній «четвертій метакоординаті» (4-й реальнісний вимір) релевантно співвідносної «онтос-реальності» вв метакоординатній системі МЕРКОНЕ-АНБ. «Умовною» стає і суб'єкт-об'єктна «розділенність» фізичного і метафізично буття, а реальною – їх суб'єкт-об'єктна «органічна єдність» буття і мислення, а також у їх феноменологічному суб'єкт-об'єктному зв'язку, за Е.Гусерлем і М.Мерло-Понті, – вже у п'ятій метакоординаті «ноезіс-реальності» і в тій же метакординатній системі МЕРКОНЕ-АНБ. ***При онтологічній «феноменологічній редуції» ноосферо-метафізична 4-5-и вимірنا реальність скорочується-звужується до трьохвимірного земнобуття і сприймається як короткочасна «ноема» фазного існування «суб'єкта-при-об'єкті». Проте з онтичними можливостями «онтологічного розширення» подібного «фазного буття» до метареальнісного (метафізичного) масштабу.*** Таким чином долається «умовне розділення» матеріального і ментального початків, природного і духовного, енергетичного і синергетичного у єдиній ***«природі духа» і «духовній природі» в їх «субстанційній всеєдності».*** Це відбувається у шостій метакоординаті «об'ємного розширення» матеріально-фізичного (природного) земно буття з його виходом і ПФ-синергопереходах у метафізично-понадприродну реальність – «ентелехійну реальність» ноосфери, або «Е-дійсність». У фізично-метафізичному онтологічному визначенні ноо-розуміння – це синергетично-метафізичний «об'єм буття», «метаповнота існування» в СиМет-реальності. В гносеологічному визначенні ноо-розуміння – це інформаційно-синергетична «метасистема буття» в ІнфоСин-реальності. А в онто-гносеологічній єдності або в Онтогнозисі – це є метакоординатна система МЕРКОНЕ-АНБ в єдиному часо-просторовому, суб'єкт-об'єктному і енерго-синергетичному вимірі.

Таким чином інформаційно-комунікативні, інтеркомунікативні суб'єкт-суб'єктні та суб'єкт-об'єктні взаємодії з відповідним інформаційно-семантичним дискурсом ноо-розуміння де тепер були зафіксовані у двох стандартах раціональності ІКСР та ІССР. В стандарті ІССР виникає можливість емпірично виявити в синектико-дискретному ряді смислів і значень, «спакетованих» в інформаційно-семантичні паттерни ІСП, реальний ноосферний феномен випереджальної афференції, що представлений в

дискурсаторах-афференторах ноо-мислення. Проте надалі потребується, як було раніше показано, інший стандарт раціональності. Так, ментально-матеріальні, інформаційно-польові та фізично-метафізичні перетворення інформаційних паттерн-понять у фрактали і фрагментали ноосферної реальності краще репрезентувати в окремому стандарті раціональності інформаційної «продуктивної уяви». Це раніше було представлено в ІССР інформаційної імагінації, котрий був розроблений на інформаційній властивості нейроінтелекту до «продуктивної уяви» (що вперше було зафіксовано ще І.Фіхте). Термінологічно його можна визначити в окремій денотації в якості інформаційно-імагінального стандарту раціональності – ПСР. В ньому фіксується як дискретність інтуїтивно-інтелектуального мислення («інтелектуальна інтуїція»), так і ментальна здатність творчого суб'єкта до «зворотнього відображення», зворотньої «випереджальної афференції» та «ментальної рефракції». В сучасних наукових термінах, здібністю менталосфери суб'єкта до «зворотньої рефракції» у своїй нейропсихологічній дії, котру І.Фіхте визначив як психічну «зміну діяльностей» (ментальна «діяльність зміни») в процесах «самомислення» людини з тетичної і антитетичної дії на «синтетичну дію» в інтуїтивних актах «природної уяви». Подібне й можна показати, як це відбувається у стандарті інформаційно-імагінальної раціональності ПСР, в котрому ***інформаційно-семантичний дискурс інформаційної афференції перетворюється з понятійно-суб'єктного на фрактально-об'єктний***. Тобто трансформується з дискретно-перервного дискурсу синектичного мислення (в режимі «прориву в умовиводах») на «безперервну» і нерозривну «фракталізовану інфосферу», котру можна репрезентувати в конфігурації (конфігураторах) ноосферної реальності, ноосферного розуміння і ноо-мислення.

Подібний ***композиційно-варіативний дискурс транс-натуралізації ноо-буття*** може набувати характеру «гіперактуалізації» космосферного ноо-буття в «варіаціях-коваріаціях-трансформаціях» в ***космічних мета морфях конфігуративності***. Тоді необхідно від стандарту ПСР переходити до іншого стандарту раціональності. Це інформ акційний стандарт реконструктивної трансформації, що раніше був встановлений в структурі інформаційної свідомості, нейроінтелекту і ноо-мислення, За цим виходячи за стандарта ПСР і разом зі стандартом «трансформативно-конструктивної раціональності» (ТКСР), надалі й можна показати конструктивні і реконструктивні можливості ноосферного розуміння і ноо-мислення та представити їх «креативний синтез» у стандарті СІКР – стандарті креативно-

інформаційної раціональності. А на цих засадах створити єдиний стандарт ноосферного мислення (ЄСНМ) і побудувати «єдину методологію» ноосферного пізнання (ЄМНП).

Використана література (до р. 13.3)

1. Основы современной философии – М.: Логосо, 2001 – 352с.
2. Апель К.-О. Трансформация философии. – М.: Логос, 2001 – 314с.
3. Ивин А.А. Современная философия науки. – М.: высш.школа, 20015 – 592с.
4. Леонтович О.А. Методы коммуникативных исследований. – М.: «Гнозис», 2011 – 224с.
5. Бурд'е П. Социальное пространство и символическая власть./ В.Бурд'е- М.: Socio-Logos, 1994
6. Коркюф Ф. Новая социология – М.: Инст.эксперимент.социологии, 2002 – 172с.
7. Aldrich H Habitus and Cultural capital in the Field of Personal Final/Sociological Review – N46,1-23.
8. Ритцер Дж. Современные социологические теории. – СПб: Питер, 2002 – 688.
9. Капіца В.Ф. Соціальна філософія культурно-інформаційного розвитку суспільства. – Кривий Ріг: Видавництво, 2012 – 479с.
10. Дактионов А. Информационное общество. – Сю-СПб: АСТ, 2004.
11. Хромов Л.И. Теория информации и теория познания – СПб: Изд.русс.философ.общества, 2006 – 200с.
12. Варакин Л.Е. Глобальное информационное общество. Критерии развития и социально-экономические аспекты. – М.: Межд.акад.связи, 2001 – 43с.
13. Кастельс М. Информационная поза. – М.: ГУВШЭ, 2000 – 529с.
14. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник. – М.: Наука, 1976 – 720с.
15. Назарчук А.В. Учение Никласа Лумана о коммуникации. – М.: «весь мир», 2012 - 264с.
16. Luhmann N. Organization und Entscheidung. – Oplanden, 1978.
17. Луман Н. Медиа коммуникации. – М.: «логос», 2005 – 280с.
18. Луман Н. Эволюция – М.: «Логос», 2005 – 256с.

Розділ 14. Логістичне ІТ-Програмування в стандарті інформаційно-імагінальної раціональності (ПСР).

14.1. Конфігуратори ноо-мислення за стандартом інформаційної імагінації і логістика фрактально-морфологізованих фазових переходів у композиційно-екстерналізовану ноо-реальність.

В стандарті інформаційно-імагінальної раціональності ПСР ноосферна реальність активується в процесі композиційної «фракталізації» дійсності у її новому координатному метамасштабі. Це її метасистемне об'єднання у холістичну фізично-метафізичну всеєдність при ПФ-синергопереходах фрактали→фрагменти→фрагментали з первинною актуалізацією ноо-реальності як інфосфери, креативно-синергетичної реальності у суб'єкт-об'єктній єдності буття і мислення. Але вона предстає в таксономії і предметній оформленості інформаційно-дискретної дійсності з перервним зв'язком інформаційно-семантичних паттернів у їх безкінечному дискретному ряді $ІСП_1, ІСП_2, \dots, ІСП_i$. Для їх виведення з первинно-дискретної «понятійної розмірності» ідеальних висказувань в безперервну «реальнісну розмірність» предикатів дійсного існування або «фрактальну розмірність» потребується відповідна «модальна логіка висказувань і предикатів». Тобто така «теорія обчислювань, що вивчає загальнозначимі дедуктивні умовиводи, посилки і заключення, котрі мають в собі модальні оператори» [1, с.332]. За типом модальних операторів це може бути алертична модальна логіка, що досліджує модальності «необхідно» і «можливо»; деонтична МЛ (модальності «обов'язково» і «припустимо»); епістемологічна МЛ (модальності «знаю» і «вірю»); часова модальна логіка, котра досліджує модальності «завжди» та «іноді». Визначення «формули модальної логіки будується на розширенні відповідальних визначень формул логіки висказувань і самої логіки висказувань» [1, с.332-333]. Таким чином, коли за алертичною модальністю «необхідно істинно» (або «можливо істинно») у висказуванні та предикатах модальної логіки є інформаційна дискурсія в поняттях ІС-паттернів, то необхідно істинним повинен бути і їх опис в інформаційній номінації $ІСП_i$. І далі: якщо $ІСП_i$ є формулою модальної логіки висказувань і предикатів (в алертній модальності «необхідно істинно» або «можливо істинно»), то тоді «розширення» відповідального визначення «формули МЛ» дозволяє стверджувати, що «необхідно істинним» є дискурсивний ряд $ІСП_1, ІСП_2, \dots, ІСП_i$, котрий виявляється у дискурсаторах розрізнення $ІСП_i$, представлених в інформаційних номінаціях імпрінт-понять у їх ряді «з розширенням», а саме: $ІП(ІСП)_1, ІП(ІСП)_2, \dots, ІП(ІСП)_i$,

$\Pi(\text{ICP})_{i+1}$. Якщо останнє визначити за «формулу МЛ», то подальше «розширення» визначень «формули МЛ» висказувань і предикатів, дозволяє стверджувати, що «необхідно істинним» є ментальне оперування дискурсивним рядом $\Pi(\text{ICP})_i$ в дискретах «прориву в умовиводах» синектичного мислення. В нашому випадку подібне оперування здійснюється при «при «ноезіс-орієнтуванні» для розрізнення «фрактальних предикатів» ІС-паттернів вже в їх «онтологічному визначенні» як $\text{Фр}(\text{ICP})_i$. Тобто, коли понятійний ряд $\Pi(\text{ICP})_i$ стає онтологічним рядом «фрактальної розмірності» $\text{ФР}(\text{ICP})$ і в метакоординатній «онтос-вимірності»: $\text{ФР}(\text{ICP})_1, \text{ФР}(\text{ICP})_2, \dots, \text{ФР}(\text{ICP})_i, \text{ФР}(\text{ICP})_{i+1}$. Тоді інформаційній номінації ICP_i в імпрінт-понятті $\Pi(\text{ICP})_i$ буде онтологічно відповідати його «фрактальна розмірність» $\text{ФР}(\text{ICP})_i$. І, таким чином, кожен одиничний фрактал (як предикат) буде мати і гносеологічно відповідати своєму імпрінт-поняттю (як висказуванню) у релевантності відповідного квантора існування $\exists \Pi(\text{ICP})$. А саме:

а) у визначенні ментально-понятійної «релевантної імплікації» [1, с.516]: її можна представити наступним чином:

$[\Pi(\text{ICP}) \rightarrow \text{ФР}(\text{ICP})] \rightarrow$ Ентел-дійсність в координаті МЄРКОНЕ-АНБ;

б) у визначенні «логіки предикатів», коли наявна «предметна константа» і «предметна функція» внутрішньої логічної структури істиннісних посилок та умовиводів у їх «релевантній імплікації», але вже у зворотньому порядку [2, с.261], а саме:

$[\text{ФР}(\text{ICP}) \rightarrow \Pi(\text{ICP})] \rightarrow$ Ентел-дійсність в координаті МЄРКОНЕ-АНБ;

в) за законом «введення квантора існування» при ізчисленні у логіці предикатів з «розширенням» формули модальної логіки з імпрінт-понять $\Pi(\text{ICP})$ до їх фрактальної розмірності $\text{ФР}(\text{ICP})$ у відповідній релевантній імплікації можна виразити у такому запису [2, с.292]:

$\Pi(\text{ICP})_i \supset (\exists \text{ICP}) \text{ФР}(\text{ICP}) \rightarrow$ Е-дійсність в координаті МЄРКОНЕ-АНБ;

г) у кванторному запису подібне представ у такому висловленні і запису: «існує $\Pi(\text{ICP})$ як таке імпрінт-поняття, за котрим визначається місце $R \Pi(\text{ICP})$ », яке відповідне до квантора існування або «елементного фрактала $\exists \text{ФР}(\text{ICP})$ », що має своє визначене «місце існування» $R \text{ФР}(\text{ICP})$; це й можна виразити у відповідному запису [1, с.578]:

$\exists \Pi(\text{ICP}) \Rightarrow R \Pi(\text{ICP}) \supset \exists \text{ФР}(\text{ICP}) \Rightarrow R \text{ФР}(\text{ICP}) \rightarrow$ Е-дійсність в координаті МЄРКОНЕ-АНБ; подібним чином *логістичний «елементний фрактал» стає реально-існуючим «онтологічним елементним фракталом».*

Коли одиничний або «елементний фрактал», що за квантором існування $\exists \text{ФР}(\text{ICP})_i$ має своє визначене «місце існування» $R \text{ФР}(\text{ICP})_i$, а також у своїй самоподібній «фрактальній розмірності» «розгортається-

розширюється» у «формулі модальної логіки» алертичної модальності «необхідно істинно» (або «можливо істинно»), то він *стає онтологічним фрагментом, фрагменталом і «загальною реальністю» онтос-вимірності 5-го порядку*. Подібне можна виразити у відповідному логічному запису через «квантор загальності» як в «семантиці логіки предикатів», так і в «законі взаємовизначення кванторів» [2, с.272, 293]. А саме це такий запис, що за квантором загальності $\forall \Phi P(I\Phi P)$ «необхідно сказати, що для всіх $\Phi P(I\Phi P)$ мається місце $R(\Phi P[I\Phi P])$ » [1, с.401]. Або у відповідному запису:

$$\forall \Phi P(I\Phi P) \Rightarrow R(\Phi P[I\Phi P]).$$

Згідно семантики логіки предикатів, що дозволяє інтерпретувати «формули логіки предикатів як осмисленні, тобто істинні чи як помилкові висказування», а також за законом взаємовизначеності кванторів, коли «кожний квантор може бути визначений в термінах протилежного квантора», трансформація розширення «одичного фрактала» (як «елемента» ноосфери) $R \Phi P(I\Phi P)$ у загальній «фрактальній розмірності» (фрагмента, фрагментала Е-дійсності), для яких «мається місце» $R(\Phi P[I\Phi P])$ у всій «розширеній» до ноо-сфери і «оживленій» Е-дійсності, можна виразити у наступному запису:

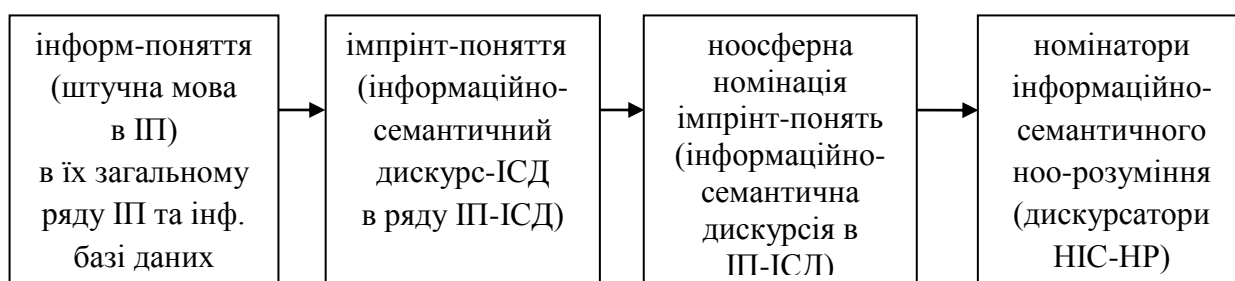
$$\exists \Phi P(I\Phi P) \Rightarrow R \Pi(I\Phi P) \rightarrow \forall \Phi P(I\Phi P) \Rightarrow R(\Phi P[I\Phi P]) \rightarrow E\text{-дійсність в координаті МЄРКОНЕ-АНБ.}$$

Можна бачити, що «інформаційна дискретність» імпрінт-понять, що інформаційно номінують ІС-паттерни, долається «інформаційною фрактальністю» інфосфери як реальної дійсності ноосфери. Понятійні ряди інформаційно-семантичних паттернів $\Pi(I\Phi P)_1, \Pi(I\Phi P)_2, \dots, \Pi(I\Phi P)_i$ онтологічно фіксуються у кванторах існування $\exists \Phi P(I\Phi P)$ – вже, як «фрактальні предикати» імпрінт-понять вже в їх безперервному ряді через квантор загальності $\forall \Phi P(I\Phi P)$. Тобто ці «понятійні ряди» тут представлені вже у безперервній загальній «множинній сукупності» $\sum R \Pi(I\Phi P)$ інфосфери, що стає «безперервною» у своїй всезагальності шляхом «фракталізації» інформаційних номінацій імпрінт-понять у їх фрактальній «множинній самоподібності» $\sum R \Pi(I\Phi P)$. Подібна множина «має місце» і при її топологічному розміщенні у всезагальності і всеєдності (фізичної-метафізичної) ноосферної реальності. *Це ті ж самі імпрінт-поняття ІС-паттернів, але вже у їх фрактальній номінації не дискретної, а «безперервної» фрактальної означеності та онтологічної фігуративно-самоподібної ноо-реальності*. Подібні дискретні номінатори ноо-розуміння (імпрінт-поняття) стають конфігураторами ноо-реальності і їх множинний «фрактальній безперервності» фрагментів і фрагменталів: $\sum R \Pi(I\Phi P) \rightarrow$

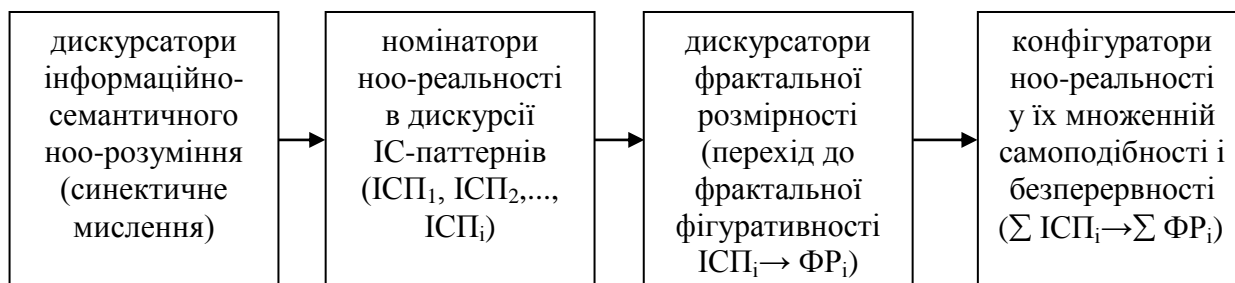
$\Sigma P \text{ ФР(ІСП)} \rightarrow$ Конфігуративна розмірність ноо-реальності (КФР-НР) в координатній метасистемі МЄРКОНЕ-АНБ. Це є раніше виявлена «метасистемно-інформаційна топологія реальності автентичності ноо-буття» (в аббревіатурній імпринт-номінації МІТРА-НБ), котра у своїй «топологічній фракталізації» піднялась на рівень «топологічної конфігуративності» (фракталів, фрагментів і фрагменталів): МІТРА-НБ КФР-НР. Перехід від перервної дискретної «інформаційної дискурсії» до безперервної фрактальної інформаційно-ноосферної дискурсії відбувається наступним чином:

Інформаційно-дискурсійний перехід від дискретно-перервної до фрактально-безперервної дискурсії

Дискретна інформаційна дискурсія 1 (перервна)

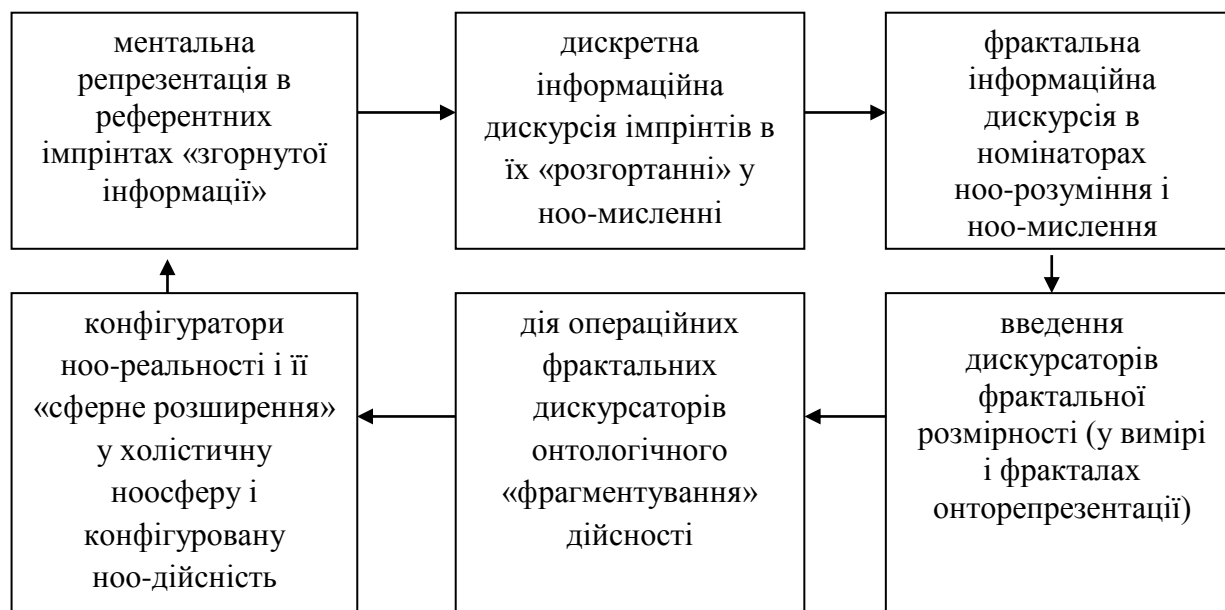
Фрактальна інформаційна дискурсія 2 (безперервна)

Дискурсатори фрактальної розмірності (ДФР) є тими операційними фрактальними дискурсаторами (ОФД), котрими можна фігуративно і конфігуративно описати ноо-реальність – вже не в локальних фракталах і фрагментах, а в їх множинній цілісності. Тобто у холістично-самоподібній безперервності онтологічно-«конфігуративного ноо-буття», котре раніше в понятійно-інформаційному імпринт-означенні має аббревіатуру МІТРА-НБ, а в своїй онтологічно-метасистемній реалізації представлене в координатах МЄРКОНЕ – АНБ. Номінація ноо-реальності в ДФР і ОФД дозволяє репрезентувати її сферно-конфігуративно – спочатку як інфосферу, а потім як інфосферу ноо-реальності і як суто ноосферу, автентичну ноо-дійсність і ноо-буття (АНБ). Тобто «фрактальний дискурсатор» дозволяє операційно (в

інформаційних поняттях (ІП), інформаційно-семантичних патернах (ІСП), імпрінтах, імпрінт-поняттях) конфігуративно «окреслити» і холістично «замкнути» їх у 5-му онтологічному вимірі «конфігуративне ноо-буття», котре не тільки імагінативно мислиться як ймовірне існуюче, але як реально-дійсне у своїй певній «буттєвісній конфігурації» та у своєму стабільно-самоорганізуючому «гомеостазису 5-го роду». Але для того, щоб «фрактальні дискурсатори» як «реальнісні конфігуратори» практично і «фрактально діяли» в режимі «продуктивної уяви» і «продуктивного опредмечення» за стандартом інформаційно-імагінальної раціональності ПСР, треба конструктивно ввести відповідні «імагінальні конфігуратори», конфігуратори-імагінатори, котрі функціонують як імагінатори-рефрактори зворотнього відображення або «зворотньої афференції». Тоді інформаційні номінації імпрінт-понять можна розглядати як «імагінально згорнуті» у відповідних «пакетах інформації». В цих «інформаційних пакетах» акумульована інформація у квантово-польовому вигляді «зжата» з набуттям якості «випереджальної інформації» і «згорнутого знання», котре треба «імагінально розкрити» у фрактальній «зворотній рефракції». Тобто цю «пакетно-зжату» інформацію «скритого знання» треба імагінально актуалізувати, морфологічно «розгорнути» і «розширити» у фігуративні фрактали, імагінативно конфігурувати за «формулами модальної логіки» людського раціонального сприйняття оптично-«наведеної» навколишності в її «телескопній імагінації». Ментальний акт творчої інтуїції – це внутрішня рефлексія-трансцендент на те, що знаходиться поза суб'єктума, поза меж суб'єктної реальності і нейроінтелекта ноо-суб'єкта у «зовнішності», і що ним активно «імагінується» і «конфігурується» у «фігурах дійсності» як «зовнішньої» морфологізовано-розширеної реальності. Імагінативні конфігуратори імпрінт-понять через ДФР і ОФД дискретної і фрактальної інформаційної дискурсії випереджально-афферентно та імагінально-морфологічно надають імпрінтам відповідної самоподібної фігуративності, образності, гештальту, формності, морфологічності, універсальної фрактальності, композиційності і сюжетності реально існуючої «дійсної реальності». Але вона є лише оптично-наведеною, телескопуємою в імагінальних конфігураторах ноо-розуміння, афферентно-«творимою» продуктивною уявною реальністю, котра без її оптичного телескопування ментально описується в неморфологізованих референтивних імпрінтах ноо-мислення. Механізм «розгортання-розширення» неморфологізованих імпрінтів зі стану їх «ментальної репрезентації» у стан імагінально-конфігуративної «реальнісної

дійсності» можна представити в стандарті імагінально-інформаційної раціональності ПСР наступним чином:

«Онтологічна репрезентація» референтивних імпрінт-понять імагінально-морфологічно починається, коли з введенням дискурсаторів фрактальної розмірності (ДФР) та з їх задіянням в якості операційних фрактальних дискурсаторів (ОФД) починає «складатись», будуватись, конструюватись і конфігуруватись інформаційна реальність у «сферній архітектонці» інфосфери шляхом її «фракталізації» і «фрактальної генералізації» у первинні фрактальні конфігурації, що мають імагінально-фігуративну предметність актуалізаційної дійсності. Подібна імагінально-предметна конфігуративність приймає сферно-інформаційний характер, конфігурується в інфосферу, інфосферну конфігуративність. У своїй дійсності (актуалізованій) вона предстає в якості **первинної інформаційної конфігуративності ноосферної реальності**. Ноо-реальність гносеологічно «розгортається» в синектичному ноо-мисленні, в референтивних імпрінт-поняттях та в імагінаторах «згорнутої інформації» і знання, а онтологічно ноо-реальність фрактально і конфігуративно предстає як вищевимірна, «позасферна» і неоптична дійсність, що імагінується і ментально конструюється тільки за власною ментальною здібністю ноо-суб'єктів. Це є головною якісною особливістю ноо-дійсності, котра невідображальним чином рефракційно «продукується», зовнішньо трансцендується і ментально «твориться» вже не в сферно-оптичному «відображальному вигляді», а рефракційно імагінується, конфігурується і конструюється на

інших підставах, що й встановлює інформаційно-імагінальний стандарт раціональності ПСР.

Спочатку на «відправному пункті» ноо-мислення утворюється та інтуїтивно імагінується «вхідна ентер-реальність» у ноо-дійсність як «фрактальний вхід» і «фрактальний канал» зв'язку фізично-метафізичного світів у їх пов'язаності і єдності в ноо-бутті. Вхідна «ентер-реальність» утворює постійний «відправний пункт» конфігуративно-самоподібного і безперервного «фрактального зв'язку» мислення і буття, їх суб'єкт-об'єктної єдності в безперервних інтуїтивних актах інформаційної імагінації та створенні ***імагінально-конфігуративного ментального порталу в ноо-реальність***, входу-виходу ноо-мислення в ментально конфігуроване ноо-буття. ***Через цей ментальний ноо-портал*** інформаційно налаштовується ноо-процес, що стає усталеним і набуває безперервної якісної емерджентності та стійкого з'єднання ментально-дискретного (понятійного) і фрактально-конфігуративного (предметного) в усвідомленні-осмисленні, випереджувальному сприйнятті-афференції, імагінальній ***рефракції-конструювання ноосферно-метафізичної дійсності у її випереджально-афферентному та імагінально-продуктивному «портальному ноо-переході» в режимі активного «буттєутворення» ноо-дійсності.***

Інформаційно-логістично та в «семантиці логіки предикатів», взятих у стандартах раціональності ІССР та ПСР, ***подібний портальний ноо-перехід*** відбувається у певній фрактальній послідовності конфігурування і набуття ноо-реальністю стану «імагінальної актуалізації» в категоріях «базисної модальної логіки» [2, с.272, 336]. Тобто коли можлива «інтерпретація модальних операторів (алертичних, деонтичних, епістемологічних і часових – ред.) в термінах можливих світів» [2, с.336]. Подібне здійснюється «на певних умовах досягнення одного світу з іншого» [підкр. нами]. Всього таких вимог три: рефлексивність (Refl), симетричність (Sym), транзитивність (Tr) [2, с.336]. Виконаємо ці логістичні операції з додержанням вказаних вимог «досягнення одного світу з іншого», а також головної вимоги наукового пізнання – ***достовірність узагальнення наукових фактів***. Тобто, коли за випадковим знаходиться необхідне і закономірне, а за одиничним – загальне, що дозволяє надійно передбачувати розвиток різнорідних процесів, явищ і подій [3]. Треба також мати на увазі, що пізнавальне відношення суб'єкта і об'єкта є лише одне з багатьох інших, бо існують ще власні закони самого пізнання та специфічні форми пізнання і практики, що зараз осмислюються з позицій «традицій-інновацій» у філософії науки [14]. До

того ж повинен діяти «антропний принцип» з'єднання об'єктивного світу і «світу людини» з подоланням їх дихотомії, коли з одного боку можна використати «розумючі методика» (включаючи науковий апарат герменевтики), а з другого, – продуктивно застосувати кількісно-якісні методи і методика формально-абстрактного мислення багатомірної ментальності і високорівневої рефлексії. А тут, за М.Бердяєвим, «самосвідомість людини як творця» у творчому акті «є визначальною», а сама «творчість... не знає дуалістичного поділення на суб'єкт і об'єкт» і взагалі «здійснюється у тому плані буття, на котрий не простягається компетенція науки» [5, с.342]. Враховуючи подібні застереження та виходячи з наукових засад «базисної модальної логіки» принципу **взаємної трансформативності світів та їх взаємопродукування**, можна достовірно описати зворотню **«ментальну трансформацію» ноо-суб'єктума у ноо-реальність** в «творчому акті» інформаційно-семантичної і продуктивно-імагінальної **«конфігуративної рефракції»**. За своєю суттю її можна представити як конфігуративну імагінацію ноо-суб'єкта, котра в разі інверсії **«прямого» сприйняття буттєвісної реальності в режимі випереджувальної афференції перетворюється на «зворотню» імагінально-конфігуративну «продуктивну рефракцію» внутрішнього «іманентного суб'єкта»**. Але з цим він набуває якості **«реальнісного суб'єктума», «метафізичного-дійсного суб'єктума»** з відповідною онтологічною здібністю до впливу, «реалісного конструювання» і предметного продуктивно-імагінального «творення» фізичної «зовнішньої реальності» як «об'єктума» і продуцента «суб'єктума». Подібне в наявності предстає як ноосферна, метафізично-фізична, суб'єкт-об'єктна єдність буття і мислення. Але, водночас, має місце і топологічна дуалістична наявність у відносному «паралельному існуванні» (зі своїм відносним і «умовним» простором-часом) «метафізичний суб'єктум» або **вищевимірний «суб'єктум-реальність»** як конфігурований елемент, фрактал, фрагментал, цілісна частка метафізичної реальності.

«Суб'єктум –реальність» може існувати у двох «фазових станах», що потребують відповідних «фазових переходів» до них (онтологічно-реалісні ПФ-синергопереходи), через відповідні «онтологічні портали»: **«астральний портал» ЕНІО** (енерго-інформаційного обміну) з виходом-входом через енерго-інформаційний обмін у 4-й ноосферний-онтологічний вимір реальності і **«ментальний портал» НІОРС** через ноосферно-інформаційний «обмін-розподіл» синергій з виходом-входом у 5-й реалісній вимір метафізичного космоноосу. Подібні «фазові стани» також мають свою відповідну «реалісну стабілізацію» і «буттєвісний гомеостаз» не «фазного», а

вже повноцінного, «вищесферного» і гармонійно збалансованого ноо-буття у вищій вимірності підвищеної («доповненій») сенсibilізації, неперевершеного «айстетису» та вишуканості. Виходячи з цього, можна зафіксувати два основних нообуттєвісних станів «суб'єктума-реальності»:

а) онтогностична «монада» буттепроявлення тільки в онтологічних межах самої метафізичної реальності або в онтологічних параметрах її власного космоносферного існування (у 5-му онтологічному вимірі); подібна здатність притаманна «субстантивному суб'єктуму», орієнтованого на «онтогностичний рух» у вищевимірність вищих порядків (6-й і 7-й виміри субстанційної метареальності і абсолютнісної сингулярності);

б) онтогностична «діада» ноосферного «сумісного існування» у фізичному і «тонкофізичному» світах (4-го онтологічного виміру), що характерно для «людського суб'єктуму», орієнтованого на «онтогностичний рух» до фізичного втілення і предметно-речового конструювання, пізнання вже створеного і об'єктно-конфігурування світу, представленого у предметно-оформленому знанні з ноуменальною істиною «речі-в-собі».

Подібна «Онтологічна діада», що «відкрита» для пізнання «людського суб'єктума», *«ноо-суб'єктума»* *предстає у сумісності-єдності «ментального паттерна» і «онтологічного фрактала» цього ж паттерна, але в самих різних його конфігуруваннях*, що залежить від квантового-польового контенту та інформаційно-семантичної програми ІС-паттернів. Самі ж програми ІС-паттернів реалізуються у стандарті ПСР через відповідні «фазові переходи» у наступному порядку.

(1) *Перший «фазовий перехід»*. Він відбувається як гносеологічно онтологічний перехід від ментальної репрезентації інформаційно-семантичних паттернів в їх референтних номінаціях імпрінт-понять [П(ІСП)] до їх онтологічно-предметної «фрактальної актуалізації». Це перехідний процес «розгортання-розширення», пов'язаний зі створенням аналогового П(ІСП) «фрактального номінатора» ІС-паттернів як онтологічно існуючого сущого за законом «введення квантора існування» в семантиці логіки предикатів: $\exists \text{П(ІСП)} \Rightarrow \text{R (ІСП)}$. Ним може бути, наприклад, одиничний («елементний») «ІСП-фрактал» в онтологічній фрактальній розмірності ОФР(ІСП)_i «канторового простору» з ортом «0-1» (або відрізком $[0,1]$) у «множині Кантора» [6, с.135-136]. Подібне можна відобразити у такому логічному запису:

$\text{П(ІСП)}_1 \Rightarrow \exists \text{П(ІСП)}_1 \Rightarrow \text{R(ІСП)}_1 \Rightarrow \exists \text{ОФР(ІСП)}_1$ Тобто тут представлена «онтологічна фрактальна» розмірність ІС-паттерна як дійсно сущого в його

понятті ІІ (ІСП)₁ та в автентичному фракталі той же розмірності ОФР(ІСП)₁, що є релевантним ІІ (ІСП).

(2) **Другий «фазовий перехід»**. Він здійснюється як трансформативний перехід від одиничного ІСП-фракталя у фрактальній розмірності ФР(ІСП)₁ та його первинно-елементній детермінації як онтологічно існуючого суцього («елементалія») до множинної і загальної «фракталізації» суцього у «первинну фігуративність» простих множин (симплексів) за законом введення квантора загальності та взаємовизначеності кванторів [$\forall \Sigma \text{ФР}(\text{ІСП})_i; \text{Р}(\text{ІСП})_i$]. Надалі відбувається подальша «фрагментація фракталів» з виникненням симплексів, що морфологізуються у фігуративно-фрактальну розмірність: $\text{ФР}(\text{ІСП})_i \square \text{ФФР} \square \text{ІСП}_i$. Або спрощено – у «фігуративний фрактал» симплекс-множини ІС-паттернів ($\text{ФФ} \square \text{ІСП}_i$), що актуалізує собою певний інфосферний «фігуративний фрагмент» ноо-реальності (ІФФ-НР). А саме:

$\Sigma \text{ФР}(\text{ІСП})_i \Rightarrow \forall \Sigma \text{ФР}(\text{ІСП})_i; \text{Р}(\text{ІСП})_i \Rightarrow \text{ФФ} \Sigma \text{ІСП}_i \Rightarrow \forall \text{ІФФ-НР}$, або інфосферний фігуративний фрагмент ноо-реальності.

(3) **Третій «фазовий перехід»**. Він здійснюється як перехідний процес утворення «інформаційних конфігураторів», котрі дозволяють налагодити складну «фрагменталізацію фракталів» в режимі «конфігуративної рефракції» зворотньої ментальної трансформації «згорнутої інформації» в імпринт-поняттях у «розгорнуті» фігуративні фрагменти ($\text{ФФ} \Sigma \text{ІСП}_i$ та їх «розширенні» в інформаційні конфігуративні фрагментали ноо-реальності (ІКФ-НР). А саме:

$\text{ФФ} \Sigma (\text{ІСП})_{i+1} \Rightarrow \forall \text{ФФ} \Sigma \text{ІСП}_{i+1}; \text{Р}(\text{ІСП})_{i+1} \Rightarrow \forall \text{ІКФ-НР}$; або квантор загальності інфосферно-конфігуративних фрагменталів ноо-реальності.

(4) **Четвертий «фазовий перехід»** від ментальної репрезентації ноо-розуміння до онтологічної актуалізації ноо-реальності. Цей трансформативний перехід носить енерго-синергетичний характер і є «оживлюючим» ПФ-синергопереходом в «ентелехійну» ноо-дійсність, Е-дійсність понадскладного у своїй композиційності і метасистемності ноо-буття в понятійній денотації МІТРА-НБ (метасистемна інформаційна топологія реальності автентичності ноо-буття). В цьому 4-му ПФ-синергопереході утворюється «інформаційний композитрон» Е-дійсності [$\text{ІК}(\text{ІКФ-НР})$] з інфосферно-конфігуративних фрагменталів ноо-реальності (ІКФ-НР). Тобто відбувається понадскладна «конфігуративна фракталізація» інфосфери та її перетворення у «генералізовані фрагментали» ноо-реальності у загальній інфосферно-конфігуративній композиції ноосферного буття (ІКК-НБ). Це можна представити у відповідному логічному запису:

$IK(КФ-НР)_n \Rightarrow \forall IK(КФ-НР)_n \Rightarrow \forall IKК-НБ$, або квантор загальності інфосферно-конфігуративних композицій в метасистемній топології МІТРА-НБ.

(5) *П'ятий «фазовий перехід».* Він пов'язаний з повним «розгортанням» і «розширенням» створеного комполитрона інфосфери у її безперервну самоподібність ноосфери. Він має постійно-діючий інфосферний канал входу-виходу в ноо-реальність («Ентер-НР») або ноо-портал для здійснення довільних «Ентер-переходів» в періодично-фазовому режимі (ПФ-синергопереходи). Це «вхідні», «канально-ноосферні» ентер-переходи, ПФ-синергопереходи «з входом» у ноо-реальність 5-ої онтологічної вимірності. «Ноосферний портал» функціонально і існує саме для здійснення ЕПФ-синергопереходу у ноо-реальність з її подальшим «буттєвісним оживленням» в гармонійно-композиційній морфології, сенсibilізації, буттєвісної наповненості «вищого існування» у Космоноосі. Йому відповідна *Ноокультура Космобуття*, котра предстає у безлічі її проявів у суцюзому і перетворює його на «мисляче всесуцзе» і «метарозумове всесуцзе у всезагальній і всеєднісній Метакультурі Ноо-буття.

Основні «реперні точки» цього метапроцесу ноо-актуалізації дійсності у метасистемній розмірності ментально-матеріальних взаємодій за принципом єдності буття і мислення можна представити у відповідних імпрінт-поняттях, ІСП, дискурсаторах і конфігураторах наступним чином:

- «відправний пункт» – репери імпрінт-понять ноосферного світорозуміння [П(НР)], що представлені в номінаторах ІСП-інформаційно-семантичних паттернів різного смислу і значення П(ІСП);
- функціональний процес, що описується через реперні референтні дискурсатори в синектиці ноо-мислення [РДС(НМ)];
- «вхідний портал» (Ентер-портал, Е-портал) для здійснення ЕПФ-синергопереходу: це репер «конфігуратора входу» в Ентер ноо-реальність [КВ(Е-НР)];
- «канал входу» як «канал зв'язку», що встановлюється через реперні буттєвісні комполитрони (БК) Ентел-дійсності як ноо-буття [БК(Е-НБ)];
- «кінечний пункт» або ЕЕ-НБ Космоноосу: Е-дійсність, що актуалізована як ноо-буття через Е-портал («вхідний ентер-портал».

Логістику ноо-актуалізації можна виразити у такому запису:

П(НР)→ РДС(НМ)→ ЕПФ-синергоперехід→ КВ(Е-НР)→ БК(Е-НБ)→
(1) (2) (3) (4) (5)

ЕЕ-Космоноос (МЄРКОНЕ)→ Субстантив Протобуття (ЕЕЕ-метареальність).
(6) (7)

Можна бачити, що перші дві логістичні операції [(1) і (2)] забезпечують модальність рефлексивності згідно вимоги базисної модальної логіки – це модальні оператори Ref_1 і Ref_2 . Другі дві [(3) і (4)] – задовольняють вимогу транзитивності (модальні оператори Tr_3 і Tr_4) і треті дві логістичні операції [(5) і (6)] відповідають вимозі симетричності (модальні оператори Sym_5 і Sym_6) – це симетричність ЕЕ-нообуття відносно Е-дійсності і ЕЕЕ-метареальності. Всі вказані модельні оператори також мають взаємну рефлексивність, транзитивність і симетричність, відповідають вимозі достовірності узагальнення наукових фактів (використання квантора існування \exists і квантора загальності \forall). У всіх логістичних операціях також враховується «антропний принцип» здійснення пізнавального процесу (необхідність морфологічності, предметності, сенсифікації, почуттєвого сприйняття) і, одночасно, логістично (гносеологічно) і онтологічно забезпечується вимога єдності суб'єкта і об'єкта в творчих актах наукового пізнання. У фізично-онтологічному, матеріально-предметному відношенні подібне забезпечує ЕПФ-синергоперехід від ментальної репрезентації ноо-розуміння і ноо-мислення (з ідеально-духовного, гносеологічного плану реальності) до онтологічної репрезентації ноо-буття у його матеріально-тонкофізичній представленості, що відбувається шляхом фізично-польового «квантування» реальності. *Мікроквантові процеси у нервових волокнах в контурі білатеральної нейротканини (волоконні «тубули»-трубочки з нервових клітин)*, де оброблюється і зберігається інформація у вигляді інформаційно-квантового поля (енерго-інформаційне поле) в ході ЕПФ-синергопереходу трансформується в *макроквантові процеси в разі «зворотньої біфуркації» і поліфуркації, «біфуркаційної інверсії» процесів дисипації на їх інверсійно-кумулятивний «синергетичний синтез»*. Тобто *мікроенергія нейроквантових процесів у їх інформаційно-польовому вираженні стає макроенергією природно-квантових процесів, метафізично-ноосферними макроквантами ноо-буття*.

В сучасній науці макроквантове поле як фізичний феномен вже зафіксований і як науковий факт та розглядається у різновиді гравітації («макроквантової гравітації»), що надає матеріальним об'єктам властивості до левітації, гравітаційної сили атракції, миттєвого переміщення тощо. В нашому випадку, *ЕПФ-синергоперехід у такому зворотньо-біфуркаційному*

«синергетичному синтезі» представляє подовжений «мікроквантовий сполох», «нейрореакцію синтезу» з виділенням величезної кількості інформаційно-польової енергії-синергії («ентелехії»), котра і творить інформаційно-синергетичну дійсність як дійсну метафізичну реальність і макро ноо-дійсність. Вона й «конфігурується» як макроквантова інфосфера ноосферної дійсності, що стає макроквантовою, а надалі – меквантовою і метаквантовою ноосферою метафізично-ноосферного ноо-буття. «Згорнута інформація» і «згорнуте знання» (в імпрінтах і кодах) при функціонуванні нейроінтелекту творчих суб'єктів стає «розгорнутою» і «метарозширеною інформацією», що «сфероутворюється» і стає реально-дійсною метасистемною інфосферою ноо-буття. Можна оцінити і «енергетичний порядок» подібного синергетичного синтезу, наприклад, за частотою випромінювання кванта (з його мікророзмірністю 10^{-13} см і 10^{-17} сек «першого калібру» часо-просторового утворення). Тобто він може мати хвильову характеристику в декілька мільярдів коливань в секунду і більше. Якщо подібне перевести в макромасштаб (метровий, дециметровий тощо), то висвободжена квантова енергія реакції «синергетичного синтезу» підвищиться у трільйони і квадрилльони разів і створить у сантиметрово-метровому діапазоні практично безмежний енергетичний ресурс у його інформаційно-польовому вимірюванні. Це й дало підставу сучасній науці говорити про «квантовий сполох» при утворенні Всесвіту та його стабільного фіксування у «застиглих» квантових хвилях. І такою ментальною здатністю опановують і практично володіють ноо-суб'єкти при здійсненні ЕПФ-синергопереходів від мікронейронного «квантового масштабу» ноо-мислення у макроквантовий масштаб ноо-реальності.

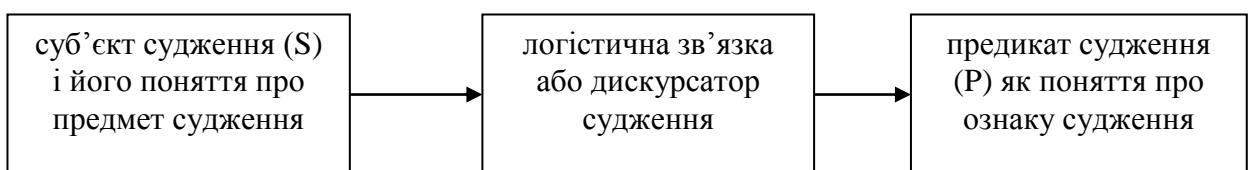
14.2. Покрокова програмно-логістична алгоритмізація ноо-мислення в стандарті інформаційної імагінації (ПСР) композиційно-екстерналізованого ноо-буття.

Логістику інформаційно-синергетичних ЕПФ-переходів від «фазової дискретності» до «періодично-фазової послідовності» і ПФ-безперервності можна представити у відповідній композиційно-інформаційній дискурсії. Тобто в «судженнях існування» (екзистенційності) через «імагінативні факти існування» конфігуративних фрагменталів і композитронів ноо-реальності. Подібна інформаційно-композиційна дискурсія (ІКД) є складною і понадскладною (метасистемною) у тому сенсі, що в своїй основі вона є «композитною дискурсією», що включає багато в чому несумісні дискурсивні поняття і судження, а саме – *позадискурсивні конструкти ноо-*

мислення, котрі побудовані з урахуванням «реалісної рефракції» при синергопереході від фізичної до метафізичної дійсності. В «компаративній несумісності» ІКД необхідно враховувати «рефракційну переломленість» звичних «параметрів порядку» (законів) фізичного буття при ЕПФ-переході до «ноосферних параметрів порядку» (принципів і метазаконів), котрі суттєво змінюються. Загалом, це вибухоподібне збільшення інформації, подальші «інформаційні вибухи» (що раніше вже відбувались), а згодом - «ноосферний вибух» при ЕПФ-переході на вищій рівень і вимір ноо-буття з феноменами «суб'єкт-об'єктної рефракції», «енерго-синергетичній рефракції» та в «афферентно-випереджувальній рефракції» у сприйнятті ноо-буття в координатній метасистемі МЕРКОНЕ-АНБ. Але логістичну «позадискурсивність» конструктів імагінального ноо-мислення і треба раціонально-зрозуміло представити у відповідних «імагінальних дискурсаторах» рефракційно зміненої фізичної дійсності у її метафізичній ноо-вимірності. Таким чином з'являються «судження з відношеннями» з відповідними «відношеннями між судженнями», серед котрих основними є відносини підпорядкування, протирічності між судженнями, контрарності (протилежні судження) і субконтрарності, що можуть бути одночасно істинними і помилковими [7, с. 61-62]. Вони розрізняються за критерієм сумісності суджень і тому допускають «відношення між судженнями» з різною дискурсією та різними «дискурсаторами сумісності». Подібні дискурсатори повинні виділити сумісні і несумісні, підпорядковані і рівнозначущі (еквівалентні) поняття та судження. А це можна зробити відповідно до класифікаційного критерія безперервності понять і суджень, що фіксує різний спосіб їх логічного зв'язку. І тому, вони мають різну логіко-конекційну дискурсію за відповідним «дискурсатором конекційності».

Виходячи з цього, в композиційно-інформаційній дискурсії, що відбувається в інформаційно-імагінальному стандарті раціональності ПСР, і яка за своєю суттю є «компаративною дискурсією» малосумісних («слабосумісних») дискретних імпрінт-понять і безперервних «фрактал-фігуративних суджень». Саме ці два дискурсатора сумісності і дискурсатори-коннектори логічного зв'язку або коннект-дискурсатори є основними у поєднанні дискурсивно малосумісних понять і суджень, а на основі котрих можна створити позадискурсивні конструкти ноо-розуміння «зміненої реальності» 5-ої онтологічної вимірності. А з використанням подібних «імагінальних конструктів» побудувати таку «конструктивну модель інтуїціоністського аналізу» в дискурсаторах інтуїтивної логіки, котра б забезпечила функціонування «загальної дискурсії» з «рекурсивним

розумінням логічних зв'язок» [8, с.55-56]. А саме, – коли від «диз'юнкції \vee або існування \exists » можна перейти до кон'юнкції, котра «розуміється таким чином, що судження вміщаюче \vee або \exists вважається істинним, коли можливо здійснити рекурсивну процедуру» [8, с.56]. Тоді виконуючи «рекурсивні операції», наприклад, засобами «конструктивної математики», можна перейти від інтуїтивістської «конструктивної моделі» до «конструктивних об'єктів» і налагодити відповідну недискретну послідовність як «вільно стаючу послідовність різних видів» [8, с.57]. Вона «вільно становиться» шляхом свободної «переробки інформації», здійснюючи «послідовність вибору α » і на основі цього вибору «доставляючи інформацію про свої значення $\alpha(0), \alpha(1), \dots, \alpha(x), \dots$, так, що кожне $\alpha(x)$ може бути ефективно знайдено». Навіть у випадку, коли «загальна поведінка або закон визначення α в цілому може бути нам відомий лише частково чи навіть зовсім невідомий». Ми маємо діалектичне становлення істини в процесі, коли «послідовність вибору у загальному випадку задає незавершену, стаючу інформацію про свої значення» [8, с.57]. Тому «переробку інформації», «вибір значень інформації», «послідовність вибору» та вся «вільно стаюча» інформаційна сфера виводиться зі стану «дискретної диз'юнкції» через дискурсатори сумісності і коннекції, а одночасно цю інфосферу можна перевести в «безперервний стан» рекурсивно «пов'язаної кон'юнкції». Сама «рекурсивна процедура» при цьому може бути представлена як «перетворення суджень» в процесі уточнення знань шляхом «преображення суджень», їх оберненості і протиставленні предикату в базисній структурі судження «S(не) єсть P», а саме:

В рекурсивній процедурі перетворення «дискретних понять» в «безперервні судження» (за вимогою модального оператора рефлексивності і транзитивності) необхідну «логістичну зв'язку» (логістичний зв'язок) будуть утворювати саме дискурсатори сумісності і коннекції у їх модальності *імагінального дискурсатора рефракційного перетворення*. Він функціонує при здійсненні безпосередніх умовиводів у синектично-дискретному мисленні («прориву в умовиводах») з метою уточнення знань і інформації в її висхідних дедуктивних посилок, представленого у «власному сенсі» умовиводів. Окрім дедуктивно-аксіоматичних посилок, тут повинні діяти в

якості логістичного зв'язку («логістичної зв'язки») наступні імагінальні дискурсатори:

- рекурсивні дискурсатори обернення або *дискурсатори «імагінальної рекуперації»*;
- дискурсатори «продуктивного протиставлення» предикату або «контрарно-позитивні дискурсатори», в денотації *дискурсаторів контрарної імагінації*;
- дискурсатора рекурсивного «преображення суджень» в їх нових номінаціях і смислах (зі зберіганням основного сенсу умовиводів) – це *дискурсатори конструктивної імагінації*.

Всі ці вищенаведені імагінальні дискурсатори, що функціонують в рекурсивних операціях «перетворення суджень» (обернення, протиставлення предикату, понятійного преображення) і створюють «конструктивні об'єкти» і «конструктивний об'єм» їх розміщення на різнонаправлених «інформаційних послідовностях», де «начальний об'єкт... більш різноманітний» в порівнянні з «традиційним об'єктом дослідження» [8, с.57]. Якщо брати перервно-безперервні відношення диз'юнкції-кон'юнкції в логіці висказувань і предикатів, то «імагінальний об'єм» інформаційної «сферної кон'юнкції» (з одночасним виходом з «дискретної диз'юнкції» пакетно «згорнутої» інформації) створюється в логічних операціях (законах) «диз'юнкції через кон'юнкцію і заперечення», «дистрибутивність диз'юнкції відносно кон'юнкції», «дистрибутивність кон'юнкції відносно диз'юнкції» тощо [1, с.416].

«Декомпозиційна дискретність» виникає вже при «ментальному переході» і «розумовому перетворенні» первинних природних понять в абстрактні поняття й судження, а потім при їх диз'юнкції і «зжатті» – в інформаційні поняття, а надалі – в імпринт-поняття штучної мови ЕОМ недискурсивної логіки інформаційно-технологічного програмування. З цим відбувається «фрагментація» всієї техноінфосфери відповідно з декомпозиційною дискретною «розривністю» (зараз це сайти, твітери, ютуби, фейсбуки тощо) з подальшим намаганням «кон'юнктувати» її у «соціальних мережах» та в інших «безперервних» інформаційних загалах. Про необхідність розробки і застосування нової «антиномічної логіки», в котрій долається «трансцедентальна дискретність», яка з розвитком науки починає все більше дивергувати людське буття і суспільство, вказував ще І.Кант. Нові поняття «антиномічної логіки» в кантівській «трансцедентальній діалектиці» предстають «антиноміями чистого розуму», котрі дозволяють «прозрівати» у вищому виміру «іншу реальність», де звичні поняття

втрачають свій сенс і логічно не діють в розсудочному дискурсі, а потребують інтелегібельної рефлексивності. Вони в трансцедентальній логіці потребують іншої «оптичної метафорики» (в разі «рефракційного переломлення» реальності), що суттєво відрізняється від «рефлексії як розмислу» у «традиційній оптичній метафориці» [9, с.67]. У І.Канта це є «конституювання просвічення як способу мислення, як світогляду», в котрому «максима» мислення – це суб'єкт «мислячий самотійно», котрий потребує «завжди мислити самому, що і є просвічення» [9, с.67]. «Трансцедентальна рефлексія», що виникає потребує ментально «зміцненого» «трансцедентального суб'єкта», в якості суттєво збільшеної «міцності трансцедентального суб'єкта» у його руху від трансцедентальних понять до «джерел нашого пізнання» з подоланням «консенсуса діхотомії» про «два світи існування» [9, с.59, 64, 66]. У І.Канта це є «перехід від метафізичних початків природознавства до фізики» [10, с.289]. В такому випадку «чистого споглядання» взагалі не може бути, бо «без почуттєвості ні один предмет не був би нам даним, а без розсудку ні один не можна було б мислити. Думки без змісту пусті, споглядання без понять сліпі». Їх треба певним чином з'єднати, бо «розсудок нічого не може споглядати, а почуття нічого не можуть мислити. Тільки із з'єднання їх може виникнути знання» [11, с.154-155]. Тобто у своєму первинному вигляді і значенні знання предстає як усвідомлене і осмислене почуття – тому люба «продуктивна ява» повинна мати ознаки предметно-почуттєвої імагінальності, естетичною і гармонійною у своїй конфігуративності, а не «чистим», «трансцедентальним спогляданням» у безвідносності до гармонік краси і «айстезису».

Але мало хто з дослідників філософії трансцедентальної діалектики І.Канта помітив, що для подібного з'єднання трансцедентально-дискретного і реально-безперервного в новій почуттєвості буття потрібно застосувати такий спосіб зворотнього сприйняття дійсності як «трансцедентальна естетика» у новій формі і конфігуративності простору і часу. Спочатку «простір і час зникли би» в понятті як «суб'єктивні властивості наших почуттів взагалі (а ргіогі)», а потім в «чистому розумі» з'явилися як «чисті форми», а потім «простір і час як суть чисті форми» виникають у новому «дійсному сприйнятті» в процесах «апостеріорного пізнання» [11, с.144]. «Трансцедентальна естетика» естетизованої конфігуративності простору-часу виникає, коли при «спогляданні зовнішніх об'єктів» «наш принцип ідеальності» суб'єктивних понять переходить і з'являється у «формах представлення *об'єктивної реальності*» у її формній предметності, і тоді «ми

відрізняємо предмет як *явище* (тобто його «формну конфігурацію» та морфологізований феномен – ред.) від того ж предмета як об'єкта *самого себе* [11, с.150-151]. А в аспекті «антиномії практичного розуму» подібні формно естетизовані «предметні конфігуративності» повинні «створювати вище благо через свободу волі», а не абстрактне «трансцендентальне благо» почуттєво несенсибілізованої віртуальності тільки в якості «умови можливості... на принципах апріорного пізнання» [12, с.444].

В нашому випадку явищно-конфігуративна імагінація в інформаційному стандарті раціональності ПСР виникає з введенням квантора існування інфосфери з її «транзитивним переходом» (при введенні квантора загальності) у ноосферну реальність з «конфігуративною сферністю» ноосфери. *Імагінально-сферні конфігуратори* знімають жорстку діхотомію між дискретно-понятійним (інформаційно «згорнутих» смислів і значень) і *сферно-безперервним «інформаційним розширенням» та фрактально-фігуративним «наповненням» абстрактних понять реальнісим «трансцендентальним смислом» (К.-О. Апель) і «трансцендентальною естетикою» (І.Кант) реально існуючої дійсності у її більш високій онтологічній вимірності*. Її з позицій сучасної науки можна розглядати і як «доповнену реальність» з додатковою «ступінню свободи» за фізичним «принципом доповненості». В нашому випадку – це *«принцип доповненості буття»*, за котрим підвищується його вимірність у відповідній «реальнісній дії», а саме – від «доповненості соціального буття» до «доповненості кутуротворчого буття» і «доповненості ноосферно-метафізичного буття» за формулою досягнення «метафізичної свободи» у ноо-бутті [13, с.683-684]:
Культура+ 1(творчість)= Ноосфера, а потім: Ноосфера+ 1(універсальне знання)= Метафізична реальність знання (МФРЗ). Тобто спочатку за принципом «культуротворчої доповненості буття» досягається можливість перетворення «знання в буття і буття в знання» з «генералізацією та інтеграцією суб'єктних ноосфер у Ноосферу», що відбувається у «креативному вимірі» буття [13, с.683]. А потім – вже за принципом «ноосферно-метафізичної доповненості буття» – у космоноосфері відбувається «метафізична реалізація» ноосферно утвореної знаневої реальності (МФРЗ) у «метафізичне буття знання», «метафізичну реальність буттезнання» (МРБЗ). Подібним чином «досягається повне співпадання і суб'єкт-об'єктна єдність універсального мета знання у його універсального мета буття та їх Метасинтез, а саме: МетаЗнання=МетаБуття» [13, с. 684]. Понятійно цей складний і понадскладний метапроцес повинен мати і релевантний опис, дескрипцію та сінфікацію у відповідній «онтології

понять», в котрих розкривається «реальніснопоняттєвий зміст категорій ноонауки, інформаційних реалопонять, паттернів та імпрінтів», показується їх розгортання і втілення шляхом «буттєвісної реалізації» [13, с.727]. В стандарті ПСР подібні *реалопоняття* як «ноо-понять» *дискурсивно представлені в конфігураторах продуктивно-предметної імагінації, що мають «реальнісну доповненість» сферної конфігуративності*. Тобто вони «розгортаються-актуалізуються», як було раніше показано, в імагінальній конфігурації імпрінт-понять (ІП), що набули онтологічну фрактальну вимірність (ОФР) в конфігураціях з дискретних, абстрактних, умоосязних «трансцендентальних понять». Тобто вони з ІП та ІП(ІСП) ноо-понять перетворилися на сферні «ІСП-фрактали» онтологічної предметності, «квазіпоняття» певної «оптичної метафорики», «оптичної імагінації», та «оптично-сферної конфігуративності» у предметних формах, а з цим – набувають морфології «сферно-фігуративних предметів» зовнішньої «оптично-споглядаємої дійсності». І, таким чином, предстають у «сферній конфігурації» оптично-розгорнутих «фігур понять» і «явлених» у їх «сферній предметності», і в цій «сферопредметності» конвертованих, «кон-фігурованих» у розрізних у своїй окремоті формах. Це надає їм характеру формно-предметної «відгородженості», «окремоті» існування, «замкненості-в-собі» у певному сферно-просторовому контініумі, що має, за А.Бергсоном, певну «реальну подовженість» у просторі і часі та предстає у вигляді «світлових фігур» або таких «світлових ліній» («світлових променів»), що виявляють «тверді лінії» геометричних фігур («геометричних ліній») і предстають як «тверда просторова фігура»[20, с.105,107]. Коли «світлова фігура» і «тверда фігура» співпадають, то тоді дійсна «справа (пізнання – ред.) маєтья з формою» [20, с.106]. Тобто з реально-дійсною «світлорозширеною» і «світлооб’ємною» просторово-геометричною формою. Проте саме таким чином людиною в її «антропологічному предикати» твориться фантомна природна ілюзія світу і світореальності, бо в людській філософії у розроблених поняттях «моделюється форма проблеми відповідно до форми припущень» [21, с.116].

Тому й виникає, за Ж.Дельозом, проблема «подовженості як безпосередньої даності» без оптико-сферних «природних ілюзій», бо у своїх філософських роздумах щодо цього «Бергсон явно не ставить проблему онтологічного джерела простору» і в нього це «чиста подовженість» як «внутрішнє розмаїття послідовності» («другий тип розмаїть»). А «перший тип» розмаїть «представлений простором..., це розмаїття зовнішнього, одночасності, рядопокладеності, порядку, кількісна диференціація,

розрізнення в ступені, це числове розмаїття, дискретне й актуальне» [22, с.251-252]. Проте, яким чином подолати це «внутрішнє» і «зовнішнє», «дискретне» й «актуальне», понятійне та актуально-дійсне, менталосуб'єктне-«позасферне» та «позаоптичне» і об'єктне «оптично-сферне» (у своїй «предметності») ні А.Бергсон, ні Ж.Дельоз не вказують. Тому й виникає проблема «несходження», «нестиковки» незрозумілого «містицизму і математизму-концептів», з одного боку», а з другого – зворотній висновок, що «емпіризм творить концепти». А при їх «зустрічі» на «об'єкті зустрічі» концепти і розроблені на їх основі «поняття тут складаються, перероблюються і руйнуються, виходячи з рухомого горизонту, де центрованого центра і зміщеної периферії, котра ці концепти повторює і розрізняє» [21, с.116]. Останнє, за нашою концепцією, є «імагінальна рефракція», що виникає при переході від дискретних понять внутрішньої «ментальної трансценденції» суб'єктів до їх «імагінальної конфігурації» і суб'єкт-об'єктної з'єднаності в «ноосферних реалопоняттях», котрі реально існують в ноо-поняттях онтологічно-фрактальної розмірності. Як було раніше показано, це здійснюються у відповідних фазових переходах створення «ІСП-фракталів» ноосфери як реально-дійсних у їх основних **предметних морфоконфігураціях**. Їх властивість до предметно-продуктивної імагінальності якраз і вказує на те, що реальна просторова подовженість як «безпосередньо дана» і представлена без оптико-сферного «розгорнення», сферно-об'єктного «розширення-в-об'ємі» цілком можлива не в «абстрактному уявленні», а в «продуктивній уяві», «фракталізованій уяві» ноо-реальності у її суб'єкт-об'єктній з'єднаності-розгорнутості-морфоопредмеченості і нерозрізненості «суб'єктума» і «об'єктума». Бо вони є «конформні взаємовідображення» мікро-макроквантових процесів у їх спільному взаємопереході і «масштабній трансформації» один в одне або фрактальна «інверсійна телепортація» (за законом «масштабної інверсії»). Вона здійснюється в 5 основних етапів «неоптичного опредмечення» ІСП в ІСП-фракталізовану ноо-дійсність як в **«матричну ноо-реальність», матрично-конфігуроване ноо-буття**. Тобто трансформації інтернальних імпрінт-понять в ІІ(ІСП) та в матричні ІСП-фрактали різного реального масштабу і конфігурації або в їх **ІСП-фрактальну екстернальність**. А саме:

1) первинна морфоопредмеченість ІІ(ІСП) в «ІСП-фрактал» первинної «онтологічно-фрактальної розмірності (ОФР) як висхідної «фрактальної матриці» ноо-реальності; в ній долається дискретність і встановлюється «безперервна» єднісно-реальнісна нерозрізненість суб'єктума і об'єктума у

їх власному «з'єднаному» онтологічному «монореальнісному статусі» різномасштабної «монодійсності»

2) фігуративна морфоопредмеченість ОФР у «фрагментарні композиції» ноо-реальності з висхідної «фрактальної матриці» у естетично-гармонійні і буттєвісно-збалансовані «фрагменти буття»: воно є ідентифікованим «фрагментом буття» для даного «субстантивного ходу», представленого в ноо-ході та його «фігуративній репрезентації» ідентифікованим суб'єктом в автентичній «фрагментарній композиції» відповідного об'єкту ноо-дійсності;

3) предметно-творче «конфігурування композицій» у масштабі з'єднання ідентифікованих фрагментів у їх «масштабні фрагментами» макродійсності; вони представляють безпосередню актуалізацію багатьох сумісних суб'єктумів як активно-діючих і креативних «метафізичних ноо-суб'єктів», «конфігуруючи» свої ноо-коди (та фрагменти їх актуалізації) в якості спільних гносеокодів та онтокодів цілісно розгорнутих фрагменталів «конфігуративних композицій» ноо-дійсності;

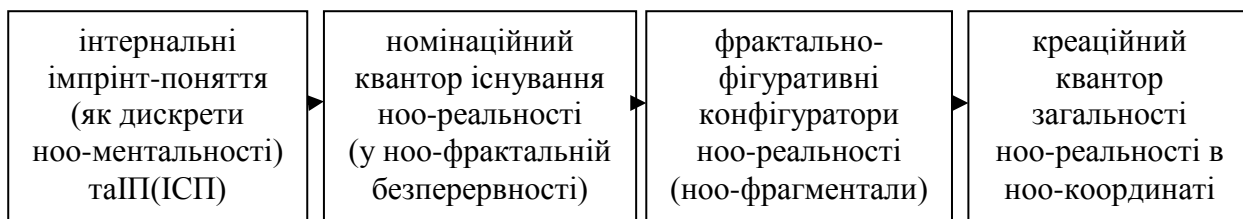
4) предметне утворення метафізичного «комполитрона» як загального макропродукта креативних ноо-суб'єктів, котрий як відповідний «ноосферний комполитрон», природна і «надприродна» фізично-метафізична ноосфера, може гармонізувати впливати на весь космоноос та здійснювати спільний «онтогностичний рух» та Автоеволюцію ноосфер; «ноосферний комполитрон» входить складовою частиною у «космоноотичну матрицю» («матричний субстантив», «ноо-мандала») і тим підтримує (балансує-збільшує) «телеологічний потенціал» космоноосу у його «онтогностичному русі»;

5) створення і реалізація Космоноотичної програми ноо-метакультури мультиреального вселенсько-субстантивного метабуття; в подібній ноо-метакультурі відбувається становлення та реалізується Всебуття багатовимірною Мультиверсуму з ноо-програми суб'єктумів різного типу і реаломентальностей, рівнів і вимірностей «метаекстерналізації» ноо-буття з можливостями його «субстантивного підпрограмування» і «ноо-субстанс-перепрограмування».

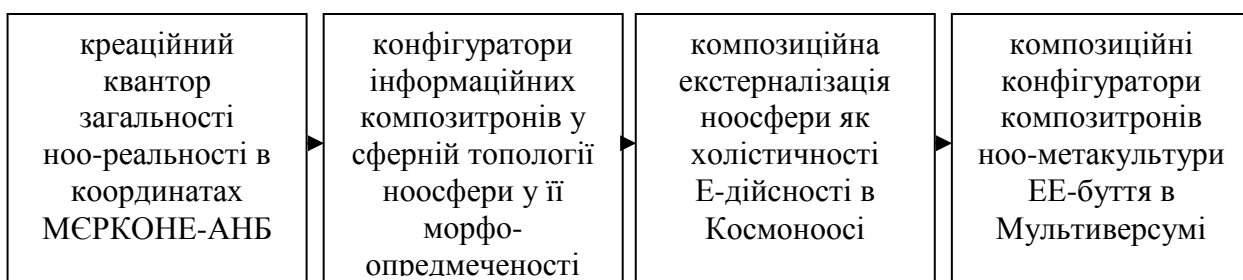
Подібні метапроцеси можна не тільки «продуктивно уявити» в їх ноо-реалізації, але й представити у відповідній «конфігуративно-інформаційній дискурсії». Вона здійснюється як реально-безперервна конфігуративно-інформаційна дискурсія фрактально-фігуративного і конфігуративно-імагінального «творення» ноо-реальності шляхом її імагінальної трансценденції з ноо-понять в реальнісну дійсність, що екстерналізується з

креатокодів, ноокодів, інформаційних імпрінт-понять та П(ІСП) в «реальнісну номінацію» ноосфери. В цьому «творчому акті» «продуктивного конфігурування» ментально-уявної **«імагінальної ноосфери»** для того, щоб вона опрідметнилась в «реальну ноосферу» (у дискурсивному відношенні при здійсненні ІТ-програмування) необхідно введення логічного «квантора існування» у його номінальному визначенні (номінації) креаційного квантора загальності ноо-дійсності, представленої у її всезагальній «реальнісній розгорнутості» в метасистемній координаті МЄРКОНЕ-АНБ. Подібним чином логістично і реальносно долається «декомпозиційна дискретність», «нефігуративність», «некомпозиційність» і морфо-образна незрозумілість інтернальних ноо-понять, імпрінт-понять та П(ІСП) в їх інформаційно-семантичній «сігніфікації без конфігурації». А одночасно здобувається **«композиційна екстерналізація»** ноо-дійсності як реальної суцільної, коли **креатоквантори буттєтворення** діють у квантово-польовому режимі в напрямі екстерналізації самих різних **інформаційних ноо-композицій ноосферної метакультури**. Раніше це було показано в **інформаційно-дискретній та інформаційно-фрактальній дискусіях** (1 і 2), а тепер подібне можна представити це в двох дискусіях (3 і 4). Це «конфігуративна дискурсія» фрактально-фігуративного буттєтворення ноо-реальності (3) і «композиційна дискурсія» екстерналізації ноо-дійсності у метакультурному онтологічному вимірі (4). А саме:

Конфігуративна інформаційна дискурсія – 3.

Композиційна інформаційна дискурсія – 4.

В екстернальних конфігураторах буттєтворення Ноо-метакультури її можна імагінально-дискурсивно описати як Е-дійсність космонооса і ЕЕ-буття Мультиверсума з дивними «реальнісними якостями», котрі можна представити тільки через ментальну здібність до «продуктивної уяви», або «інтуїтивної візуалізації» і «прозрівання реальності» у її тонкофізично-польовому існуванні (через високочастотне квантово-хвильове випромінювання). Так, Е-дійсність здатна дивним чином континуально «розтягуватись-стягуватись», темпорально «прискорюватись-замідлятись», вона може в єдиному часо-просторовому вимірі «сплещуватись» і сферно «колапсувати» у «листову реальність» та «листовий всесвіт» з різними «сюжетами реальності». Саму «листову реальність» та її «субреальності», паралельні мультиверсуми всесвіту і субвсесвітів, космосів і субкосмосів можна «листувати» як сторінки в книзі. Можуть також *створюватись «структури в структурі», «сферно-ячеїстї структури», «сфери в сфері», «пузирчаті» та «мембранні реальності», «пульсуючі сфери», конфігуративні метаморфи, «космічні течії» з різних «генералізаційних потоків» загального «онтогностичного руху»* тощо. Сама екстерналізація інфореальності в ноосферу здійснюється в режимі періодично-фазових ЕПФ-синергопереходів різних типів (комунікативно-конвергентивних, інформаційно-когнітивних та інших, що було раніше показано), в їх різних «інформаційних екстернаціях», «проявленнях» і конфігуративності. Подібний ЕПФ-синергоперехід в режимі його первинної «актуалізації-виникнення-екстерналізації» ноосфери як «інформаційно суцього» у відповідній «інформаційній якості» веде до «фракталізації» інформаційно-семантичних паттернів (ІСП) шляхом надання їм «фрактальної фігуративності» первинних «морфем реальності», наприклад, в торсіонних полях, в морфополях «квантового пакетування» і генералізації ІСП в певних конфігураціях. Це також всі ЕПФ-синергопереходи з фазового стану дискретності ІСП ***у безперервно-фазовий стан фракталів з неперервною «фрактальною розмірністю» фрагменталів***, їх стабілізації у «врівноваженій безперервності» як «закінчених» фазових переходів у інформаційних фрагментах, фрагменталах, конфігураціях і композиціях з їх генералізацією в інфосферу ноо-реальності і в загальний комполитрон ноосфери даного космоноотичного культуротипу в загальній Ноо-матакультурі Мультиверсуму.

В подібній «дивній реальності» ноосферного буття без знайомих і відомих нам взаємодій та з іншою «фундаментальною симетрією» фізичних явищ (В. Гейзенберг) необхідне застосування іншої логіки імагінальної конфігуративності, «конформних відображень» та іншою логічною індукцією

та дедуктивною логікою узагальнень. Наприклад, це можуть бути «абдуктивні розсудження» на основі «роз'яснювальних гіпотез» в «абдуктивних умовиводах». За такою «логікою можливого» в припущеннях та ментальної імагінації в абдукції та «абдуктивному розсудженні вивід ґрунтується лише на висновку і тому є не достовірним, а тільки правдоподібним або логічно можливим», тому що ґрунтується на «зверненні до гіпотез» [14, с.120-121, 122]. В сучасній науці абдукція застосовується, як правило, при вирішенні понадскладних проблем і «для роз'яснення наукових гіпотез» таких, наприклад, котрі «використовуються для рішення проблем штучного інтелекту». А раніше, наприклад, це гіпотези Кеплера про рух планет та обчислення руху планети Марс в гіпотезі Тихо Браге. Через «абдуктивні умовиводи першого типу» підтверджені наукові гіпотези можуть «отримувати статус емпіричних законів», а через – «абдукцію другого типу» – давати «теоретичне роз'яснення емпіричним законам, а через них – відповідно і емпіричним фактам» [14, с.124-125].

В нашому контексті – це абдуктивний умовивід «другого типу» про дискрет-фазовий ЕПФ-синергоперехід на основі рефлексивної «продуктивної уяви». Тобто це фазовий перехід від «дискрет-паттерної фази» існування інфореальності в ІС-паттернах (без їх «фігуративного оформлення» у самоподібних «фігурах фракталів») до переходу в новий «фазовий стан» ***інформаційно-фрактальної безперервності***, що здійснюється шляхом «фігуративної генералізації» фракталів в інформаційні фрагменти з їх ***масштабною дискурсією*** ***реальнісно-сферної об'ємності***. Подібне описується через дискурсатори «реальнісної понятійності», що представлені у відповідних «онтологічних номінаторах» такого безперервного інформпроцесу: ІСП→ фрактал→ фрактальна розмірність (ФР) → первинна конфігурація (ФР)→ конфігуративна масштабність (КМ)→ конфігуративний фрагментал (КФ)→ фрагментальна композиція (ФК) → композитрон→ інфосфера («сферно-ячеїста» конструкція). За І.Кантом, такого роду «безграничне розширення» можливе за двох основних обставин [12, с. 95-96]:

а) завдяки розширеному «пізнанню, об'єм котрого уже тепер поражає обширний», а потім ще більше «розширюється»;

б) завдяки трансцендентально-інтуїтивному «чистому спогляданню», котре «повинно показати поняття спочатку в *спогляданні*», бо в трансцендентальному спогляданні всі «його судження завжди *інтуїтивні*».

У подібному «чистому спогляданні, в котрому воно може показувати всі свої поняття *in concreto* і... *конструювати* їх» здатні виникати «апріорні

синтетичні положення», що «дозволять нам синтетично розширяти у досвіді наше поняття про який-небудь об'єкт споглядання», а з цим – «розширяти його новими предикатами» [12, с.96]. Але з цим виникає і два принципових питання:

а) перше – «як дещо можна споглядати а priori?», тобто «первоначально а priori... без усіякого предмета,... до котрого б воно відносилось?» та

б) друге питання – «як може споглядання предмета передувати самому предмету?» і «якщо б наше споглядання було таким, що воно представляло речі так, як вони існують самі по собі, то взагалі не було б ніякого апріорного споглядання...» [12, с.97].

Ось чому І.Кант згодом і робить висновок, що для понятійно-абстрактного «трансцендентального розширення» мисленевої понятійності і «предикативного заглиблення» у змісті, структурі і смислі понять з метою подальшого здійснення «метафізичного переходу» до розширеної «почуттєвої видимості», і необхідна розвинута ментальна здібність до «продуктивної уяви» [12, с.382, 402, 382]. Вона носить раціоналізований характер у тому сенсі, що «уява (faculty imaginandi), як здібність до споглядань і без присутності предмета, буває або *продуктивною*, тобто здібністю первоначального зображення предмета (exhibito originaria), котре, отож, передує досвіду, або *репродуктивною*, похідною (exhibito derivativa), котра відтворює в душі мавше раніше емпіричне споглядання». «Продуктивна уява» відноситься до «першого (виду) зображення» або «виробничої (продуктивної) уяви» (підкр. нами), друга до другого виду зображення або «відтворювальної (репродуктивної) уяви», а коли «уява... утворює образи довільно», – то це можна визначити як третій різновид уяви, що «називається фантазією» [12, с.402].

Подібним чином можуть створюватись самі «дивні імагінатори» як проява «здібності до зображення» у вигляді «довільної фантазії» художника чи «управляемою волею» науковця винахід. У любому випадку це буде «композиція», якщо творчий суб'єкт «працює за образами» і «виготовляє за образами, котрі не можуть зустрічатись у досвіді» [12, с.411]. У нашому випадку, – це здійснюється шляхом ЕПФ-синергопереходу від ІС-патернів до «фрактальної розмірності» фрагментальних композицій. Ними можуть бути самі дивні доемпіричні і позадослідні «чудесні конфігурації», дивні визерунки та «узорчаті гештальтні» екстернації ІСП у їх самих різних конфігуративних композиціях і «фантазійних композитронах» з «дивною» реальнісною метафорікою і метаморфністю. Подібні «метафоричні

комполитрони» можуть «перетікати» один в другий, створюючи різні фрагменти і змінюючи їх у «метафорічній деформації» та різній генералізації ІСП в залежності від «сили імагінації» творчих суб'єктів. Подібна «імагінаційна сила» проявляється у їх здатності створювати імагінатори-дискурсатори єдності в релевантності ноо-розуміння і ноо-реальності та в суб'єкт-об'єктному з'єднанні буття і мислення через «творчо-імагінативну силу» ноо-суб'єктів, що реалізується в «екстерналізації суб'єкту» в ноо-дійсність. Це їх реалізаційне інформаційно-імагінальне «поле творення» в конфігураторах «комполитронів» і «креатронів» ноо-дійсності. Логістично це можна зафіксувати у кванторах існування та загальності, а об'єкт-суб'єктно – в реальнісних інформаційно-польових кванторах існування дійсної інфореальності та в композиційних конфігураторах ноосфери. Фізично ж – це реальнісні кванти існування ноосфери, що мають «фазову якість» до зворотніх ПФ-переходів у режимі періодично-зворотнього «інформаційного існування» в «реальності навпаки». Ця «дивна якість» всього-навсього представляє зворотньо-рефракційний процес зміни онтологічної вимірності метафізичної реальності на фізичну і навпаки з можливістю «трансфізичного існування» одночасно в обох реальнісних вимірах. Подібна взаємоінверсія фізичного і метафізичного може зобумовлювати різні феномени реальнісних трансформацій: реальнісне «деактуалізація-зникнення», «поглинання-розчинення-інтерналізації» фракталів і фрагменталів, їх «колапсування» в ІС-паттерни як метафізичні сингулярності первинної дискретності. Подібним чином може відбутись «розчинення-розсіювання» реальності та її «дефракталізація». Це «дефрактальна дематеріалізація» і зникнення «світу форм» та його переходу в аморфний стан «морфологічної декомпозиції», а з цим, – і «квантової деконструкції» в доінформаційний і передінформаційний стан «білого хаосу» первинної віртуальності. Одночасно відбувається і «дементалізація» світу форм з переходом у стан «нірвани-реальності» без форм, «анагамі-реальності», в котрій відсутні як форми, так і «неформи». Подібна «морфологічна дementалізація» звичної логіки мислення може відбуватись і в позитивних модусах «продуктивної уяви» «дематеріалізованих конструктів», що мисляться тільки «в можливості», онтично, в «онтичному стані» мислення можливого і «мислення-в-можливості». Це можуть бути, наприклад, нефізичні «сігніфікаторні конструкти» субстантивів (доприродної субстанційної реальності), котрі з нефізичного стану можна активувати і актуалізувати у їх фізично-природній

екстерналізації. А може у своїй «морфологічній дематеріалізації» і «дементалізації» зоставатись «неозначеним сущим» у стані «позапонятійності» та ірраціонально-інтуїтивного в первоелементах «станційних реальностей», квазіреальності, латентної потенційності тощо.

Щоб імагінально зафіксувати «реальнісне суще» в подібних «поворотах-аргументах» мислення, направлено проти всіх суджень про реальність (яку ми ще не знаємо як «реальність») великий скептик Античності Енесідем (та інші античні філософи) зафіксували у формулюваннях таких «десяти тропів» [15, с.208-209]. «Критерій істини», який при цьому обирає Енесідем є, за Секст Емпіріком, «систематична критика поняття критерія людини», що здійснюється в системному розмисли «проти логіків» [16, с.61, 114]. Скептичну «топологию реальності» Енесідема можна представити у такій послідовності його «тропів».

(1) Перший «троп» стосується різноманітності сприйняття реальності в її почутті, образності та уяви живими істотами, а в людей – формування різних мисленевих понять і суджень про реальність та її предметність. Тому треба утримуватись від яких-будь суджень про різносприймаєму реальність та якими нам вважаються її предмети та об'єкти за їх істинною природою. Це, як добре видно, є суто **імагінальний фактор реальнісного сприйняття** та «уяви про реальність», імагінальний «реальнісний фактор» (ІРФ).

(2) Другий «троп» ґрунтується на розрізненні людей у їх фізичних-тілесних та психічно-моральних якостях, їх майже безграничній різниці у мисленевих здібностях, в усвідомленні і осмисленні реальності та природи її речей. Це є **«антропний фактор» реальнісного сприйняття** за «родом людини», антропний реальнісний фактор «освоєння дійсності» (АРФ).

(3) Третій «троп» стосується визначення «істинної топології» реальності та ґрунтується на індивідуальних особливостях окремих людей у їх реальнісному сприйнятті. Більшість з них покладаються на власні враження і досвід органів почуттів, роблячи на цій основі власні судження як найбільш достовірні. Судження інших людей визнаються як малонадійні, а тільки як ймовірні, котрі можна і не брати до уваги. Подібне можна визначити як дію **емпіричного фактору у реальнісному сприйнятті** дійсності у її окремих (конкретних) «антропогенних визначеннях» без їх узагальнення (ЕРФ).

(4) Четвертий «троп» створюється виходячи із різниці в «розподіленні станів», що розділяються в залежності від характеру фізично-психічної і ментальної активації людини та її «аспектної актуалізації» до реальнісного сприйняття. Тобто в якому «фазово-становому режимі» реальність

сприймається, активується і актуалізується. Саме тому і вводяться «критерії доказовості» для обґрунтування того, що потребує доказів за об'єктивним і «правильним критерієм». Тут можна бачити дію **фазно-актуалізаційного фактора** реальнісного сприйняття (ФАФР), котре залежить від ступеня активованості суб'єкта, його настроєності, інтенційності, «ментальної ясності» і чіткості уявляемого. В подальшому Секст Емпірік, класифікую «тропи» раннях скептиків, з'єднав вищеозначенні 4 «тропа» в один клас «аргументуючих тропів», залежних від суб'єкта судження і його суб'єктивних доказів реальнісного існування.

(5) П'ятий «троп» виходить із залежності суб'єктивних суджень від положення суб'єкта, від відстані і місця знаходження суб'єкта відносно об'єкта. У Демокріта подібним чином визначалась реальність атома «Тропос» («тропа») – це його положення у пустоті, «діатіга» – порядок атомів у їх загальному розположенні, «рісмос» – як форма і спосіб зв'язку атомів у пустоті [17, с.183-184]. Розділеність суб'єкта і об'єкта (як об'єктивної реальності) і робить уяву про реальнісну дійсність хибною при її спогляданні на віддаленні з конкретного місця і положення, коли кожний суб'єкт складає своє особливе уявлення та уяву. І.Кант називав це «почуттєвою видимістю» [10, с.382]. Вочевидь, тут діє власний, суто **«топологічний фактор» реальнісного сприйняття** (ТРФ – топологічний реальнісний фактор).

(6) Шостий «троп» вказує на залежність суб'єктивних суджень про предмети від інших предметів. Це створює «домішок» до суджень, що викривляє їх істинність щодо сприймаємої реальності, робить «нечистими» у їх з'єднанні з іншими судженнями про реальнісну уяву. Тобто це не «чистий досвід», а «зміщене уявлення» (як «рефракційне уявлення» – ред.) або «суміш з суджень», в котрій втрачені первоелементи істини про реальнісну предметність речей. Подібне можна зафіксувати у факторі «понятійного зміщення» і «суб'єктної неадекватності» суджень – це фактор понятійно-суб'єктної нерелевантності реальнісного визначення, системного відхилення від реальнісних понятійних значень. А в категоріях сучасної «базисної модальної логіки» подібне можна визначити в якості **«транзитивно-нерелевантного» фактора** реальнісного сприйняття (ТНРФ).

(7) Сьомий «троп» розглядає залежність суб'єктивних суджень про реальність від співвідносності величин та устрою предметів і об'єктів, що визначаються як реальнісно суцільні. Всі вони сприймаються і мисляться «у співвідношенні» до чогось, релятивно, а не за своєю унікальною суттю і особливою природою речей. Тобто визначається не як окреме суще, а як

«сущє-у-співвідносності» з іншим сущим, з котрим дане сущє структурно і морфологічно є пов'язаним з іншим сущим. Тому подібне можна розцінювати як дію **«релятивного фактора» реального сприйняття** та «релятивну уяву» про реальність як «відносно-умовну дійсність» (РФ-ВУД).

(8) Восьмий «троп» саме на це прямо й вказує, визначаючи відносність всіх реальнісних явищ. Бо всяка річ, предмет і об'єкт завжди існують по відношенню одна до одної і взагалі – до чого-небудь. Тому за своєю «об'єктивною природою» кожна річ є не такою, як суб'єкту уявляється і в суб'єктивній уяві завжди є «іншою» і має «топологию чужого» з відповідною «феноменологією чужого» (Б.Вальденфельс). Людина тоді опиняється «між Своїм і Чужим», «своїм світом» власної почуттєвості та суб'єктності і «чужим світом» зовнішньої «невизначаємої реальності» [18, с.73-74]. Виходячи з такої логіки, тут діє фактор «суб'єктного відчуження» від сприймаємої реальності як чогось «іншого» і «чужого», навіть недружнього і ворожого (у І.Фіхте – «не Я») та взагалі як «недійсності». Тому подібне можна визначити як дію **«антитопологічного» (антитетичного) фактора** реального сприйняття в негативній і відчуженій (алієнативній) уяві про реальність (АТРФ –антитопологічний реальнісний фактор).

(9) Дев'ятий «троп» встановлює залежність суб'єктивних суджень про реальність від «частотності» виникнення і репрезентації реальнісних явищ: «постійно-рідко», «розповсюджено-локально», «вражаюче-адаптивно», «впливово-непомітно», «сильно-слабо» тощо. Це фактор явищної регулярності реальнісних феноменальних проявлень-маніфестацій або **регулярно-періодичний фактор реальнісної взаємодії**, суб'єкт-реальнісної інтерактивності з об'єкт-предметною реальністю (РПРФ) – регулярно-періодичний реальнісний фактор).

(10) Десятий «троп» встановлює залежність суб'єктивних суджень про онтологічну реальність від характеру соціального оточення людини (поведінка, звичаї, закони), тобто від «соціальної реальності» суб'єкта, культури етносу, спільності і всього суспільства, загальної культури соціуму, котра визначає культуру мислення, сприйняття і осмислення світу. Це **соціокультурний фактор реального сприйняття** (СКРФ), котрий аспектує реальність у визначеннях її цінності, смислу і значення для людини при її «оперативно-функціональній поведінці» в реальності соціуму. Подібне переноситься на всю «онтологічну дійсність», що визначається як «гносеологічна реальність» в мисленні суб'єкта та в «продуктивній уяві» про неї.

Видатний філософ-скептик Нового Часу Давід Юм стверджував, що реальність може мислитись тільки в уяві, в якості «ідеї уяви», що виражають лише «їх порядок і розташування» [19, с.4]. «Очевидність» реальності «виявляється», коли «уява довільно переміщає і видозмінює свої ідеї», і «як тільки уява помічає між ідеями відмінності, вона легко може їх розділити». Або навпаки – може виявити «за допомогою уяви» їх «зв'язок або асоціацію ідей» за «найбільш широким... відношенням причинності». Все це пов'язується в уяві суб'єкта, коли «дія чи рух», котрі «є не що інше, як сам об'єкт, тільки розглянутий у певному світлі», реальносно «висвітлюється» за «причиною існування» та коли здійснюється «вплив об'єктів один на одного» за «принципом з'єднання» [19, с.44-45]. Подібне «відношення причини і наслідку» набуває «всю широту цих співвідношень» і досягаються-пов'язуються саме в уяві і робить його «зв'язком причинності», коли «два об'єкти пов'язані в уяві» і продукують «схожий на інший, суміжний йому... і між ними розташований третій об'єкт» [19, с.45]. Це і є та реальність, що причинена «продуктивною уявою» таких «складних ідей, які є предметами» мислення і стають реальнісними «модусами і субстанціями через співвідношення «подібності», «тотожності», часо-просторової «віддаленості», об'єктної кількості і якості, «протилежності» у «природному співвідношенні» родової відмінності» тощо [19, с. 46-47]. Тобто всі «співвідношення» можна встановити і зрозуміти в дискурсі «віддаленості-приближеності», «подібності - несхожості», «тотожності-протилежності», «причини-наслідку», «предметності-уявності», «зв'язку-розірваності», співставленні «чистих ідей-продуктивних ідей», «суб'єктності-об'єктності», «чистої уяви (неопредмеченої)-продуктивної уяви (опредмеченої)» і так далі.

В контексті нашого дослідження це можуть відповідні дискурсатори продуктивної уяви в інформаційно-імагінальному стандарті раціональності ПСР. А саме – це імагінальні дискурсатори подібності (аналогового дискурсу), дискурсатори тотожності (суб'єкт-об'єктної єдності), часо-просторової «координатної єдності» або дискурсатори єдиної «онтос-вимірності», дискурсатори логістичної контрарності (дискурсивно-дискретних «відношень-суджень»), дискурсатори кількісно-якісного «об'єктного співвідношення», родової відмінності у модусах «субстанції духу» і «субстанції матерії» тощо . Це також можуть бути ***імагінально-топологічні дискурсатори трансформації продуктивних уявлень у реальнісну дійсність*** у їх «реальносно-факторній репрезентації» (РФ), наприклад, у РФ, що були виявлені у «тропах»: ІРФ, АРФ, ЕРФ, ФАФР, ТРФ, ТНРФ, РФ-ВУД, АТРФ, РПРФ, СКРФ. У відповідності до виникаючої

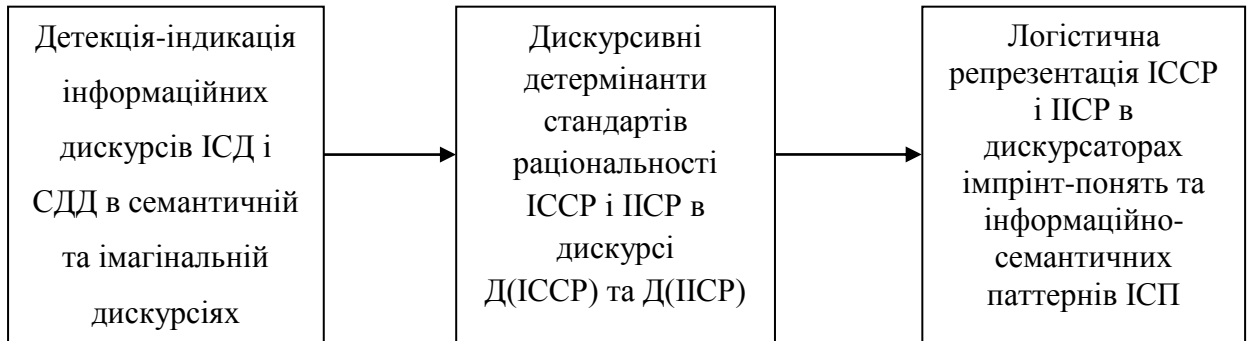
*«троподискурсії» як імагінально-топологічної дискурсії «продуктивної інтерпретації» в ментальній уяві про предметність дійсності і «топологію реальності» у її «ноосферно-онтологічному вимірі», це можуть бути адекватно ідентифіковані «троподискурсатори». Серед них можна визначити наступні (у тій же послідовності «троп»): антропно-імагінальний дискурсатор, емпіричний, фазно-актуалізований, транзитивний, релятивний, антитопологічний («алієнативний»), регулярно-періодичний і соціокультурний **дискурсатори реальнісного буттєтворення ноо-дійсності**, виходячи з відповідного ноосферного світорозуміння творчих суб'єктів. Це «буттєвісна дія» в реально-фазовому переході (ПФ-синергоперехід) в режимі творчо-продуктивної імагінації.*

*Подібні імагінально-топологічні дискурсатори, що представлені в стандарті раціональності ПСР, а також всі раніше виявленні дискурсатори оперування інформаційно-семантичним дискурсатором (ІСД) в стандарті раціональності ІССР (але вже за синектико-дискретним дискурсом (СДД), дискурсатори продуктивної уяви в інформаційно-імагінальному стандарті раціональності ПСР) фіксують перш за все перехід від номінування цих дискурсів [Д(ІСД) і Д(СДД)] до їх дискурсивних ІСП - визначень [Д(ІСП)]. А це робить можливим їх подальше представлення в інформаційних імпрінт-поняттях та їх номінацій у відповідних інформаційно-семантичних паттернах Д(ІСП) і в їх онтологічній фрактальній розмірності ОФР(ІСП). З цим здійснюється ПФ-синергоперехід від «природної реальності» («розгорнутого» дійсного буття) до «інформаційної реальності» «згорнутого» латентного природобуття. А потім в режимі творчо-продуктивної імагінації здійснювати зворотнє ментально-актуалізоване «розгортання» і об'ємне «розширення» у ноосферну реальність, що фрактально-конфігурована у вимірність ідентифікованої ноо-дійсності в метасистемних координатах МСРКОНЕ-АНБ, але вже в інверсованому «зворотньому» ЕПФ-синергопереході. У подібному зворотньо-рефракційному відображенні-проекцюванні Е-дійсності (з феноменом «випереджувальної афференції») **вона предстає як втілення продукт «продуктивної уяви» творчих суб'єктів у своєму «фрактальному опредмеченні» та імагінально-предметній і топологічній конфігурації «за місцем» свого ноо-буття** у вищій координатній вимірності. За М.Хайдеггером, це більш «повне» і «повноцінне буття», що «творюється-проецюється» ментально-інтенційно шляхом, конкретно, **імагінальним способом «інтенціонального висвячування» реально суцього у його конфігуративно-сферному зображенні**. А потім це «висвячене суще» представити як актуалізовану реальність вже в*

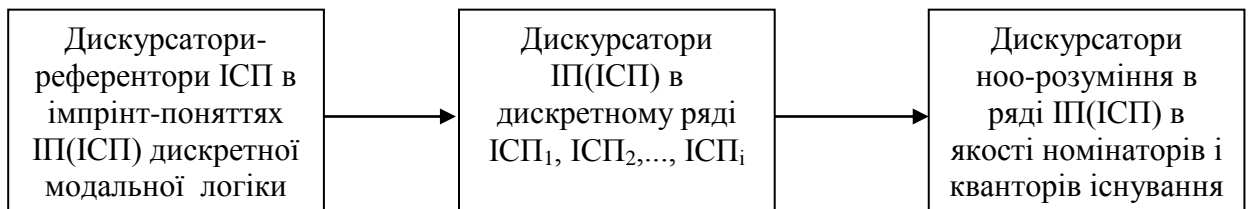
розширеному «антропоформаті» та композиційно морфологізувати її через імагінально-фрактальний механізм інформаційної свідомості і нейроінтелекту як реальнісну ноосферу дійсного буття. В метафізичному сенсі – ментально «висвічувати» і нібито візіонерськи **«прозрівати» субстанцію ноо-реальності** як «понадсуттєвість» фізичного буття (П.Юркевич) і як «екзистенційно-розгорнуту сутність метафізичної дійсності». За Д.Юмом, «ідея субстанції, так само як ідея модусу, ... поєднаних уявою» тепер «можемо викликати... у власній пам'яті» не тільки в «конкретній назві», але й реально, у такій «певній якості, які утворюють субстанцію», коли «ці якості тісно і неподільно зв'язані відношеннями суміжності і причинності» – вже не уявно, а в дійсній реальності [19, с.48-49]. Подібним чином «понадсуттєві» субстанції і модуси тонкофізично «сгущуються» в інформаційно-польові «квантові форми» буття та актуалізуються у «польових сгустках» тонкофізичної матеріальності, у предметних конфігураціях і композиціях холістичної ноо-реальності. У Е.Гуссерля – це дійсні «феномени» фізичної дійсності, а в метафізично-ноосферному вимірі вони відповідно предстають в інформаційно-польовому вигляді (модусі) **ноосферних епіфеноменів**. Їх можна виявити при відповідному «ноезіс-орієнтуванні» в «онтос-вимірності» метасистемної «Ентел-дійсності», що синергетично «оживлена» первинною «ентелехійною синергією». Подібного можна досягти і техногенним шляхом інформаційної генерації «конфігуративного морфополя», що генерується, відповідним чином «фракталізується» і «конфігурується» в спеціальних синергоконструкціях ментальнокомп'ютерних рефракторів інформаційно-ноосферних модуляторів, еманаторів, квантових морфогенераторів. Генероване інформаційно-конфігуративне поле подібних модулюючих рефракторів і квантових генераторів буде здатне «висвітлити», «проявити», фотографувати у квантовому випромінюванні «швидких нейтріно» дивну «тонку реальність» в імпульсно-хвильовому режимі її існування. Більш того, виявити сліди ноосферно-розумової діяльності «ментально-інформаційних сутностей», зафіксувати конструкти-морфоутворення їх власного метабуття, польові форми розуму та способи його активного функціонування: інформаційно-польовий обмін і розподілення синергій, модуляція реальності, рефракція дійсності у зворотній континуальності і темпоральності, астроноосферна діяльність тощо. Технічно подібне цілком можливо реалізувати вже зараз на інформаційно-технологічному підґрунті, на основі вже створеної первинної техноосфери сучасного глобалізованого соціуму.

Покрокове здійснення ІТ-програмування інформаційно-семантичного та інформаційно-імагінального дискурсів ноо-розуміння в стандартах раціональності ІССР та ПСР та в дискурсаторах і конфігураторах ноо-мислення можна представити наступним чином.

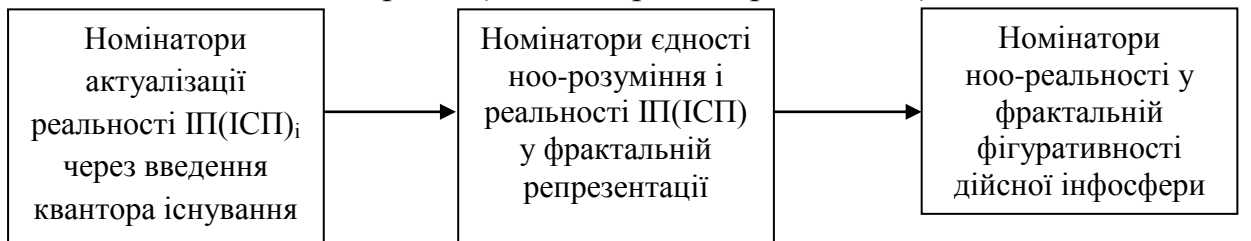
Логістичний крок 1 (репрезентація стандартів раціональності)

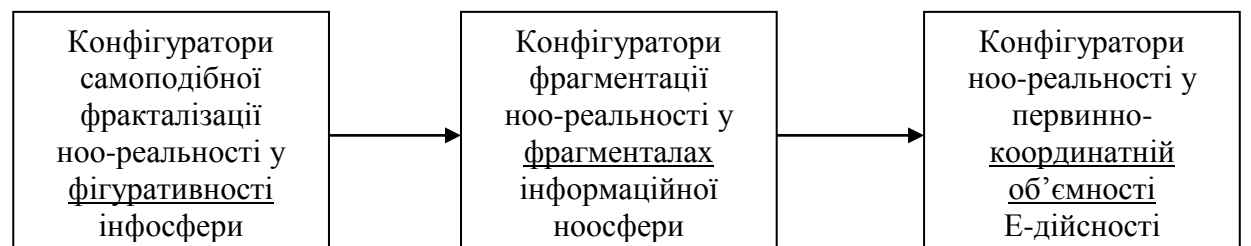
Логістичний крок 2 (дискурсатори ноо-розуміння)

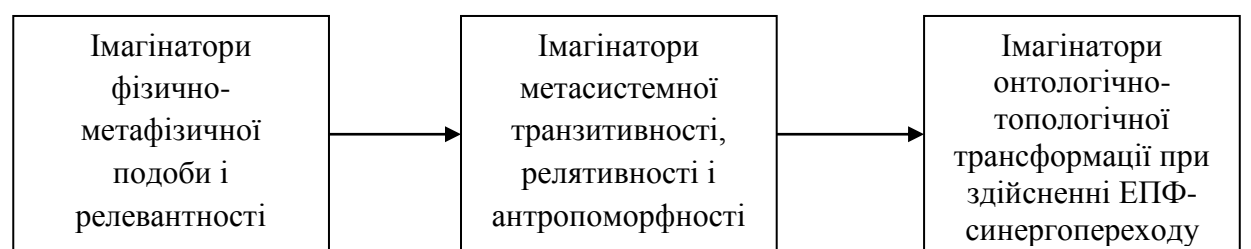
Логістичний крок 3 (номінатори ноо-реальності)

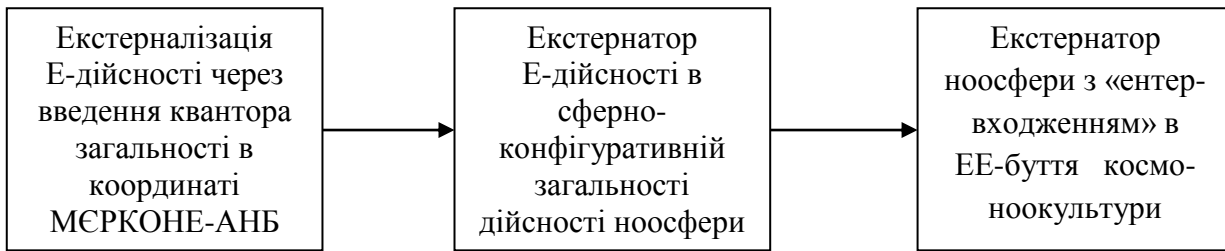
Логістичний крок 4 (конфігуратори ноо-реальності)

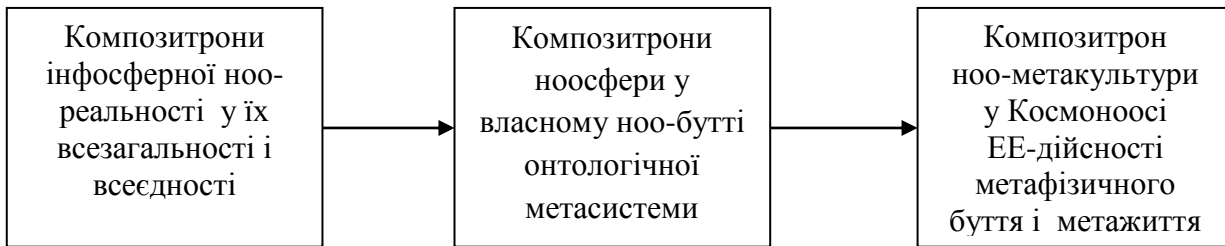
Логістичний крок 5 (імагінатори реальнісної трансформативності)

Логістичний крок 6 (екстернатори «Е-дійсності»)

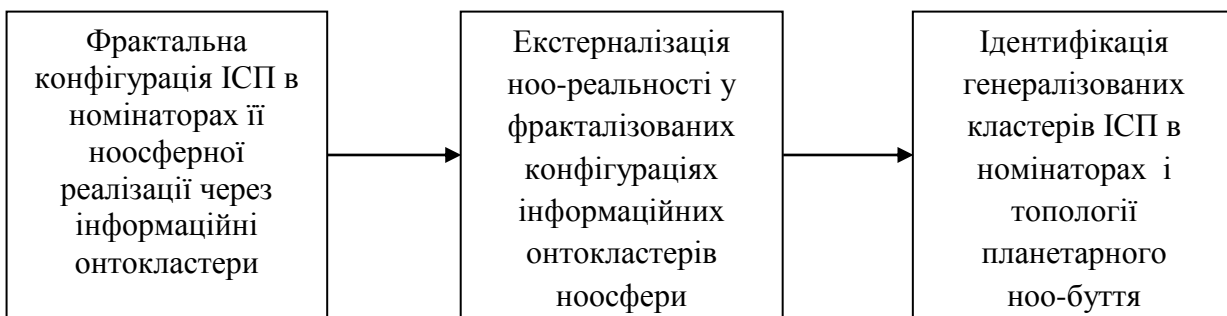

Логістичний крок 7 (комполитрони ноосферної метакультури)

Метабуття і метажиття у ноо-культурі, що розвивається на своїй власній основі а posteriori (після повного завершення ЕПФ-синергопереходу в адекватно-комполитронній ідентифікації ноо-реальності) може розвиватись на 2-х базових рівнях.

Перший рівень – це *ідентифікований комполитрон ноосферно-природного буття* як понадбіосферного земнобуття. Воно екстерналізується через «оживлюючий», «ентелехійний» синергомеханізм ЕПФ-переходу у «ноосферну фазу» фрактальної конфігуративності ноо-буття. Подібна «ноосферна фаза» природного розвитку ноо-реальності може бути по необхідності і сталою і самоврівноваженою. Тобто самодостатньою у самоочевидності інформаційно-синергетичної дійсності, (інфосфери), креативно-синергетичної реальності з постійно прирощуваним інформаційно-синергетичним ресурсом земно-природного самовдосконалення антропо-планетарного буття. Подібне самоорганізується у таких 3-х «натуралізованих номінаторах» ноо-буття та «конфігуративної дискурсії» *антропої інформаційно-семантичної імагінальності*.

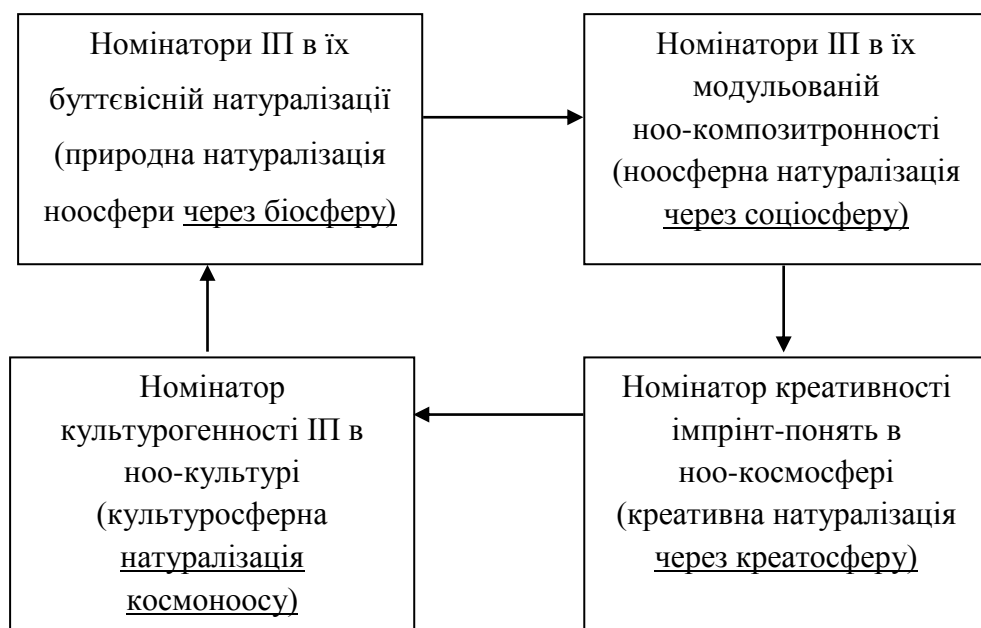

Логістика цього першорівневого процесу «ноосферної актуалізації онтос-реальності» представлена у відповідному релевантному фрактально-конфігуративному дискурсі переходу від дискретності до безперервності:

ІС-паттерни→ ІС-кластери інфосфери→ генералізовані ІСК ноосфери→
→ планетарне антропоморфне ноо-буття в його топологічній
безперервності

Другий рівень – він представлений як **ноосферно-космічний композитрон ноо-буття**. Цей більш високий рівень екстерналізується через той же оживлююче-ентелехідний синергомеханізм ЕПФ-переходу у другу космічну «ноосферну фазу» буття вищої онтологічної вимірності і може набувати характеру активної співдружності ноо-метакультур у «третьій фазі» актуалізації космоноосу. Їх «космоцентричне самовпорядкування» можна представити у 4-х «натуралізованих номінаторах» імпрінт-понять ноосферного розуміння. Подібні номінатори імпрінт-понять ноо-розуміння тут послідовно модулюються у їх «натуралізації» таким чином:

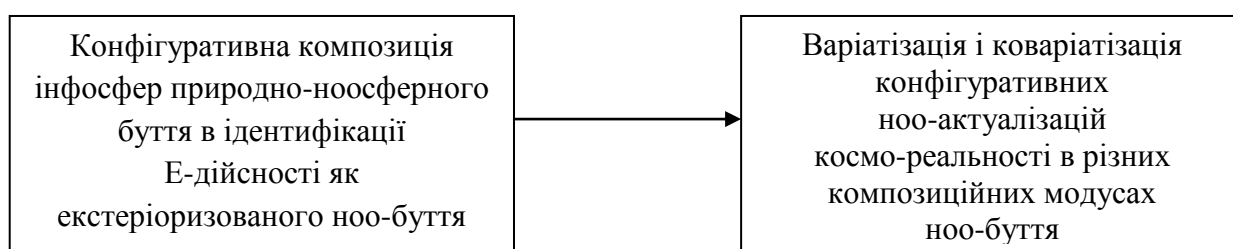
Модулі продуктивно-імагінальної реалізації імпрінт-понять в 4-х основних номінаторах натуралізації

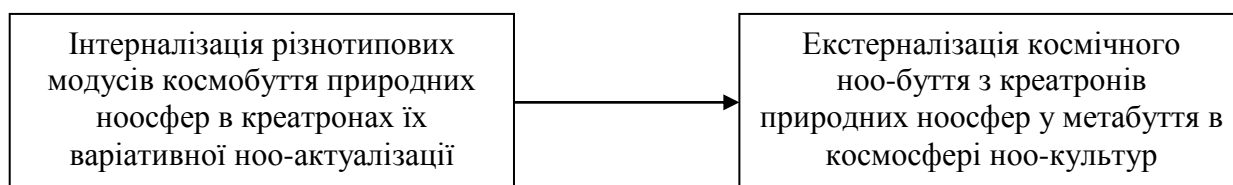
Подібні «реалізаційні модулі» натуралізації імпрінт-понять ноо-розуміння імагінально розгортуються-компануються у «реальнісній

конфігурації» для їх активації, актуалізації, опредмечення і реальнісного втілення. Подібний «реалізаційний процес» потребує свого представлення у певній конфігуративно-композиційній дискурсії з'єднання інформаційної семантики ноо-розуміння з «онтологічним тропосом» ноо-реальності (за принципом суб'єкт–об'єктної єдності буття і мислення). Це і є **«реальнісна екстерналізація» ноо-буття з інтернальності суб'єктума ноо-розуміння**. Подібна онтогностична «інтерналізація-екстерналізація» відбувається у 2-х основних ноотипах оживляюче-ентелехійних ЕПФ-синергопереходів. А саме:

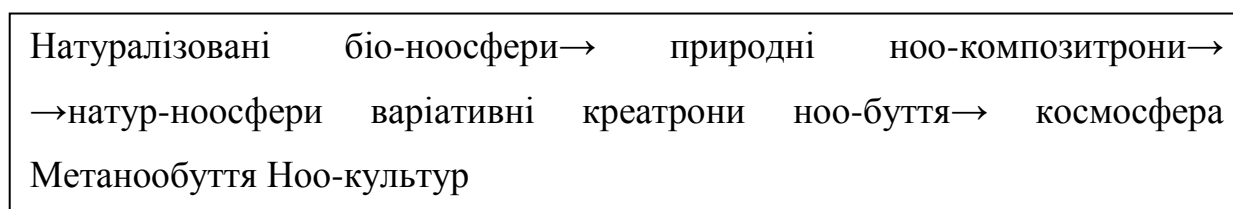
Перший ноотип реальнісної екстеріоризації ноо-буття

Другий ноотип реальнісної екстеріоризації ноо-буття

На макрорівні нейронно-квантових процесів головного мозку і нейроінтелекту буттєвісний дискурс «ноо-актуалізації» ноосферного розуміння і ноо-мислення перетворюється в **силу імагінально-продуктивного творення ноо-реальності через «силу уяви», що акумулюються і активно діє через імагінатори нейропроцесів у ноо-мисленні**. Саме вони ініціюють та активують нейроінтелектуальний білатеральний («другорівневий») нейропроцес становлення «онтосвимірності» 5-го і 6-го порядку), що можна представити у такій логістиці:

Подібний *композиційно-варіативний дискурс транс-натуралізації ноо-буття* може набувати характеру *«гіперактуалізації»* космосферного ноо-буття в *«варіаціях-коваріаціях-трансформаціях»* в космічних *метаморфах конфігуративності*. Проте тут необхідно вже вводити інший стандарт раціональності. *Це інформаційний стандарт реконструктивної трансформації*, що ідентифікується у відповідності до структурної складової композиційної реконструктивності (інформаційної трансформативності) інформаційної свідомості, нейроінтелекту і ноо-мислення. За цим *стандартом «трансформативно-конструктивної раціональності» (ТКСР)* і можна показати конструктивні і реконструктивні можливості ноосферного розуміння і ноо-мислення у дійсних процесах реалізації-втілення ноо-буття у його предметно-композиційних морфологіях. Але вже при певній декомпозиції, композиційній реконструкції тієї актуально-фізичної реальності, котра в антропоформах *«розгортається»* в екзистенціальному людському бутті як перехід від дискретності до буттєвісно-топологічної безперервності.

Використана література (до р.14)

1. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник.-М.: Наука, 1976.-720 с.
2. Светлов В.А. Современная логика. – СПб: Питер, 2006 – 400с.
3. Философия/ Под ред. В.П. Кохановского. – Ростов н/Д: Феникс, 2000 – 674с.
4. Легикевич Т.Г. Философия науки: традиции и инновации. – М.: ПРИОР, 2001 – N3.
5. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М.: Правда, 1989 – 607с.
6. Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. – М.: Мир, 1990 – 344с.
7. Формальная логика/ Отв. ред. И.Я. Чупакин и И.Н. Бродский. – Ленинград: ЛГУ, 1977 – 357с.
8. Драгалин А.Г. Конструктивная модель интуиционистского анализа. // Философия в современном мире. Философия и логика. – М.: Наука, 1974 – С.55-69 (479с.)
9. Савчук В.В. Топологическая рефлексия. – М.: «Канон+», 2012 – 416с.
10. Кант И. Сочинения в 6-и томах. Т.6. – М.:Мысль, 1966 – 743с.
11. Кант И. Сочинения в 6-и томах. Т.3. – М.:Мысль, 1964 – 799с.

12. Кант И. Сочинения в 6-и томах. Т.4. Ч.1 – М.:Мысль, 1965 – 544с.
13. Капіца В.Ф. Онтологічні виміри буття і філософія Онтогенезису. – Кривий Ріг: Видав. центр, 2012 – 491с.
14. Рузавин Г.И. Методология научного исследования. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999 – 317с.
15. Секст Эмпирик. Три книги Пирроновых основоположений. Кн.1/ Секст Эмпирик. Сочинения в двух томах. Т.2. – М.: Мысль, 1976.
16. Секст Эмпирик. Против ученых. – М.Мысль, 1976 – 399с.
17. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней философии. – М.: Высш. шк., 1981 – 374с.
18. Вальденфельс Б. Топографія чужого. Студія до феноменології чужого. – К.: ППС. – 2002, 2004 – 206с.
19. Юм. Д. Трактат про людську природу. – К.: Всесвіт, 2003 – 552с.
20. Бергсон А. Длительность и одновременность (по поводу теории А.Эйнштейна) – Санкт-Петербург: Academia. – 1923-154 с.
21. Дьяков А.В. Жиль Делёз. Философия различия. СПб: Алетейя, 2012 – 504 с.
22. Делёз Ж. Эмпиризм и субъективность: опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта: учение о способностях. Бергсонизм. Спиноза – М: ПЕР Сэ, 2001 – 480 с.

Висновки

Проведене монографічне дослідження дозволяє зробити певні висновки відносно розвитку філософії науки та наукових інновацій. Вони виявляються, аналізуються та ідентифікуються автором в ноосферно-світоглядному, мисленево-світорозумовому і в ноо-пізнавальному аспектах філософської онтології і гносеології, теоретико-методологічних засад філософії науки як ноонауки. Це, насамперед, *суттєве розширення предметного поля ноонаукових досліджень, значне зростання масштабу і виміру наукових знань про умови і передумови, висхідні принципи і закони розвитку ноосфери як «сфери розуму», прогресування духовно-творчих і ментальних здібностей креативних суб'єктів*, що стають в процесі ноогенезису знань ноо-суб'єктами інноваційно-ноосферного розуміння світу, мислення й пізнання.

З позицій **онтології ноонауки** автором запропонований інноваційно-концептуальний підхід до розуміння буття, створюються філософсько-ноонаукові засади онтологічного розуміння світу як ноосферної реальності, розробляється концепція метафізики буття і знання в ноореальнісній вимірності соціосферного, креатосферного і космосферного Реалогнозиса. Досліджені ноосферо-наукові і ноо-технологічні можливості об'єктивації ноосферного антропо-реалогнозиса як гносеологічної реальності глобалізованого соціуму в його культурно-інформаційному, когнітивно-синергетичному і ноосферно-креативному вимірах, обґрунтовується і стверджується *ноосферна парадигма гносеологічного розвитку знання у суб'єкт-об'єктній всеєдності мислення і буття в пізнавальних процесах*. Розроблена **інноваційна теорія і методологія філософської гносеології ноонауки**, що приходить на зміну пестнекласичній науці, коли починає діяти ноо-антропний принцип регулювання буття і пізнання в космосферній реальності Універсуму. Показано і стверджено, що на подібних ноосферно-наукових засадах відкривається можливість розвитку ноосферної цивілізації антропогенного типу, досліджені і розкриті ці можливості на основі розвитку ноосферного розуміння світу, інноваційного мислення і пізнання.

Доведено, що ноосферне світорозуміння та інноваційне мислення креативних суб'єктів зобумовлено розвитком духовно-практичного і духовно-творчого світогляду в культурно-інформаційній суспільній системі. Воно предстає як певний історичний етап в суспільному ноосферогенезисі, коли відкривається можливість задіювати креативно-синергетичні механізми буття й пізнання для чого, як доведено автором, необхідно створення культурно-інформаційного світорозуміння з особливою структурою

інформаційної свідомості, нейроінтелекту інноваційного мислення. Це ментальна здібність до інформаційної випереджальної аференції (відображення), продуктивної імагінації (уяви), трансформативної реконструкції реальності й пізнання та здібність до інформаційно-креативної реалізації, візуалізації і ноосферного імпрінтингу знань, що в інформаційно-синергетичному режимі їх опредмечення екстерналізується як власна «інтенція-екстенція» креативних суб'єктів. Стверджено, що через суб'єкт-об'єктне з'єднання буття і мислення в подібній ноосферо-ментальній здібності можливе здійснення програмно-інформаційного імпрінтингу ноосферного світорозуміння й мислення здобуття інноваційного знання і ноо-знання на засадах філософії ноонауки.

Одним з головних висновків полягає в тому, що за подібним інноваційним філософсько-науковим підходом можна здійснити *проектно-матричне представлення ноо-розуміння за логістикою ІТ-програмування ноо-мислення у відповідних імпринт-методах ноо-пізнання – вже як метапізнання*», котре однак базується на самих жорстких і вимогливих «стандартах раціональності» науково-дослідних програм. Так, в стандарті інтеркомунікативної раціональності (ІКСР), репрезентовані і технологічно відпрацьовані логістичні способи ІТ-алгоритмізації і покрового здійснення ІТ-імпрінтингу ноосферного розуміння, ноо-мислення і ноо-пізнання в різних їх визначеннях – функціональному, структурному, структурно-функціональному (рівневому), системному і метасистемному визначеннях зі створенням єдиної метареальнісної координатної системи автентичного ноо-буття і мислення МЄРКОНЕ-АНБ. Це «подвійна» система координат 4-5-го вимірів, в основу якої покладені переважно дискурси синектичного і аподидактичного способів мислення. В наступному стандарті раціональності інформаційно-семантичного розуміння і мислення (ІССР) інформаційно-технологічно відпрацьовані дискурсатори аферентивно-випереджального мислення й пізнання шляхом утворення поняттєвих конструктів «згорнутого знання» у відповідних семантокодах і паттернах нейроінтелекту. Показана можливість їх функціонування в інноваційному ІТ-програмуванні в самих різних дискурсах одночасно в якості «інформаційно-семантичних паттернів» (ІСП) і матриць (ІСМ), наприклад, при використанні «хмарних технологій» в оперуванні інформацією при задіянні режимів штучного інтелекту.

Подальше логістичне ІТ-програмування здійснюється вже в стандарті інформаційно-імагінальної раціональності (ІСР) і носить випереджально-аферентний характер «продуктивної уяви» креативних суб'єктів. Доведено,

що їх мислення і мисленево-пізнавальний процес як креативне продукування інновацій «конфігурується» за логістикою фрактально-морфологізованих фазових переходів у композиційно-екстерналізовану ноо-реальність у її визначальній суб'єкт-об'єктній єдності. Тобто в такій «S-O єдності» ноо-буття і ноо-мислення суб'єктів, котру можливо науково-практично і експериментально зафіксувати в мета системних координатах МЄРКОНЕ-АНБ. У відповідних ІТ-алгоритмах стандарта раціональності ПСР репрезентовані «конфігуратри ноо-мислення» релевантної ноо-реальності, що предстає і розкривається для ноо-пізнання у 4-5-му онтологічному вимірах як певний **«інноваційний композитрон»** і вищий «реалогностичний продукт» ноо-Суб'єктума в ноо-Об'єктумі. Автором обґрунтовано, що саме цей «ноо-науковий продукт» інноваційного мислення в «S-O єдності» буття і ментально-пізнавального процесу повинен стати головною фокалізацією і метою філософсько-ноонаукового дослідження при створення інновацій, що здійснюють «революційний прорив» в сучасній науці. Саме цей ноосферно-технологічний напрям створює одну з головних перспектив в розвитку філософії науки, але він потребує відповідного інноваційно-трансформативного осмислення всього досягнутого в науці та створення радикально нових філософсько-ноонаукових засад. Тому автором запропоновано здійснити подібний «ноонауковий пошук інновацій» на основі трансформативно-конструктивного стандарта раціональності (ТКСР) і стандарта інформаційно-конструктивної раціональності (СІКР) за вищими критеріями науково-дослідних програм.

Подібним інноваційним підходом повністю змінюється характер сприйняття, розуміння й пізнання суцього у його безперервному і нескінченному онтогносеологічному русі. Серед подібних найбільш перспективних філософсько-ноонаукових досліджень зі створення інновацій за ноосферо-технологічним напрямом їх розробки і використання можна виділити наступні:

(1) – виявлення передумов та умов інтелектуальної реконструкції і трансцедентальної декомпозиції існуючого буття, його суб'єкт-об'єктного з'єднання у недискретності «безперервного світу»;

(2) – когнітивно-праксіологічне реконструювання та операційне конструювання в Семіотичному проекті буттєвісної інверсії дискретно-перервного буття та онтологічного переходу до континуального буття «безперервного світу»;

(3) – створення Семіотичного проекту, організаційне забезпечення його інформаційно-семантичного технологічного ІСТ-програмування і об'єктної реалізації;

(4) – розробка інтенційно-семіотичних конструктів ІСТ-реалізації Семіотичного проекту за трансформативно-конструкційним стандартом раціональності (ТКСР);

(5) – розробка проектно-семіотичних засад програмованого конструктивно-трансформаційного переходу до ноосферної реальності, мислення і пізнання (за стандартом ТКСР і СІКР) в ноосферополісі;

(6) – створення Ноосферного проекту (в параметрах Семіотичного проекту), його когнітивно-семіотична таксономія в конструктах і сигніфікаторах стандартів раціональності ноосферного мислення і пізнання;

(7) – інформаційно-реальнісне програмування (за логікою ІТ-програм) і дешифрування Ноосферного проекту у зворотньому порядку таксономії і «розпізнавання світу» у його первинній суб'єкт-об'єктній єдності.

Надалі подібне інноваційне ноонаукове дослідження повинно продовжитись вже у напрямки створення *єдиного стандарту ноосферного мислення (ЄСНМ) і ноо-пізнання (ЄСНП)*. Їх можна представити в єдиних методологічних засадах розвитку ноосферного мислення і ноо-пізнання. Основний спосіб мислення розробляється на автореференційних засадах стандарту інформаційно-креативної реалізації, а також здійснення фундаментального креативного синтеза з наступним інноваційним розвитком духовно-творчих сил ноо-суб'єктів.

Кінецьний результат повинен бути представлений створенням цілісної, комплексної та інноваційної розробки «Філософія ноосферного світорозуміння, мислення і пізнання» та «Філософія ноонауки» за напрямками онтологія і гносеологія ноонауки, епістемологія і методологія ноонауки та ноонаукового програмування. Тому попереду предстає велика наукова праця, що корінним чином змінить наші уявлення про світ і людину. А також і про саму антропорезальність, що буде «впізнаватись», ноо-пізнаватись і «реалізовуватись» як процес безперервного креативного синтезу буття і мислення в екстенціях і екзистенціях творчих суб'єктів.

Наукове видання

Капіца Володимир Федорович

**ФІЛОСОФІЯ НАУКИ
ТА НООСФЕРНО-НАУКОВІ ІННОВАЦІЇ В
МИСЛЕННІ І ПІЗНАННІ**

Монографія

Науково-навчальне видання

Видавничий центр ДВНЗ «КНУ»

В.о. директора О.В.Соломенний

Технічний редактор М.С.Куций

Редактор Васильченко В.В.

Комп'ютерний набір та верстка Є.І.Перекопський

Підписано до друку 23.06.2016

Формат 60/84 1/32. Папір офсетний

Ум.друк.арк. 37 Обл.вид.арк. 48

Тираж 300 прим.

Видавничий центр ДВНЗ «КНУ»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справа

ДК «4328 від 24.05.2012р.

Вул. ХХІІ партз'їзду, 11, Кривий Ріг, 50027

Тел.: 409-17-23

Друкарня СПД Щербенок С.Г.

Свідоцтво ДП №126-р від 12.10.2004

Вул. Рокосовського, 5/3, Кривий Ріг, 50027

(0564) 92-20-77